UNIVERSAL
LIBRARY

OU_220835

UNIVERSAL
LIBRARY

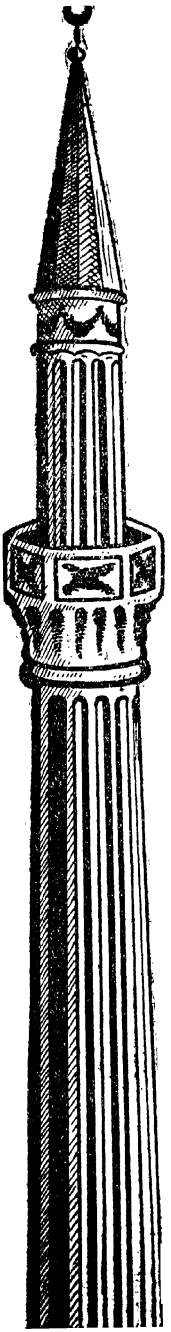
OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 079.56/Eh 53 E Accession No. 27706

Author

Title EHLI SUNNET

This book should be returned on or before the date last marked below.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Ehli Sünnet (Şiir) . .	*Hulusi BİTLİSİ*
Ne Bakim var (Şiir) .	*Abdurrahim ZAPSU*
Bir kanun lâyihası . .	
Ehli Sünnetin gayesi .	*Abdurahim ZAPSU*
Tefsir	*Ehli Sünnet*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Taaavvuf	*Ehli Sünnet*
Siyeri Nebi	*Abdurrahim ZAPSU*
Biraz Neşe	*Lâtifeci*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*

SAYI 27/1

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

Yazı Kadromuz

1 —	Abdurrahim Zapsu	Başyazar. İlâhiyat Fakültesi Mezunu
2 —	Doktor Abdülkadir Karahan	İstanbul Edebiyat Fakültesi Divanı Edebiyat şerhi Asistanı ve Edebiyat Doktoru
3 —	Hulûsi Bitlisî	Şair, Ankara Avukatlarından
4 —	M. Mehri	İstanbul Avukatlarından mütehassısın ve Hukuk mezunlarından
5 —	Cemaleddin Parlak Işık . . .	Valiz ve İlâhiyat Fakültesi mezunlarından
6 —	Abdurrahman Şeref Güzelyazar	» » » »
7 —	Abdulhakim Ervas	Kıymetli İslâm Bilginlerinden ve Karamürsel Fabrikası Muhasebecisi
8 —	Ahmet Mekki Üç Işık	Üsküdar Müftü Müsevvidi Sahan Medresei âliyyesi mezunlarından
9 —	Mehmet Oruç	İstanbul Hukuk Fakültesi mezunlarından
10 —	Abdülhalim	Sabık Vâizlerden
11 —	Musa Anter	Edebiyat Fakültesi Tarih şubesinden.
12 —	Fahri Balantekin	Eski Fizik ve Kimya M.
13 —	Sadık Anbarcı	

Bunlardan başka mevzularımızı alâkadar eden bilgilerde ihtisası olan bütün ülemaya sütunlarımız açıktır.

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 1 Ocak 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 1 — Sayı 27-1

Rahman ve Rahim olan Allahın İsmile

EHLİ SÜNNET

Fahri âlem Ahmedü Mahmut Muhammed Mustafa....
Madde, mananın tezahür sırrının mişkâtıdır...
İstinadı hak ve tavhittir, çelikten kal'adır.
(EHLİ SÜNNET) mümkinâtın. Vahdetin mir'âtıdır.

Hulûsi Bitlisi

Ne Bakim var?

Sığındım fahri âlem lütfüne kimden ne bakim I var ?
Bütün âlem ola düşman o dosta inhimakim var ?
Odur esbabı hilkat [2] Kainâtı halkeden Allah
Beni elbette hifz eyler. Penahîmdi [3] Resülüllah.
Beni kimdir o Âli mesnedimden eylesin ıgva
İki âlem onundur hiç nâziri [4] varmıdır asla?
Hüda [5] sevdi yarattı zatine ol mazheri (levlâk) [6]
Onundur bahrü [7] berrü [8] asüman [9] ay, gün bütünü
Bu varlıklar içinde zerreyim bir katradan 10 doğdum,
Muvakkat bir zaman varlık içinde kendimi buldum.
Fakat âslîm âdemdir. Müddettim bir gün biter bitmez.
Rücuûm [11] pek muhakkak. aslını hiç bilmeyen bilmez.
Evet ben kanîim her şey hüdadan kâinat alet
Hüdanın verdiği şey aynı nimet, cahile gaflet
Bu dari imtihanda [12] ya ilâhi isterim senden
Beni şer aleti etme! fenalık çıkmasın benden
Muhammed [A. S.] aşkını benden ayırma; yak, kavur; kül et!.
Bu aşka varsa mâni, kahr edup adlinle mes'ul et.!
İlâhi aşıkım ancak o maşukum habibindir.

Bu aşkı men edenler dinine düşmen rakibindir.
Kalem aciz, Fikir aciz: bu aşka inleyen aciz,
Bütün zerrati âlem fahri âlem derkine haciz [13]
O bir nuru hakikattir güneş timsalidir parlak
Görürmü, göz güneş? nuru alır, var ise şübhen bak!
Güneş vardır: onu inkâr eden ahmak ve cahildir.
Fakat "gördüm: nedir? bildim„ diyen yalancı gafildir.
Muhammed [a. s.] kâinatın sirridir, şemsi fazilettir.
Muhammed [a. s.] Nurü hakdendir onur aynı hakikattir.
Muhammed [a. s.] olmasaydı carhi devran aşka gelmezdi.
Muhammed [a. s.] olmasaydı yer, gök, eflâk olmazdı.
Muhammed [a. s.] olmasaydı Ademü havva buluşmazdı.
Muhammed [a. s.] olmasaydı hazreti Musa konuşmazdı.
Muhammed [a. s.] olmasaydı Nuh sudan hem Halil nardan
Bulurmiydi necatı? [15] hazreti İsa o ağyardan.
Muhammed [a. s.] olmasaydı hazreti Sıddık olmazdı.
Adalet yıldızı o Hazreti Faruk doğmazdı.
Muhammed [a. s.] olmasaydı Hilmi Osman Bahri coşmazdı
Alinin ilmi olmaz İbni Abbas hiç konuşmazdı.
İmamı Azâm olmazdi ne Malik, Şafiî asla..
Ne Ahmet Hanbelin ilmi ne kanunî Ebusina.
İmamı aşariler: Matüridiler; Gazaliler.
Ne Farabî doğar asla ne Hafızlar; Fuzuliler
Ne Firdevsi yazar şiri! ne camiler: Nizamiler.
Ne Mevlâna gelir aşka: ne Sadiler ne Nabiler
Ne Aflatun; ne Calinus: ne Fisagur gelmezdi.
Edison ile Markoni keşiften keşfe ermezdi.
Muhammed [a. s.] olmasaydı Bulbulün avazi olmazdı.
Muhammed [a. s.] olmasa pervanenin pervazi [16] olmazdı.
Bahar olmaz; çiçek olmaz; kış olmaz; yaz olmazdı.
Nevayi nay olmazdı; sadayi saz olmazdı:
Gülü gürmüş onun hüsnünden aşık bülbülü şeyda
Onun hüsnü yayılmış kâinata her güzel Leyla
Onun aşkile devir eyler güneş seyyareler mecnun [17]
Haberdar olmıyan ruhlar hayattan bir ümid mahzun
Ona bel bağlayanlar hiç kederle hüznü bilmezler
Ne dünyada ne ahrette yanılmazlar: yorulmazlar.
Ona bir itimad ettinmi her şey emre amade
Ne servetler?.
Ne mansabler?.. Metin olsun gönül sade
Teselli ondadır: ancak saadet mihri [18] aşkında
Ne bakim var?.. ne bakim var? Onun divanı şevkinde

Abdurrahim Zapsu

---

1 — Pâk = Korku 2 — Esbebı hilkat = Yaradılış sebepleri 3 — penah = Dayanak 4 — Nazır = Eş 5 — Hüda = Allah 6 — Levlâk = Sen olmasaydın 7 — Bahr = Deniz 8 — Ber = Kara 9 — Asuman = Gök 10 — Katre = Damla 11 — Rucû = geri dönmek 12 — Dari imtehan = İmtehan evi 13 — Haciz = Perde 14 — Nar = A teş 15 — Necat = kurtuluş 16 — Pervaz = Uçuş 17 — Mecnun = Deli 18 — Mihr = Sevgi

Ehli Sünnetin Gayesi

Biz bu mecmuamızı şu gayeye göre tesis ettik. Müslüman yavrularının dinî bilgilere ihtiyacı var idi. Çünkü mekteplerde din bilgisi kaldırılmış, bu vazife ana ve babalara verilmiş, fakat bu bilgileri hakkiyle verecek ana ve baba pek az bulunduğu için müslüman kardeşlerimiz vaziyetten şikâyet etmeğe başladılar. Bu şikâyet nihayet Büyük Millet Meclisinde de mevzuubahs oldu

Bu ihtiyaç karşısında dergiler çıkmaya başladı, ekseriya mütehassıs kalemlerden çıkmayan bu dergiler bir takım falsolar verdiler. İlk merhalede büyük bir rağbet kazanan bu dergiler bu yüzden halkın sevgisini kaybettiler.

Bu aksülâmeller karşısında biz selâhiyet ve ihtisasa dayanarak ve yavruların ihtiyaçlarını gözönünde bulundurmak ve bu ihtiyaca cevap vermek azmiyle gazete halinde dergimizi haftada bir defa çıkarmağa başladık, proğramımızı efkârıumumiyeye arzettik, ayni proğrami takip ettik.

Aksülâmellerin tam hâd bir sırasında çıkan gazetemizi tütüncülerde ve bayilerde sattırmıyacak ve masa gözlerinde saklayarak talebe arzetmeyen gizli bir propaganda şebekesi karşısında maddeten pek çok zararlar gördük, kendisine bayi süsünü veren Samsun ve Çarşamba'da iş gören birisi [1105] liramızı dolandırdı.

Bu maddî engeliere bakmadan borçlandık, yine gazetemizde sebat ettik Yazılarımızın ciddiyeti karşısında ilim erbabı nazarında büyük iltifatlar kazandık.

Evlâtlarına ciddi din terbiyesi veren babalar gazetemizi aradılar, maalesef [bayi oyunu] halkın bu ihtiyacını karşılıyamıyordu. Çünkü tütüncü ve bayiler satmıyorlardı.

Biz hususi teşebbüsle neşre devam ettik, Anadoluya kendimiz gönderdik. [Talebe karşı arz] normal bir halde değildi. Fakat bundan ayrı bir fayda doğdu. Bayide bulamıyan bize senelik abone oldu. Abonemiz günden güne çoğaldı, az bir zamanda pek çok abone kaydettik. Bu teşvik kaynağı karşısında azmimiz kuvvetlendi.

Bu dergiden gayemiz :

İslâm çocuklarına bilmeleri dinen zarurî olan malûmatı vermektir.

İslâm yavrularının ihtiyacını da şöylece düşündük.

A — İlkmektep çağında bulunan çocukların din bilgisi

B — İlkmektep çağını geçmiş dimağı tekemmül eden münevver müslüman yavrularına verilecek bilgi.

Bu tasnife göre birinci devremizi ayni proğram dahilinde devam ettirdik ve (26) ıncı nüshada bitirdik, buna birinci cild ismini verdik, bu defa da ikinci devreye girmiş bulunuyoruz. Bu nüshamız ikinci devrenin birinci nüshasıdır.

Birinci devrede neler gösterdik?

1 — **İman;** *Müslüman ev'âtlarının inanması zarurî olan meseleleri gösterdik, irade üzerinde fazla durduk, çocukların kalplerinde şüphe kalmıyacak iman telkinini yaptık.*

2 — **İbadet :** *Bir müslüman çocuğunun bilmesi lâzım olan taharet ve ahkâmını, abdest, namaz ve bütün ibadet şekillerini gösterdik.*

3 — **İslâm tarihi :** *Hazret Âdemden başlayarak İsa Aleyhisselâma kadar Kur'anı Kerimden aldığımız malûmat dahilinde Enbiya tarihini gösterdik, tarih felsefesini onların anlıyabileceği bir şekle getirdik.*

4 — **İslâm Büyükleri :** *Erkek ve kadın islâm büyüklerinden bir kısmının ahlâk ve seciyelerini, ilmî ve ahlâkî düsturlarını tetkik ederek seciyeler telkin ettik.*

5 — **İslâm mefkûresi :** *Benlik, varlık gibi mühim iki makaleden başka [düşünüyorum ve soruyorum], [Ben neyim?] namında iki mühim eser verdik.*

6 — **Ahlâkî hikâyeler :** *20 tane ahlâkî hikâyelerle genç dimağlara ahlâk aşıladık.*

7 — **Baba öğüdleri :** *Babalardan ve büyüklerden kalma öğüdlerle gençlere ibret ve terbiye yolları gösterdik.*

8 — Proğram fazlası olarak [haram ve helâl] namında bir eser verdik.

26 ıncı nüsha ile birinci devrenin son vazifeyi bitirmiş olduk.

Bu defa da işbu nüsha ile ikinci devreye başlıyoruz. Bu devrede şunları düşündük.

1 — **Tefsir :** *Genç müslümanların din kitapları olan Kur'anı Azîmüşşanın manâlarından istifade ettirerek kendilerine seviyelerine göre Kur'anı izah etmek.*

2 — **Hadis :** *Kur'anı Kerimden sonra din*

Bütün Memleket için hayırlı olacak kıymetli bir kanun layihası

Mecmuamızı makinaya atacağımız sırada Ankaradan bir Kanun tasarısı aldık bu tasarı, memleketimizin yüksek ailesinden olan ve mücessem iman timsali bulunan VAN Millet Vekili Sayin bay İBRAHİM ARVAS tarafından tanzim edilerek Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Yurdumuzun İmanı için hayatı kiymetler ihtiva eden bu tasarıyı Büyük Millet Meclisi Azalarının ittifakla kabul edeceklerini ümit ediyoruz. Esbabı mücibe layihasından parçalar alarak düşüncelerimizi gelecek nushaya bırakıyoruz, şimdilik layihayı aynen neşrediyoruz.

E. S.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

3. Mart. 1940 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat kanunu ile açılmaları yetkisi Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş olan imam, hatip ve Vâiz mekteplerinin açılma yetkisinin Diyanet İşleri Başkanlığına devredilmesi ve yine aynı kanunla tesis ve küşadı Millî Eğitim Bakanlığına bırakılmış olan İlâhiyat Fakültesinin mezkûr Bakanlıkça tekrar tesis ve küşadi hakkında hazırladığım teklifi kanuniyi, aşağda gerekçesile beraber saygılarımla sunuyorum.

Van Milletvekili
İbrahim Arvas

İmam, hatip ve vâiz mekteplerinin Diyanet işleri Başkanlığınca açılması ve Üniversitede İlâhiyat Fakültesi kurulması hakkında kanun.

Madde 1 - 3 Mart 1340 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat kanununun Dördüncü maddesindeki imam, hatip, Vâiz mekteplerinin açılması yetkisi Diyanet İşleri Başkanlığına devredilmiştir.

Madde 2 — Bu mektepler orta, lise ve yüksek kısımlarından ibarettir.

Madde 3 — Bu mekteplerden çıkan imam, hatip ve vâizlerin maaşları memurlar baremine tabidir.

Madde 4 — 3 Mart 1340 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu ile Yüksek din mütehassısları yetiştirmek üzere Üniversitede yeniden İlâhiyat fakülteleri açılacaktır.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden yürürlüğe girer.

Madde — 6 Bu kanunu yürütmeğe Başbakan ve Millî Eğitim Bakanı memurdur.

---

esası olan Efendimizin sözlerini hareketlerini takrir eden Buhari şerifi takip etmek, Efendimizin hadislerini anlatmak.

3 — **Kelâm :** *Her şeyden evvel fikir ve münakaşa dini olan islâm dininin iman meselelerini eski ve yeni felsefe karşısında münakaşa ederek gençlerde vicdanî bir iman tesis etmek*

4 — **Fıkıh :** *İslâmiyetin ibadet ve muamelât kısmındaki din bilgisini vermek*

5 — **Tasavvuf :** *İslâmiyetin iç âlemile iman duygularını kuvvetlendiren islâm büyüklerinin aşk, cezbe ve din muhabbetinin anlıyabileceğimiz mikdarlarını anlatmak*

6 — **Siyeri Nebi :** *Efendimizin hususi hayatlarını ve yüksek tarihini izah etmek.*

7 — **İçtimaiyat :** *İctimaî hallerimizi mümkün mertebe canlı bir halde takip etmek ictimaî hastalıklarımızı tedavi etmek.*

Bu yedi ilmi takip ederken faydalı diğer din bilgileri vermekten ibaret olan bu devremizdede siyasetle kat'iyyen iştigal etmiyerek dedikodulara ve şahsî münakaşalara girişmemek ancak dine aykırı tecavüzleri ilmen ve dinen ispata çalışacağız Birinci devrede olduğu gibi bu devrede de muhterem din kardeşlerimizin ve dinî malûmat edinmek istiyen diğer dinlere mensup zevatın arzu ve isteklerinin bu sütunlarda selâhiyetli kalemlerle bulacaklarından eminiz. Cenabıhaktan muvaffakıyet dilerken bize teveccüh gösteren ve bize yardım eden bütün karilerimize teşekkürlerimizi sunarız.

Abdurrahim Zapsu

Tefsir Nedir ?

Allahın inayetile biz bu sütunda tefsire başlıyacağız. Her şeyden evvel tefsir ne demektir ? Bunu anlamak lâzımdır.

Tefsir Arapca: Açmak Hukuk lisanında; her hangi bir kanunu açıp vazihi kanunun maksadını anlatmak demektir.

İslâm dinlnde Kur'anı âzimülşanın mueme olan kısmını Allahın muradı dahilinde izah etmektir.

Hukukan Tefsir hakkı:

Kanunu yapan meclise aittir ancak bir takım maddelerin talimatnameler ile izah hakkı ait bulunduğu vekâlete verilir:

Kur'anın tefsir hakkı: münhasıran Fahri âlem Efendimiza aittir Kur'anı Kerimde buyuruluyor ki "Resûlün size getirdiğini tutunuz Resûlün sizi men ettiği şeyi bırakınız» Bu emir bize tefsir hakkının Efendimize aidiyetini kat'iyetle emrediyor.

Onun için âyeti Kerimeler Resûlü Ekrem Efendimiz tarafından tefsir ve izah edelimiş ki bu tefsir hıfzi ile tesbit edilerek Efendimizin ağzından çıktığı gibi zaptedilmiş ve hadis kitaplarına derç edilmiştir. Buna (Tefsiri birriyaye) derler yani hâdisi şerife dayanan tefsir demektir bir de Tefsiri biddiraye vardır ki bu da ulumu islâmiye noktayı nazarından âyeti kerimenin ilmen tahlili şeklidir bu iki şekil haricinde tefsir memnudur.

Çünkü peygamber Efendimiz bir Hâdisi Şerifde buyuruyor « her kim kî kendi reyi ile Kur'anı Kerimi tefsir ederse kâfir olur.

Müfessir :

Kur'anı Kerimi tefsir eden zata derler hiç bir müfessir kendiliğinden bir tefsir yapmamıştır ve yapamaz da bütün müfessirler ya hadise veyahut ulumü islâmiyenin ana kanunlarına dayanarak âyeti kerimeyi tahlil etmişlerdir. Her hangi birisi bu esaslar haricinde kendi kanaatı zatiyesine dayanarak Kur'anı Kerimi tefsire kalkışmış ise o islâm nazarında tefsir değil tahriftir dinî bir cürüm teşkil eder bunun için ulûmu islâmiyeden ihtisas sahibi olmıyan kimselerin tefsire kalkışmasını dinimiz menetmiştir ilim sahibi olmayan bir kimse nasıl tefsire kalkışır ki: Ülumu evvelin ve ülümu ahirini kendisinde cem eden ve bir mucizei ilâhi olan kelâmı kadim ilim kaynağıdır. Kur'anı Kerimin nasih ve mesnuh ilmine; esbabı nüzul ilmine vakıf olmayan, edebiyatı arabiyenin beyan, bedi, vazi iştikak, lûğat iştikak, sarf, ve nahiv ilimlerinde ihtisası olmayan bir kimse nasıl tefsire kalkışır ?

Ufak bir misalle iddiamızı tetkik edelim:

Kur'anı Kerimde şarabın haram olması hakkındaki hüküm üç esasa dayanıyor Kur'anı Kerim tedrici teşri hikmetini takrir buyurmuştur.

Cenabı hak hakimdir' Hikmeti icabı olarak meni irade buyurduğu şarab hakkında evvelen böyle bir maalde âyeti kerimeyi inzal buyurmuştur (sarhoş olarak namaza yaklaşmayınız) şaraba büyük bir inhimâk halinde bulunan halk birden bire Cenabı hak insanları sarhoş olarak huzuruna kabul etmiyor şu halde sarhoşluk makbul bir şey değildir öyle ise terkedelim diye bu inhimâk yavaş yavaş hükmünü gaybeder ikinci bir âyeti kerimede (ya Habibim sizden şaraptan ve kumardan sual soruyorlar) onlara de ki onlarda zahiri bir menfaat görünüyorsa da fenalıkları da vardır fenalıkları menfaatlarından büyüktür) bu âyeti kerime ile de şarabın büyük fenalıklarını takrir buyurmuştur halk madem ki Allah bunda fenalık vardır buyuruyor öyle ise biz fenalıktan çekinelim diyerek terketmiş oldular. Bu iki âyetle şarap aleyhinde efkâr hazırlandıktan sonra kat'i emir şeklinde (şarap, kumar ..... pistir ve şeytanın amellerindendir bunlardan sakınınız) bu emirle şarap men edilyor. tedrici teşri hükmü tamamlanıyor.

Esbabı nüzül ilmi:

Bu âyetlerden her birisinin ne vakit ve hangi hadise üzerine nazıl olduğunu bize öğretir. Bu üç âyetten hangisi evvel ve hangisi sonra geldiğini bilmezsek hangi âyetin hükmünü kalkmış ve hangi âyetin hükmü bakidir bilemeyiz.

Nasih ve mensuh ilmi

Ayetlerin bir kısmı diğer kısmını nesh eder evvel gelen âyet mensuh sonra gelen âyet nâsihtir.

(Sarhoş iken namaza yaklaşmayınız) âyetin bir kısmı mensuhtur ondan sonra nazıl olan şeytanın işlerindendir. kat'iyen sakınınız) âyeti nâsıhtır birinci âyetin hükmü ikinci âyetle kısmen kalkmıştır.

Bize nâsih ve mesnuh; âyetlerini bu

Hadis

Fahrialem Efendimizin mübarek ağızlarından çıkan sözlerle yaptıkları hareketleri ve yanında yapıldığı halde sükût buyurduğu hadiselerin heyeti mecmuasına (Hadis) derler.

Fahrialem Efendimiz hayatta iken Eshabı Resulullah mubarek kelâmlarını ve harekâtını o kadar dikkatle dinlemiş, o kadar itina ile muhafaza etmişlerdir ki, bu itina ve bu dikkat hiç bir ümmete nasip olmamıştır.

Efendimiz bir hadisi şerifte (Kur'andan başka benden bir şey yazmayınız !..) buyurmuşdu. Bunun için Efendimiz zamanında hadisler yazılmıyordu. Fakat bütün sahabeleri kelimesi kelimesine hatırlarında tutardı. Bununla beraber diğer bir hadiste (Her kimki bana isnat ederek yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın !) buyurmuştur. Bu hadise göre de hiç bir müslüman Efendimize isnad cesaretinde bulunamamıştı.

Diğer bir hadisi şerife nazaran Abdullah bini Amir bin Asi diyor ki : Peygamber Efendimizden işittiğim bütün hadisleri yazmayı itiyat etmiştim. Bir zeman yazmaktan vaz geçtim. Nihayet işi Resulullah Efendimize arz ettim. Mubarek parmağını ağzına götürerek yaz, nefesimiyedi kudretinde bulunan Allaha kasem ederimki buradan (yani ağzımdan) hak sözden başkası çıkmaz „ buyurdu.

Hadis imamlarına göre ehadisi şerifin evvelen yazılmaması Kur'anı kerim ayetlerile karışmamak hikmetine mebni idi.Ayatı kuraniye ve sûreler ümmete tamamen malûm olduktan sonra bu mahzur kalmamıştı ondan sonra yazılmağa müsaade edildi.

Eshabı Resulullah kısmen yazmak ve kısmen hıfzında bulundurmak suretile bütün söz ve hareketleri biiye nakil etmişlerdir. Fakat kitap şeklinde toplamak ancak Emeviye hülefasından (Ömer bin Abdülaziz) zamanında yapılmıştır.

Bunun üzerine bir çok hadis kitapları vucude geldi. Bu kitaplara (Sünen) derler. Bunlar içinde en sahih hadisleri toplayan kitaplara (Sıhah) derler.

İslâmlar arasında Kur'anı kerimden sonra (Kütübü sitte) namını alan şu altı kitap en ehemmiyetli hadis kitaplarıdır.

1 — Buhari Şerif
2 — Müslim Şerif
3 — Süneni Tırmizi
4 — Süneni Nesai
5 — Süneni İbni Mace
6 — Süneni Ebidavut

Bu altı kitaplardan :

***Buhari ve Müslime :* sahihayin derler.**

Bir taraftan ehadisi şerife toplanırken diğer taraftan da (Nakdi Rical) namında mühim bir ilim vucude gelmiştir.

Nakdi Rical

Kendilerinden hadis rivayet edilen ravilerin her birisinin tercümei halleri, ahvali şahsiyeleri ; hıfız kabiliyetleri adalet dereceleri nakline ne dereceye kadar itimat edilebilecekleri isnatların meratibi, kuvveti, zayıf olup olmadıkları inceden inceye tetkik eden ilimdir. Bu hususta, eâzımı islâm o kadar titiz davranmışlar ki yüz binlerce hadis arasında seçe seçe pek az bir kısmını sahih diyerek

---

ilim öğretir eğer nâsih ile mensuhu birbirinden tefrik edemezsek hataya düşer yukarda bahsettiğimiz teşri hikmetine mütenit bu âyetlerin nâsihini mensuh ve mensuhu nâsih talâkki edersek ahkâmı islâmiyeyi tamamile yanlış anlatmış ve Allaha iftira etmiş oluruz.

Onun için mütahassıslar islâm âlimleri Kur'anı Kerimi kelimesi kelimesine noktası noktasına ilmi (Kuran) nazarında incelemiş ve bize bütün hakaiki Kur'aniyeyi göstermişlerdir.

Biz yalnız aâzımı islâmın tetkikatını anlatabilirsek bizim için kâfidir.

İbni Abbas, Fahreddini Razi, Kadı'zemahşeri, (Nimetüllah) hazin gibi aâzımı islâmın meydana getirdikleri yüzlerce tefsirlerin hepsini bir araya getirmek veyahut Fahreddin Razinin tefsiri gibi muazzam bir eseri tercüme etmek ve tefsir etmek imkânkânsız olduğu gibi gayemizi de tatmin edemez biz bunların içerisinde muhtasar ve en faideli birisini intihaba mecbur kaldık bunnaların içerisinden (İmamı Nesfi)nin medarik namındaki en muhtasar ve cami tefsirini intihap ettik bundan sonra bu tefsiri takip edeceğiz diğer tefsirlerden de istifade ederek genç müslüman yavrularının dimağlarını yormadan Kur'anı âzimüşşanın mümkün mertabe manalarını hâdisi şerife ve munakkihini islâmiyenin ilmi tahkikatları dairesinde yeni lisanımızdadüzgün bir ifade ile nakle çalışacağız Cenabı Haktan muvafakiyetler dileriz.

Ehli Sünnet

bu kitaplara derc etmişlerdir. Hadis intihabı hakkındaki gösterilen ince tetkikat ve ciddî ehemmiyet o kadar büyükdür ki hiç bir millet hiç bir şekilde bu kadar derin tetkikata girişememişlerdir.

Bunun sebebi de İslâm dininin gerek itikat ve gerek ibadet ve muamelât hakkındaki yüksek şeriatın ana temelini teşkil etmek tedir. Hadis Kur'anı Kerimi tefsir etmekle beraber İslâm dininin ana hatlarını tayin etmiştir. Bu itibarla Allaha ve Resulü zişana ifüra etmemek ve yukarda bahsi geçen hadis mucibince (Efendimize yalan bir isnat yapmamak) korkusile bu mes'ele binlerce İslâm âlimlerini meşğul etmiş ve binlerce münakti rical ve tercüme kitapları vücude gelmiştir.

Hayatında bir defa yalan söylediği işitilen kimsenin nakl ettiği hadisi nazarı itibara alınmadığı gibi unutkanlık veyahut herhangi bir dikkatsizlikleşöhret bulanların dahi hâdislerini nazarı itibara almamışlardır.

Bu uğurda vakfıhayat eden yüksek âlimlere (Muhaddis) ismi verilmiştir. Bunların derecesi şöyledir :

Muhaddis : Yüz bin hâdisi metinlerile senetlerile hıfzetmiş zattır.

Hadis hafızı: Bu yüz bin hâdisi hıfzettiği gibi bu hadisleri rivayet eden bütün ravilerin tercümei hallerine vakıf olan yukarda bahsi geçen (nakti rical) ilmi noktesinden bu ravilerin hususu hallerine vakıf olandır.

Hüccet : Üç yüz bin hadisi bu suretle hıfz eden kimseye derler.

Hâkim : Bütün ahadisi nebeviyeye bu suretle vakıf olan kimseye derler.

İslâmlarda hıfz kabiliyeti

Müslümanlarda hıfz kabiliyeti mucize denilecek derecede hârikadır. Sahabeler zamanında olduğu gibi her asırda ve hattâ bu asırda bile bir çok misallerle izah mümkündür.

İmam Şeabi diyorki: Bugüne kadar yazı yazmış değilim fakat hayatımda bana bir hadis söyleyen olmamıştırki ben o hadisi hıfz etmiş olmıyayım bir okuyuşta derhal hıfza almışım. Şiirlerde işte bundan aşağı değildir. İstersem hiç birisini tekrar etmemek şartile size bir ay şiir inşad edebilirim.

İshak ibni Rahuye bu hadise nakledilince İshak; siz buna şaşıyormusunuz? Ben de işidipte hıfz etmediğim hiç bir şey bilmiyorum, kitaplarımdaki hadislerden yetmiş bin hadisi sanki gözümün önünde okurmuş gibi ezberimdedir. Diğerleri de bukadar değilse de yine ezberimdedir.

İmam Buharinin imtihanı ayrı bir mucizei peygamberidir. İmtihan şöyle oluyor:

İmam Buhari Bağdada ilk geldiği vakit Bağdat üleması bir imtihan hazırladılar on, kişiye onar dane hadis ezberletmişler fakat her bir hadisin hem metinlerinde hem de ravilerinin isimlerini biribirine karıştırmışlardır. İmam meclisde hazır bulunduğu bir sırada bunlardan birisi kalkmış Ya İmam ben şu hadisleri işttim bunlar hakkında ne buyuruyorsunuz ?.

Hadisleri birer birer söylemiş İmam işitmedim cevabını verir ondan sonra ikinci, üçüncü nihayet onuncusu aynı suretle hadisleri söylemiş hepsine işitmedim cevabını verince halk bu kadar hadis nakil ediedi hiç birisini işitmiyen imamı olur mu ? Fiskosa başlarken İmamı söze başlamış birinciye cevap vererek onun okuduğu hadisleri onların okuduklarını yanlış şekilde tekrar ettikten sonra bunlar yanlıştır hakiki şekilleri şudur diye doğrusunu okumuş bu suretle yüz hadisin hem yanlış hem de doğrusunu anlatınca her kes parmak ısırmış. İşte bu İmam diyorki : Yüz bin sahih ve ikiyüz bin gayri sahih hadis mahfuzumdur. Ben kitabımı beş yüzbin hadis içinden intihap ettim buyuruyor. Gerek lafzında ve gerek senedinde ufak bir şüphe olan hadis Buhari şerife girmemiştir.

İşte ; şu sütunlarda bahs ettiğimiz Buhari Şerifi takip edeceğiz. Allahtan yardım dileriz.

Ehli Sünnet

Kelâm nedir?

İlmi kelâm; Allahın zatından, ve sıfalarından ve masnuatın başlangıcından ve sonundan İslâm kanunları içinde bahseden ilme derler.

Felsefe de aynı mevzudan bahseder, ancak felsefe akıl yolu ile bu bahsi tetkik eder İslâm kanunlarına muvafık olup olmadığını düşünmez.

İslâm dini düşünce ve tefekkür dinidir. [İnan fakat sorma gibi insanları köleleten düsturlardan uzaktır]

İslam dini neden? Ve niçin suallerine cevap aldıktan sonra iman etmeği prensip ittihaz etmiş fakat sormadan iman etmek yüksek bir mertebedir.

Bunun içindir ki her iman meselesi münakaşa edilir ve her münakaşadan bir hakikat tecelli eder. İman münakaşalarını toplayan kelâm ilmini Allahın inayetile bu sutunlarda göstermeğe çalışacağız.

Felsefe ile kelâm arasındaki fark:

Felsefe; yalnız akla dayanarak akli münakaşalar yaparak zamanın teessüs etmiş mantık kaidelerine bakar bir tek dayanağı vardır.

İlmi İkelâm ise; akılla beraber haberi sadık'a dayanır. haberi sadık'ı akıldan üstun tutar, çünkü aklı beşerin vazıdır, düsturlarında yanılabilir. Fakat (haberi sadık) aslâ yanılmaz onun yalan olmasına ihtimal yoktur.

Haberi sadık; Allahın kelâmile Allah tarafından gönderilen ve yalan söylemesine imkân olmayan Resulullahın hadisleridir.

Zemanı saadette ve Hulefayı Raşidin zamanında nurü İslâm ile nurlanan kitle o kadar kuvvetli imana malik idiler ki herhangi bir iman meselesini münakaşe etmiye ihtiyaç yoktu.

Fakat İslâmiyet bütün beşeriyet afakını tuttuktan sonra muhtelif din ve mezhepler felsefe ve meşreplerle karşılaştı bu din, mezheplerin, felsefe ve mantıkların düsturlarile İslâmiyeti karşılaştırarak dini İslâmın hakikat ve faikiyetini isbat etmek vaz'esile mükellef İslâm âlimleri bu vazifeyi üzerlerine aldılar. Abbasi halifelerinden Memun ve Harun zamanında dünyanın her tarafından felsefe, hikmet kitapları getirilerek tercüme edildi. Yunan felsefesile Kur'an Kerimin hakikatları karşılaştı. Yunan felsefesinde Kur'ana muarız olan pek mahdut meseleler vardı, bu meseleler tetkik ve tahkik edildi efkârı İslâmiyede:

1 — Felasefe (İslâm feylesofları)

2 — Mütekellimin

Bu iki fikir zümreleri vücude geldi

1 — Felâsefe yalnız akıl, mantık ve felsefeyi esas i'tihaz etti. Bunlara muarız kalan nakiller karşısında sükût etti.

Mütekellimin dahi iki zümreye ayrıld:

1 — Mutezile fırkası ki: felâsefe gibi yalnız felsefeyi esas ittihaz etti, muarız kalan nakilleri tevile kalkıştı.

2 — Ehli Sünnet, zümresi Kur'an ve ehadisi esas ittihaz eder. İnsanların kendi mantık ve düsturlarını günün birinde değiştirebilir. Zaman değişmekle mantıklar ve düşüncelerde değişebilir bu gün hakikat addedilen felsefi bir mesele bir asır sonra iflâs eder. Gayri makul bir hale gelebilir.

Şu halde mantık ve felsefe katiyet ifade etmez, zamanla tahavvül edebilir. Fakat kelâmı ilâhi ile muhbiri sadık olan Fahriâlem Efendimizin sözlerinde yalan olmaz, onlar hiç bir vakit değişmezler ve hakikatin tam kendisidir. Bunun için münakaşalarda nakil asıldır akıl onun tenviri için vasıtadır diyerek münakaşa etmişlerdir.

Bu üç zümreden başka bir de (tasavvuf) zümresi vardır ki bu zümre Ehli Sünnet mütekellimlerinin yolundadırlar. Ancak ibadet ve riyazetle ruhlarını tasfiye ederken birtakım manevi zevklerini izhar etmişlerdir.

Bunlar ilimden fazla zevki maneviye dayandığı için kendilerine düstur olabilir fakat başkasına esas olamaz.

Zaman değişdikçe felsefi nazariyeler de değişebilir, fakat islâm imanı sabittir. Hiç bir surette değişemez bunun için de halen değişmiş bulunan felsefi nazariyeleri de nazarı itibara alarak yalnız Yunan felsefesile değil halihazır felsefesile de islâm dininin esasatını tetkike çalışacağız.

Bizim her nekadar ilmimiz buna kafi

Fıkıh ne demektir

Fıkıh: Arap lisanında bir şeyin esasını kavramak demektir.

İslâm lisanında: Kur'an ve ahadisi şerifeden çıkarılan hükümlerin heyeti umumiyesine derler.

İslâmiyet ihtisasa büyük bir kıymet vermiştir. Bunun için İslâmın ihtisası şu şubelere ayrılmıştır:

1 — Müfessir
2 — Muhaddis
3 — Mütekellim
4 — Fakıh.

Müfessirin vazifesi:

Yalnız Kur'anı âzimüşşanı tetkik etmek ve bütün hayatını bu yolda vakfetmektir.

Muhaddisin vazifesi:

Resulullah Efendimizin mübarek ağızlarından çıkan sözleri ve yaptığı bütün hareketleri ve başkasının yanlarında yaptığı halde sükût buyurduğu hareketleri zapt etmek zapt ettiği her hadisin işittiği zattan Fahrıâlem Efendimize kadar nakleden bütün zevatın isimlerini göstermek, bunların içinden sözü makbul olmayan kimseler bulunup bulunmadığını tahkik etmek, bu hâdislerin başka kimseler tarafından da rivayet edilip edilmediğini tetkik etmek ve başka yoldan da rivayet edilmiş ise onların da nâkillerini birer birer tesbit etmek, ve ravilerin tercümei hallerini göstermek Peygamber Efendimize isnat olunan sözleri tahkik ve tesbit etmektir.

Mütekellimin vazifesi:

Gerek âyeti kerimlerden ve gerek ahadisi nebeviyeden imana taalluk eden meseleleri tetkik ederek her zamanın felsefe ve mantıkına göre İslâm akaidini aklen ve naklen ispat ederek iman meselelerini vicdanî bir hale sokmaktır.

Fekıhın vazifesi ise:

Cenabı Hakkın ahkâmını tetkik etmek [helâl ve haram] olan meseleleri meydana çıkarmak, sırf ibadet için halk olunan insanlara ibadetlerin şekillerini tayin etmek, bunlara ait ayet ve hâdisleri tetkik ederek hükümlerini ispat etmek, insanlar arasındaki muamelâta dair Allahın emirlerini tetkik ederek hukuku ibadi çerçivelemek.

Hülâsa:

Allah ile kul arasında, kul ile kul arasında, kul ile heyeti içtimaiye arasında cereyan eden bütün hakları; âyati kerime ve ahadisi nebeviye ile ispat ederek bunlardan tarafı İlâhiden ruhsat verilmiş olanları göstermek gibi medeniyeti İslâmiyeyi tamamen tesis etmektir.

Kur'andan ve hadisden ahkâmı fıkhiyyeyi çıkarmak kuvvet ve kudreti ilmiyesinde bulunanlara (fekıh) denildiği gibi bunlardan içtihat mevzuu olan delillerden muradı ilâhiyeye en yakın olan noktaları tayin edenlere de (müctehit) derler.

İslâmiyette bir çok müctehitler gelmiştir. Bunlar arasında içtihatları vicdanı umumi tarafından benimsenerek kabul edilen ve bunlara hürmet edilerek tabi bulunan dört mezhep mevcuttur. Bu dört mezhep haktır ve hakkı takrir etmişlerdir. Bunun için efkârı İslâmiye bu dört mezhebe inkısam etmiştir:

1 — (İmamı A'zam Ebu Hanife) Hazretlerinin içtihatlarına tabi olanlara [Hanefi]

2 — (İmamı Malik) Hazretlerinin içtihatlarına tabi olanlara [Maliki]

3 — (İmamı Şafii) Hazretlerinin içtihatlarına tabi olanlara [Şafii]

4 — (İmamı Ahmedi Hanbel) Hazretlerinin içtihatlarına tâbi olanlara [Hanbeli].

Dünyanın her tarafına yayılan İslâmiyet son istatistiklere nazaran (550) milyona baliğ olmaktadır Bunlardan beş yüz milyonu işbu (dört mezhep) lerden birisine tâbidir. (50) milyon kadarı da birer suretle İslâmiyetin ana

---

değilsede iman kuvveti ile Fahrıâlem Efendimizin vadi bize bu cesareti vermektedir.

Efendimiz bir hadisinde şöyle buyuruyor: « Her kim ki bildiği ile amel ederse Cenabıhak onun bilmediği şeyleri de ona öğretir.»

Biz bildiğimiz kadar islâm imanına çalışacağız Cenabıhak bu vadi resul dairesinde bize bilmediğimizi de öğretir, tatabbua sevk eder. Yüksek âlimler de ikaz ederler onların da rehberliklerini nasib eder.

Gayemiz genç müslüman münevverlerine dinleri hakkında vicdanî bir iman telkin etmektir. Bu hüsnü niyetimizle hem mecur oluruz, hem islâm dinini öğretmeye çalışırız, hem de bilmediğimizi öğreniriz. Allahtan inayet ve bizi doğru yoldan ayırmamasına dua ederiz.

Ehli Sünnet

Tasavvuf nedir?

Tasavvuf ; kelimesini tahlile lüzum görmiyoruz. Ancak islâm nazarında tasavvufun manasını belirtmek istiyoruz.

Tasavvuf ; islâm nazarında iç âlem vasıtasiyle imanın hakikatine ulaşmak demektir.

İslâmiyeti içinden yıkmak istiyen bir takım zındıklar, tasavvufu tasvir edemedikleri için ahkâmı islâmiyeyi temelinden bırakarak kendisini ermiş zanetmek ve tekâlifi şer'iyeden hiç birisiyle mükellef olmamak değildir.

Ortada dolaşan bir takım bedbahtlar kendilerine (Dede) ismini vermiş ve gittikleri yerlerde rakı sofraları hazırlayarak ahkâmı islâmiyeye tam zıd bir hal alıp din iddiasında bulunanlar değil (Tasavvuf) kelimesile hatta islâm kelimesile de asla alâkası kalmamıştır.

Muhiddin Arabi Hazretlerinin el yazısı ile yazılmış ve Aksaray Valde Camii kütüphanesinin 93 üncü mecmuasındaki eseri hülâsa ediyorum :

Bu eserin ismi (Eşşeria velhakika) dır. Buyuruyor ki :

Şeriat gemiye benzer, tarikat denize benzer, hakikat inciye benzer. Bir kimse inci avlamak için evvelâ islâm şeriatına tâbi olacak kâmil bir zatın verdigi evradı takip ederek zikrullahla meşgul olacak ondan sonra(hakikati) bulacaktır.

Bu eserde bütün ahkâmı şer'iyyeyi tasavvuf noktasından mukayese ettikten sonra son olarak bu sözleri söylemektedir.

« Havada uçan ; denizde batmadan yürüyen veyahut ateş yutan bir insan görürseniz böyle bir insan islâm ahkâmından birisine muhalif hareket ederse hatta Resulullah Efendimizin bir tek sünnetini terk ederse muhakkak bilki o adam veli değildir, o adam yalancıdır. Yaptığı şeyler göz bnyvdıcı sihirlerdendir.

Tasavvufta Şeyhükber unvanını kazanan ve evliyaullahın en büyüklerinden olarak ta-

---

hatlarından ayrılmış ve İslâm namı altındadırlar. Fakat iman ve ibadet meselelerinde bu fıkıhlara tâbi değildirler.

Bu mezheplerin yayın mıntakaları :

Türkiye, Rusya, Türkistan, Moğulistan, Hindistandaki Müslümanlar Hanefi mezhebindedir.

Türkiyenin Şark vilâyetlerile, Dağistan, Mısır, İrak, Suriye Şafii mezhebindedir.

Südan, Traplus, Bingazi, Rifistan ve bütün Afrika kıt'ası Maliki mezhebindedirler.

Hicaz, Hanbeli mezhebindedir.

Biz Türkiyede yaşayan Müslümanların Hanefi mezhebine tabiiz. Şark vilâyetlerindeki dindaşlarımız da Şafii mezhebindedirler.

Biz bu sütunda Allahın inayetile fıkıh derslerini takip edeceğiz. Bu dersleri takip ederken Hanefi mezhebini esas ittihaz ederek Şafii mezhebi ile Hanefi mezhebi arasındaki bütün ihtilâfları gösterip Şafii dindaşlarımızın ibadetlerini detakrir edeceğiz. Ayrıca diğer iki mezhebinde mühim ihtilâf noktalarını belirtmeğe çalışacağız.

Çünkü : Bu dört mezhep birbirinin aynıdır. Ancak ibadet mesclelerinde âyet ve hâdisi şeriflerden istifade edilerek müslümanlara kolaylık ve rahmet olmak üzere içtihat farkları belirmiştir. Çünkü Peygamber Efendimiz bir hâdisi şerifinde :(Ümmetimin ihtilâfı âleme rahmettir) buyuruyor. Bir içtihada göre caiz olmayan bir hâdise zaruret karşısında diger bir mezhebe taklit edilerek ibadetler tekemmül eder. İslâmiyetteki kolaylıklar meydana çıkar.

Peygamber Efendimiz diğer bir hâdisi şerifinde (din kolaylıktır, zorluk değildir) buyurmuştur.

Bir takım garazkârlar Şafilik ile Hanefilik arasında bir ayktırılık ve bir düşmanlık tasavvur ederler. Halbuki böyle bir tasavvur dinimize en büyük düşmanlıktır.

Bakınız Hazreti İmamı Şafii İmamı A'zam hakkında ne buyuruyor :

(Bütün fukaha Ebu Hanifenin ailesidir) yani o bizim babamızdır.

Diğer bir şiirinde :

(Numanın meziyetlerini tadat ediniz. O misk gibidir. Onu karıştırdıkta etraf misk gibi kokar.)

Bu sözler garazkârlara müskit cevaplardır

Biz bu sütunlarımızda dört mezhepten de bahsedeceğiz Bütün imamlar dört mezhebin farklarını öğrenmek mecburiyetindedirler.

Namaz kıldıran bir Hanefi imamın arkasında, Şafiî, Maliki ve Hanbeli mezhebindeki cemaatın namazını bozacak farkları bilmezse onların günahlarını boyunlarına almış olur. Biz Allahın inayetile bütün fıkıh kitaplarından esaslı meseleleri izaha çalışacağız.

bilen bir zat bunu dedikten sonra zındıkların tesirleri altında kalmak cinnettir.

Biz bu sütunlarda hakiki tasavvufu takrire çalışacağız. Yalancı şeyh ve yalancı dervişlerden sakınmak için müslümanlara rehberlik yapmağa çalışacağız. Bizim takrir edeceğimiz tasavvuf (Hakikat ve şeriatın) tam özüdür. Dini islâmda bu iki mefhum biri birinin mütemmimleridir, aralarında aykırılık yoktur. Bunların bir birine zıd olduğunu anlatmağa çalışanlar islâm düşmanlarıdır. Ne şeyh, ne derviş, ne sofu ve ne de müslüman olur!.

Hele ortaya bir de; ibadet, kâmil olanlara değil nakıs olanlaradır bir insan tasavvufta son haddini bulduktan sonra namaz ve sair ibadetlerden af ediliir, çünkü yakın hasıl olur. Kur'anıkerimde de (Yakın hasıl edinceye kadar ibadet et) buyurulmuştur İkinci bir nokta da; hadisi şerif vardır. (Ölmezden evvel ölünüz) yani hakikate ulaşınız. Biz hakikate ulaşdığımız için ölmüş sayılırız, biz den ibadetler sakıt olmuştur. - Bunlarda islâmiyeti temelinden yıkmak istiyen islâm düşmanlarının ektiği tohumlardır.

Evvelâ: hiç bir kimse ibadetten af edilemez. Eğer af edilmek lâzım gelseydi Fahri-âlem Efendimiz af edilecekti. Halbuki bütün müslümanlara beş vakıt namaz farz edildiği halde Efendimize bir de (Teheccüd) namazı farz olmuştur. Acaba Efendimiz hakikatin kemaline vasıl olmamış nakıs miydi?. Haşa. Bu ne zırva itikad?..

İşte biz tasavvufun hakikatini anlatmağa ve düşmüş propagandalarından kurtarmağa çalışacağız.

Yukarıda tasavvufu tarif ederken iç âleminde hakikate ulaşmak yoludur demiştik.

İç âlem ne demektir?.

Bunu tasvir etmek imkânsızdır. Çünkü iç âlem ruhî bir âlemdir. Ruh nasıl izah edilemezse iç âlemde öylece tarif edilemez. Eâzımı islâmın bir çoğu bu âlemde ibadet ve zikrullah ile meşgul olarak hakikati bulmuşlardır. Bu suretle islâmlara rehberlik yapmış lardır. Bunların bir kısmını aşağıya derc ediyoruz.

1 — Şeyh Abdülkadir Geylâni (Kadiriye)
2 — Şeyh Bahaddin Nakşibendi (Nakşiye)
3 — Şeyh Ahmet Rufai (Rufaiye)
4 — Şeyh Ahmet Şazli (Şaziliye)
5 — Mevlâna Celâleddin Rumi(Mevleviye)

Tarikatlerinin piri olmak üzere her birisi bir tasavvuf şubesi kurmuştur.

Bunun manası şudur:

Meselâ Şeyh Abdülkadir Geylâni Hazretleri ibadetlerinde fazla tekva gösterdikten sonra muayyen bir usul dahilinde muayyen miktarda Zikrullaha) devam etmiş nihayet bu zikrin tekrarile hakikatı islâmiyeyi-vicdanile ve iç âlemi ile bulmuştar.

Mevlâna Celâleddin Rumi dahi aynı suretle ibadet ve zikrullah ile (Hakikati islâmiyeyi) ruhile ve iç âlemile bulmuştur.

Tasavvuf: Her şeyden evvel (Kal ilmi) değildir (Hal ilmi) dir. Yani söze yazıya gelen bir ilim değildir Zikrullahın tekrarile ruhta hasıl olan (Haleti mahsusa) dır. Zevktir, heyecandır, aşktır, muhabbettir, halikile baş başa kalmaktır, Hazreti Muhammedin nuru ile sanılmaktır.

Binaenaleyh: Tasavvuf ilmi deyince bu ilmi okuyan mutasavvıf olur. Hatıra gelmez, belki o devletlilerin ne suretle terakki ettiğini gösterir ve onların hallerini mümkün mertebe anlatan o halleri ile bize bir takım hakikatler terennüm etmiş olmakla o hakikatları az çok izah eden bir ilimdir. Bizde bu devletlilerden Mevlâna Celâleddin Rumi Hazretlerinin mesnevisini intihab ettik ve bu sütunlarda izaha çalışacağız. Cenabıhak bizi doğru yoldan ayırmasın.. *Ehli Sünnet*

Aziz okuyucularımıza bir hizmet

Müslümanın ilâhî kitabı Kuranı Kerimdir. Herkes evlâdına Kur'anı Kerimi öğretmek mecburiyetindedir. Hatta namaz kılacak mikdarı bellemek farzdır. Bunu ihmal etmek de dinen câiz değildir. Siz evlâtlarınızı Kur'anı Kerim kurslarına muntazaman devam ettiremiyorsunuz Çünkü mektep dersleri mâni teşkil ediyor. Bu itibarla bize mühim vazife düşer; o da böyle bir dershaneyi sizin evlerinize kadar sokmak.

Bunu çoktan beri düşünüyorduk. Tahrir ailemizden olup senelerce öğretmenlik yapan bir arkadaşımıza bu işi tevdi ettik. Bize:

(KUR'AN ANAHTARI)

Namında bir eser hazırladı. Bu eseri mecmuamızda tefrikasını düşündük. Fakat ayet ve hadisi şerifleri aynen derç etmemek prensibini kabul ettiğimiz için bunun tefrika suretile neşrinden vaz geçdik ve müstakil bir kitap olarak vücuda getirdik.

Yeni harfleri bilen her hangi bir islâm kardeşimiz bu eseri alıp okursa bir, iki ay zarfında Kur'anı Kerimin her tarafını okuyabilecek vaziyet alır ve dinî vazifesini yapar Bizim vazifemiz okuyucularımıza hizmettir. Bu eserin çıkmış olduğunu haber vermekle haz duyuyoruz.

Siyeri Nebi

Fahri Âlem aleyhivessellem efendimizin kudsî hayatından bahseden ilme (Siyeri nebi) ilmi derler.

İslâm alimleri bu hususta binlerce cilt kitap vücude getirmişlerdir. Papazlar tarafından kastı mahsusla yazılan ve islâmiyeti lekelemek istiyen yazılar da yazılmış ve maalesef bunlardan bir kısmı lisanımıza da tercüme e dilmiştir. Fakat koyu bir taassubun müsyönerlik gayretile vücude getirdiği bu balçık güneşten daha nurlu ve daha parlak olan hayatı peygamberiyeyi sıvamasına imkân yoktur. On ları kendi hüsranları ile baş başa bırakarak hakikatı Muhammediyeyi bu sütunda takdir edebilirsek kendimizi bahtiyar addederiz

Siyere girmezden evvel (Şemaili Şerif eyi) teberüken göstermek dindaşlarımıza bir hizmet olacağını düşünerek bundan evvel (Büyük Doğu) mecmuasında intişar eden (Mukaddes şekil) serlevhasındaki Şemaili Peygamberiyeyi Aşağıya dercediyoruz.

Ehli Sünnet

Mukaddes Şekil

Efendimiz, Kurtarıcımız, müjdecimiz.. Allahın Sevgilisi ve insan oğlunun en güzeli Güzelliği üstünde hangi vasfı kullanabiliriz; her vasıf eksik, her buluş yarım kalacak olduktan sonra?.. Sadece bir din büyüğünün harikulâde sözünü belirtelim :

— Onun güzelliğini seyredenlere olanca büyüklüğüyle görünmedi. Eğer görünseydi, kimse o mukaddes çehreye bakamazdı.

Boyları, uzunla kısa arası... Öyle ki, birdenbire bakan kendilerini orta boylu sanabilir. Fakat gitgide dikkatini kümelendirdikçe, uzuna yakın oldukları hükmünü verir. Kiminle yanyana yürüseler ondon daha uzun görünürlğr; iki uzun boylu insan arasında, boyca ikisini de geçtikleri hissini verirlerdi. Her zaman ve mekânın Peygamberine ait bu mucizede, On'a ümmetinden hiçbir ferdin muvazi ve müsavi görünemiyeceği hikmetini buluruz.

Endamları... İnsanoğlunun her uzvu arasında göze görünmez bir terkip sırrı belirten endam, (Salât ve Selâmın Sahibi) nde, şekil ifadelerinin en keskin ve en çarpıcı tılsımına maliktir İnsanoğlunu, sadece ezelden ebede doğru bütün kâinatı içinde kurtarmaya gelen en büyük insan, Allahın Resûlü, endam ve tenasüp bakımından da güzel insandır.

Ne ipek, ne çiçek, hiçbir nesnin, esrarlı terkibinden haber veremiyeceği ciltlerinin rengi esmer değildir; kırmızılık ve pempelikle karışık beyazdı. Tarif edilemez bir beyaz... Yakıcı güneşin ve fazla kanın tesiriyle hafif esmere ve kırmızıya çalan nurani bir beyaz... Bu beyazlık, ne has ekmek, ne ak buğday anlatabilecektir

Efendimiz, Kurtarıcımız, Müjdecimizin, uğrunda dünyaların yaratılmış olduğu mubarek ve muhteşem başları büyüktü Bu muhteşem baş, asalet, fikir ve bütün kâinatın takip edeceği yola ait planla dolu en mukaddes mahfazadır. Bu harikulâdeler harikulâdesi başı heleleyen harikulâdeler harikulâdesi saçların ifadesini hangi kelimelere emanet edebileceğiz? Simsiyah .. O kadar aydınlık bir siyah ki, bütün ferazayı dolduracak kadar keskin bir aydınlığı körletebilir. Ve bu saç, ne tam kıvrıcık, ne tam düzdür; yâni hafif ve tatlı dalgalarla âhenklidir. Bu saçlardan tüten rahiya, âlemde güzel koku saçan ne varsa hepsinin hasreti ve rüyasıdır. Bu saçlar, sahibi tarafından kesilmediği zaman, o varlık temeli başın kulak yumuşaklarına kadar iner.

En yüksek seciyenin timsali olan alınları açıktı. Alınlarının iki tarafındaki uzunlama ve genişleme açıklık, hiçbir aklın ulaşamıyacağı bir dehâyı anlatıyordu. Bu açık alın, ilân ettiği büyük dâvanın azametini açıkça gösteriyor; ve böyle bir dâvanın bu fanî âlemin kuruluşundan dağılışına kadar hiç kimse tarafından ortaya atılmamış ve atılmıyacak olduğunu ihtar ediyordu.

Mubarek kaşları, ince ve uzun.. O kadar muntazam bir kavis halinde ki, uçları birbirine değiyor gibi görünür, fakat araları açıktır. İlâhî hilkatin bu eserini hangi kalem canlandırabilir? Bu sevgili kaşlar arasında bir damar vardı; ezellerin ve ebedlerin Peygamberi hiddet buyurdukları zaman görebilecek derecede kabarır; sükûnet buldukları zâman kaybolurdu. Bu Sahabller için fevka-lâde mühim bir ihtardı.

Kirpikleri uzun ve sık. Ve hafifçe kavisli.. Bu kirpikler insanoğlunun en güzel olan gözlerine lâyik birer süslü muhafızdır.

(Devam edecek)

Abdürrahim ZAPSU

Evvelâ ölüden mi ?.. Diriden mî ?..

Hayatında fenalık bilmiyen meczup bir adam çok sevdiği bir zengine ara sıra uğrar kendisinden caizeler kabul edermiş.

Günün birinde zengin ölür. Oğulları babalarını çok seviyorlardı Gerek techiz ve tekfinde ve gerek fukaraya para dağıtmaktan çekinmiyerek her türlü fedakârlıklarda bulundular.

Daha... neler? yapayım diye düşünürken birisi :

— Hatırıma bir şey geldi.

— Hayır ola !..

— Babamızı kabre koyduğumuz vakit melâikeler gelip kendisinden sual soracaklar bu suallere yardım etmek için kabrin yanı başına bir çukur kazalım da salih bir kimseyi bekletelim melekler gelince babamıza yardımetsin.

— Çok muvafık fakat kimi buluruz ?.

— Meczup Babayı.

Osırada meczup babada keyfiyeti anlatırlar. Efendisinin ölümünden müteessir bulunan Meczup baba peki.. der. Bunun üzerine bir çukur kazarlar her kes ayrıldıktan sonra meczup baba çukura girer bir az sonra sual melekleri gelince :

— Evvelâ ölüden mi ? yoksa diriden mi ? başlıyalım. Biribirine sorarlar nihayet evvelâ diriden sormağa başlarlar. Meczup baba..

— Hayatımda günah işlemedim, kimsenin hakkına tecavüz etmedim, kimseyi incitmedim, ibadetlerime muntazaman devam ettim.

— Ya.., küllâhının içindeki ip parçasına ne dersin ?

Meczup şaşırır, bir gün evvel yolda giderken bir sap sicim bulmuş yerden kaldırarak külâhının içine koymuş olduğunu hatırlar.

— Başkasının malı olan bu sap sicimi ne hak ve selahiyetle aldın diyerek Meczubu adamakıllı ısladırlar.

Meczup yakasını kurtarınca zenginin kapısına gelerek.

— Çocuklar sizden bir şey istemem bir sap sicim için neler çektim babanız bu kadar servetin nasıl hesabını verecek Allah yardımcısı olsun..

Lâtifeci

Dört Kafa Tası

Bay Medeni hariciyemizin çok kıymetli mütekait memurlarından idi. Eski paşalardan birisinin oğlu olan bu zat İsviçreli bir madamın terbiyesinde büyümüş, Avrupa ictimaiyatını tamamen benimsemişti Fransızcayı Türkçeden daha iyi bildiğini iddia edersem mubaleğa etmiş olmam. Çok nezih ve çok temiz bir ahlâka malik olmakla beraber gayet titiz ve nazik idi. Memuriyet hayatı hemen hemen Avrupada geçmişti Onun için memleketin hayatı kendisine garip görünüyordu. Ara sıra görüşlerini anlatıyor ve şikâyet etmekten kendisini alamıyordu.

Bay Medeni ötedenberi alıştığı sosyete hayatına, ihtiyar olduğu halde, can havliyle atılır; sabahlara kadar dansetmekten kendisini alamazdı. İçkiye de düşkün idi; hele bir güzel kadın gördü mü muhakkak bir vesile bulur, yanaşır, konuşur ve bunu büyük bir muvaffakıyet telâkki ederdi Birkaç gün görünmez oldu, nihayet hasta olduğunu haber aldım, ziyarete gittim Şiddetli soğuk almış, zatürrieye tutulmuştu. Bir hafta zarfında fani hayata veda' etti. En iyi görüştüğüm arkadaşı olmak dolayısiyle, haber verdiler, dinî vazifesini yaptırmak için bütün tedbirleri aldım. Techiz ve tekfine başlattırmak vazifesiyle evine gittim.

Konak fevkalâde ihtişamlı idi. İçeriye girince beni salona aldılar. Salonda muazzam bir kütüphane göze çarpıyordu. Bu kütüphanenin içerisine büyük bir itina ile dizilmiş iki bine yakın kitapların parlıyan yaldızlı ciltleri âdeta gözleri kamaştırıyordu. Ciltsiz ve intizamsız bir tek kitap yoktu. Biraz salonda bekledikten sonra yatak odasına aldılar. Evin içerisinde ve yatak odasında hissedilen keder ve hüzünle beraber bize pek yabancı gelen âdetler gözden kaçmıyordu Karyolasında uzanan bay Medeninin yüzü gündoğuya çevrilmiş, gözleri kapanmamış, çenesi bağlanmamış bir halde yatıyordu. Odanın içi kesif bir günlük kokusu ile dolmuş idi ki : Evin madamı koyu bir katolik olduğu için biçare kocasına karşı dinî vazife olarak kendi din ve mezheplerinin icap ettirdiği bütün tedbirleri aldığı anlaşılıyordu. Ölünün yüzünü derhal Kıbleye çevirdim; gözlerini kapadım, çenesini bir mendille bağladım, ve pencereleri açarak günlük dumanını giderttim.

Aşağıda cenazeye ait icap eden yapılıyordu, nihayet techiz ve tekfin bitti; ısmarlanan tabut henüz gelmemişti. Tabut gelinceye kadar yanımdaki arkadaşlardan birisi biraz Kur'anı

Kerim okumak istedi. Bu zengin kütüphanede dünyanın her tarafından gelmiş muhtelif lisanlarda ve muhtelif fenlere ait bunca kitap bulunmasına rağmen bir tek (Kur'anı Kerim) bulamadık; buna hayret etmemek mümkün değildir. Nihayet tabut geldi, cenazeyi kaldırdık, memleketin en eski mezarlığı olan ve Saruhan beyleri zamanındanberi mezarlık olarak kullanılan Manisanın Karaköy kabristanına götürdük. Çok eski bir servinin altında kazılan ebedi bu meskenden çıkan bu toprak yığını üstünde iki kafa taşı bulunuyordu.

Birisi pek eski olduğu renginin tegayyuratından anlaşılıyor, eski Türk Selçuklarından birisine ait olduğu tahmin ediliyordu. İkincisi daha yeni olduğuna göre tahminen yüz senelik bir kafa taşı idi. Cenaze mezara kondu, iki kafa taşı dahi baş tarafa yerleştirildi. Birisi Selçuk Fatiklerinden her hangi bir zata, diğeri de, bundan yüz sene evvel yaşıyan bir adama ait olduğuna, ihtimal verilen bu iki kafa taşı biçare bay Medeninin kafa taşına eş olmuşlardı. Mezar kapandı, dualar okundu, herkes dağıldı. Son telkin vazifesini yapan hocanın da ayrılmasına rağmen ben hâlâ bu serviye dayanmış, kendimden geçmiş bir halde dalmış düşünüyordum.

Acaba neler düşünüyordum!?... Hiç şüphesiz üç kafa taşı.. Şu halde [dört kafa taşı bir araya gelmişti]

* * *

Düşünmekte devam ederken yetmiş yaşında bir ihtiyar mezarlığı ziyarete geldi. Dayandığım servinin beş metre ilerisindeki bir mezara yanaşarak okumağa başladı. İhtiyarın çok güzel olan hazin ve titrek sesi ile gaşyolmuş kalmıştım. İlâhî bir huzurla ihtiyarı dinledim. Bir taraftan da o dakikalarda bana arkadaş olmuş, hayalimin ufuklarını genişletmiş olan bu üç kafa taşının bu köhne dünyada geçirdikleri hayat devreleri gözümün önünde canlandı ve genişledikçe genişledi kendi kendime:

Bu üç kafa taşı hayat bulsalar da her birisi tercümei halini; ve geçirdikleri ictimaî hayatı, yaşadıkları asırların zihniyet ve tarzı maişet ve ahlâkî düsturlarını anlatmış olurdu.

Yine bu düşüncelerden kendi kendimden geçer bir haldeyken ihtiyar bana yaklaştı Aramızda şöyle bir muhavere geçti.

İhtiyar — Selâmünaleyküm oğlum.

— Aleykümselâm baba

— Ne bekliyorsunuz? yoksa bu mezar akrabanızdan birisinin midir?

— Hayır, akraba değil, fakat aziz dostum idi, onu bugün ebedi istirahatgâhına teslim ettik.

— Cemaat dağıldığı halde niçin siz gitmiyorsunuz? arkadaşınızı bu kadar çok mu seviyordunuz? Allaha mütevekkil olunuz, hepimizin gideceği yer burasıdır, bu ilâhî bir kanundur. Mümkün müdür ki birisi bu kanundan kurtulsun?. Bu toprak nice fakirleri, nice padişahları, âlimleri, fadılları, doktorları, zenginleri, dindarları, dinsizleri yutmuştur. Merak etmeyiniz, son gideceğimiz yer burasıdır. Bu acıyı siz de unutursunuz kendinize geliniz! gençliğinize yazık Allaha şükrediniz.

[Diye teselliye başlayan ihtiyar hararetli hararetli anlatırken kendisini teskin için şu sözleri söylemek mecburiyetinde kaldım.]

— Babacığım ben arkadaşımın ayrılmasından müteessir isem de asıl beni hayrete düşüren başka bir hadise vardır, onu düşünüyorum.

— Hayrola.

— Acaba bu mezar kime aittir bilir misiniz?

[İhtiyar biraz dikkatle etrafına bakındı]

— Evet tam kendisini hatırladım. Bir gün babamla bu kabristana gelmiştim. Babam tam burada durdu; "oğlum, yeniçeri ağalarından [Hasan Çelebi] burada medfundur. Ruhuna bir Fatiha okuyalım,, dedi. Tam bu servinin altında çöktü. [Yasin Şerif] okumağa başladı,

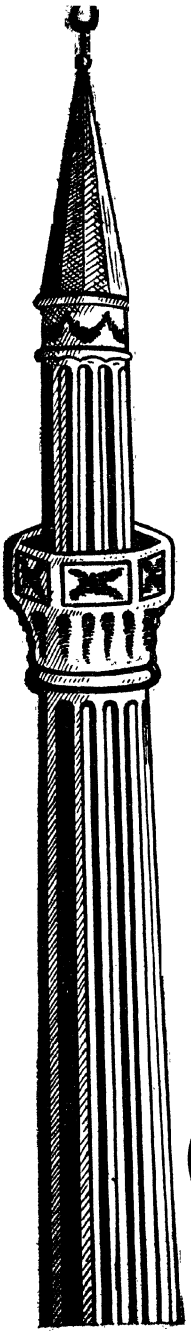
(Devamı var)

EHLİ SÜNNET
Onbeş günde bir çıkar
İlmî, Dinî Mecmuadır
Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1
Burhaneddin Erenler Matbaası
İSTANBUL

Muhtelif Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Senelik 600 Hariç için Senelik 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Tevhit (Şiir)	*Şeyhi*
İlâhiyat Fak. ihyası . .	*Abdurrahim ZAPSU*
Tefsir	*Ehli Sünnet*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Ehli Sünnet*
Tasavvuf	*Ehli Sünnet*
Siyeri (Şemail) . . .	*Abdurrahim ZAPSU*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*
Behlul	*Lâtifeci*
Çıngıraklı Dede . . .	*Sadık ANBARCI*

SAYI 28/2

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 15 Ocak 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 28-2

Şeyhî Divanından

Tevhid

Ey kemalî kudretin nefhinde (1) âlem bir nefes
Vey celâlî izzetin bahrinde dinî kefu (2) hes (3)
Tâati kevneyin (4) istiğna gele badühava
Cenneti firdevs didare gele berkü (5) heves
Kibriyanın (6) kârvanından haber vermez ukûl
Ermez ondan can kulağına meğer bank |7| ceres |8|
Akli şemî |9| nice idrak etsin envari Celâl
Çünkü yetmiş bin hicap |10| ardından olmuş muktebes |11|
Marifet yolunda ol, oldum diyenler müntehi |12|
Göre ki o menzilin derkinde altında feres |13|
Şevk yazısında neydiler zulâlu asıl için
Teşnediller |14| gözlerinden kıldı ceyhunu eres
Şeş cihetten sen münezzehsin veli senden dolu.
Arşu, ferşu, fevku, tahtu, sağu, solu, pişu, pes
Harmanından ki enbiya u evliyadır huşeçin |15|
Adem o merdanei gendüm |16| Halîlüllah ades |17|
Mücrümü asilere dergahın olmuştur penah
Müptelâ u biykese yadın durur feryadıres |18|
Zikri mecdin |19| olmasa ruhu melek olur helâk
Fikri hâmdin kılmasa nefsu nefis ezher nefes
Kesme (Şeyhî) havf ile ol bahri rahmetten rica
Kim olur bir katresi bek, bek cihan Harbende |20| bes

Şeyhüşşuara Şeyhi

---

1 nefh = üfürmek 2 kef = köpük 3 has = çöp 4 kevneyn = iki cihan 5 berk = yaprak 6 kibirya = allahlık 7 bank = ses 8 ceres = çan 9 şem = mum 10 hicap = perde 11 muktebes = örnek alınmış 12 müntehi = sona eren 13 feres = at 14 teşnedil = susamış 15 huşeçin = kırıntı toplayan 16 gendüm = buğday tanesi 17 ades = mercimek 18 feryadires = imdadına yetişen 19 mecd = büyüklük 20 Harbende = hizmetci.

Milletin büyük bir sevinçle karşıladığı Bir Kanun Tasarısı

Geçen nüshamızda bir kanun tasarısı neşr ettik. Bu tasarı onüç milyon müslümanın dört gözle beklediği bir tasarıdır.

Din hüriyetinin memleketimizdeki canlı bir timsalidir. İnkilâbın zarurî icaplarından ad edilen anormal bir halin normale döndüğünü müjdeliyen bu hadise yurdumuzda büyük bir neş'e ve sürurun kaynağı olmuştur.

Hariçte memleketimizi kötülemek için dolaşan zehirli propagandaların panzehiri olacaktır.

Milletin tesanüdünü, canlılığını, vicdan birliğini ve iman ruşanatını temin eden bu lâyiha kabul edildiği anda is'âm vatandaşlarının ihtiyaçları tamamen karşılanmış olacak aralarındaki tesanüdü perçinleşerek bir noktada toplanacak münevverler arasına hiç bir kimse kundak sokamıyacaktır.

Lâyiha sahibi gerekçesinde şunları anlatıyor :

« Köylerimizin bir çoğu İmam ve Hatipsiz kaldığı ve köylerde İmamsızlık yüzünden cenazelerin sıra beklediği ve yazın bu yüzden cenazelerin kokduğu görülmekte ve kasabalarda dahi İmam ve Hatip azalmış bulunmaktadır. »

Bu feci sahne karşısında her vicdan sahibi titrer. İslâm dini, cenazelerin derhal techiz ve tekfinini emreder. Bu yolda âzami sürati âmirdir. Cenazenin techiz ve tekfini farzı kifaye alduğuna göre bir köyde cenazenin tehiri bütün müslümanları mesul mevkide bırakır.

Tasarı sahibi sözlerine şöylece devam ediyor :

« Doğduğum Başkale kasabasında çocukluğumda yirmiyi mütecaviz mücaz hoca bulunduğu halde simdi doğru namaz kıldıracak bir tek imam yoktur. »

Tasarıda bahsi geçen Başkale kasabasında ben de doğdum. Bu kasaba bütün islâm alemının yüzünü ağartacak derecede bir din alemi bulunan Diyanet İşleri müşavir heyet azası iken vefat eden merhum (Seyit Taha) ve yine bütün İstanbulca tanılan ilim ve faziletine kıymet biçilemiyecek yükseklikte bulunan merhum (Seyit Abdülhakim) gibi ulumer yetiştirmiştir. Böyle bir irfan kaynağı bugün namaz kıldıracak bir imama malik değildir.

Tasarı sahibi hadiseyi Hükûmetin programlarına da aykırı olmadığı ve inkilâp ruhile de asla tezad teşkil edemiyeceğini ispat ettikten sonra şunları ilâve ediyor :

« Bu teklifi kanuniden maksadım dindar vatandaşların dinen mecbur olduğu sade bir ibadetin ifası için muktazi elemanlar yetiştirilmesidir »

Maksadı belirtdikten sonra şöyle devam ediyor :

«Bu mukaddes vazifeyi yapmakla diğer gayet mühim ve çok muzur olan ve kökü dışarıda bulunan memleketimize nüfuz ederek bir takım masum çocukları iğfal ve ifsat edip malum tehlikeli solcu teeir ve nüfuz önüne de çelik duvar çekmiş olacaktır. »

Tasarı sahibinin yüksek görüşlerini anlatan bu cümlelere başka bir şey ilâve edilemez. Kendilerini candan tebrik eder muvaffakiyetler dileriz.

Bu kanundan iki faide bekliyoruz :

1 — Halkın dini ihtiyacını temin etmek üzere (Diyanet İşleri Kiyaseti) ne bağlı İmam, Hatip ve Vaiz mektepleri açmak bu mektep mezunlarının istikballerini temin ederek muadil mekteplerden mezun olanların hak ve selâhiyetlerini bunlara da vermek .

2 — Memleket için din mütehassısı yetiştirmek üzere İlâhiyat Fakültesini ihya etmek bu Üniversiteden mezun olanları diger fakültelerden mezun olanlar gibi yedek subay haklarından ve barem kanunlarından istifade ettirmek.

Bu kanun, kâinatın sarsılmış olan maneviyatı karşısında Avrupa ve Amerika'da alınmak istenilen tedbirleri daha evvel alarak dinsizlik ve imansızlık tehlikesini önleyecek memleket ve beşeriyet için pek büyük faideler sağlayacaktır. Bu hayırlı teşebbüste büyük başarılar dileriz

Abdürrahim Zapsu

TEFSİR

Fatihayı Şerifenin meali:

1 — Âyet

Rahman ve rahim olan Allahın ismile

Hamt âlemlerin Rabbi olan Allaha mahsusdur.

2 — O Rahman ve Rahimdir.

3 — O din gününün mâlikidir.

✽

Kur,anı Kerimin ilk sûresi bulunan ve namazların bütün rek'atlarında okunan Fatihai Şerife yedi âyettir.

Bazı âlimler, Besmeleyi Fatihanın bir âyeti saymışlardır bazı âlimler de, mustakil âyet saymamış teberrüken yazıldığına ictihat etmişlerdir bu ictihat farkından dolayı iki fıkıh mezhepleri arasında şöyle bir mes'eleye sebep olmuştur.

1 — Hanefiler, Fatihadan saymadıkları için yüksek sesle okunan namazlarda imam besmeleyi gizli okur.

2 — Safiler, Fatihadan ayrı âyet saydıkları için yüksek sesle okunan namazlarda imam besmeleyi yüksek sesle okur.

Bu Sûrenin diğer isimleri:

1 — Ümmülkuran
2 — Sûrei vafiye
3 — Sûrei şafiye
4 — Sûrei kenz
5 — Sûrei şifa
6 — Sûrei Mesani
7 — Sûrei salât
8 — Sûrei hamd
9 — Sürei esas

dır. Bu sûrenin Medinede nazil olduğunu söyleyenler olduğu gibi Mekkede nazil olduğunu söyleyenler de vardır. Sahih olan şekle göre namaz farz olduğu zaman Mekkede: kıble değiştiği vakit de Medinede olmak üzere iki def'a nazil olmuştur.

Tefsir:

(Bismillah) (b) Arap lisanında harfi cerdir Türkçede mukabili (ile) olan bir edattır. (İsim) ad demektir-

(Allah) Lâfzei Celâldir Allahın has ismidir vasıf manasını ifade etmez.

(Errahman) Allahın bir ismidir merhamet vasfını ifade eder.

(Errahim) Allahın bir ismidir merhamet vasfını ifade edir.

Meali şöylece toplanabilir:

(Rahman ve Rahim sıfatlarını haiz bulunan Allahın ismile...) Burada mühim bir mucizei Kur'aniye gösterilebilir.

Bütün dünya edebiyatında cümle, ya tamveya nakısdır tam; öyle bir cümleye derler ki: Söylendiği vakit karşısındaki adam için bir sual sormağa lüzum kalmaz. Nakıs; öyle bir cümleye derler ki: İnsanı merakta bırakarak üst tarafını anlamak için bir suval irradına lüzum olur.

Bir misalle açalım:

(Ahmed âlimdir) bu cümle tamdır eşiden adam için hüküm ifade eder sual sormağa lüzum kalmaz.

(Ahmedin kitabı) nakıs bir cümledir işiden adam ne oldu? Diye bir sual sormağa mecbur kalır.

Besmelenin türkçe meali bir cümlei nakısdır (Allahın ismile) cümlesi karşısında ne yapıyorsun? Diye bir sual sorulabilir. Bu sualin cevabı gizlidir.

Bu gizlilik te büyük bir hikmete dayanır. Bu hikmeti bize şu Hadisi şerifler anlatıyor (Allahın ismile başlamıyan her hangi bir iş bereketsizdir?. Besmele her işin anahtarıdır.) Bu iki hadis hükümlerine göre Müslümanlar bütün işlere besmele ile başlamak mecburiyetindedirler.

Şu halde besmelenin cevabı yapılan işin kendisidir.

Okumağa başlayan kimse: Allahın ismile (okuyorum)

Yazmağa başlayan kimse: Allahın ismile (yazıyorum)

Yürümeğe başlayan kimse: Allahın ismile (yürüyorum)

Bir hayvan kesen kimse: Allahın ismile (bu hayvanı kesiyorum) demiş oluyor.

Tarafı ilahiden bize talim suretile Besmele öğretilmiş ve cevabı da insanın başladığı işin kendisi olduğu şekilde tecelli etmiştir.

Eğer cevap malûm olsaydı meselâ: (Allahın ismile okuyurum) şeklinde olsaydı, O vakit diğer fiillerin hiç birisine şumulu olmazdı.

Bu Kur'anın bir mucizesidir:

(Elhamd) bu kelime (el) ile (hamd) den teşek-

HADİS

Geçen nüshamızda ufak bir başlangıçla hâdis hakkında bir takım malûmat vermiştik. Hâdisin envaı ve usulü tetkiki hakkında (Usulü hâdis) naminda müstakil bir ilim vardır. Hâdisin mahiyetini anlamak için bu ilmî tamamile tetkik lâzımdır. Halbuki bizim bu sütunlarımız bu mühim ve büyük ilmi ihataya müsaiit olmadığı için bu ilmi (usulü tefsir) ve (usulü fıkıh) gibi mühim ilimlerle beraber Allahın inayetile belki [üçüncü devremizi] teşkil edecek olan gelecek sene takip edeceğiz. Bunun için bu ilmi olduğu gibi bırakarak doğrudan doğruya hâdislerin metnine geçiyoruz.

Buhari Şerifin birinci hâdisinin metnini merhum Ahmet Naim Baban şöylece tercüme etmiştir.

« Ömer ibni Hattap Radıyallahü anhdan :

Şöyle demiştir : Resulullah Sallallahü aleyhi ve sellemden işittim. Buyuruyordu ki : Ameller in kıymeti ancak niyetlere göredir. Herkesin niyet ettiği ne ise eline geçecek olan ancak o dur. Artık nail olacağı bir dünya veya nikâh edeceği bir kadından dolayı hicret etmiş kimse var ise hicreti (Allahın ve Resulün rızasına değil) sebebi hicreti olan şeye müntehidir.»

İzahat :

Bu hâdisi şerif bize işin kıymeti niyetinde olduğunu gösteriyor, bir insan hayırlı bir niyetle bir işe başlarsa onun neticesi fena çıksa bile hüsnü niyete göre mükâfat görür. Kötü bir

---

kül eder (el) bir ekdir ki buna Arap edebiyatında (lami tarif) derler bu lâm üzerinde bulunduğu kelimeye dört manadan birisini ilâve eder

1 — Cinsi; hamd cinsinde olan her şey.

2 — İstiğrak; her hangi bir hamidin her hangi bir Muhammude yaptığı ve yapacağı bütün hamdlar.

3 — Ahdi harici; herkesce malûm olan hamd.

4 — Ahdı zihni; ikimizin arasında malûm olan hamd.

Cümlenin makamı itibarile burada lâm tarif istigrak ifade eder.

(Hamd) Sena ile şükür mefhumlarını birden ifade eder. Övmek ve teşekkür etmek manalarını birden topladığı için (şükür) kelimesinden daha umumidir.

(Lillahi) Bu kelime birisi (Li) diğeri lafzai Celâl olmak üzere iki parçadan ibarettir (Li)ye Arap edebiyatında harfı cer derler türkçe mukabili (için) demekdir lâfzai celâl ile birleşince hasr ifade eder. Manası şöyle olur (hamd ancak Allaha mahsusdur.)

(Rab) kelimesi hem yaratan ve hem de terbiye eden, büyüten ve muhafaza eden manalarını birden câmidir.

(Elalemin) âlemlerin demektir âlem, birbirine bağlı olarak halkolunan bütün manzumeye birden itlak olunur.

Ayetin bütün meallerini toplarsak :

(Rahman ve Rahim sıfatlarını haiz Allahın ismile okuyorum hamd, bütün âlemleri yaratan, terbiye eden, büyüten, muhafaza eden Allaha mahsusdur)

Hasr; Bir şeyin birisine mahsus olup başkasında olmadığını ifade eder. Hamd Allaha mahsusdur demek; her hangi bir kimse her hangi bir kimseyi veya bir şeyi medhederse ve ona teşekkür ederse bu meth ve bu teşekkür Allaha aittir çünkü : Bir güzeli meth ve sena edince bu meth ve sena onu yaratana aittir güzel ise meth ve senaya vasıtadı.

Birisi birisine teşekkür ederse bu teşekkür de o adama ait değildir onu o hılkatta yaratana aitdir.

Mühim bir faide :

Hamdın üzerindeki (El) lâfzai celâlın üzerindeki (L) harfleri dolayısile hasıl olan (istigrak ve hasır) mefhumları ile canlanan bu cümlenin ifadesini tercümeler ihata edemez onun için tercümeye mad'eten imkân yoktur Kur'ani Kerimin âyetlerini tefsirde hakkıyle ihata edemez.

(Errahman) Merhamet ifede eden Allahın bir ismidir ancak bu merhamet Allaha mahsus olan bir mefhumun ismidir bunun için bu kelime Allahtan başka kimse hakkında kullanılmaz.

(Elrahim) bu da merhamet ifade ederse de bu merhamet insanların da vasfı olabilecek bir manadadır onun için filan adam (Rahmandır) denilemez fakat filan adam (Rahimdir) denilebilir.

(Mâlik) sahip demektir ancak bu iki kelime arasında çok ince bir fark vardır ki edebiyata vakıf olanlar seçebilir.

(Yevmiddin) din günü demekiir. Bunun manası (inanması zaruri bulunan ahiret gününün mâliki)dir bu iki kelime ile ifade olunan manayı biz Türkçe uzun bir cümle ile ancak ifade edebiliyoruz.

Ehli Sünnet

niyetle iyi yapar gibi bir işe tevessel ederse niyetine göre cezaya lâyık olur. Onun için İslâmiyette her işde hüsnü niyet şarttır.

Bu hâdisi Hazreti Ömer Radıyallahü anh rivayet etmişlerdir.

Imamı Buharî, Süfyadan o da, Yahya bin Saidilensariden o da Muhammet bin İbrahimden o da Alakme ibni Vakkasdan o da Hazreti Ömerden işitmiştir.

Bu hâdisi İmamı Buhariye kadar nakleden kimselere ravidirler. Bu nakle (senet) derler. Bu hâdisi Hazreti Ömere kadar söyleyenleri malum olan bir senetle isbat edilmiştir. Bu isnatda ismi geçen bütün ravilerin tercümei halleri ve hususî ve şahsî vasıfları inceden inceye tetkik edilmiş ve hâdisin sıhhatında şüphe kalmamıştır.

Ayşe Radıyallahü anhadan :

Söylemiştir ki : Haris ibni Hüşşam Radıyal lahü anh Resulullah Sallallahü aleyhi veselleмden :

«Ya Resulullah, sana vahy nasıl gelir? » diye sordu.

Resulullah Sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : ehyanen bana çıngırak sesi gibi gelir ki bana en ağır geleni de budur. Benden o hal zâil olur olmaz (melek) bana söylediğini iyice bellemişolurum. Ehyanen melek bana bir insan olarak temessül eder. Benimle konuşur, ben de söylediğini iyice bellerim.

Ayşe Radıyallahü anha der ki : Resulullah Sallallahü aleyhi vesellemi soğuğun pek şiddetli bir gününde kendisine vahy nâzil olur ken görmüşlüğim vardır. (İşte öyle soğuk bir günde bile) kendisinden o hal geçtiği vakitte şakaklarından şarıl şarıl ter akardı.

İzahat :

Bu hâdisi şerif bize vahyin mertebesini gösteriyor. Halbuki vahyin bir çok mertebeleri vardır :

Birinci mertebesi :

Rüyayı sadıkadır. Ayşe Radıyallahü anha diyorlar ki Aleyhisselât Efendimiz hiç bir rüya görmezdi ki sabah aydınlığı gibi vazıh ve aşikâr zuhur etmesin. Onun için Efendimiz uyku uyurlarken her ne olursa olsun uyanıncaya kadar kendilerini uyandırmazlardı.

İkinci mertebe : Cebrail Aleyhisselâm kendisine görünmeksizin Cıbril Aleyhisselâm kalbi pâki Resulullaha nefh ederlerdi.

Üçüncü mertebe : Bu hâdisi şerifde izah buyurulduğu üzere Cebrail Aleyhisselâm bir insan suretinde nâzil olarak kendilerine hitap eder ve kendileri de bu söyledıklerini ibaresi ibaresine, kelimesi kelimesine noksansız olarak telâkki eder. Ümmetine tebliğ buyururlardı. Cebrail Aleyhisselâm ekseriya sehabeden (Dihye, tü ibni Halife) suretinde tecelli ederdi. Başka bir surete girdiği de vaki idi.

Dördüncü mertebesi : Bu hâdisi şerifin birinci kısmında izah buyurulduğu veçhile çan çığıltısına benzer bir surette heybetli hitap ederdi. Bu ses devam ettiği müddetçe Efendimiz azamet ve Kibriyayi İlâhî karşısında titrerlerdi. Bu nevi vahyin en şiddetli şekli idi.

Beşinci mertebesi :

Cıbril emin heyeti asliyesile görünürdü. Bu hal iki defa vaki olmuştur. Birincisi, ilk zamanda, ikincisi Miraç gecesi sidretülmüntehade olmuştu.

Altıncı mertebesi :

Musa Aleyhisselâmın hitabı gibi meleksiz olarak görmeksizin Miraç gecesi vaki olmuştur.

Yedinci mertebesi :

Rüyetullah ile beraber meleksiz vaki olmuştur.

Hâdisi şeriflerle bize ancak bu yedi mertebe malumdur.

Biz bu sütunumuzda hâdisi şerifleri takip ederken hâdisin asıl metinlerini ve hâdislerle geçen âyetlerin metinlerini göstermiyerek ancak Türkçe meallerini göstereceğiz. Çünkü bu mecmuamız diğer mecmualar gibi hürmetsiz mevkilerde bulunabilir. Binaenaleyh ne âyeti kerime ve ne de âhadisin hürmetsizliğe uğramasına iman salâbetimiz müsaittir. Bunun için biz hâdislere sıra numarası koyduk, bunların metinlerini aynen görmek isteyenler Buharîi şerifine müracaat etmelidir.

Selahiyetsiz bir adam vaız kürsüsünde dinimize şöyle bir iftira etmiştir bu tamamen yalandır ve din düşmanlarının uydurmesıdır :

Gûya; Aleyhisselât Efendimiz Cebrail aleyhisselâma

— Sen bu vahı nereden alıyorsun?

— Perde arkasından alıyorum.

— Perdeyi açtın mı ?

— Hayır.

— Aç bakayım ne göreceksin.

Cebrail perdeyi açınca arkasında Peygamber Efendimizi görür.

Bu tamamen yalandır, uydurmadır vahı inkâr etmek ve dolayısile Allahı da inkâr ederek kıpkızıl bir dinsiz olmaktadır. Müslüman kardeşler bu gibi imansızlıklardan sakınınız!

Ehli Sünnet

KELAM

İslâm dini; yakin, burhan, ilim, irfan, hikmet, hakikat, akıl ve fikret dinidir ki: bununla aklı islâh eder.

İslâm dini; nizam, umran, kolaylık, itidal, hayir, saadet, hürriyet, müsavati hakikiye dinidir ki: Bunun için insanların amellerini islâh eder.

İslâm dini; ihsan, iyilik, ittifak, ittihat, yardım dinidir ki bu itibarla da kalbi islah eder.

İslâm dininde iman; akli delillerle teessüs eder. Amel, bir taraftan Allaha ibadet, diğer taraftan ferd ve cemaate ait işlerde selâmet ve istikametle, hukuka riayetle tekemmül eder. Kalp; kötü ahlâklardan temizlenir, iyi ahlâklarla süslenir.

Bunun için :

1 — İmana taalluk eden meselelere (itikat ahkâmı)

2 — Beşerin amellerine taalluk eden işlere (amel ahkâmı)

3 — Kalbin melekâtına taalluk eden işlere de (ahlâk ahkâmı) denir.

Biz bu sütunlarımızda ahkâmı itikadiyeden bahsedeceğiz, bundan bahseden ilme de (kelâm ilmi) derler.

İman; şek ve şüpheye ihtimal olmıyacak bir inanmak demektir. Sözüne inandım demek başkadır; iman ettim demek başkadır. İman öyle bir hadisede kullanılır ki; o hadisenin sarsılmasına imkân olmaz, onda şek ve şüpheye düşmeye ihtimal verilmez.

Gazetenin her hangi bir havadisine inanılır, fakat iman edilmez. Çünkü aksi mutasavverdir. Şekerin tatlı olduğuna iman edilir, çünkü aksi mutasavver değildir.

İman; sarsıldığı vakit imanlıktan çıkar, şek ve şüphe olur şüphede iman olmaz.

Biz burada şek ve şüpheye ihtimal olmıyan birbirine bağlı itikadımızdan bahsedeceğiz.

İman bir kül teşkil eder; her hangi bir cüzün sarsılması imanın heyeti umumiyesinin sarsılması demektir.

Kâinata bir nazar :

Kâinata atfı nazar edersek görürüz ki: Bizimle alâkalı bir kürreiarz vardır. Bu kürenin üzerinde mütefekkir mahlûk yalnız biziz; bizden başka bir kısım mahlûklar daha vardır. Bizim gibi hassas, müteharrik fakat şuur ve irade sahibi değildirler, konuşamazlar. Bunlardan başka da bir kısmı neşvünema kabiliyeti haiz iseler de his ve hareketleri yoktur. Bir kısmının da ne his ve hareketi ve ne de neşvünema kabiliyeti vardır. Biz bu üç kısım mahlûkattan bol bol istifade ediyoruz.

Bununla beraber his ve hareketi olan hayvan, neşvünema eden nebat ve bunlardan mahrum bulunan cimadattan hiçbirisinin sureti teşekkülü hakkında bizim kat'i bir malûmatımız yoktur. Bunlar hakkında malûmat edinmeğe çalışıyoruz. Her gün bir şey hissediyoruz, bir tecrübe neticesine varıyoruz, onun hakkında ilim sahibi oluyoruz Fakat evvelce basit görünen bu hadise anlaşıldıkça muğlâklaşır. Malûm oldukça bir takım sualler vücuda getirir. Beşerin fikrini daha ziyade işgal eder. Görüş sahasını genişletir. Bilgi ihtiyacı o derecede çoğalır ki: beşer dimağı bu bilgileri ihata edemez ve ihata imkânsız olur, bunun için beşer, ihtisas kısımlarına ayrılmak mecburiyetini hisseder. Bu yüzden insan âlim oldukça cehlini bir derece daha hisseder. Malûmat elde ettikçe ne kadar cahil olduğuna daha ziyade nüfuz eder Bu gayretlerle yeni yeni keşifler vücuda getirir. Her keşif ilmin uzak ufuklarını gösterir. Gaybın hazinesindeki gizli noktaların ne kadar hadsiz ve hesapsız olduğunu anlatır.

İnsan ilme şöyle bir tarif bulmak iztirariyle karşılaşır, İlim, cehlini derketmek demektir. İrfan, noksanını bilmek demektir.

Çeşmi insaf gibi âkile mizân olamaz
Kişi noksanını bilmek gibi irfan olamaz

El'aczü anderekil idraki idrakün

Asıl idrak; idrak karşısında aczini idrak etmektir demekten kendini alamaz.

İnsan; alâkalı bulunduğu ve kendilerinden bilfiil istifade ettiği bu üç zümreden başka bir de kendisiyle bizzat temasta olmayıp istidlâllerle alâkalandığı ve vasıtalarla hissettiği bir takım mahlûk daha vardır ki bunları da uzaktan hisseder ve bunlar hakkında az ve çok malûmat elde etmek ister. Fakat imkânsızlık karşısında kurduğu bir takım nazariyattan başka bir şey elde edemez.

Meselâ : bulunduğu kürreiarzdan milyonlarca fersah uzak olan bir güneş görüyor ve bu güneş muayyen vakitlerde doğuyor, devrini yapıyor, batıyor. Muayyen mevsimlerde muayyen bulunan sıcaklık ve soğukluk tesirini gösteriyor ve bu tesirleriyle bir takım nebatatın

vücudunda muayyen kabiliyetler vücude getiriyor.

Fakat gördüğümüz, hissetiğimiz o mevcudun bizzat kendisi değildir. Belki ondan doğma bir takım hassalarıdır, şua'larıdır, sıcaklıklarıdır, tesirleridir.

Güneş hakkında bizden bir sual sorulursa biz mahiyetini izah edemeyiz. Ancak tesirlerini sayarız, halbuki saydıklarımız bu mevcudiyetin mahiyetini göstermiyor. Ondan hissettiğimiz tesirleri gösteriyor. Çünkü: biz fıtraten onun mahiyetini idrakten âciziz.

Ay ile yıldız ve diğer ecramı semaviye ve bunların hareketleri, devirleri, vaziyetleri, birbirleriyle olan alâkaları hepsi bir takım nazariyat ve faraziyatla kendi kendimize kurduğumuz tahminlere ve hesaplara aittir ki bu tahmin ve hesaplarda bu tesirler hakkındadır. Esasları hakkında değildir.

Mahiyetlerini derketmek şöyle dursun bu ecramın mahiyetleri hakkında doğru bir faraziye bile kurmağa imkân yoktur. Bu da bize anlatıyor ki :

Beşer; kâinat ismiyle yâd olunan bu varlık hakkında zan ve tahmin hududunu aşamıyacak malûmattan başka beşerî bir ilme malik değildir ve olamaz da... bir takım tecrübelerle bulduğu neticelere ilim ve fen namını vermiş bununla avunup duruyor, fakat hakikat hakkında kat'i bir malûmata vasıl olmaktan âciz olduğunu her asırda, her zamanda ve her fırsatta hissetmiştir ve halen etmektedir.

İlim tevessü ettikçe bu aciz o derecede genişler, yani ilim arttıkça bilinmesi lâzım olan mevzular da o nisbette artar. İlmin ve fennin bu suretle dal budak salması bu noktanın ispatı için pek bariz bir delildir.

Şunu itiraf a mecburuz ki bu kadar terakkiayta rağmen kuşbakışı itibariyle eski zamandaki âlimler bizden daha âlim idiler. Çünkü ilm mefhumu toplu idi ve bu toplu malûmatı bir insan dimağı ihata ediyordu. Fakat bugün ilim mefhumu dağınıktır. İlim yoktur, yani bütün bilgileri ihata eden kalmamıştır. Mutahassıs vardır, yani bir ilim şubesini hakkiyle bilenler vardır.

Halbuki yalnız ilmin bir şubesinden malûmat sahibi olmak kâfi değildir diyebiliriz ki Eflâtun ile Edison arasında bilgi noktasından şöyle bir fark vardır:

Eflâtun âlim idi.

Edison, mutahassıstır.

İhtisas, insanlarda maddi istifadeler vücuda getirir. Fakat ruhi rasanet ve manevî kuvvet ve iman vermekten uzaktır. Nitekim bir mum ışığı altında yaşayan insanlarda intihar edenler hemen hemen yok iken bugün elektrik şua'atı altında yaşayan ve ruhi irtibatları çözülüp de intihar edenler pek çoktur.

Bunun da sebebi ihtisasa dalan insan bilgileri toplu değildir ilim toplu olmadıkça bütün bilgi kaynaklarının birbirile olan irtibatları anlaşılamıyor ve bir noktada mutaleâsına imkân kalmıyor. Halbuki bütün ilimler birbiriyle bağlıdır. Bir tek manzumedir, bir tek menba'dan neb'an eder ve bir tek kaynağa dayanır.

Hadiselerin seyirleri, sebepleri, gayeleri diğer hadiselerle alâkalıdır ve birbirinin tesirleri altında cereyan eden bir hadise diğer hadiselerin tesiri altında olunca birbirine şümulleniyorlar ve bu şamil hadise daha şümullu bir hadiseye bağlıdır. Nihayet bu sebeplerin sebebi ve bu gayelerin gayesi olan tek bir hâlıkı kâinatın kudretine dayandığı meydana çıkar, bu suretle lâlıkı kâinata dayanan her ilmin neticesi bir (iman) mevzuunu teşkil eder.

Ehli Sünnet

FIKIH

Fıkıh:

İslâm dininin ibadet ve muamelâtından bahseden ilme derler. İbadet için taharet lâzımdır. Onun için bütün fıkıh kitapları taharet ile başlar, biz de onlara uyarak evvelen taharet meselelerini göstereceğiz.

Taharet; lûgatte nezafet ve temizlik demektir. Ancak aralarında şöyle bir fark vardır. Nezafet yalnız cisimlerde kullanılır ve maddî manâ ifade eder. Fakat taharet kelimesi hem cisimlerde, hem de ahlâk gibi şeylerde de kullanılır. Hem maddî ve hem de ma'nevî mefhumlara şümulü vardır.

Fıkıhta taharet:

İbadete taallûk eden yerleri temizleyici şeyler kullanmak suretiyle temizlemesine derler.

Bu da iki suretle kullanılır:

1 — Abdestsizliği gidertmek için.

2 — Pisliği gidertmek için

Bütün islâm mezheplerinde temizleyici şeylerin başında su gelir. Su bütün mezheplerde temizlikte kullanılır ve iki kısımdır.

1 — Maimutlak; kendi ismiyle kullanılarak başka bir vasfı almıyan suya derler.

Yağmur, kar, tolu, deniz, dere, göl, kuyu ve çeşme suları gibi.

2 — Maimukayyet; başka bir madde ile isimlenen suya derler. Gül suyu; çiçek suyu, nane suyu, asma suyu, üzüm suyu, et suyu gibi.

Abdest ve gusül yalnız (maimutlak) ile yapılır. (Maimukayyet) ile abdest ve gusül olmaz.

Kullanış itibariyle su beşkısımdır:

1 — Tahir (temiz) mutahhi (temizleyici) gayri mekruh kullanmasında kerahet olmıyan sulardır, bu nevi sular temizdir, içilir, yemekte kullanılır. Abdest alınır, gusül edilir, pis olan şeyler bununla yıkamakla temizlenir ve kullanmakta kerahet yoktur. Yukarda isimleri geçen maimutlak gibi sulardır.

Tahir, mutahiar fakat mekruh:

2 — Kendisi hem temizdir ve hem de temizleyicidir. Fakat başka bir su bulunduksa kullanmakta kerahet vardır. Kedinin artığı gibi başka su bulundukça kedi artığı içmek, onunla abdest almak, gusül etmek mekruhtur.

Sokaklara salıverilen tavuğun, çaylak ve doğan gibi yırtıcı kuşların, fare ve yılan gibi evlerde bulunanların artığı da mekruhtur.

Tahir fakat gayri mutahhir:

3 — Kendisi tahir olmadığı halde onunla abdest ve gusül olduğu suya derler, bu da müstamel sudur.

Müstamel su:

Bir farzı yapmak için, abdestsizliği gidertmek için veyahut bir sevap işlemek kasdiyle abdest ve gusül etmek için kullanılan yani insanın azâsından ayrılan suya derler. Bu su her ne kadar pislik temizlerse de, içmek, hamura koymak mekruhtur.

Biraz izah edelim:

Abdest alırken temiz bir kabın içine bu abdest suyu toplanırsa bu su ile ikinci defa abdest alınırsa, içilirse, hamura veya yemeğe konursa mekruhtur, fakat bununla çocuk bezleri yıkanır.

Gayri tahir su:

Az ve durgun bulunan suyun içine pislik düşerse veyahut akar olduğu halde pisliğin temasla koku veya renk veya tadını verse gayri tahirdir, pistir.

Bu vasıfları değişmiyen akar sularla yüz metre kare $10 \times 10 = 100$ genişliğinde büyük olan durgun suyun içine düşen az pislikle su temizdir, pis olmaz.

Ehli Sünnet

TASAVVUF

Mesneviî şerif

بشنو ازنی چون حکایت میکند
ازجدائیها شکایت میکند
کزنیستان تاامرا ببریده اند
ازنفیرم مرد و زن نالیده اند

Bişnev : işit.
Ezney : neyden
Çun : nasıl
Hikâyet mikünet : hikâye ediyor
Ezcidaiha: ayrıl ğından
Şikâyet mikünet: şikâyet ediyor
Kezneyistan:o zamanki kamışlıktan
Tamra biberideent: beni kestiler
Ez nefirem: benim feryadımdan
Mert : Erkek
Zen : kadın
Nalide ent: inlediler.

Hulâsai meali:

Neyden işit nasıl hikâye ediyor, ayrılığından şikâyet ediyor, diyor ki: Beni kamışlıktan kestikleri vakit erkek ve kadın herkes feryadımdan inledi.

Mevlâna:

Âlemi ervahdan ayrıldığından kinaye olarak âlemi ervahı kamışlığa, kendisini de ney'e benzetiyor.

Âlemi ervah: Cenabıhak kâinatı halk etmezden evvel nurundan Fahriâlem Efendimizin ruhunu halk etti ve bu ruhu peygamberiden de diğer bütün ervahı halk etti, buna âlemi ervah derler.

Âlemi ervah yaratıldıktan sonra tarafı ilâhiden bir hitab gelmiş [ben sizin rabbinizmiyim?] bu suale karşı (belâ) evet cevabını verenler Allahın hidayetine nail olan ruhlardır, cevap vermiyenler ise dalalete giren ruhlardır.

Halk arasında ne vakittenberi müslümansin? diye sorulan suale Karşı [belâdanberi müslümanım] demesinin manası budur.

Mevlana; âlemi ervahdan ayrıldığından şikâyet ediyor, huzuru Rabbilâleminde tecelliyatıİlâhiyeye mazhar bulunduğu halde ondan ayrılarak [Âlemi eşbahe] yani dünyaya gelmesinden mütessif oluyor.

Kamışlıkta merhamet İlahiye ile daima hayat bulan yeşil bir dal iken ayrıldığı vakit hayatiyeti gitmiş kupkuru bir ney haline gelmiştir. Bu ney senelerce kupkuru kıymetsiz bir ağaç halinde iken kuvvetli bir sanatkârın eline düşmüş ney haline getirilmiş ilâhî ahenklerle kâinatı mest eden bu nağmelerin timsali işte bu«Mesnevî»kitabıdır.

Mevlâna Mesnevinin mukaddemesinde şunları anlatıyor;

Mesnevî mukaddemesi : Bu Mesnevî kitabıdır, bu dinin esasının, esasının esasıdır; Allaha vüsul ve yakînin sırlarını keşfediyor; o Allahın büyük bir fıkıhıdır; Allahın parlayıcı şeriatıdır; o Allahın pek açık bir bürhanıdır öyle bir nurdur ki (âyeti kerimeye işaret ederek) o parlak bir ampüle benzer içinde ışık parlıyor, sabahın parlak nurundan daha ışıklıdır, o cennetlerin cennetidir öyle cennet ki içindeki ırmaklar ve dallarla bezenmiştir. Onun içinde öyle bir su vardir ki o yolun yolcusuna cennette medholunan (selsebil)e benzer makam ve keramet sahibleri yanında en hayırlı makamlardan hayırlı sözlerdir. İyi adamlar ondan gıdalanırlar, yerler, içerler hür olanlar ondan ferah duyarlar, ondan aşka gelip oynarlar o sabredenlere Mısrın Nili gibi tatlı sudur, Firavun ehli olan kâfirler için hasret vericidir nitekim Kur'an kerimde [onunla birçok kimseler yoldan çıkar. birçok kimseler hidayete gelir fasık olanlardan başka kimse yoldan çıkmaz] buyurulmuştur.

O sadırların şifasıdır; hüzünlerin cilâsıdır; Kur'anı keşfedendir; rızıkların tevsiine yardım edendir; ahlâkı güzelleştirendir; meleklerin ellerindedir, onu temiz olmıyanların el sürmesinden menederler; o Rabbilâleminin indirilmiş âyetleridir; ona katiyen batıl yanaşamaz, Allah onu muhafaza eder, Allah bütün hafızların hayırlısı ve ve en mermametlisidir.

Onun başka isimleri vardır ki bu isimleri Allah vermiştir. Biz de az üzerine kısalttık kısa çoğa delâlet eder, bir yudum su bir göle; Bir dane buğday bir harmana delâlet eder.

Allahın merhametine muhtac olan zayıf bir kul olan Mehmet İbni Hüseyin İlbelhi

Diyor ki: Ben manzum olan Mesnevinin yazmasında çalışıyorum öyle bir Mesnevi ki: Garip, nadir ve şeref dolu makaleler... inci gibi delillerle zahit'lerin yollarını, âbidlerin bahçelerini gösteren kısa ve fakat zengin makaleleri ihtiva eder.

Siyeri Nebi

Mukaddes Şekil

Ya gözleri? . Büyük ve siyah .. Bu gözlerin merkezindeki bir çift siyah incinin üstünde kendi yüzü suyu hürmetine yaratılmış olan âlemlere bakarken. O âlemlerin kurtuluşunun tekeffül edici birer damla ve namütenahi beyaz nur titreşir. Gözlerinin siyahlığile tezat halindeki göz beyazlıkları, hafif bir pembelik ve kırmızılıkla buğulanmış; böylece harikulâde güzel gözün harikulâde güzellik şartını toplamıştır.

Ya bu gözlerin gördüğü?.. Gökler kadar dirsiz bir sükûtla susalım. İlahî esrarın en ileri haddine kadar görmek lûtfuna eren bu gözler. baktığı istikamete zıd tarafı da görmeğe memurdur. Zaten onun eşsiz memuriyeti sadece görmek, görünen ve görünmiyen, her şeyi görmek; ve insanlara görebildikleri nisbette göstermek değil midir? Peygamberlerin efendisi, âmalara bir dokunuşta gözlerini açan Hazreti İsa'ya karşılık bütün insanlığın mâna gözlerini açmaya gelen Son Peygambere uygun olarak her şeyi görmek izniyle gelmiştir.

Bunları bu misilsiz bir vezin ve âhenk belirtici bir uzuvu. En güzel rayihaları severek, o harikulâde esrarlı kokular âlemini mes'ut etmiş olan en üstün insan ve Peygamber, ve zinlerin en fevkalâdesi halinde ucu ince, ortası hafif yüksek, zarafet ve asalet timsali bir buruna maliktiler

Uzunla yuvarlak arası hafifçe müdevver yüzleri, bütün bir tenasüp pilânının hayal ve hesaba sığmaz çerçevesiydi. Bu kudsî çerçeveye birdenbire bakan, kimbilir nasıl bir haşyet duyar? Bakınız, Efendimizin Sahabîlerinden Cabir Hazretleri, Efendisi hakkında ne diyor:

— Gece.. Mehtap baştan başa aydınlık.. Efendimiz kırmızı elbiselerini giymişler, aya karşı duruyorlar. Parlak yüzlerinin nuru ile ay ışığını birbirinden ayırt edebilmek için, hayran. hayran bir o mübarek yüze, bir de aya baktım. Allah üzerine yemin ederim ki, Allah Resûlünün kâinat ışıyle dolu yüzü, bana kamerden daha parlak geldi.

Allah Kelâmına mecra olan ağızları ne büyük , ne de küçük ikisi ortasıdır. Hele bu ağızı çerçeveleyici harikulâde mütenasip dudakların her açılışında görünen dişler . Bu dişler, şekilde, beyazlıkta, temizlikte, intizam ve sağlamlıkta eşsizdir Üstüste binmiş sık ve girift değil de hafifçe seyrek... Ancak Yirminci Asır güzellik telâkkisinin ve sıhhat kaidelerinin o kadar ehemmiyetle meydana çıkardığı güzel ve temiz diş şuuru, kurtarıcının her biri kurtarıcı en nefis Sünnet'lerinden birisidir.

Güzeller güzeli dudaklarını kapalı bulunduğu zamanlar çizgileşen güzellik bu dudakların aralık zamanlarındaki güzelliğe, ayrı ve son derece hususî bir mâna ilâve ederdi konuşmaya başladıkları zaman bu dudakların edasiyle, o dudaklardan dökülen kelimelerin cazibesi, eriticiydi. Sözlerine hayran olmak mecburiyeti herkese mahsus .. Dost, düşman, mümin, kâ-

---

Bunu da seyyidim, senedim , mutemedim benim cesedimde ruh gibi olan ve gece gündüz ğıdam bulunan şeyhim ki bütün ârîflerin başıdır ve hidayetin ve yakının imamıdır. Kâinatın yardımcısı, kalplerin emini, Allahın halkı arasında bir vediası olan; insanların arasından seçilmiş; Resulu Kibriyanın vasiyetlerinin ve sırlarının ve arşıâladaki esrar hazinelerinin emini bulunan Şeyh Ebülfazıl Hüsamülhaku veddin Hasan İbni Mehmet İbni Hasandır ki (Türk kardeş diye maruftur) bu zat vaktinin Bayazidi bestamisi ve zama-Cüneydi Sıddik oğlu Sıddik oğlu Sidditkir. Aslı (Ermevi) dendir nesebi tahirleri [akşam Kürt olarak yattım sabah Arap olarak uyandım] diyen mükerrem bir şeyhe dayanır (Allah onların ve onların haleflerinin ruhlarını kudsileştirsin) ne güzel selef ve ne güzel halef o zatın nesebi üzerine güneş örtüsünü atmış ve hasbi üzerine yıldızlar aydınlıklarını saçmıştır. O kaiplerin kiblesi olmuştur ki ona teveccüh edenler emellerinid kâbesine ulaşırlar. Yedızlar durdukça böyle devam etsin tâ ki rabbanî, ruhanî meleklerle semada, arşda, parlayan bütün basiret sahiblerinin istinatgâhı olsun o tayfa sakit, nazır ve gaib oldukları halde her yerde padişahlar gibi hazır olsun onlar halkın şereflileri fazilet sahipleri nur gösteren deliller olsun amin ya rabbelâlemin, bu dua red olunmaz çünkü hertürlü kimselere şamildir.

Allaha hamdolsun Selâtüselâm efendimiz olan Hazreti Muhammed Mustafa ile âl ve ashabına olsun

Mesnevinin mukaddemesi burada bitiyor, gelecek nüshamızda bu mukaddemeyi de azçok tahlile çalışacağız. *Ehli Sünnet*

fir, bu sözlere, bu lisan âhenk ve edasına hayran .. Onun içindir ki, düşmanlar, bu sözlere sihir derler ve «aman bize tesir etmesin» diye işitmekten kaçarlardı. Müminler ise o kutsiyet tüten sözleri, kelimesine, hecesi hecesine ruhlarına nakşederlerdi. Gaye ve Hakikat sultanının vefatlarından sonra zaptedilen Hadisler bu hakikatı pek güzel anlatır. Nasıl ezberlenmiş olmasın, nasıl nokta nokta ruha nakledilmiş bulunmasın sözler ki, Allah, Kur'anında: O sözler havadan sözler değildir; onun sözleri ancak vahyidir„ buyurdu O sözlerin medhedicisi Allah olduktan sonra bize ne söylemek düşer?

Sedaları, güzellikte ve yükseklikte, ve yükte kemâl halindeydi. O sesin tonundaki cevher ve keyfiyeti, onun Sahabelerinden başka hiç kimse duymadı. O sesteki tatlılık, yumuşaklık, insanı bir hamlede kaplayan ve kendinden geçiren âhenk, bütün ifadelerin mâverasındadır.

Mübarek sakalları gayet siyah, saçları gibi en keskin parlaklık içinde simsiyah ve gür... Ve yine saçları gibi ne büsbütün kıvırcık, ne de düz .. Boyunları son derece güzel ve orta uzunlukta, gerdanları ise billûr gibi saf ve berrak .. boyunlarındaki çizgilerin belirttiği harikulâde soylu âhenk, insanoğlundaki vezin ve tenasüplerin son derecesidir. Bir şeye bakacakları zaman başlarını sağa ve sola çevirmez, bütün vücutlarıyle o şeye dönerek bakarlardı. Birisiyle konuştukları zaman da o insana yalnız başlarını çevirmezler, bütün vücutlariyle ona dönerler, öyle konuşurlardı.

Aziz kelimesinin son haddiyle muazzez vücutları, ne şişman, ne de zayıftı. Vücutca da tam bir itidal belirtiyorlardı. Mübarek kemikleri iriceydi Omuzları, dirsekleri, bilekleri ve dizleri irice kemikliydi Kolları, bilekten dirseğe kadar etli, bileklerinin iki tarafındaki kemiklerse uzuncaydı.

Cihanı tutup kaldırmaya gelen elleri, büyük, etli ve geniş avuçlu... parmakları kalınca ve uzunca .. İpekten yumuşak avuçları, bütün kokular âleminin tanımadığı bir misk rayihasına yataklık ederdi. Bu parmakların ve avuçların değdiği ve okşadığı her hangi bir çocuk başı, bütün gözleri kamaştıran muazzam bir taç giymiş gibi hemen benzerleri arasında mümtazlaşır, aldığı kokuyu günlerce muhafaza eder; ve tesadüf edenlere, Peygamberler Peygamberinin teması saadetiyle sonsuz bahtiyarlığa erdiğini ilân ederlerdi. Hastalık, bu ellerin değdiği her noktadan çekilirdi.

Omuzları ve kolları, kuvvet ve şecaat timsali olarak, erkek ifadelerinin en güzeli halinde bolca kıllı.. Kürek kemiklerinin arası genişçeydi.

Ve işte kürek kemiklerinin arasında, sol kürek kemiğine doğru, tam kâlb hizasına isabet eden, noktada, güvercin yumurtası büyüklüğünde bir et beninin üzerinde, ipekten nazik tüylerinin yazılaştırdığı bir işaret vardı ki, Allahın birliğine ait, son derece esrarlı bir ifadeyi çizgileştirmektedir. Duygulu insan gözünün kolay kolay bakamıyacağı bu muhteşem ve mukaddes tuğrâ, O'nun, Peygamberler Peygamberinin Resullük beratıdır; ismi de Peygamberlik mührüdür.

Bütün semavî kitaplar bu mühürden bahsetmiştir. Hiristiyan ve Yahudi din bilgiçleri, sırtında böyle bir mühürle gelecek büyük ve gerçek kurtarıcıyı korku ve haşyetle bekliyorlardı.

Bütün semavî kitapların bahsetmiş bulunduğunu bildirdiğimiz Nübüvvet Mührüne ait Rahip Buheyrâ hâdisesi, bu muazzam işaretin bazı kemâl sahiplerince her an beklenmekte olduğunu ne güzel anlatır:

Amcaları Ebu Talibin kervanı Rahip Buheyrâ'nın bulunduğu mevkie gelince, ilk göze çarpan büyük hâdise, kervan hareket ederken beraber yürüyen ve onu gölgeleyen, kervan durunca da duran ve daima gölgesini onun üstünden ayırmayan bulut olmuştu Hâdise Rahip Buheyrâ'nın gözünden kaçmadı ve rahip bu müthiş tecellinin içyüzünü anlamak için kervandakileri ziyarete çağırdı. Rahip Buheyra baktı ki, dâvete gelenler arasında bulutun başı üstünde karar kıldığı insan yoktur.

— Kervanda, dedi, ziyafete gelmiyen kimse kaldı mı?

— Evet, dediler, bir çocuk var...

Ve çocuğu; topyekûn İnsanlığın Efendisi olmaya gelen çocuğu elinden tutup getirdiler. Buheyrâ, yüzünden sayısız güneşler doğan çocuğu görünce haşyet ve ürpertilerle yerinden fırladı, ona en derin saygıyı gösterdi ve amcasına döndü:

— Müsaade eder misiniz, çocuğun omuzbaşlarını açıp arkasına bakayım?

Çocuğun omuzbaşlarından ne arandığından haberi olmıyan Ebu Talip, hayretler içinde müsaade etti. Rahip, vecd ve hürmete batmış, çocuğun omuzbaşlarını açtı: Nübüvvet Mührünü gördü; büsbütün vecd ve hürmet içinde o noktayı öptü ve şöyle dedi:

— Sen Hazreti İsa'nın İncilde müjdelediği Hamd Livası, Kevser havuzu ve Şefaat makamı Sahibi ümmi Peygambersin; keşke ömrüm yetse de senin risalet zamanını görsem ve ümmetinden olsam ..

Ve Rahip Buheyrâ'nın gözleri yaşla dolu. Sonra Peygamberler peygamberinin amcasına döndü:

— Sakın bu mübarek çocuğu Şama götürmeyiniz! (Ehli kitap) ölimleri onu tanıyabilir; belki de bir fenalık yapmıya kalkarlar

Ve Ebu Talib bu öğüdü kabul eberek Kervanı Şama yöneltmekten vaz geçti

Aynı hal 15 sene sonra yine tekrarlandı. Bu defa Hazreti Haticenin kölesi Meysere bir kervanla Şama gidiyordu. Meysere, zâhirde, kervana riyaset eden Efendimizin maiyetine verilmişti; fakat hakikatte, hazreti Haticenin Ebu Talib'den duyduğu mucizeleri gözlerile görmeğe memurdu.

Kervan yine aynı ağacın altına kondu. Buhayrâ'nın yerine geçen Nastûra, aynı tecellinin tesiri altında, kervana aynı ziyafeti verdi. Ve olanlar hep aynı... Omuzbaşlarını açmak için aynı rica, aynı kabul, aynı hürmetkâr, öpüş ve aynı teslimiyet edası. Bu hal karşısında Meysere de, şahidi olmakla mükellef olduğu mucizeyi görmüş bulunuyorda. Ve yine Şama gitmemek tavsiyesi ve yine Şama gitmeden geriye dönüş.

Nebiler yüzüğünün temel elması olan Mukaddes vücudün mübarek göğüslerinden göbeklerine kadar dosdoğru bir çizgi halinde son derece lâtif ve rakik kıllar uzanmıştı. Göğüslerinde bundan başka kıl yoktu İşte bu çizgi, Efendimize ait meşhur (Şakkı sadır) göğüs yarılması) hâdisesini anlatır.

(Şakkı sadır) hâdisesi iki kere olmuştur

Birincisi, Kurtarıcılar Kurtarıcısının süt annesi şöyle hikâye ediyor:

— Nur yüzlü çocuk, bir gün bana sordu: Kardeşlerim Abdullah ile Şemma'yı gündüzleri burada göremiyorum Nereye gidiyorlar? Ben de «Oğlum, onlar gündüzleri koyunlarımızı güdüyorlar; onun için göremiyorsun.» diye cevap verdim. "Ben de beraber gitsem olmaz mı?» tarzındaki arzusu üzerine «Peki» dedim. Bir gün hep beraber gittiler. Bu gezinti hoşlarına gidiyordu. Bir gün, Abdullah koşa koşa geldi. Bana ve babasına, heyecan içinde seslendi: Beyaz elbiseli iki adam, Mekkeli ve Kureyş kardeşimin karnını yarıyorlar!» çocuğumuzun bu çığlığı üzerine koşa koşa bulundukları yere gittik. Nur yüzlü çocuğu bir kenarda ve ayakta bulduk. Nur saçan yüzü hafifçe solmuştu. Sordük: «Ne oldu, oğlum?» Cevap verdi: «Beyazlar giyinmiş iki adam geldi, birisi beni öbürüne gösterip bu mu diye sordu. O da, evet bu diye cevap verdi. Beni yatırdılar. Karnımı yardılar. Göğsümden ne olduğunu bilmediğim bir şeyi çıkarıp attılar.» Biz de kendini alıp ihtimam ve itina ile eve götürdük

İşte Saad kabilesinden Halime'nin, yani Peygamberler Peygamberini emzirmiş olmak gibi misilsiz bir şeref kazanan muhterem ve muazzez kadının ağzından ve en derin saffet edasiyle dinlediğimiz birinci (Şakkı sadır) hâdisesi..

(Devam edecek)

Abdürrahim ZAPSU

lan hissesi

Çıngıraklı Dede

Çıngıraklı dede namında birisi türemiş, bu evliya taslağı halkı aldatmak için güya karıncalar sesini işidip kaçsınlar diye pabuçlarının ucuna ufak, ufak çıngıraklar takmış herkes bundan bahsediyor ve buna tapınırcasına hürmet ediyorlarmış; iş zamanın padişahına aksetmiş şeytanî zekâsile padişahı da teshir etmiş, nihayet sultanla evlenip damat olmuş padişah bundan sormadan hiç bir şey yapmazmış.

Fakat şeyh kendisine lâyik müritler toplar, gündüz külâhlı, gece silâhlı gezmeye başlar, memlekette müthiş bir hırsızlık hükûm sürer padişah bir türlü izini bulamaz halk bizar olur. Şehzade eniştesinden şüphe etmeğe başlar fakat bir türlü babasına cesaret edip söyliyemez. Günün birinde şehre bir kervan gelir, kervan başının kıymetli eşyasının içinde bir düzüne kıymetli tesbih bulunur ve bunlardan birisini de padişaha hediye verir, o gece kervan soyulur sabahleyin kervan başı ağlaya, sızlaya padişaha gelir.

Şeref ve haysiyeti için çok ağır olan bu halden hükümdar fevkalade sıkılır saltanatı terke kalkışır.

Bir aralık şehzade babasının kulağına eğilerek bir şeyler fısıldar, padişah gizlice hediye gelen tesbihi oğluna verir. Şehzade hemen ablasına koşar tesbihi göstererek şeyh efendinin akşam kendisine verdiği tesbih kutusunu ister, sultan kardeşine kutuyu verir. Kutu meclise gelince yalancı şeyhin elleri ne kelepçe takılır ve ev taharri olunarak kervanın bütün eşyası ile beraber çalınan bütün eşyalar çıkarılır ve sahiplerine iade edilir.

Ümidi vefa eyleme her şahsı değalden
Çok hacıların çıktı haçı ziri bağalden

Sadık Anbarcı

Dört Kafa Tası

(Geçen sayıdan devam)

ben de dinledim. Hattâ dört köşeli Selçuklerden kalma bir de mezar taşı vardı. Babam bu mezar taşını okuduktan sonra heyl. koca Hasan Çelebi, bu ocakta yapmadığın kalmadı. Şimdi de büyük mücahitlerden Muslihiddini Horasanintn kabrine girdin.. dedi.

[İhtiyarın bu izahatından çok memnun oldum ve kendisine].

— Teşekkür ederim beni tenvir ettiniz. Acaba bunların tercümeihallerini öğrenebilir miyiz? Bu hususta bir eser veyahut bu bapta beni tenvir edecek kimse bilir misiniz?

— Hatırlıyorum. Muslahaddin Horasaninin tercümei hulini gösteren bir eser görmüştüm. Yaviler mahallesinden İmam Hafız Ali'nin kütüphanesinde idi.

Biraz Neş'e :

Çanak ve Çömleklerime karışmadıkca sesim çıkmaz

Behlül Dana Harunu Reşidin kardeşidir. Harun saltanat içinde yoşar, kardeşi insanlara karışmaz meczup meczup gezerdi.

Günün birinde Bagdad şehrinin haricinde bir su başında otarmuş çocuk oyuncakları gibi kendisine çanak ve çömlek yapıyordu. Bu esnada aralarında geçmiş bir vak'a dolayısiyle birbirine düşman iki adam karşı karşıya gelir ve biri birine hücum ederek boğuşurlar.

Behlül kat'iyyen alâkalanmaz kendi oyuncakları ile meşgul olur. Zayif olan adam bekler ki Behlül ortaya atılsın da bunları biribirinden ayırsın. Halbuki Behlül aldırış etmiyor zayıf adam boğuşma arasında bir fırsat bularak Behlül'ün çanak ve çömleklerine ayağiyle dokunur.

O zaman Behlül ayağa kalkar işe müdahale ederek ikisini birbirlerinden ayırır ve der ki :

Çanak ve çömleklerime karışmadıkca sesim çıkmaz fakat karışdınızmı derhal kalkar ikinizi de haklarım.

Ehli Sünnet itikadına dokunmadıkca hiç bir hadise ile alâkalanmayız. Fakat, itikadımıza dokunulduğu zaman evvelallah karşı tarafı haklamadıkca durmayız ..

Lâtifeci

— Hasan Çelebi hakkındaki malûmatı nereden anlayabiliriz ?.

— Bu zat esasen İzmirli imiş, bilâhare İstanbula gitmiş ; orada Yeniçeri ocağına intisab etmiş, günün birinde yeniçeri ağası olarak buraya gelmiş, zalim, gaddar bir adam imiş merhum. Babam kendisini tanırdı birde tercümei halini yazmış idi son zamanlara kadar kütüphanemde idi. Günün birinde okumak için bir ahbab aldı bu ahbabdan da eski hariciye memurlarından birisi almış tercümei hali bana geri vermediler. Mamafih araşdırırım.

Aman.. Rica ederim bulursanız ihmal etmeyiniz dedim.

Hay.. Hay,. Evlâdım bulursam getirir sizi bulur veririm dedi kendisine teşekkür ettim ihtiyardan ayrılarak eve döndüm. Bizim çocuklarda bu arkadaşın vefatından müteessir idiler. Refikamla berabar hazırlanarak taziye için madama gittik.

* * *

Madam siyahlara bürünmüş bir halde bizi karşıladı. Garblılara mahsus bir centilmenlikle bizi salona aldı, biraz teselli verdikten sonra, kütüphanenin ikinci sırasında, yaldızlı iri harflerle yazılmış [Muslahiddini Horesani] yazısını taşıyan kitap gözüme ilişti. İhtiyarsız olarak nazarlarım kütüphanedeki bu kitaba takıldı kaldı. Zeki kadının gözünden kaçmamış olacak ki biraz sonra bir münasebet getirerek

— Merhum Medeni'nin en çok sevdiği kitaplardân birisi

Diye mezkûr kitabı kütüphaneden çıkarıp bana uzattı « Merhum bu kitabı çok seviyordu » aynı zamanda bir ufak risale daha uzatarak « Bunu da çok okuyordu » dedi. Diğer risalede [Hasan Çelebi] nin hayatını anlatıyordu kendi kendime bu tesadüfe hayret ettim. Kitapları madamın elinden aldım, bir göz gezdirdikten sonra etejerin üstüne koydum.

— İsterseniz alınız aynı zamanda merhumdan size bir hatıra olarak kalır dedi. Teşekkür ettim. Biraz daha oturduktan sonra ayrıldık.

* * *

Oldukca lâtif bir son bahar sabahı mutadım veçhile yataktan erken kalktım. Hava kapalı, kesif bulutlardan yağan yağmurdan son baharda canlanan yeşilliği, açılan çiçekleri taze-

liyordu. Bu mevsimden kalan şu bir kaç günlük hayat içinde onlara son bir nefes veriyordu, rutubetin tesiri ile havanın sağuku oldukca hisüedilirdi sobayı yaktırmağa mecbur oldum.

Mesai odamda sobanın hafif çıtırdısından başka bir ses yoktu. Kütüphanemi açtım, yukarda söylediğim garip tesadüflerin tesiri halen üstümde idi nekadar tuhaf şey !...

Üç kafa yan yana gelecek, bir mezarda birleşecek, birisi Horasandan kalkmış diğeri İzmirden, bir başkası da İstanbuldan, bir çok yerleri dolaştıktan sonra aynı çukurda ebediyet arkadaşı olmuş, halbuki asırların tehalüfü itibariyle terbiye ve mefküreleri muhakkak bir olmadığı halde maddî hiç bir münasebet olmadan yan yana gelmiş bulunuyor. Buna rağmen son zamanda giden, daha evvel gitmiş olanların tercümei hallerine vakıf olduğu halde gidiyor ve kütüphanesinde mezar arkadaşlarının hayatını anlatan kitaplar bulunuyor Artık buna tesadüf mü? diyeceğiz yoksa gizli bir kudretullahın anlaşılmaz hikmeti mi ? telâkki edeceğiz. Her ne hal ise .. Bu kitapları açtım. Kaba taslak göz gezdirdim. İkisi de el yazısı ile[1] yazılmış matbu değildi. [Musluhiddin] e ait kitap biraz daha eski sarı renkte, vaktile boyanmış eski tarzda masdarlanmış[1] yerleri belli ibi. Güzel bir [şikest kırık] yazı ile yazılmış, lugata fazla koğulmamış, bundan dört yüz sene evvel yaşıyan, bir çok ilmî eserleriyle beraber güzel, saf türkçe ve manzum olarak yazılmış birde mevlûd kitabı bırakmış olan kıymetli âlimlerimizden Süleyman efendinin mevlûdu gibi mümkün olduğu kadar açık türkçe kelimelerle ifade edilmişti. 70 - 80 sahifeden ibaret bulunan bu kitap siyeh meşinden kaplanmış Arap usulile teclit edilmiş, kitabın ve sahibinin ismi parlak yaldızlarla yazılı bulunuyorbu. İkinci kitap otuz kırk sahife kadar, eseri cedid kâğıdı üzerinden yine parlak yaldızla kitabın ve sahibinin ismi yazılı idi. Her iki kitap da hakiki bir zevki selim tesirile muhafaza altına alınmış olduğu bir bakıştan anlaşılıyordu.

Birinci Kitap

Musluhiddin Horzsani'nin tercümei halini anlatan kitabın hülâsasını şöylece alıyorum.

Horasan'ın [Kızıl eli] köyünde 685 hiçrî tarihinde dünyaya gelen Musluhiddinin babası Demirci Ahmet usta, annesi Ayşe hatundur. Ayşe hatun Musluhiddini babasız büyütmuştür Çocuk yedi yaşına gelince köyün hocasına gönderilmiş, dokuz yaşında Kur'anı Kerimi hatmetmiş babasının kalfası yanına çırak almıştı. Bir taraftan fırsat buldukca köy hocasına gider o zamanın usulü veçhile bir şeyler öğrenmeğe gayret ederdi. Oniki yaşında iken annesi de ölmüş, Musluhiddin artık anasız ve babasız bir yetim kalmıştı Bir sene daha babasının kalfası yanında çalıştı. Okumak hevesi günden güne kendisinde uyanmış idi. Nihayet memleketi terk ederek [Semerkanda] geldi Medreseye devam etti Günden güne arkadaşları arasında şöhrat kazandı.

O zamanın tahsil icabatından her sene bir mederesede bir müderrisin yanında kalmak üzere [Buhara] ya, oradan Tahran, bir sene Esfahan, bir senede Şirazda okuduktan sonra İran Azerbayen'ına, oradan da Anadoluya gelerek Konya'ya gelmiş idi. Selçuk devletinin merkezi bulunan Konya'da tahsilini bitirmiş ve icaret almıştır, Mulihiddin arabiyi mükemmel öğrenmiş ; o zamanın resmi lisanı olan Farisiyi dahi ana dili gibi mükemmel biliyordu. Selçukiler Rumlarla hudut komşusu oldukları için [başka milletin lisanını öğrenen o milletin hilelerinden emin olur] mealindeki hadisi şerife dayanarak bir iki sene zarfında mükemmel Rumca elde etmişti, İslâm felsefesi kadar Yunan felsefesine de vakıf idi İyi bir

(Devamı var)

[1] Mastar : Yazıların düzgün gitmesi için mulavva üzerine iplik geçirmek ve üzerinden kâğıtlarda iz bırakmak için yakılan bir âlettir.

İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1

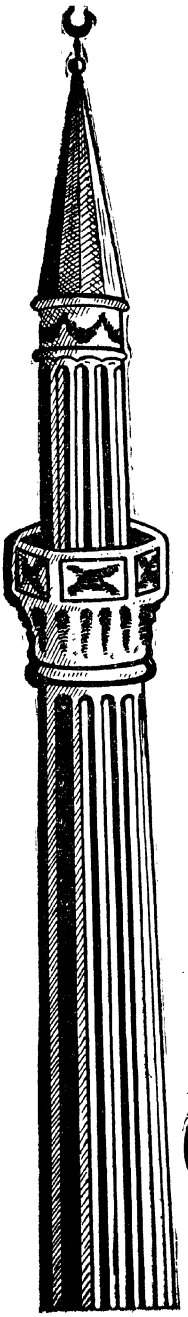
Burhaneddin Erenler Matbaası
İSTANBUL

EHLİ SÜNNET
Onbeş günde bir çıkar
İlmî, Dinî Mecmuadır

Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Senelği 600 Hariç için Seneliği 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Minareden sayhalar (Şiir)	*Hulusi BİTLİŞİ*
Mevlûd (Şiir)	*Abdurrahim ZAPSU*
L. Kırdara açık mektup	*Abdurrahim ZAPSU*
TEFSİR	*Ehli Sünnet*
HADİS	*Ehli Sünnet*
KELÂM	*Ehli Sünnet*
FIKIH	*Ehli Sünnet*
TASAVVUF (Mesnevi) .	*Ehli Sünnet*
Siyer (Mukaddes şekil) .	*Abdurrahim ZAPSU*
Şişli Camii	*İbrahim Hakkı Konyalı*
Su küpüne giren öküz başı	*Ehli Sünnet*
Behlülü Dâna	*Sadık ANBARCI*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*
Biz Nökerlerle uğraşıyoruz	*Lâtifeci*
Terbiye kürsüsüne yakışmıyan bir hareket .	*Ehli Sünnet*

SAYI 29/3

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 1 Şubat 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 29-3

Yüksek Minareden Sayhalar

Koktu yer yer arşû ferşin madde, mâna gülleri ;
(Ehli Sünnet) açtı (Tefsir) den, (Hadis) ten safhalar,
Şarkı, garbı cephe cephe, veche veche gaşyeden..
İlmi tevhitten yayıldı perde perda nevhalar !..
Müslüman evlâdı « Fıkha » çokça dikkat etmeli,
Nurlu gençler asmalı kalbe (Siyer) den levhalar !..
İç «Tasavvuf» dış «Kelâm» ın pek veciz mîyârıdır,
Başladı yüksek minâre zirvesinden sayhalar !..

Allah Allah ; bahri vahdet dalgalandı ilmîle,
Nur kalemler şaha kalktı, (Ehli Sünnet) hilmile..

Hulûsi Bitlisi

Mevlûdü Nebî

Bu gün Hayrülvera [1] dünyaya geldi — *Resuli Kibriya dünyaya geldi*
Bu gün Nurulhüda [2] dünyaya geldi — *Muhammed Mustafa dünyaya geldi*

Ne mutlu bizlere Mevlûde girdik
Büyük bir nimetü maksuda erdik

Küfür gitti ; açıldı nuru îmân — *Zulûm gitti ; saçıldı feyzü Kur'an*
Cehil gitti ; açıldı nuru irfan — *Beşer duydu ; açıldı fikrü izân*

Ne mutlu bizlere Mevlûda girdik
Büyük bir nimetü maksuda erdik

Bu Mevlûdu ilâhi mahrem eyle — *Belâyı zenbe [3] yârab merhem eyle*
Resulünle bizi sen hem dem eyle — *Şu mahzun (Rahmi) yi sen hurrem [4] eyle*

Ne mutlu bizlere Mevlûda girdik
Büyük bir nimetü maksuda erdik

Abdurrahim ZAPSU

1 — Hayrülvera = Kâinâtın hayırlısı 2 — Nurülhüda = Hidayet ışığı
3 — Zenb = Günah 4 — Hurrem = Sevinç.

İstanbul Valisi Dr. Lütfü Kırdar'a birinci açık mektup

Sayın bay !

Sizi tâ Manisa'danberi tanıyorum, gerek Manisa'da ve gerek İstanbul'da yaptığınız imar hareketlerinizi takip ediyorum. Kim ne derse desin bu iki şehirde kıymetli eserler bıraktınız, bunu hiç bir insaf sahibi inkâr edemez.

Gazeteci arkadaşlarımız her işin yalnız noksan cephelerini görür, hizmet cihetlerini göstermezler. Bu meslek ve vazifeleri icabatındandır.

Biz, bir din gazetesi olmak dolayısiyle her iki tarafı görür, dinî ihtiyaçları anlatmak istiyoruz.

Her şehirde dinî makamlar ve ziyaretgâhlar vardır. Bunların bir kısmı mukaddes addedilir, bir kısmı tarihî vak'aların yadigârlarıdır, bir kısmı da beynelmilel hâdiselerin hediyeleridir.

Bu mektupta himaye ve ihyalarını rica edeceğim yerler, hem beş yüz milyon müslümanın mukaddes tarihini alâkalandıran hatıralardır, hem de bu günkü medeniyetin temel taşlarını kuran yüksek ve mukaddes bir fikrin kurbanlarıdır.

Bin üç yüz altmış senelik tarihe malik olan, gerek dinen ve gerek tarihçe hürmet edilmesi zarurî olan bu mukamlar şehircilik noktasından da büyük kıymetler taşıyorlar.

Bu yerlerin belki mevcudiyetinden haberiniz yoktur, belki de size anlatan olmamıştır. Biz bu vazifeyi üzerimize aldık ve size izah edeceğiz.

Başında bulunduğunuz İstanbul şehri her cihetten dünyanın en mühim ve en kıymetli şehridir. Bu şehir birçok din ve milletlerin büyük hatıralarını taşıyor, bununla beraber muazzam ma'betleriyle ilk bakışta yalnız bir islâm şehridir, bu islâm âbideleri karşısında bütün âbideler sönük kalır ve hiç mesabesine düşer.

Bunun için islâmiyet nazarında İstanbulun büyük kıymet ve ehemmiyeti vardır. Bu kıymet Ayasofyanın kubbesini tutturmak hususundaki mu'cizei peygamberîden başka bir de hadîsi şerif vardır, hadîsi şerifin meâli budur :

[Kostantin şehri ile fetholunacaktır, onu fetheden kumandan ne iyi bir kumandandır, onun askerleri ne iyi askerlerdir.] Bunun için Hazreti Muaviye Radiyallahü taâlâ anh zamanından beri bütün müslüman hükümdarları bu medhi Rasulullaha nail olmak ve bu fethe muvaffak olmak üzere var kuvvetleriyle çalışmışlardır. Bu fetih ancak [Fatih Sultan Mehmet Han] a nasip olmuştur. Bunun için Fatih ile fetihte bulunan mücahitlerin islâm nazarında ayrıca kıymetleri vardır.

Biz bu şehire hazreti Muaviye zamanında ilk akın yapan eshabı Rasulullahın bu akın dolayısiyle bıraktıkları şehit sehabelerden bahsedeceğiz. Bu gün İstanbul şehrinde (24) sehabenin kabirleri vardır. Bunlardan yalnız birisi bulunan [Halid bin Zeyd ebu Eyyubülensari] hazretlerinin kabirleri lâyık bulunduğu şekilde imar edilmiş ve yanında muazzam bir camii şerif inşa edilmiştir.

Geri kalan 23 sehabeye lâyık olduğu ehemmiyet verilmemiş, her ne kadar yeşil levhalarda isimleri yazılmış ise de metrük bırakılmıştır, hâlen bir çoğunun kabirleri yıkılmış ve harap olmuş bir vaziyettedir.

Tarihin bize bıraktığı bu yüksek şahsiyetlerin kabirlerinin bu halde kalması İstanbul şehri için büyük bir nakisedir.

Diyanet İş. Riyasetile, Evkaf Müdürlüğü ve Müzeler Müdürlüğü ile elbirliği yaparak şehrin imar plânında lâyık bulundukları şekilde kabirlerinin imariyle tarihin ve müslümanlığın dertlerine şehir namına itina edilmesini temenni eder ve gelecek nüshamızda da İstanbulda medfun, bahisleri geçen eshabı Rasulullahın isimleriyle bulundukları yerlerini göstermeğe çalışacağız. **Abdürrahim Zapsu**

TEFSİR

Fâtihai şerîfenin âyetlerinin meâli :

4 — Ancak sana ibadet ederiz.

5 — Ve ancak senden istiâne ederiz.

Tefsir :

İyyake: Ancak sana
Na'büdü: İbadet ederiz
Nastain: Yardım dileriz.

Bundan evvelki âyetlerde zati ulûhiyeti gayıb gibi kelimelerle tavsîf ettikten sonra hitâba geçilmiştir. «İbâdet ve istiâne ancak sana mahsustur. Başka kimseye ibadet edilmez ve kimseden yardım dilenmez» diye azemeti ilâhiye okuyucunun nazarında büyüterek rububiyet, merhamet ve din gününün mâlikiyetini o kadar tecessüm ettiriyor ki : şuhut mertebesine geliyor, kul kendisini Allâhın huzurunda buluyor. Dileğini anlatmak imkânına varıyor. Fakat dileğe girmezden evvel Allaha karşı abdin vazifesini anlatmak lüzumunu hissediyor ve sanki diyor ki :

"Ey Allahım! ben senden başka kimseye ibadet etmem, çünkü senden başka ibadete mustahak kimse yoktur. Ma'but ancak sensin, ancak sana ibadet ederim ve bütün mahlûkât ancak sana ibadet ederiz.

Kimseden yardım beklemem ve kimseden yardım talep etmem. Çünkü senden başka kullarına yardım edecek kimse yoktur. Bütün kâinatı sen halketmişsin ve âlemin nizamı senin elindedir. Maddî ve manevî her türlü yardımlar ancak sana mahsustur. Biz ve bütün mahlûkat senden başka kimseden yardım talep etmeyiz „

Evvelâ gayıp kelimelerle söze başlayıp sonradan hitabe geçmeğe belâgat lisanında (iltifat) derler.

Bunda iki nüktevardır.

Birinci nükte: Ulemai zâhirenin ileri sürdüğü nüktedir ki :

Gayıp sıgasiyle söze başlayıp hitabe geçmek hasrı ifade eder.

Yani ibadet ve istiâne bu kadar vasıflarla temeyyyz eden Cenabıhakka mahsustur. Başkasına değil.

İkinci nükte : Mutasavvıf âlimlerin dedikleri nüktedir. Kul, evvelâ gayba iman eder, ondan sonra irfan mertebelerini geçer ve müşahede mertebesine varır.

İlk âyetler irfanın ilk mertebelerini bu âyetlerde irfanın son mertebelerini gös'ermektedir.

Ehli Sünnet

*
* *

Teşekkür :

İstanbuldaki yüksek ulemâmız, mecmuamızı harfi harfine takip ve sehiv ve zuhullerimizi bize göstermek lûtfünde bulunduklarını görmekle mübahiyiz. Kendilerine arzı teşekkür ederiz.

Tashih :

Geçen tefsir makâlemizde aşağıdaki sehivler vücude getirilmiştir.

1 — (Rahman ve rahim olan ve din gününün maliki bulunan) şeklinde meâli yazılması lâzım iken sehven (o rahman ve rahîmdir. Din gününün malikidir) şeklinde yazılmıştır.

2 — Şarabın hürmeti hakkındaki âyetlerden (senden şaraptan ve kumardan soruyorlar...) meâlindeki âyet (sarhoş iken namaza yaklaşmayınız..) âyetinden evvel nâzil olmuştur. Bu iki noktayı tashih eder, okuyuculara beyanı itizar eyleriz.

Terbiye Kürsüsüne yakışmıyan Bir Hareket

Atatürk Lisesi Felsefe Öğretmeni Fahrünnisa namında bir bayan, Fahriâlem Efendimize karşı müteceâviz bir lisan kullandığını nefretle okuduk. Bu kadar düşkün bir kadına cevap vermeğe tenezzül etmiyoruz, çünkü o bizim dinimiz haricindedir. Her dinsize cevap verilemez, ancak terbiyeye dâvet edilir. Fakat beş yüz milyon müslümanın îmanca bağlı bulunduğu kudsî bir zata dil uzatarak terbiye haricine çıkan bir bayanın hâlâ terbiye kürsüsünde durmasını hayretle karşılıyoruz. Bu bayan acaba kimlerin namı hesabına bu milletin mukaddesatına tecavüz ediyor. Millî Eğitim Bakanlığı lûtfen cevap versinler.

HADÎS

Müminlerin anası Ayşe Radıyâllâhuanhadan:

Şöyle demiştir: Resulullah Sallallahu aleyhi ve sellemin ilk vahy başlangıcı uykuda rüyayı saliha (vani sadıka) görmekle olmuştur. Hiç bir rüya görmezdi ki sabah aydınlığı gibi vâzih ve aşikâr zuhur etmesin. Ondan sonra kalbine yalnızlık muhabbeti ilka olundu. Artık (Cebel) i hiradaki gar içinde halvete girip orada ehlinin yanına gelinceye kadar adedi muayyen günlerde tahannüs (taabbüd demektir) eder ve yine yiyecek alıp giderdi. Sonra yine Hatice nezdine avdet edip bir o kadar zaman için yine azık tedarik ederdi. Nihayet Resulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bir gün Hira mağarasında bulunduğu sırada (emri) Hak (yani vahy) geldi. Şöyle ki ona melek gelip «oku» dedi, o da « ben okur değilim » cevabını verdi. Zatı akdesi risaletpenah buyuruyor ki: O zaman melek beni alıp tâkatım kesilinceye kadar sıkıştırdı. Sonra beni bırakıp yine «oku» dedi. Ben de « okur değilim » dedim, yine beni alıp ikinci defa takatım kesilinceye kadar sıkıştırdı, sonra beni bırakıp yine «oku» dedi. Ben yine « okur değilim » dedim. Nihayet beni alıp üçüncü defa sıkıştırdı.. Sonra beni bırakıp (İkra suresinin ilk üç ayetini) oku dedi. Bunun üzerine Resulullah sallallahü aleyhi ve sellem (kendisine vahy olunan) bu ayatı kerimeyi telâkki etti ve (korkudan) yüreği titreyerek döndü ve Hatice binti Huveylidin nezdine girerek «Beni sarıp örtünüz, beni sarıp örtünüz» dedi. Korkusu zail oluncaya kadar vücudu mübarekini sarıp örttüler, ondan sonra (Hazreti Resulullah Sallallahü aleyhi ve sellem) vukuu hali Haticeye naklederek «kendimden korktum» dedi. Hatice Radıyallahü anha « öyle deme. Allaha kasem ederim ki (Allahu Zülcelâl) hiç bir vakit seni utandırmaz (mahzun etmez) çünkü sen akrabana bakarsın, işini görmekten âciz olanların ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırsın, misafiri ağırlarsın, hak yolunda zuhur eden havadis ve mühimmatta (halka) yardım edersin» bundan sonra Hatice (Radıyallahü anha) Hazreti Resulüekremi (Sallallahü aleyhi ve sellem) birlikte alıp amcazadesi Varaka bin Nevfel bin Esed bin Abdüluzaya götürdü. Bu zat zamanı cahiliyette Nasranî dinine dahil olmuş bir kimse olup İbranice yazı bilir ve İncilden Meşiyei İlâhiye taalluk ettiği miktarda öteberi yazardı. Varaka gözlerine körlük ârız olmuş bir piri fani idi. Hatice (Radıyallahü anha) Varakaya amcam oğlu; dinle bak, kardeşin oğlu ne söylüyor dedi Varaka «ne var kardeşimin oğlu» diye sorunca Resulüllah Sallallahü aleyhi ve sellem gördüğü şeyleri kendisine ihbar etti. Bunun üzerine Varaka dedi ki «bu gördüğün, Allahü Taalânın Musa (Sallallahü aleyhi ve sellem) e tenzil ettiği (namusu ekber) dir (yani vahy sırrının sahibidir) ah kâşki senin davet günlerinde genç olaydım Kavmin seni çıkaracakları vakit keşki berhayat olsaydım» bunun üzerine Resulullah Sallallahü aleyhi ve sellem «onlar beni çıkaracaklar mı ki: » diye sordu. «Evet (zira) senin gibi bir şey getirmiş (yani vahy tebliğ etmiş) bir kimse yokturki düşmanlığa uğramasın. Şayet senin davet günlerine yetişirsem sana son derecede yardım ederim «cevabını verdi. Ondan sonra çok geçmedi Varaka vefat etti (o esnada) fetreti vahy oldu (yani bir müddet için vahy inkıtaa uğradı)

3 üncü hadisi şerif burada bitiyor.

*
* *

İzahat :

Bu hadisi şerif vahyin nasıl başladığını Hazreti Ayşe Radıyallahü anhadan rivayet edilerek bize anlatıyor.

İmamı Buharî bu hadisi Yahya bin Büheyirden, o da Leys bin Akilden, o da Urveti bin Zübeyrden, o da Hazreti Ayşeden rivayet etmiştir.

Hadisi şerifdeki (fetreti vahy) ile Varakanın vefatı arasında bir münasebet yoktur.

İkra' süresinin ilk âyetlerinden sonra vahyin bir müddet kesilmesinden ve Cibriliemînin görülmemesinden dolayı kalbi pâki Peygamberi heybet içindehüzün ve keder ile muztarip idi. Hatta bazan kendilerini dağ tepelerinden atmağa kadar tasaddî etmişlerdir. O sıralarda İsrafil Aleyhisselâm görünerek kendilerini teselli ediyorlardı.

Bu müddetten sonra ilk olarak (Yaeyyühelmüddessir) süresinin baş tarafları nazil olduğu Cabir (Radıyallahuanh) dan rivayet edilmektetir.

Ehli Sünnet

KELAM

İslâm dini; iman meselelerini vicdânî bir şekle koymak için tam bir yakın ister.

Yakın her şeyden evvel aklın tamamen kanâat getirmesiyle hasıl olur. Onun için bütün iman meselelerini akıl mehenginden geçirmek lâzımdır. İlim; aklın şümul dairesini üç dereceye ayırmıştır.

1 — Vucup
2 — Muhal
3 — Cevaz

1 — Vucup

Vucup; aklın katiyetle kabul ettiği ve onun yokluğunu reddedemiyeceği meselelerdir.

Vucup iki kısımdır:

1 — Delile dayanan vucubü akli,
2 — Delile dayanmayan vucubü akli.

Delile dayanmayan vucubü akli: Doğruluğu bedihi olur delile bakmadan akıl derhal kabul eder. İsbata ihtiyaç yoktur.

Meselâ: İki dördün yarısıdır. Bu o kadar kat'î ve riyazi bir hakikattir ki bunu isbat için "çünkü dördü ikiye ayırırsak her birisi iki olur„ diye bir isbata aklen ihtiyaç yoktur. Bunu kabul etmek akla vacibdir, reddedemez.

Delile dayanan vucubu akli:

Allahın varlığı gibi akıl Allahın varlığını kabul etmeğe mecburdur, yokluğunu iddia edemez, ancak bu vucup delile dayanır.

2 — Muhal

Akılca vukuuna ve vucuduna imkân olmayan şeydir, bu da iki kısımdır;

1 — Delile dayanmıyan muhal; üç on adedinin yarısı denilirse bu muhaldir ve bu muhali isbat için delile ihtiyaç yoktur. Her akıl bunu derhal reddeder. Bunun reddi için delil istemez.

2 — Delil ile sabit olan muhal;

Bu muhal nazaran sabittir. Akıl, delillerle muhal olduğunu ispat eder, nitekim Allahın şeriki olması muhaldir, bu muhal delillerle isbat edilir ve akıl derhal şeriki reddeder.

3 — Cevâz

Olması mümkün olan şeydir; vucub ile muhal arasındadır. Akıl hem olmasını ve hem de olmamasını kabul eder, bu da iki kısımdır:

1 — Aklen caiz olması bedihî olan şey. Meselâ: Ahmet okuyor.

Ahmedin okumak kabiliyeti tabiîdir, okuyabilir. Akıl bunun caiz olduğuna delil istemez, çünkü her insan okumak kabiliyetindedir, buna akıl bedâheten hükmeder.

2 — Aklen caiz olması için delile dayanan cevaz. Meselâ Allahın kudretiyle bu taş altın oldu. Bu hüküm aklen muhal iken (Allahın kudreti) kaydi bu hükmü caiz kılar ancak bu cevaz delile dayanır.

Bedihî olan caizi akliye [cevazi âdi] dahi derler.

Âdi cevaz demek; cereyan eden hadise âdeta göre daima görünür ve bunun için caizdir, bunun vücude gelmesine akıl hayret duymaz, daima görüyor, göz alıyor ve akla garip gelmiyor.

Delile dayanan cevaz da (gayri âdi cevaz) derler. O, âdet üzere cereyan etmediği ve nadir olarak zuhur ettiği için akla garip görünür.

Bir misalle izah edelim:

Görüyoruz ki bir taştan su çıkıyor ve bu akış mütemadiyen devam ediyor, ardı arası kesilmiyor. Taştan suyun çıkması aklen muhaldir. Fakat görüyoruz ki çıkıyor ve âdet olarak devam ediyor, buna şaşmıyoruz, hattâ akmadığı vakit hayret ediyor ve şaşıyoruz. Akla göre suyun taştan çıkmasının garip olması ve onun akmaması akla daha uygun iken biz akıştan hayret duymuyoruz da akmadığına şaşıyoruz. İşte bu (cevazi aklinin âdi) kısmıdır. Akış bize âdet olmuştur. akmamak âdet olmamıştır. Akışa hayret etmiyoruz da akmadığına hayret ediyoruz.

Bir âsânın yılan olması; insanın kuvvet ve kudretine nisbetle muhaldir. Fakat Allahın kuvvet ve kudretine göre muhal değildir, caizdir buna (cevazi aklî) derler. Ancak bu cevaz delile dayanır, çünkü âdete muhaliftir.

Bize mukaddes kitaplar; peygamberler, milyonlarca insanlar Hazreti Musanın elindeki âsâ (yılan olmuştur) diye ihbar ediyorlar. Âdete muhalif olmakla beraber Allahın kudretine göre mümkün bulunduğu için delile muhtaç (cevazi aklidir.)

Bütün mucizeler; insanların kuvvet ve kudretine göre muhaldir. Çünkü insanların kuvvet ve kudreti mukayyettir, yoktan yaratamaz.

FIKIH

Yüz metre kare yüzünde bulunan durgun suya (havzikebir) derler, bundan aşağı olan suya (havzısağir) derler. Küçük havuzun içine bir damla kan veyahut bir damla şarap veyahut bir damla insan sidiği düşerse veyahut da köpek yalarsa suyun hepsi necis olur. Bununla ne abdest alınır, ne temizlik olur, ne içilir ve ne de yemekte kullanılır.

Ancak içine düştüğü muhakkak olması şarttır. Şüphe ve tevehhüme itibar yoktur. Bu suya dir damla kan düştü veyahut köpek yaladı zannediyorum demekle su pis olmaz, mutlaka görmek veyahut yakine yakın bir ihtimalle necis olur.

Fakat havzıkebir olursa veyahut akar su olursa içine düşecek necisler onu girletmez, böyle sularla hem abdest alınır hemde yemekte kullanılır.

Şafi'î mezhebinde havzıkebirin yüz metre kare olması şart değildir. (kulleteyn) denilen miktardaki su necis tutmaz.

5 — Meşkûk su :

Ehlî olan eşeğin veyahut eşekten hasıl olan katırın artığı tahir ise de abdest almak hususunda şüphelidir.

«Mâimukayyed»

İki kısımdır :

1 — Aslında mukayyed olan sulardır; kavun suyu, karpuz suyu, asma suyu, gül suyu gibi sulardır.

2 — Aslında mukayyed olmayıp da başka maddenin karışmasiyle hasıl olan sulardır.

Meselâ : durgun suyun içine yaprak düşer ve o yaprak çürüyerek suyun inceliğine veya cereyanına halel getirirse veya içinde nohut, mercimek, fasulye vesair şeyler pişirilirse veyahut maimutlaka hariçten bir madde girerek ona galebe çalarsa bu sularla ne abdest alınır ve ne de gusül yapılır.

«Artıklar»

Artıktan maksat su artığıdır. Bir sudan içilerek kalan kısmına derler. Bu suya ağız dokunulur. Dokunan ağızın mahiyetine göre kullanmakta hüküm alır.

1 — İnsanların, atın, deve, sığır, koyun, keçi gibi ehlî hayvanatın, ehlî ve vahşi eti yenen hayvan ve kuşların artıkları temizdir. Hem içilir ve hem de abdest ve gusül alınır.

İnsanlardan büyük, küçük, erkek, kadın müsavidir. Ancak şarap içen adamın o andaki artığı ile kayeden adamın o esnadaki artığı necis olur, bununla temizlik olmaz.

Ehli Sünnet

Fakat Allahın kuvvet ve kudreti mutlaktır, kâmildir; yoktan yaratır, onun için yok, yoktur.

Bu kudret, yoktan yaratmak vasfını haiz bulunduğu için âdet olmıyan her şeyi yapabilir. Meselâ taştan çıkan ve âdet olarak akan suyu keser, hiç su olmayan bir yerden akıtabilir, bunu gözümüzle görüyoruz. Bir ufak zerreden bir cenin, sonra bir çocuk, nihayet büyük âlim yaratıyor. Bunun için mucize Allaha nisbet edince (akla caiz) olur.

Ehli Sünnet

Sayın Okuyucularımıza

Gazetemizin birinci cildini ciltlettirerek satışa çıkardık ayni zamanda ciltsizde bulunur.

Fiatları : 450 Ciltli 300 Ciltsiz

Bunlardan 10 dan fazla toptan satın alanlara koleksiyon başına (50) kuruş beyiye verilir.

Ehli Sünnetin diğer neşriyatı :

100 *Kur'an anahtarı*
25 *Ömer Hayyama hücum*
30 *Din ve kin*
50 *Helâl ve haram*
30 *Düşünüyorum ve soruyorum*
50 *Baba öğütleri*
25 *Abdest nasıl alınır ve taharet*

Satış yerleri :

1 — Şehzade başında İbrahimpaşa Sebilindeki Kitapçı
2 — Çarşıkapıda Gazeteci Bay Ali

TASAVVUF

3 سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
تا بگویم شرح درد اشتیاق
4 هر کسی کو دور ماند از اصل خویش
باز جوید روزگار وصل خویش
5 من بهر جمعیتی نالان شدم
جفت خوش حالان و بد حالان شدم
6 هر کسی از ظن خود شد یارمن
از درونی من نجست اسرارمن

Tercemesi

3 — Ayrılıktan parça parça olmuş sine isterim ki iştiyak hastalığının derdini ona izah edeyim.

4 — Her kim ki kendi aslından uzak kaldı ise ona ulaşmak zamanlarını tekrar arar.

5 — Ben bütün cemiyetlerde ağlar oldum gerek halleri fena olan ve gerekse halleri iyi olanlarla eş oldum.

6 — Her kim ki kendi zannına göre bana dost oldu lâkin benim içimdeki esrarı aramadı.

İzahat :

Mevlâna geçen nüshadaki iki beytile ney'e benzeyen kendisinin âlemi ervahdan ayrılışından hâsıl olan elemlerini belirtmişti, bu beyitlerle de bu elemlerin sebeplerini söylemek istiyor, fakat karşısında bunları dinleyecek bir kimse bulamayınca hemdert bulamadığından bahisle içini dökemiyeceğinden müteessirdir. Demek istiyor ki : Ben içimdekini söylemek isterim, fakat karşımda benim gibi bu ayrılığı his ederek göğsünü parçalayan bir âşık isterim ki ona dertlerimi anlatayım çünkü birşey aslından ayrıldığı vakit asliyle beraber bulunduğu zamanı arar ve aslıma ne vakit ulaşacağım diye? iştiyak çeker, ben de bu yüzden daima inleyorum.

Hangi cemiyete iştirak edersem o cemiyete intibak edemiyorum, halleri güzel olanlarla eş oluyorum, halleri kötü olanlarla eş oluyorum yine bir türlü teselli bulamıyorum. Bunların içerisinden bir takım arkadaşlar bana yaklaşıyolar ve zannediyorlar ki benim dostlarımdır, halbuki onlar benim dostlarım olamaz çünkü benim içimdeki sırları aramıyorlar, benimle hemdem olamazlar, ben ayrı düşünüyorum, onlar ayrı düşünüyor. Aşkı ilâhiyle yanan mevlâna kendisi gibi âşık arıyor, ruh âleminden ayrıldığını hisseden ârifler istiyor ki onlara marifeti ilâhiyeyi anlatsın.

Bunların izahından sonra geçen nüshada va'dettiğimiz mukaddimeyi tahlil ediyoruz:

Tahlil :

Mevlana mukaddimesinin başında Mesneviyi tasvir ediyor, diyor ki: Bu Mesnevi Kur'an Kerimden iktibas edilen ilhamatı İlâhiyedir, bunun için Kur'ani Kerimi muhafazaya memur Melekler bu kitabı muhafaza ederler.

Bu kitabı namına ithaf ettiği (Şeyh Hüsamettinin) büyüklüğünü, irfanını, manevi sahadaki yüksekliğini haseb ve nesebinin mahiyetini, birer birer izah ederek kendisinin çok büyük bir zatın neslinden olduğunu ve bu öyle bir zattır ki [Ben Kürt olarak yattım, Arap olarak uyandım] diyerek büyüklüğünü herkese tanıtmıştır. Burası muhtaçı izahtır.

Şeyh Hüsamettin'in dedesi (Şeyh Ebülvefa) hazretleridir ki bu zat hâlen İranda bulunan (Romiye) şehrine tâbi Kûrt aşiretlerinden idi. Âlemi irfanda son dereceyi bulan bu zat Bağdad'a gidiyor. Bağdaddaki ehli hal kendisinden feyz almak istiyorlar, bir taraftan arada çekemiyenler oluyor ve kendisini imtihan etmek istiyorlar, hakikaten azbir,, tahsil gören bu zat Fahriâlem Efendimize sığınıyor ve dua ediyor. Bir mucizei Peygamberi olarak sabahleyin uyanınca bütün ilimlerle mücehhez bir hale geliyor, imtihan meclisine varınca her taraftan kendisine sualler soruluyor. her ilimden ve her sahada cevap veriyor âlimler şaşırıyorlar ve kendilerine bu ilimleri ne vakit tahsil ettiniz diye soruyorlar, o da şu cevabı veriyor:

امسیت کردیاً و اصبحت عربیاً

Ben Kürt olarak yattım sabahleyin bütün ulûmu arabiyeyi sinesinde hazır bulan bir Arap gibi kalktım demektir.

Mevlâna bu büyük kerameti torunu bulunan Şeyh Hüsamettine şeref hissesini ayırıyor.

Şeyh Hüsamettin Mevlana Celâlettini Rumi Hazretlerinin ilk halifesi ve vefatından sonra da ilk post nişini olmuştur, Kendi zamanında kutbiyet derecesine varan Mevlânanın en büyük oğlu (Velet Çelebi) hayatta iken post nişinliğini oğluna vermemiştir. Fadl ve ilmine ve ruhanî derecesine, âlemi kudsideki mertebesine hörmeten Şeyh Hüsamettin Hazretlerine vermiştir.

Gelecek nushada da biraz Veled Çelebiden bahsedeceğim.

Ehli Sünnet

Siyerî Nebi

Mukaddes Şekil

İkinci (Şakkı sadır) hâdisesi, Peygamberler Peygamberinin nübüvvet ve risaletinden sonra Mirac yolunda Cebrail tarafından meydana getirilmiştir. Cebrail, Allahın emriyle gelmiş ve Allah Resûlünün sadrını yararak kalblerinden bir parça uyuşmuş kan parçasını çıkarmış ve ona hitap etmiştir:

— Allahın Resûlü! Şeytanın sendeki bütün nasibi işte bu kadardı! O da gitti!

Ve o kan parçasını atmıştır. O günden itibaren Hakikat Vatanının Büyük Sultanı, kalblerinde devamlı bir inşirah duymuşlardır.

Bu vakâdan sonra kalbleri, bir kerecik olsun sıkılmamıştır.

Ve şimdi, göğüslerinden aşağıya doğru inen o harikulâde rakik çizgiyi göz önüne getirip bu nur izinin ne muhtaşem bir mucizeye remz olduğunu düşünelim:

Bu çizginin işaret ettiği sonsuz derunî âlemdir ki. kâinatın bütün esrarını ışıldatacak ilâhi nura zemin olmuş ve nurun ışıldayacağı andan bir an evvel şeytani vesvese oklarına hedef teşkil edici siyah noktalardan temizlenmiştir.

Göğüsleri karınlariyle bir hizada... O nur kaynağı göğüsten karınlarına doğru inen dosdoğru bir çizgi, hiçbir çıkıntıya rastlamadan karınlarına da temas etmiş olurdu. Acaba erkek vücudundâki tenasübü bu ahenk ifadesinden daha güzel hangi nisbet belirtebilir?

Evet, göğüsleri nur kaynağının ta kendisi; zira göğüste, üzerinde nasıl bir gömlek ve örtü bulunursa bulunsun, dikilen gözleri kamaştırıcı ve artık onlara hiçbirşey göstermeyici gizli bir intişar muhiti sezmek kâbil değildi.

Baldırları, tam zarafet belirtici nisbette ince... Arşa basan ayakları, büyük... Ve mübarek ayak parmakları kalın ve uzunca.. Ayak baş parmaklarının yanındaki parmak hafifçe öbürlerinden daha uzun; ve böylece âlemlere rahmet için Gönderilen, ayak bakımından da insan oğlunun en güzeli.

Yürüdükleri zaman, bastıkları en hakir kum tanesiyle yerini değiştirmek isteyecek başa bütün yer yüzünün baş eğeceği ayaklarını yerden kuvvetle kaldırırlar, sağa sola sallanmadan adımlarını en sağlam erkek edasiyle atarlar ve sonra zemine tastamam intıbak ettirirlerdi. Bir takım sun'î zarafet ve yapmacık tavır sahiplerinde olduğu gibi, ayak uciyle yürümezlerdi.

İyi, güzel ve doğru olan her şeyin Sahibi, bizzat buyuruyorlar ki:

— Kardeşim Yusuf benden beyazdı: Fakat ben ondan daha güzelim...

Âlemde, âlemlere rahmet olarak gelen Peygamberler Peygamberinden başka kimsenin nefsini değerlendirerek söyliyemiyeceği bu söz mutlak bir istisna manasiyle, sahibinde, sadece iyi, güzel ve doğrudur. Zira bizzat Allah, O'nun için:

«Sen, büyük bir yaradılış üzerindesin»

Buyurdu

Ve onun neslinden ve ümmetinden gelecek olan, Üçüncü binin yenileştiricisi ve son kurtarıcıya kadar bütün Son Resûl evlâtlarının ve her müslümanın annesi, hicab, haya ve incelik madeni Hazreti Fatıma, babası, yâni topyekûn kâinatın Efendisi için dedi ki:

— Yusuf'u gördükleri zaman hayranlıklarından elini kesenler, eğer benim gördüğümü görselerdi göğüslerini parçalarlardı

Allahın, Meleklerin, insanların ve bütün âlemlerin salât ve selâmı ona olsun ..

SON

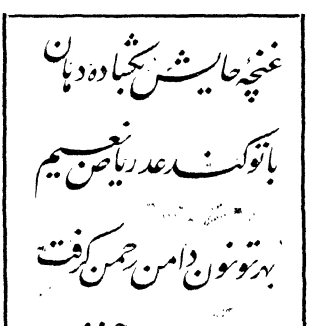
Abdürrahim ZAPSU

SIŞLİ CAMII

Yazan: İbrahim Hakkı KONYALI

Bir altın boynuza benzetilen Halicın, zümrüt boğazın ve mavi Marmaranın kucaklaşıp öpüştükleri ve esatir Tanrılarının (!) imrendikleri bir yere kurulan İstanbul dünyanın en güzel bir köşesidir. Haktaâlâ burasını seri halindeki güzelliklerle süslemiştir. Yer yüzünün bu pırlantası çok eski devirlerde dünyanın gıbta gözlerini üstüne çekiyordu. Peygamberimiz Hazreti Muhammed fethedecek kumandanı ve askerlerini öğmüş ve fethinden evvel tebrik etmişti. Şehirler güzeli İstanbul 495 yıldanberi Müslüman Türklerin elindedir. Bizansın dillere destan olan mimarisi ve güzel san'atları bu yerlerin tabii güzelliklerine insan zekâsından fazla bir şey katamamıştı. Bizanslılar akıllarını, sonra ahlâklarını gaybetmişlerdi. Ahlâksızlık bir milletin maddî ve manevî bütün kıymetlerini sıfıra indirir, onları inkırazın ve ölümün kara ve korkunç çukurlarına namzet kılar

Türkler bu Şehiri almadan evvel Bizansın ayakda kalabilen birkaç düzüne tarih yadigârı bakımsızlıktan, tamirleri hususundaki maddî ve manevî kifâyetsizlikten tehlike geçiriyordu. Müteredid Bizanslılar mühimce bir ârızaya uğrayan, yıkılma tehlikesi gösteren Ayasofya mâbedini Türk paytahtı Edirneden getirdikleri Türk mimarlarına tamir ettirmişlerdi. Eger Türkler İstanbulu biraz daha geç fethetselerdi medeniyet âlemi parlak Bizans medeniyetinin mimarî hatıralarından mahrum kalacaktı. Çünki bakımsızlıktan hepsi de yerlere serilecekti. Türkler onları kurtardılar, ömürlerini uzattılar.. İstanbuldaki mimarî âbideler bu yerlerde hüküm süren milletlere ve siyasi teşekküllere taksim edilse arslan payı Türklere düşer. Bizanslıların hantal, bu devir, dış görünüşleri itibarile çok ağır, tıknaz ve iki elin parmaklarile sayılabilecek kadar az olan âbidelerine karşı Türkler Üsküdar, Galata ve İstanbuldan müteşekkil bu şehri Cami, Mescit, Madrese, Türbe, Hamam, Mektep, Kervansaray, İmarethane, Kütüphane, Sebil, Han, Saray, çeşme, Bend, Darüşşafaka gibi bir çok din, içtimaî yardım, hizmet, ve irfan müesseseleriyle süsledîler. Kubbeli ve minareli âbidelerimiz bu beldeye gözleri ve gönülleri çeken füsunlu ufuklar temin etmiştir. Abidelerimiz Türk ve İslâm hakimiyeti bu topraklara perçinleşmişlerdir. Minareler bu yerlerin kıyamete kadar Türkün ve İslâmın elinde kalmasını Tanrıdan yalvar diye; duaya kaldırılmış ellere ne kadar benzerler !...

(غ) goncası ağzını açınca sana Cennet bahçelerinden birisi olur senin için (ه) rahmanın eteğini tuttu bununla büyük fazlu rahmet taleb ediyor.

Mevlâna Cami Hazretlerinin bu dahâ eseri olan edebiyat sanatı Büyük Sanatkâr Hattât Hâmidin kalemile süslenmiştir.

Dedelerimiz İstanbulun, Galata ve Üsküdarın her tepesini ve tatlı meyillerini kubbeli âbidelerle doldurmuşlardı. Her yerde müslümanlar Tanrılarına karşı olan kulluk borçlarını ödemek için Cami ve Mescit buluyorlardı. Eski Galata; surlarının biraz ötesinde, Beyoğlu taraflarındaki ormanlarda, boş topraklarda bitiyordu. İkinci Bayazit Galata sarayının içine ve dışına yaptırdığı birer Mescitle buradaki müslümanların ibadet ihtiyaçlarını karşılamıştı.

Daha sonra bir saray ağası (Ağa Camii) ni yaptırdı. Şehir bundan sonra büyüdü. Bu gün Şişliye Mecidiye köyüne, Hüriyeti abide tepesine kadar dayandı. Bu yerler kurulardanberi ezan sesinden mahrumdu. Bu civardaki Türkler ve müslümanlar ahiret seferine çıkan din kardeşlerine karşı son dini vazifelerini yapacak bir mabet, bir musalla ve mesğel bulamıyorlardı. Bu derin ve büyük bir boşluktu. Şişlide bir Cami yapılma kararı halkımızın hayır severliklerinin tezahürlerine vesile oldu. Şükrü ve Yusuf Gürün kardeşler derhal 100 bin lira vermek suretiyle musabakayı açtılar. Az zamanda yarım milyon liraya yaklaşan bir para toplandı. Yarış devam ediyor. Halk ilk günlerde ortaya "Cami„ vasfını taşıyan dejenere ve kübik bir binanın çıkacağını zan ediyorlardı. Çünkü Ankarada Yeni şehirde bir Cami yapılma kararı verildiği zaman selâhiyetli san-

Su Küpüne giren Öküzün Başı

Apdalhikla meşhur bir köyün akıllı ağası varmış. Halkın hangi müşkülü var ise bu ağa halledermiş. Günün birinde bir köylünün öküzü su küpüne başını sokmuş, bir türlü başını küpden çıkaramamışlar. Ağadan sormağa mecbur olmuşlar, ağa da :

— Öküzü kesin; diye emretmiş.

Öküzü kesmişler, yine başı çıkmamış. Tekrar akıllı ağaya müracaat etmişler. Bu defa da Ağa :

— Küpü kırın; diye emir vermiş.

Küpü kırmışlar, öküzün başını çıkarmışlar. Köylü hem küpden olmuş, hem de öküzden olmuş.

☆

Malumdur ki bütün camilerin dışında ve kıble cihetinde musalla taşları vardır. Bu taşların üzerine cenâzeler konuyor. Namazdan sonra halk toplanmış iken cenâze namazını kılarlar.

Cenâze namazında ne kadar cemaat çoksa ölü için o kadar sevabı çoktur.

Cenaze namazı farzı kifâye olduğuna göre bir takım müslümanların iştirakile diğerlerinden sakıt olur. Fakat namaza iştirak eden büyük sevap kazanır.

Bunun için ecdadımız musalla taşlarını camiin kıblesine koymakla iki fâide istihdaf etmişlerdir :

1 — Cemaattan bir kısmı camiden çıkmadan namaza iştirak edebilsin, yani cenaze camiin önüne ve imam da cami haricinde bulunduğu için camide kalan bütün müslümanlar imama uyabilirler ve bu suretle namaza iştirak etmek isteyenler zahmete uğramadan sevap kazanırlar.

2 — Bu hareketle cenazelerin namazına çok kimselerin iştirâki temin edilmiş olur.

Bütün camilerde böyledir. Bizim Bayezit camiinde de aynen böyle idi. Fakat bir kaç senedenberi musalla taşı yerinden kaldırılıp camiin şimaline düşen avluya getirmişler. Bunun için yukarda saydığımız iki gaye de tamamile hedredilmiştir.

1 — Camiden çıkamıyanlar cenaze namazına iştirak edemiyor.

2 — Cenaze namazlarına az kişiler iştirak ediyorlar.

Bunun sebeplerini aradık, bize şöyle dediler :

— Camiin bitişiğinde bir kahve vardır. Buna (Güllük) derler. Sabahtan akşama kadar gençlerin tavla oynadığı yerdir. Eskiden cenaze oradan geçiyor ve kahvedeki adamlar oyunu bırakıp ayağa kalkıyormuş.

Günün birinde buraya gelip oturan (Kodamanlardan) birisi böyle bir cenazeye tesadüf etmiş, etraftan utanarak ayağa kalkmak mecburiyetinde kalmış. Bu hal azametine dokunmuş. İcap eden makamlara emir vermiş. Musalla taşını yerinden kaldırıp bu şekilde

---

dığımız mevki sahibi mimarlar "bizde mimar Sinanın en küçük, bir Camiini bile taklit edecek san'atkâr yok !» Diyorlardı. Şişli Camiinin mütevazi ve Fabrî mimarı Vasfı Egeli bize manevî üstadı Sinanın eserleri ayarında bir âbide kazandırıyor. Cami Sinan devrinin san'atı ile yirminci asır tekniğinin verdiği imkânları birleştirmesi bakımından dahi Sinanımızın eserlerine karşı bir üstünlük de taşır. Vasfı Egeli Cumhuriyet devrine eşsiz ve cidden muvaffak bir eser kazandırdığı için göğüslerimiz iftiharla doluyor. Rakımın perestişkâr hattat Hamid de mâbedin kapısının üstüne yazdığı yazılarda büyük bir muvaffakiyet göstermiştir. Manevî üstadı Rakım mezardan kalksaydı onun alnından öperdi . Taşcı san'atkâr İbrahim Tokluoğlu ve arkadaşları Sinanın san'atkârlarını bize hiç de arattırmadılar.

Kişinin âyinesi işidir, lâfa bakılmaz !.

Mimar Vasfı Egeli, hat üsdadı Hâmid en müşkilpesentlerin bile takdirlerini kazanan bir âbide kuruyor yalnız mimarlık ve mühendislik tahsil eden gençlerimiz, Güzel san'at akademisi talebesi değil, mimarlarımız, mühendislerimiz ve san'at üstatlarımız yükselmekte olan bu abidede bilgilerini, tetkiklerini genişletecek çeşitli mevzular bulabilirler.

1948 Yılı İnönü mükâfatını verecek heyetin bu mabedin mimarından ve hattadından daha ehillerini bulacaklarını sanmıyoruz.

Vasfı Egelinin Üniversitemizde verilecek bir kürsü ile mükâfatlandırılmasını istemek de yerinde ve çok asil bir temenni olur. Üsdad Hamid de Güzel san'atlar akademisindeki yerini almalıdır.

ters bir yere koymuşlardır.

Bu emir ile yukardaki emir arasında şöyle bir münasebet buluyoruz :

1 — Kânunen cami harimlerinde kahvehâne bulunamaz, derhal kaldırılması lâzımdır. İster istemez bu kahveyi buradan kaldıracaklar.

2 — Musalla taşının da camiin kıble cihetinde bulunması çok kuvvetli bir âdeti İslâmiye olmakla beraber yukarıda bahsi geçen faydaları sağlamak için de İslâmiyet noktai nazarından ihmal edilemez bir zarurettir.

Cenaze geliyor, kahvedeki halk ayağa kalkmağa mecbur oluyorlar.

Şimdi akıllı ağadan soruyorlar :

— Biz cenazeyi musalla taşına koymakla kahve değil halk ayağa kalkıyor; şikâyet ediyor; kahvehane de istimlâke tabidir, bir müddet sonra kalkacaktır, ne yapalım ?

— Kahveyi kaldırın diyeceği yerde, tersine emir vererek musalla taşlarını kaldırın diye emir veriyor.

Biraz sonra da kahveyi kaldırın diye emir verecek. Bu suretle hem kahve oradan kalkacak, hem de daha evvel İslâm hissiyatı lüzumsuz yere rencide edilmiş olmıyacaktır.

Bu hâdise dolayısile Evkaf Müdüründen soruyoruz :

Sayın Müdür !..

1 — Bir kodamanın emrine uyarak ne hak ve salâhiyetle islâmların hissiyâtını rencide ettiniz, musallanın yerini değiştirtiniz

2 — Her işde ve her yazıda (şartı vâkıf) diye ortaya bir engel atıyorsunuz. Vakfiyeyi açınız. Vâkıf musallâyı nereye koymuştur bunun yerini değiştirmeğe nasıl cesaret ettiniz.

3 — İslâm kardeşlerimiz cenaze namazlarına oldukları yerde iştirak etmek istiyorlar, bir kısmının mazereti var dışarıda duramaz, bir kısmı da sakattır veyahut ihtiyardır, olduğu yerde otururak cenaze namazına iştirak etmek ister. Bir kısmı da itikâfı niyet etmiş camiden dışarı çıkmadan bu farzı yapmak ister. Bunların ibadetlerine ne hak ve salâhiyetle mani oluyorsunuz.

Kahvehanede keyfine oturmuş tavla oynuyor, vaktini lüzumsuz yere ifna ediyor. Bir dakikacık ayağa kalkıp otururşa kıyamet mi kopar?

Farz edlniz ki ders çalışan bir talebe bile olsa (ki, bu gürültü içinde ders çalışamaz ya...) bir müslüman yavrusu bir dakika ayağa kalkarak kemâli hürmetle müslüman kardeşinin cenazesine kalbini çevirirse acaba hata mı işlemiş olur ? Ne olur ?..,

İslâmların hissiyâtına pek ağır bir suretde dokunulan bu hâlin derhal ıslâhile musalla taşlarının yerlerine konması için emir verilmesini bir din gazetesi sıfatile ısrarla bekleriz...

Ehli Sünnet

Behlülü Dâna ve Harun Reşide bir ders

Abbasi devleti hükümdarlarından Harun Reşidin kardeşi Behlül Dana belirsizki bilginlerden birisi idi. Bir gün gizlice saraya girdi kardeşinin tahtına oturdu kendisine hükümdar süsünü vermeğe kalktı saray ahalisi sesin geldiği yere koştular Behlülün tahtta oturduğunu gördüler derhal tahttan aşağı indirdiler bir daha böyle çirkin iş yapmaması için hafifce döğmeğe başladılar. Behlül lüzumundan fazla bağırıyordu sesini kardeşi Harun Reşit eşitti. Saray ahalisine kardeşinin neden acı acı bağırdığını sordu :

Behlülün gizlice tahta oturduğu görülmekle men edildiğinden bağırdığını bildirmeleri üzerine hükümdar kardeşini huzuruna getirtti ve neden ağladığını sordu. Behlül [kardeşim yaptığım suç sebebile beni döğdükleri için ağlamıyorum. Yeminle söyleyorum ki senin tahtında beş dakika oturmakla bu kadar dayak yedim fakat sen ki her gün bu tahtta oturuyor eğri doğru buyruklar veriyorsun bir çok kimselerin hakkını üzerine alıyorsun ya kıyamet gününde senin halın ne olacak onun için ağlıyorum] dedi. Behlül Dâna kardeşinin eğri işlerini gördükde mütemâdiyen kendisine bu eğrilikleri yapmamasını ve doğruluktan ayrılmamasını öğütlerdi Harun Reşid her koyun kendi bacağından asılır sana ne ? Derdi; Behlül [iş öyle değildir işlenen suça razı olmak aynı suç işlemiş gibidir. Yapma kardeşim] derdi fakat Harün Reşid dinlemez, bildiğinden şaşmazdı bir gün sabahleyin erkenden kimse görmeden tahtın bulunduğu odaya girdi tahtının altına kesilmiş ve derisi yüzülmüş bir koyun astı koyun iki gün aonra kokmağa başladı saray halkı bu pis kokunun giderilmesi için çalışdılar ise de başarı gösteremediler nihâyet hükümdar geldi. Tahta oturdu bu pis kokunun nereden geldiğini sordu ve bağırmağa başladı. Saray abâlisi bir kat daha koku yapan şeyi aramağa koyuldular. Nihâyet tahtın altındaki koyunu çıkardılar.

Kimin yaptığı anlaşılamadı. Hükümdar fena halde kızdı «Benim ile kim eğleniyor» dedi. Behlül Danayı getirdiler hükümdar gene ne yapdın diye tekdir etti. Behlül Dana [kardeşim sen bana her zaman her koyun kendi bacağından asılır kimseye mazarratı olmaz demekte idin ben de tecrübe için senin tahtının altına bu koyunu iki gün evvel kendi bacağından asdım. Fakat kokusu hepinize tesir etti] Dedi Harün Reşid derin bir düşünceye daldıktan sonra kardeşinin öğüdünü kabul eyledi düzgün işler yapmağa koyuldu.

Sadık Anbarcı

Dört Kafa Tası

(Geçen sayıdan devam)

heyetci, güzel bir riyaziyeci, o zamanın bütün ulum ve funununa aşina hakikî bir müslüman âlimi idi. Manisanın fethi esnasında harekete geçen ordunun içinde bulunuyordu. Büyük gayretlerle cansiperane mücahede etmiş ve büyük bir mücahid olarak orduda tanınmıştı. Manisanın fethinden beş sene sonra 752 tarihinde ayni işlerde vefat etmiş böyle saf ve temiz bir macera sahibi olan Muslihiddin Karaköy mezarlığına defn olunmuştur.

Kitabın zeylinde Muslihiddinin seciyesi serlevhası altında şunlar yazılıdır,

Muslihiddin çok münevver bir valideye malik idi. Bu sayede sağlam bir dini terbiye altında büyümüş oniki yaşına kadar annesinin terbiye ve itinası altında kalan Muslihiddin hayatının sonuna kadar bu itiyadların tesiri altında yaşamış her kesin tevecüh ve sevgisini kazanmıştır :

— Yalan söylemez ;

— Kimsenin malına göz dikmez ;

— Haram yemez ;

— Zulme yaklaşmaz ;

— Bütün muamelâtında nefsine reva görmediğini başkasına tatbik etmez ;

— Temizliği fevkalâde sever ;

— Hayatının bir dakikasını bile boş geçirmek istemez ;

— Malayaniden hoşlanmaz; (Yani faidesiz manâsız lâflarla vakit geçirmez.)

— Çok dinler, az konuşur, konuşurken çok mantıkı ve etraflı söyler, karşısındakini hayran eder ;

— Çok nazik davranır, kimsenin kalbini kırmaz ;

— Eli altındakilere merhametli davranır, onlara acır, onların takatlarından fazla iş teklif etmez, böyle bir iş söylemek mecburiyetinde kalırsa yardım eder ;

— Uşaklarına yediklerinden yedirir ve giydiklerinden giydirir ;

— Riyakârlık bilmez, dedi kodudan hoşlanmaz, en âciz bir kimseye karşı nasıl doğru söyler ve samimiyet gösterirse ; en yüksek âmirlerine, padişahlarına da serbest ve samimi davranır ;

— Harp meydanında gösterdiği yararlıklar dillere destan olmuş idi ;

— İlmi mücadelelerde kati'yyen hiddet etmez, akıl ve mantıkla hareket ederdi ;

— Çok çalışır ve çok kazanır fakat zengin olmazdı. Çünkü kazandığını hayırlı işlere sarf ederdi ;

— Bulunduğu yerde en çok ihtiyarlarla görüşür onların tecrübelerinden istifade ederdi ve onların dualarını kazanarak onları memnun ederdi ;

— Onun nazarında iki hak vardı ve bu iki hakkın temini için dünyaya geldiğine kani idi. Birisi (Allah hakkı) yani Allahın emrettiğini yapmak nehi ettiğini yapmamak diğeri (Kul hakkı) yani kulun bütün haklarını kendi haklarından fazla gözetmek.

İşte Muslihiddin bu itiyadlarile büyük bir insan ve kâmil bir beser idi. Bu olgunluğiyle kimlerle görüşmüş ise onu kendisine bağla-

---

Biraz da neşe:

Biz nökerlerle uğraşıyaruz..

İranda meşrutiyet ilân edildiği vakit hürriyetperverlerle şah taraftarları arasında uzun bir münakaşa başlamıştı. Münakaşalar nihayet Eshabı Resûlüllaha dayanıyor. Hürriyet perverler niçin biz âlemi İslâmdan ayrı bir fikir taşıyalım bundan bin üç yüz sene evvel cereyan eden ve nihayet halledilen bir mes'eleyi şimdi mevzuu bahis etmek doğru değildir bundan vaz geçelim. Bir adam başkasının aleyhinde bulunmakla bir sevap kazanmaz neme lâzım bu münakaşalara nihayet verelim diyorlardı.

— Ahuntlerin taassubu altında hareket eden şah taraftarları hürriyet perverleri şiddetli lisanla dınsizlikle itham ediyorlardı.

Nihayet Şah sevenlerle meşrutiyetciler bu münakaşalarını münazâya kadar ilerlettiler.

O zaman Tahranda neşrolunan bir mizah gazetesi şöyle bir yazı yazmıştı.

— Ey İranlılar artık akıllarınızı başınıza getiriniz; siz iki taraf Allahı, Peygamberi unutmuşsunuz da peygamberin (nökerlerile) hizmetcileriyle uğraşıyoruz. Peygamberin bu sahabesi fenadır bu sahabesi iyidir demekte bir mâna yoktur.

Allah ile peygamberin muhabbetini halka telkin edelim nökerlerden vaz geçelim !.

Lâtifeci

lamış halkın tevecciihlerini kazanmış herkesin hürmet ve takdirlerine mazhar olmuş bir zat idi. (Allah rahmet etsin)

*
* *

Bu kitap Muslihiddinin bir çok menakibini daha anlatıyor ve bunları hâdise izah etmek suretiyle gösteriyordu. Ben ancak bu kitabın hülâsasıyle iktifa ediyorum.

İkinci Kitap

Hasan Çelebinin tercümei hâlini anlatan bu kitabı da şöylece hülâsa ediyorum :

Hasan Çelebi, İzmir'in Karşıyaka semtinde Sünbül sokağında zenginlerden Tosun ağanın biricik ogludur. [1155] hicrî senesinde doğmuştur. Annesi Bergama beylerinden Hasan beyin kızıdır. Hasan Çelebi'nin annesi çok nazlı büyümüş, ev işleriyle hiç alâkalı değildi. Çocuğun terbiyesi hizmetçi kızların elinde kalmış, hüdâyı nabit denecek derece itinâsız yetişiyordu. Tosun ağa oğlunu çok seviyor ve oranın zenginlerinden olduğu için bir hizmetçi belli başına küçük Hasan'ın peşinde idi. Çocuk yedi yaşına girdi. Babası hocayı evine getiriyordu. Dört sene zarfında zor zahmet Kur'anı Kerimi hatm edebildi. Hoca kendisini tazyik edemiyordu, bin naz ile büyüyen, Hasan çok şımarık yetişmişti. Onbeş yaşına varınca Tosun ağa İstanbul'da bulunan ve ötedenberi aralarında hukuk olan, Divânı hümayun kapı çarhtarlarından İsmail ağaya göndermesini düşündü. Hasanı bir taraftan Fatih derslerine devam ettirmek bir taraftan da Divânı hümayun kalemine mülâzim kaydettirmek gayesile le Tosun ağa bir çok hediye ve behiyelerle İstanbul'a gitti, İsmail ağaya müsafir oldu, oğlunu teslim etti. Hasan Fatih'e devama başladı bir taraftan da Divanı hümayunda meşk ediyordu. Fatih derslerinden Hasanın kafasına bir şey giremiyordu ; Çünkü Kur'anı Kerimden başka bir şey okumamıştı. Ders seviyesi kendinden çok yüksekti bir şey istifade edemiyordu. [İnsan bilmediği şeyin düşmanıdır] derler hakikaten Hasan Çelebi günden güne ilme ve irfana karşı husumet ve düşmanlık his etti. Gün geçtikçe bu husumet kin halini aldı. Bununla beraber bu kinin sebobi yalnız bu değildi. Divanı hümayunda bulunan üçüncü müsevvit (Derviş Nurinin) de telkinâtı da tesirini gösterdi.

Derviş Kuri ; medereseden medereseye kovulmuş nihâyet Bektaşi tekyelerine devam ederek bir babaya çatmış ayincemlere girmiş ve o sayede Divanı hümayunda vazife almış erenlerden idi. Âlimlerle âlim fa'siklerle fa'sik, ayyaşlarla bekri, köçeklerle rakkas, elhasıl bin bir tezgâhda bezi olan, anasının ipini satmış, yaman bir adam idi. Kalemde böyle bir zengin çocuğu bulunca fırsatı ganîmet bilmiş, onunla sık sık münasebetler tesis etmiş, gece silâhlı, gündüz külâhlı bir şekilde gezmeğe başlamışlardı. Çuhadar İsmail ağa ise Derviş Nuriyi hakikaten kâmil bir odam zan eder Hasanın onunla gezmesinde onun irfanından istifade etmesinde bir beis görmiyordu. Günün birinde (Derviş Nuri) İsmail ağadan müsaade alarak Hasanı Merdiven Köyüne götürmüş, oradaki Bektaşi dergâhına kul yapmıştı. Hasan günden güne bu intisabı ilerletmiş, pir aşkına her gece çeker dururdu. Fakat kurnaz Derviş Nurinin talimatı dahilinde postu ele vermiyordu. Günden güne mesleğinde olgunlaşan Hasan (Çelebi) unvanını aldı ve Yeniçeri ocağına geçti ; bu ocağın elemanlarından oldu. Nihayet Manisa Yeniçeri ağalığına tayin oldu. Koyun postuna bürünen (Hasan Çelebi) eski bir kurt gibi halkın ırzına, malına, canına kıymasını mubah bilir Bektaşi tekyesinin telkinâtı dairesinde [Bu dünyaya sırf zevk için geldik vur patlasın çal oynasın bu hayat böyle geçer] teraneleriyle hayvanî bütün zevklerini tatmin için ne lâzım ise yapar ancak kendisine bir sır tevdi edilmişti. Bu sırrı ifşadan memnu idi. [Mel'anetleri yaparken kimseye duyurma] mümkün olduğu kadar din perdesi altına gizlenir, istediğini yapardı. [ibadette gizli kabahat ta gizli] düsturunu elden bırakmazdı.

Hasan Çelebi, Manisa'ya geldiği vakit İzmirdeki babası Tosun ağa ölmüştü, annesini yanına aldı. Yeniçerilere verilen hudutsuz selâhiyetlerden istifade ederek [ali kıran baş kesen] olmuştu. Bir gün Muradiye köyünde Ahmet mollanın güzel pırlanta gibi bir oğlu olduğunu haber aldı. Yeniçeri ocağına sokmak için çalıştı, nihayet muvaffak oldu. Çocuk ocağa girince [Hasan Çelebi] kendisine fazla iltifatlar gösterdi. Gayet namuskâr olan bu çocuk vaziyeti sezer gibi olacak ki yanında daima sustalı bıçak bulunduruyordu. Günün birinde kendisine bir vazife vermiş, tam vazife başında kimsenin bulunmadığından bilistifade Hasan Çelebi çocuğa çullanmış, çocuk sustalı ile kalbinin bir kaç yerinden yaralıyarak (Hasan Çelebi) yi öldürmüştür. İşte bu suretle ölen Hasan Çelebi yeniçerilerin ihtişamlı

cenaze alayı ile Karaköy mezarlığına defn edilmişti. Kitabın hülâsası bundan ibâret, mamafih bu izâhatı daha mühim târihi vesikalarla isbat ediyor, safahat âlemlerine ait gizli bir çok levhalarını aydınlatıyor bu cihetleri almağa lüzum görmedim.

*
* *

Bu iki okuduktan sonra cüretim büsbütün çoğaldı birbirine tam zıd. İki kafa tası nasıl olur da bir mezarda birleşiyor, ne hikmet !.. ne garip tesadüf !.. Bir de gözümle gördüğüm üçüncü kafanın vaziyetini düşünerek şaşmamak mümkün değildi. Birden bire hatırıma bir şey geldi ; İki senedenberi tanışdığım Bay Medeni'nin tercümei hâlini akumak da lâzım dedim. Bir kaç gün sonra hem emanet kitapları göürüp madama vermek hem de münasebet düşürüp Bay Medeni'nin tercümei hâl suretini alayım diye madamın evine gittim. Madam büyük bir tevazula beni karşıladı. Konağın vaziyetinde bir tebeddül görüyorum. Kitaplar toplanmış, ev boşanmış, adetâ bir göç havası esiyordu. Madama kitapları uzattım.

— Teşekkür ederim, çok istifade ettim. Dedim.

— Niçin getirdiniz? Sizde bir hatıra kalsaydı. Dedi.

— Çok mersi kütüphanenizi daha zengin görmek isterim ; mamafih lâzım gelen notları aldım. Madam alafranga bir kahve ikram etti aramızda şöyle bir muhavere cereyan etti.

Madam. Af edersiniz, evimiz çok dağınık bir vaziyettedir, sizi kabul eitiğimden adeta mahcubum Fakat bir cihetten de sizi görmek istiyordum.

— Aman efendim. merhuma karşı olan samimi muhabbetim dolayısiyle sizi yabancı bilmiyorum, bir emriniz var ise derhal yapmağa âmâdeyim.

— Eksik olmayınız, sizden gürdüğüm insaniyete karşı minnetdarım, son bir insaniyetinizi rica edebilir miyim ?

— Hay, hay.. Buyurunuz. Dedim.

— Görüyorsunuz ki evi topladım bütün ağır eşyayı sattım evi de paraya tahvile çalışıyoram benim artık burada kalmama imkân yoktur. İsviçredeki anam ve babam dahi ölmüşler, Medeni'den başka kimse ile evlenmeme ihtimâl yok, hayatımı kiliseye vakf ederek (Sur) olmak istiyorum, Papaya müracaat ettim. Müracaatımı kabul etti. Kütüphaneyi (Noterdama) hediye edeceğim. İki sene kadar orada nefis tecrübelerini yaptıktan sonra büsbütün hayattan uzaklaşarak (Rahibe) olacağım ; dünyanın bu sefil hayatından usandım ; biraz da Allaha karşı insanî vazifemi yapıp ruhumun tatminine çalışacağım ; bu kararımın tatbiki için resmi muamelelerde alâkamı biran evvel yardımınızı rica edeceğim. Dedi.

(Böyle bir teklif karşısında bulunacağımı hiç te tahmin etmezdim)

Çünkü senelerden beri müslüman bir koca yaşıyan bir kadının eski dinine rucu ederek hem de öyle bir rucu ki [Rahibe olmak] !. Bir taraftan hayret ederken diğer taraftan da bizi dinimizden soğudan Avrupa medenilerinin dinlerine karşı olan alâkalarına hayran kalmamak münkün değil içimden [Aferin !..] demek zaruretini his ettim.

*
* *

— Hay, hay... Madam. bizim mensup olduğumuz din bütün dinlere hörmeti emreder, böyle mukaddes bir gayenizi duymakla memnun kaldim, bütün mevcudiyetimle size yardım edeceğime söz veriyorum. Dedim.

Madam hayret etti alık, alık... Yüzüme baktı.

— A . Mösyö, bir müslümandan bu kadar nazik bir hareket beklemezdim. [Müslümanlık kılıç dini olduğunu ve müslümanları müslüman olmıyan unsuru daima kılıçtan geçiriyor zan ediyordum. Biçare koçam, müslümanlıktan haberdar olmadığı için, kendisiyle evlenmeğe razı olmuştum ; hatta bir çok Katolik

(Devamı var)

EHLİ SÜNNET
Onbeş günde bir çıkar
İlmî, Dinî Mecmuadır

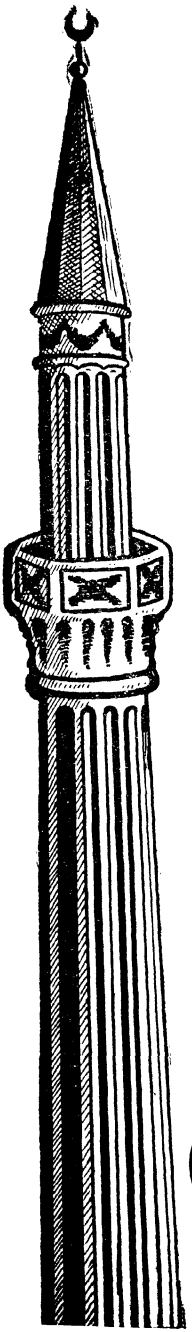
İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1

Burhaneddin Erenler Matbaası
İSTANBUL

Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Seneliği 600 Hariç için Seneliği 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

S. Neş'et Divanından (Şiir)	
L. Kırdara açık mektup	*Ab lurrahim ZAPSU*
TEFSİR	*Ehli Sünnet*
HADİS	*Ehli Sünnet*
KELÂM	*Ehli Sünnet*
FIKIH	*Ehli Sünnet*
TASAVVUF (Mesnevi) .	*Ehli Sünnet*
Siyer	*M. Mihri Halav*
Vanda Ulu Cami . . .	*Tevfik Demiroğlu*
Azmı getirdin	*Pertev ZAPSU*
Hisseden Kıssa	*Sadık ANBARCI*
Biraz Şaka	*Lâtifeci*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*
Muhterem Okuyucularıma	*E. S.*

SAYI 30/4

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 15 Şubat 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 30-4

Süleyman Neş'et Divanından

Cemalin matlabi cânu cihandır ya Resulallah
Derin [1] darülemanı [2] insü candır ya Resulullah
Teşehhüdde derengüşti [3] şehadet mucizatile
Ki mi'racın müşarün bilbeyandır [4] ya Resulullah
Zamanı devletinde intisabı dergehin âsân [5]
Ne müşkül şimdikin âhır zamandır ya Resulullah
Medet dilteşne kaldım kerbelayı vadii [6] gamda
Zilâli [7] tiği aşkın ile kandır ya Resulullah
Tamam ihsanü Rahmin ey Nebiyyürrohme vaktidir
Aman zira zaman âhır zamandır yaresulullah
Kerem kıl müjdei vaslınla lütfet tesliyetbahş [8] ol
Zamanla Neş'etin kâri yamandır yaresulullah

Natı Peygamberi

Ey derdü gamın mayei şadıyü [1] meserret
Ey yusufü Ken'anı şehi mısrı nübüvvet
Abı güheri cevheri zatın yem [2] vahdet
Ey dürrü yetimi sadafi bahri hakikat
Esrada [3] eser buldu nesimi kereminden
Gark eyledi fülkü [4] feleki kulzemi [5] hayret.
Feyzi sehari mihri [6] vücudunla açıldı
Gül goncei imkânı gülüstanı meşiyyet.
Cibril nikâbında [7] cebinetkeşi Refref [8]
Ey şahı süvâri rehi vuslet sana Hazret
Küstah düşüp davayı idrâk de zatın
Ankayı akıl câyıgehi [9] kafı Hacalet [10]
Muhtaç sana cümle cihan çünki senindir.
Ferdadeki ahkâmı kaza Hükmü Hükümet
Gerdi [11] kademin tacı seri cümlei eflâk
Haki haremin sürmei erbâbı Basıret [12]
Her nimi nigâhi [13] kereminden olur ihya
Bî çâre kulun [Neş'eti] dilmürde hayret.

Divan Şairlerinden Süleyman Neş'et

---

1 Der = Kapı 2 Darüleman = Eman evi 3 Engüşti = Parmak 4 Müşarün bilbenan = Parmakla gösterilen 5 Âsân = Kolay 6 Zilâl = Safi su 7 Tesliyetbahş Teselli veren,

1 Şadiy = Sevinç 2 Yem = Deniz 3 Esrayi = Miraç gecesi 4 Fülkü = Gemi 5 Kulzem = Deniz 6 Mihir = Sevgi 7 Cebinetkeş = Hayvan başını çeken 8 Refref = Efendimizin Miraç gecesi bindiği mahluk 9 Câyigehi = Tutunan yer 10 Hacalet = Utanmak 11 Gerd = Toz 12 Erbabı basiret = Basiret sahipleri 13 Nimi nigâh = Yarım bakış 14 Dilmürde = Kalbi ölmüş.

İstanbul Valisi Dr. Lütfü Kırdar'a ikinci açık mektup

Sayın Valimiz !.

Geçen nüshada şehir imâr pilânında tamirlerini rica ettiğimiz Eshabı Resulullahın kabirlerini ve bulundukları yerleri göstereceğimi vad etmiştim. Müsaadenizle vadımı yerine getiriyorum :

1 — [Ebu Eyyubülensari Halid - bini Zeyd Radiyallahu anh] Eyübde türbei mahsusasında medfundur.

2 — [Muhammedül ensari Radiyallahu anh] Ayvansaray kapısı haricinde.

3 — [Ebüdderdâ Radiyallahu anh] Zal Mahmutpaşa camii civarında.

4 — [Kâip Radiyallahu anh] Yavedud mahallesinde Beylik değirmeni yanında.

5 [Hafir Radiyallahu anh] Eğrikapı içinde.

6 — [Cabir bini Abdullah Radiyallahu anh] Mustafapaşa camişerifi içinde.

7 — [Şabe Radiyallahu anh] Edirnekapı Şişehane civarında.

8 — [Abdullahul Hüdri Radiyallahu anh] Eğrikapı civarında Çukur nam mahalde.

9 — [Cafer bini Abdullahül ensari Radiyallahu anh] Meydancık cami civarında Hoca Kasım mescidinde.

10 — [Ebu Saidul Hüdru Radiyallahu anh] Kahriye cami şerif civarında.

11 — [Hassam bini Abdullah Radiyallahu anh] Sultanhamam külhanında.

12 — [Ebuzer Gaffar Radiyallahu anh] Çinarli çeşmede Valde cami civarında.

13 — [Ebî Heybetül Hüdri Radiyallahu anh] Tutlu İbrahim dede mahallesinde.

14, 15 — (Hasan ve Hüseyin Radiyallahu anh) Hazreti Halidin kardeşleridir. Meydancık cami civarında, Hasan Hüseyin yokuşunda.

16 — (Cafer'ül ensari Radiyallahu anh) Zindankapısı civarında.

17 — (Veheb bini Heybete Radiyallahu anh) Yeraltı cami içinde.

18 — (Süfyan bini Uzeyne Radiyallahu anh) Yeraltı cami şerifi içinde.

19 — (Veheb bini Hüşeyme Radiyallahu anh) Yeraltı cami şerifi içinde.

20 — (Hamdullahül ensari Radiyallahu anh) Toklu dede mahallesinde Kale ittisalinde.

21 — (İmamı Hüseyin Radiyallahu anh) Kocamustafa paşa cami civarında tabiinden olmak ihtimali vardır.

22, 23 — İsimleri malûm olmıyan sahabei güzin Toklu dede mahallesinde Kale ittisalinde.

Tarihin İstanbula emanet bıraktığı bu kutsî şahsiyetlerin kabirleri Sultan Mahmut zamanında imâr görmüş ve yeşil zemin üzerinde yaldızlı yazılarla isimleri yazılmıştır. Bu günde bu levhalar üzerindedir. Bu zevatın ister hakikî medfenleri olsun ister makamları olsun bu mahaller o zaman ihya edilmiş ve 1300 senelik hatıraları İslâm âlemi nazarında canlandırılmıştır. Her ne kadar Tekke ve zaviyeler kanunile türbeler kapadılmış ise de bu kanun bu gibi tarihî makamları tahrip değil bilâkis lâyık bulundukları şekilde imarını âmirdir.

Bunlar; Mevmev baba, Tuz baba, Tezveren baba gibi isimleri, hüviyetleri meçhul, vehme ve hurafata dayanan mahaller değildir. Bunlar nurü nübüvvtle nurlanmış mevcudiyetlerini islâm tarihi kabul etmiş hatıralardır. Lâyık oldukları tarihî ve kutsî kıymetleriyle mütenasip bir şekli mimarisile ihyalarını ve harabılikten biran evvel kurtarılmalarını rica eder, sonsuz saygılarımı sunarım..

Abdurrahim Zapsu

TEFSİR

Âyetlerin meali şerifi :

5 — Bizi doğru yola hidayet et !

6 — Öyle doğru yol ki üzerinde in'am ettin.

7 — Gazabedilmiş olanların üzerinde bulduğu yoldan gayri olan ve da'âlet'e girmiş olanların âmin.

Tefsir :

İhdina : Hidayet et hidayet bir kimseyi lütfaile matlûbuna ulaşmak için yol göstermek demektir. Hidayet daima iyi işlerde kullanılır.

Sırat : Yol demektir.

Mustakim : Düz ve doğru demektir.

En'amte : İf'al bâbındandır, in'am ettin demektir.

Mağdub : Gazaba uğrayanlar demektir.

Musa Aleyhisselâmın emrini tutmadıkları için Yahudiler gazaba uğramışlardır.

Dâllin : Dâllîn cemidir. Dâl bir yoldan çıkan, sapıtan demektir. Hıristiyanlar Hazreti İsaya Allahın oğlu demekle sapıtmışlardır.

İzahat :

Birinci üç âyetle Cenabı Hakka hamdü sena edilerek vasıflariyle zikredip ubudiyet vazifesini yaptıktan sonra 4 üncü âyetle de ancak kendisine ubudiyet ve yardımın da ancak kendisine talep edilebileceğini hasr ile ifade ederek şirkten tamamiyle kurtulduğunu beyan ettikten sonra kul; kendi nefsi için dua edip duasında diyor ki :

Yarabbi ! Bize doğru yolu göster ve gösterdiğin doğru yoldan şaşırtma. Nitekim tarafı ilâhiyetten Musa Aleyhisselâmı göndermek suretiyle halkı Hak dinine davet ettin. Fakat bilâhara onlara doğru yolu göstermediğin için onlara gazap ettin, bu gazabınla doğru yolu görmez oldular.

Daha sonra gelen peygamberleri öldürdüler, onlara iman etmediler.

Hazreti Musadan sonra diğer peygamberler gönderdin, en sonra Hazreti İsayı gönderdin. Hazreti İsaya iman edenler de imanlarında o kadar ifrata vardılar ki İsaya Allahın oğlu diyerek Allaha şerik koştular, sapıttılar.

Bu dua üç gayeyi istihdaf ediyor.

1 — İbadet ve yardımın ancak Cenabı hakka ait bulunduğunu söyliyerek tevhidi hakkı isbat etmek suretiyle imana mâlik olan kul bu imanda sebat edebilmek için daima doğru yol göstererek bu yolda sebat dileyor.

2 — Bu imandaki sebatı temin ettikten sonra bundan ayrılmak için kendisine gazb edilmesini istirham ediyor bu imanda sabit kalmak için lutuf istiyor.

3 — Bu imanı ihsan edip gazb etmedikten sonra imanda ifrat ve tefrite düşürmiyerek sapıtmamasını diliyor.

Biz üç makale ile Fatihai şerifenin tefsirine çalışdık tefsirlerde birinci makalede arz ettiğimiz gibi hadisi şerife dayanan [tefsirülbirrivaya] dinen ulum islâmiyenin ana hatlarına dayanan [Tefsiribirrivaye] den başka kendi rey ve arzumuza uyarak hiç bir şey vücude getirmedik çünkü nefsine uyarak tefsir yapmak evvelce gösterdiğimiz hadis şerife göre küfür ifade eder Cenabı hak bütün kalem sahiplerini bundan korusun amin.

Fatiha'i şerife Kur'anı âzimülşanın ilk süresidir aynı zamanda bütün Kur'anı Kerimin hülasasıdır.

Birinci üç âyetle zatı uluhiyet tazım ve takdis ediliyor dördüncü âyetle uluhiyete mahsus ubudiyet ve yardımın kendisine ait olduğunu ve ubudiyetin başka yapılamıyacağı son ayetlerde kul kendisine dua ediyor.

Zaten ahkâmı Kur'aniyede: zat ve sıfatı ilâhiyeyi gösteriyor; ibadetin envai ve eşkâlini ahlak ve seciyeleri; gösteriyor; yoldan sapan ve gazaba uğrayan milletlerin ahvalini haber veriyor bu sürede bunların hepsi vardır.

Ehli Sünnet

HADÎS

Dördüncü Hadisi Şerif

Cabir bin Abdullah Elensari Radiyallahuanh

(O da bu hadisi rivayet edip) şöyle demiştir : Resûlüllahsallallâhu aleyhi vesellem fitreti vahiden bahsederken söz arasında buyurdu ki ben (bir gün) yürürken birden bire gök yüzü tarafından bir ses eşittim, başımı kaldırdım, bir de baktım ki : Hırada bana gelen melek (Yani Cebrail aleyhisselâm) sema ile arz arasında bir kürsü üzerinde oturmuş. Pek ziyade korktum (Evime) dönüp «Beni örtün» dedim. Bunun üzerine Allah Taalâ tarafından (مدثر) süresinin ilk âyeti kerimelerini inzal etti. Artık vahi kızıştı da ardı sırası kesilmedi.

İzahat :

Bu hadisi şerif vahyin fetretten sonra yeniden vahyia nasıl başladığını izâh buyurmaktadır.

Beşinci Hadisi şerif

(..ولا تحرك) ile başlayan (âyeti kerimenin tefsiri) hakkında İbni Abbas Radıyallahü anhümadan :

Şöyle demiştir : Resulüllah Sallallahü aleyhi vesellem tenzil olunan âyeti kerime (nin zaptı yüz) ünden güçlük çekerler ve bundan dolayı çok kereler mübarek dudaklarını kımıldatırlardı. Bunu söylerken İbni Abbas Radıyallahü anhüma : «İşte bak Resulüllah Sallallahü aleyhi vesellem dudaklarını nasıl kımıldatıyorsa ben de (sana) öylece kımıldatıyorum) demiş. Bunun üzerine Allahı taalâ Hazretleri ona (ولا تحرك) âyeti kerimesini inzal eyledi. «Kur'anı senin sadrında cemedip onu okuyabilmen bize aittir» Kur'anı (Cibril lisanile) sana okuduğumuzda onu dinle (sükût et) ona kulak ver, ondan sonra da onu (dürüst) okumanı biz tekeffül ederiz» demektir.

İşte bundan sonra Resulullah sallallahü aleyhi ve selleme ne vakit cibril gidince getirmiş olduğu âyeti kerimeyi o nasıl tilâvet etmiş ise nebiyi (muhterem) sallallahü aleyhi ve selleme öylece tilâvet ederdi.

İzahat :

İbni Abbas Fahri âlem Efendimizi taklit ederek dudaklarını tahrik ettiği rivayet etmiş ondan rivâyet edenlerde aynı suretle beyan etmişlerdir. Bu âyeti kerimenin meali şöyledir :

«Ey Habibi muhteremim sana nâzil olan âyeti Kur'aniyenin nazmı ile unutmıyayım diye acele edip Cibril. tilâvetini tamamlamadan lisanını, dudaklarını hemen kımıldatıp durma. Kur'anı sadrınıza cemetmek, sana tilâvet ettirmek bize aittir. Cibril lisanile Kur'anı sana okuduğumuzde sen yalnız dinle ondan sonra onu anlatıp bilmek yine bize aittir.»

Âyeti kerîme ile hadisi şeriften şu anlaşılmaktadır. Vahyin ilk sıralarında Cibrili Emin âyetleri vahy ederken Fahriâlem Efendimiz âyetleri tekrarlamak için dudaklarını oynatır ve acele ederdi. İbni Abbas da Efendimizi taklit ederlerdi. Bu âyeti kerime ile; dudaklarınızı kımıldatmayınız ve acele etmeyiniz. Yalnız dinleyiniz, biz size Kur'anı nasıl okutuyorsak öylece onun beyanı da bize aittir. Onun toplaması da ve sizin lisanınızda belletmek te bize aittir. Merak etmeyiniz ve acele etmeyiniz.

Bu âyeti kerimeden sonra Fahri âlem Efendimiz Cibrili Emini kemâli itminanla yalnız dinliyordu Cibril ayrıldıktan sonra Fahri âlem Efendimiz aynen Cibrili Emin gibi tilâvet ederlerdi.

Altıncı hadisi şerif

Yine İbni Abbas (Radıyallahüanhüma) dan

Şöyle demiştir : Resulüllah Sallallahü aleyhi ve sellem halkın en cömerdi idi. En cömert olduğu zamanda ramazan idiki (buay) Cibril Aleyhisselâm kendisine çokça mülâki olduğu zaman. Cibril (Aleyhisselâm) ramazanın her gecesinde zatı şeriflerine mülâki olur, kendisile Kur'anı Kerimi mudarese ve müzakere ederdi İşte bundan dolayı Resulullah Sallallahü aleyhi vesellem (İnzal) hıbreda (esmesi) maniaya uğramayan (câri) rüzgârdan daha cömert idi.

İzahat :

İbni Abbas; Fahriâlem Efendimizin cömertliğini anlatıyor : Bilhassa ramazan gelince cömertliğinin daha ziyade olduğunu ve Fahriâlem her sene ramazanda Çibrili Emin

KELAM

Akıl mihanikine vurulan her şey ve her hâdise ya vaciptir yâni akıl bunu hemen kabule mecburdur ya câizdir! Yâni oluş imkânını kabul eder böyle bir şey olmaz diyerek derhal red etmez.

Veya muhaldir; akıl derhal reddeder.

İman meseleleri de aklın bu kanunlarına tabidir.

Vacip olanları derhal kabul eder câiz olanların oluşunu kabul eder ancak olup olmadığı hakkında delil ister.

İslâm dininin temel itikadı üç noktaya dair.

1 — Allaha îman

2 — Hazreti Muhammed Aleyhissellâm Efendimizin Allah tarafından gönderilmiş peygamber olduğuna îman.

3 — Allahdan Hz. Muhammede gönderilen Kur'âni Kerimin Allahın hak sözleri olduğuna iman.

Allahdan, Peygambere ve Kur'âna imân etdikden sonra bütün islâm ahkâmını da kabul zaruri olur bunlar haricinde zaten iman meseleleri bulunmaz.

İman bir küldür: Parçalanmaz yani îmân ifade eden meselelerin bir kısmına îmân edip de diğer kısımlarını inkâr etmek îmân ifade etmez bunun için Allaha inanıp da hazreti Muhammed Aleyhisselâtü vessellemin nübüvvetine iman etmemek îmân olamaz. Allah ve Fahri âlem efendimize iman ettiği halde Kura'nı Kerim hakkında ufak bir şüphe, yine iman ifade etmez.

Kur'âna îmân edip de onun bir tek hükmünü inkâr etmekte iman değildir.

Meselâ: Bir insan Allaha, Peygambare ve Kur'âna iman eder fakat Kur'anın ahkâmı insanların ihtiyaçlarını tatmin edemez derse; ve yahut yalnız sabah namazını kıl başka namazlara ihtiyaç yoktur; yahut abdest için yalnız yüzünü yıka diğer âzalarını yıkamağa lüzum yoktur diyen adam İmansızdır. Çünkü Kur'anı Kerîmin bir kısım ahkâmını inkâr etmiş olur Kur'anın bir hükmünü inkâr etmek imanın tamamını yıkar.

İman: Kur'âni Kerîmin bütün ahkâmını olduğu gibi kabul etmek demektir. Çünkü Allah ve peygambere iman ettikten sonra Allahın peygambere gönderdiği Kur'anda Allahın kelâmı olduğunu İman etmek zaruridir bu ahkâm halikî kâinatın son peygamberine gönderdiği son kitap olması dolayısile kıyamete kadar gelecek bütün insanların ihtiyaçlarını karşılaması zaruridir aksi takdirde Allahın uluhiyeti ve peygamberin son peygamber olduğu inkâr çıkar Allah yarattığı ve bundan sonra yaratacağı insanların ihtiyaçlarını bilmemiş gibi Allaha cehl isnadına sebep olur.

Peygamber de; insanlara doğru yolu gösteren ve onların bütün iman ve ihtiyaçlarını karşılayan zat olduğuna göre bir kısmının ihtiyaçlarını karşılayıp da bir kısmına iman telkininden âciz olacak peygamber de son peygamber olamaz,

Öyle ise Allahın uluhiyetine, Hazreti Muhammedin son peygamber olduğuna iman edince kıyamete kadar gelecek bütün insanların ihtiyaçlarını karşılayan bir Kur'anın ve bu ahkâmı anlatan bir peygamberin kabulü akıl için vaciptir bunu inkâr edemez inkâr ettiği takdirde islâmiyetin iman hududu haricine çıkmış olur.

Bu noktayı nazariyeden; Batıniye, babiyye, Behaiye mezhepleri gibi yanlış mezhepler islâm dini hududu haricine çıkmışlardır bunlar her ne kadar sureti zahirde islâm addediliyorsa da hakikat halde imanları tamamen zail olmuş gayrimüslüm zümrelerdir. bu hususdaki ilmi tetkikat bu sütunlarda uzun uzadiya anlatılacaktır.

İmanın bu üç ana prensipleri tamamlandıktan sonra bunları birer birer akıl mihaniklerinden geçirerek islâm kardeşlerimize vicdâni iman telkininine başlıyacağız

Ehli Sünnet

---

ile sık sık temas edip Kur'anı Kerimi müzakere ettiklerini anlatıyorlar ve Efendimizin bu cömertliğini rüzgâra benzetiyor, sebebi şudur :

1 — İyilik yapmakta rüzgârdan daha çabuk yetişir.

2 — Rüzgâr nasıl yağmurla bulutları topluyorsa onun cömerliği de halkı bu suretle Allahın rahmetine kavuşturur.

3 — Hafif esen rüzgâr yol alıp daha çok yerlere ulaşır.

FIKIH

ARTIKLAR

2 — *Necis olan artıklar*: Ne içilir ve ne de onunla temizlik yapılır. Bunlar da:

A — Köpeğin.

B — Domuzun.

C — Pars, kurt, sırtlan, kaplan, aslan ve mavmun gibi vahşi yırtıcı hayvanların artıklarıdır.

3 — *Kullanılması mekruh olan artık'ar ki*: Bu artık tahir ise de başka su bulunduğu müddetçe bu sular içilmez ve bunlarla temizlik yapılmaz, ancak başka su bulunmadığı takdirde bu su bulunusa teyemmüm yapılmaz, bu sularla apdest alınır.

Bir Tavzih:

Kelâm: Makalelerimizin ilk yazısında bir tezat olduğunu tereddüm eden bir gence karşı bir kaç cümle ile tevzihini münasip gördük:

Bizim dostlarımız olduğu gibi bütün yazılarımızı kelimesi kelimesine takip ederek en ufak bir noktasını büyüdüp aleyhimizde kullanmak isteyen rakiplerimiz de vardır. Bunlardan birisi ilk makalemizde şöyle bir tezat olduğunu iddia ediyor.

«İslâm dinine ait bütün mes'eleleri akıl muhakemelerile isbat edilir. Ancak gayıba iman islâmiyette en büyük mertebedir»

Bu iki cümle arasında tezat arayan arkadaşa şöylece cevap veriyoruz:

İslâm dininde hiç bir iman meselesi yoktur ki akıl muhakemeleriyle isbat edilmiş olmasın yâni mütefekkir bir müslüman imanına ait bütün meseleri felsefe, mantık ve akıl düsturları dahilinde halleder vicdâni bir iman haline getirebilir.

Fakat aynı mütefekkir böyle bir şekilde tetkike lüzum gö mez ve böyle bir kanaatle:

Ben müslümanım Allahın varlığına ve peygamberin hak olduğuna Kur'anın da Allahın kelâmı bulunduğuna hiç bir akıl muhakemesini katmadan muhbiri sadık bulunan hazreti (Muhammed) Aleyhisselâm efendimizin tebligatı dahilinde derhal iman ettim. Şeklinde iman ederse bu imana akıl, mantık ve felsefe karışmadık sırf Fahri âlem Efendimize olan hat'i imana delâlet ettiği için bu iman en yüksek mertebede bir imandır böyle imanla vicdani iman arasında bir tezat yoktur.

Bunlar da şu artıklardır:

A — Ehlî kedinin artığı çünkü vahşi kedi yırtıcı hayvan sayıldığı için artığı necistir.

B — Sokaklarda gezen tavuğun artığı, evde beslenen ve pislik karıştırmıyan tavuğun artığı temiz olduğu gibi gagasile pislik karıştırdığı halde sudan içerse o su necistir.

C — Atmaca, şahin, doğan, kartal, çaylak gibi yırtıcı kuşların artığı.

Ç — Karga, akbaba gibi leş yiyen kuşların artıkları.

D — Fare, yılan ve kertenkele gibi ev hayvanlarının artıkları mekruhtur.

4 — *Şüpheli artıklar:* Ehlî eşeklerle ondan hasıl olan katırın artığı meşkûktur.

Bu kısım suyun hükmü; apdesti olmıyan kimse ondan başka su bulmadığı halde ondan apdest almakla beraber aynı zamanda teyemmüm de yapar ve öylece namaz kılar.

Kuyular

Kuyu nekadarderin olursa olsun yüzü itibarile (100) metre kare olmadığı için (küçük havuz) mahiyetindedir. İçine necis düşmekle pis olur.

Kuyu temizlemek için, içine düşen necisin nev'ine güre üç dürlüdür;

1 — Kuyunun tamamını boşaltmak.

2 — Kırk kova su çekmek.

3 — Yirmi kova su çekmek.

1 — Kuyunun içine bir damla kan veya bir damla sidik veya bir damla şarap düşerse veyahut insan, koyun, keçi, köpek gibi büyük bir hayvan düşüp içinde ölürse veyahut ölmese bile içine bir domuz düşüp çıkarılırsa veya hutta büyük cüsseli olmadığı halde serçe, fare gibi küçük cüsseli olsa bile içinde kalıp şişer, dağılır veya tüyü dökülürse böyle bir kuyu tamamile boşaltılır. Yani içindeki sudan bir kovalık bile kalmayıncaya kadar boşaltılır.

Son kova kuyunun ağzından ayrılmakla hem kuyu, hem ip ve hem de kova tamamile temiz olur, ayrıca temizlemeğe hacet yoktur.

Eğer kuyunun akarı fazla olupta bir taraftan çıkarken diğer taraftan su kaynarsa iki yüz kova çekmek vacip, yüz kova da müstahap olup üçyüz kova ile temizlenir.

2 — *Kırk kova çekmek hali:*

Kuyunun içine tavuk ve kedi gibi veya bu cüssede bir hayvan düşer, ölürse ve fakat şiş-

TASAVVUF

7 سرمن أز نالهٔ من دور نیست
لیك چشم وگوشرا آن نور نیست

8 تن ز جان وجان ز تن مستور نیست
لیك کس را دید جان دستور نیست

9 آتشست این بانك نای نیست باد
هر که این آتش ندارد نیست باد

10 آتش عشقست کاندر نی فتاد
جوشش عشقست کاندر می فتاد

11 نی حریف هر که از یاری برید
پرده هایش پرده های ما درید

12 هم چونی زهری و تریاقی که دید!
هم چونی دمساز مشتاق که دید!

13 نی حدیث راه پرخون میکند
قصهای عشق مجنون میکند

Tercümesi

7 — Benim sırrım, benim nalemden uzak değildir. Lâkin göz ile kulakta o nur yoktur.

8 — Ten candan, can da tenden saklı değildir.

Lâkin ruhun görüşü için kimseye mezuniyet verilmemiştir.

9 — Neyin içindeki ses rüzgâr değildir ateşdir. Her kimde ki böyle bir ateş yoksa o yok olsun.

10 — Ney'in içine konulan aşkın ateşidir. Ney'in içindeki kaynayış aşkın kaynayışıdır.

11 = Ney dostlarından ayrılmış olanın dostudur.

Mey'in pardeleri bizim perdelerimizi yırtmıştır.

12 — Ney gibi zehir ve Ney gibi tiryak (zehiri giderten madde) kim görmüştür. Hem ney gibi arkadaş ve müştak kim görmüştür.

13 — Ney yol sözlerini kanlı yapar, ney mecnunun aşk hikâyelerini anlatır.

İzahat:

Neyden çıkan nalelerle onun inlediği aşk biribirinden uzak değildir, sır ile feryat aynı menbaa dayanır, çünkü aşk söyletir, feryat aşkın tesirinden başka birşey değildir.

Fakat onu işidecek kulak ve onu görecek gözde nur kalmamıştır.

İman nuru; bütün hakikatları derk eder gözlerin önündeñ perdeyi kaldırtır, kulakları esrarı ilâhiyi işittirecek bir hale kor, fakat o hakikat nurunu bulmuş gözler ve kulaklar yoktur.

Maddi bir mevcut olan vennuru ilâhi ile nurlandığı vakit ruh ile madde biribirinden saklı kalan âlemi kudsi ile birleşir bütün sırlara vakıf olur, bununla beraber böyle kemâle eren ruh gördüğünü başkasına anlatmaya mezun değildir.

Mevlâna bu hakikati anlattıktan sonra ney'i tarife başlıyor ve diyor ki:

Benden işittiğin ses (ruzgâr) havanın ihtizazı değildir, o ateştir, yakar, inletir. Bu ahenkler bu nağmeler o yangının çıtırtılarıdır.

Herkim ki böyle bir ateşle yanmıyorsa, aşkı ilâhî ile alâkalı değilse o adam yok olsun çünkü marifet nurundan uzaktır, onun varlığından ise yokluğu daha iyidir.

Neyin içine aşkın ateşi, Meyin içine aşkın kaynayışı konmuştur.

Ney, kamışlıktan ayrıldığı için dostlarından ayrılanların dostudur. Bununla mevlâna âlemi ervahtan ayrılması dolayısile kamışlıktan ayrılan ney'i dost telâkki ediyor ve diyor ki: Dostum bulunan ney'in perdeleri harekete geldikce benim de maddi perdelerim yırtılıyor, mânevi âlemlerle aşina oluyorum. Onun için ney gibi zehir, yine ney gibi panzehir yoktur. Marifetten mahrum olanlara zehirdir çünkü; sefahat hislerini kabartır, onlara felâket getirir.

Marifeti ilâhiyeye aşina olanlara da panzehirdir, onu aşka getirir, böyle aşk arkadaşı ve böyle iştiyak veren sevgili nerede bulunur?

Aşk yolundaki sözleri göz kanlarile boyar ve mecnunun aşk hikâyelerini anlatır.

Geçen makalemizde Veled Çelebi hakkında biraz malûmat vermeyi vadetmiştim birazda bundan bahsedeceğim:

Mevlânanın ismi Mehmed lâkabları Celâleddindir babalarının ismi de Mehmeddir lakapları Bahaettindir. Dedlerinin ismi Hü-

---

mezse düşen çıkarıldıktan sonra (40) kova su çekmekle kuyu temizlenir (20) kova da müstahap olarak (60) kova çekilir.

3 — *(20) kova çekmek hali;*

Kuyuya fare, serçe gibi ufak cüsseli bir hayvan düşer ve ölürse ve şişmezse hayvan çıkarıldıktan sonra (20) kova çekilirse kuyu temizlenir müstahap olarak (10) kova çekilir.

Ehli Sünnet

Siyeri Nebi

Siyer bilgisinin gâyesi:

Siyer kelimesi; Seyretin cem'i olup lûgatca yollar, âdetler demektir. Din lisanında Siyer; Nebiyizişan Efendimizin doğum, ad, baset, şemâil, hasaisi, fezâil ve hatü hareketlerini bildiren bilgidir.

Mevzuu:

Siyer ilmi; Nebiyizişanın ahvalinden bahis buyurduğu cihetle mevzuu Nebizişanın zatı mübeccelleridir.

Gayesi:

İslâm dininin esası Kur'ani Kerim olup hiç bir fert bu esası Nebiyizişan gibi anlamaya muvaffak olamıyacağından Hazreti Resûlü Ekrem Kur'anın birinci ve yegâne müfessiri, hadisleri de ilk ve en güzide tefsiridir. Hali hazırda İslâm dünyasında bir rivayete müsteniden, diğeri dirayet yoliyle iki çeşit tefsir ve iki zümre müfessir var ise de İslâmiyetin ilk devrelerinde tefsir yalnız rivayetle yâni sahih hedislere müsteniden telif ediliyor ve müfessirler de yalnız muhaddislerdi.

Bir çok âyetlerin ve bilhassa sahih hadislerin bir takım esbabı nüzül, ve rumuzu vardır ki onları hal etmek ancak siyer ilmi sayesinde mümkün olacağından bu bilgi Kur'anı Kerimin ikinci derecede tefsiri ve sahih hadislerin şarhı demektir.

Binaenaleyh Siyer ilminin gayesi Kur'ani Kerim ile sahih hadisleri bihakkın anlamak ve Resûlü Ekremi tam manasile tanımaktır.

Siyer ilminin ilk kitabı:

İslâm dünyasının birinci kitabı Kur'anı Kerim olup ikinci kitabı da validemiz hazreti Ayşe tarafından terbiye edilen öz hemşirezadesi hazreti Esmânın mahdumu ve hazreti Sıddıkın torunu ve Resûlü Ekremin havarisi ve İslâm şehvarı unvanını haiz, aşerei mübeşşreden ve Nebiyizişanın bibisi (hala) Safiye hatunun mahdumu hazreti Zübeyrin üçüncü mahdumu (Urve) tarafından sahih hadisleri ihtiva eden ve hacmen küçük olan eserdir.

Üçüncü eser ise Siyer ilminin ilk müellifi ve Siyer ülemâsının yegâne imamı ibni Ishâkın eseridir.

İbni İshak bu essri birinci asırı hicrinin sonunda telife başlamış ve 101 senesinde vefat etmiştir.

Siyer ilminde büyük bir nam kazanmış olan İbni Hişşamın yegâne imtiyazı ibni İshakkın çırağı olmakla üstadının pek büyük ve mufassal eserini telhis etmesidir. İbni Hişamın vefatı da hicrî 218 senesindedir. Bu güzide kitabın Türkçe tercüme edilmediği ve matbu nushası dahi Türkiyede bulunmadığı cihetle halu hazırda Diyânet reisi bulunan fazılı muhterem Ahmed Hamdi canibinden sureti mahsusada Mısırdan celb buyrularak tercemesi teveccühlerine binaen bana emir edilmiş ve bu emre karşı imtisal ederek birkaç formasını terceme etmiştim. Daha evvelki Diyânet işleri reisi merhum Rif'atın vefatından sonra bu makama gelen muhterem zat, yurdumuzda müteamil an'aneye binâen evvelki işleri bozmak gayesile tercemeye nihayet verilerek kitabın iadesini emretmiş ve muhterem reisimiz o çağda muavin olduğundan (Mihriden) başka bu kitabı terceme edecek adam yok mu suali-

---

seyindir. Nesebi Ebubekirsıddık hazretlerine dayanır.

Annesi İbrahim Etem hazretlerine dayanır hicretin 604 üncü senesinde Bağ şehrinde doğmuştur. 672 senesinde konyada vefat etmiştir. Tahsilini Konyada bitirmiş manevî feyzini Şemseddin Tebrizi hazretlerinden almıştır. Şemseddin Tebrizi Konyada irşattan anonra Şama getmiştir. Mevlana üstadının bu ayrılışına tahammül edememiş nihayet oğlu Veled Çelebiyi üstadına göndermiş Konyaya davet etmiştir. Bu sırada oğlu Veled Çelebi Şama gidiyor, Şemseddin Tebrizi hazretlerini kıraethanede bir firenk çocuğuyle şatranç oynadığını görünce önünde elpençe duruyor, oyun bitinceye kadar bu ihtiram vaziyetine devam ediyor, firenk çocuk kendisine yapılan hürmeti görünce intibaha geliyor derhal İslâm oluyor. Hidayete gelen böyle bir gencin hidayetine sebep olması dolayısile Şemsi Tebrizi hazretleri kendilerine dua ediyor Şamdan Konyaya kadar üstadına hörmeten yaya yörüyor, büyük bir feyzi maneviye mâlik oluyor.

Mevlâna: Hilâfeti şeyh Hüsamettine verince kendilerine demişler ki; niçin Veled Çelebi gibi bir vermediniz. Buna cevaben:

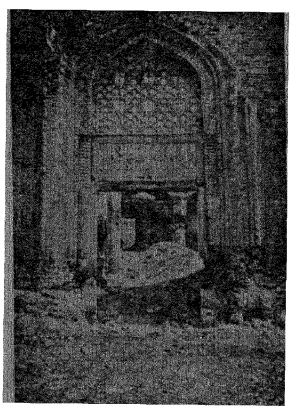
Mevlâna - oğlum arslandır, her şeyi bilir - buyurmuşlardır.

Ehli Sünnet

Vanda Ulu Cami

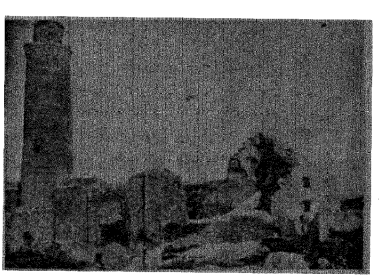
Yazan : Tevfik Demiroğlu

Türk mimarı kudretinin şah eserlerinden birisi de vandaki Ulu Camiidir yazık ki bu San'at âbidesinin, yarım bir minaresiyle ön kısımlarını gösteren beş, altı poz fotoğrafisin den başka bir mevcudiyeti kalmamıştır. Evliya Çelebi Ulu Camiden hayranlıkla bahs ve caminin bânisini, Azarbeycan hükümdarlarından Akça koyunlu Şah Cihan olarak kaydeder

Gayrî matbu Van tarihinde, Şah Arz demekle maruf Essultan Abdürrahman Ahlâttan gelerek burada ayaklanan Nasârayı Ribkayı itaata almış, «ve» Ulu Camii yaptırmıştır diye yazmaktadır.

1204 Hicret yılındaki Evkaf Tevcihat kaydında da Abdurrahman Şah adı geçmektedir, Bazı tarihî malûmata göre, zaman zaman, Vanda vukua gelen depremlerden bu ilâhi mâbede zarar görmüş, ve tamir edilmiş tir. Kapıda mevcut kitâbelere göre, 1121 hicretinde Vanlı hayır sahiplerinden Ahmed ağa adlı bir zat Camide bazı tamirat yaptırmış ise de, o zamanın pek basit, kaba, ve binanın cazibe ve mimarî kıymetini yük olduğu görülmektedir. 1260 hicret yılında kubbede hasıl olan çatlak tehlikeli duruma girmiş, ve cami kapatılmış. 1292 hicret yılında da kubbe çökmüştür. (Valterbatman) Camiyi ziyaretinde, duvarları sağlam bulmuş, bu eşsiz eserin muhafazası için, yıkılan kubbe kısmının Ahşap örtü ile kapatılmasını temenni etmiştir. Bu zat caminin genişliğini 24 × 29 metre ve bir mustatil olarak ölçmüştür. Ulu Caminin Evkafı bulunmadığından, inşa tarihi ve banisi kat'i olarak tesbit edilememekte ise de, Karakoyunlu Cihanşah tara-

fından yaptırıldığı kuvvetle tahmin edilmektedir. Bu konuda tarafımızdan yapılmakta olan inelemenin bu noktayı aydınlatacağı umulmaktadır. Ulu camiin fotoğraflarından şu derin örnek, Mimar tarihimizin zemini olan bu mukaddes mâbedin cazibe ve haşmeti aynı zamanda garabetini oldukça bir vuzuh ile göstermektedir.

---

ne maruz kalarak cevabında (Ben bulamadım. Siz ihtiyarı zahmet ediyor iseniz buyurun terceme ediniz diye mukabele etmiş ve bir müddet sonra merhum sabık reisimiz, muhterem ve fazıl reisimize hakikaten doğru söylüyorsunnz. Bu kitabı terceme etmek pek güçdür diye hakikatı itiraf etmişlerdir. Fakat ne faideki iş bozulmuştu.

Ehli Sünnet mecmuası sahibi olup 35 senedenberi arkadaşım bulunan Abdürrahim Zapsu her nasılsa bu hâdiseye vakıf olduğundan yanımdaki terceme müsvettelerinin neşrini talep ettiği halde zamanı zeminin takdirsizliğinden tahsil ve malûmatından tamamile meyüs benim gibi bir kimsenin bu gibi mühim hadiseleri derühte etmesi mümkün olmadığı halde bu dindar arkadaşım tercemenin neşrini mecmuasında yazıp kardeşlerine ilân ettiği cihetle sözümü yerine getirmek üzere neşre başladım. Tevfik Allahtan.

Muhammed Mihri Halav

Biraz Şaka

Azmı getirdim? Geçmi getirdim?

Malûmdur ki bizim gazetemiz ilk intişara başladığı vakit bir takım batakçılara mal kaptırdı bunların içinde en yavuzu Samsun, Çarşanba bayii çıktı (1105) liralık gazatemizi aldı parasını bu güne kadar göndermedi. Biz mütevazi bir tavırla işi tabi hayır yanına bıraktık Nihayet Müddei umumilik vaziyet etmiş başka zatlarda Hukuk mahkemelerine müracaat etmiş bizi de mazur sıfatıla aradılâr buldular kendileride icabeden cevapları yazdık hukukumuzu muhafaza için icabeden tedbirlere baş vuracağımız bir zamanda bir celpname aldık bu celbname Samsun Asliye hukukundandır.

1 2-948 Tarihinde (davacı) sıfatile Samsonda bulunmaklığımızı ifade ediyor.

Celbnamede (davacı)... (davalı) Ehli Sünnet mecmuası deyince 1105 lira paramızı zimmetine geçirerek bu güne kadar bize göndermiyen arkadaşın bu defa aleyhimize ayrı bir dâva açtığını anlıyoruz.

Hatırımıza şöyle bir fıkra geldi:

Kırk haramiler bir kervan soyuyorlar kervanın bütün malını ve eşyasını aldıktan sonra kervan sahibine bir de dayak atmağa başlarlar kervan sahibi:

— Be ağalar.. İnsaf ediniz bana niçin dayak atıyorsunuz. Size az mı getirdim? Geç mi getirdim? Ne kabahatım var?

Hem erken getirdim hem de bütün varlığımı size getirdim.

Bâri malımı alıyorsunuz canımdan ne istiyorsunuz?

Biz de bayi arkadaşa diyoruz.

Az mı gönderdik?.. Geç mi gönderdik?

Pertev Zapsu

☆ ☆ ☆

Kıssadan Hisse:

Râfizi müezzininin başına gelenler!..

Râfiziler diyarında müezzin minareye çıkar, kendilerine mahsus ezanı okuduktan sonra Hazreti Ebubekire, Hazreti Ömere ve Hazreti Osmana dil uzatır.

Bu diyarda bulunan ehli sünnetten dört arkadaş bu hale dayanamıyorlar. Bir kaç defa kendisine bu huydan vazgeç, bunlar büyük adamlardır, seni çarparlar derlerse de bir türlü müezzin bu huyundan vazgeçmez.

Bu dört arkadaş artık dayanamadı. Aralarında bir anlaşma yaparlar.

Sabah namazında dört arkadaş minarenin kapısına giderler, müezzinin minareye çıktığı bir sırada minarenin merdivenlerinde sıralanırlar.

Âdeti üzere ezandan sonra yine dil uzatmaya başlayan müezzin bir iki basamak inince:

— Al Ebubekir diye birisi yakasına yapışır, adamakıllı pataklar.

Daha sonra:

— Al Ömer diye ikinci arkadaşa verir, o da haddini verir.

Daha sonra:

— Al Osman diye üçüncü arkadaşı vazifesini yapar.

Nihayet:

— Al Ali diye dördüncü arkadaşının eline gelinceye kadar adamın hâli kalmaz, dayaktan bayılır.

Dördüncü arkadaş da iki eliyle ağzını yırtar. İşte haddini bilmiyenin cezası budur diye bırakır. Camie gelen Rafizler bu hâli görünce başına üşüşürler. Yüzüne soğuk sular çarparak atılırlar.

— Cemaate hikâyeyi anlatır. Fakat Hazreti Aliden bahsetmez. Cemaat mütemadiyen:

Emirilmü'mini neye çağırmadın? diye ısrar ederler. Cevap vermez, canına tak deyince:

Zaten ağzımı yırtan o değil midir? diye cevap verir.

Sadık Ambarcı

Dört Kafa Tası

(Geçen sayıdan devam)

akidelerine uygun kıymetli fikirleri de vardı.

— Madem size yanlış anlatmışlar, müslümanlık (kılıç dini) olduğu propagandası, kast mahsusla ortaya atılmış olduğuna itimat ediniz, müslümanlık kadar beşeriyete hizmet eden ve insaniyeti düşünen bir din yoktur. müsaa denizle tarihden iki misal getireyim. Dedim.

Birinci Misal:

İslâmiyet hiç bir vakit kılıçla intişar etmemiştir. Biraz bitaraf tarihlere bakarsanız — ki maalesef hiristiyan kaleminden çıkan hiç bir tarih bitaraf değildir —

Cihat, yani düşmana kılıçla karşı gelmek hazreti Muhammed Aleyhisselâmın Medineye hicretinden sonra başlamıştır. İslâm müessisinin Mekkede maruz kaldığı tecavüzler, hakaretler, suikastler ve eshabının meğruz kaldıkları fena hareketleri yazmıyan hiç bir tarih yoktur. Bu kadar tazyiklere karşı daima Kur'anın makul ve hak olan yüksek mefkürelerile mukabele edilmiş islâm tarafından hiç bir Kureyşe tecavüz olmamıştır. Eğer islâm dini kılıç dini olsaydı hiç şöphesiz ilk günden itibaren bir kahraman gibi kılıca dayanarak hazreti Muhammed Aleyhisselâtüvessellâm hareketa geçerdi.

Ikinci misal:

Cihadın Medinede başlangıcı dahi Mekkelilerin Medineye tecavüzüne karşı müdafaa şeklinde tecelli etmiştir ki Kur'anı Kerimde «Size tecavüz etmedikçe siz tecavüz etmeyiniz, sizi öldürdükten sonra onları öldürünüz : Meâlindeki âyet dahi bize islâmda cihadın yâni kılıçla hareketin müdafaanın mevkuf olduğunu ve bütün islâm harplerinin tecavüzü defetmek ve tecavüzleri kırmak, beşerî düşünce mefküreye imkân vermek içindir (190) milyon insanı islâm yapan kılıç değildir. Ancak ve ve ancak islâmiyetin ilmî, felsefî, mantiki, beşeri ve hakikî prensipleridir ki bu prensipler bütün milletlerin mefküresini tatmin ediyordu nitekim görüyoruz ki her hangi bir müsteşrik hakiki bir surette Kur'anı Kerimi ve hayatı hazreti Muhammedi tetkik etmiş ise ilmi tenebbü neticesiyle kanaat getirmiş ve islâm olmaktan kendisini alamamıştır. Son zamanlarda islâm olan Avrupa âlimlerinin sayısını siz benden daha iyi bilirsiniz. Şu halde propoganda yanlıştır. Ve bunda bir kast vardır. Dedim;

Madam bu sözümden memnun oldu.

— Beni tenvir ettiniz, teşekkür ederim. İslâmiyetin bu kadar yüksek olduğunu şimdiye kadar duymamıştım Merhum Medeni de bunlara vakıf değildi. İslâm tarihi namına hep Avrupa eserlerini okuyordu. Bazen okurken garazkârane olduğu ap açık bulunan yazılardan müteessir oluyor ve bana karşı mahçup kalıyordu. Fakat biçare islâm menbalarına sadakat olmadığı için aynen kabul edemiyordu. Ben kendisini teselli ediyor, yazılan yazıların papas propagandası olduğunu söyliyarek biraz

---

Biraz da şaka :

Sana baban mı öğretti?..

Kocakarının bir keçisi varmış, bütün idaresi bu keçinin üzerinde imiş. Bundan sağdığı sütü içer, bir kısmını da hurma ile değiştirirmiş.

Bu kocakarı birgün ormanda çalı çırpı toplamağa giderken bir kurt yavrusu bulmuş, hoşuna gitmiş.

Yavruyu beslemiye karar vermiş, daha ana ve babasını görmiyen bu yavrunun yırtıcı ahlâkı öğretecek kimseyi bulamayınca ehli olur da kimseye ziyanı dokunmaz diye bu yavruyu alır, besler, geçinin sütünü içirir, evlât gibi bakar.

Bir iki sene böylece besler, kurt da iki üç yaşına girer. Günün birinde ormana çalı ve çırpı toplamaya giden kocakarı, eve dönünce kurt yavrusunun südiyle beslenen keçinin karnını deştiğini görmüş, hayret ederek:

Kurta çıkışmış.

— Be hayvan! sen keçi sütiyle beslendin, ana görmedin, baba görmedin, kurt arkadaşlarla yaşamadın, münis keçi yavrusiyle büyüdün, bu yırtıcı ahlâkı kimden öğrendin?

Sana baban mı öretti?..

Sadi Şirazî diyor ki:

Kurt oğlu canavar kurt olur. Her ne kadar insanlar arasında büyüse bile huyundan vazgeçmez.

Lâtifeci

mahcubiyetini gideriyordum Ah... Ne olurdu ? Sizinle birkaç sene evvel görüşseydik hem merhum kocam için hem de benim için faideli olurdu. Ben de dinler üzerinde tetkikat yapmak arzu ediyorum. Ne çare ki felek müsaade etmedi. Maamafih kocamın kabahati yoktu. Tercümei halini okursanız hakiki bir islâm muhitinde yaşamamış, dâima ve daima aksi propaganda ve muhitler içinde büyümüştür, dedi.

(Bu son sözünden bilistifade)

— Madam, dedim. Müsaade ederseniz bay Medeninin tercümei hâlini de okumak istiyorum.

— Hay, hay.. takdim edeyim. Diye kütüphanede güzel ciltlenmiş; bay Medeninin hayatını toplayan bir kitap uzattı ve bunu ilâve etti.

— Buyurunuz, okuduktan sonra bu kıymetli hatırayı lûtfedersiniz.

— Bir haftaya kadar okur takdim ederim. dedim.

Biraz oturduktan sonra teşekkür. ederek ayrıldım.

üçüncü kitap

Bay Medeninin tercümei halini anlatan bu kitap, kendi yazısiyle yazılmış, başlangıcında nasıl doğduğunu ve niçin (Medeni) ismiyle isimlendigini yazdıktan sonra tekaüt oluncaya kadar bütün hayatını kendi kalemiyle anlatırdı. Kitabı şöylece hülâsa ediyorum.

İstanbulun Bebek semtinde, mektep sokağında, Seyfi paşanın köşkünde (1285) senesinde doğan bay Medeninin babası Seyfi paşa saray yaverlerinden olup o sene Sürre alayında Hacca gitmiş, kendisi Medinede iken bir oğlu dünyaya geldiğini haber alınca (Medeni) ismini koymuştu. Seyfi paşa çok zengin olup Avrupada bir kaç sene haricî vazifelerde bulunmuş olduğu için oğlunu iyi bir mürebbiye elinde yetiştirmek istemişti. İstanbula avdet eder etmez (matmazel Lusi) namında İsviçreli bir mürebbiye eve alarak çocuğunun terbiyesine ve sıhhatına çok itina etmişti. Çocuk İlk kelimeleri Fransızca olarak söylemeğe başlamış, Seyfi paşa bundan pek gurur duyuyordu. Ufak yaşında ecnebi lisanına alışmış çocuğun bu sözlerinden seviniyordu. Medeninin ilk öğrendiği kelime (Mondiyö) kelimesi idi. Bundan paşa daha ziyade memnun olmuştu. Seyfi paşa oğlunun böyle Allahın ismiyle dile başladığından duyduğu memnuniyet kadar (Lusi) de memnun idi. Yedi yaşına kadar Lusi'nin terbiyesinde büyüyen Medeninin babası, resmi bir vazife ile Parise gitmişti. Altı sene Pariste kaldığı için Medeni ilk tahsilini Pariste bitirmişti. İstanbula geldikten sonra Galata sultanisine verilmiş yüksek tahsilini mülkiyei şahanede bitirmekle diplomasını buradan almıştı. Babasının iltiması üzerine İsviçre sefareti emrinde haricî bir vazife almış, orada bulunduğu sırada (matmazel Lili) ile tanışmış ve nihayet anlaşarak evlenmişti. Paşa hayatta iken oğlunun böyle bir ecnebi kızla evlendiğinden memnun değildi. Fakat bir emrivâki olmuş, babası ister istemez razı olmuştu. O sene mezuniyetle İstanbula gelmiş (madam Lili) yi de beraber getirmiş, babasının elini öptürmüştü.

Lili çok zeki ve cazip bir kız olup çarşabuk paşanın iltifatlarına mazhar olmuş. bütün akrabalarını memnun edercesine sempati uyandırmıştı. Bir Türk gencinin ecnebi kız alması o vakitlere kadar gayet çirkin karşılanırdı. Lili zekâsiyle bunu önlemiş, kocasının ailesini fevkalâde memnun ettirmişti. Paşaya gelip giden yüksek aileler de Lili'den memnun idiler. Komşuların genç kızları kimisi lisanından, kimisi dansından, kimisi dikişinden, kimisi çiçekten, kimisi yemekten, kimisi adâbı maaşeretinden istifadeye çalışıyor. Az zaman içinde yüksek muhitlerde mühim bir mevkii ihtiram kazanan madam Lili hayatından çok memnun idi. Madam Lili her sene bir ay Avrupaya gider, ailesiyle görüşür, gelirdi. Bittabi. zengin bir paşa gelini olan Lili memleketimizin umumi servetinden bir kısmını oraya naklederek ailesini beslemeyi de unutamazdı. Paşa nihayet vefat etti. Bütün servet bay Medeniye kalmıştı. Büyük bir refah içinde bulunan bay Medeni biraz sonra lüks hayat geçirmek arzu ediyordu. Bir zaman muvakkaten memuriyetten ayrılmış, İsviçrede lüks hayat geçirmeğe başlamıştı. Beyoğlunun caddei kebirinde babadan kalma büyük binaların kirası bu masrafları karşılayamıyordu. Nihayet birer birer satılığa çıkardı.

Son bir gardenparti veriliyordu; bu toplantı fevkalâde lüks idi, İsviçre reisi cümhurunun karısı tarafından tertip edilmiş bulunan bu eğlenti hasılâtı (genç hıristiyanlar cemiyeti) ne tahsis edilmiş idi; o gece madam Lili (500) liralık bir tuvalet yapmış idi. Balonun çok lüks giyinmiş bir çifti bulunan bay Medeni ile Lili harikulâde danslar yaptılar, tuvalet musabakasında da birinciliği kazanmakla beraber balon dansından da birinciliği kazandığı için bir güzel buket çiçek almıştı, bu muvaffakıyet şerefine büfeye her gidişinde birer (100) liralık bırakıyordu, piyangoya da epeyce para verdi. Burada şansı uyanmıyan bay Medeniye yalnız bir (düdük) çıkmıştı.

Balo tam kıyamına gelmişti Cümhur reisinin madamı bir hitabede bulundu Bu hitabe çok ateşîn idi. Hıristiyan dininin yaptığı medeni hizmetleri uzun uzadıya izah eyler. (Genç hıristiyanlar cemiyeti) nin dünyanın her tarafında yaptıkları birer birer anlatılıyordu. Medeniyetin peşrevi olan bu cemiyet Asya ve Afrikanın muhtelif yerlerinde, bilhassa Hindistanda ve Çinde yaptıkları faaliyetleri takdirlerle canlandırıyordu. Bu izahat esnasında yalnız muvaffak olmadıkları bir noktaya temas edildi. O da islâmiyetle mütekâsif bulundukları yerlerde hiç bir propagandanın tesir yapmadığı, bilâkis, Afrika çöllerinde yapılan faaliyet binde bir derecede netice vermiyordu. Buna islâmiyet dini manî idi. İslâmlardan bir tek propagandacı olmadığı halde kendi kendine intişar ediyor. «Bizim bu kadar mesaimize rağmen, son yapılan istatistiğe göre beş sene zarfında Sahraikebirde (500) kişi müslüman olmuş, buna mukabil ancak (50) kişi hıristiyan yapılabilmiştir. Bu itibarla cemiyetin gayesine daha ziyade yaklaşmak için kuvvetli bir sermayeye muhtaçtır. Sizin hamiyetinizi ve dinî gayretinizi görmek istiyorum» diyen reisi cümhurun madamı boynundaki pırlanta istavrozu çıkardı, bütün gardenparti halkı istavrozlarını çekerek açılan iâne defterinin başına yaklaştılar. Bunların başında madam Lili geliyordu. Derhal bay Medeninin cebinden çıkardığı çek defterine (50) bin liralık bir rakkam yazdı, çek'i büyük bir gurur ve iftiharla reisi cümhurun madamına takdim etti. Cümhur reisi haremi bu kıymetli muavenet üzerinde durdu, madam Lilinin hamiyet ve dinî gayreti alkışlandı; bütün hazirunun iştirak ettiği bu alkış yarım saat sürdü. Bay Medeni dahi gurur ve iftihar duyuyor, sabaha kadar devam eden bu eğlentiden çıkınca eve geldiler. Oğleye kadar uyku uyuyan bu çiftleri nihayet saatin tıkırdısı uyandırdı. Yemek hazırdı. Lili bu fedakâr kocasına karşı ne yapacağını bilmiyor, onun boynuna sarılır, bin türlü iltifatlarda bulunuyordu. Yemeğe indiler, akşamki eğlentinin mütemadiyen hatırasından bahsediyorlardı. Yemek bitti, istirahat salonuna çekildiler, kahvelerini içerken birdenbire Medeni düşünmeğe başladı, çebinden çek defterini çıkardı, tetkike başladı. Madam derhal anladı.

— Kocacığım ne düşünüyorsunuz !. dedi.

— Hiç bir şey .

— Her halde söyleyiniz, beni merakta bırakmayınız.

— Hayır efendim, bir şey yok.

— Sevgim namına sana yemin ederim söyle !

— Aman... Niçin merak ediyorsunuz?... Neden o büyük yemini verdiniz ben sizi düşünüyorum; bizim bu mesut hayatımız birgün gelecek sekteye uğrayacak ondan müteessirim.

— Ne oldu ki ?...

— Hayır bir şey yok İstanbuldaki bütün gayri menkulleri sattık. Son binanın bedeli olan (150) bin lirayı da dün almıştım.

— Dün gece ne kadar sarfettiniz ?

— Onu demek istemiyorum.

— Söyle Allahaşkına söyle ona göre tedbir alalım.

— İkimizin tuvaletine (1000) lira sarfettim, büfe masrafı da (2000) lira gitti, üç bin lira kadar ehemmiyetsiz bir para.

— (50) bin lira da iftihar edilecek o muazzam hamiyet eseriniz...

Evet bir gecede (53) bin lira sarfiyatımız eder ki bütün istikbalimizin sermayesi olan 150 — 53 = 97 bin lira kadar bir şey kaldı, memuriyetim de yoktur, korkarım ki size karşı mahçup kalacağım.

— Kocacığım bu nasıl söz? paranı başkalariyle yemiş değilsin ya... Benim şerefim, benim saadetim için sarfettin, mahcubiyet nedemek, merak etmeyiniz, üzülmeyiniz.

— Ben nasıl üzülmiyeyim?... Cumhurreisi karısının verdiği gardenpartiye mukabil olarak bir balo vermek istiyorum, elimizdeki para kâfi gelmezse rezil oluruz...

— Adam sende... Düşündüğün şeye bak.. vermeyiveririz ne çıkar?

— Aman cicim ne çıkar? ayıp olmaz mı?! adâbı muaşerete mugâyir olmaz mı ?

Madama karşı nasıl başımızı kaldırabiliriz?

— Sizin gösterdiğiniz büyük insaniyet senelerce zihinlerden silinmez, merak etmeyiniz, müteselli olunuz, hem hatırıma bir şey geldi ; Siz tekrar hariciye nezaretine müracaat ediniz ve harici bir vazife alınız hâlen (97) bin liradan (50) bin liralık bir sermaye ile, İzmir de Üzüm komisyonculuğu yapmak üzere, babamı da İzmire gönderelim. Bir tarafdan babam kazanır bir tarafdan da siz maaş alırsınız yine eski servetimizi bulur mesud yaşarız Bu fikir Bay Medeni'ye mülâyim geldi; ayni zamanda, kocaman bir paşanın servetine mal

(Devam edecek)

27766

Muhterem Okuyucularımıza !.

Bize bir çok yerden fetvalar soruluyor maalesef hiç bir İslâm kardeşimize fetva vermek salâhiyetinde değiliz. İlim başkadır kaza ve fetva yine başkadır. Fetva demek bütün manevî mesuliyeti boynuna alarak İslâmlar için mabihilimtisae ola ak bir hüküm vermektir. Bu hükmü veren zat kendisinde fetva salâhiyeti bulmazsa günahkâr olur. Bir insan fevkalâde âlim ve fakıh olabilir fakat o adam ilmi ve fezileti nisbetinde fetvadan çekinir çünkü büyük vebaldır.

İslâm medeniyetinin kurulduğu günden bu güne kadar her islâm memleketinde bir (Müfti) tayin edilmiştir. Bu Müfti bulunduğu memleketin en âlimi olmakla beraber vereceği fetvayı da bir kaç mütehassısdan sormadan veremez Bir fetva ile bir insan idam olunabilir bir fetva ile bir insanın küfür üzerinde bulunduğu ve ebedi hayattan mahrum olduğu gösterilebilir. Fetva islâm tarihinde mühim mevki ve kıymet ihraz eder.

Bununla beraber Dini isl'âmın ana hattına ufak bir muhalefetle verilen fetvada fetvayı veren zatı ebedi hüsrana uğratır belki: dinden çıkarır.

Bir hadisi şerifte Efendimiz buyuruyorki :

" Cenabıhak ilmi kabz etmez ancak ulemayı kabz etmekle ilmi kaldırır. Hattâ hiç bir din âlimi kalmadığı sırada insanlar cahil reisleri başlarına intihap edecekler. Bunlardan sual sorulacak, onlarda ilimsiz fetva verecekler. Hem kendileri yoldan çıkarlar hem de başkalarını yoldan çıkarırlar „

Bu hadisi şerifin şiddet ve korkusundan en büyük âlimler bile fetva makamını işgal etmemişlerdir. Hattâ İmamı A'zam gibi bir mezhep müctehidi bir çok meselelerde (Lâ edri) ben bilmem demiştir. Fetva vermeğe cesaret etmek pek büyük bir iddiadır. Hattâ Mısır'da vuku bulan bir hadiseyi anlatmak faidelidir.

Hikâye şöyledir :

Bir yahudi sabahleyin dükkânını açmak için uğraşırken oradan bir hoca geçiyor. Yahudi yarım ciddî ve yarım müstehzi bir tavırla hoca, hoca...

— Kur'anı Kerimde yaş ve kuru hiç bir şey yoktur ki Kur'anı Kerimde bulunmasın. Bu hale nazaran benim dükkânımın anahtarı hakkında da elbet Kur'anı Kerimde bir şey vardır. der.

Hoca şaşırır. Yahudiye karşı cevap olaun diye ..

— Anahtarı ağzına vurup ıslat, der.

Yahudi anahtarı ıslatınca bir mucize olarak kapı açılır.

Yahudi Kur'anı Kerimin bu mucizesi karşısında derhal ıman eder ve müslüman olur.

Fakat beri taraftan hoca ilimsiz olarak fetva verdiği ve Kur'anda olmayan bir şeyi Kurana isnat ettiği için küfür ve dalâlet üzerinde can verir.

Fetva vermek İslâm dininde mühim bir hâdisdir. Muayyen makamlardan başka kimse fetva veremez ve verilen fetvalarada kulak asmak doğru değildir.

Aziz Kardeşler !

Bizim size vereceğimiz hususî cevaplar hususî mahiyet taşır. Size (helâl ve haram) ahkâmını kat'ı olarak anlatamaz.

Siz bulunduğunuz muhitin Müftüsüne müracaat ediniz. Size verdiği fetvaya kanaat getirmezseniz ayni fetvayı doğrudan doğruya Diyanet İşlerinden sorunuz.

Gazetelerden ve mecmualardan fetva sormak onlara dinî bir makam kıymeti vermek mahiyetini alır.

Halbuki hiç bir gazete ve hiç bir mecmua din makamı değildir. Onların mütalâaları sizi kurtarmaz.

Muhterem dindaşlarımızdan bu hususta hem özür diler, hem de rast gele kimselerin kanaat ve fikirlerine bağlanmamasını din mes'elelerinde fevkalâde hassas ve müteyakkız davranmalarını rica ederken kalbî ve derunî muhabbetlerimizi sunarım. *E. S.*

EHLİ SÜNNET

On beş günde bir çıkar

İlmî, Dinî Mecmuadır

İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1

Burhaneddin Erenler Matbaası
İSTANBUL

Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Seneliği 600 Hariç için Seneliği 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Kanun-ı İlâhi (Şiir) . .	*Ilutâsi Bitlisî*
İmanımızı koruyunuz . .	*Abdurrahim ZAPSU*
TEFSİR	*Ehli Sünnet*
HADİS	*Ehli Sünnet*
KELÂM	*Ehli Sünnet*
FIKIH	*Ehli Sünnet*
TASAVVUF (Mesnevi) .	*Ehli Sünnet*
Siyer	*M. Mihri Halav*
Vanda İslâm âbideleri .	*Tevfik Demiroğlu*
Vâiz Danıştaya gidebilir mi	*Musa Anter*
Arzın ve Hayatın Menşei	*Fahrettin Balantekin*
Gazetelerden	*Pertev ZAPSU*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*
Biraz da Neş'e	*Lâtifeci*

SAYI 31/5

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershânesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 1 Mart 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 31-5

KANUN-I İLÂHİ

Kur'an-ı azimüşşan; kanun-i İlâhidir,
İnsanla melek cinnin her anda penahidir. [1]
Tekmil nebi; zişanın tam nur i nigâhidir; [2]
Her kütübi semavinin; avizesi, mahidir. [3]
Kur'an-ı azimüşşan: kanun-i İlâhidir...

☆

Kanun-i İlâhidir; Kur'an-ı azimüşşan
Her (Vad) ü [4] *(Vaiyd) inden* [5] *mebhut* [6] *kalıyor vicdan*
Muhkem [7], *müteşabihler* [8] *ziruhu* [9] *kılar hayran*
Her âyeti, her harfi, her noktası bir umman:
Kanun-i İlâhidir; Kur'an-ı azimüşşan...

☆

Kur'ana uyan buldu her maddeyi manada
İlhada [10] *kaçan yandı dünya ile ukbada* [11].

Hulûsii Bitlisi

[1] **Penah = dayanak.** [2] **Nigâh = bakış.** [3] **Mah = ay.** [4] **Vad = Allahın müjdeleyici âyetleri.** [5] **Vaiyd = Korkutucu âyetler** [7] **Muhkem = Manaları belli âyetler.** [8] **Müteşabih = mânaları gösterilmeyen âyetler.** [9] **Ziruh = canlı.** [10] **İlhad = küfür.** [11] **Ukba = ahiret.**

İslâm Kardeşler, imanın düşmanlarından kendinizi koruyunuz!

İman hayatın kaynağıdır. Kuvvetli imana malik olanlar kuvvetli bünye, kuvvetli sinire, kuvvetli ahlâka maliktir. Kuvvetli vatanperverdedir, kuvvetli insaniyet hamisidir.

Şu halde iman bütün kuvvetlerin kaynağıdır. Kendinize, vatanınıza ve bütün beşeriyete faydalı olmak istiyorsanız imanınızı takviye ediniz, imansızlıktan sakınınız. İmanın beş düşmanı vardır. Bunlardan hazer etmek, onların tuzaklarından kendisini korumak her müslüman için vazifedir. Biz bu sütunlarımızda bunlardan bahsedeceğiz.

İman düşmanları :

1 — Misyonerlik
2 — Bolşeviklik
3 — Masonluk
4 — Alevîlik
5 — Hurafelere bürünmüş yalancı ve şarlatan şeyhlik.

Bu beş düşman ehli islâmın hakikî iman düşmanlarıdır. Bunlar senelerce devam etmiş, teşkilâtlanmış, bankalarda istif edilen milyonlara dayanan sistemli mesaîlerle programlanmış tehlikelerdir.

Buna karşı sade ve temiz bir imana malik olan müslümanlar nasıl dayanabilir ?

Buna karşı dayanmak onları tanımakla mümkündür. İnsan bir hastalığı keşfederse tedavisi kolaylaşır, hastalık keşfedilmezse tedavi edilmez, müzminleşir.

Bu saydığım beş düşman ayni zamanda biribirinin de düşmanlarıdır.

Fakat bir tek noktada hedefleri birdir, o da islâm camiasının imanını yıkmak bunları kendileri gibi imandan âvâre birer mahlûk haline koymaktır.

İmanın temel taşı Allah korkusudur. Bu beş teşekkülde en evvel bu noktayı kıymetten düşürmeğe çalışırlar.

— 1 —

Misyonerlik her ne kadar Allah mefhumuna karşı mutaassıp görünüyorlarsa da bu öyle bir taassuptur ki : Allaha şerik koşmakla ve hazreti İsaya Allahın oğlu demekle ulûhiyet mefhumunu üç okuma ayırmakla zaten bu akide zedelenmiştir. Bununla beraber bu zedeli akidelerine sadıktırlar.

Fakat karşıki cemiyeti yıkmak için icabında buna da balta vurur, çünkü; Allahı bir tanıyan bir islâm cemaati üç Allaha iman edemez, öyle ise ne yapmalı?

Bu sual karşısında misyonerler müslümanları evvelen dinsizliğe sevkeder, tamamen dinsiz bir hale gelip Allahı unuttuktan sonra bir dine lüzum olduğunu telkin ederek islâm dininin medeni bir mefküreyi tatmin etmiyeceğine öyle ise asri bir dinin kabulü zaruridir. Avrupa medeniyetini temsil eden hıristiyanlığı asri bir din şeklinde göstererek dinden tamamen tecerrüt etmiş bulunan bu cemiyeti kendi akidelerine hazırlar, ondan sonra faaliyete geçerler. Dağ başlarına kadar ilâçları çantasına doldurmuş, insaniyet perdesi altında dolaşan seyyar doktorlar müthiş birer papaz misyonerlerdir.

Büyük şehirlerde gençlerin ihtiyaçlarını karşılıyarak, lisan dershaneleri, fen kursları, spor salonları, hattâ banyo ve oyun ihtiyaçlarını temin eder. Bir lira gibi pek cüz'î bir ücret mukabilinde haftalarca lisan ve riyazî dersler okutur; sana kat'iyen misyonerlikten bahsetmez, senin samimi arkadaşın, en ciddi bir yoldaşın hususi sıkıntılarını gideren, sana en büyük bir yardımcı ve insaniyet hâdimi gibi olur. Sende mevcut iman ukdelerini birer birer çözer farkına varmazsın.

Kendi cemiyetinden soğutur, dindaşlarını ve milletdaşlarını birer akrep gibi soğuk görmeğe başlarsın zaten bu başladı mı iş de tamamen bitmiş misyoner de vazifesini yapmıştır. İcabında sana güzel işler bulurlar. Belki de birgün Amerikaya gönderir. Her türlü maddi ihtiyacını karşılarlar. Fakat sen!. Artık bir müslüman değilsin sen.. tam benliğinden ayrılmış ayrı bir benlik olmuşsun. Günün birinde meşhur şair Fikretin oğlu Haluk gibi. "Bilsemki kanımda bir damla Türk ve Müslüman kanı vardır, onu bile akıtırım,, diyecek kadar nankör bir evlât olursun.

Ey müslüman, evlât misyoner teşkilâtından kendini koru yoksa ne kendine, ne milletine ve ne de beşeriyete lâyik bir evlât olamazsın.. Bu birinci iman düşmanını tanı ve imanını koru !...

Abdurrahim Zapsu

TEFSİR

Surei bakara Medinei Münevverede nazil olmuştur 287 âyeti havidir.

Rahman ve Rahim olan Allahın İsmile

الف لام ميم = الم

Üç harftrn ibaret olan bu âyet müteşabihtir. Yani manasını İlmiilâhiye havale edilen rumuzlardır.

Allah ile Resulü arasındaki bu rumuzun manâsını anlamakla mükellef değiliz. Ancak bir takım müfessirlerin noktai nazarlarını anlatacağız.

Ebubekir Sıddık Radıyallahü anh buyuruyor ki :

Her kitabın bir sırrı vardır. Kur'anı Kerimin de sırrı bu sûrelerin başlarındaki harflerdir.

İmam Ali Radıyallahü anh buyuruyor ki:

Her kitabın bir safveti (iç yüzü) vardır. Kur'anı Kerimin de safveti bu harflerdir. Bunun üzerine bir sual terettüp eder. Mademki bunun manâsını biz anlıyamıyoruz. Hâliki kâinat kullarının bilmediği şeylerle nasıl hitap eder ?

Buna cevap olarak denilir ki :

Cenabıhakkın bunları irat etmesinde büyük hikmeti vardır. Bu hikmet kulun mutlak inkiyat ve itaatini gösterir.

Bunun manâsını anlamadığı halde kemali itaatle; evet Allahın âyetleridir, haktir ister manâsını bileyim, ister manâsını bilmiyeyim, ona iman ederim demektir.

Bir takım ulema aşağıdaki tevillerde bulunmuşlardır.

1 — Bu harflerden her birisi Allahın isimlerinden birisinin anahtarıdır.

ا — Allah isminin

ل — Lâtif isminin

م — Mecit isminin anahtarıdır.

2 —

ا — Allahın â'âsına yani nimetlerine

ل — Allahın lûtuflarına

م — Allahın mülküne işarettir.

3 —

ا — Allah tarafından

ل — Cibrili emin vasıtasiyle

م — Hazreti Muhammede gönderilmiş kitaptır demektir.

4 — Allâmei Zimahşeri diyor ki :

İşbu cins harflerden teşekkül eden Kur'anı Kerim sizin dediğiniz gibi beşer kelâmı olsaydı. Siz de harflerle ona nazire yazardınız. Aynı harflerden müteşekkil olduğu halde sizin bir âyetine benzer. Âyet yapamadığınız Kur'anın mucize olduğuna ve kelâmı ilâhi olduğuna şahittir.

Diye Cenabıhak tarafından insanlara manevi hitabedir. Kur'anın mucize olduğunu isbat sadadinde bu harfler gösterilmiştir.

5 —

Bu harfler tenbih içindir, bir hitabeye başlayan zat halkın nazarı dikkatini celbeden bir tenbih edatiyle başlar.

Fahrîâlem Efendimiz Kur'anı Kerimi okurken Kureyşler patırtılara başlardı. Cenabıhak tarafından halkın nazarı dikkatini celbedecek tenbih edatiyle bu süreye başlanmıştır.

6 —

Bu harfler ebced hesabiyle bir takım manâları ihtiva ediyor.

Bu noktai nazarı Fahrîâlem Efendimiz, zamanı saadetinde şu hadisi şerifle reddetmiştir.

Bir gün huzuru peygamberiye yahudilerden bir tayfa gelmiş bunların başlarında (Hey ibni Ehtap) vardı. (الم) harflerini işitince dedi ki (71) senelik ömrü olan dine gireriz, çünkü : Bu harfler ebced hesabiyle (71) rakkamını gösteriyor.

Nebî Zîyşan Efendimiz gülümsedi :

(Hey) daha var mı ?

— Evet (المص)

— Daha var mı?

— Evet (الر)

— Daha var mı?

— Evet (الر)

— Öyle ise biz hakkımızda şüpheye düştük.

Böyle mütefavit hesaplarla bizi şaşırtıyorsun ! ne bilelim çok mu yaşıyacaksın.

Diyerek dağılmışlardır.

Muhavere onları techil sadedinde vaki olmuştur. Binaenaleyh : Kur'anı Kerimin âyetleriyle hesap yapmaya mahal yoktur.

Hürufiler ve batıniler âyâti Kur'aniyeyi bu yahudiler gibi bir takım hesaplarla hesaplarlar, şaşırırlar ve halkı da şaşırtırlar. Halbuki e'azımı islâmdan hiç birisi böyle hayalât peşine düşerek manâsız hareketlere tenezzül etmemişlerdir.

Hali hazırda batıni ve hurufi mezhebinde bulunanlar bu suretle hareket ederek bir çok müslümanın itikatlarını şek ve şüpheye düşürüyorlar. Gayıptan haber vermek istiyorlar. Ahkâmı Kur'aniyeyi hesaplarla tahrife kalkışıyorlar, islâmiyette böyle şeyler yoktur.

Yukardaki bütün müfessirlerin mutaleaları kat'i değildir. Mahalli ictihat olduğuna göre her birisini kanaat ve mutalealarını dermeyan etmiş ve neticede (Allahüâlem bimuradihi) Allah muradını kendisi bilir demişlerdir.

Ehli Sünnet

HADÎS

Yedinci hadisi şerif :

Yine İbni Abbas Radıyallahu anhümadan :

Söylemiştir ki, Ebû Süfyan ibni Herb bana haber verdi ki gerek kendisile, gerek küffarı Kureyş ile Resulüllah aleyhissalâtü vesselâmın(Hadibiye sulhile) akt eylediği mütareke müddeti içinde ticaret için Şama giden bir Kureyş kafilesi içinde bulunduğu sırada (Kayseri Rum) Hirakl tarafından davet olunmuş. Ebû Süfyan ile rüfekası Hıraklin nezdine gelmişler. (O zaman) Hırakl ile etbaı, İlya (yani beytülmakdis) de imiş üzama'irum, yanında iken Kayser bunları meclisine çağırmış. Huzuruna celp ve tercümanın gelmesini emretmiş. Tercüman :

«Peygamberim diyen bu zata nisbeten en yakın olan hanginizdir ?„ diye sormuş.

Ebû Süfyan der ki : «Nisbeten en yakınları benim„ dedim. Bunun üzerine yine Herkal : «Onu bana yakın getiriniz. Arkadaşlarını da yakına getiriniz. Lâkin arkasında dursunlar„ dedi. Ondan sonra tercümanına dönüp dedi ki : Bunlara söyle, ben bu zat hakkında bu adamdan (bazı şeyler) soracağım Bana yalan söyler se tekzip etsinler. Ebû Süfyan der ki Vallahi arkadaşlarım yalanımı ötede beride söylerler di ye utanmasaydım onun (yani Resulullah Sallallahü aleyhi ve sellem) hakkında yalan uydururdum.» Ondan sonra bana ilk sorduğu şu oldu "Sizin içinizde nesebi nasıldır ?„ Onun içimizde nesebi pek büyüktür„ dedim. «Sizden bu sözü, ondan evvel söylemiş (yani ondan evvel davayı nübüvvet etmiş) hiç kimse var mıydı ?„ dedi. «Yoktu» dedim. «Aba' ve ecdadı içinda hiç bir melik gelmiş midir ?» dedi. (Hayır) dedim «Ona tabi olanlar halkın eşrafı mı, yoksa zuafası mı ?» dedi. «Halkın eşrafı deyil - zuafasıdır» dedim «Ona tabi olanlar artıyor mu, yoksa eksiliyor mu?» dedi. «Artıyorlar» dedim. «İçlerinde onun dinine girdikten sonra beğenmemezlikten dolayı irtidat eden var mıdır ?» dedi «Yoktur» dedim. «Şu dediğini demezden (yani davetten) evvel hiç yalan ile ittiham ettiğiniz var mıydı?» dedi. «Hayır» dedim. «Hiç bir gadır eder mi ? (yani ahdini nakz edermi ?) dedi. «Hayır gadır etmez» ancak biz şimdi onun la bir müddete kadar mütareke halındeyiz. Bu müddet içinde ne yapacağını bilmiyoruz» dedim.

Ebû Süfyan der ki bana (kendiliğimden) bir şeyi katmağa imkân verecek bu sözden başkasını bulamadım.

Onunla mukatele ettiniz mi ? » dedi «Evet ettik» dedim, onunla mukatelenizin netayici nasıldır ?» dedi. «Aramızda taliiharp nöbet iledir. Kâh o bizi izrar eder, kâh biz onu izrar ederiz.„ dedim. "Peki, size ne emrediyor?» dedi. «Bize yalnız Allaha ibadet edeniz, hiç bir şeyi ona şerik etmeyiniz. Dedelerinizin ibadet ettiğini terk ediniz diyor. Bize namazı (sadakayı yani zekâtı) sıdk ve ifafı sılairahmi emir ediyor» dedim. Bunun üzerine tercümana dedi ki : Ona söyle, nesebini sordum, içinizde âli nesep olduğunu beyan ettin. Peygamberler de (zaten) böyle kavimlerinin (ashap) nesebi içinde bas olunur. İçinizden bu sözü ondan evvel söylemiş hiç bir kimse var mıydı ? diye sor dum. hayır dedin. Abai ecdadından bir melik gelmiş midir ? diye sordum, hayır dedin. Aba ve ecdadından bir melik olaydı. Bu da babasının mülkünü istirdada çalışmaya bir kimsedir diye hükmederdim diyorum. Bu davasına kıyam etmeden evvel onun bir yalanını tutmuşmu idiniz ? diye sordum. Hayır dedin. Ben ise muhakkak bilirim ki (önceden) halka karşı yalan söylemeyi irtikâp etmemiş iken (sonradan) Allaha karşı yalan söylemeğe cür'et edemezdi. Ona tabi olanlanlar halkın eşrafımı ? Yoksa zuafasımıdır? diye sordum. Ona teba'iyet edenlerin zuafayı nas olduğunu söyledin. İtba'ı rusul de (zaten) onlardır. Ona tabi olanlar artıyor mu, yoksa eksiliyor mu ? diye sordum artıyorlar dedin. İman keyfiyeti (ahkâmı) da tamam oluncaya kadar hep bu minval üzere gider. İçlerinde onun dinine girdikten sonra beğenmemezlikten dolayı irtidar eden var mıdır ? diye sordum. Hayır dedin. İman da mucip olduğu inşirah, kalbe karşıp kökleşince böyle olur. Hiç gadir eder mi ? diye sordum. Hayır dedin. Peygamberler de böyledir gadir etmezler. Size ne emir ediyor diye sordum. Yalnız Allaha ibadet edip ona hiç bir şeyi şerik etmemeği size emir ettiğini, ibadet ev sandan sizi nebi ettiğini, kezalik namaz (ve sadaka, zekât) ile sıdk ve ifaf ile emir ettiğini söyledin. Eğer bu dediklerin doğru ise şu ayaklarımın basdığı yerlere yakında (o zatı kerim) malik olacaktır.

Zaten bu nebiyizişanın zuhur edeceğini bi'lirdim. Lâkin sizden olacağını tahmin etmezdim. Onun nezdine varabileceğimi bilsem zati şerifile mülâkat için her türlü zahmete katlanırdım. yanında olsaydım (arzı hizmet ederek) ayaklarını yıkardım. Ondan sonra Hırakl, Dihye (Radıyallahü anh) vedaatile Busra emirine gönderilen (ve onun tarafından Kaysere isal edilen) mektubu şerif risaletpenahiyi istedi. Getirdim, adam onu Hırakle verdi. O da okudu.

Ehli Sünnet

KELAM

İmanın ana prensiplerinden birincisi Allaha imandır.

Allaha iman:

Allah vardır.

Bu varlığı aklı beşer kabule mecburdur, inkâr edemez. Ancak bu varlık delile dayanan vücup aklıdır.

Şu halde Allahın varlığını ifade eden delilleri sıralamak lâzımdır.

Birinci delil:

Bu kâinatın varlığı Allahın varlığını ispat eder.

Çünkü: Süleymaniye camii karşısında duran bir adam bu yüksek san'at eserini hangi noktadan tetkik ederse etsin! İster yüksek bir mimar sıfatile tetkik etsin, ister bir tarihçi sıfatile tetkik etsin, ister bir feylesof sıfatile tetkik etsin, ister alelâde bir münevver sıfatile tetkik etsin, ister bir cahil olarak tetkik etsin. Bu eser onun dimağında mühim izler bırakır.

Eserin san'atkârını takdire mecburdur. Fakat o san'atkârı ister tanısın, ister tanımasın, ister görsün ister görmesin, ister ismini bilsin ister ismini bilmesin.

Bu eserin mevcudiyeti mimarın mevcudiyetini ispat eder. Her eser bir measiri, har san'at bir san'atkârı gösterir ve bunu akıl inkar edemez, akıl kabule mecburdur. Bunu kabul etmek akla vacip olur. Ancak bu vücup şöyle bir delille sabittir:

Süleymaniye bir san'at eseridir. Her san'at bir san'atkârın vücudunu ispat eder.

Öyle ise Süleymaniyeyi yapan bir san'atkârın mevcudiyetini akıl kabule mecburdur.

Süleymaniye camii nasıl bir mimarın vücudunu ispat ederse.

Büyük bir san'at eseri olduğu her bakımdan sabit olan bu kâinatın varlığı onu yaratan bir sania delâlet eder.

Kâinat bir san'at eseridir. Hiç bir san'at eseri san'atkârsız olamaz. Öyle ise kâinatı yaratan Allahın mevcudiyetini kabul etmeğe akıl mecburdur. Onu inkâr edemez,

İkinci delil:

Kâinatta büyük hikmetler mevcuttur. Öyle ise bu hikmetlerin sahibi bir hakim vardır. Görülüyor ki, kâinatın her parçası biribirile alâkalıdır. Meselâ:

Tarlaya atılan bir buğday tanesi şu tesirler altında neşvü nema bulur:

1 — Tarlanın toprağı sürülmüş olacak yani tane toprağın içine gömülmüş olacak.

2 — Tarla kıraç olmıyacak, gübre denilen ve nebata gıda olacak bir madde mevcut olacak

3 — Bu toprak rütubetli olacak.

4 — Güneşin tesirile rütubetli toprak hararet alacak.

İnsanlar tarlayı sürüyor, fakat tarladaki tabii gübreyi yer kendi kendisine istihsal ediyor, rütubeti göklerden yağan kar, dolu, yağmurdan temin ediyor, hararet i de milyonlarca fersah uzak bulunan güneş temin ediyor.

Şu halde:

Ufak tanenin hayatı hem yerde, hem gökte bulunan mevcutların varlıklarile bağlanmış büyük kanunlarla ceryan ediyor. Bu kanunların biribiri ile bağlı olması inkâr edilmez hikmetlerle doludur.

Bu hikmetlerden birisi ortadan kalkarsa diğer vücutlar tabii seyirlerine devam edemez.

Bir elmanın vücut bulmasını takip edelim:

Elmaağacı tarlaya dikiliyor. O ağaç tamamen yerleşinceye kadar bir çok hikmetlerle karşılaşır. Farz edelim ki: Ağaç kökleşti, bundan elma alacağız. Elmanın vücuda gelmesi için şu hikmetleri buluyoruz:

1 — Kışın ağaç ölmüş bir vaziyettedir. Hayat eseri göstermiyor.

2 — Ortalık ısınmağa başlayınca ağaç yaprak verir.

3 — Yapraktan sonra çiçek açar.

4 — Bu çiçeklerin içinde erkeklik ve dişilik aletleri vardır.

5 — Bunları birbirine ulaştırmak için kelebekler uçuşuyorlar.

6 — Telkih oluyor, yapraklar dökülüyor.

7 — Elma nüvesi teşekkül ediyor.

8 — Günden güne büyüyerek elma olgunlaşıyor.

FIKIH

İstinca, ve İstibra:

İstinca; pisliği tamamile gidertmeye derler.

İstibra: sidik eseri kalmayıncaya kakar temizlenmeye derler.

İstinca: taşlarla pislik çıkan yerleri temizlemek sonradan su ile yıkamaktır.

İstibra: ise küçük apdestini bozduktan sonra bir iki damla sidik. su yollarında kalır, bunu bir iki adım yürümek, öksürmek vayahut sağa ve sola eğilmek suretile bu damlaların çıkmasına çalışmaktır, zira apdes aldıktan sonra bu damlalar çıkarsa apdest bozulur.

Ayak yoluna girmek âdapları;

Girerken sol ayağını atmak, çıkarken sağ ayağını atmak; istincada sol elini kullanmak; helâda kıbleye karşı durmamak ve arkasını ver. memek, açıkta apdest bozarken güneş, aya karşı ve rüzgârlı tarafa durmamak, akar suyun içine, kuyu, nehir ve havuz yakınlarına, gölgeliklere ve ağaç altına apdest bozmak mekruh olduğu gibi ayakta iken ep.est bozmakta mek. ruhtur..

Mühim bir ihtar:

Ekser kimseler istibradan sonra su ile yikanmadan apdest alır, namaza dururlar bunu ekseriya imamlar bile yapar, istibra ahkâmı gayet incedir. Necasetin etrafa sirayet etmemesi şarttır, bu şarta riayet etmedikce deliğin etrafına sirayet eden necisin su ile giderilmesi lâzımdır, sidiğin kuruması kâfi değildir. Bilhassa Şafii mezhebinde mutlaka su ile yikamak lâzımdır.

Dört mezhebe riayet mecburiyetinde bulunduğu için imamların bu noktaya fevkalade itina etmeleri lâzımdır.

Bazı kimseler de istibra yapıyorum diye edep hilâfına olarak herkesin yanında gelip gidiyorlar, bu hal çirkindir, istâmiyete yakışmaz, islâmiyet herşeyden evvel edep ve haya dinidir. Hayaya ve edebe muhalif en ufak bir hareketi affetmez. İslibrayı gizli yerde ve gizli suretle yaparak kimseye hissetirmemek lâzımdır.

Ehli Sünnet

---

9 — Nihayet bu elmayı koparıyoruz.

10 — Soyarak yiyoruz. Bizim uzviyetimize karışıyor, bizim vücudumuzda neşvü nemasına hizmet ediyor.

Bu misalleri : Sayısız olarak çoğaltmak mümkündür.

Bundan şöyle bir hüküm çıkarıyoruz. Kâinatın her bir hâdisesinde büyük büyük hikmetler vardır.

Her himet bir hekimin eseridir. Öyle ise kâinata hikmet veren hikmet sahibi bir Allahın vücudu zaruridir. Her akıl bunu kabule mecburdur. İnkâr edemez. Bunu kabul etmek akla vaciptir. Bu vücup ise delile dayanan vücup aklıdır.

Ehli Sünnet

TASAVVUF

14 — محرم این هوش جز بیهوش نیست — مر زبانرا مشتری جز گوش نیست

15 — درغم ما روزها بیگاه شد — روزها با سوزها همراه شد

16 — روزها گر رفت گو رو باك نیست — تو بمان ای آنکه چون تو پاك نیست

17 — هر که جز ماهی ز آبش سیر شد — هر که بی روزیست روزش دیر شد

18 — در نیابد حال پخته هیچ خام — پس سوخن کوتاه باید والسلام

14 — Bu akil ve anlayişin mehremi beyhuşdan başka birşey değildir.

15 — Bizim gam ve kederlerimizle vakitler beyhude geçti, bu vakitler şu ateşlerle yoldaş oldu.

16 — Her nekadar bu vakitler faydasız geçti ise de ehemmiyeti yoktur, ey kendisinden daha pâk ve temiz bulunmayan yalnız sen kal!

17 — Kim ki balığın gayrisidir, yani (balık değildir) o su ile kandı kim ki nasipsiz ve rızıksız kaldı ise onun da günü uzadı.

18 — Çiy olan pişmiş olanın halinden anlayamaz.

Onun için sözleri kısa keselim vesselâm.

İzahat :

Mevlâna bundan evvelki beyitlerile neyden bahsederek aşkı ilâhiyi terennüm etti neyin nağmelerile kendi âlem arasındeki münasebeti anlattı.

İç âlemindeki anlayiştan behsetti. Budel'ada bu anlayışın mahiyyetini anlatıyor ve diyorki :

Bu anlayış öyle bir anlayıştır ki bundan mehram olan kimseler aklı başından geçen beyhuşden başka bir şey değildir, yani maneviyat âleminde kemale eren madde âleminde kendinden geçmiş meczup sayılır.

Bu âlemden bahsederek maddi âlemdekiler bizim vakitlerimizi beyhude geçmiş sayarlar gamlarla kederlerle geçen bu zamanlarımız aşk ateşlerile yoldaş olmuş bizi yaka yaka geçiyor.

Bununla beraber varsın bizim vakitlerimiz beyhude geçsin buna ehemmiyet vermeyiz. Ancak o temiz ve pâk olan aşkımız var olsun.

Biz bu aşk deryasında balık gibiyiz sudan kanamayız, balık olmayan yani aşk denizinde yüzemiyen kimseler kanar.

Nasibsiz verizıksız kalanların günleri uzar. Fakat aşk denizinde yüzerek denizden rızkını ve nasibini alanlar günlere vakitlere ehemmiyet vermezler.

Bu suretle maneviyat âlemindeki zevki ve sonsuz hayatı tahayyül ederek maddi âleme ehemmiyet vermiyen mevlâna bütün aşk ve muhabbetile o kutsi âleme sarılıyor, onu aulatmıya çalışıyor.

Bir de maddi âleme bakarak manevi âlemlerle karşılaştırıyor dünyaya bağlanan ve kudsi âlemlerden haberleri olmıyanlara söylediği bu sözlerden müteessir oluyor ve kendi kendisine diyor ki: ;

Çiy olan pişmiş olanın halinden ne anlar?

Maneviyatla alâkası bulunmayan kimseler bu manevi zevkten haberdar olamaz çünkü onlar aşkın ateşile pişmemiş çiy kimselermir.

Öyle ise fazla derinlere gitme sözü kısa kes vesselâm, diyor.

İlâhi esrarı fazla izah etmiyor , sözü burada kısa kesiyor.

Tasavvufun tam üzüne işaret ediyor, biz ilk makalemizde tasavvuftan bahsederken dini islâmın ana hatlarına uyarak zikri ilâhi ile kalbi tasfiye etmek ve iç âlemi vasıtasile imanın hakikatine varmış demektir, demiştik.

Mevlâna bu noktaya temas ediyor ve demek istiyor ki zikrullah ile meşgol olmıyan ve âlemi kudsi ile temasa gelemiyen kimseler (çiy) dir, bu yolda yürüyen ehli dil kimselerin hallerini anleyamaz, şu halde böylelere bu zevk ilminden bahsetmek beyhudedir. Çünkü anlıyamazlar ve anlamıya da ne kelimeler, ne cümleler vene de lisanlar müsait değildir. O ancak halet maneviyedir, hal ilmidir, kal ilmi değildir.

Ehli Sünnet

Siyeri Nebi

Tercümesini takdim edeceğim İbni İshak hakkında ufak bir bibliyoğraf vermek faydalı olacağından muhterem müellifin biraz tercümei halinden bahsedeceğim.

İbni İshak

İbni İshak bu eserin sahibi olup siyer ve magazînin birinci müellif ve üstadı, cihan tarihinin güzide bir bilgicidir.

İbni İshak, hicrî 85 yılında Medine'de doğmuştur. Adı Mehmettir. Kendisi İbni İshak, Ebubekir ve Ebu Abdullahtır, intisap itibariyle Muttalibi, kanca İranlıdır. Dedesi Yesar, Tanrı kılıncı Halid'in (Radıyallahü anh) Irak muharebesinde fethettiği (Enbâr) nam şehirde esir düşerek Medineye getirilmiş ve Nebîyi Zîşanın amcası oğullarından (İbni Mahreme) ye köle olmuştur.

İslâm dininin esareti ilga etmek için vazeylediği birçok şümullü düsturlar sayesinde bu zat da tekrar hürriyetine kavuşup Arap milletinin en yüksek ailesi olan Abdi Münaf oğlu Muttalibin efradı ailesine intisapla kendisine Muttalibi nisbeti verilmiştir.

Torunu İbni İshak da okumağa devamla islâm dünyasının her tarafına gidip tahsili kemâl ederek Medine, İskenderiye, Irak, Elcezire ve İran topraklarında bulunan yüksek ilim adamlarından istifade ederek birinci asrın yegâne üstatlarından birisi olmuştur. İmamı Azâm (70), İmamı Malik'in (80), İbni İshak (85) inci hicrî yıllarda doğdukları için üçü muasır demektir.

Şu kadar var ki iki imamın ihtisası islâm hukukunda, İbni İshakın kudreti ise siyer ve magazi ilminde tecelli etmiştir.

İslâm tarihinde bu iki muctehid muadil veyahut yakın birkaç şahsiyet mevcut olduğu halde, tarihi ibni İshak derecesinde veyahut ona yakın bir siyer imamını asla kaydetmeyip kendi sahasında mutlak surette teferrüt etmiş bir zattır.

İmamı Şafiînin ibni İshak hakkındaki hayret bahiş sitayişleri ve tarih ve siyer ulemasının ibni İshak'ı yegâne imam olarak kabul etmeleri ibni İshakın bilgi ve mezayasının fevkalâdeliğine büyük bir delildir.

Muasırı bulunan ve ayni meslekte olan Vakıdî ile emsali ibni İshaka nazaran pek sönük bir halde kalırlar.

İbni İshak tahsilini ikmal edip islâm ülkelerinde eşsiz bir şöhrete nail olduktan sonra Irak'a gelip yerleşmiş ve Abbasilerin birinci halifesi olan Ebu Mensura kavuşmuştur.

Ebu Mensur, oğlu ve veliahdi Mehdi'yi tenvir edecek, ahvali âlemi kendisine aydınlatacak ve Hazreti Âdemden ogüne kadar cereyan eden tarihî vak'aları anlatacak bir eserin yazılmasını kendisine emretmiştir.

İbni İshak çarnaçar Seffahın emrine imtisal edip bir kaç sene zarfında pek büyük bir eser telif ederek Seffaha takdim eylemiştir.

Seffah, eserin pek mufassal olup okunması güç ve ihatası zor olduğundan bahisle telhisini emretmiştir.

İkinci defa olarak tekrar mufassal eseri telhis edip muhtasarını Seffaha takdim etmiş, birinci eser de hazineye verilmiştir.

İbni İshak bu mülehhas eseri meşhur talebesi (Bekâî) ye okumuştur.

Bekâînin künyesi Ebu Mehmet olup Kûfenin maruf âlimlerinden Abdullah oğlu Zeyyad'dır. Bu eseri İbni İshaktan okuyarak ilmü irfanda yüksek bir mevki ihraz ettikten sonra tedrise başlamış ve bu eseri İbni Hişama okutarak 183 hicri senesinde vefat etmiştir.

İbni Hişam

Adı Abdülmelik, künyesi İbni Hişam olup Yemen padişahları olan Himyer ailesindendir, Basrada doğup Mısırda 218 hicri senesinde vefat etmiş Bekâînin ve bilvasıta İbni İshakın yetiştirdiği yüksek şahsiyetlerden biridir.

İbni Hişam kavait, edebiyat, nesep, tarih ve bilhassa siyer bilgilerinde üçüncü asrın temayüz etmiş müellif ve bilgiçlerindendir.

İbni Hişam bilvasıta üstadı bulunan İbni İshakın meşhur mülehhas eserini ikinci defa olarak telhis etmiş ve siyer ile alâkası bulunmıyan birçok tarihi vakalarla edebiyat parçalarını ve siyer kitabına yakışmayan bir çok söz ve meseleleri atıp diğer üstatlardan öğrendiği bazı rivayetleri de ilâve etmek suretiyle tercümesine başladığımız işbu güzide eseri meydana getirmiştir.

Van Mıntıkasında Tarihi Künbedler

Yazan : Tevfik Demiroğlu

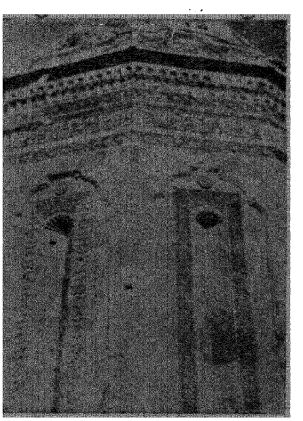
Mert, civanmert olan Türk milleti soyuna bağlı, ölülerine pek hürmetkârdır. İlâhî İslâm dinini,şuurunun ve vicdanının ilhamı ile kabulü Bu semavi âlemin engin ve yükseltici buyrukları, Türk milletinin ruhunda, maneviyatında ve Tanrının birliğine olan inanma kudretinde hârikalar vücude getirmiştir. Bu kahraman millet İslâm âleminin alemdarı olmuş, ahir zaman Peygamberinin neşr ve ilân ettiği mukaddes dini, dünyanın en hicra köşelerine kadar yaymıştır.

İslâm dininin ülviyeti, heyecan ve azameti iledir ki : Türk san'atkârları mimarî sahada da âbideler meydana getirmişlerdir. Bu vesile. Türk câmiası mezarlarına, mezarlıklarına da çok önem vermiş, dini mabetler meyanında türbeler, künbetler, zaviyeler, mezarlıklar vücut bulmuşlardır. Doğu bölgemizde bize kadar ulaşan epey tarihi yadigârlarımız vardır. Ahlât ise başlı başına mimari tarihimizin bir faslıdır. Bütün ihmal ve tahribata rağmen Erciş', Adilcevaz, Vastan, Pızan mezarlıklarında kıymetli eserler, künbetler vardır.Vastanın Van gölüne yakın Hişet mevkiindeki Halime Hatun künbedi güzel, zarif mimarî anıtlarımızdandır. Bu eseri tetkik

eden Alman Bakman, mimarın adını bulamamış, ve, tabiatı ile tesbit edememiştir. Künbetin metfen kısmının güney pençeresi üstündeki silinmiş kitâbe, mimara aittir. Yazının nihayetin-

de pek aşikâr olarak okunan (elhilâtı) parçası, mimarın ahlatlı olduğunu göstermektedir. 736 Hicret yılında yapılan bu künbet, mimarî zarafetin, taş oymacılıktaki itina ve maharetin en-

---

Bu eser Kur'anı Kerim ile buharinin sahih eserlerinden sonra islâm dünyasında, umumi rağbet ve hürmet kazanan yegâne kitaptır.

Ben de bu kitabın işbu ehemmiyetine binaen tercümesini deruhte ettim.

Şu halde size takdim ettiğim bu eserin aslı İbni İshak tarafından yazılmış ikinci defa telhis edilmiş, vefatından sonra da talebelerinden İbni Hişamın da ihtisar ettiği yegâne eserdir, bundan sonra aynen tercüme edilecektir.

M. Mehri Helâv

Vâiz Danıştaya Dava açabilirmi?

— 1 —

Hukukü idare naktai nazarından bu muhim bir hukuk mevzuudur.

Hadise şudur:

Elinden vaız vesikası geri alınan bir vaız bu vesikayı almak için Danıştay'a idarî dava açabilirmi? Danıştay bu davayı rüyet edebilir mi?

Hâdiseyi hukukî cephesinden mütalea edebilmek için evvelâ vaizliğin hukukî mahiyyetini anlamak lâzımdır.

Hâlen Türkiyede dört kısım vaizlik vardır.

1 — Dersiam vaizları: Bunlar kanunen tabiî vâizlerdir. Mütahassısından mezun oldukları günden itibaren kaydıhayat şartiyle Dersiam maaşını alırlar.

2 — Diyanet İşlerinin kadrosuna dahil vaızlıkler dır ki, bunlar kanunen Diyanet İşleri memurlarıdır.

3 — Bir (cihet) dolayısile vâizlik yapanlardir ki, bunlar (Tevcihi cihat) heyeti tarafından imtihan edilerek kendisine cihet tevcih olunur.

4 — Muvakkat vaizlikler, bazan ramazanlara mahsus, bazan da dâimî surette maaşsız ve tahsisatsız olarak Müftülük ve Diyanet İşleri yetgileriyle muvakkat vesika ile vaızlarına müsaade edilen vaızlar.

Bu dört kısımdan birinci ve ikinci kısım vaizler kadroya dahil vaizlerdir, Diyanet işleri kadrosuna dahil ve devlet veznesinden maaş alan resmî memurlardır, bunların bütün muamelâtı Devlet teşkilâtına dahil memurlar gibi ceryan eder.

Memurin ve memurin muhakemat kanunlarına tâbi oldukları için her noktadan devlet memurudurlar. Binaen aleyh diğer memurlar gibi bunlar hakkında verilecek herhangi bir karara karşı Danıştay nezdinde idarî davâ açarak haklarını talep edebilirler.

3 üncü kısım vaizlere gelince;

Bunlar katiyyen memur değildirler. Bunların vazifeleri bir cihetten mütevellittir.

Cihet ne demektir?

Bugünkü medenî kanunla (te'sis) ismi verilen ve islâm hukukunda vakıf ismini alan bir hâdisenin mahsulüdür. Bir şahıs kendi mülkünde bulunan malının irâdını bir hayır için tahsis eder bu iradın bu hayır işine tahsisine (cihet) derler.

Bunu bir misalle izah edelim:

Meselâ bir hayır sahibi mülkü sarihi bulunan bir yeri bir iş için vakfeder ve bu yerden gelecek varidatı karşılık göstererek der ki:

« Bu mülkümün iradı tahsil olunacak, bundan hâsıl olan para ile falân camide, falan günlerde Mesneviî şerif veya Şifai şerif veya Buharii şerif tedris edilecek veyahut da Ehli Sünnet velcemaat itikadı üzerinde halk'a vaz ve nasihat edilecektir. »

Vakıf idaresi bu vatandaşın arzusunu yerine getirmek üzere varidatı tahsil eder ve vâkıfın şartına uygun bir zat bulur, bu vazifeyi ona verir onun vezifesini dâimi surette kontrol eder vâkıfın şartına aykırı bir hareketini görünce ondan vazifeyi alır başkasına verir.

Devlet lâyıklık prensibini kabul ettiği günden itibaren bu gibi vaizler büsbütün hususileşmiş ve devlet mefhumlarile aslâ alâkası kalmamıştır.

Netekim bugün bir adam medenî kanun mucibince bir tesis yapar tasarrufunda bulunan bir apartımanının hâsılâtını falan camide falân günlerde yapılacak bir vaza tahsis ederse bu te'sisi idareye memur makam te'sis sahibinin şartnamesi dairesinde bir vaız tayin eder ve hâsılâtı müntazaman tahsil ederek bu vazın temini için sarfederse vaız şarta aykırı hareket ettiği takdirde kendisini azlederek yerine başkasını tayin ederse bu vaız tesisi makamı hakkında Devlet Şurasına müracaat edemez çünkü: muamele hususidir, şahsiyetin arzusunu te'min etmektir, Devlet ve resmiyetle alâkası yoktur.

Üçüncü suretteki muamele de aynı şekildedir. (Tecvihi cihat) namını alan heyet hususidir tesis makamı mahiyetdedir. Bunun kararlarına karşı haksız vâiz Devlet şurasına gidemez, hakkında idarî dava açamaz çünkü (Tevcih cihat) şartı vâkıfı tatbikten başka birvazife ile mükellef değildir. Karar bir şahsın arzusunu te'mine matuftur, resmî bir mahiyet arz edemediği için Devlet Şurasına mevzu teşkil edemez.

Gelecek mekalede de vâkıf ve şartı vakfın mahiyyetini tahlil ederek mukayeseler yapacağım.

Hukuk Fakültesinden
Musa Anter

---

der örneklerindendir. Fotoğrafilerin tetkiki, bu mütaleamızın yerinde olduğuna delil teşkil edecektir. Üçüncü fotoğrafı da, Ercişin Haydar Bey köyünde bugün tamamen ortadan kalkmış, yok olmuş bir künbendin medfen kısmının hazin kalıntısıdır. Halime Hatun künbedi ile Ercişteki künbetleri bu duruma getirmemek için faaliyete geçmemiz çok lâzımdır.

Arzın ve Hayatın Menşei

Yazan : Fahrettin Balantekin

Giriş :

(Ehli sünnet) in bu sahifesinde bir kaç makale ile (arzın menşei, hayatın menşe ve tekâmülü) hakkında — Müsbet olsun olmasın — mevcut telekkileri ve dolayısiyle bu günkü ilim çerçevesine giren görüşleri kısaca izah, bunları muhakeme ve münakaşa edeceğim.

Her mevzuun tam tetkiki ve ele alınan bir konu hakkında insan kafasında doğabilecek bütün istifhamların izalesi için şu şekilde tevcih edebilecek dört sorunun cevaplandırılması lâzımdır :

1 — Mebdei nedir ?

2 — Neden, Hangi maddeden vücuda gelmiştir ?

3 — Mebdeden bu şekle gelinceye kadar hangi merhalelerden geçmiştir ?

4 — Sonu ne olacaktır ?

— Hangi mevzu olursa olsun — bu günkü ilim bu dört sorudan yalnız iki ve üçüncü ile meşgûl olur. Bu iki sorunun cevabını verebilmek için bazan isbatı mümkün olmayan faraziyelere, teorilere ve bilmuhakeme doğruluğuna kail olabileceğimiz müteaarifelere istinat edildiği gibi her mevzuda ilerlenip derinleştikçe bir sürü meçhulle karşılaşılmaktadır,

Görülen, müşahede edilen her çeşitten hadiseler arasındaki münasebetleri arayıp kanunlarını bulmak yolunu tutan ilim hakikaten kendi iştigal mevzuu içerisinde her an binlerce meçhul, çözülmesi zaruri binlerce düğümle karşılaşmaktadır.

Şu sonsuuz âlemi dolduran maddenin atomlarını muazzam makinelerle parçalamağa muvaffak olan insan zekâsı henüz bu parçaların arasında çırpınmakta, bir yandan karşılaşılan muammayı çözmeğe uğraşırken diğer yandan çekirdeği teşkil eden parçacıkların ayrışması sırasında açığa çıkan büyük enerjiden faydalanabilme yolu aranmaktadır.

Acaba bu enerji nasıl düğümlenmiş, nasıl depo edilmiştir de bir maddî bünye ile birlikte maddenin atomu meydana gelmiştir ?

Acaba atomu parçalamağa muvaffak olan insan oğlu bir gün böyle muazzam enerjileri toplayıp düğümleyerek onu imal edebilecek midir ?

Buna kesin bir cevap verebilmek için asırlarca sürecek bir çalışme sonunda elde olunacak neticeyi beklemek lâzımdır...

İnsan oğlunun kısa veya uzun bir zaman sonra buna da muvaffak olabileceğini daha şimdiden kabul etsek dahi o zaman yine karşımıza bir sürü meçhul dikilir :

Bu neticeye varabilmek için mevcut bir maddî âlemden faydalanılacak, maddedeki enerji istihsal edilecek ve bu enerji tekrar depo edilecektir.

Acaba bu maddi âlem yokken her şey enerji halinde mi idi ?

Eğer öyle idi ise bu enerji nereden ve nasıl hasıl oldu ?

Bu çeşit Tasavvurlarla bir sürü istifhamla karşılaşmaklığımız pek tabiidir.

Oysaki tasavvurumuz yalnız canısız âlem içindir; Canısız madde atomları için düşünüyoruz. Bu tasavvurlarımızı canlıların en basit unsuru olan hücre için yapmağa kalksak meçhuller her halde aklımızın almıyacağı kadar artar.. Netekim alman kimya bilgini (EMİL FİŞER) bir çok yıllarını organik bünyeleri aydınlatmak için harcamış ise de çalışmaları muayyen bir hududu aşamamıştır.

Görülüyor ki ilim kendi iştigal mevzuu içinde bile sonsuz meçhuller içindedir.

Diğer iki sorunun (1 ve 4) cevaplandırılması bu günkü ilmin mevzuu dışında olup filozofiye, metafiziğe bırakılmıştır.

Şu hale göre arzın, hayatın menşeine dair olan incelemeler filozofinin mevzuları içine girer. Ancak ilim ve filozofiden her biri kendi incelemeleri sırasında çok defa diğerinin iştigal mevzuu içine girmek ıztırarında kalir. Filozofi incelemelerini kanunlaştıracak kadar müsbet bir hale getirince ilme mal eder; ilim de her hangi bir meçhulle karşılaşır ve bu meçhul kendi iştigal mevzuu dışında kalırsa onu filozofiye bırakır...

Arzın ve hayatın menşeine dair olan bilgimiz her ne kadar felsefenin malı ise de faraziyeler halinde diğer ilim kitapları içerisinde de yer almış ve bazı kanunlarla Münasebetleri araştırılmıştır.

Kısadan Hisse

Murat Taşı

Bu taş şark illerimizdedir. Bu taşın böyle bir hikâyesi vardır.

Yol ortasında yüksek sivri bir taşdır.

Bir açık göz taşın üstüne çıkmış uzaktan gelen atlıyı görünce soyunmağa başlamış.

Çırıl çıplak ellerini kaldırmış bir takım hareketler yapmış, süvarinin nazarı dikkatini celp ederek bu adamın hareketlerini beklemiş. Nihayet adam oturunca süvari yaklaşmış:

— Sen deli misin?

— Asıl deli sensin.

— Neden?

— Neden olacak bu taşın kıymetini bilmiyorsun da ondan.

— Bu taşın ne kıymeti vardır?

— Bu taş Murat taşıdır. Herkim ki benim gibi soyunur, çırılçıplak duaya başlarsa Cenabı hak onun bütün muratlarını verir.

— Aman benim de bir çok muratlarım vardır, bana da öğret. Ben de duaya başlayayım.

Suvari çırılçıplak soyunur, taşın başına çıkar, duaya başlar.

Diğer adam da onun elbiselerini giyinir, silâhını sarar ve atına binerek:

— Arkadaş Allah benim muradımı verdi, ben gidiyorum. Sen de dua et, senin de muradını verir der ve uzaklaşır.

Lâtifeci

Günlük gazetelerde okuduğumuz:

Yaşlıların hiç okumadığı, genç neslin ise muhakkakki heyecanla takip ettikleri ahlâk bakımından memleketimizi kemiren neşriyatlardan burada size bir numune göstermek istiyoruz. Bu numune yazı; Söylemek istediklerimizi gayet sarih olarak izaha kâfi gelecek zannındayız.

Bu yazı *Her Gün* Gazetesinde tefrika edilen bir romanın ilk satırlarıdır. Aynen derediyoruz.

☆

Çıkan kısımların hulâsası:

«Randevucu Saadetin evine düşen genç ve toy Emine, orada ihtiyar fakat zengin bir çapkın olan Tarık'a takdim edilir. Kızı çok beğenen Tarık, hemen odaya çekilir, kızı yatağa atarak heyecanlı bir iş sahnesi yaratmağa başlar»

Bu iki satır, romanın mahiyetini iyice belirtir. Satış yapmak gayesile bu cümleleri sütunlarına geçiren gazete İman ve Ahlâkımız üzerinde herhalde müsbet bir tesir yapmaz.

Cumhuriyet savcılığınca bu gibi son günlerde çoğalmış neşriyatla alâkadar olunacağını ve icap eden muamelelere tevessül edileceğini ümit ediyoruz.

Pertev Zapsu

Ele aldığım bu konu hakkındaki yazılara arzın menşeinden başlamak, sonra sıra ile hayatın menşeini ve tekâmülünü incelemek suretile devam etmenin okuyucularım için geçmiş olayları muntazam bir seyir altında takip imkânı temin edeceğine kailim.

Arzın menşei:

Kâinatı teşkil eden bütün yıldızlar teşekkülü (KANT—LAPLAS) faraziyesi denen bir teori ile izaha çalışılmaktadır.

Bu teoriye göre: Bütün yıldızları bidayette parlak bir bulut yığını halinde idi. Bu muazzam bulut homojen değildi; ve içinde yer yer kesif kısımlar vardı. İşte bu kesif parçalardan her biri buluttan ayrılmak ve parçalanmak suretile kâinat adı altında topladığımız sayısız güneş manzumeleri meydana gelmiştir.

Bizim Güneş sistemimizde bu büyük bulutun bir parçası olan Nebülozün parçalanma mahsulüdür.

Nebülöz, Moleküler bir halde gazlardan meydana gelmiş bir bulut, bir madde yığını idi. Tam ve mütecanis bir kütle olmayıp yer yer daha mütekâsif kısımları vardı. Nebülöz kendi ekseni (mihveri) etrafında bir dönme hareketi de yapıyordu. Bu dönme sırasında Nebülozün mütekâsif kısımları ayrılarak boşlukta kendi başlarına dönmeğe devam ettiler. Nebülozün aslı güneş olarak kaldı. Ayrılan parçalar da güneş manzumesinin diğer yıldızlarını teşkil etti. Her bir parça sıcaklık derecesi — 273 C. olarak tesbit edilen boşluğa inşia yolile ısı neşrederek soğudu. Kabukları teşekkül etti.

Arzımız da işte bu parçadan biridir ki içindeki gazlar dışarıda kalmak suretile soğudukça kabuğu kalınlaştı.

Üstte kalan gazlardan hidrojen ve oksijen müsait şartları bulunca birleşerek suyu meydana getirdiler. Oksijenin diğer kısmı azot ve diğer gazlar atmosferi teşkil etti.

Bu faraziyeyi teyit eder mahiyetteki kanunları ve olayları kısaca gözden geçirelim:

(*Devam edecek*)

Dört Kafa Tası

(Geçen sayıdan devam)

olan İsviçre bataklığından çıkmış olurdu. Derhal muvafakat etti. Kainpederi mösyö Fransovayı İzmire göndermek üzere 50 bin liralık çek kesti ve derhal bir memuriyet almak üzere hariciye nezâretine müracaat etti. Sicili temiz görünen bay Medeniyi Moskova sefarethanesinde bir vazifeye tayin ettiler. Fransova da İzmire geldi. Bir ihracat komisyonculuğu yazıhanesi açtı, üzüm üzerindeki faaliyeti sayesinde eyeyce paralar elde etmiş idi.

Bay Medeni on sene daha harici vazifelerde bulunda Memuriyet müddeti 25 seneyi geçtiği gibi ecnebilerle evli olanların hariciye vazifelerinde istihdam edilemiyeceği hakkındaki kanunun tatbiki üzerine tekaütlüğünü talebe mecbur kaldı. İzmire geldi, o vakte kadar 17 bin liralık servet de erimiş idi. Nihâyet tekaüt maaşiyle idare etmek mecburiyetinde idi.

İzmirde kainpederi 50 bin lirayı 150 bin lira yapmıştı. Günün birinde zatürreye tutuldu, yapılan âzami tedbirlere rağmen yakayı kurtaramıyarak vefat etti. Kasasında çıkan bir vasiyetnamede şöyle diyordu.

"Borçlar verildikten sonra bankada mevcut 150 bin liradan 100 bin lirası İsviçrede bulunan (Genç hıristiyanlar cemiyeti) namına teberrü edilmiştir. 50 bin lirası da kızıyle damadına verilecektir. Lili derhal İsviçre sefarethanesine müracaatla babasının vasiyetini infaz ettirdi. Vergisi çıktıktan sonra kalan 50 bin lira ile bir iş yapamıyacağını anlayan bay Medeni bu para ile Manisada bir çiftlik alarak yerleşmesini Lili'ye teklif etmiş, o da, bir daha Avrupaya dönmeğe imkân olamıyacağını anlayınca, muvafakat etmişti. Ve o günden itibaren Manisaya yerleşmiş bulunuyor, çiftlik varidatiyle tekaüt maaşını birleştirerek idare ediyor.

*
* *

Tercümei hal kitabında daha bir çok hatıralar yazılıydıysa da yalnız mühim noktaları hülâsa ettim. Ne suretle hastalandığını bittabi yazıyordu.

[Burada üç kafa tasının tercümei halleri bitmiş oluyor]

Birinci görüşme

Vadettiğim hafta bitmişti. Kitabı götürmek için bay Medeninin evine gittim. Madam karşılayarak salona aldı. Evin büsbütün boşandığını zannediyordum; bilâkis, salon tekrar düzelmiş, kitaplar yerli yerlerinde düzelmiş, göç vaziyeti kalmamıştı.

Aramızda şöyle bir muhavere cereyan etti.

Madam — Geçen günkü mülâkatımdan çok memnun oldum; yüksek irşadatınız hayatımın âdeta bir dönüm noktasını teşkil etti.

— Hayrola ne oldu?

— Râhibe olmaktan vazgeçtim. Şimdi hakiki bir tetebbü sahasına atılmağa başladım. Dinler üzerinde ciddi bir tetkik yapacağım. Evvelâ dinler arasındaki ihtilâfları, sonradan da mezhepler arasındaki münakaşaları iyice anlamadan kat'i kararımı vermiyeceğim.

— Bu fikrinizden çok memnun oldum. Çünkü körükörüne bir taassuba saplanmak delâlet demektir. Zaten hâliki kâinât mahlûklarının içerisinde en mükemmel olarak yarattığı insana akıl, şuur ve irade vermiş ve bunları kullanmak için beşer yaratılmıştır. Çok isabet ettiniz

— Bu hususta islâmiyette ne gibi esaslar vardır? lûtfen beni tenvîr buyurur musunuz?

— Kur'anı Kerimin ikinci cüzünün birinci sahifesinde şu mealde bir âyeti kerime vardır.

"İslâmiyet dininde kimseye cebir ve ikrah yoktur. Yani islâmiyette kimseye cebir ve ikrah edilmez. Çünkü esasatı islâmiye çok açık, akıl ve mantıkîdir, akılların ve mefkûrelerinde üzerindeki ağırlıklar kalkmıştır, rüştübeşer tamamiyle inkişaf etmiştir. Babalardan kalma câhilâne an'anelere saplanmak zamanı çoktan geçmiştir. Herkes kendi akıl ve iradesiyle şuur ve mefkûresiyle fenayı iyiden seçer, aklile gideceği yolu aydınlatır.

Ne muazzam söz?.. hakikaten beşerin anlatacağı bir şey değil, bu hâliki kâinatın düsturu olsa gerek.

— Evet.., Hazreti Muhammed Aleyhisselâtü vesselâm dahi (kişinin dini aklıdır. Ki-

min akli yoksa onun dini de yoktur) buyuruyor.

— Ne yüksek düsturlar, halbuki islâmiyet dini koyu bir taassub, gayri mantiki safsatalar, cahilâne vahşetlerden ibaret olduğunu bize anlatıyorlardı. Hakikaten propağanda insanlar için çok mühimdir; hele teşkilâtlı olursa insan onun pençesinden kurtulamaz.

— Ayni zamanda bütün islâm âlimleri bir noktada ittifak etmişlerdir. İslâmiyetin de bütün ahkâmı bu kaideye istinad eder. (Akıl ile nakil tearuz ederse akıl kabul edilir nakıl te'vil edilir) yani gerek Kur'anı kerimde ve gerek Hazreti Peygamber'in sözlerinde birisinin zahiri manası akla muğayir gibi görülürse akıl tercih olunur. O âyet veya o hâdisin başka manaları araşdırılır.

— İslâm dininde akla ne kadar ehemmiyet verilmiştir?. Halbuki hiristiyanlıkta (İnan fakat sorma) esasile biz din işlerinde muhakemeden memnunuz.

— İslâmiyet akıl, muhakeme ve felsefe dinidir. Hüküm islâm dininde iman iki kısımdır. Vicdanî iman taklidî iman.

— Teşekkür ederim. Lütfen devam ediniz. Vicdanî iman ne demektir.

— Vicdanî iman dinî akidelerini gerek Kur'anı kerimi ve gerek hadisi şerifleri iyice

(Devam edecek)

Yeni Bir Eser

Gazetemize bir eser hediye edilmiştir. [Akîdei İslâm] namını taşıyan bu eserin muharriri Elbistan Müftüsü Reşit Halil İnançtır.

Bu eser daha evvel neşr olunan kitabın ikinci cildidir. Sırf bu eserin tab'ı için Elbistandan İstanbula gelen mumaileyh Sirkeci de Karadeniz Otelinde müsafireten bulunmaktadır.

Yüksek bilgili hocalarımızdan olan bu zatın bu eserinden istifade edilmesini tavsiye ederiz.

YAVRULARIMIZA DİN DERSLERİ

Yazan

AHMET HAMDİ AKSEKİ

Diyanet İşleri Başkanının salâhiyetli kalemile yazılan bu kitaplar, ilk, ortaokul ve bütün yaştaki Müslüman çocukların öğretmensiz olarak İslâm dininin kutsiyet ve fezaibini, büyüklüğünü, ahlâk ve doğruluğun nimetlerini öğreten yegâne kitaptır.

Dört kısımdan ibaret olan bu kitaplar içerisinde: Namaz, Oruç, Hac, Zekât bahislerini ve bütün namaz sûrelerinin eski ve yeni Türkçe asılları ve tercümeleri, Peygamberlerin hayatları, Büyük İmamların hayatları gibi çok kıymetli bahisleri ihtiva etmektedir. Her Müslüman evinin ziyneti olan bu kitapları bütün Müslüman ailelerine tavsiye ederiz.

Birinci kitap 60, İkinci kitap 100, Üçüncü kitap 100, Dördüncü kitap 130 kuruştur. Satış yeri: *CUMHURİYET* Kitabevi

İSTANBUL

Okuyuculara

Gazetemizin birinci cildi ciltlenmiş ve satışa çıkarılmıştır. Fiatı 450 kuruştur. 10 dan fazla alanlara cilt başına 50 kuruş beyiyye verilecektir.

Ehli Sünnetin diğer Neşriyatı

Kuruş	
25	Ömer Hayyama hücum
50	Helâl ve haram
30	Düşünüyorum ve soruyorum
2)	Abdest nasıl alınır
100	Kur'an Anahtarı
50	Baba öğütleri

Satış yerleri :

1 — Şehzade başı İbrahimpaşa Sebili kitapçı
2 — Çarşıkapıda Gazete bayii Bay Ali No 6
3 — Ankara caddesi Cumhuriyet Kitabevi
4 — Yemiş iskelesi No 3 H. Karagözoğlu

EHLİ SÜNNET

On beş günde bir çıkar

İlmî, Dinî Mecmuadır

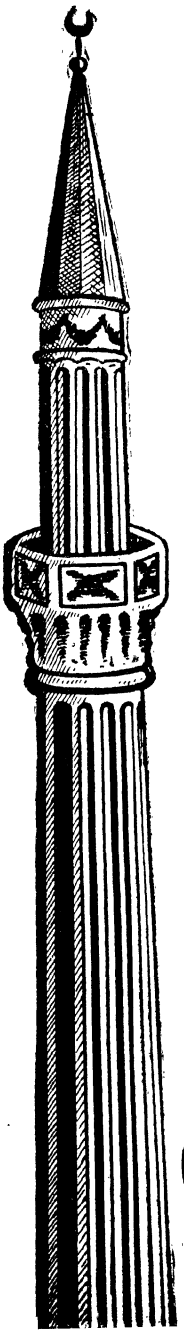
İdare Evi : Ankara Caddesi No. 52 : 1

Burhaneddin Erenler Matbaası İSTANBUL

Baş Yazar ve Sahibi Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi : İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Senelliği 600 Hariç için Senelliği 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Kudduslî divânından . .	*Kuddusi*
İmanınızı koruyunuz . .	*Abdurrahim ZAPSU*
TEFSİR	*Ehli Sünnet*
HADİS	*Ehli Sünnet*
KELÂM	*Ehli Sünnet*
FIKIH	*Ehli Sünnet*
TASAVVUF (Mesnevi) .	*Ehli Sünnet*
Siyer	*M. Mihri Halavi*
Sinânive Camii . . .	*Tevfik Demiroğlu*
Vâiz Danıştaya gidebilir mi	*Musa Anter*
Arzın ve Hayatın Menşei	*Fahrettin Balantekin*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahin. ZAPSU*
Biraz da Neş'e	*Lâtifeci*

SAYI 32/6

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 15 Mart 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 32-6

KUDDUSİ DİVANINDAN

Yok bir amelim vuslatı yezdane [1] *menamet*
Me'mul ederim menzili merdâne [2] *münâsip*

Gafletle geçirdim nideyim? ömrü azîzim
Kesb edemem tuhfei [3] *sultana münasip*

Zahidliği zaneyler idim hoş hüner amma
Bu aşk gibi yokmuş hüner insana münasip

Leylâ diye Mecnun nice dem yandı yakıldı.
Son demde dedi bana bu kavga ne münasip

Yiyip içip uyumakla bükiri sevilmez
Çünkü bu sefâ zümrei civâna münasip

Sa'yine göre erse gerek kişi murada
Cehd eylemiyen olmadı ihsana münasip

Zikr eyle hemen Leyl [4] *ve nehar* [5] *durma çalış sen*
Dost vasl olur zakiri rahmana münasip

(Kuddusiye) derlerki niçin azlet [6] *edersin*
Ol derki : firarı aşık cânana münasip

KUDDUSİ

[1] Yezdan = Allah [2] Merdâne = Erkekçe [3] Tuhfe = Hediye [4] Leyl = Gece [5] Nehar = Gündüz [6] Azlet = Köşeye çekilmek.

İslâm Kardeşler, imanın düşmanlarından kendinizi koruyunuz!

— 2 —

Geçen makalemizden gösterdiğimiz îmân düşmanlarından ikincisi bolşeviktir. (Bolşe) rusça çok demektir. Çoğunluk manâsını ifâde eden bu cemiyetin gayesi islâm felsefesinde ve kelâm derslerinde (iştirakiyun) namını alan eski bir felsefeninin Karl Melis tarafından derinleştirilmiş müstakil bir mezheptir ki bu mezhep diğer tabiiyun arkadaşları gibi din ve Allah mefhumunu tanımaz.

Sade bir maddeye tapınır, insan hayatta bulunduğu müddetçe bu maddeden azâmi istifade eder, keyfini ve zevkini tatmin eder, hayatı bitince zaten başka bir âlem inkâr edildiğine göre kör bir tabiatin kör sinesine gömülerek muayyen safhalarını geçirir kanaatındadırlar.

Bolşeviklik bir çok istihâleler geçirdiği için hâlen onun ana hatlarını bize hakkiyle izâh edecek ne bir iktisatçı ve ne de bir feylesof bulamadık, bunun için bir taraftan derin bir dinsizlik ifâde ederken son zamanda kilise ve ibadethanelere müsaade edildiğini, bir taraftan bütün tasarruftan insanları menederken diğer taraftan tasarruf hakkı vermekte olduğu propagandaları etrafa saçmaktadır.

Bolşeviklik veya komünizmi bugünkü şekliyle kimse anlamamış ve anlayamaz da; zümreye göre şekil alır.

Bir ameleye göre komünizm, bir köylüye göre komünizm; bir talebeye göre komühizm; bir patrona göre komünizm, bir siyaset adamına göre komünizm ayrı ayrı manâlar almaktadır, bu da bizim yukarıdaki iddiâmızı ispat eder.

Ancak birinci makalemizde de işaret ettiğimiz gibi diğer düşmanlar misillû bu da islâm imanını baltalamak Allah ve iman mefhumunu zedelemektir.

Bu mesleğin bir kaç tane prensipleri vardır:

1 — Din düşmanlığı, çünkü din insanlar arasında ahlâk unsurudur ve insanları morfin-liyen bir baygınlık ilâcıdır diye vasıflandırırlar.

2 — Bütün insanlar kardeştir. Niçin birisi patlayasıya kadar yesin içsin de diğeri bir ayran bile bulamazsın (mal birliği)

3 — Kadın ve erkek biribirine yaratılmış mahlûklardır. Bütün hayvanlar gibi insanlar da bir nevi hayvandır. Bir sürü içindeki koç nasıl dilediği koyuna saldırır ve tabii zevkini tatmin ediyorsa insanlar bunu niçin yapmasın, niçin bir takım kayıtlerle, kuyutlarla insanlar bu hürriyetini tahdit ediyor dileyen dileyene.

Bu üç ana prensipler esas olduktan sonra islâmiyet dini ile bolşeviklik hiç bir surette uzlaşamaz. Çünkü bu ana prensipler islâmiyetin ana prensip olarak mennettiği mühim esaslardır.

A — Hiç bir müslüman kâinatı halk eden Allah'ı inkâr etmez ve kendisinin vücudunda bir hikmet bulunduğuna kanidir.

B — Hiç bir islâm evlâdı hiç bir beşerin alınteriyle vücude getirdiği servetine göz dikmez kendi mesaisinden başka gayri meşru olahakka tecavüz etmez.

C — Kadın ve erkek bir nizama tâbidir, kâinatın mütefekkir mahlûku bulunan insan başı boş değildir. Nizamı ictimaiyi ihlâl etmez ve kendisi bir hayvan sürüsü telâkki edemez.

Müslüman evlâtları !

Günün birinde hakkında bir hasım karşısında bulunabilirsiniz. Bir öğretmen hiç bir münasebet olmadan Hazreti Peygamberin şahsiyetine dil uzatacaktır ve size güya ilim namına bir hakikat anlatır gibi bir tavır alacaktır. Bu muhakkak ki solcu bir hocadır. Bolşevik gayesine ulaşmak için size telkin ettiği ilk kelimedir. Böyle bir hocanın derslerinden dâima uyanık bulununuz, mukaddesata aykırı dersleri başka âlim bir kimseden tashihe çalışınız ! imânınızı bolşevik prensiplerinden sakınınız !

Abdürrahim Zapsu

TEFSİR

1 [الم]

2 — Bu kitab içinde rayb [şüphe] yoktur mütteki olanlara aynı hidayettir.

3 — O müttekiler ki gayba iman ederler namazı ikame ederler, onlarada rızıklandırdıklarımızdan infak ederler.

Tefsir:

Sesler ve seslere verilen bedii nizam ile senin kalbine Allah tarafından indirilen Kur'anı Kerim; işte bu kitab ve yegâne bir kitabdır [لاريب فيه] için de şek ve şüphe yoktur.

Hattı zatında şüpheden âridir.

Her türlü töhmetlerden müberradır, kitaplar içinde hak kitabullah olduğu bûnun kadar kat'iyet ve yakin ile malûm olan yoktur.

Doğru yolu bunun kadar gösteren hiç bir kitap olamaz.

Bunun ne vahyinde ne inzalinde vene de tebliğinde şek ve şüphe vardır.

Hira mağarasındanberi ruhu eminin getirmekte olduğu vahiy seslerini sen kemâli şühut ile dinleyip biliyorsun; senin emanetin, sadakatin herkesce malûmdur, senden kimse şüphe edemez.

Kitabın icâzında da söz yoktur.

Hakkın inzal ettiği, hakkın şıarı, sadık bir muhbirin tebliğine memur olan bu kitabın gayesi hayrın kendisidir beşerin saadetine kâfil olan böyle bir kitapta şek ve şüphe olamaz.

Böyle bir kitap müttekilere aynı hîdayettir. dalâletten çıkıp Allahın vikayesine, hıfzına girmek istidadını gösterenlere en doğru yoldur, bununla iki cihanın saadetlerini bulurlar.

Mütteki ittikadan gelir. İttika vikaye kabul etmek; vikayeye girmek demektir.

Vikaye; ifrat derecesinde kendisini korumak demektir.

Allahın sevmediği şeylerden ifrat derecede kendisini koruyanlara (mütteki) derler.

Gayba iman ederler

O müttekiler ki gözle değil kalble iman ederler yani gözlerile gördüklerine değil kalblerile sevdiklerine iman ederler.

Onlar rayb ve şüpheden tamamen münezzehtirler, iman etmek için önlerine dikilmiş putlara haçlara bağlanmıyorlar. Gözlerinin önündeki meşhudat ve mahsusata saplanıp kalmazlar onlar mahsusat kalbî ve kalbe müteallik şeyleri tanırlar.

Zaman ve mekânlara saplanıp maddeleri fırlatıp atarlar.

Onların kalbi selimleri, basiret ve firesetleri, akıl ve melekeleri, sahih görüşleri, maâlilere koşacak azim ve kabiliyetleri mahsusattan makulata girerler ve meşhudatın satırları altındaki gaybî manalara nüfuz ederler. Gayba iman ederler.

Namazı ikâme ederler;

Âyeti kerimede kılarlar buyurmamış ikame ederler buyurmuştur burada mühim bir nükte vardır.

İkame demek; dosdoğru kılarlar, idame ederler, tadili erkân, huşu ve huzu hattâ kaldırmak manası da bu kelimede mevcuddur.

Halbuki: kılmak mukabili olan (يصلون) kelimesinde bukadar şumullü manalar yoktur.

Kur'anı kerîmin başındaki ikinci surenin ilk âyetlerinde gayba imandan sonra müttekileri namazı ikame ile vaşıflandırmaları islâmiyette namazın ehemmiyetine işarettir bunun içindir ki:

Fahriâlem Efendimiz bir hadisi şerifte « namaz dinin direğidir her kim ki namazı ikame ederse dinini yaşatmış olur, herkim ki namazı kılmazsa, yıkarsa dinini yıkmış oluyor„ buyurulmaktadır.

Kendilerine rızık ettiğimizlerden infak ederler.

Cenabıhak insanlara nasip ettiği; takdirde ayırdığı, kendisine mal olarak tasarrufuna verdiği şeylerden kendi tasarrufundan çıkarak arzusiyle Allah yoluna başkasına yedirenler.

İnfak: malın elden çıkarılması harc ve sarf etmesi demektir.

Bu infak islâm dininde:

1 — Farz zekât gibi.

2 — Vacip sadakai fıtır gibi

3 Mendup sadaka gibi kısımlarına ayrılır.

Bu âyeti kerimede ki infak bu üç mânayı da kendisinde cem etmiştir. Manası şöyle olur. Kendisine nasip ettiğimiz maldan nisabı şeriye mâlik olan kanunu ilâhi dahilinde zekâtını verir aynı zamanda sadakai fitri verir; aynı zamanda fukarayi infak için dâimi surette sadaka verir.

Bunda bir nükte var:

Canabıhak insanlara hitap ederek ey insanlar sizin verdiğiniz mallar sizin değildir ben azi-

HADÎS

Buharî Şerifin yedinci hadisinin tercümesi.

Hırakl'e yazılan hadisi şerifin meali âlîsi şudur :

«Rahman ve rahim olan Allahın ismile. Allahın kulu ve Peygamber Muhammedden (Sallallahü aleyhi vessellem) Rumun büyüğü Hırakl'e : (Tarikı reşat) ve hidayete ittiba' edenlere selâm

---

müşşan hazretleri (أعن نسـ) da size ayırdım size nasip ettim, size kazandırdım. Mal benimdir siz bu malın eminisiniz ya niçin benim size verdiğim maldan rizam dahilinde başkalarına vermiyorsunuz. Esirgiyorsunuz dilersem bir anda sizden alırım, dilersem biranda yüzbinlerce mislini kazandırırım.

Bu ayeti kerime ile Cenabıhak mütteki kullarını üç vasıfla methediyor:

1 — mütteki kullarım gayba iman ederler. mütteki kullarım, namazı ikame ederler.

3 — Mütteki kullarım, kendilerine nasip ettiğim maldan başka kullarımı infak ederler.

Bu üç vasıfla Cenabıhak mütteki kullarını ayırıyor ve onlara büyük bir imtiyaz veriyor.

Birinci vasıfla: Gaybe iman ettikleri için kâmil bir imana malık olduğuna işaret buyuruyor.

İkinci vasıfla: Cenabıhakkın en çok sevdiği ubudiyetini beğeniyor kemal huzu ve hoşu ile günde beş vait Huzuru Rabbilâlemine çıkmak suretil vazifei ubudiyetini hakkile ifa ettiğini anlatıyor.

Üçüncü vasıfla da: o müttekilerde hırs ve tama yoktur onlar maddiyata tapan kimseler değildir kendilerine vermiş olduğum nasilberi yerli yerinde kullanarak hem cinsine ve bütün beşeriyete faydalı olarak kazandıkları ile insanları doyuruyor. Bu malın kendi malı olmadığına iman ediyor, onun için benim emrim dahilinde sarfediyor sarf edince seviniyor hiç bir minnet yapmıyor.

Bu âyeti kerime islâmiyetin üç ana prensibini gösteriyor:

İman.

İbadet.

Teslimiyet.

Cenabıhak bizleri mütteki zümrelerinden eylesin âmin.

Ehli Sünnet

olsun bundan sonra; seni dâveti İslâma (yani Müslümanlığa) dâvet ederim. İslâm dâiresine gir ki selâmette kalasın ve Allahü Taalâ sana ecrini iki kat versin. Eğer kabul etmezsen (fakir) çiftcilerin günahı senin boynundadır. (Ey Resûlü muazzam! Yahud ile Nasaraya de.ki: gelin bizce ve sizce alettesavi makbul olan bir Hak sözü üzerine ittifak edelim, gelin Allahtan başkasına ibadet etmiyelim ve ona hiç bir şeyi şerik edinmiyelim, Allahı bırakıpta birbirimizi rab ittihaz etmiyelim. Aldırmazlarsa onlara, öyle ise şahit olun, biz Müslümüz deyiniz.

Âyet meâli

Ebû Süfyan der ki Hırakl diyeceğini dedikten ve mektubu şerifin kıraetini bitirdikten sonra yanında gürültü çoğaldı, sesler yükseldi. Biz de yanından çıkarıldık. (Arkadaşlarımla yalnız kalınca) onlara dedim ki İbni ebi Kebşenin (yani Peygamber Efendimizin) işi hakikaten azamet peyda ediyor. (Baksanız'a) Beni ahter meliki ondan korkuyor. Artık Resulullah gâlip geleceğine tâ Cenabıhak İslâm (inkiyadı) kalbime ithal edinceye kadar yakinim berdevam oldu. İlya', yani Beytilmakdis sahibi ve Hırakl'in dostu olup Şâm nasarasına Piskopos tayin edilen İbninatu'ra Hirakle'den bahisle dedi ki Hirakl Beytilmakdise geldiği zaman(günün birinde) pek ziyade tahammülü göründü Patriklerden ona ; « senin halini başka türlü görüyoruz dediler (İbninnatur) der ki:

Hırakl nücüma bakar, kehânete aşına bir kimse idi bu suale maruz kalınca onlara: « Bu gece [nücuma] baktığımda Hıtan Meliki zuhur etmiş gördüm. Bu ümmet içinde sünnet olanlar kimlerdir?» diye sordu «Yahuddan başka sünnet olan yoktur onlardan da endişe etme hükmündeki yerlere yaz oradaki Yahudileri katletsinler, dediler. Derken Hırakl'in huzuruna Gassan Meliki tarafından Resulullaha dâir isali habere memur olarak gönderilmiş bir adam getirdiler. Hırakıl o adamdan hevadis alınca o girinde bu adam sünnetlimidir? değilmidir? bakın dedi, baktılar ve sünnetli olduğunu bildirdiler. Sonra gelen âdemden kavmi arap sünnetlimidir? diye sordu. Sünnet olurlar cevabını aldı, bunun üzerine Hırakl «bırakın bu ümmetin maliki işte zuhur etmiştir» dedi, ondan sonra Hırakle Rumiyeden (yani Romada) ilimce kendi nazîri olan bir dostuna mektup yazıp Himisda

Üçüncü delil:

Allah vardır, çünkü kâinatta nizam vardır.

Görüyoruz ki: Gece ve gündüz muntazam bir surette ceryan ediyor. Kozmoğrafya âlimleri rasathanelerde bu intizamı günü gününe, saatı saatına, dakikası dakikasına hatta saniyesi saniyesine tesbit ediyorlar.

Hiç bir vakit bu intizama halel gelmiyor, hesaplar neticesi bütün seyyarelerin hareketleri tesbit edilmiştir. O kadar hassas bir intizamla hareket ediyor ki bunları takip etmek insanların aklına durgunluk veriyor.

Güneşin dâima doğudan çıkışı, dâima batıda batişı; kış, yaz, ilk bahar, son baharın muayyen vakitlerde oluşu bir saniye olsun durgunluk göstermemesi, husuf ve küsuf hâdiselerinin muayyen zamanlarda vuku buluşu kuyruklu yıldızların muayyen yerlerde muayyen senelerde muayyen yerlerde muayyen şekilde görünüşü bize kâinatta büyük bir intizamın mevcudiyetini ispat eder.

Her nizam bir nâzımın eseridir, nâzımsız nizam olmaz.

Bir fabrikaya gidiyoruz:

Bakıyoruz ki işin mahiyetine göre fabrika kısımlara ayrılmıştır. Her kısmın iş bölümü itibarile bir takım nizamlar kurulmuş farz edelim ki Bir kumaş fabrikasına girdik, her şeyden evvel mevaddı iptidaiye olan yapağının temizlenmesi için bir yıkama dairesi vardır. Bu dairede o yünün yıkanması için muhtelif safhalara ait makineler ve çarkların harekete geçtiğini görüyoruz. Ondan sonra temizlenmiş yapağı iplik dairesinde muhtelif taraklardan çıktıktan sonra vargellerle iplik haline geliyor, orada dokunuyor, ütüv ve ayrı dairelerinden çıktıktan sonra kumaş oluyor.

Bir yapağının kumaş oluncaya kadar geçirdiği bütün safhalar fabrikalar fabrikada hâkim olan muazzam nizamların vücudile hasıl oluyor Bu nizamlardan birisi olmazsa netice elde edilemez. Fabrikadaki nizam bu nizamları vücude getiren nâzımların varlığını gösteriyor.

Eğer nazımlar olmazsa ne makineler kurulur ve ne de nizam teessüs ederek fabrika işler, öyle ise fabrikadaki büyük nizamlar onları kuran nazım üstat mühendislerin vücudünü isbata kâfidir. Akıl bu nizamı görünce nazımların mevcudiyetini kabule mecbur olup inkâr edemez.

Kâinatta mevcut olan nizamlarda bunu kuran nâzım bir Allahın vücudunu ispat eder bunu akıl inkâr edemez. Bunu kabul etmek aklan vâciptir. Fakat bu vücup delille sabit olan (vücubu akli) dir.

Ehli Sünnet

---

gitti. (Himis') dan ayrılmadan o dostunun Hazreti Nebinin zuhur ettiği ve zatı şerifin nebi olduğu kakkındaki reyine muvafık bir mektub geldi müteakiben Hirakl (Himis) de kâin bir kasrına uzamayı rumi davet ederek kapıların kapanmasını emretti.

Sonra yüksek bir yere çıkıp «ey Rum cemaati! bu zat bey'at edip de felâh ve rüşte nâil olmayı mülkünüzün payidar olmasını istemez misiniz?» diye hitap etti (cemaati) yaban eşekleri gibi sür'atle kapılara doğru kaçıştılarsa da kapıları kapanmış buldular. Hırakıl bu derece nefretlerini görüp imanlarından meyus olunca «bunları geri çevirin» diye emrettl ve (onlara dönüp) demiski sözlerimi dinde olan şiddeti temessükünüzü öğrenmek için söyledim (bunu ise) gözümle gördüm, dedi. Bu sözler üzerine oradakiler rızalarını ve memnuniyetlerini beyan ile kendisine tazimen secde ettiler. (Hırakl'ın imana davet olunması) hakkındaki haberin sonu da bundan ibarettir.

İzâhat :

İbni Abbas'tan rivayet olunan işbu hadisi iki makalede ancak ikmal ettik. Bu hadisi İbni Abbas rivâyet ederken Hazreti Muaviye Radıyallahü anh'ın babası bulunan Hazret Ebu Süfyandan alıyor. O zaman Ebu Süfyan müslüman olmamış Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinden idi. Fethi Mekke'de islâmla müşerref olan Ebu Süfyan dört babadan sonra Fahriâlem Efendimizle birleşir kendilerinin amca zâdesidir. Fethi Mekkede verilen bir emirde her kim Ebu Süfyanın hanesine sığınırsa o emindir, buyurulmuş. Bu suretle Fahriâlem Efendimiz kendisine büyük bir kıymet vermiştir. İslâm olduktan sonra da gerek kendisi ve gerek oğlu Muaviye islâmiyete büyük hizmetler etmişlerdir.

Ebu Süfyan bu hadiseyi anlatırken Rum Kayseri Hırakl'in tâ o zaman sorduğu bu suallerle nübüvvet ve peygamberliği kabul etmiş olduğunu fakat halka anlatamadığını kendilerini de ikaz ederek akrabasından bulunan Fahriâlemin bütün meziyet ve büyüklüğü ve hak peygamber olduğunu ispata kâfidir. Ona yardım etmek icap ettiği bir meziyyet büyüklüğünde bulunan zatın pek yakın zamanlarda dünyaya hâkim olarak bu yerlere de geleceğini Tevrat, İncil ile diğer peygamberlerden kalma âsârdan anlamış bulunduğunu ihsas etmiştir.

Ehli Sünnet

FIKIH

Abdest ve ahkâmı :

Vüdu : Türkçe abdest, lûgatça güzellik ve temizlik demektir. Abdest yüze nur verir. Dâimi surette abdest alan kimsenin yüzünde açık bir nur parlamaktadır. Namazında ve abdestinde bulunan bir müslüman ihtiyarile, gayri müslim bir ihtiyar arasında mühim bir fark göze çarpmaktadır.

Abdestin sebebi :

Abdestsiz haram olan ibadetleri helâl olarak yapmak abdestin sebebidir.

Abdestin şartı :

Akıl, bülûğ, islâm, su kullanmağa kudreti olmak, abdesti olmamak, abdeste mâni hali bulunmamak abdestin şartlarıdır. İslâm olmayana, deli olana, bâlğ olmayan çocuğa, abdesti olmayana, suyu kullanmağa iktidarı olmayana, hayız ve nifas gibi mânii olanlara abdest almak farz olmaz.

Abdestin hükmü :

Abdest almakla bütün ibadetler yapılır.

Abdestin rükûnleri :

Dörttür. Buna abdestin farzları dahi derler.

1 — Yüzünü yıkamak.

Yüz, başın saç bitimi yerinden çeneye kadar uzunluk iki kulak arasındaki genişlikte bulunan yere derler.

2 — İki ellerini dirseklerile beraber yıkamak,

Şu hale göre ellerin parmak ucundan başlayarak bilekler ve kollar dirseklerle beraber bütün kol ve el yıkanır, bunda dirsek dahildir. Dirseğin arkasına kadar yıkandıktan sonra üst tarafı yıkanmaz.

3 — Başının dörtte birini meshetmek,

Mesh el gezdirmek demektir. Abdestte sağ elini su ile ıslatarak başının dörtte birine gezdirmek ve ıslatmak demektir.

4 — İki ayaklarını topuklarile beraber yıkamaK,

Topuk, ayağın bacakla birleşen yerindeki iki tümsek yere derler. Ayağı yıkarken bn tümsek yerleri de beraberce yıkamak lâzımdır.

Ehli sünnet olmayanlardan bir kısm ayak yıkamazlar, meshederler. Bunlar ayete yanlış mana verenlerdir.

Yıkamak ayetle sabit olduğu gibi Peygamber Efendimiz abdest alırken ayaklarını da yıkamış ve :

«Bu öyle bir abdesttir ki namazı Cenabı hak ancak onunla kabul eder» buyurmuştur.

Hanefi mezhebinde dört olan abdest farzlarına Şâfii mezhebinde iki farz daha ilâve edilerek altıya iblâğ edilmiştir, yukardaki dört farz ile beraber :

5 — Abdeste niyet etmektir. Bir kimse abdest alırken niyet etmezse Şâfii mezhebince abdest tamamlanmaz.

6 — Tertip, yani evvelâ ellerini kol ile beraber yıkamak, sonra başına mesh etmek, ondan sonra ayaklarını yıkamak. Bir kimse abdest alırsa tertibe riâyet etmezse Şâfii mezhebinde abdesti tamamlanmaz.

Niyet ve tertip Hanefi mezhebinde sünnettir. Bir Hanefi niyet etmez ve tertibe riâyet etmezse böyle bir abdestle namaz kılabilir. Fakat sünnetsiz bir abdest olur. Halbuki Şâfii mezhebinde namaz kılınamaz.

Bunun için imam olan kimse mutlaka bu iki sünnete riâyet etmelidir. Çünkü arkasında şâfii bir zat namaz kılarsa onun namazını fesada uğratır, günahı imama aittir.

Ehli Sünnet

19 — بندیکس باش ازاد ای پسر
چند باشی بندسیم دربندزر

20 — گر بر تیری بحررا درکوزه‌ئی
چندگنجد قسمت پاك روزه‌ئی

21 — کوزهٔ چشم حریصان پرنشد
تا صدف قانع نشد پردرنشد

22 — هرکرا جامه زعشقی چاك شد
اوز حرصی وعیب کلی پاك شد

19 — Bağlarını çöz, esaretten kurtul azat ol ey oğul ne vakta kadar gümüş ve altın bağlarile bağlı bulunacaksın!

20 — Eğer bir denizi bir testiye boşaltsak o testi ancak alabildiği miktar alır o da bir günlük içilecek kısmettir.

21 — Haris olan adamların gözlerinin çeşmesi dolmadı. Sedef kanaat etmedikçe içinde inciler dolmadı.

22 — Her kim ki elbisesini aşkın şiddetinden parçaladı o hırs ve bütün ayıplardan temizlendi.

İzâhat:

Mevlâna ilk beyitleriyle tesarrufun mahiyyetini biraz izâh etti ve kalbin tasfiyesine işaret ettiyse de bu tasfiyeye mani olan mühim bir noktayı anlatmak istiyor bu da (hırstır) hırs: beşerin en büyük düşmanıdır. Bütün kâinatı fesada uğratan ancak ve ancak hırsı beşerdir. Hırs ile gözleri kararan beşerin kalbi de kararır. Maddi menfaattan başka gözü hiç birşeyi görmez insâniyet, fazilet nazarında masal olur. Kimseye acımaz, bütün insanları kendisi için köle sanır, Servet kazanmak; ve bununla halkın hukukuna tecavüz etmek; düşkünleri görmemek hep hırsın icaplarıdır, bu insanlık düşmanı olan (hırs)ı kökünden kazımak için diyorki:

Oğlum seni (altın ve gümüş) madenleri bağlamıştır, insaniyet ve fazilet diyarına gitmemek için seni esir etmiştir, bu esarete nevakte kadar tahammül edeceksin artık yeter ellerini çöz bağları, zincirleri kır hürriyetine mâlik ol fazilet memleketine gir hem cinsine faydalı ol bu para nihâyet saadetin kendisi değildir vasıtasıdır fakat seni refaha ulaştırırken başkasının zaruret ve felâketini de göz önünde bulundur ona da yardım et, dünyada ne kadar servet toplarsan topla bunun hepsini yiyemezsin, nefsine sarfedemezsin ona ancak bekcilik yapabilirsin.

Bu hitabı gayet veciz bir misâlle îzâh ediyor ve diyor ki:

Kocaman bir denizi bir testiye boşaltmaya çalışsan o testi ancak istiap edebileceği miktarı alır testi hacminden fazla birşey alamaz. Sen de dünyada nefsine ne kadar sarf edebilirsen ancak o kadar senin nasibindir bir öyün yemekte midenin alacağı kadar ancak alabilirsin fazla yemeğe ısrar edersen miden bozulur fazla alamaz.

gel! bu hırsı beşerden vazgeç kanaat et çalış fakat kazancını meşru yerlere, meşru kimselere ve hemcinsine sarfet çünkü günün birinde hepsini bırakıp gideceksin.

— Haris olan kimselerin gözlerinin testisi dolmadı ve dolmazda (Farsca göz çeşmesine) de (göze) derler, göze testi demektir burada Mevlana edebî bir san'at yapıyor. Hem göz çeşmesi hem de (testi) ifade eden bir kelime kullanıyor.

Bunu ikinci bir misâllede destekliyor diyorki: [sedef kâni olmadıkca içi dolmadı]

Sedef malûmdur ki: İncinin içinden çıktığı deniz mahlûkudur.

Diyorlarki; sedef Nisan ayında ağzını açıyor ve bu ayda yağan yağmurdan bir damla alıyor ve o damlayı yuttuktan sonra başka bir damla almıyor bu kanaati dolayısile bu damla su onun karnında inci oluyor.

Bu hâdisenin her 'ne 'kadar hayvanat ilminde bahsi geçiyorsa da Şark âlemine bu kanaat yayılmış ve edebiyata geçmiştir.

Mevlâna bu edebi cümleden güzel bir teşbihle karşısındaki harisi davet ediyor hırstan vazgeçirmek istiyor.

Bu hırsı da mânevî bir hastalık telâkki ediyor insanın elinde bulunmayan bu kötü ahlâktan kurtulmak içinde aşkı ilâhiye sarılmakla mümkün olduğunu anlatmak istiyor ve diyor ki:

Hırs ile beraber insanlara ayıp sayılan bütün ahlâksızlıklar ancak aşk ilâhi ile tedavi edilir.

Bir kimsenin kalbinde Allah aşkı yerleşip gömleğini yırtacak dereceye gelince bütün hırslar ve kötü ahlâklar tamamile gider insan kâmil olur, fenalıklardan temizlenir.

Ehli Sünnet

Rahman ve Rahîm olan Allahın İsmile

Her türlü sitayiş, kâinatta mevcut bütün âlemleri yaratan ve her türlü kemâl evsafını hâiz bulunan Tanrıya mahsusdur.

Bu Ulu Tanrının tazimiyle müteşabih hörmetleri Hazreti Muhammed (Sallâllahu aleyhivessellem) ile güzide olan ehli beytine nazildir. [1]

[1] Âl kelimesinin eshap kelimesiyle birlikte bulunması dinî bir vecibe olduğu halde müellif bu vecibeyi ifâ etmiştir. Çünkü.

A — Âl, Ehl beyit manâsına bilindiği gibi bazan ümmet yerinde dahi kullanılır. Ümmet ise pek şumulludur.

B — İslâmiyette bir çok fırkalar teşekkül ettikten sonra, muhterem halifemiz Ümer ibni Abdülaziz, İslâm âlemini saran nifak yangınını söndürmek gayesiyle bu vecibeyi tesbit etmiştir. Halbuki müellif daha evvel bu eseri telif etmiştir.

C — Bu vecibeyi ifâ etmek için yazı da dahi iki kelimesinin beraber yazılması meşrut olmayıp lisan ile dahi bu vecibe îfâ olunabilir veyahut birisini yazmak, diğerini söylemekle Ümer ibni Abdülazizin emrine imtisal etmek mümkündür.

PEYGAMBERİMİZİN NESEBİ

Muhammed, Abdullah, Abdül-muttalib, (adı Şeybedir.) [1] Hâşim, (adı Amr'dir) [2] Abdi - Menaf, (adı Elmüğire'dir Kusay, (adı Zeyddir) Kilab, [3] Mürre, Ke'ıb, Lüey, Gâlib, Fihr, Malik, Enneer, Kinâne, Hüzeyme, mudrike, (adı Âmir'dir) İlyas, Mudar, Nadir, Mden, Adnana, [4]

[1] Şeybenin annesi Selman, Medineli olup İstanbulda medfun Ebu Eyyubi Ensârinin kabilesindendir.

Şeybe annesile birlikte dayılarını ziyarete gitmiş ve babasının vefatı dolayısile medinede kalmışlardır.

Şeybenin anne hizmetine muhtac olmaktan azâde kalması hasebile amcası Muttalib Medîneye gidip Şeybeyi almış ve yolda terkisinde iken Şeybenin kim olduğunu sormuşlar. Muttalîb mahcubiyete meydan vermemek maksadile, kölemdir demiş ve dolayısile Abdûl muttalib diye şöhret bulmuştur. Tam adı (Şeybetül-hamd'dır

Evvelce anlattığım gibi İbni İshak dahi bu zate intisabı dolayısile kendisine Muttalibi denmiştir.

[2] Hâşim Mekkenin en büyük ve zengin şahsiyeti olup Mekke ahalisine, gelen gidene ve bilhassa hacılara et suyu ifraz edip bol bol ekmek verip tirit yaptırdığı için kendisine Haşim unvanı verilmiştir. Öz adı Ümredir.

[3] Kilâbın adı hakim olup çocuk iken köpek yavrularını sevdiği için kendisine bu isim verilmiştir.

Büyük âlim, edip ve müverrih merhum Cevdet paşa kendi eserlerinde teeddüben kilâb kelimesini yazmayıp öz adı olan hakim-i yazmıştır. Bununla beraber arap dünyasında Köpek, Kaplan ve aslandan üstün sayılır. Çünkü köpekteki sadakat, kanaat ve uyanıklık başka hayvanlarda yok ve bir çok edipler değerli hükümdarları bu sebeplerden dolayı köpeğe benzetmişlerdir. Maamafih kilâbın arap âleminde pek yüksek bir mevkii vardır. Ezcümla İslâmiyetin başlangıcında iki dâhi edip vardır ki biri Cerir diğeri Ferezdektir bu iki edip arasında ceryan eden bir münakaşada (Cerir Ferezdeke karşı şu beyiti yazmıştır:

Feğaddı-ttarfe innеke min Nemirin
Felâ Kasen beleğte velâ kilâba

Sen bana karşı gözünü yum, ağzını açma. Çünkü siz (Kaplan) soyundansınız. Ne (kâb) ve ne de (kilâb'a vasıl olmamışsınız.

[4] Hadis, Siyer ve Tarih ulemasına göre Nebii zişanın adnana kadar imtidad eden nisbette aslâ tereddüd yoktur. Adnandan İbrahime kadar olan kısımda bazen ve İbrahimden Âdeme kadar olan silsilede bir çok ihtilâflar mevcut olduğu cihetle İbni Hişam ile İbni İshak bu kitabın serlevhasında (Peygamberin Nesebi)

Vanda harap olmuş tarihi eserlerimizden

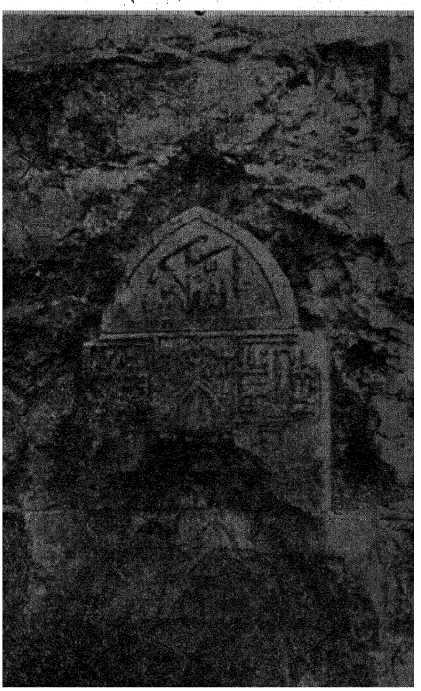
Sinaniye Camii

Yazan : Tevfik Demiroğlu

914 — 918 Cihan Harbinde Van bölgesinin ve tarihî Van şehrinin üzerinden geçen felâket ve istilâ silindiri her tarafı ve bu meyanda Vanı da yaktı yıktı. Güzel ülke baştan başa harabeye döndü. Bir çok tarihî, millî, dinî âbidelerimiz de yok oldu. İşte Sinâniye camii de bunlar arasındadır. Camiin bânisinin adı Sinan olması dolayısiyle eserlerimizde, esaslı tetkike dayanmıyan mütalealar ve kıyaslar yapılmıştır. Bazı yazarlar camiin Mimar Sinanın eseri olduğunu, bir kısım yazıcılar da Cağaloğlunun yaptırdığını yazmaktadırlar. Elde ettiğimiz resmî belgeler bu iki iddiânın da esassız olduğunu göstermektedirler.

Mimar Sinanın eseri olması varit olamazdı. Ancak Sinan Paşanın Van Vâliliği zamanında yaptırmış bulunması akla gelmekte idi. Bu defa bulduğumuz vesikalarla bu şüpheler giderilmiştir. Camiin banisi sinan kethudadırr.

1081 Hicret yılında yazılan belgede caminin banisi Sinan Kethuda olarak gösterilmektedir. 1087 tarihli vesikada ise (Vanda müte-

veffa Sinan Kethuda bina ettiği camii şerif zelzeleden harabe müşrif olup eseri binası kalmayıp eshabı hayrattan Abbas nam kimesne kendi malı ile camii mezburu bina...) denilmektedir. Sinan Kethudanın Koca Mimar sinan olması akla gelmez. Esasen dâhi Mimarımız Vanın İlk işgalinde Lütfi Paşa maiyyetinde bulunmuş lsede Vanda bina yaptıracak kadar kalmamıştır. Minaresiz olarak inşa edilen bu güzel mabedin bugün duvar kalıntıları ve mihrabı mevcuttur.

Duruma göre camiin dışı yontma taş, içi sıva, damı tonuz inşaattır. Mihrap tetkike değer bir sanat eseridir. Bu tarihi yadigârın da yok olmamasına himmet edilmesi temenniye değer..

Edd, (Bazen Uded denir.) Mukavvem , Nahur, Teyreh, Yarub, Yeşcub, Nabit, İsmail, İbrahim Halilurahman, Tarıh, (Tarih Azer'dir) [5] Nahur, sarug, Ra'u, Falih, Ayber, Salih, İrfahşed, Sam, Nuh, Lemk, Mettuşeleh, Ehnuh, (Tanrı bilir fakat tarihe göre Ehnuh kalemle ilk defa yazı yazan Idris peygamberden ibarettir) [6] Yerd, Mehlil, Kaynen, Yaniş, Şis, Âdem.

cümlesini yazıp, Adnanın yahut İbrahimin nesebi diye yazmamışlardır.

İbni Abbas, İbni Ümrü ve Hazreti Zübeyrin oğlu Ürveye nazaran nesebin mevsuk olan kısmı Adnana varan kısımdır. Çünkü Nebii zişan bilzat Adnana kadar olan nesebin mevsuk olup üst tarafı neseb üleması tarafından uydurulduğunu izah buyurmuşlardır.

[5] Kur'anı Kerimin serahatine nazaran (Âzer) İbrahimin pederidir birçok müfessir ise (Âzer) İbrahimin amcası olup Âzer İbrahimi büyüttüğü ve Arap lisanında amcaya da peder kelimesi kullanıldığı cihetle Kur'anda (Azere) peder namı verildiğini söylemişlerdir. Fakat Kur'anın serahatı İbni İshakın rivayetini takviye etmektedir.

[6] Tarih ülemasına göre beşeriyete ilk orak nücum ve Felekkiyat bilgilerini armağan eden zat da keza hazreti İdristir. Fakat İbni İshak bu ciheti kabul etmediği için kitabına dercetmemiştir.

Vâiz Danıştaya Dava açabilirmi?

— 1 —

Geçen nüshada dört kısma ayırdığımız vâizlerden dersiamlarla, Diyânet İşlerinden maaş alan vâizlerin memur olduklarını ve bunlar hakkındaki kararlara karşı idârî dava açılabileceğini ancak bir (cihet) dolayısile vaaz edenin devlet memuru olamıyacağı ve resmî bir mahiyet gösteremiyeceği resmî bir mahiyet arz etmediği için bunların azil ve nasbında Devlet Şûrası dava kabul etmiyeceğini ileri sürmüştüm.

Bu noktayı daha ziyade aydınlatmak için vakıf ve meşrut vakfı izâh ederek mukayeseler yapacağız.

Vakıf demek:

Hayır sever bir vatandaşın tahtı tasarrufunda bulunan bir malının hasılâtını muayyen bir hayır cihetine sarf edilmek üzere terk etmesi demektir. Kendisi hali hayatta iken bizzat bu ciheti yapabilir! Fakat hayatından sonra da bu arzusunu devam ettirmek için bir vakıfname tanzim eder ve bu vakıfnamede mülkünün nasıl idare edileceğini anlatır ve bütün arzularını burada gösterir.

Bu vatandaşa ilim lisanile vakıf derler.

Vakıfnamenin muhteviyatına da meşrut vakf derler.

Vatandaşın bu arzusunu tatbik eden müessseseye de vakıf idaresi derler.

Anayasamızda (lâiklik) prensibi kabul edildiği zamana kadar vakıf idareleri de resmi devâirden olup her muamelesi devlet namına yapılırdı, vakıf da bu işi devlet namına idare ederdi.

Fakat (lâiklik) prensibi kabul edildiği anda artık evkaf dairesi bu işi devlet namına ve hesabına tedvir edemez, vatandaşın nam ve hesabına hususi bir şahsiyet vasfı almaktadır.

Bir adam kendi uşağına dilediği anda nasıl yol verirse evkaf dairesi de hususi şahıs namına bu adama yol verir. Devlet şûrâsı müdahale edemez.

Bir misâl verelim:

Bay Mişon Beyoğlundaki bir apartımanını Balattaki havrada muayyen günlerde Tevrat okumak ve milletdaşlarına dinî mev'ize yapmak için vakfeder. Yahudi ruhâni cemaati bu işe ehil olanları arasında birisini intihap eder ve iradını kendisine yaptırarak tahsil olunan iradını da ona verir.

Bu adam yaptığı bütün mev'izelerinden mes'uldür, farzedelim ki: Vâiz Yahudi dinine uymayan bir meseleyi halka telkine kalkışırsa ruhâni cemiyet bunu haber alarak bu vâizin işine nihayet verirse bu vâiz devlet şûrâsına müracaat edemez, çünkü hâdise dinîdir. Devlet şûrâsı lâik bir hükûmetin kanun müessesesidir, dinî mesâilde hüküm veremez.

İkinci misal:

Bir Ermeni vatandaş Beyoğlundaki bir hanın bütün iradını Sürpagop kilisesinde Ermeni mezhebine ait vâzetmek için tahsis ederse Ermeni ruhâni cemaat bu hanın iradını toplar ve tayin edeceği bir papası bu işe memur eder ve bu papasın bütün mev'izelerini takip eder. Farzedelim ki bu papas vaiz yaparken Ermeni mezhebine mugayir olarak Protestan mezhebine uygun veyahut Katolik mezhebine uygun veyahut Ortodoks mezhebine uygun bir vaizde bulunursa ve bu da ruhâni heyete ihbar edilerek mezheplerine mugâyir vâzettiğinden dolayı bu papası azlederlerse bu papas, ben hıristiyan mezheplerinden her hangi birisine uygun vâzediyordum, Ermeni mezhebine uygun olmadığından bahisle beni azleden Ermeni ruhani cemaat kararını kaldırınız diye devlet şûrâsına müracaat edemez.

Bu misâllerle:

Anlıyoruz ki bir cihet dolayısiyle tayin olunan bir vâiz Ehlisünnet mezhebine mugayir ve Şii mezhebine uygun bir şekilde vâzettiğinden dolayı (tevcihi cihât) heyeti bu vâizin cihetini kaldırır, yerine başkasını tayin eder, bu vâiz devlet şûrâsına gidemez. kanaatındayız.

Musa Anter

Arzın ve Hayatın Menşei

Yazan: Fahrettin Balantekin

Dönme hareketinin başlaması nebülözün bir ağırlık merkezine sahib olmasile izah edilir. Ağırlık merkezinin vücudu kütle'yi kararsız denge durumuna sokmuş ve bu sebeble nebülüz bir düşme hareketi yapmıştır. Bu düşme hareketine Fizik'in (eylemsizlik = atalet) prensipi tatbik edilirse hareketin bir dönme hareketi olacağı anlaşılır. [eylemsizlik prensibi: hariçten bir te'sir olmadıkça bir cismin bulunduğu hali « hareket veya denge halini » muhafaza etmesile ifade edilir.] (eksen = mihver) etrafında bir dönme hareketi olunce (merkezkaç - anlimerkez) bir kuvvet tahassül eder ve bütün kütle bu kuvvetin tesiri altında bulunur. Filhakika fizik'ten, bilinir ki dönen cisimlerin her bir cüz'ü dönme (yö üngesine mahrekine) (teget = mümas) bir kuvvetin te'siri altında bulunur. Bu kuvvetin te'siri ile nebülöz'de yer yer mevcut olduğunu gördüğümüz mütekâsif kısımların ayrılmaları ve mevcut hareketleri sebebiyle de donüşlerine devam etmeleri tabiî bir hal alır.

Bu şekilde nebülöz'den ayrılarak dönen ve soğumaya başlıyan parçalardan herbiri yine merkez kaç kuvvetlerin te'siri altında olduğundan bünyesindeki maddelerin, merkez kaç kuvvetlerin kesafetlerle ilgili kanununa uyarak tavazzuu icabeder. Fizik'te isbat edilmiştir ki : muhtelif kesafetlerde maddelerden meydana getirilen bir karışım santrifüje edilse kesafeti en fazla olan madde merkezde olmak üzere muhite doğru kittikçe hafifleyen cişimler dizilir.

Depremlerin kaydına mahsus âletlerin verdiği rakamlar üzerine yapılan hesaplar ve (metoritler = gök taşları) nın bünyeleri üzerinde yopılan incel meler arzda ve diğer yıldızlarda madde tavazzuunun merkezde ağır, muhite doğru ise gittikce hafifleyen cisimlerin dizilmesi şeklinde olduğunu göstermektedir. Aynı te'sir altında kalmış bulunan arz küresi içten dışa doğru barisfer, pirosfer, litosfer, hidrosfer ve atmosfer gibi kısımlara tefrik olunarak tetkik edilir. Bunlardan barisfer en orta kısımdır ve demir - nikel tabiatındadır. Pirosfer - silisyum - mağnazyum, litosfer ise silisyum - alüminyum tabiatinde gittikce hafifleşen maddelerin dizilmesile meydana gelmiştir. Atmosfer ise daha hafif olan hava küresinden ibarettir.

Bu şekilde telhis ettiğimiz bazı fizik kanunları ve jeolojik müşahedeler kant - lâplas teorisini te'yit eder görünmekte ise de teorinin doğruluğunu ve teşekkülün düşünülen şekilde vukubulduğunu kabule imkân yoktur. Zaten bu imkânsızlık sebebiyledir ki kant ve laplasın ortaya attıkları fikir bir teori hududunu aşamamıştır.

Teorinin doğru olacağını göstermek için fikirlerin bu kanunlara da uyması lâzımdır fakat kâfi değildir.

Arzın ve yıldızların teşekküfüne ait faraziyenin doğru olduğunu ve başka bir tasavvura imkân olmadığını bir an için kabul edelim ve o takdirde karşılaşacağımız meçhulleri düşünelim :

Acaba kâinatın başlangıcı olan ışıklı bulut nereden hasıl oldu? Bir tahayyülden ibaret olan şu tasavvur karşımıza çıkıyor: (daha evvel yine bugünkü gibi güneş manzumeleri vardı. onların muvazenesi bozuldu; birbirile çarpıştılar, bu müthiş çarpışmanın tevlit ettiği muazzam enerji küreleri eritti, buharlaştırdı ve bilinen buluf haline getirdi. «Modern manâda kıyamet kopması işte budur. » O bulut tekrar parçafanarak yukarıdan beri izaha çalıştığımız şekilde yeni güneş sistemlerini hâsıl etti.

Boşlukta bu yıkılıp yapılma tekerrür etmekte, yani küreler bulutu, bulut küreleri doğurup durmaktadır.)

Bu insicamlı tahayyül insana tatlı geliyor. Acaba böylemi oldu diyerek bu geniş hâdiselerin vukuundaki esrara bir kül serpecak kadar tatlı geliyor...

Şu geniş hayal mahsulünü haydi varit görelim .. Bu manzumeler arasında mevcut tevazün ve birbirine tam bir irtibatı bulunan muntazam hâdiseleri böyle tesadüflerin mahsulü olarakmı kabul edeceğiz. Kâinata nazar eder. sek en küçüğünden en büyüğüne kadar her hâdise şuurlu imiş gibi ceryan etmektedir.

Bu ne muntazam bir parçalanmadır ki teşekkül eden yeni kütlelerle mütenasip olarak doğan kuvvetler âlemde ceryan eden her çeşit hâdiseye düzgün bir veçhe vermiştir.

Buna tesadüf denebilir mi?..

Haydi onlara da ehemmiyet vermiyoruz. Bu tekerrürün bir başlangıcı olacaktır. Acaba o başlangıç nedir?.

Mevcut bir kâinatmı? yoksa bir bulut mu?. ister o, ister o olsun. Acaba bu başlangıç nasıl meydana gelmiştir?

Dört Kafa Tası

(Evelki sayıdan devam)

anlamak ondan sonra ilmî esaslar dairesinde tetkik ve tahlil ettikten, mantık ve felsefeden geçirdikten ve tamamen kanaat hasıl olduktan sonra vicdanı tatmin ederek hasıl olan imana vicdanî iman derler. İslâmiyette hakiki iman budur. Çenabıhak Kur'anı Kerimde Hazreti Muhammet Aleyhisselâtü vesselâma bile (yakın hasıl oluncaya kadar ibadet et) buyuruyor. Bu da gösteriyor ki peygamber bile bütün meselelerde yakın hasıl edinceye kadar çalışmak mecburiyetindedir. Bütün müslümanlar emre göre hareket ederler.

— Demek islâmiyette en mühim olan esas akıl ve şuurunu kullanmaktır. Bu kadar liberal bir din tahayyül etmezdim, hayret edilecek şey... Taklidi imandan da biraz tenvir lûtfunda bulunur musunuz?

— Taklidi iman akıl ve şuurunu kullanmağa imkân olmayan avam takımının başkasının vicdanı imanına tâbi olarak onun peşinde yürümesi demektir. Meselâ her hangi bir çoban islâm felsefesini tetkik edemez ve anlayamaz, böyle olanlar din müctehitlerinin, derin muhakemeleri ispat ettikleri meseleleri olduğu gibi kabul ederler. İşte avamın bu imanları müctehitleri taklit demektir.

— İzahatınızdan minnettarım, ictihat hakkında da yüksek fikirlerinizden istifade edebilir miyim?

— Hay, hay.. Madam anlatmaktan zevk alırım. İctihat, usanmak bilmeyen bir gayretle çalışmağa derler. İslâmiyet, ahkâmını Kur'anı Kerim ile hazreti peygamberin sözleri olan hadisi şeriflerden alır.

Bir emir, ya kat'i olur, o emirden başka bir manâ daha anlaşılmaz veya kat'i olmaz kendisinden başka manâlar da çıkabilir. Müsaadenizle daha vâzih bir misalle anlatayım.

— Çok teşekkür ederim, sizi üzdüğümden mahcubum, afvınızı dilerim.

— Madam... Ne demek ben size karşı vicdani ve insani vazifemi yapıyorum, buna muvaffak olursam bahtiyarım.

— Çok mersi, hürmetle dinliyorum.

— Siz madmazele «bana su getiriniz» diye emir verirseniz matmazel size ayran veya kahve getirirse emrinizi ifa etmiş olur mu?

— Hayır..

— Siz «içecek bir şey getiriniz» derseniz matmazel size ayran getirirse emriniz yerine gelir mi?

— Şüphesiz, çünkü kendisine su demedim, içecek bir şey dedim. Bittabi içecek tabirine bütün içilecek mayiler girer.

— Matmazel sizin «içilecek» tabirinizi işitince onun acaba su mu? kahve mi? çay mı? ayran mı? şurup mu? diye uzun uzadıya düşünmesi ve nihayet birisine karar vermesi ictihat olur.

— Misaller hakikaten çok canlıdır; şu halde kat'i olan emirlerde ictihat olmaz.

— Tabii çünkü ictihada mahal kalmamıştır, emir kat'idir, herkes ona tabiiyete mecburdur.

— Kat'i olmayan emirlerde ictihat olunca emrin arzusuna uymazsa, meselâ ben şurup getir demek istiyorum, matmazel çay getirirse emrime muhalefet etmiş olmaz mı?

— İşte size anlatmak istediğim burasıdır Eğer sizin arzunuza muvafık ictihat ettiyse yani siz çay arzu ediyordunuz o da çay getirdiyse tabii memnun olursunuz. Bilâkis çay arzu ediyordunuz, şurup getirirse yine emrinize muhalefet etmiş olduğu için emriniz yerine gelmiş demektir. Çünkü (içecek) gelmiş emriniz ifa edilmiştir. Ancak düşüncesinde bu kadar muvaffak olmuştur, arzunuz yerine gelmezse bile emriniz yerine gelmiştir.

— Bunun dindeki ahkâmı nedir ?

— İctihadında hatâ yapan bir sevaba nâil olur, murada göre ictihat eden iki sevaba nâil olur.

— Beni tenvir ettiniz, fazla üzdüğümden müteessirrim, ancak kıymetli ilminizden istifade ederek tetebbülerimde bana rehberlik yapmanızı dileyeceğim.

— Bu hususta elden gelen bütün yardımları vicdan borcu bilirim.

Her halde bunun aslı ne evvelce mevcut bir kâinat, ne de bir bulultur. Her ikisinden başka olan bir varlık bunlardan birini ortaya atmış olmak lâzımdır.

Görüyoruz ki müfekkeremiz dönüp dolaşıp dinin bize işaret ettiği yola geliyor.

Başlangıca ait esrarı bir türlü çözemiyoruz. Bütün bu âlemin bir Hâlik tarafından yapıldığını kabule mecbur oluyoruz!...

— Devam edecek —

— Bu vâdinize mağruren şüphe ettiğim noktalarda tenvir edeceğinize eminim, ancak rahatsız etmiş olmaz mıyım?

— Madam. Dedim. Hangi noktada ne gibi bir şüpheniz varsa derhal sorabilirsiniz, her an emrinize âmâdeyim. Bildiklerimi arzeder, bilmediklerimi de öğrenerek size yardım etmekle zevk duyarım; çünkü ben de bu sayede tetebbüatımı ilerletmiş olurum. Rahatsızlık şöyle dursun bilâkis size teşekküre memnunum. Muhaveremiz burada bitti, vakit epeyce geçikmişti, teşekkür ettim, ayrıldım.

İkinci görüşme

Madamla muhaveremizin üzerinden üç ay geçmişti. Madam bir gün ziyaret etmek istediğini ve mazeretleri olup olmadığını sormuştu. Buyursunlar cevabını vermiştim. Muntazam bahçemizdeki havuz başında; çiçekler arasında sandalyeler verilmişti; hava gayet lâtif bir taraftan bülbüller ötüyordu, madamı bahçeye aldık.

— Ne güzel şâirane bir yer? hakikaten evlerde artık oturmak zamanı geçti serbest hayatın ne kadar zevki vardır, tabiatın bu lûtuflarına karşı ne kadar teşekkür edersek azdır, dedi.

— Affedersiniz madam (tabiat) namında bir varlığa inanır mısınız?

— Şüphe mi var?

— Tabii bir varlık kabul ederseniz uluhiyet mefhumiyle tezat teşkil etmez mi?

— Anlayamadım!

— Meselâ, bu çiçekleri (tabiat) yaratmış ise uluhiyet ne yapmıştır?

(Madam büsbütün hayret etti)

— Lütfen biraz daha izah buyurur musunuz?

(Elime bir gül aldım).

— Bu gülü ya Allah yarattı veyahut tabiat yarattı. İkisinin yaratmasına imkân yoktur. Tabiat yarattı dersen Allaha inanmağa ihtiyaç kalmaz. Allah yarattı dersen (tabiat) diye ortaya ikinci bir yaratıcı atmanın manâsı kalır mı? dedim.

— Hakikaten buyurduğunuz pek doğru bir söz, (madiyun) mezhebi müntesiplerinin ortaya attığı bir söz olsa gerek; biz de manâsını bilmiyerek kullanıyoruz. Halbuki (Allaha) iman eden ne bir hıristiyan, ne bir yahudi ve ne de bir müslüman Allahtan başka bir yaratıcıya inanamaz, inandığı dakikada dinden vazgeçmiş olur. Fakat bilerek bilmiyerek bunu kullanıyor. İzahatınıza minnettarım, bunu hiç düşünemezdim. Dedi.

(Araya biraz lâtife karıştırarak madamı sıkmamak için sözün mecrasını değiştirdim) sütlü çaylarımızı içtik, madam mütemadiyen vesileler arıyor, ilmî mübahaselere girişmek fırsatını gözetiyordu. Bu arzusunu sezdim, bir güzergâh olmak üzere sordum.

— Madam Avrupadan yeni kitaplar alıyor musunuz?

— Arasıra geliyor, fakat böyle muhtelif mevzular üzerinde gelen kitapları okumak mümkün olmuyor, ilmî bir cephe tayin ettikten sonra muayyen bir hedef üzerinde, tetebbüat yapılırsa daha faydalı olur. Meselâ; bir gün tarihî bir esere bakmak, ikinci gün felsefî bir eseri tetkik etmek, daha sonra riyazî bir kitaba bakmak vakti israftan başka bir şey ifade etmez. Üç aydanberidir, muayyen bir metod dahilinde çalışmağa karar verdim ve hakikaten çok istifade ettim.

— Nasıl metod? hangi mevzu üzerinde tetkikata başladınız?

— Geçenlerde rahibeliğe girmekten vazgeçtiğimi söylemiştim. Bunun üzerine, dinleri tetkike koyuldum; medeniyetin hatırasına çok hürmet ederim, bu itibarla islâm dini üzerinde tetkikatta bulundum. Geçen muhaveremizde böyle bir şey söylemiştiniz.

«Maalesef hıristiyan kaleminden çıkan hiç bir islâm tarihi bîtaraf değildir» şeklindeki kat'i hükmünüz bana tesir etmiş, mefkûremi alt ve üst etmişti.

— Affedersiniz, benim bu sözümden müteessir mi oldunuz?

— Hayır, bilâkis, ciddi telâkki ettim. Dinim için çok feyizli neticeler ve ilmî hakikatler bulmağa vesile oldu. O günden itibaren islâmiyet hakkında yazılan Avrupalıların muhtelif eserlerini tetkik ettim.

— Ne gibi eserler?

— Başta Lâtos devrinin tarihini okudum, hakikaten bu yazıdan istikrah ettim. Bir hıristiyan kaleminden bu kadar çirkin bir yazının çıkmış olduğunu gözümle gördükten sonra utandım, mahcup oldum. Bu kadar garaz, bu kadar uydurma ve tarihi beşere karşı bukadar tecavüzî medenî bir Avrupalı için şüphe gördüm. Ne kadar (papazca) bir yazı olduğu apaşikâr şekilde görünüyor. İftiralar elle tutulacak derecede barizdir. Bu kitaptan sonra Avrupalı kalemden çıkmış (islâm tarihi) namındaki eserlere bakmaktan tiksiniyorum ve sinirleniyorum.

(Devam edecek)

Biraz neş'e:

İbni Hacer, Taşoğlu

İslâm dahilerî içinde iki zatın lâkabı ibni Hacerdir. Bunlardan birisi:

Çok gabî imiş, kafası bir şey almazmış. Bununla beraber tahsile gitmiş, yedi sene okumuş, adamakıllı bir şey öğrenememiş, meyus olarak memleketine dönmüş. Bulunduğu yere yakın bir mağarada gecelemiş, sabahleyin kalkmış mağaranın damından damlıyan suyun beş santim kadar taşı delmiş olduğunu görmüş ve düşünmeğe başlamış:

— Maddelerin en yumuşağı sudur ve en serti de taştır. Bu su, bu taşı nasıl deldi? Bu su senelerce damlıyor, bu damla sebat ediyor, Bunun sebatı neticesi olarak taşı delmiştir. Demek sebat neticesinde en yumuşak madde en sert maddeyi delebilir.

Benim dimağım da taştan sert değildir, ilim de sudan yumuşak değildir.

Şu halde sebatla benim de dimağım ilmi alabilir.

Evine bir saatlik mesafeden yine geri döner. Büyük bir sebatla tahsiline devam eder ve dünyanın meşhur âlimi olur, kendisi (ibni Hacer) lâkabını alır.

Lâtifeci

Yeni Bir Eser

Gazetemize bir eser hediye edilmiştir. [Akîdei İslâm] namını taşıyan bu eserin muharriri Elbistan Müftüsü Reşit Halil İnançtır.

Bu eser daha evvel neşr olunan kitabın ikinci cildidir. Sırf bu eserin tab'ı için Elbistandan İstanbula gelen mumaileyh Sirkeci de Karadeniz Otelinde müsafireten bulunmaktadır.

Yüksek bilgili hocalarımızdan olan bu zatın bu eserinden istifade edilmesini tavsiye ederiz.

YAVRULARIMIZA

DİN DERSLERİ

Yazan

AHMET HAMDİ AKSEKİ

Diyanet İşleri Başkanının salâhiyetli kalemile yazılan bu kitaplar, ilk, ortaokul ve bütün yaştaki Müslüman çocukların öğretmensiz olarak İslâm dininin kutsiyet ve fezaibini, büyüklüğünü, ahlâk ve doğruluğun nimetlerini öğreten yegâne kitaptır.

Dört kısımdan ibaret olan bu kitaplar içerisinde: Namaz, Oruç, Hac, Zekât bahislerini ve bütün namaz sûrelerinin eskî ve yeni Türkçe asılları ve tercümeleri, Peygamberlerin hayatları, Büyük İmamların hayatları gibi çok kıymetli bahisleri ihtiva etmektedir. Her Müslüman evinin ziyneti olan bu kitapları bütün Müslüman ailelerine tavsiye ederiz.

Birinci kitap 60, İkinci kitap 100, Üçüncü kitap 100, Dördüncü kitap 130 kuruştur. Satış yeri: *CUMHURİYET* Kitabevi

İSTANBUL

Okuyuculara

Gazetemizin birinci cildi ciltlenmiş ve satışa çıkarılmıştır. Fiatı 450 kuruştur. 10 dan fazla alanlara cilt başına 50 kuruş beyiyye verilecektir.

Ehli Sünnetin diğer Neşriyatı

Kuruş	
25	Ömer Hayyama hücum
50	Helâl ve haram
30	Düşünüyorum ve soruyorum
2)	Abdest nasıl alınır
100	Kur'an Anahtarı
50	Baba öğütleri

Satış yerleri :

1 — Şehzade başı İbrahimpaşa Sebili kitapçı
2 — Çarşıkapıda Gazete bayii Bay Ali *No 6*
3 — Ankara caddesi Cumhuriyet Kitabevi
4 — Yemiş iskelesi No. 3 H. Karagözoğlu

EHLİ SÜNNET

On beş günde bir çıkar

İlmî, Dinî Mecmuadır

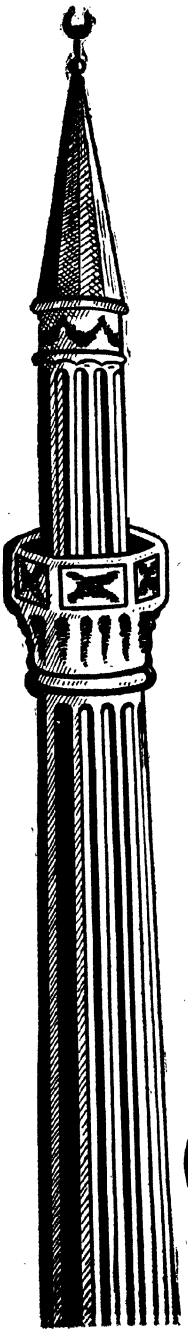
İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1

Burhaneddin Erenler Matbaası
İSTANBUL

Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Senelîği 600 Hariç için Senelîği 750 koruştur.

EHLÍ SÜNNET

☆ İÇİNDEKİLER ☆

Nâhtı Şerif	*M. Asım Köksal*
İmanınızı koruyunuz	*Abdurrahim ZAPSU*
TEFSİR	*Ehli Sünnet*
HADİS	*Ehli Sünnet*
KELÂM	*Tabibzade*
FIKIH	*Ehli Sünnet*
TASAVVUF (Mesnevi)	*Hakkârili*
Siyer	*M. Mihri Halav*
Tıb ve İslâm	*Dr. Münir Derman*
Arzu şükran	*M. Sait Çekmegil*
Arzın ve Hayatın Menşei	*Fahrettin Balantekin*
Allahın ismi ayaklar altına alınırmı	*Malatyadan mektup*
İyi yapmak çok yapmaktan	*Pertev Zapsu*
Keskin zekâ	*Lâtifeci*
Dört Kafa Tası (Roman)	*Abdurrahim ZAPSU*

SAYI 33/7

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershânesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 1 Nisan 1948 Onbeş günde bir Neşrolunur. Cilt : 2 — Sayı 33-7

NAHTI ŞERİF

Vucudun baisi esma, müsemma Yaresulallah
Kudumunla müzeyyen arşı alâ Yaresulallah.

Müşerref gözlerin ey nuru âzam rüyetullahla
Bunun gözlerde cari feyzi halâ Yaresulallah.

Ne cevher cevherin envarıtur, esrarı mansure
Veren mânayı zatın oldu mâna Yaresulallah.

Tecelli eylemekçün sırrı vahdet olundun, hak
Senin mirâcı zatında Hüveyda Yaresulallah.

Sen ol hâki tecelligâh nuranur vahdetsin
Ki hiç hükmünde kaldı Tursina Yaresulellah.

Ulvi şanını ilân için ehli semavata
Temevvüc eyledi âyatı isrâ Yaresulallah.

Beşersin şüphesiz, emmaki mayen, hilkatin başka
Over hulki azîmin Haktaalâ Yaresulallah.

Vucudu akdesin fahr ettirendir hâki, eflâke
Gelir gökten nida : Yasinu Taha Yaresulallah.

Şafaat tacını sensin giyen ruzu kıyamette
Ve bir sensin kelîmi hasu mevlâ Yaresulallah.

Tamamlar ismi pâkin levhai düsturu tevhidi
Olunmuş tâ ezelden böyle imlâ Yaresulallah.

Değil âsım, ferid olsam da boş, tarife sığmazsın
Seni kalben temaşa oldu evvelâ Yaresulallah.

Deri lûtfunde her dem inleyen âsım fakîrindir
Nigâhı re'fetinle eyle iğna Yaresulallah...

M. Asım Köksal

İslâm Kardeşler, imanın düşmanlarından kendinizi koruyunuz!

— 3 —

Misyonerlerden, Bolşeviklerden korunduktan sonra önünüze bir de Masonlar çıkar.

Masonlar !

İnsanlığa yardım ve beşeriyete karşı iyilik prensipleriyle ortaya atılırlar. İlk adımda dinsiz olanları cemiyetlerine kabul etmez gibi görünürler. Her milletten ve her dinden [localar] açarlar.

Bütün insanları birleştirerek bir mefkûre üzerinde bulundurmak gayelerini güderler.

Bunun için temiz vicdanlı bir kimse derhal aldanabilir. Mademki dinsizleri de kabul etmiyor, öyleyse benim dinime de tesiri yoktur. İmanıma dokunmaz diyerek insanlığa hizmet niyetiyle girer. Fakat bu esrarlı girişlerle yeni giren biçareyi müthiş sahreler karşısında bulundurur.

Masonluk;

Dünyanın en muazzam kuvvetleri, en korkunç silâhlariyle tehditler gösterir. [Ben ayrılırsam mahvolduğum gündür] diyerek bir daha geri dönmiyecek halde köşeye sınar, aylarca süren bu sersemlık karşısında [birader] ismini alan ilk rehberin büyük teselli ve ümitleriyle bu kâbusu yavaş yavaş üzerinden sıyırmaya çalışır. Kendisinde [benlik ve varlık] namında bir şey kalmaz, hepsi elinden alınmıştır. Bunu yine o ruhtan almak için o yoldan yürümek iztirarında kalır. [Biraderin] de'âletiyle çalışır. Bu mesleğin emrettiği şekilde bütün varlığıyle çalışmağa başlar mühim bir hizmet yapmak ve bu suretle derece almak mecburiyetini hisseder. Kendisine verilen ilk vazifeyi yapar, o vakit teveccühe mazhar olur. Bu teveccühten memnun olan biçare dünyaları bulmuş gibi sevinir. Ancak onun nazarında mukaddesat ve fazilet duyguları küçülür. Cemiyetin ana prensiplerinden kendisine tevdi edilen mahdut kısmı kendisi için en mukaddes bir ideal ve en kuvvetli (fazilet) düsturu olur. Bunlara kendisini uydura uydura cemiyetin iyi elemanları sırasına girer. Fakat ne kadar kuvvetli çalışırsa çalışsın bulunduğu derecenin fevkındaki derecenin ideal ve gayeleri kendisine söylenmez.

Derece derece yükseldikce mukaddesata karşı lâkaytlik de kuvvetlenir, nihayet cemiyetin ideallerinden başka bir şey tanımaz ve bütün mevcudiyetiyle buna çalışır.

Rumuzlar, kitabeler, hususi istılâhlara vakıf olur.

Bu cemiyet engizisyonunun yahudiler hakkındaki tatbikatın aksülâmelleri olduğu ve bu suretle (yahudilik idesinin hıristiyanlığı yutmak için kurulan ve en son derecesi (tahtı Süleyman) bulunan yahudilik saltanatın en müthiş bir cemiyeti olduğunu erbabı ilm iddia etmektedir. Esasen hıristiyanlık taassubuna karşı kurulan bu beynelmilel teşkilât son zamanlarda bütün dinler aleyhine çevrilmiş, hattâ yahudilik aleyhinde bile bulunur gibi görünür. Bütün dinler gibi yahudiliği dahi kötü gösterir. Aklını ve vicdanını tamamiyle kaybeden ve kendisini müthiş bir felâket içinde gören Mason namzedi geri dönemez. Later istemez sürüklenir, sürüklendikçe mukaddesatından ve benliğinden uzaklanır. Maddî bir takım yardımlar görür, fakat bu yardımlar imanının satış bedelidir. Öldüğü vakit de ailesi bile bu maddi yardımlara mazhar olur. Bu suretle aile arasında Masonluğa karşı bir muhabbet nüvesi kurulur. Bu cemiyet her sınıf kimseleri ihtiva ettiği için icabında seni şaşırtmak ve oyalamak için dini bilgisine iman ettiğin kimseleri bile karşısına çıkarır.

Meselâ : Tefsir yazan bir adam karşına çıkarsın da ona itimat eder müslüman sanırsın, halbuki o satılmıştır.

O aldatmak için sahneye atılmış bir artistir. Onun tefsiri de din harici bir yazıdır. Sen âlim olmazsan yandığın gündür. Biraz sağlam bir akidesi olan o kitabı okur okumaz gayelere vasıl olur.

Bir misal verelim :

Halen tefsir sahibi bir Mason vardır. Onun yazdığı tefsir baştan aşağı Masonluk fikrini takir eder.

Meryem sûresini açalım, Hazreti İsa'nın doğuşu hakkında başkasının ağzından şunu anlatır.

«İnsan babasız dünyaya gelmez, İsa da babasız değildir. Bu açıktan açığa küfürdür, hem

TEFSİR

Ayeti kerime meâlleri :

4 — O müttekiler ki sana inzal olunana iman ederler ve senden evvelkilere de inzal olunanlara iman ederler, ahiret gününe de yakın ederler.

5 — İşte bunlar Rabbinden verilmiş hidayet üzerindedirler; işte bunlar felâh bulmuş olanlardır.

Tefsir:

Müttekilerin vasıflarından üçüncüsü bundan evvelki âyette zikir buyurmuştu. Bu âyette de üç mühim vasıf daha gösteriyor.

Birinci vasıf :

1 — Sana inzal olunanlara iman ederler, yani senin peygamberliğine iman etmekle berâberaber tarafı ilâhîden meb'us olduğunuza mümindirler. Bu suretle Allahtan peygambere gelen emirleri gayet tabii telâkki ederek bunlara asla şek ve şüphe etmezler. Bunda mühim bir nükte vardır. Bu nüktede Kur'anı Azîmüşşanın bütün ahkâmına iman etmek lâzımdır. Bir tek âyetin mealini kabul etmemek iman ifade etmez. Şu halde Kur'anı Azîmüşşanın birinci âyetten başlayarak son âyetine kadar tamamı Kelâmüllâhidir, haktır. Bir harfi bile ne eksiktir ve ne de fazladır. Cibrili emin vasıtasiyle Hazreti Peygambere nasıl vahi edilmiş ise ayni surette muhafaza edilmiştir ve kıyamete kadar bâkidir.

İkinci vasıf :

2 — Bunlar senden evvel gelen ahkâma da iman ederler. Bütün peygamberlerin hak olduklarına mümindirler. Bütün peygamberlere gelen ahkâmın ahkâmı ilâhi olduğuna mümindirler. Gerek Tevrat, gerek İncil, gerek Zebur, ve gerek diğer suhufun da Allahın kelâmları olduklarına kanidirler. Onlardan Allah tarafından Cibrili emin vasıtasiyle peygamberlere nazil olan şekillerinde aynen kabul ederler.

Fakat bu şekillerin muharreflerine iman etmek mecburiyetinde değildirler.

Burada mühim bir nükte var :

Sizden evvel [inzal olunan] yani tarafı haktan peygamberlere inzal edildiği şekle iman ederler. İnzal edilmiyen muharref şekle değil demektir. Şu halde müttekiler Allahın (inzal ettiği ahkâma imanla mükelleftir, muharref şekle değil.

Üçüncü vasıf :

3 — Onlar âhiret gününe de yakin ederler. Gerek Kur'anı Azîmüşşanda ve gerek Kur'andan evvel nazil olan bütün semavî kitaplarda [ahiret gününe] iman mevcut olduğuna rağmen bunun müstakil bir surette irat buyurması büyük bir hikmet irae eder.

İnsanların akıl ve şuuru ahirete iman meselesinde şek ve şüpheye düşmeğe mütemayildir. En çok insanlar bir noktadan dalâlete girmişlerdir. Eskiden dehriyun bugün tabiiyun dediklerimiz en çok bu noktadan şaşırıyorlar.

İnsanların öldükten sonra tekrar dirileceklerine bir türlü kanaat getiremiyorlar. Hilkatı kâinattan bugüne kadar da dalâlete girenler hep bu yüzden girmişlerdir.

Bu dava öyle bir davadır ki insanları bugünkü mantıkı ile ilzam etmek için maddi bir imkân yoktur.

Bunun için bu dava halis bir iman davasıdır. Her kim ki buna halis bir iman ile iman etmiş ise hakikatı imaniyeyi bulmuş demektir. Bilâkis her kim ki ufak bir şek ve şüpheye düşmüş ise imanını kökünden yıkmıştır.

Bu hikmete binaen Kur'anı Azîmüşşan bu davaya büyük ehemmiyet vermiştir. Fatihai şerifede [din gününün mâliki] şeklinde davayı ortaya atıyor.

Bu sûrede gerek Hazreti Fahrialem Efendimize ve gerek ondan evvel gelen bütün peygamberlere inzal olunan ahkâma iman vasfını beyan buyurduktan sonra [ahiret gününe yakin] etmekte bir vasfı mahsus olarak zikir buyuruyor.

Burada mühim bir nükte daha vardır ki o da diğer bütün ahkâmı (iman) kelimesiyle

---

islâmiyeti ve hem de hıristiyanlığı baltalıyor,

Çünkü: Hazreti İsanın babasız dünyaya geldiği Kur'anın yegâne davâlarındandır. Her kim ki bunu inkâr ederse islâm dairesinde yeri kalmaz.

Kur'an diyor ki :

Hazreti Meryem'e beşer temas etmemiştir.

Diğer bir âyette de diyor ki :

«Hazreti İsanın doğuşu, Hazreti Âdemin doğuşu gibidir. Biz Âdemi anasız babasız yarattık. İsayı da babasız yarattık.» Bakınız Masonlar nerelere kadar nüfuz eder, Müslümanlar imanlarımızı bunlara kaptırmayınız.

Abdurrahim Zapsu

HADİS

İMAN KİTABI

Buharînin sekizinci hadisi şerifi :

İbni Ömer Radıyallahu anhümadan :

Şöyle demiştir ki : Resulüllah sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : İslâm beş şey üzerine bina olunmuştur. Allahtan başka Allah olmadığına ve Muhammed'in (Sallallahü aleyhi vesellem) Allah'ın resulü olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hac etmek, ramazan orucu tutmak.

İzahat :

İbni Ömer Radıyallahü anhümadan rivayet olunan bu hadisi şerif islâm binası ve islâmiyetin dayandığı beş esası takrir ediyor. Şu halde, bu beş esastan birisi bulunan Kelimei Şehadet getirmiyen kimse zaten islâm dairesine girmiş olmaz. Bunu söyliyerek ve kalben iman ederek islâmiyete girdikten sonra diğer dört esaslardan hangisini ihmal eden müslüman binasını ikmal etmemiş olur. Yıkık bir binaya barınmış olduğu anlaşılıyor, bunun için her müslüman mutlaka namaz, oruç, hac ve zekât farzlarını yerine getirmelidir.

Dokuzuncu hadisi şerif :

Ebu Hureyre Radıyallahü anhdan :

Şöyle demiştir: Nebiyyi muhterem Sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : İman altmış bu kadar şubedir, haya da imanın bir şubesidir.

İzahat :

Haya utanmak ve sıkılmak demektir. Her hangi gayri meşrû bir şeyi yapmaktan utanan kimse muhakkak ki imanın kuvvetli bir derecesinde demektir. Bilâkis hayasız kimsenin imanı zayıftır. İman ile, Peygamber'e ve Kur'anı kerimin bütün ahkâmına inanmak demektir. Gerek Allah'tan gerek Pevgamber'den ve gerek ahkâmı islâmiyeden haya etmiyen kimsenin imanı zayıftır.

Onuncu hadisi şerif :

Abdullah bin Âmir bin as Radıyallahü anhümadan :

Şöyle demiştir. Nebiyyi muhterem sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : Müslüman ; dilinden, elinden müslümanlar selâmette kalan kimsedir Muhacir de Allah'ın nehy ettiğini terk edendir.

İzahat :

Fahri âlem Aleyhisselâtü vesselâm Efendimiz (İslâm) kelimesini tahlil buyurarak müslümanların müslümanlar hakkındaki taarruzları islâm kelimesine yakışmadığını emir buyuruyorlar.

Bir taraftan kendisine islâm dedikten sonra müslüman kardeşine eliyle veyahut diliyle zararı dokunan kimse kâmil bir müslüman sırasına giremez buyuruyorlar.

Muhaceretin manası da bir yerden diğer yere gitmek değildir.

Fazilet ifade eden muhaceret Allah'ın nehi ettiği şeylerden kaçınmaktır. Yani her kim ki Allah'ın nehi ettiği bir hal karşısında onu terk edip ondan uzaklaşırsa Allah onu muhacir rütbesine nâil eder.

Onbirinci hadisî şerif :

Ebu Musa Eşari Radiyallahu anhdan :

Şöyle demiştir : «Yaresulellah müslümanla-

(*Devamı 8 de*)

---

irat buyurduğu halde (ahiret gününe imanı) (yakin) kelimesiyle ifade buyurmasıdır.

Yakin; artık sarsılmasına imkân olmayan ciddi ve kalbi iman demektir. İman mevzuuna daha ziyade kuvvet vermek için (yakin) kelimesi irat buyurulmuştur ki ahiret gününe ufak bir şüphe bütün imanları yıkmış olduğuna işaretttir.

Cenabıhak; bu âyetlerle muttekileri vasıflandırdıktan sonra bunlar hakkındaki hükmü ilâhiyi beşinci âyetle bildiriyor.

Gayibe iman eden; namazı ikame eden : nasip ettiklerimizden infak eden; sana nazil olan ahkâma iman eden; senden evvelkilere nazil olan ahkâma iman eden; ayni zamanda ahirete imanını yakinle kuvvetlendiren müttekilere hidayet mahs olan bu Kur'anı Kerimde şek ve şüphe yoktur.

Biz bu Kur'anı Kerimde bu müttekiler hakkında diyoruz ki :

Bütün insanlar arasında hidayet üzerinde bulunanlar ancak bunlardır. Cenabıhak hidayeti ancak bunlara tahsis etmiştir.

Ve insanlar arasında felâh bulanlar da ancak bunlardır. Bu suretle Allahtan korkan ve çekinen müttekiler felâh bulurlar, bunlardan başka insanlara felâh yoktur.

Ehli Sünnet

Dördüncü delil:

Allah vardır, çünkü dünya hadistir. Hadis; daimi olmıyan gelip geçici olan şeylere derler.

Eski ilmi kelâmda bu mabhas üzerine uzun uzadıya münakaşalar yapılmıştır. Çünkü; Yunan felsefesi (cüz'ü lâyetecezzi) yani ayrılmak imkânı olmayan zerreleri kabul etmezlerdi. Onlar bütün mevcudatı (suret ve heyu'â) denilen iki unsurdan ibaret zannederlerdi. Bu nazariyeleri islâm dini kabul etmeyip bütün mevcudatın (cüz'ü ferd) denilen tecezzi kabul etmez zerrelerden ibaret olduğunu ileri sürmüşler ve bununla kâinatın hâdis olduğunu isbat etmişlerdir.

Bugünkü ilimde (suret ve heyulâ) namındaki hayali mefhumları tamamiyle reddediyor. İs'âm noktai nazarını kabul ediyor bu (cüz'ü ferd) lere bugünkü ilim lisanı (atom) diyor. İlmen sabit oluyor ki bu atomlar parçalara ayrılmasını kabul etmez. Bunu parçalamağa teşebbüs eden âlimler bombardımana başlayınca cüz'ü ferd cisimlikten çıkmış olduğunu, müthiş bir enerji ve kuvvet haline inkılâp ettiğini görmüşler ikinci dünya harbinin son zamanlarda keşfedilen (atom enerjisi) işte bunu ifade ediyor, yani islâm felsefesinde ve islâm ilmi kelâmında mevcudiyeti ısrarla kabul edilen (cüz'ü ferd) atomdan başka bir şey değildir.

Son kimya keşffyatına nazaran bütün ecsamın nüvelerini teşkil eden atom cinsleri [93] kadar çıkmış ve her birisinin hassaları kabiliyetleri birer birer tesbit edilmiş, bu konu üzerinde yüz binlerce âlim çalışmaktadır.

Şu halde cisimler cüz'ü ferdlerden teşekkül edince her şey hâdis oluyor.

Hudus öyle bir vak'adır ki; esasen mevcut olmıyan ve sonradan eczaların eklenmesiyle hasıl olur.

Böyle oluş ayni zamanda, kemale erince bir takım saiklerle eczalar birbirinden ayrılıyor, bozuluyor, var yok oluyor, yine yok var oluyor bu cereyan hudusun ifadesidir.

İnsan ve hayvanın birer zerreden teşekkül ettiğini bu zerreler başka zerreleri kendisine çekerek eklene eklene bir mevcudiyet olduğunu hayat safhalarını geçirdikten sonra gerileme safhası başlayarak nihayet parçalanmak ve zerrelere inkilâp etmek sona vardığını görürüz.

Her sene bahçelerimizdeki ağaçlarımız bir takım tahavvüller geçirerek bize çeşit çeşit meyvalar verdiğini görürüz bu meyveleri yiyoruz, midemizde zerrelere ayrılıyor. İkinci sene aynı ağaçta ayni cinsten yine meyvalar çıkıyor, her sene çıkan meyva ayrı ayrı şeylerdir. Bunlar hudusün en bariz delilleridir.

Arziyat âlimleri (jeolog) kürrei arzın hergün biraz daha eskidiğini ve günün birinde tamamiyle bozulacağını bize kat'iyetle ifade ediyorlar.

Hattâ şemsin bile ziyası günden güne azaldığını ve lekeler düştüğünü bize ispat ediyorlar. Bunların hepsi kâinatın hâdis olduğunu kat'iyyen ifade ediyor.

Her hâdis bir muhdisi icap ettirir, yani bir şey yok iken bunu icat eden bir mudis lâzımdır

Bu ihdası eden de başka bir ihdas edene dayanır, nihayet hâdis olmayan bir kadime dayanması zaruridir ve bunu akıl kabule mecburdur. Çünkü kadim kabul edilmezse devir ve teselsül lâzımdır, devir ve teselsül de muhaldir.

Bir misalle izah edelim:

« Tavuk yumurtadan yumurta tavuktan » Bu devir birkaç bin asırlar kabul etsek bile nihayet bunun ilk nüvesi ne tavuk ve ne de yumurta olmayan bir şeye dayanmak zaruretindeyiz, yoksa böyle devir muhaldir, akıl kabul etmez.

İnsanlar bir anneden, anneler annesinden, nihayet milyonlarca anadan sonra muhakkak bir başka sâike dayanmak mecburiyeti vardır ki islâm felsefesinde Âdem Aleyhisselâm olarak kabul edilmiştir. Tabiiyanin bahsettiği maymun dahi yine hudusu ispat eder, fakat böyle bir maymun tanımıyoruz ve kabul edemeyiz.

Mademki kâinat hâdistir, bu hudusun ilânihaye cereyanı mümkün değildir, bir kadime dayanmak lâzımdır.

Bunu kabul etmek akla vaciptir, fakat bu vacip aklidir delile dayanır.

Tabipzade

FIKIH

Abdestin tam hükümleri :

Kalın sakalların yalnız sakalın yüz kısmını yıkamak vaciptir.

Seyrek olan sakallar da suyun deriye kadar ulaşdırması vacipdir.

Yüzün hududundan aşan kıllara su ulaştırmak vacip değildir çünkü kıllar yüzden değildir.

Dudaklar yumulduğu vakit görülmeyen kısım ağıza tabidir yüze tabi değildir.

Gözlerin içini yıkamak zararlı olduğu için câiz değildir suyu kirpiklere vardırmak lâzımdır.

Arızî bir sebeple parmaklar birbirine yapışmış; tırnak uzayıp dönmekle parmak ucunu kapamış ise; hamur, mum, ve çapak gibi şeylerle örtülmüş ise bunları gidertmek ve suyun altına girmesini temin lâzımdır.

Buna binaen: Tırnaklarının üstüne öje sürmek bir müslüman kadını abdest alırken mutlâkakazıması vesuyun tırnağına değmesini temin etmek farzdır kazımazsa ne abdesti ne guslu olmaz.

Boyacının tırnağında kalan boya ve kınanın tırnağa tesir etmek suretiyle bıraktığı rengin tırnağın üzerinde zar teşkil etmediği için abdeste mani olmaz.

Parmaktaki dar yüzüğü oynatarak suyun altına girmesini temin etmek lâzımdır.

Tabanındaki yarıkları yıkamak zarar verirse yarıkların üzerindeki ilâcın üzerinden su geçirmek kâfidir. Su geçirmesi dahi zarar verirse üstü mesh edilir.

Mesh dahi zarar verirse halile bırakılır. Eğer bunların hiç birisi zarar vermezse zararı olmayacak mıkdarını yapmak fâzımdır.

Ancak ilâçlar yarığın üstünü aşmamak lâzımdır Aşan kısım kazılarak yıkanmak lâzımdır bu dahi zarar olmamak kaydile mukayyeddir.

Gerek abdest aldıktan ve gerek gusul ettikten sonra traş olarak kılları almak ve yahut tırnak kesmek; bıyık kırpmak abdesti ve guslu iadeyi itilzam etmez çünkü parzi sakit avdet etmez abdest ve gusul yerindedir.

Bunu bir misalle izah edelim:

Öğle namazına abdest aldım abdestten sonra traş oldum traştan sonra kalkar namazımı kılarım

Veyahut abdest aldım daha sonra tırnak kesdim kalkıp namaz kılabilirim.

Ancak bu iki halde traşta ve tırnakta kanamamak şarttır.

Kanayınca bozulur yani kılların traşlaması ve tırnakların kesişi abdesti ve guslu bozmaz.

Ehli Sünnet.

(*Hadisin devamı*)

rın hangisi afdaldır ? » diye sual ettiler. « Müslümanlar ; dilinden, elinden selâmette kalandır » cevabını verdiler.

Izahat :

Bu hadisi şerifte bundan evvelki hadisi şerifi teyit ediyor, ayni zamanda islâmiyetin faziletini anlatıyor.

Onikinci hadisi şerif :

Abdullah bin Âmir bin as Radiyallahü anhümadan :

Şöyle demiştir : Resulullah sallallahu aleyhi vesellema biri « İslâmın en hayırlısı hangisidir ? » diye sordu. « İtamı taam etmen ve tanıdığın ve tanımadığına selâm vermendir » cevabını verdiler.

Izahat :

Bu hadisi şerif islâmda en büyük faziletin açları doyurmak olduğu ve tanıdığına ve tanımadığına selâm vermek olduğunu takrir buyuruyor.

Müslüman Kardeşler !..

Salâm vermek sünnet ve selâm almak farzdır. (Sabahlar hayır olsun) , (Gün aydın) ve (Tün aydın) gibi kelimeler selâm yerini tutmaz.

Selâm islâmın temel davalarındandır selâm ile bir müslüman diğer bir müslüman kardeşine dua ediyor ve Allah'ın selâmetine nâil olmasını istirham ediyor hatta odadan çıkıp tekrar odaya giren yine selâm vererek müslümanlara dua etmesini ve bilmukabele selâm alarak duaya nâil olması islâm âdetlerinin en mühimlerindendir.

Diğer bir hadisi şerifte :

Efendimiz buyuruyor ki :

Her kim üç şeyi bir araya getirebilirse imanı da tamam toplamış olur. Nefsine karşı olsa da insafı elden bırakmamak, herkese selâmı bezl etmek ; fakir iken de infâk eylemek.

Bu üç noktaya dikkatle nazar eden bir insan islâmiyetin ne kadar yüksek ahlâklar kurduğunu anlar ve islâmiyetin büyüklüğünü takdir ederek hayran kalır.

Bu kadar yüksek bir ahlâk hiç bir din ve hiç bir millette yoktur ve olamaz da. Çünkü Fahriâlem ahlâkın ikmali için gelmiştir. Ondan üstün ahlâk dusturları getiren olmamıştır ve olamaz da. Yeter ki biz anlayalım : ve istifade edelim...

Ehli Sünnet

TASAVVUF

23 — شاد باش ای عشق خوش سودای ما
ای طبیبی جمله علتهای ما

24 — ای دوای نخوت وناموس ما
ای تو افلاطون وجالینوس ما

25 — جسم خاك از عشق بر افلاك شد
کوه در رقص آمد وچالاك شد

26 — عشق جان طور آمد عاشقا
طور مست وخر موسی صاعقا

Tercümesi :

23 — Daima şad ol ey bizim aşkımız ki bizim tatlı sevdamızsın ! Ey bütün hastalıklarımızın doktoru olan aşk sen şad ol..

24 — Ey aşk sen kibirimizin, namusumuzun ilâcı ve çâresisin.

Sen bizim Eflâtunumuz ve bizim calinasımızsın.

25 — Topraktan olan bir cisim aşk sayesinde eflâke yükseldi. Sabit olan dağ aşktan raksa gelerek harekete geçti.

26 — Aşk, Tur dağının canı oldu harekete getirdi aşıklar gibi mest etti. Hazreti Musa'da bu aşkı görerek yere kapandı ve bayıldı.

İzah :

Hazreti Mevlâna bundan evvelki şiirleriyle nefse hitap ederek diyor ki :

Artık yeter seni bağlayan ipleri kır ne zamana kadar altın ve gümüş bağlariyle esir olacaksın ; biraz kanaat et hırstan kendini kurtar . Sadef kanaat etmedikçe içi inci tutmaz. Dünya hırsından vaz geç de biraz aşka meyil et aşka gir. Kim ki aşkın şiddetinden üstünü başını yırtacak dereceye gelmezse o hırstan kurtulamaz gel hırstan kurtul ! Aşka tutul !..

Bu tavsiyeden sonra aşkı tasvir ediyor aşka hitaben :

Yaşa, varol daima sevinç içinde şad ol, sen bizim tatlı sevdamızsın, sen bütün maddî ve manevî hastalıklarımızın ilâcısın, her kim ki : aşka müptelâ olursa onda maddî ve manevî hiç bir hastalık kalmaz. Aşk bütün derdlerin doktorudur :

Hem öyle bir doktkor ki : Bizim kibir ve gururumuzu gidererek bütün manevi fenalıkları tedavi eder ahlâ ımızı düzeltir, ahlâkımızı tashih etmekle şeref ve namusumuzu da kurtarırsın. Sen eflâtundan da câlinusdan da daha kuvvetli doktorsun, sen bize her şeysin !.

Sen öyle bir şeysin ki ; seninle ülfet eden toprak bir cisim yükselerek arşı alâya ulaşır.

Fahrîâlem Efendimiz beşerdir. Beşer Hazreti Ademin neslindendir. Cenabıhak Hazreti Ademi topraktan yaratmıştır şu halde beşerin unsuru aslisi topraktır. Ve yahud beşerin madde kısmı topraktan hasıl olan gıdalarla teşekkül ediyor, binnetice toprak demektir.

Toprap ise madde itibariyle daima yere bağlıdır, yerin cazıbesine tabîdir. Tabiaten kendisini cazibei erzdan kurtaramaz. Fakat aşk onu öyle bir halə getirir ki tabiatı hilâfına olarak arzın cazibesinden kurtulur semaları geçer eflâke kadar yükselir.

Mevlâna burada Fahrıelem Efendimizin mıracına işaret etmiştir. Topraktan bir cisim olan Fahrıalem vücudu aşkı ilâhî sayesinde cazibei aşktan kurtularak semalara yükseldi ve miraca mazhar oldu öyle ise onun yolundən giderek aşkı ilâhi ile beslenen her insan da bütün maddi ve manevî hastalıktan kurtulur.

Akıl ve şuura malik olan cisim aşka tutulduğu gibi akıl ve şuurdan âzade olan diğer cisimlerde aşka tutulunca canlanır harekete girer.

Nitekim sabit bir cisim olan (Tur) dağı aşkı ilâhiye tutulunca harekete geldi yerinden oynadı raksa geldi aşktan parçalandı.

Bu hadiseyi izah eden Mevlâna diyor ki : Bu aşk (Tur) dağına can olarak girdi. Cenabıhakkın tecellisi cansız olan dağı canlı yaptı aşka geldi ve aşkından mest oldu. Bu hadiseyi göziyle gören Hazreti Musa'da derhal secdeye kapandı ve aşkı ilâhiden bayıldı.

Mevlâna Ayeti kerimeye işaret ediyor

Âraf sûresinin yüz kırk ikinci ayetinde;

« Musa Aleyhisselâm tayin eylediğimiz vakıtte gelince rebbisi ona hitap etti ve onunla kouuştu. Musa dedi ki ; Yarabbi bana kendini göster. Cenabıhak buyurdu ki ; Ya Musa beni göremezsin. Lâkin bu dağa bak eğer dağ yerinde durur ve karar ederse andan sonra sen beni görürsün. Cenabıhak dağa tecelli buyurunca dağ sarsılarak parçalanmağa başladı Hazreti Musa dehşetten düşüp bayıldı. Ayıldığı vakit. Seni tenzih ederim, sana tövbe ettim. Ben iman edenlerin ilkiyim. „

Dağları parçalayan aşkı ilâhı ve tecelliyat rebbani ile aşına olan kimse bütün saadetlere nail olur.

Hakkârili

İbni Hişam diyor ki : Nebi Zişanın Ademe kadar uzanan nesebile İdris hakkındaki sözü İbni İshak Bekkâiye rivayet edip ben de onları harfi harfine Bekkâiden naklediyorum. [1]

Diğer üstadım Halid oğlu Karrenin mahdumu Hallâd'ın kendi hocası Sevr oğlu Şakik'in mahdumu Züheyrden o da Diâme oğlu Katadeden öğrendiğine göre İsmailin nesebi bu şekildedir :

İsmail, İbrahim - Halilürrahman, Tarih, (Azer) Nahur, Esreg, Ergu, Falih, âbir, Şalih, İrfahşed, Sam, Nuh, Lemk, Mettuşeleh, Ehnuh, Yerd Mehlâil, Kayin, Enuş, şis, Adem.

İbni Hişam diyor ki :

Ben bu kitapta Tanrı yardım edip dilerse İsmailden başlayarak Nebi zişanın aba ve ecdadı hakkında izahat vereceğim.

İsmailin diğer evlâd ve ahfadı hakkında tafsilât vermeyip yazılarımı Nebi zişanın siyerine tahsis etmekle Nebi zişanla alakası bulunmayan, Kur'anı Kerimde mevzuu bahs olmayan, Kur'anın nüzulüne sebe pteşkil etmeyen Kur'anın tefsiri mesabesinde olmayan ve Kur'anın kudsiyetini açıkça göstermeyen bahisleri (ihtisar gayesini temin etmek üzere) yazmadım.

Ediplerce maruf bulunmayan bir çok şiirlerle münasip görmediğim karışık ve bazı kimselere kötü tesirler yaratacak sözleri de yazmadım.

Üstadım Bekkâinin bizzat İbni İshaktan değil, diğer hocalarından eşitip bana nakil ettiği şeyleri de bu kitaba sokmadım. Tanrının lûtuf ve inayeti sayesinde rivayetin en yüksek derecesine varıp İbni İshakın hiç bir sözünü de ihmal etmem.

İsmailin evlât ve Ahfadı

İbni Hişam diyor ki:

Bekkâi lağabile maryf Abdullah oğlu ziyâd hocası muttalibiden, o da İbni İshaktan bize nakil etti ki:

İsmailin on iki erkek evlâdı varmiş:

Nabit, (Bu en büyükleridir.) Kayzer, Ezyel, Mişa, Mesmeâ, Maşi, Demma, Azer, Tıma, yetur, Niş Kayzema.

İbni Hişam diyor ki on çocuğun annesi Cürhum soyundan Amr oğlu Muzazın kızı Raledir.

[1] Bu eserin neşrine başladığım günden beri kendime ait notlarda bir çok hatalar vardır. O kadar ki yalnız sözüm değil, özüm bile yanlış yazılmıştır.

Yanlış düşünmek, yanlış yazmak moda ve sebebi iftihar olduğu bir zamanda kendimi bu pâyeden mahrum etmemek ülküsiyle tashiha kalkışmam. Fakat on üç asırdanberi bir harfi bile değişmeyen İbni İshak eserinin tahrifine de meydan vermek doğru olmadığından 15-3 48 tarihli tefrikadaki hataları tashih ediyorum.

Yanlışı :	Doğrusu :
Müteşabih	Müreşşah
Kilab	Kilâb
Enneer	Ennedır
Nadir	Nezar
Mden	Meadd
Adnana	Adnan

Hazreti Peygamberin Sağlık ve Tıp hakkındaki Büyük Düşünceleri

Bütün dinler ilimle tezat teşkil ettiğine rağmen islâmiyet ilimle tam mutabakat teşkil eder bunun için bir islâm feylosof tam bir müslüman olabibir.

Fakat azacık ilimle fenle uğraşan bir hiristiyan hiç bir vakit tam bir hiristiyan olamıyacağı gibi mütefekkir bir yahudi dahi tam bir yahudi olamaz.

Çünkü hiristiyanlık [inan fakat sorma] Dösturile insanları tefekkürden men eder.

Bir insan sormadan, aramadan, araştırmadan nasıl iman edebilir? Mütefekkir bir yahudi Tevrat namındaki yazıları okuyunca Allaha isnat etmekten utanır.

Kendi kendisine buna iman etmeğe hicap duyar din ile fenni bir arada cem edemez.

Şu halde hiristiyan ve yahudi mütefekkiri modern ilim ve fen karşısında mukaddes kitaplarına iman edemezler hakiki bir inanış elde edemezler.

Halbuki bir müslüman mütefekkiri böyle değildir din ve ilim aynı yoldan yürür birbirine tezat teşkil etmez. İlim imanı iman ise ilmi takviye eder.

Bunun için bir Fahreddin Razi tam âlim olduğu halde hakikî bir müslüman idi.

İmamı Gazali bütün beşeriyete felsefe dersini verirken islâm dininde (Hüccetül islâm) rütbesile bir din imamlığı yapıyordu.

Bunun içindir ki: Avrupâda [Din ve ilim arasında mütemadi bir niza] mevcut iken islâmiyette din ile ilim arasında hiç bir vakit münazaa olmamıştır

Hiristiyan; yahudi tefekkürden memnudur.

İslâm ise tefekküre memurdur.

Şeriat sahibi diyor ki: "Bir dakika düşünmek senelerce ibadetten hayırlıdır„

Kur'ani Kerim ise:

Düşünmiyor musunuz?

Anlamıyor musunuz?

Fikirlerinizi işletmiyormusunuz? Şeklindeki emirlerle insanları düşünmeğe dâvet ediyor.

Bundan anlaşılıyor ki islâm, dini; fikir, ilim, hakikat dindir. Hurafat ve taassup dini değildir.

Bütün bu hakikatlara rağmen avrupa kültürile beslenen islâm kültürile asla alâkaları olmayan yarım mütefekkir münevverlerimiz avrupadan ne buldularsa onları satmakla meşgûl şuursuz tüccarlar gibi malı tetkik etmeden toptan alıp satmakla avrupanın hurafalarına karşı vücuda gelen bütün iman yanlışlıklarile bize aynen devrediyorlar bunlardan bilhassa [Din mani terakkidir] düsturunu dahi kuvvetli bir inançla bize getirdiler; yalnız getirdiler değil bütün mevcudiyetile de tatbik ettiler hatta mukaddesattan vaz geçirmek için her türlü maddi ve manevi tazyiklerden geri kalmadılar.

> *Suyun kâsesi bin altına olsa her gün yıkanınız.*
>
> Hazreti peygamber

Bunlar islâm yavrularına dinsizlik propagandasile zevk almağa başladılar.

Ortaya gülünç bir zihniyet çıktı.

"Mütefekkir ve münevver olan dindar olamaz„

Bu zihniyet yukarıda izah edilen hiristiyanlık dininin ilme olan ayrılıklardan doğmuştur. Ve umum dinler hakkında haksız olarak tatbik edilmiştir.

Yine yukarıda izah ettiğimiz gibi islâm dini ilmin ve hakikatın özü olduğu için buna mukabil "mütefekkir ve münevver olanlar mutlaka müslüman olmalıdır„ dösturunu koymak muvaffık olur.

Biz bu hakikatı meydana çıkarmak için ilim ve fende salâhiyetleri olan arkadaşlarımız vastasile modern ilim ile islâmiyeti mukayese ettireceğiz.

Bunun için iki nushadan beri kimya ve fizik muallimlerinden «Fahrettin Balan Tekin» arzın ve hayatın menşei hakkında tetkikata başladı bütün nazariyeleri izah ettikten sonra islâmiyeti hakikatle karşılaşdıracak. Bu nüshadan itibaren de gerek din ve gerekse fen ve ilim sahasında derin kuvvete mâlik doktor Münir Derman «Tıp ve islâmiyet» namında

Tıpı Ne beviyi tetkik edecektir. İşte ilk makalesini takdim ediyoruz.

Ehli Sünnet

— 1 —

Yüce Resulu Ekrem büyük bir tabib idi. Tababet sahasında büyük buluşlarını anlamak için, onun mübarek hayatlarını baştan sonuna kadar tetkik etmek icap eder. 1300 şu kadar sene evvel kurduğu büyük din tetkik edildikte bugünkü ve yarınki tababetin temeli olan cismani ve ruhani bir temizlik ortaya çıkar. O devirdeki cehalet neticesi insanlar ve cemiyet içindeki pislik hem gıdai, hem cismani ve hemde ruhani idi. Bu mülevves insan yığınları muhitinde emsalsiz bir cevher temizliği içinde bütün cihana ilahî bir ibret numunesi olarak Rasulu Ekrem ortaya çıkıyor. Beşeriyet, cehalet ve pislik içinde kurumuş odun yığınları gibi asırlarca kendilerini hem cismani ve hem ruhani girdap içinden kurtaracak bir münci beklediler. Rasulu Ekrem, Hırra dağından ilahi bir şimşek gibi cehalet ve dalâlet içinde bekleyen bu insan kitleleri içine inmiş ve beşeriyet birden alevlenerek temizlik deryasına doğru akmağa başlamıştır. Hazreti Peygamber ashabına Hıfzıssıhha kaidelerini dinî şekilde tavsiye buyurmağa başlıyor.

Her şeyden evvel temizliği kurduğu dinin esası olarak kabul ediyor ve temizliğin mertebe mertebe yükselerek Allahın sevgili kulu olmağa en büyük şart koşuyordu; Nihayet temizlik imandan büyük bir Rükn oluyordu. Temizliğin imandan olduğunu bütün beşeriyete ilân eden Hazreti Rasul bu temizlikten büyük bir mana kastediyordu. O zamanki dalâlet ve cehalet içinde yüzen sıcak ve cehennemi muhit sakinlerinde pislik tasavvurun fevkinde idi.

1 — Evler, Elbiseler, vücutlar pis koku içinde ve vahşet halinde idi.

2 — Çekirgeden Yılana kadar ölü hayvan etleri ve her türlü temizlikten uzak gıdalar mideleri doldurmakta idi.

3 — Fahişelik itibar addedilir. Kadınlar erkeklere tenasül azalarını teşhir edecek kadar fuhuş almış yürümüş, hırsızlık, şekavet ve nihayet taş parçası olan putlara tapmak bir din halini almıştı.

Hazreti Rasulun istediği temizliğin çevrildiği noktalar bu pislik deryasına doğru idi. Muhterem sahabelerinden musırren istediği şeyler şunlardı. Bunlar islâmiyete girme ve yükselme esaslarının başlangıcıdır.

1 — Yenecek ve içilecek şeylerin temizliği

2 — Muhit temizliği.

3 — Vucut temizliği.

4 — Ruh temizliği.

Bu esaslara muti olarak hayatlarını imrar edenler için uhrevi büyük mükâfatların kendilerini bekliyeceğini haykırıyordu. Asıl garip ve ehemmiyetli olan cihet söyledikleri mübarek tavsiyelerinin, çocukluk yaşından beri kendilerinin harfiyen tatbik etmesidir. Hazreti Rasulun yüksek insaniyet ve şefkat hislerile dolu bir hazine olan mübarek kalbi, beşeriyetin her türlü süfli felâketlerine cihanşumül bir hassasiyetle acımış ve onların düzeltilmesi için büyük ve emsalsiz gayretler göstermiştir.

Dr. Münir Derman

Gerçi bu gün vatandaşların maddî ihtiyaçlarına dokunmak, mecmuanını yazı kadrosuna dahil değildir; fakat manevi yıkımlarına deva sunmak, bu sahadaki dilek sahiplerile alâkadarlara duyurmakta başlıca vazifemizdir.

İşte bu asil seslerden biri daha yükseliyor:

Malatyadan aldığımız bir okuyucu şiirini aşağıya derc ediyoruz.

Ehli Sünnet

ARZU ŞÜKRAN

Müjde Eyl.. Mümin Türk, müjdeler sana
Gözün aydın olsun Eyl.. mâ'sum ümmet
Nasıl ferah, sevinç gelmez insana
İlmü irfanla çıktı; Ehlisünnet.

Mükedderdik: Kalpler dolarken pasla,
Gönül razı olmuyordu elbette:
Allahtan ümit kesmemiştik; Asla
Vuslat bekliyorduk, sanki gurbette.

Demeliyiz bu gün Elhamdülillâh;
Kalkıyor güneşten zulmet perdesi,
İslâm makbul olacaktır inşaallah;
Aklın, Hakkın, Hakikatın ertesi.

Rabbim: Yolundaki mücahitlere
Yardım bekliyoruz lutfunu göster,
Arzu şükran için müşahitlere
Çekmegil tevfiki hidayet ister.

M. Sait Çekmegil

Arzın ve Hayatın Menşei

— 3 —

Yazan: Fahrettin Balantekin

Geçen iki makalede arzın menşei hakkında ileri sürülmüş olan " kant - laplas „ teorisini tetkik etmiştim. Bu yazımla da hayatın menşei ve tekâmülü hakkında ileri sürülen fikir ve nazariyeleri incelemiye başlıyorum.

Hayatın menşei hakkında bu günkü ilimde başlıca üç görüş tarzı ile karşılaşıyoruz ki bunları şöylece kısaltabiliriz.

1 — Fezada esasen hayat nüveleri mevcuddu. Arzın fiziki ve kimyevi şartları bu nüvelerin inkişafına imkân verecek bir duruma girer girmez bu nüveler gizledikleri hayatiyeti açığa çıkarmışlar ve yeryüzünde hayat böylece başlamıştır.

Bu fikri bir çok cihetlerden reddetmek mümkündür. Bir kaç tanesini sıralayalım.

(A) — Hayat nüvesinin manâ ve mahiyyeti nedir? açıklanmamıştır..

(B) — Bu nüveler arzın fiziki şartları gerekli duruma girinceye kadar hayatiyyeti nasıl muhafaza etmişlerdir? Boşlukta cereyan ettiği ilimde kabul edilen hâdiselerden mütessir olmamışlar mıdır?...

(C) — Arzın gerekli şartları husul bulur bulmaz fezadaki bu nüvelerin tamamı gelip arzamı yerleşmişler, başka yıldızlara gitmemişlermidir ? Gitmişlerse bu gün onlarda neden hayat müşahede edilmiyor; gitmemişlerse bunun arza inhisar etmesinin sebebi nedir?.

(D) — Fezada bu nüvelerden artık hiç kalmamışmıdır?. Kalmış ise bu gün niçin yerde mantar biter gibi hayat nüvelerinin inkişaf ettiğini görmiyoruz da « bir canlı mutlak surette başka bir canlıdan hasıl olur. » diye fizioloji kanunları kabul ediyorlar? Eğer kalmamış ise arzın şartları müsaade eder etmez bu hayat nüvelerinin bütününün arza yerleşmesindeki sebep ve saik nedir?

(E) — Her ne şekilde ise hayatiyyetini muhafaza edebilen mahiyyeti meçhul bir takım nüvelerin mevcut olduğunu haydi kabul edelim. Bu nüveler fezaya nereden gelmiştir? Bu nüveleri boşluğa hangi sihirli el serpmiştir.

Görüyoruz ki bu fikir hayatın menşei hakkında bizi aydınlatmaktan çok uzaktır.

2 — Arza hayat nüveleri diğer yıldızlardan gelmiştir. Bu nüveleri nakleden vasıtalarda meteo itlerdir.

Bu fikrin de pek çok zayıf tarafları vardır.

(A) — Meteoritler arzın hava tabakasına çarparak dehşetle ısınırlar, bu ısınmada nüveden hayatiyetin kalabilmesini tasavvura imkân yoktur.

(B) — Nakil vasıtaları meteoritler olmayıp başka şeyler ise onlar nedir?.

(C) — Diğer yıldızlara bu hayat nüveleri nereden gelmiştir?

Bu cihetlere tatminkâr bir karşılık bulunamaz. O halde bu düşünüş de bizi aydınlatacak durumda değildir.

3 — Bu fikirde organik bünyelerin yapı taşları ele alınmıştır.

Tabiî ilimler bize öğretmektedir ki her uzvî varlık (nebat, hayvan veya insan) hücre denilen yapı taşlarından meydana gelir. Bu yapı taşlarının dıştan içe doğru üç kısmı ardır;

(1) — Hücre zarı.

(2) — Protoplasma.

(3) — Çekirdek.

Hücrede hayatiyet halinin müşahede edildiği esas kısım protoplasmadır. Protoplasmanın bünyesini teşkil eden unsurlar karbon (C), Hidrojen (H), oksijen (O) ve azot (N) dır. Az miktarda kükürt (S) ve fosfor (P) de bulunur.

Bu teoriye nazaran karbonun su içerisinde ve suyun unsurları bulunan Hidrojen ve oksijenle birleşmesi suretiyle meydana gelen kimyevi madde muhitle madde alış verişine başlamıştır ki işte bu madde alış verişi hayatiyyetin tam kendisidir? Bu suretle su içerisinde organik bünyelerin yapı taşları olan hücre veya hücreler meydana gelmiş bunlar da yine tabiî ilimlerin gösterdiği yollardan çoğalarak zamanla bugünkü durum tahassul etmiştir.

Bu düşünüş hayatın su da başladığını da öne sürmüş oluyor. Susuz hayat olamıyacağı muhakkaktır. Lâkin biraz daha esaslı bir inceleme mahsulü olmakla beraber hayatın menşeine dair olan bu son fikir de asla tatmin edici değildir. Filhakika bu düşünüş aşağıda bir kaç tanesini işaret ettiğim noktara cevap verememektedir.

(A) — Karbon su ile hangi şartlar altında ve nasıl birleşmiştirde hücre meydana gelmiştir?.

(B) — Karbonun bu bileşiği nasıl olmuş da hayatiyetin tam kendisi demek olan [muhitle madde alış verişi] yapmaya başlamıştır? Bu gün kimyada tanıdığımız karbon bileşikleri veya karbonun bu elemenetlerle teşkil ettiği

Allahın ismi ayaklar altına alınırmı?

Malatya'dan bir mektup aldık, bu mektubun mühim kısımlarını aynen derç ediyoruz bu mektuptan çıkan netice şudur :

[Selâhaddin Tümeş] namını taşıyan Matatya Fabrikası müdürü [Şubat 948] haftası içinde verilen bir baloda üzeri [Allah ve Peygamber] isimleri yazılı bir halıyı yerlere serdiriyor ve ayaklar altına alarak üstünde dans ettiriyor. Hadise doğru ise..

18 Milyon Türk ve Müslümanın hissiyatı diniyesine tecavüz eden adam hakkında derhal takibat yapılması mahalli C. Savcılığının cümlei vezâifindendir.

Sümer Bank Müdürü umumisi de işine nihayet vermelidir. Böyle bir hareket kızıl bir koministen başka kimseden çıkmaz.

Bunu ihbar ettiği için vazifesine nihayet verilen temiz kanlı Türk ve Müslüman işçinin de vazifesine iâde ederek dini ve vatanı hissiyatından hem teşekkür edilmeli ve hem de mükâfat verilmelidir.

Meselenin hemen tahkiki ile işe el koymasını Malatya Cumhuriyet Savcılığı ile Sümer Bank Umum Müdürlüğünden rica ederiz.

Ehli Sünnet

Mektup Sureti

Sayın Bay :

Mekteplerde dini derslere başlanacağını bir çok gazetelerde memnuniyetle okunmuş ve belki 18 milyon vatandaşlarda buna candan memnun kamışlardı. Fakat şu varki :

(Bu gün domuz etinin yendiği ve her tarafımız apaçık ve daha da açılmamın son haddine ulaşmak ve hiç bir yerimizin örtülü kalmamasına varabilmek istidat ve kabiliyetinde bulunduğumuz, Tanrı ile Resulü müzün ismi celilleri yazılı halılar balolarda yerlere serdirilerek ayaklar altında çiğnemek, üzerinde dans edilmek ve rakı içilmek istendiği.)

Şu zamanda bu dini bilgi ve derslere acaba dansa, açıklığa olan düşkünlük, istidat, kabiliyetler derecesinin Dörtte biri kadar olsun itikat ve saygı gösterilecek ve o kadar kıymet verilebilecekmi?

Şu işittiklerimden pek çok acı ve iztirap duyduğum için siz büyüklerime de duyurmak zorluğunda kaldım. Affınızı dilerim. Zira bunu bir dini ve millî bir hizmet olarak vazifemi yapabilmiş olursam bana ve sizlere ne mutlu.

1 — Tanrı ve Resulümüzün ismi celilleri yazılı bir halı bu ayın - Şubat 948 haftası içinde yapılan bir baloda Malatya Mensucat fabrikasının kantininde yerlere serilmiş olduğu Hamido adında bir dindaşımız tarafından görülmesi herhalde çok fazla derecede şuuruna ve kanına dokunmuş olacak ki derhal kaldırmağa teşebbüs ediyor. Fakat keyfiyet bazı gösterişçiler derhal müdüriyete bildirmek üzere lokanta garsonluğundan iâşe şefi yapılmış kara Kemâl denen adama söyleniyor. Bu gelerek Hamidoyu tekdir ediyor ve müdüre haber veriliyor. Türk - İslam maskesini taşıyan müdür Selahattin Tümeş fena halde asebiyetle gelerek kaldırılmasına mâni olmak istediği sıra Hamido hiç metanetini bozmayarak müdüre bu yazıyı okuyarak okutuyor. Ve diyorki : = Bu halı hiç yerlere serilir üzerinde rakı içilir, dans edilirmi ? Bunu bir hiristiyan iken hiristiyan yapmaz = demesine karşı ne cevap verilmiş olsa beğenirsiniz (Sen ne çıkarıyorsun seni Fabrikadan atıyorum) olmuştur ki bu cevabın ne kadar acı ve ağır o'duğu ancak kanında Türklük ve İslamlık ve dinine sadık olan vatandaşlarca takdir olunabilir.

2 — Bu kış yapılan bir av gezintisinde vurulan bir domuz getirilerek Fabrika lokantasında pişiriliyor. Müdür olan adam yedikten başka başkalarına da (tabii onun gibi yeyenlere)ikram ediyor. Bu gibilere lanetten başka söylemeğe bir şey bulamıyorum.

3 — Fabrikada yıllardan beri canla, başla ve hatta hayatı bahasına çalışan işçilere beş veya iki kuruş zam çok görülürken beri yanda Müdürün hoşuna giden ve zevk, hevesini tatmin edici bir bayan ilk muracatta açık bir yer yoksa dahi onun için bir yer bulunur ve ihdas edilir ve daha olmazsa sabahtan akşama kadar oturup gezmesi için olsun külliyetli ücret verilir. Denile bilirki Fabrikanın varidatı müdürün aldığı fuzuli maaş ve yevmiyeye ve haftada bir eksik olmayan balolarına ve aklına gelen inşaatı yaptırmağa kâfi gelmemekle beraber şimdide «SU PERİSİ FİLİMİNDE» gördüğü havuz gibi binlerce liraya mal olan bir havuz yaptırmasına yeltenmektedir. İmza mahfuz

---

bileşikler neden böyle bir mübadele yapamıyorlar?..

Görüyoruz ki hayatın menşei hakkında bu günkü ilimde ortaya atılan bütün fikirleri yine bu günkü ilimlerin kanunları, müşahedeleri ile cerh etmek mümkündür. Bu fikirler bir çok noktalarda ilmin vardığı neticelerle tam bir tezat halindedir.

O halde hayatın menşei ne şu ne bu gibi tesadüfler olabilir. Büyük bir intizam içinde ceryan eden hayatiyet hâdisesinin başlangıcı tamamen şuurlu olmak lâzımgelir.

Şu halde hayat bir saniin eseridir. Bu sani, de hiç şüphe yok ki dinimizin bize tanıttığı Hâliki kâinattır. - *Devam edecek* -

İyi yapmak çok yapmakdandır

İran'ın eski azametli şahlarından Cimşid bir cariyesiyle beraber Ceylân avına çıkarlar. Cimşid cariyesine der ki :

— Bak şu kaçan Ceylânın sağ boynuzunu uçuracağım. Oku atar, sağ boynuzunu uçurur. Cariyesine maharetini tasdik ettirmek için :

— Nasıl ?

Cariye cevaben :

— Hop kerden ez, pür kerden est. Yani iyi yapmak çak yapmakdandır demiş, Cimşid kızmış tekrar

— Bak şimdi sol boynuzunu da uçuracağım der, ikinci oku atar, ikinci boynuzu da uçurur.

— Nasıl ?

— İyi yapmak çok yapmakdandır.

Cimşid kızarak :

— Şimdi sağ boynuzunu dikerim diye öyle bir vaziyette atar ki sağ boynuzunun yerine ve dikine saplar yine

— Nasıl ?

— İyi yapmak çok yapmakdandır.

Büsbütün kızan Cimşid :

— Şimdi de ikinci boynuzunu dikerim ve eli de boynuzun arkasında kalacak Ceylânın başını kaşıyacağı bir sırada oku ikinci boynuzun yerine saplar, eli arkasında kalır.

— Nasıl ?

— İyi yapmak çok yapmakdandır. Deyince:

— Vay benim maharetimle alaymı ediyorsun, seni terk ediyorum der.

Cariye emir Şahındır, ancak sizden bir istirhamım vardır. Bu çölün ortasına bir köşk yap ben de hayatımın son demlerini burada geçireyim. Ancak köşkün bahçesinde (70) basamaklı bir kule yapsınlar, ara sıra kuleye çıkıp atrafa bakayım der.

Cimşid emreder böyle bir kule ile bir köşk yaptırır. Cariyenin bütün ihtiyaçlarını temin ederek kendisini terk eder.

Cariye o günden itibaren bir İnek yavrusu bulur her gün sabah akşam kucaklıyarak kulenin başına çıkarır orada yemini yedirir yine kucaklıyarak aşağı indirir yedi sene buna devam eder.

Yedi sene sonra bir gün Cimşid'in hatırına gelir, Cariyeyi yoklamağa gider. Cariye Şahı karşılar biraz sonra müsaade ediniz bir vazifem vardır yapıp geleyim der.

Şah bakar ki : kocaman bir öküzü kucakladı yetmiş basamaktan çıkardı yine kucaklayıp aşağı indirdi.

Şah — Hayretle bu nedir ?

Cariye : İyi yapmak çok yapmakdandır diyerek cevap verir.

Pertev Zapsu

Biraz Şaka !

Keskin Zekâ

İki arkadaş Ankara caddesinden aşağı iniyorlardı. İranlı tütüncünün önüne gelince gazete ve mecmualar arasında [İslâmiyet] diye bir gazete gözlerine çarptı.

— Buda ne ?.

— Dinî bir gazete olmalı.

— Kim çıkarıyor ?.

— Şemseddin Yeşil.

— Ne münasebetle ?.

— Her şeyde münasebet aranmaz ya. .

— Bunu demek istemiyorum bu kelimenin mutlaka arkası var.

— Ne olabilir ?.

— [Nasıl kökünden yıkılabilir ?.] olmalıdır.

— Yapma arkadaş ..

— İnanmazsan açda bak !.

Açıp baktılar. İlk sahifesinde [Namazın felsefesini bilmiyenler namaz kılmamalı] cümlesini okuyunca..

— Hakikaten kuvvetli buluş nereden de buldun ?

— Gaye malûm ; hedef malûm ; buna fazla zekâya lüzum yok...

Bu muhavereyi dinleyince hatırıma Cimşidin bu hikâyesi geldi.

Cimşidin gayet zeki bir cariyesi vardı. Bunun zekâsına, sürat intikaline, hafızasına Cimşit hayran kalmıştı. Bir gün kendisine hitaben [Yumurta] dedi.

Cariye bu kelimeyi derhal hatırasına geçirdi. Üstünden yedi sene geçti. Yine günün birinde Cimşid [Ne ile yenir ?] dedi.

Cariye derhal :

[Tuz ile] cevabını verdi. Cimşid kendisinden sordu.

— Nasıl oldu da yedi sene bu kelimeyi hatırında tuttun ?.

— Efendimizde abes bir kelime çıkmaz her kelimenin mutlaka bir arkası olması lâzım bunun için [Yumurta] kelimesinin arkası gelmedi. Günün birinde gelecek diye bekledim, bu gün arkası gelince cevabını verdim dedi.

Keskin zekâ bir çok gizli gayeleri meydana çıkarır...

Lâtifeci

Dört Kafa Tası

(Evelki sayıdan devam)

— Galiba lisanlarına tercüme edilmiş bir çok islâm tarihleri vardır onlara bakdınız mı?

— Onlardan da bir ikisini okudum, tarihler haddi zatında çok güzel ve bi tarafane yazılmıştır fakat tarih felsefesi etrafında mütercimlerin ilâve ettikleri [kayıtlar, şerhler ve notlar] aklı başında olmıyan ve işin ciddiyetini anlamıyan bir adamı muhakkak şaşırdır, bir çok hakikatları çürütür, yanlış mukayeselerle, biçare tarihin içini dışına çıkarır. berbad bir hale getirir. Avrupa mütefekkirlerinin bu kadar mutaassıb olduklarına ve dini mefkûrelerine bu kadar zebun olduklarını tasavvur edemiyordum. Hakikaten mütetebbi bir insan sıfatiyle, bunları görmekle müteessirim.

— Madam. Dedim. Bu asabilikte bir az haksız değilmi siniz, yanılmıyor musunuz ?.

— Hayır, hiç bir vakit bakınız size anlatırım; Mister Kartlabel'in [Kahramanlar] namındaki kitabını okudum Hakikaten ; bu zat hıristiyanların en münsif bir âlimidir. Bir takım fikirlerini anlatayım ; Kitabında böyle diyor « Bilcümle ihram ve heykeller hiç bir şey olmayıp hakir odun parçalarından ibarettir. Zahiren ve batınan yalnız ve yalnız bir mabud vardır. Bilcümle ihramı terk ve Cenabıhakka rucu etmelidir. » Diyor. Ne açık bir hakikat !.. Bundân sonra devam ederek nihayet « Allah büyüktür ! İslâm büyüktür. Bizim elimizden gelen Cenabıhak her ne işlerse ona tevekkül ve inkıyad etmekten ibarettir » dediği ve bu hakikatları itiraf ettiği halde, yine bir çok yerlerinde. hıristiyanlık taassubundan kendisini alamıyor, güneş gibi açık hakikati hem kabul ediyor hem de çekiniyor.

— Başka Garb âlimlerinin fikirlerini tetkik etmediniz mi ?.

— Evet.. Alaman âlimi Gote Kuran'dan bahsederken « Kur'an vehlet ûlada, karîni memnun etmezse de sonradan fusunile cezbeder ve daha sonra güzelliğiyle teshir eder » diyor ve Kur'anı kerimin büyüklüğünü itiraf etmekle beraber kelâmı ilâhi olduğunu itirafa dili varamıyor. Başka bir yerde de « Eğer islâm böyle ise cümlemiz dâirei islâmiyette yaşamıyormuyuz ? » diye bir sual açıyor. Fakat hıristiyan taassubunun iliklere kadar işliyen tesiri altında ne o (Eğeri) tetkik ediyor ve ne de bu hakikati teslim ediyor.

İngiliz muharriri Jon de Venport'un kitabını okudunuz mu ?.

— Evet... Hakikaten pek müttehit bir muharrir olarak Jon de Venport çıkmış fakat mutaassıb Avrupa bu bîçarenin kitabını yakmış. intişarına mani olmuştu. Bu muharririn bilhassa hoşuma giden şu mutalâaları müsaadenizle aynen okuyayım :

« Hazreti Muhammed aleyhisselâtu vesse- »
« lâmın getirdiği şüpheden ve iki yüzlülükten »
« âzâde idi. Kur'anı kerim tevhid akidesinin »
« en kuvvetli âbidesidir. Bunlara, insanlara, »
« seyyarat ve sevabite perestişi meneden Haz- »
« reti Muhammed, doğan her şeyin izmihlâ- »
« le uğrayacağı, esas makulâne istinad ettir- »
« miştir. Hazreti Muhammed'in zevk aklisi »
« zaman ve mekândan; şekil ve sûretten mü- »
« nezze, binaenaleyh, bişerîk, gizli fikirlerimize »
« muttali, kendi zâtile kaim, lâyetenahi ve »
« ezeli bir mevcudiyeti tanıyor ve tebcil edi- »
« yordu. Resulu ekrem tarafından en sağlam »
« bir surette kabul edilmiş ve Kur'anı kerim »
« müfessirleri katiyetle tarif etmiştir. »

(Devam edecek)

EHLİ SÜNNET
On beş günde bir çıkar
İlmî, Dinî Mecmuadır

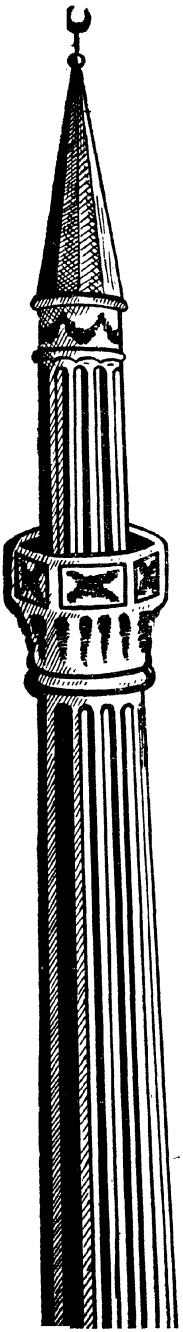
İdare Evi :
Ankara Caddesi No. 52 / 1

Burhaneddin Eremler Matbaası
İSTANBUL

Baş Yazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup Adresi :
İstanbul Posta Kutusu 839

Abone şartları : Türkiye için Senelliği 600 Hariç için Senelliği 750 kuruştur.

EHLİ SÜNNET

İÇİNDEKİLER

Nâtı Şerif	HAMDİ
İmanınızı Sakınınız . . .	Abdurrahim TAPSU
TEFSİR	EHLİ SÜNNET
HÂDİS	EHLİ SÜNNET
FIKIH	EHLİ SÜNNET
KELÂM	TABİBZADE
Biraz Neş'e	LÂTİFECİ
Tasavvuf (Mesnevi) . .	HAKKÂRİLİ
Tıb ve İslâm	Dr. Münir DERMAN
Arzın ve Hayatın Menşei	Fahrettin Balantekin
Ahmet Emin Yalmana Açık Mektup	Abdurrahim TAPSU
Ehli Sünnet Cami-ül Ezherde	Mustafa RIZA
Mukaddesata Tecavüz . .	Albay H. ŞENKON
Dört Kafatası	Abdurrahim TAPSU

SAYI 34/8

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE: 2 15 NİSAN 1948 Onbeş Günde Bir Neşrolunur. CİLT: 2 — SAYI: 34 - 8

Nâtı Şerif

Ey ilme medine, hilme menba [1]
İrfana, hazine, lütfe mecma [2]

Hüsnün gibi âfitab [3] *Tâban* [4]
Görmedi cihanda ayni matlâ

Ser eşmesin embiyaya zan mı?
Ger çeşme ola elinde isbâ [5]

Hâk sana mizac eylemiştir.
Lütfü kerem ikılıp mülemma [6]

Etvarın ile cihan müşerref [7]
Envarın ile cihan mürassa [8]

Ey iki cihanda rahmet Ivan
Oldu keremin Kamuya matmâ [9]

Oldemde cihana doldu hayret
Olmaya cihanda senden eşfa [10]

Divan Şairlerinden
Şair HAMDİ

---

1 — Menba = Akan yer
2 — Mecma = Toplanacak yer
3 — Âfitab = Güneş
4 — Tâban = Işık veren
5 — İsba = Parmak
6 — Mülemma = Parlak
7 — Müşerref = Şereflenmiş
8 — Mürassa = Zinetlenmiş
9 — Matmâ = Göz kalan yer
10 — Eşfâ = En çok şefaat eden

İslâm Kardeşler, İmanın düşmanlarından kendinizi koruyunuz!

Geçen yazılarımızda iman düşmanlarını anlatırken (Alevilik) kelimesini göstermiştik.

Aziz kardeşler!

Alevî demek Hazreti Ali'ye bağlı olanlar demek değildir. Alevî kelimesi (alevden) gelir. Bunlar aleve tapan Mecusilerin kurduğu kurumdur. Bunun için Şiilik başka Alevilik yine başkadır.

Şiilik Hazreti Ali taraftarı olup üç zümreye ayrılır:

1. — Müfaddila
2. — Sabbe
3. — Galiye

Müfaddila zümresi tam ehli sünnet gibi itikat ederler Ashabı Resülullâha dil uzatmazlar. Ancak Hazreti Ali Efendimizi diğer üç halifeden üstün tutarlar. Bunlar muntazaman namaz kılar, oruç tutar bütün ibadetlerinde müfrit bir taassup gösterirler.

2. — Şiai sabbe.

Hazreti Aliyi seviyorum diye Ashabı Resülullâhtan bir kısmına sebbeder söverler. Bun lar da derece derecedir bir kısmı yalnız Hazreti Muaviye'ye diğer bir kısmı Hazreti Ebubekir'e ve Hazreti Ömer'e diğer kısımları üç halife ile beraber aşarai mübeşşire Talha Vezzübeyre bir kısmı da bunlarla beraber Hazreti Ayşe Validemize söverler.

Diğer kısmı şiayi galiyedir:

Bu kısım da Allah mefhumu İslâm imanına tam muhalif bir şekildedir.

Bunların bir kısmı: Hazreti Ali'yi peygamber, bir kısmı Hazreti Ali'yi allah, bir kısmı da hıristiyanlar gibi Hazreti Ali'yi ondan sonra gelen bir takım kimseleri Allahın oğlu telâkki ederler. Bu kısmın islâmiyetle alâkaları kalmamıştır.

Alevilere gelince bunlar şiayi gâliyeden addediliyorsa da bunların hedef ve gayeleri büsbütün ayrıdır.

Bunları ilim kitapları şöyle izah ederler:

İslâmiyet İranı istilâ ettikten sonra Mecusilerden mürekkep bir cemaat toplandı ve aralarında bir anlaşma yaptılar bunların içinden (Hemdum Kırmıtı) namındaki bir sergerde söze başladı: Kardeşler, İslâmlar bizim memleketimizi istilâ etti, saltanatımızı yıktı, bizi perişan etti. Biz bunlara karşı silâhla mukabele edemeyiz. Bunları ancak hile ve desise ile karşılarız. Hepimiz İslâm kıyafetine girer müslüman oluruz, ondan sonra muntazam bir program dahilinde İslâm âkidelerini bozmak ve hurafatlar vücuda getirmek için çalışacağız. İslâmları içinden yıkmak için cahilleriele alırız, onların gazablarını tahrik eder. İmanlarını çeleriz. Ancak bunu yaparken âlim olanlardan sakınırız. İlim erbabından kendimizi koruruz.

İslâmın en mukaddes kitabı olan Kur'anı Azimüşşana kendi kendimize mâna veririz.

İslâm ûlemasının verdiği bütün mânaları çürütmeğe çalışırız.

Zaten cahilleri elde ettik mi? Kütle bizdedir. İmanlarını çarçabuk yıkarız, kendilerinden öcümüzü alırız.

Bu zümre senelerce çalışan muazzam bir mesainin neticesidir. Tarih boyunca islâmiyete büyük büyük darbeler vurmuştur. (Hasan Sabbahın) meşhur fitnesi göz önündedir. Ondan sonra Sultan Selim zamanındaki İsmail Safevi ile olan muharebe neticesinde Safevinin mağlûbiyeti üzerine İran memleketine ve diğer İslâm diyarlarına sevkolunan (Alevi) daileri bu mel'anetleri bütün varlığile yapmış ve zaman zaman fitneler, mukaleteler çıkarmışlardır. Bunlardan en şerirleri şeyh postuna bürünerek islâmı içinden yıkmak üzere faaliyete geçmişlerdir.

Medrese ve tekke gavgaları namı altındaki hâdise islâmiyet ve alevilik gavgasından başka bir şey değildir. Ancak cahil padişahlar işin farkına varmamış (idarei maslahat) ile gûya dir. Dürbün bir âlim olsaydılar derhal bu fitiki dın zümresini himayeye tevessül etmişlerneyi kökünden kazar, alevilerin fesatlarına nihayet verirlerdi. Maamafih bu da bir cilvei rabbanidir.

Bu fitnenin bizim zamanımıza intikal eden bakiyeleri (Bektaşi ve melâmî) şeklinde hali faaliyettedirler. Bunlar imanları zedelemek için her türlü hezeyanları mâneviyatı namına halka telkin ederler. Bir takım zırva itikatlarla

TEFSİR

Âyeti kerime meâlleri:

6. — O kimseler ki küfür ettiler (Allahın dinini inkâr ettiler) ister onları korkut, ister onları korkutma onlar için müsavidir, iman etmezler.

7. — Onların kalpleri üzerine ve kulakları üzerine Allah mühür vurmuştur. Onların gözleri üzerine perde koymuştur. Onlara büyük âzap vardır.

Tefsir :

İlk beş âyetle müttekilerin vasıfları anlatılmış olmakla bu âyetlerle de kâfirleri tavsif buyuruyor. Allahı inkâr edenler küfürlerinde inat ettikleri için Cenabıhak da onların kalplerini mühürlemiştir. O kalplere artık iman nuru girmez, onların kulaklarını mühürlemiştir. O kulaklara hâk sözü girmez. Onların gözlerine perde konmuştur, hakikat nurunu göremezler.

Onun için onları ister korkut, ister korkutma onlar iman etmezler.

Mühürlenmek tâbiri:

Bir zarfın, bir kabın, bir örtünün, bir kapının ve buna benzer şeylerin üstü mühürlenir. Kalp de mârifeti ilâhiyeyi kendisinde toplayan bir kap gibidir. İman nurunun girmemesi için Cenabıhak tarafından mühür vurulmuştur. Dimağa kelâmı ilâhinin ulaşması için kulak bir kapı şeklindedir. Cenabıhak bu kelâmı ulaştırmamak için kulaklarına mühür vurulmuştur.

Fahriâlem Efendimiz bir hâdisi şerifinde:

«İptida bir günah yapıldığı zaman kalpte siyah bir nokta kara bir leke hasıl olur. Eğer sahibi pişman olur, tövbe ederse kalp yine parlar, etmez de günah tekerrür ederse evvelki de artar, nihayet öyle bir raddeye gelir ki leke bir kılıf gibi bütün kalbi kaplar.»

Bu hadise nazaran bir insan küfür ve günahında israr ede ede nihayet kalbi bir kılıf kaplar ve kılıf da artık mührüilâhî ile mühürlenirse ona nuru hidayet giremez.

Burada hatmin Allaha isnâdı insanlar günahları kesbede ede tabiatı saniye hükmünü alır, kendilerini ondan alamıyacak bir hal alınca abadin kesbi Allahın halkı ile mühürlenmiş olur.

Bu âyetlerin sebebi nüzulu:

İbni Abbastan bir kaç yoldan rivayet olunan hadislere göre:

Âleme rahmet olan nebiyizişan bütün insanların iman etmesine ve hidayeti ilâhiyeye tâbi bulunmasına fevkalâde havahiş beslerdi. Medineye teşriflerinden sonra da Yahudilerin reisleri gelirler çevitlik yaparlar inkârı küfür de ileri giderlerdi. Efendimiz de müteessir olurlardı.

Bu âyeti kerime ile bunların küfürde inat ede ede artık kalpleri tarafıılâhiden mühürlenmiş bunlara iman nasip olamıyacağını teselli olarak ihbar buyurur, Efendimizin bunlara dine gelmediler, Allahın hidayetine vasıl olamadılar diye müteessir olmasını gidertmek, diğer taraftan da küfürde inat edenlere tevbih ve tekdir hikmetile bu âyeti kerime nazil olmuştur.

Bundan sonra da yüz âyetin evs ve hazrec münafıkları hakkında nazil olmuş ehbarı yahudu ihtiva etmektedir.

Buraya kadar birisi iman, diğeri küfür sahibi iki zıd zümreyi tasvir buyurmuştur ki **birincisi:** mütteki olup onların ahvallerini ve akıbetlerini, **ikincisi:** Açık olarak küfürü israr edenlerin ısrarlarını ve bu inat ve ısrarları dolayısile hidayete ulaşamıyacaklarını ve onlara büyük bir azap hazırlandığı emir buyuruluyor. Bundan sonra da gizli din taşıyan sureten müslüman ve hakikaten kâfir olup münafık ismini alanları tasvir buyuracaklardır.

EHLİ SÜNNET

---

namaz ve oruç vesair ibadeti lüzumsuz olduğunu iddia ederler.

Müslüman kardeşler!

Bu zümre diğer zümrelerden daha tehlikelidir. Biraz maneviyat, biraz da iman meselelerini öğrenelim diye bu dedelere tâbi olursunuz. Fakat sizi yavaş yavaş din perdesi altından dinden çıkarırlar, bunlardan sakınınız, imanınıza yazıktır.

Abdurrahim ZAPSU

HADÎS

Buharî'nin 13 üncü Hâdisi Şerifinin meâli:

Enes bin Malik Radiyallahü anhümadan: lahu aleyhi vesellem Hazretleri buyurdu ki: lahu aleyhi vesselem Hazretleri buyurdu ki: Hiç biriniz, kendiniz için arzu ettiğinizi kardeşiniz için de arzu etmedikçe iman etmiş olmaz.

İzahat:

Bu hâdisi şerifle fahri âlem efendimiz imanın kemâlini bize anlatıyor. İmanın kemâli müslüman ve mümin olan kimse kendi kardeşinin bütün isteklerine kendi isteği gibi alâkasıdır. Kendi nefsine ne seviyorsa kardeşine de onu sevmek zaruretindedir. Çünkü insan birbirinin hakikî kardeşleridir. Çünkü mahlûkun bir zümresindendir. Bu zümreler iman birliğiile birbirine kardeş olduktan sonra bu iman birliği okadar kuvvet bulmalıdır ki müslüman kardeş müslüman kardeşin isteğini kendi isteğine tercih etmiş olsun.

Buna canlı bir misal vereyim:

Hâdis imamlarından olan (Vakîdi Hazretleri) bir bayram günü evlâdına bayramlık alamıyacak vaziyette imiş, karısı kendisini tazyik ediyor, istikraz ederek çocuğunu sevindirmesini istiyor.

İmamı Vakîdi bir arkadaşına bir pusula gönderiyor ve kendisinden para istiyor bu arkadaşı da yanındaki bir kese paranın ağzını mühürleyor. Kese imamın eline geldiği vakit ayni zamanda başka bir arkadaşından bir pusule gelir, kendisinden para istikraz talebinde bulunuyor. İmam kardeşimin ihtiyacı benimkinden daha mübremdir diye ayni keseyi ağzını açmadan arkadaşına gönderiyor.

Arkadaşı da keseyi alır almaz başka bir arkadaşı kendisinden para talep ediyor, o da ayni keseyi o adama gönderiyor.

Nihayet dördüncü elde iken kesenin ilk sahibine para lüzum oluyor o da dördüncü arkadaşa bir pusula gönderiyor, para istiyor. Bu da ayni keseyi kendisine gönderiyor.

Keseyi eline alan zat (İmamı Vakiye) göndermiş olduğu kese olduğunu hissediyor.

Hemen imama gidiyor ve kendisine diyor ki: Ya imam ben size para göndermiştim, siz sarfettiniz mi?

— Hayır filân arkadaştan pusula alınca onun ihtiyacı benimkinden fazladır diye ona gönderdim.

Beraberce kalkar üçüncü arkadaşa giderler o da paranın başka arkadaşa gönderildiğini söyler. Oradan kalkıp dördüncü arkadaşa varınca hâdise anlaşılır.

Beş arkadaş birbirine sarılarak islâm uhuvvetinin sevgisile hasıl olan göz yaşları arasında keseyi dört arkadaş paylaşarak bayram ihtiyaçlarını tatmin ederler.

İslâm dininde kardeşlik ve muhabbet budur, muavenet böyle olur.

Kendine sevdiğini din kardeşine de isteyeceksin.

Maalesef bu büyük imam hakkında: Bir mason gazeteci lüzumsuz yere tecavüz ediyor. Masonluğa hizmeti dokunmadığı için naklettiği hâdislere karşı zeban dirazlık yapıyor, cidden şayanı teessüftür.

Gerek hâdis, gerek tefsir, gerek kelâm ve zim bugünkü acıklı durumlarda değillerdi. Onlar nuru imandan nurlanır, kendilerinde kin, garaz ve imana münafi haller yoktu. Onların her sözü, her fikri bugünkü mefkûrelerle mukayese edilemez.

Onların mütalâa ve düşünceleri tabi'iyun fikirlerile; hıristiyan akidelerile; müsteşrik herzelerile zehirlenmiş değildiler. Onlar mucizeyi mucize olarak kabul eder. Harikulâde olarak kudretî ilâhiye dahilinde favkattabiiyye cereyan ettiklerine iman eden hakikî müslümandılar. Allahın kudretini inkâr edecek seviyede bulunan bir mason, bir tabiatçı dinsize fikri uydurmak lüzumunu hissetmezlerdi.

Onun için hakikî müslümanlar mucizeleri ve kerametleri islâm ilimleri dairesinde kabul eder, kendisini masonlara veyahut tabiatçı kimselere uydurmak mecburiyetini hissetmez.

Bizde ayni yoldayız cenabıhak bizi o yüksek âlimlerin feyizlerinden ayırmasın.

EHLİ SÜNNET

KELAM

Geçen derslerde; demiştik ki:

Dünya ve bütün kâinat bir eserdir. Her eser bir müessirin vücudunu gösterir. Her san'at eseri bir san'atkârı isbat eder.

Öyle ise bu eseri vücude getiren Allahın varlığı muhakkaktır.

Yine demiştik ki:

Bütün kâinat hikmetle doludur. En ufak bir zerreden en büyük bir seyyareye kadar hepsi hikmetle birbirine bağlıdır. Öyle ise hakîm bir Allahın varlığına şüphe edilmez.

Yine demiştik ki:

bütün kâinatta inkâr edilmez bir nizam ve bir intizam vardır. Her nizam ve intizamı vücuda getiren nâzım bir Allahın mevcudiyetini kabul etmek akıl için zarurettir.

Yine demiştik ki:

Gördüğümüz bütün mevcudat hâdistir. Bu hâdislerin bir kadîme dayandığı ve o kadîmin mahlûku bulunduğu aklın kat'iyyen kabul ettiği hakikattir.

Öyle ise: Allahı inkâr eden bir şahıs akıl ve şuurdan tamamile mahrumdur.

Biraz da hissî düşünelim;

Uzaktan bir ses işitiyoruz, bu ses kuvvetli bir san'atkârın mızrabile ihtizaza gelen bir ud sesidir. Acaba bu ses kendi kendine uddan çıkar mı? Hiç şüphesiz ki: Hayır. Ud bir alettir, onu inleten mızrap da bir alettir. Bu aletler kendi kendilerine hiç bir ses çıkaramazlar.

Bu udu kucağına alacak; mızrabı parmaklarında tutacak; ayni zamanda musiki ilminde üstad olacak ki: Parmaklarının oynatışı mızrabın vuruşu kuvvetli bir bilgi ve maharetli bir san'at vecde gelsin, yoksa mızraplar olmazsa çıkan sesin bir kıymeti olmaz.

San'atkâr ne kadar âlim ve san'atta ne kadar mâhir olursa o eser de o kadar cazîp ve o kadar mükemmel olur. Şu halde eserin mükemmel oluşu san'atkârın da kâmil oluşuna kat'î delildir.

Kâinattaki bu mükemmel nizam, intizam, hikmet ve güzellik halikî kâinatın kemâl sıfatlarile müttasıf olduğunu alîm ve hakîm olduğunu apaşikâr gösterir.

Allahı inkâr etmek udun sesinden çıkan kuvvetli ahengi takdir ettiği halde sanatkârın yokluğunu ileri sürmek kadar belâhat olur.

Vevahut; elindeki saati görerek harekâtını takdir ettiği halde bu saati yapan, çarklarını bir araya getiren ve hareketine sebep olan bir saat mucidinin veya san'atkârının mevcudiyetini inkâr etmek kadar gülünç olur.

Öyle ise Allah vardır, onu inkâr etmeğe aklı beşer müsait değildir. Bunu kabul etmek aklen vaciptir. Bu vücup aklî delillere dayanır.

TABİPZADE

Biraz Neş'e

Bir kervan yerinden kalkarak başka bir şehre doğru hareket etmiş, yolda bunlara bir dede katılmış, bu ihtiyar dervişe kervan sahibi bütün mevcudiyetile hürmet eder. Yedirir, içirir, hattâ sigarasını bile verir.

Bir iki gün seferden sonra tam bir gedikte kırkharamilere rastlarlar.

Derviş ortadan sıyrılır, yüksek bir kayanın başına çıkar, fosul.. fosul.. çubuğunu çeker..

Kervanbaşı haramilerle didinir.. Dedenin bu haline daha ziyade kızar. Fakat bir şey söyleyemez.

Bir aralık kervan sahibi cebinden bir çıkın çıkararak karısına verir, karısı bu çıkını şalvarının içine kor.. Dede de bunu görür.

Haramiler bütün adamların ellerini ve kollarını bağlıyarak eşyayı götürmeğe başlarken dede çağırır:

— Be ahmak adam büyük serveti bırakıp nereye gidiyorsun? Servetin çoğu bayanın şalvarı içindedir, bunları alsana!

Haramiler bu söz üzerine tekrar geri döner, kadının şalvarını çıkarmağa başlarlar.

O esnada etrafı karakol basar, haramileri tutarlar, kervan kurtulur.

Kervanbaşı dededen öç almağa kalkışır.

Derviş:

— Gafil adam onlar şalvara el atmasalardı Allahın gayretine dokunmazdı ve bu imdad da yetişmezdi.

Onlar gayretullaha dokundular, bu belâyı buldular.

Ben olmasaydım, onlar gayretullaha dokunmazlar, gidip kurtulurlardı. Demiş.

LÂTİFECİ

F I K I H

Sünnet; yol ve mutlâk meslek demektir.

Hâdisi Şerifte:

Her kim ki iyi bir sünnet kurarsa o bulunduğu müddetçe onun ecrine nail olur ve öldükten sonra da bununla âmel edenlerin de sevabı ona aittir.

Bilâkis her kim ki: Fena bir sünnet kurarsa hayatta bulunduğu müddetçe onun günahı altında kalır ve öldükten sonra da ona tâbi olanların bütün günahları da ona ait olur.

Şu hâdise göre bir kimse bir cami yaparsa kendi hayatında bu camideki kılınan namazlardan faydalanır, öldükten sonra da bu camide kılınan bütün namazlardan ecir alır. Veya bir çeşme getirirse bu çeşme aktığı müddetçe sevabı ona ait olur. Buna islâm dilinde (hayri cari) denir.

Bilâkis birisi bir türlü içki icat ederse veyahut bir türlü kumar oyunu icat ederse bu içki ve kumarı hangi cemiyet ve hangi adam kullanırsa onun günahına icat edenin hissesi vardır.

Fıkıhda: Sünnet;

Vacip ve farz olmadığı halde devamlı surette yapılan ibadetlerdir.

Devamlı tâbirinde bazan terketmek mâni değildir.

Bu da nâdiren terkedilirse (sünneti müekkede) derler. Devamlı olmazsa (gayri müekkede) derler.

Abdestin sünnetleri on sekizdir:

1. — İptida ellerini bileklerine kadar yıkamak.

2. — Abdeste besmele ile başlamak, yani ellerini yıkarken besmele çekmek.

3. — Niyet etmek bu defa ellerini yıkarken besmele ile beraber niyet edilir. Bu niyet (Şafiî mezhebinde) farzdır.

4. — Misvak kullanmak; Hâdisi Şerifte misvak ağzın temizliğine ve Allahın rızasına sebeptir. Misvak kullanılarak kılınan namaz, misvak kullanmadan kılınan namazdan yetmiş derece afdaldir buyurmuştur.

5. — Üç kere mazmaza ve üç kere istinşak etmek;

Mazmaza; ağzını su ile çalkalamağa derler.

İstinşak; burnuna su çekmek demektir.

6. — Mazmaza ve istinşakta oruçlu olmıyan mübalâğa etmek.

7. — Tertibe riayet etmek (bu tertip Şafiî mezhebinde farzdır.)

8. — Sağ azalarını sola takdim etmek, yani daima sağdan başlamak.

9. — Her azayı; üçer defa yıkamak.

10. — Ellerini ve ayaklarının parmak uçlarından başlamak.

11. — El ve ayaklarını tahlil etmek, yani parmak aralarını hilâllamak.

12. — Yüzünü üç kere yıkadıktan sonra sık olan sakalları altından bir avuç su ile hilâllamak.

13. — Başının her tarafını meshetmek.

14. — Başının meshine ön taraftan başlamak.

15. — Kulaklarını meshetmek.

16. — Boynunu meshetmek.

17. — Abdest azalarını uvalamak.

18. — Abdest alırken aralarını uzatmamak biri biri ardınca abdest almak.

Meselâ: Yüzünü yıkadıktan sonra biraz bekleyip yüz kuruyacağı bir sırada kollarını yıkamak mekruhtur, birbirini takip etmek lâzımdır.

EHLİ SÜNNET

KARİLERİMİZDEN İTİZAR

Münderecatımızın çokluğu dolayısile geçen hafta olduğu gibi bu hafta da Van hakkındaki yazı konulamamıştır. Bundan sonra devam edilecektir.

Bu nüshaya bundan başka Siyeri Nebevî dahi yetiştirilememiştir. Karilerimizden özür talep ederiz.

BİR RİCA:

Bu nüshadan itibaren matbaayı değiştirmiş bulunuyoruz. Eskiden Bürhaneddin Erenler matbaasında tabettirdiğimiz gazeteyi, bu nüshadan itibaren, Cağaloğlu, Yerebatan caddesinde YENİÇAĞ Matbaasına naklettik. Bundan sonra olan muhabere ve müracaatlerin doğrudan doğruya: İstanbul posta kutusu 839 Ehli Sünnet, diye müracaat edilmesini rica ederiz.

Tasavvuf

مثنوی

۲۷ - بالب دمساز خود گر چفتمی
هم چو نے من گفتنیها گفتمی

۲۸ - هر که او از هم زبانی شد جدا
بی زبان شد گرچه دارد صد نوا

۲۹ - چونکه گل رفت و گلستان در گذشت
نشنوی زان پس ز بلبل سر گذشت

۳۰ - جمله معشوقست و عاشق پرده‌ئی
زنده معشوقست و عاشق مرده‌ئی

۳۱ - گر نباشد عشق را پروای او
او چو مرغی ماند بی پروای او

27 — Dem sazımla (dostumla) ben dostumun dudaklarile bir araya gelseydim. Ben de ney gibi söyliyeceklerimi söylerdim.

28 — Her kim ki lisandaşlarından ayrıldı. Her ne kadar yüzlerce sada verse bile o lisansız kaldı.

29 — Gül gitti, gülüstan zamanı geçtiği için bülbülün şergüzeştlerinden kendisinden bir şey işitemezsin.

30 — Hepsi maşuktandır, aşk perdedir maşuk diridir, âşık ölüdür.

31 — Eğer aşıkta âşıkın pervasız sesi ve gayreti olmazsa o aşk kanatsız kalmış bir kuş gibidir, vay onun haline.

İzahat:

Mevlâna aşkı izah ettikten sonra kendi aşkını anlatmağa başlıyor, diyor ki:

Ben dostumun dudaklarile bir araya gelseydim, ney gibi söyliyeceklerimi söylerdim. Ney alelâde bir odun parçasıdır, kendi kendisine ses çıkarmak kabiliyetinde değildir. Onu söyleten ve neyin dudaklarına dudaklarını yapıştıran bir âşık vardır, bu âşık dudaklarını neyin dudaklarına yapıştırmadıkça neyden ses çıkmaz bir araya gelince o ilâhî nağmelerle dinleyenleri mesteder. Ben de ney gibi sessis maddî bir takım unsurlardan teşekkül etmişim. Fakat beni eline alan (Mürşidi Kâmil) ruhumla dudak dudağa gelseydi, ney gibi esrarı ilâhiyi terennüm ederek neler söylerdim. Şu halde beni söyletmek için Mürşidi Kâmilin benimle alâkalanması bana iltifat etmesi lâzımdır. Yoksa o bana aşkı ilâhiyi nefih etmezse ben bir ağaç parçasından başka bir kıymet ifade etmem.

Çünkü bir adam kendi lisanına âşina olan kavminden uzak düşer ve lisanından anlamadığı bir zümre içine düşerse o adam yüzbinlerce sada ve nağmeler bilse bile bir tek kelime söylemez çünkü karşısındaki kimseler onun lisanından anlamaz da onların lisanından kaçmaz. Şu halde benim aşk nağmelerimi anlayacak bir muhit lâzımdır. Nuru ilâhî ile nurlanan ve marifet diyarına aşina bir muhit ister ki ben konuşabileyim. O. mürşit beni aşinalar diyarına götürerek söyletir. Ben de onların lisanlarından mürşit vasıtasile anlarım. görmüyor musunuz?

Gül solduğu vakit gülüstanın zamanı geçince bülbül kalmaz, susar başından geçen sergüzeştleri anlatamaz. Çünkü kendisinde söyleyecek dil kalmamış susmuştur. Onu söyleten maşuktan ümidini kesmiştir. Onun için kendisinden bir tek kelime isteyemezsin. Ben karşısında mürşidi Kâmili görmezsem söyletecek bir tek kelime bulamam. Beni o söyletiyor.

Bu kâinatta ne var ki görürsen hepsi maşuktan ibarettir. Aşk ise ona perde olmuştur. O perde arkasından cemâlini gizlemiş aşk evinden nur alarak dile gelir, ondan hayat alarak hareket eder. Yoksa hayat ancak maşukta vardır. Âşık ölmüştür, ölüden hareket beklenemez.

Eğer âşıkın aşktan pervası olmasaydı yani âşık aşktan gayret ve kuvvet almasaydı, aşk kanatsız kalmış bir kuş gibi yerinde çırpınır

— 4 —

Namütenahiliğin boğulduğu derinliğin içinden gelen, dünya sakinlerine halâs yolları haykıran bir ses... Bu ses kâinatın geniş göğsünden fışkırmış bir volkan halinde ilâhî bir hayat külçesi gibi Arab bâdiyesinde dünyaya kadem basıyor... Zira dünyaların hâliki ona dünyayı ve ruhları doluşturmasını emredecekti...

Hazreti Resulu Ekrem kemâl devrinde 43 yaşında bize Allahın emirlerini getirmek için gökten yere indirilmiş bir insan ruhu halinde namütenahî mebdeden namütenahî geleceğe doğru fırlamış ilâhî bir ok gibi bütün insan kalplerine girecektir.

(Maddî kıymetlerin ruhanî kıymetler yanında bir hiç olduğunu) [1] dünyaya isbat için indirilen bu ruh... Evvelâ bedenin gizlediği ve kendisine mâna verdirdiği ruhu islâh için, bedenin temizliğini, onu besleyen, yıkılmamasını temin eden gıdanın temizliğini, Sonra ruhun temizliğini temin için kaideleri ilâhî bir süzgeçten geçirdikten sonra ilâhî sesler halinde yayıyordu...

Ahlâk, adalet, doğruluk, merhamet, fazilet süzgeçlerinden ruhun geçmesini tavsiye ediyor. Ve bu merhaleleri teker teker katetmeğe uğraşan ferdin nihayet fertlerin topluluğu olan cemiyetin topyekûn tasfiyesine gidiyor. Birlik, kardeşlik, yekdiğerine hürmet, hak tanıma ile cemiyeti islâh kaideleri koyuyordu...

Tasavvur ediniz ki: Vahşet ve her türlü pislik diyarı Arabistan çölünü ruh ma'muresi haline az bir zamanda ulaştırıyor. Bu suretle maddî kıymetler temizleniyor ruhanî kıymetler yükseliyordu...

Bu ruhî malzeme tamamlanınca, bütün ruhlardan Hâlikini tenzih için semaya ihtizazlar yükselmeğe başlıyordu...

İslâmiyet tesis etmiş, mukadder merhalelerine doğru, o âziz ve ilâhî ruhun mürşitliği altında ilerleyordu...

Bu yükselme şartları arasında bizim mevzuumuz sıhhî ve tabiî bakımdan olanıdır. Bu mevzu üzerinde büyük İslâm mütefekkir ve hekimleri uğraşmışlar. Bir çok sıhhî kaideleri toplamışlardır ki bir mecelle haline gelmiştir.

İşte bunlara Tıbbı Nebevî ismini veriyorlar.. Bu güzel öğüt ve tavsiyeler umumî bakımdan beş manzara arzeder ve tetkik edilmeğe ve bugünün bunalmış ruhlarına haykırmağa değerin üstünde bir hak kazanır..

Bugün dünyanın birinci plânda ehemmiyet verdiği sağlık esaslarını en doğru, en ilâhî ve değişmez şekilde tavsiye buyuran hıfzıssıhha mütehassısı Hazreti Resulü Ekremdir ki

SUYUN KÂSESİ BİN ALTIN OLSA YİNE YIKAN.

Hazreti Peygamber

[1] (Kısas sûresi).

---

maktan başka bir şey yapamazdı. Herkes (vay bu biçarenin) haline diye acınacak bir hale gelirdi.

Ben de mürşidi Kâmilın bana nefhettiği ruh karşısında aşka gelir ney gibi inler söylerim. Ondan ayrıldığım vakit kanatsız kuş gibi çırpınmaktan başka bir şey yapamam.

Mevlâna bu beyitlerile aşkın muharrikini anlatıyor. Bütün hünerlerin mürşidi Kâmilden geldiğini ruhun ve kemâlin menbaını aşkı ilâhî olduğunu anlatmak istiyor. Bu yüksek fikirleri anlatırken ayni zamanda edebî sınatlarla da mesnevisini söylüyor.

Her beyti ayrı ayrı birer san'at şaheseri olmakla beraber bilhassa burada şu beyitlere nazarı dikkati celbediyorum:

29 uncu beyitte birinci mısraın sonu (derküzeşt), ikinci mısraın sonu (sergüzeşt) kelimelerile bitiyor. Birincisi (geçmiş), ikincisi: (başından geçenler) mânasını ifade eder.

31 inci beytinde de birinci mısraın (pervayı o) onun pervası mânasını ifade etmekle beraber ikinci mısrada ayni kelime şeklinde (pervayı o) gelmiştir ki (bîper) kanatsız (vayi) teessüf edatı (o) zamir olarak gösterilmiştir. ki bu cinasın letafeti karşısında insan hayran kalıyor.

Mevlâna'nın mesnevisinin mânasından ne kadar kuvvetli bir zevk alınırsa, onun lâfzlarından da o kadar kuvvetli zevk alınır. Ancak bunları görmek için göz, anlamak için de hüsnü tabiat ve zevki selim lâzımdır.

HAKKÂRİLİ

Arzın ve Hayatın Menşei

Yazan: **FAHRETTİN BALANTEKİN**

Geçenki sayıda ilk hayat nüvesinin teşekkülü hakkında bugünkü ilimde mevcut fikir ve nazariyeleri gözden geçirmiş ve bunların düşünüşlerimize uymayan kısımlarını açıklamağa çalışmıştım.

Teşekkül tarzı, mahiyeti aydınlatılmaksızın ileri sürülen ve hayatın mebdei olarak telâkki edilen ilk canlı varlığın «ki evvelki yazılarda gördüğümüz gibi bu her hangi bir nüve veya hücredir» çoğalması ve tekâmül etmesi neticesinde bugünkü canlıların meydana geldiği düşünülmektedir.

En yüksek bitki ve hayvanların böyle bir tekâmül mahsulü hattâ insanın bile bir tekâmül neticesinde meydana geldiği öne sürülmektedir.

Arzda hayatın seyir ve tekâmülünü takip eden ve bundan hakikatları meydana çıkarmağa çalışan ilim dalı (Paleontoloji) dir.

Arz tabakaları arasında tesadüf edilen fosiller incelenerek ve tabakaların taallûk ettiği zamanlar göz önüne alınarak hayatın seyir ve tekâmülü takip edilmekte ise de bu çalışmaların varabildiği netice bugünkü canlıların evvelkilerin tekâmülü mahsulü olduğunu insicamlı bir şekilde göstermekten çok, pek çok uzaktır.

(Fosil: Çamurlar içine gömülen hayvan veya bitkilerin dış veya iç kalıplarıdır.)

Araştırmalar sonunda elde edilebilen tabloda bir çok kesiklikler, gayri tabiilikler ve iddia edilenle tam bir tezat teşkil eden sonuçlar mevcuttur.

Arz tarihinde zamanlar tefrik edilmekte ve bu zamanlar da devirlere ayrılmaktadır. Bunları kısaca gözden geçirmek faydalı olacaktır.

1 — Azoik zaman veya ilk zaman:

Bu zaman Arkeen, Algonkiyen olmak üzere iki devre ayrılır. Angonkiyen devrine ait arz tabakalarında kabuklu hayvan fosillerine rastgelinmektedir. İlk zaman hakkındaki şu kısa bilgimiz üzerinde düşünelim:

İlk hayat nüvesinden kabuklu hayvanlara kadar bir ilerleyiş olmak lazımdır. Bu ilerleme de geçen safhaları tesbit ve tayin etmeğe imkân bulunamıyor. Burada tabloyu boş buluyoruz. Şu halde ilk hayat nüvesinden ka-

---

koyduğu kaideler ve bugün değil yarın bile değişmiyecek ve geldiği temizlik ve nur içinde ilâhî âleme beşeriyet intikal edinceye kadar sağlık düsturu olarak kalacaktır....

Bu sağlık kaide düsturları şu suretle hülâsa edilebilir:

1 — Sağlam bedenin devamlı sağlam kalabilmesi için kaideler.

2 — Ruhun sağlam ve kemale ermesi için kaideler.

3 — Hasta bedenin ve hasta ruhun tedavisi için kaideler.

4 — Beşerin hayatı müddetince ferdi ve cemiyeti olgun hale sevkedecek hem bedenî ve hem ruhî muvazeneyi temin yolundaki kaideler.

5 — İslâm ve islâm cemiyeti ruhî ve maddî gözün sıhhî bir disiplin altına almak için kaideler..

Hazreti Resul insan oğlunu halâs yoluna davet ederken:

Allahtan başka mabut yoktur. O birdir. Bütün akıl yoran kâinatın hâliki odur. Beşeriyeti vahşet devrinden bugünkü hale getirmek için hâlik bir vasıta ile ilham ile beşer oğlunu derecei tenvire getirmek gayesile bir çok mürşitler ve tâmirciler gönderdiğine, ve Hazreti Resulün son ruhanî mürşit olduğuna, zira beşerin derecei idrake vardığını kabul buyurarak onu hatemülenbiya olarak tayin ettiğine, getirdiği ilhamların Allah kelâmı olduğuna, ortodokst bir zihniyetle inanacaksın...

Ondan sonra da sana kemale ve salâha gidecek yolun anahtarı verileceğine söz veriliyordu...

Kemal devrine bu kaideleri insiyakına geçirdikten sonra şuuruna geçirmeğe başladığın anda kavuşacaksın...

Temizlik libasile, doğruluk ayağile adalet âsasile, ilim fenerile vücut sahrasını katedeceksin...

İnsanı hüsrana götüren her türlü huylar ve kötü şeyler katedilecektir. Ve insanı kâmil olacaksın o zaman yaratıldığın toprak sana şunu fısıldayacak: Ağlama ey insan oğlu Tanrı seni benden yarattı, yine bana vereceğini vadetti. Borç vermekle ödenir. İşte o zaman bu yola namzet ve dünya sakinleri arkadan çok iyi insandı, temizdi, Allah rahmet eylesin...

Ruhani, temennide bulunacaklar.

buklulara kadar nasıl bir hayat seyri mevcut olduğu bilinmediği ve gösterilemediği halde bir tekâmül kabul etmek (bilemiyorsak da bu bir tekâmül eseridir demek) haklı bir hareket olmaz.

2 — Paleozoik zaman veya birinci zaman:

Kambriyum, Silur, Devon, Karbon ve Perm olmak üzere beş devre ayrılır. Devam devrine aid katmanlarda balık, perm tabakalarında sürüngen hayvanların fosillerine rastlanıyor...

Vakıa, balıklarla sürüngenlerin teşekkülleri arasında birbirine benzerlik vardır. Ve sürüngenler balıklara nazaran daha mütekâmil bir yapıya maliktirler. Fakat bunun böyle olması balıklardan sürüngenlerin türediğini veya iştirak ettiğini isbat etmez.

3 — Mezoik zaman veya ikinci zaman:

Triyas, Jura ve teşebir devirlerine ayrılır. Bu zaman mütavassıt hayvanlar zamanı olarak tanıtılmakta ve bilhassa sürüngenlerden kuşlara doğru bir tekâmül merhalesi olarak kaydedilmektedir. Bu zamanda kuyruk yapısı değişmiş ve iptidaî bir kanat teşekkül etmiş hayvanlara tesadüf edildiği ele alınarak bir kısım sürüngenlerin tekâmül neticesinde kuş haline dönüştüğü ileri sürülmektedir.

Baştanberi tebarüz ettirmeğe çalıştığım gibi bu bize kuşların sürüngenlerden türediğini isbata yeter delil gösteremiyen indi bir iddiadır.

Eğer biz o zaman nim kanatlı sürüngen hayvanların yaşadıklarını ve bilâhare bunların nesillerinin munkariz olduğunu, kuşların bir tekâmül mahsulü olmayıp hayvanlar âlemi içinde başlı başına bir grup teşkil ettiklerini iddia edersek bu mukabil iddiayı cerhedecek bir nokta mevcut değildir.

4 — Neozoik zaman veya üçüncü zaman:

Eosem, Oligosen, Niyosen, Poligosen olmak üzere dört devre ayrılır.

Bu zamanda fiiller, Dinoteryumlar ve Mastodontlar gibi büyük memeli hayvanların mevcudiyetini görüyoruz. İddia edilen tekâmül tablosunda memelilere geçişi ve bu büyük memeli hayvanların teşekkülünü de tamamile göstermeğe imkân yoktur.

5 — Antropozik zaman veya 4 üncü zaman

Pleistosen ve Olosen olmak üzere iki devre ayrılır.

Bu zamanın en karakteristik tarafı ilk insan fosillerine pleistosen devrinde rastlanmaktadır.

Filhakika Pleistosenin alt tabakalarında ilk insan fosilleri ile insan tarafından yapılmış alât ve eşyaya tesadüf edilmiştir. Rastlanan insan fosilleri incelendiği takdirde anatomi bakımından bunların vücut yapıları bugünkü insan ile insan benzeri maymunlar arasında mütavassıt bir karakter taşıdıkları görülür. Ele geçirilen ilk insan fosilleri şunlardır:

1 — Pitekantropüs Erektüs.
2 — Omo Neandertlansis.
3 — Omo Haydelbergensis.
4 — Omo Pekinensis (Sinantiropüs)

İlk insan fosillerindeki vücut teşekküllerini ele alarak (Darven) tarafından ortaya atılan tekâmül teorisinde insanların da maymunlardan türediği fikri ileri sürülmüştür.

Tekâmül teorisinin aksak taraflarını, fosil insanların vücut teşekkülünü incelemeği, bununla bugünkü insanlar arasındaki münasebetleri araştırmağı gelecek makalelerime bırakıyorum.

Şimdiden şunu söylemek isterim ki bizim kanaatımız bugünkü insanları maymundan türetenlerin fikirlerinden tamamen ayrıdır.

Ahmet Emin Yalman'a Açık Mektup

Pek iyi hatırlarsınız bundan sekiz ay evvel İlânat Şirketi vasıtasile gazetenizin başlığında dercedilmek üzere bir ilân vermiştim ve peşin olarak (15) lira da para yatırmıştım. Bu ilân arzu ettiğim vakit neşredilmedi. Merak ettim. Şirkete müracaat ettim. İdarehanenize başvurmayı söylediler. Size geldim. «Biz her ilânı yapmak mecburiyetinde değiliz dilediğimizi neşreder, dilediğimizi neşretmeyiz» dediniz. Niçin neşredilmemiştir sualime karşı «Mahzur görülmüştür» dediniz. Mahzur üzerinde ısrar ettim. Bu ısrar karşısında haksızlığınızı anladınız. Tevile giderek (tavsiye ederiz) kelimesini ileri sürdünüz. Bu kelimeyi kaldırdıktan sonra ilânımı yaydınız.

Bu ilân (Ehli Sünnet) namında bir islâm gazetesinin intişar edeceğini haber veriyordu.

Acaba bu haberi 18 milyon Müslüman Türk halkına niçin duyurmakta tereddüt ediyordunuz?

Liberal gazeteniz iyi ve kötü her şeyi yazar, iyiye iyi, kötüye kötü demek vazifesinde idiniz.

Bu ilânım kötü müydü? Yoksa iyi miydi? İyi ise iyi olarak, kötü ise kötü olarak halka bildirmeniz lâzım gelmez miydi? Parasını aldıktan sonra tereddüde zaten mahal yoktu.

Müslüman halkına Müslümanlık esaslarını gösterecek bir gazetenin ilânında tereddüt eden

yüksek gazeteniz bu tereddüt ve bu taassubu diğer dinler hakkında da gösterseydiniz merak etmezdim. Şimdi merak ediyorum.

Acaba Müslüman diyarında misyonerlik teşkilâtının yaptığı ilânlarda niçin tereddüt ve taassup göster mıyorsunuz?

Bizim ilânımızda paramızla neşrini istediğimiz (tavsiye) kelimesine karşı büyük bir hassasiyet ve tereddüt gösterdiğinize rağmen (İncili okudunuz mu? Cana ferahlık verir) cümlelerini nasıl dindaşlarına ve millettaşlarına tavsiye ediyorsunuz. Aylardanberi neşretmekte olduğunuz bu gibi ilânlardan bir nümune neşrediyorum.

Bu ilân kıymetli gazetenizin 31/3/948 tarih ve 2459 sayısında aynen şöyle tertip edilmişti:

MİLYONLARCA İNSANA
TESELLİ VE ÜMİT
VEREN

İncili

OKUDUNUZ MU?

CANA FERAHLIK VERİR.

TÜRKÇE nüshası, karton cildlisi 125, bez cildlisi 200 kuruşa tediyeli olarak posta ile her adrese gönderilir.

KİTABI MUKADDES
ŞİRKETİ

489 İstiklâl Cad. Beyoğlu.

Bu ilânla bizim ilânı karşılaştıralım:

Birinci ilân: Sadece derginin çıkacağını bildiriyor. Propagandadan âri idi.

İkinci ilân: Baştan aşağı misyonerlik propagandasıdır.

Birinci ilân: 18 milyon insanın kendi memleketinde öz vasfını gösteriyor.

İkinci ilân: 18 milyon insanın imanına aykırı, din ve vicdanının tam zıddını gösteriyor.

Birinci ilân: Henüz mahiyeti malûm olmıyan bir takım fikirlerin doğacağını anlatıyor, bu fikirler ortaya atılınca her birisi ayrı ayrı münakaşa edilebilir mahiyette idi henüz doğmayan fikre karşı bu kadar taassup yersizdi.

İkinci ilân: Doğrudan doğruya bir zümre tarafından mukaddes tanılan ve münakaşa kabul etmiyen, fakat neşredildiği muhitte batıl ve uyuşturucu itikatları ihtiva ettiği ve insanları düşünceden menettiği kanaatı ile malûl bir şey, o muhitin körpe evlâdlarına aşılamak gayesini güttüğü şüphesizdir.

Şimdi müsaadenizle soruyorum: Bizim ilânımız mı beşeriyete faydalı idi? Yoksa bu ilân mı? Hani lâiklikte propaganda yoktu. Biz kendi itikadımızı kendi evlâtlarımıza anlatmak mecburiyetindeyiz. Biz bunu yaparken bize müşkülât göstermekle hâz alıyorsunuz da sizin de tâbi bulunduğunuz bir camianın imanı hilâfına yapılan propagandalara niçin alet olmak gafletinde bulunuyorsunuz?

Kuvvetli kaleminize, ihatalı bilginize hayranız her halde bu bilgiler arasında hıristiyan din bilgileri de mühim bir mevki alıyor ve bu tarafkirlik bize bunu anlatıyor. Acaba sorabilirmiyiz?

Hangi papas mektebinden mezunsunuz?

Eğer bu bilginizi papas mektebinden almayıp da sırf ihatalı tetebbuunuza medyun iseniz o vakit müsaadenizle şunu soralım: Kitabı Mukaddes Şirketinin kaç hisse senedine maliksiniz?

Vakıa bu iki sual biraz tuhaf görülecektir.

Fakat isminizin Ahmet Emin bulunduğuna ramğen islâm gazetesinin para mukabilindeki ilânında (kılı kırk yararken) İncili Şerif hakkındaki bu hayranlığınıza hayran kaldığımız için soruyoruz ve 18 milyon islâm kardeşlerimiz de buna merak ediyorlar. Lûtfen bu meraklarımızı gideriniz, hürmetler.

Abdurrahim ZAPSU

Ehli Sünnet Cami-ül Ezherde

İslâm bilgilerinin en yüksek Üniversitesi olan (Cami-ül Ezher) Mısırın yegâne bir ilim müessesidir. Ayni zamanda bütün dünyanın da yegâne ilim kaynağıdır.

Bu müessese İslâm ülkelerinden gelen bütün talebelere şefkat ağuşunu açmıştır. Her kavmin vatandaşlarını müstakil bir kısımda yerleştirmek üzere (Revak) namında bir teşkilâtları vardır. Bizim memleketimiz için de Revak-ül etrak) açılmıştır. Türk talebelerini bir araya toplayan bu kısımda okuyan yüksek İslâm din bilgileri talebelerinden Konyalı Mustafa Rıza imzasını taşıyan mektubu aynen neşretmekle iftihar duyuyoruz.

EHLİ SÜNNET

— MEKTUP AYNEN —

11/2/948 El-Kahire

Ehli Sünnet Mecmuasının sermuharriri muhterem Bay Abdürrahim Zapsu,

Badettahiye. Ehli Sünnet ismiyle neşretmekte devam ettiğiniz dinî ve ilmî mecmuanızı muntazaman alıyor, derunu sürurla okuyorum ve daima istiyorum ki Cenabıhak bu gibi vatanî, dinî vazifelerde sizi daima muvaffak buyursun.

Dine ve vatana hizmet uğrundaki esbabın pek mühimlerinden olan kalem silâhını gayreti diniyeniz saikasile elinize almışsınız kalbi milleti ve genç ervahı fethediyorsunuz; vatanın maneviyatına karşı en teşne bir zamanında gençliğe verdiğiniz dinî mevzuları belirttiğiniz hakikatler, din urğunda fedayi can etmiş mücahitler sırasında yer almanız için en mühim bir delildir. «Vellezine eca.....» âyeti celilesinin masadakı olanlar hakikat etrafında dönerken ne hakikat yollarının gözleri önünde açıldığına muttali olmuşlardır, bu âyeti kerimenin verdiği ziya ile yol alanlar en parlak neticeye vasıl olmuşlardır.

Hayatı beşerin en faydalı ve en sevimli demleri Allahına ve vatanına hizmet uğrunda geçirdiği günlerdir. İtikadımca dinî mübinin mukaddes kapısından girerek evlâdı vatana hizmet etmek kadar zevkli bir şey olamaz! İnsanlığın merbut olduğu mânevî bağlar meyanında en sağlamı dinî haktır. Sizi bu vazifenizden dolayı tebrik etmek bendenize en zevkli neş'eler bahşediyor.

«Nereden geldim, nereye gideceğim» endişesi altında kıvranan dimağlardan hayatlarını bir uçuruma bırakıvermekten ve bir boşluğa terkedivermekten çekinerek hakikata vasıl olanlar pek çok olmuştur.

İnsanlığı mânevî libasından soymak demek onu sırf maddenin ve enaniyetin kucağına atmak demektir. bu halde yaşayan bir insan şüphe etmem ki menfaati şahsiyesi uğrunda ne kıymetli şeyleri kurban vermekten, ne sefil gayelere kurban gitmekten kendini alamaz! Mânevî bir korku karşısında korku hissetmedikçe bütün uğraşmaları akîm kalır. Bu hayatta başka bir hayat tanımıyan hiç şüphesiz ki en harisâne benliğinin bakasına uğraşmaktan çekinmez. vatanın ve bir milletin benliğine inen darbeler en ziyade hayatını hissiyatı mâneviyeden boş bırakan kimselerden gelir; dinli ve dinsiz iki kimsenin bir noktada birleşmiş menfaati tasavvur olunsun eğer bu menfaat bir müctemiin varlığını tepeliyerek olacaksa bu menfaati âmmeye haksızlıkla ilk tecavüz eden dinsiz adam olur veyahut vatanın hukuku karşısında bu iki ferdi birer cemaat haline irca etsek her halde dinsiz olan cemaatin efradı vatanın hukukunu ayaklar altına alarak menfaati şahsiyesi arkasında koşmakta daha fazla adede baliğ olur.

(Ehli Sünnet) — Mecmuaî diniyemizin nüshalarını okumak fırsatını verdiğiniz için size halisane teşekkürler takdim ederim.

Bâkî! Afiyetle devamı neşatınızı diler, vatanın mânevî hudutlarında halisane bir muhafız olarak yaşamanızı, bayrağınızın daima yükselmesini cenabıhaktan temenni ederim efendim.

MUSTAFA RIZA

Ezher'de Tahassüs-ül-kazaî Türk talebesinden

Makaddesata tecavüzün hakikî sorumluları kimlerdir.

—o—

Ordumuzun kıymetli yarbaylarından emekli bir zatın bize gönderdiği mektubu aynen neşrediyoruz.

EHLİ SÜNNET

Malatya Mensucat Fabrikasında tertip edilen bir baloda dans salonuna, üzerinde «Allah», «Muhammed» yazılı halılar serilerek üzerinde dans edilmesinden dolayı heyecana gelen hakikî Müslüman bir Türk genci tarafından Ehli Sünnet mecmuasına yazılan mektubu ve diğer dinî mecmualar tarafından pek haklı olarak neşredilen yazıları okuduğum zaman, fabrika müdürü tarafından gösterilen mukaddesata tecavüz ve dinî alâkasızlığa hiç de hayret etmiyerek «kişi ektiğini biçer» darbımeseli gereğince yirmi beş senedenberi ekdiğimiz tohumların meyvasını şimdi toplamaktayız. diye düşündüm.

Mukaddesatımıza yapılan bu tecavüz, ferdî bir mesele olmayıp vaziyete nazaran cemiyetçe işlenmiş dinî ve ahlâkî bir suçtur. Bu itibarla bu halıları dans salonuna koymak için emir veren fabrika müdirile, halıları yere seren garsonlar ve dindar genç ile alâkadarlar arasında cereyan eden münakaşaya rağmen bu halıların üzerinde bilerek dans edenler arasında suç itibarile bir fark görmüyorum.

Nasıl ki genç, halıların yere serilmesine mâni olmak istemişse, üzerinde dans edenlerde zerre miktarı bir din ve ahlâk hissi mevcut olmuş olsaydı. Onlar da biz bu halılar üzerinde dans etmeyiz, diyebilirlerdi.

Asıl düşünülecek ve tetkik edilecek mesele, gençliğe din ve ahlâk düşmanlığını aşılayarak bu ve bunun gibi dinî ve ahlâkî suçların işlenmesine sebep olan hakikî sorumluları meydana çıkararak milletçe ve elbirliğile cezaya çarptırılmaları icap eder. Eğer bu sorumluları biz, bugün meydana çıkarmazsak gelecekte hiç şüphesiz ki tarih meydana çıkaracak ve lânetle yâdedecektir.

Bir hâdisi şerife göre «Ahlâk dinin kabıdır.» Yani bir kimsedeki dinin derece ve mahiyeti, ahlâkın derece ve mahiyetine uygundur. Şu halde takriben din = ahlâk demektir. Bu denklemde taraflardan birisi mevcut olmazsa diğerinin sıfıra müncer olacağı pek tabiîdir. Tarihten, bir çok hükûmetlerin esbabı inkirazı araştırılırsa bu denklemin taraflarından birisinin zayıflamış veya tamamen yıkılmış olduğu görülür. Bunun için en yakın misal olarak osmanlı tarihi gösterilebilir. Dikkat edilirse denklemdeki eşitlik muhafaza edildiği müddetçe ilmî, ahlâkî, iktisadî ve askerî... ilh. Her sahada ilerlemiş, yükselmiş hattâ kolunu tâ Viyana kapılarına kadar uzatmıştır. Eşitlik bozulduğu müddetçe gerilemiş ve en sonunda inkiraz bulmuştur. Bu hükûmetin enkazı üzerine yine ayni denklem eşitliği ile Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti kurulmuş ve yine bu denklem sayesinde silâh, malzeme ve insanca kendisine kat, kat üstün ve kalbegâhına kadar girmiş olan düşmana galebe çalarak denize dökmüş ve şimdiye kadar hiç bir tarihin kaydetmediği şan ve şerefli muzafferiyetler kazanmıştır.

Yukarıda geçen müessif vak'aların tekrarına meydan vermek istemiyorsak en birinci çare yıkılmaya yüz tutan hattâ yıkılan denklemin eşitliğini tekrar tesis etmektir. Tarih tetkik edilecek olursa buyüzden bir milletin başına gelen musibet ve felâketler, fertlere değil umuma şamil olduğundan kurunun yanında yaşlar da yanmaktadır. Cenabıhak Kur'anı Kerimde: «Bir kavm tavır ve hareketini bozmazsa ben onların refahını bozmam.» buyuruyorlar. Nuh, Lut ve Temud kavmleri bunun en canlı bir misalidir. Binaenaleyh bu denklemdeki eşitliği tesis edememek veyahut etmemekten her fert ayni derecede sorumlu olduğu gibi hükûmet de hem Allah ve hem de millete karşı sorumludur.

HAKKI ŞENKON

EHLİ SÜNNET
On Beş Günde Bir Çıkar
İlmî, Dinî Mecmuadır.

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU
Mektup Adresi:
İstanbul Posta Kutusu: 839
Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, Hariç için seneliği 750 kuruştur.

YENİÇAĞ MATBAASI
Cağaloğlu, Yerebatan Cad. 35
İSTANBUL

DORT KAFA TASI

—o—

(Evvelki sayıdan devam)

«Mümin bir feylesof müslümanların u-»
«mum akidesini kabul edebilir. Hâlikî tabi-»
«at varlığını bütün âsârına, kanunu kalbi be-»
«şere haketmişti. Her asırda gelen peygam-»
«berlerin vazifesi marifeti ilâhiyeyi ihya ve»
«kanunu ilâhinin ve riayetini teminden ibaret-»
«tir. Hazreti Muhammet bütün eslâfî olan»
«peygamberlerin nübuvetlerini tanımış ve ta-»
«nıtmıştır. Hazreti Âdem'den Kur'anın ke-mâ»
«line kadar vâhî ilâhî insanları irşat edegel-»
«miştir. Hazreti Muhammed müslümanlara»
«Hazreti İsa'yı tevkir ve tebcil etmesini öğ-»
«retmiştir. Lâtin kilisesi Hazreti Meryem'in»
«nefih ve hamil meselesini Kur'anı Kerimden»
«iktibas etmek hususunda tereddüt etmemiş-»
«tir. Hıristiyanlar, altı yüz sene zarfında doğ-»
«ru yoldan sapmışlardır. Hazreti Musa ile»
«Hazreti İsa âtide kendilerinden daha büyük»
«bir peygamberin geleceğini ilân etmişlerdi.»
«Paraklit veyahut (Ruhulkudüs) un vürudu»
«Resulü ilâhinin en sonuncusu olan Hazreti»
«Muhammedin şahsında ve bisetinde tecelli»
«etmişti. Kur'anın birinci ve en esaslı mad-»
«desi tevhidibâri akidesidir. Ve Hazreti Mu-»
«hammedin risaletidir. Kur'an, Hazreti Mu-»
«hammedi Resulü ilâhî sıfatile yadediyor.»
«Peygamberiislâm hıristiyanların teslis âkide-»
«sini kabul etmekle hataya düştüklerini, Ce-»
«nabıhakkın hakikati izhar ve teyit için»
«kendisini gönderdiğini beyan ediyor. Bundan»
«dolayıdır ki Kur'anı Kerimde müslümanlara»
«(muvahhit) denilmektedir, bu tâbir (müşrik)»
«mukabilinde kullanılmaktadır. Çünkü müş-»
«rikler prestiş ettiklerini Allaha şerik olarak»
«koşmaktadırlar. Kur'anı Kerim diyor ki:»

«(— Ey ehli kitap; — Hıristiyanlar ve»
«Museviler — dininizde israfa sapmayınız,»
«Allahtan bahsederken hakikate muhalif bir»
«şey söylemeyiniz, Meryem'in oğlu Mesih»
«Allahın yarattığı bir kul ve bir peygamberden»
«başka bir şey değildir. O halde Allah ile pey-»
«gamberlerine inanınız, teslisten bahsetmeyi-»
«niz, Allah birdir, bütün hamdü ve sena ona»
«attir, onun oğlu yoktur)»

İngiliz muharririnin bu yazılarına bayıldım ve hıristiyan efkârının o koyu taassubu tarafından bu eserin yakılması dahi çok görülmez. Bu kadar hakikatlere vâkıf olmakla beraber bir adamın hâlâ hıristiyanlıkla ısrar etmesini tuhaf gördüm. dedi.

— Hakikaten çok mühim hakikatlar anlatmıştır; fakat birdenbire tebdili din edemezdi, çünkü; insanlar çarçabuk itiyatlarını terkedemezler. dedim.

— Ne demek olsun?.. Hakikat her vakit hakikattir. Güneş mevcut iken ışık görmiyeyim diye karanlığa girip sokulmakta mâna yoktur.

— Cidden çok liberal bir fikre maliksiniz, düşünceniz şayanı tebriktir. İyi bir tetebbü zemini bulmuşsunuz; Allah doğru yoldan ayırmasın. dedim.

— İltifatınıza müteşekkirim, doğru yolu yürümek hususunda istikameti siz verdiğiniz için beni ihya etmiş oldunuz. Bundan cesaret alarak, bir takım şüphelerimi gidermek yolunda, sizi tasdi edebilir miyim?

— Serbest olarak her şeyi sorabilirsiniz.

— Verdiğiniz vâsi salâhiyete tekrar teşekkürü borç bilirim.

— İslâmiyette fikir hürriyeti bütün mevcudiyetile hükmü fermadır; Münakaşa ve hakikati aramak için ilmikelâm namında müstakil bir ilim mevcuttur. İslâmiyette fikirleri tahdit yoktur, insan düşündükçe açılır ve açıldıkça hakikatlara vâkıf olur.

— Verdiğiniz bu cesarete dayanarak Avrupa muharrirlerinin çok hücum ettikleri bir noktayı soracağım beni affediniz.

— Acaba (Zeynep) meselesini mi soracaktınız?

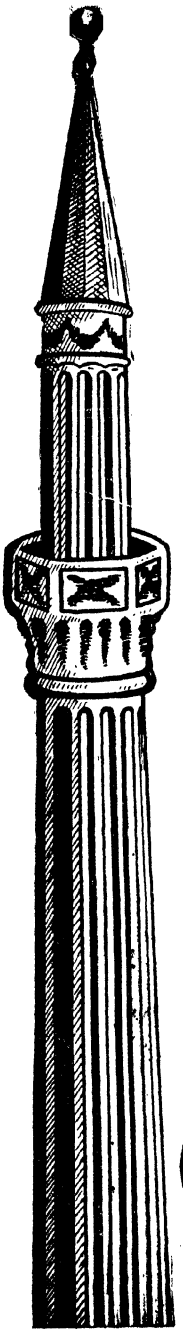
— Çok teşekkür ederim, bir türlü dilim varmıyordu, sormak için kendimde cesaret bulamıyordum. Acaba, yüksek mukaddesatınıza tecavüz mü telâkki edeceksiniz, diye çekiniyordum.

— Hayır madam. dedim. Çekinecek bir şey yok, bilâkis, bu gibi noktaları izah etmek; hücumları defetmek; hakikati anlatmak vazifemizdir; ancak hâdiseyi nasıl anlatmışlar siz nasıl anlamışsınız Lûtfen söyler misiniz?

— Benim gördüğüm mesele (Hazreti Muhammed Aleyhü selâm kölesinin karısını boşatıyor, kendisine nikâh ediyor).

— Madam nezih anlattınız. Avrupa muharrirleri maalesef koyu taassup altında alabildiğine hâdiseyi daha çirkin tavsif ediyorlar.

(Devam edecek)

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Mehmet Âkif *(Şiir)* . . .	*Hulûsi Bitlis*
Tefsir	*Abdurrahim Zapsu*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabıb Zade*
Tasavvuf *(Mesnevi)* . . .	*Hakkârili*
Tıp ve İslâm	*Dr. Münir Derman*
Namaz kılıyor diye çocuk döven öğretmen	*Pertev Zapsu*
Dersiamlara	*Abdurrahim Zapsu*
Arzın ve Hayatın Menşei .	*Fahrettin Balantekin*
Biraz Neş'e	*Lâtifeci*
Müslüman yalnız Allahtan diler	*Mehmet Oruç*
Vanda Hüsrevpaşa camii .	*Tevfik Demiroğlu*
Dört kafa tası *(Roman)* .	*Abdurrahim Zapsu*

SAYI 35/9

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE : 2 1 MAYIS 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 35—9

MEHMET AKİF

Büyük Âkif edeb dünyasının ummanı, hüssanı
Bütün Âkiflerin tacı sırrı, üstadı zîşanı
Mısırdan yurduna mutlak gömülmek üzere dönmüştü
Mehmet Âkif, öldü hiç ölürmü şöhreti, şanı
O bir âlim, o bir dâhi o bir deryayı irfandı
Telâtum eyledikçe nûra garkeylerdi ezhanı
Çelikten çokça sağlam kıymeti altından elmastan
Daha üstündü türk evlâdının kalbinde imanı
Zemin ve esaniblerde tutsun Âkife mâtem
O bir fecri temeddün idi yetim etti bu devranı
Doğurmaz maderi devran hayatta başka bir Âkif
Kemali inletir her asra lâyık nev'i insanı
Babanlardan [Nâim] merhum ile Firdevsi âlâda
Görürler lâvhai mahfuzdan mir'atı kur'ânı
(Muhammet Mustafa) nın meclisi haşmet ininde
Alırlar Enbiyanın hateminden feyzi ruhanî

Nesim Zade
Hulûsi Bitlisi

Tefsir

ÂYET ME'ALİ :

8 — İnsanlardan biz Allah ve ahret gününe iman ettikdiyen kimse onlar iman etmiş değildirler

9 — Onlar allahı ve Allaha iman edenleri aldatıyor halbuki onlar kendi nefislerinden başka kimse aldatmıyorlar fakat anlamıyorlor.

10 — Onların kalplerinde hastalık vardır. Allah hastalıklarını çoğaltsın kendi yalanladıkları şeylerden dolayı onlara elemli azab vardır.

TEFSİR

Mütteki ve kâfirleri beyan buyurduktan sonra munafıkları tasvir buyuruyor

Munafık; der ki biz Allah ve ahiret gününe inanırız. Halbuki inanmıyorlar onlar kendi akıllarına göre Allahı ve Allaha iman edenleri aldatıyorlar.

Halbuki : ne Allah ne de Resulü ve ne iman sahipleri aldanmazlar bunların bu sözleri ancak kendilerini aldatır kendi nefislerinden başka kimseyi aldatamazlar, Çünki : Bütün kâinat iman üzerinde olsa ve daimî surette ibadet etse azamet ve ulûhiyete bir zerre ilâve edemezler. Bil'akis bütün kâinat küfür ve fenalık üzerinde olsa yine zatı ulûhiyete bir zerre nakise getiremezler. Şu halde munafıkların bu yalancı imanı kimseye tesir etmez. Ancak kendisine tesir eder gazabı ilâhyie lâyik olur.

Onların bu halleri bir haâtalıktır ruhî bir marazdır. Çünki hasta olmamış olsalar akleri Allahın varlığını kabul ederler inkâr etmezler.

Sureti zahirede iman eder gibi göründükleri halde gizli din taşıyarak müslümanları aldatmağa kalkışması ruhî bir marazdır

Bunların inkâr ettikleri ve yalandır dedikleri şeylerden dolayı elemli azaplar hazırlanmıştır. Ve bunlar azaba lâyik olmuşlardır.

ÂYET ME'ALİ

11 — Onlara yer üstünde fesat yapmayınızdenildiği vakit dediler ki biz ancak muslih adamlarız.

12 — Ancak onlar müfsitlerdir. Lâkin anlıyamıyorlar.

TEFSİR :

Bu iki âyet mefhumile onlara fesad yapmayınız denildiği vakit fesatlıklarını inkâr ederek biz muslih adamlar biz halkı ifsad değil bil'akis islah ediyoruz diyorlar. Halbuki onlar müfsidlerin kendileridir. Ve fakat müfsid oldukları nı idrak edemiyorlar anlayamıyorlar bu fesatlarını anlayacak kendilerinde şuur kalmamıştır.

AYET ME'ALİ :

13 — Onlara insanların iman ettikleri gibi iman ediniz denildiği vakit dediler ki biz sefihler gibi nasıl iman ederiz.

Ancak onlar sefihlerin kendisidir. Fakat bilmiyorlar.

14 — Onlar iman edenlere rastladıkları vakit dediler ki biz iman ettik fakat ayrılıp şeytanlarla bir araya geldikleri vakit dediler ki biz sizinle beraberiz biz onlarla istihza ediyoruz.

15 — Allah onlarla istihza ediyor. Ve tuğyanların da bocalıyarak bırakıyar

TEFSİR :

Bu Âyeti kerime munafıkların hallerini izah ediyor.

Munafıklara geliniz her kes gibi siz de iman ediniz denildiği vakit onlar biz sefihler gibi nasıl iman ederiz diyerek iman sahiplerini sefih telekki ediyorlar. Halbuki asıl sefihler kendileridir. Fakat sefih olduklarını bilmiyorlar. Bunu anlayacak kadar şuurları yoktur. Bildikleri halde cehli mürekkep içindedirler. Kendilerini bilir zan ederler.

Halbuki : Bunlar yalan söylüyorlar iman sahiplerine rastladıkları vakit biz iman ettik diyorlar. Fakat kendi şeytanlarile karşılaşınca biz onlarla istihza ediyoruz biz sizinle beraberiz diyerek şeytanlarını iknaa çalışıyorlar. Onların bu hallerile kendileri istihzaya maruz kalıyorlar Allah onlarla istihza ediyor onları tuğyanlarında bırakıyor diye tuğyanları içinde bocalıyorlar ve sürükleniyorlar.

ÂYET ME'ALİ :

16 — Bunlar işte o kimselerdir ki hidayet

(Devamı s. 13 de)

HADİSİ ŞERİF

BUHARİ ŞERİFİN 14 ncü HADİSİN ME'ALİ:

Ebu Hüreyre Radiyallahü anh : şöyle demiştir : Resulüllah aleyhisselâm buyurdu ki Nefsim yedi kudretinde bulunan Allahü zülcelâle kasem ederim ki hiç biriniz ben, ona pederinden de, evlâdından da daha sevgili olmadıkça İman etmiş olmaz

İZAHAT :

İslâmiyette muhabbeti Resulullah bütün sevgilerin üstündedir. Çünki sevgi olmazsa iman olmaz biz onu seviyoruz o bize ebedî hayatı kazandırmış bize bütün iyilikler göstermiş ve kötülüklerden bizi korumuş bütün ahlak, seciye, iman Allah sevgisi, yardım duygusu vel hasıl bütün iyilikler ondan başka kimseden neş'et etmemiştir. Her müslüman bu sevgiyi fitri ve cibilli bir seviyeye çıkarmalıdır.

Resulullahın ricasını bütün mahlûkların rızasına ve kendi hevesine tercih ederek üstün tutmak müslümanın iman icabatındandır.

Buhari şarihi ayni bu hadisi anlatırken diyor ki :

»Resulullahın sevgisi insanın temel taşı olan yalnız itikad, ta'zim ve iclâldan ibaret kalması kâfi değildir bütün manasınca meyli kalp olması lazımdır.»

Bunu anlattıktan sonra Amr ibni Âs'dan şu hadisi rivayet ediyor :

Hiç kimse bana Resulullah sallallahü aleyhi ve sellemden daha seygili olmadığı gibi hiç kimse de benim nazarımda ondan daha celâletli değildi. Ona karşı olan kemali ta'zim ve iclâlimden dolayı gözlerimi doyura doyura vechi mübareklerini temaşa ederdim » demiştir.

Hazreti Ömer ibni Hattab radiallahü anh hazretleri de bu hadisi şerifi işittikten sonra Fahri âlem efendimize hitaben :

«Ya resulâllah, sen bana nefsimden başka her şeyden daha sevgilisin» demiş buna karşı "Ya Ömer ! . . nefsinden de sevgili olmalıyım„ buyurmuştur.

Bunun üzerine hazreti Ömer "nefsimden de„ deyince"ya Ömer; işte şimdi oldu„ cevabını vermişti.

Fahri Âlem efendimiz ; kimsenin sevgisine muhtaç değildir. Ve kimseden de kendi nefsi için sevgi istemez. Ancak bunu anlamak lâzımdır ki :

Efendimiz Allahın sevgilisidir Allaha sevgisi olan bir zatın sevgisi de hiç şüphesiz ki Allah sevgisi ile bağlıdır. Hazreti Ömere beni nefsinden fazla sev buyurmuş Allahın sevgisine mazhar olmak için bunu yap demektir.

Hazreti Ömer Fahri Âlem efendimizi nefsinden fazla sevince onun sevgilisi olur. O da Allahın sevgilisidir. Allahın sevgilisi olmak ve Allahın sevgisine mazhar olmak elbet dünya ve ahret saadetini temin eder.

Bunun içindir ki bütün eazimi sofiye imanı sevmek aşk ve muhabbetten ibaret olduğunu iddia ediyorlar. Aşk her şeyin başıdır ve her feyzin menbaıdır.

Fakat aşk demek ; bir taraftan sevgi göstermeyipte beri taraftan evamiri ilâhiyeyi ve sünneti peygamberiyi terk etmek değildir.

Evamiri ilâhiyeden bir emri terk eden veyahut sünneti seniyeden bir sünneti ihmal eden bir adam sevgi, aşk, muhabbeti resulullahı iddia edemez çünki o yalancıdır.

Allahın aşkı onun bütün emirlerini yerine getirdikten sonra onun muhabbetile yanıp kavrulmaktır. Resulullahın sevgisi onun getirdiği bütün ahkâma tâbi olarak bütün sünnetlerini yerine getirerek kendisini onun aşk ve muhabbet deryasında kaybetmiş olmaktır.

Bunun aksi ne sevgi ve ne de imanı ifade eden Cenabıhak bizi, sevgiden ayırmasın amin

15 NCİ HADİSİ ŞERİF

Enes Radiallahü anhdan da yukarıki hadis şerif rivayet edilmiş olup şu kadar ki sonunda "pederinden, evlâdından ve bütün halktan daha sevgili„ ziyadesi vardır.

İZAHAT :

Bu hadisi şerif yukardaki hadisi şerifin ay·

(Devamı s. 10 da)

FIKIH

Abdestin Edebleri:

Fi'li terkinden hayırlı bulunan hareketlere edeb derler. Bununla beraber abdestin fazilet leri artar. Abdestin edebleri on dörttür :

1 — Abdest alırken sıçrayacak sudan sakınmak için yüksek yerde bulunmak ;

2 — Kıbleye karşı durmak ;

3 Kimseden yardım istememek;

4 — Zaruret olmadıkça abdestte konuşmamak;

5 — Kalp ile yaptığı niyeti lisanla da yapmak;

6 — Abdest dualarını okumak;

7 — Her uzvu yıkarken bile besmele okumak ;

8 — Kulağının meshinde serçe parmaklarının ucunu kulağının içine koymak ;

9 — Dar olmıyan yüzüğünü de kımıldatmak;

10 — Mazmaza ve istinşakı sağ elile yapmak ;

11 — Sol elile sümkürmek ;

12 — Özür sahibi olduğu halde namazın vakti girmeden abdest almak ;

13 — Abdestin sonunda Kıbleye karşı durarak ayakta kelimei şahadet getirmek ;

14 — Oruçlu olmadığı halde abdesten arta kalan sudan bir avuç içmek ;

«ABDESTİN MEKRUHLARI»

Abdestin sünnet ve edeblerine muhalif olan şeyler mekruhtur kerahat iki kısımdır : tahrimî ve tenzihî.

Tahrimî harama yakın olan kerahattir. Tenzihî mubahe yakın olan kerâhattir. Abdestin mekruhları başlıca şunlardır :

1 — Suyu israf edercesine kullanmak,

2 — Suyu mesh edercesine kıt kullanmak;

3 — Suyu azaya çarparak kullanmak

4 — Hâcet olmadan abdest yaparken konuşmak,

5 — Zarureti olmadığı halde başkasından yardım almak ;

Bir gün Fahrı âlem Efendimiz abdest almak üzere su çekiyordu, Hazreti Ömer bunu görünce koştu ve çekmek istedi. Efendimiz

— Ya Ömer, ben namazıma kimsenin iane ettiğini istemem, buyurdular.

Bu kerahatlerin hepsi zaruret kaydiyle bağlıdır. Meselâ suyu çekemiyecek derecede aciz olan bir dem için başkası su çekerse ona kerahat olmaz.

Mamafih Efendimizin hadimleri tarafından abdest suyunu döktükleri dahi görülmüştür.

« ABDESTİN VASIFLARI »

Abdest üç sıfatla vasıflandırılır.

1. — Farz,
2. — Vacıp,
3. — Mendüp (Sünnet veya müstehab).

1. — Abdestin farz olduğu halleri :

a. — Namaz kılmak için abdest farzdır. Namaz, ister farz, ister vacıbı evyelinden sünnet olsun abdest farz olur. Hatta kâmil bir namaz olmayan yani secde ve rukû'u olmayan cenaze namazile de abdest ancak farzdır. Namazın bir cüz'ü olan tilâvet secdesi içindir. Abdest farzdır.

b. — Kur'anı kerime el sürmek için abdest almak farzdır. İster bir parçası olsun, veya duvarda yazılı bir levhası olsun. Kur'anın yazılı kısmına el sürülemiyeceği gibi kenarındaki yazısız kısmına da abdestsiz el sürülemez. Onun içindir ki biz bu sütunlarımızda bir tek olsun yazmıyoruz.

2. — ABDESTİN VACIP OLDUĞU YERLER :

Kâbeî muazzamayı tavaf için abdest almak vacıptır.

3. — ABDESTİN MENDUP OLDUĞU HALLER :

a. — Kütübü şer'iyyeye el sürmek için,

b. — Abdestli uyumak için,

(Devamı s. 16 da)

..... Kelam .....

Yazan : TABİB ZADE

Akıllı delilerden sarfınazar edersek bile beşer Allahın varlığını fıtreten kabule mecburdur.

Gerek vahşi ve gerek medenî hiç bir beşer kitlesi yoktur ki, Allah mefhumuna karşı lâkayd kalsın.

Bir kaç şaşkın tabiiyun inkâra kalkışıyorsada bunların mantık ve ilim silsilelerinde bir ahenk yoktur derhal işi softalarla karıştırırlar kat'î bir surette fikirlerini ispat edemezler çünkü böyle bir inkâr kuru iddiadan ibarettir.

Bunların en azgını denize bindiği vakit fırtınaya tutulan bütün mevcutlarla beraber (Allah,. Allah) diye duaya kalkar ve dayanak ister.

Muhakeme edelim :

Bu adam karada iken Allahı inkâr ediyor du. Denizde niçin (Allah) diye bağırıyor. Bu bağrış eğer imanı icabatından ise yanlıştır. Çünki imanı bunun aksinedir. Eğer imanı icabatından değilse o halde iki halden hâli değildir.

1 — Yokluğu ile varlığı arasında şüphe ettiği bir menbadan imdat talep ediyor.

2 Yokluğu ile darlığı arasında şüphe ettiği bir menbadan imdat talep ediyor. Eğer Yokluğunu bildiği halde imdat istiyorsa bu belâ haktır. İnsan imanı hilâfı olan bir
uyup beklerse buna şuursuzluk derler. Veyahut da elinde olmadığı halde fıtrî bir sâikin tesiri altındadır. Eğer varlığında şüphe ettiği bir mukinden ümit bekliyorsa kat'iyet ifade etmez şu halde inkârı şüphelidir. Şüpheli bir mevcuttan imdat talep etmek yine belâhattir. Ve muhakkaktır ki bu hal fıtrî bir sâikin neticesidir. Şu halde Allahın varlığını insan fıtraten kabul etmek mecburiyetindedir.

Muhtelif cemiyetlerin itikadları ne olursa olsun bir tek noktada bütün beşeriyet müttehittir. Bu da ellerini açıp dua etmek.

DUA NE DEMEKTİR?

Kendisini yaradan ve bütün mukadderatına hâkim ve kendisine ilk ihsan eden ve felâketlerden koruyan bir varlığı bilerek ve iman ederek ondan meded bekliyor bu da ancak Allahtır.

Fakat Putperestler bu ulûhiyet mefhumuna iman etmekle beraber bunları Allah ile insanlar arasında bir vasıta olduğuna kanidirler. Yine Allahı inkâr etmiyorlar Allahı tanıyorlar. Fakat Allaha şerik ve ortak katıyorlar.

Hıristiyanlar ; Hazreti İsayı Allaha şerik koşuyorlar. istavrozu hazreti İsanın timsali hazreti İsayı da Allahın oğlu diyerek Allah mefhumunu inkâr etmezler.

Museviler; Allaha tam itikad ederler.

Ateşperestler : yine Allaha iman ederler a teş Allah ile insanlar arasında bir vasıta telâkki ederler. Velhasıl gerek hak ve gerek batıl olan bütün din sahipleri (Allah) ı inkâr etmezler.

Fakat batıl dinlerin tanıdıkları şeyleri Allah namınadır.

Hak dini yalnız bir tek allahı kabul eder.

Beşeriyetin Allahı inkâr etmemesi bütün insanların Allahın varlığını kabul ederek imanlarının ilk merhalesi Allahın varlığı olarak kabul etmesi Allahın varlığının fıtrî olduğunu isbat eder.

Allah vardır ve Allahın varlığını kabul etmek insaniyet için fıtrî bir zarurettir.

Kıymetli bir eser

Gazetemize (ahret günü) namında bir eser geldi. Bu eser Kur'ânı azimüşşandaki ahiret gününe ait bütün âyetler bir araya getirilerek (Ahiret günü) hakında çok faideli ve çok güzel malûmatlar toplanmıştır. Sahibini tebrik eder bu eseri bütün müslûmanlara tavsiye ederiz. Ancak şu noktayı tenkit etmeden geçmiyeceğiz. Ayatı kuraniyenin bir kısmı diğer harflerle yazılmıştır. Bu kısım bir hata ikinci tabında tashih edeceğini ümit ederiz.

— TASAVVUF —

مثنوی

۳۲ - من چه گونه هوش دارم پیش و پس
چون نباشد نور یارم پیش و پس

۳۳ - عشق خواهد کین سخن بیرون بود
آینه غمّاز نبود چون بود

۳۴ - آینهٔ جانت چرا غمّاز نیست
زانکه زنگار از رخش ممتاز نیست

TERCEMESİ:

32 — Önden sondan nasıl haberdar olurum ki düsturunu her iki cihetle bulmuş olmazsam

83 — Aşk ister ki sözlerin hakikati dışarı çıkmış olsun. Ayna gibi bir gamaz söz kaçıçırır) olmazsa isbatın eksini ihbar eden olurmu ? Nasıl olur ?

34 — Öyle ise niçin senin can ayinen namaz olmuyor bir şey haberdar değildir ?

Benim yüzümden yaşlar silinmemiş onun için ittikâa ettiremiyor.

İLKAHAT:

Mevlâna aşkın kuvvet ve kudretini daha evvel ikah etmişti. Sanki birisi kendisinden soruyor ve diyor ki: Aşk mademki bu kadar kuvvetlidir ya niçin senden bir harika dahildir. Buna cevap olarak:

HAKKÂRİLİ

Evet, ben mürşidgâmlığım ile dudak dudağa gelirsem onun nasbettiği ruhla ben de ayni harikaları gösteririm. Fakat ben ondan ayrıyım, yalnız müslüman ortadan kalkarsa ney kendi kendine dile gelmezse, ben de mürşidsiz konuşamam, öksüz kanadı kırılmış kuşa benzerim uçamam. Çünkü aşkım aşıklar, ölülerden onların canları mâşukalarıdır, mâşukasız aşık söyleyemez, ölüden ne beklersiniz?

Mâşukam ayni zamanda gözümün nûrudur. Ben âlemi onunla görüyorum, onun nûriyle her şey nûrlanır, ben de görebiliyorum. Karanlık bir yerde insan ne önünü ne de arkasını göremez.

Işık ölduğu vakit, insan hem önünü hemde arkasındakileri görebilir. Benim hayret içinde kaldığıma nasbetme çünkü, ne önümü, ve ne de arkamı göremiyorum. İnsan kördüğü ve anladığı şeylerden bahsedemez.

Benden söz bekliyorsun. bu sözleri söyletmek için kuvvetli aşk lâzımdır. Aşk bir iğne gibibir. İnenin önüne gelen eşya iğnede görünür, başkaları da o aynaya bakar da o eşya hakkında fikir edinir.

Demek ayna gamazdır. Gizli olanları meydana çıkarır bir adam ne kadar saklanırsa saklansın onun mukabilindeki ayna onu aynen kendisine alır. Aynaya bakanlara önüne gösterirse bu cevabı alırken adam sanki bir sual daha tevcih ediyor ve diyor ki :

Madem ki aşkı aynaya benzetiyorsun seninde ruhun aşk ile uludur. o niçin in'ikâslar yapmıyor ? Bize kudsî âlemlerden haber vermiyor.

Mevlâna bu suale şöyle cevap veriyor,

Evet benim ruhum da ayna olmağa müsaittir. Fakat ne çare ki paslar onun yüzünü örtmüş, pasla kapanmış ayna bir şey göstermez. Onun için kalbimi tasfiye edecek aynamı silecek ona nur verecek bir mürşidi kâmil lâzımdır. O mürşidi bulunca teyzenin dudaklarına yapışan gamaz gibi söylerim. Ve herkesi gibi vahide getiririm Fakat namazından ayrıldığım dakikada canaız bir odun parçası gibi sessiz kalırım. Şu hale benden işittikleriniz benim malûmum değildir. Beni söyletenin sesidir.

Hazreti Peygamberin Sağlık ve Tıp hakkındaki büyük düşünceleri

1 — Sağlam bedenin devamlı sağlamlığını sağlayan kaideler :

Temizlik imandandır dusturu vücudun sağlam kalmasına her türlü kir ve pisliklerin vücut üstünde toplanmasına mani teşkil etmektedir.

Suyun kâsesi 1000 altına olsa her gün yıkanın sözü temizliğin mutlaka lüzumlu olduğunu ve bundan ictinap dinen imkân haricinde bulunduğunun ifadesidir.

Fakat bu mesele umumî olmakla beraber birazda ferdi kabiliyete bağlıdır. Fakat bedenin daha şumullu ve herkeze raci alan temizliği gusül ve abdestir.

Abdest : Vehleten temizlik gayesine matuf dinî bir hareket olarak görünür. Böyle olmakla beraber iemizliğe ruhun söz vermesine bir teahüt segedi mahiyetindedir. Zira abdest olmak şarttır. O halde abdest temizlik üzerine temizlik değildir. Zira şu olmayan yerde toprak ile abdest almak lâzımdır.

Toprak esasında maddî temizliği yapamaz. O halde esası ruhi bir disiplinin insan benliğinde teessürü esasına dayanmaktadır. Teahhüt şudur: Yarabbi iradem dahilinde bulunan bütün muzir ve günah diye emir buyurduğun şeylerden kendini tutacağına söz veriyorum. Elinde olmayanlardan beni muhafaza etde secdeyi rahmanına kabamayım demektir. O halde bu hareketle ruhi bir müddet için bir teahüde alıyorsa onu tecrübe edlyorsun bundan dolayıdır ki yellenme abdesti bozuyor, zira irade dahilinde olan bir şeyi yaptım demektir. Niyet ve teahhüi bozuluyor, tekrar teahhüde verilen sözü tazelemek için abdest olmak icab ediyor.

Burada psikoloji üzerine ruhi bir muhasebeyi insanlarda tesis etmek ve bu suretle ruhi temizliğe doğru yürümek yolunda ruhi hareket bir istiyak temin etmektedir. Bunun için sağlık bakımından faydalı olan hususat istiyaka geçtikte vücut o iyi ve faydalı iş için disipline girmiş demekiir.

> *Suyun kâsesi bin altına olsa her gün yıkanınız.*
>
> Hazreti Peygamber

Bu ruhi hareketi iştiyaka alışan bir vüçut intizam çerçevesinde işlemesine devam edecektir.

GÜSUL : İşlenen büyük bir zevkin karşısında ruhi ve akli unutkanlığı tekrar normale olarak, adeta uykuea olan ruhun uyanmağa davet mahiyetindedir.

Gusul, ruhi ve uzvi bir muvazene temin yolunda bir harekettir. Zira meni ve pislik tayi bakımından mukayese edilecek olursa pislik daha..... ve mülevves olduğu ortaya çıkar. O halde def'i hacetten sonra gusul icap etmiyorda meni geldikte icap etmesi pislik mefhumu bakımından değildir. Meni geldikte şahıs iradesini kayıp ediyor bu anda her şeyi unutuyor.

Gusul vücudun bir tövbesi ruhi haletin is tikrar muhasebesi mahiyetini almış oluyor. Pisikolojik muvazeneyi temin ediyor...

TAHARET : Büyük ve küçük abdesten sonra su ile temizlik esasına dayanmaktadır. Su ile yapılan taharei anüsde toplanan pislik parçalarının gideriimesi esaslıdır.
Tay'i, istatistiklere nazaran anüs kanserleri ve çatlakları taharet yapanlarda görülmez, zira mevaddı gayita kurulduğunda deri gerginlikleri yaptığından çatlak ve yaraların tekevrününe sebep olmaktadır.

Tırnakların haftada bir def'a kesilmesi dişlerin misvak ile yıkanması tenasül yerlerindeki kılların muayyen zamanlarda traş edilmesi saçların taranıp icab ederse kestirilmesi vücut sağlığını tehdit ederek her türlü mikrobların vücuda temerküzüne mani olmak için tavsiye edilen sıhhî maddelerin birinci şartlarıdır.

Namaz kılıyorsun diye çocuğa dayak atan bir vahşi

İnsanlar medenileştikçe beşerin vicdanına daha ziyade hörmet eder. Bütün medenî milletlerde dine hörmet etmek ana prensiptir. Din düşmanlığı vahşet addedilmektedir.

İnsanlar ; fıtraten bir şeye inanmak mecburiyetindedir. Bu iman edilecek şeyler mukaddesat ismini alır.

Medenî asırda hiç kimse hiç bir kimseye bunlara iman edecek diye icbar edemez. Zaten iman ruhtan doğan inandır. İcbara gelmez fakat ruhtan doğan bu imana hiç bir kimsenin taarruza hakkı yoktur. Böyle bir taarruzu ancak vahşiler yapar.

Maalesef bizim memlekette böyle bir vahşinin Türkiye gazetesinde 17/4/948 tarih ve 17 numaralı nushadan haber alıyoruz. Bu hususdaki yazıyı aynen dercediyoruz.

«Bandırmada bir öğretmen, talebesinden birini, camiye gidiyor diye fena halde döğmüş!.

Bu haberi okuyunca hiç şaşmadım Çünkü lâikliği yanlış anlıyan, daha doğrusu hiç anlamıyan ilk vatandaş bu değildir.

Biz, lâikliği, kara taassubun elinde yüzyıllarca bunalmış olduğumuz için, bir vicdan hürriyeti diye kabul etmiştik. Onu din ile dün ya işini ayırmak, kimsenin, vicdanına, imanına Allahına karışmak için benimsemiştik. Fakat bazı kimseler bunu tamamen tersine anladılar. Lâiklik namı altında bir din düşmanlığıdır başladı. Softaların umumî hayata tahakkümleri yerine, dinsizlerin vicdanlara tasallutu kaim oldu.

İnkilâp sırasında bir kutuptan bir kutba gidilmesi tarih boyunca görülegelmiş bir hâdisedir. Bu bakımdan, yıllardanberi şahit olduğumuz taşkınlıklara, geçicidir diye, boyun eğdik: tahammül gösterdik.

Fakat bugün, din ve dünya işlerini birbirinden ayıralı 23 yıl oluyor. Lâiklik prensibi anayasaya girelidenberi de on seneden fazladır. Artıp bu prensibin tatbikatını aramak bizim en büyük, en vazgeçilmez haklarımızdan biridir. Bu çeşit hareketleri yalnız bir din düşmanlığı olarak değil, ondan daha evvel anayasa ile sağlanmış hürriyetlerimizin en yücesine taarruz sayıyoruz.

Onun için Allah, peygamber, vicdan ve kanun tanımıyan bu adamın süratle ve şiddetle cezalandırılmasını bekliyoruz. Cumhuriyet idaresinin kara taassuba karşı da dinsizlik softalarına karşı da ayni şiddet ve nefretle harekete geldiğini görmek tek arzumuzdur.

Rakım ÇALAPALA»

Biz Türkiye halkı ; maarif ordumuzda böyle bir vahşinin bulunduğuna inanamıyoruz ve inananmak da istemiyoruz :

Evvelâ : kanunlarımızda belki de dayak atmak memnudur. Bir muallim nasıl dayak atabilir ?

İkincisi ; dinimizde her baba evlâdına namaz kıldırmak mecburiyetindedir. Namaz kılmayan evlâdına niçin namaz kılmıyorsun diye dayak da atabilir Eğer bu öğretmene vaktile babası namaz kılmadı diye dayak atmış da bu da öcünü bir islâm çocuğundan alıyorsa bu vahşetin tam kendisidir.

Üçüncüsü ; Öğretmen çocuklara bilgi vermek mecburiyetindedir. Lâik bir hükûmetin lâik bir öğretmeni talebenin dinine nasıl müdahale edebilir. Bu müdahale lâyıklığa aykırı değilmidir? Bu kadarcık olsun kanunî bilgisi olmıyan bir öğretmen maarif ordusunda nasıl istihdam ediliyor ?

Eğer bunların hepsini bildiği halde yapmış ise o vakit hadiseyi cehle değil kasde atfederiz. Böyle bir kasit bolşevikliğin kendisidir. Din düşmanlığını ancak solcular yapar Mukaddesat düşmanı böyle bir solcunun derhal irfan ordusundan uzaklaştırılması Eğitim Bakanlığının başlıca vazifesindendir. Ait olduğu makamın hemen harekete geçmesini rica ederiz.

Pertev Zapsu

HADİSİ ŞERİF

(S. 5 den devam)

nidir. Ancak 14 ncü hadisi Ebu Hüreyre radiallahü anh rivayet ediyor. Ayrı ayrı bir an'ane ile 15 nci hadisi ise (Enes radiallahü anh) rivayet ediyor başka bir yolla ancak hazreti Enesin bu rivayetinde (pederinden ve evlâdından) kelimelerine bir de (ve bütün halktan) kelimesi ilâve edilmiştir.

DERSİAMLARA

Yazan : Abdürrahim Zapsu

Dersiam vasfını kazandığınız andan itibaren İslâm bilgilerinin birer mütehassısı oldunuz. Buna mükâfat olarak kanunen maaş alıyorsunuz. Bu maaşın iki cephesi vardır :

1 — Bu ihtisasa vakfı vücut ettiğiniz için kaydı hayatla tahsis edilen bu maaş ilim ve fazilet karşılığıdır.

2 — İslâm camlasının muhtaç bulunduğu dinî bilgileri kendilerine anlatmakla ders ücretidir.

Şu halde siz kazandığınız ihtisasınızın mükâfatını bulmakla beraber omuzlarınıza muazzam bir de vazife almış bulunuyorsunuz. O da İslâmlara din bilgisini talim etmek vazifesidir. Tevhidi tedrisat kanununun neşrinden evvel her biriniz birer camide ve bahusus bir medresede serbest olarak arzu edenlere ders verir ulûmu islâmiyeyi okuturdunuz. Yetiştirdiğiniz kimselere bir icazat verir ve bu icazetle onlar da tedris salâhiyetini alırdı.

Tevhidi tedrisat kanunu ile medreseler lâğvedilmiş, bütün tedrisat birleştirilmiş dinî malûmat ve ilâhiyat fakültesile imam ve hatip mekteplerine bırakılmıştı. Bir müddet faaliyette bulunan bu iki türlü mektepler de fi'len kapanmış olmakla kanununun kasdetmediği vazii kanunun hatır ve hayaline gelmediği feci bir sahne karşısında kalınmıştı.

Bu sahne (Tevhidi Tedrisat) halini almasıdır. Niçün? Neden ? Bunu soracak bir tek vatandaş çıkmadığı gibi sormak vazifesile mükellef bir tek (Millet vekili) ne mecliste mevzuubahsedebilmiş ve ne de Millî Eğitim Bakanlığından sorabilmişti.

Bu sual âdeta inkılâba düşmanlık medeniyete tecavüz şekli almıştı. Bu hal senelerce devam etti. Hiç biriniz yerinizden kımıldanarak

Biz bu maaşı din bilgilerini öğretmek için alıyoruz. Bize bir saha veriniz diyemediniz. Bir kısmınız ara sıra camilerde vaaz etmek istediniz maalesef ilk mektep mezunu olmayan bir polisin veya imzasını atamıyacak derecede bulunan bir jandarmanın ihbarı sizi vaazdan men'e kâfi idi.

Halbuki :

Sizler altı senelik tahsili âli görmüştünüz. Darülhilâfe teşkilât talimatnamesine göre ilk orta ve lisede okunan bütün ilim ve fenleri gprmüş her hangi bir lise mezunu gibi umumî malûmata malik olmuştunuz ondan sonra dinî bilgilerde ihtisas yapmak üzere (3) senelik Sahan medresesi tahsilini yapmış âli mektep salâhiyetini almakla beraber (3) senede Mütehassısın medresesinde âli tahsil ögrerek altı senelik yüksek tahsil diplomasına malik idiniz.

Lise malûmatı umumiyesini gördükten sonra (6) senelik âli tahsil gören bir adam nasıl olur da ilk mektep mezunu olan bir polis veyahut hiç tahsil görmeyen bir jandarma karşısında dikilebilir ?

Buna siz cevap veremiyorsanız müsadenizle ben cevap vereyim ; her hareketinde irtica' her görünüşte kara kuvvet her iltifatta hainî vatan vasfını alabilecek bir mesleğe mensup olan yüksek tahsil sahibi ne yapabilirdi ?

Muhterem arkadaşlar !

Bu cevap sizin için mazeret olamaz siz cehille ilmi birbirine karıştırmağa sebebiyet verdiniz. Derviş vahdeti gibi bir cahilin fiil ve harekâtını kabul eder gibi bir eseri gaflet gösterdiniz Menemendeki iki sarhoş dervişin hareketini islâm ulemasına maleder gibi sükût ettiniz ve bu sükûtun cezasını islâmiyet için vatan ve millet için pek ağıra mal ettiniz.

Anormal bir zamanda olmakla beraber siz yüksek tahsil gören dersiamlar bu hareketleri ilmen izah edebilirdiniz. bilhassa içinizden Diyanet işleri riyasetine ve müşavir azalığa bilhassa millet vekilliğine kadar yükselen zevatda var idi. Bunlar bu hakikatleri terennüm edebilirlerdi. Muazzam inkilâplarda anormal hallerin devamı zarurîdir, Fakat ilim «mefkûre sahipleri haksız ittihamları def edebilir. Yüksek tahsilin verdiği ilim kuvveti kendisini gösterebilirdi.

Korku, cebanet, hubbü cah, evet efendim

(Devamı s. 16 da)

Arzın ve Hayatın Menşei

— *Geçen sayıdan devam* 5 : —

Yazan : FAHRETTİN BALANTEKİN

Geçen yazımda, bilinen önemli insan fosillerinin isimlerini vermiştim:

1 — Ptekantropüs:

Cava adasında bulunmuş bir kafa tası ile uyluk kemiğinden ibarettir. Bu kemikler uzuvların vücut içindeki müşterek bağlılıkları göz önünde tutulmak suretile restore edilerek bütünü teşkil olunmuştur.

Bunun kafatası boşluğu hacim itibariyle insan benzeri maymunlarla insanlarınki arasındadır. Alın insanlarda olduğu gibi dik değil arkaya yatıktır. Kas altı kavisleri öne doğru fazla çıkıktır. Kafatası önde çok dar, arkada genişçedir. Uyluk kemiğinin düz oluşundan iki bacak üzerinde durabildiği anlaşılmaktadır.

2 — Omo Neandertalansis:

1856 da Almanyanın Bavyera eyaletinde ve Neandertal mağarasında bulunmuştur. Bu fasilde boy 1,60 metredir. Etraf kemikleri kalın ve kısadır. Şakak kemiğini elmacık kemiğine bağlıyan nütû yassı ve kalındır; göz çukurları, büyük, derin, alın arkaya yatık ve çene ileriye doğru uzundur Alt çenenin ön kısmı insana nazaran azdır. Uyluk kemiği eğri olduğundan bunun glasiyeler devrinde mağaralarda barınmak mecburiyetile eğilerek yürüdüğü ve bu yüzden kemiğin eğrilmiş olduğu kabul edilmektedir.

3 — Omo Haydelbergensis:

1908 de yine Bavyerada Haydelberg civarında bulunan bir alt çenedir. Bu alt çene kalındır. Asıl çene kısmı geriye kaçmıştır. Çenenin şubeleriyle esas cismi arasındaki açı = 90° = ye yakındır.

[İngiltere, Fransa, ve Almanyada bu evsafı haiz bir çok fasiller bulunmuştur.]

4 — Omo Pekinensis (sinantropüs):

Takriben 18 sene önce Pekin civarında bulunan bir fosildir. Yapılan incelemeler bu fosilin ptekantropüs erektüsle Omo Neandertalansis arasında bir tip olduğunu göstermiştir.

Ele geçirilen bu fasiller tam değildir. Evvelâ şunu tebarüz ettirmek isterim ki akıl ve düşüncemize göre onu restore eder, tamamlarken bir sürü hataya düşmüş olmaklığımız gayet tabiidir.

Diğer taraftan bu vücut yapılışları bize göstermektedir ki bunlar bu günkü insana benzemedikleri gibi maymuna da benzemiyorlar. Bazılarının maymuna, bazılarının da insana benziyen tarafları çoktur Böyle benzeyişleri hayalen ileri götürerek tablodaki bir sürü eksikler ve kesikliklere rağmen bütün hayvan çeşitlerinin birbirinden hasıl olduğunu, hatta insanın da tekâmül neticesinde maymundan türediğini iddia etmek insafsızlıktır.

Yukarda gördüğümüz fosiller nesilleri munkariz olmuş başlı başına birer mahlûk, ya insana çok benzeyen birer maymun veyahutta maymuna benzeyen birer insandır.

Şu üç halden hangisini tasavvur ve kabul edersek edelim, hiç birisi tekâmül teorisini iddia eylediği şekilde insanın maymundan türediğini asla gösteremez.

Filhakika eğer bunlar nesilleri munkariz olmuş birer mahlûk iseler ne maymunla, ne insanla ilgilidir.

İnsana çok benzeyen birer maymun iseler insanın maymundan türediği fikrini iddia için sebep teşkil edemezler. Bu gün de insan benzeri maymunlar yaşamaktadır; fakat yine maymundurlar. İnsana has şuur ve her çeşit kabiliyetten mahrumdurlar.

Eğer maymuna az çok benzer durumda insanlar iseler o zaman dava kalmaz . . . Şekilleri ne olursa olsun insanların yine insanlardan meydana geldiği anlaşılır.

Zaten tablodaki noksanlar ve kesiklikler iddianın yersizliğini anlatmağa kâfidir. Yukarki mülâhazalar da gösterir ki insanın tekâmül mahsulü olduğu hakkındaki iddia tamamen indîdir,

Ceddinin maymun olduğunu kabul eden-

(*Devamı s. 14 de*)

Biraz da şaka

Fit.. fit.. fit..

Bir kör adam varmış yoluna devam ediyormuş yolda buna rastlayan saf temiz kalpli köylü, amanın yaya yürüdüğünü görünce kendisine acır karısile beraber bindiği eşekten iner amayı bindirir.

Hain amâ bunu fırsat addederek şehre kadar hayvandan inmez şehre girince köylü :

— Haydi baba in de ben hayvanımı ve karımı alıp misafir olduğum yere gideyim.

Amâ bağırmağa başlar.

Bu insafsız adam hem eşeğimi hem karımı elimden alıyor. İmdada yetişen yok mu ? diye var kuvvetile bağırır. Polisler köylüye hakaret eder bu biçareden ne istersin diye çıkışırlar

Köylü yana yakıla bir türlü derdini anlatamaz. Nihayet zamanın hakimine götürürler.

Hâkim emreder. Karıyı bir odaya ; köylüyü bir odaya amayı da bir odaya koyarlar. Polisler de odaların kapılarında bunları dinlerler.

Kadın — Allah allah bu ne belâ idi başımıza geldi merhametten maraz hasıl olur kocama o kadar dedim. Bu nankör acıma bir türlü sözümü dinlemedi ?

Köylü — Allah allah . . . bu ne belâ idi başıma geldi. Ben iyilik yaptım bu adam ne kötü adam imiş.. Bunun şerrinden nasıl kurtulacağım.

Amâ — İyi oyun oynadım. Eğer yalnız eşeği alırsam fit.. Eğer hem eşeği hem de karıyı alırsam fit.. üstü fit...

Lâtifeci

TEFSİR

(S 4 den devam)

mukabilinde delâlet satın almışlardır ticaretlerinde kâr etmemişlerdir ticaret yolunu da tutmuş değillerdir.

Bu âyeti kerime ile munafıkların imanlarını dalâletle değiştirmişler hidayetlerini verip mukabilinde delâlet etmişlerdir. Onların bu ticareti kazanç temin etmiş değildir bilâkis ebedî ziyanlerla karşılaşmışlardır. Onların bu mubadelesi kâr şöyle dursun ticaretin yolu dahi değildir. Çünki kıymetli bir şey verip kıymetsiz şeyleri almak ticaret olmadığı gibi böyle muamele ticaret yolu dahi olamaz.

Ehli Sünnet

Müslüman yalnız Allahtan diler

Zünnun cezbeyle mecnun gibi Şam dağlarında dolaşırken, kayalık bir arazide bir takım kimselerin toplanmış olduklarını gördü ve hayretle!.. burada ne bekliyorsunuz diye sordu.

İçlerinden biri zünnuna, parmağile bir mağarayı göstererek orada Allahın bir velisi oturur, ancak senede bir defa dışarı çıkar nefesi hastalara şifadır işte bu gün dışarı çıkma günü onu bekliyoruz diye cevap verdi. Hakikaten bir müddet sonra ihtiyar bir şahıs o mağaradan dışarı çıkarak nazarlarını halkın üzerinde gezdirdi. Tekrar mağaraya gireceği esnada zünnun velinin bileğine yapışarak Ey Allahın mutlu kulu!.. Bende Batini bir hastalığa müptelâyım ne olur banada bir şifa sun benimde derdime bir derman lutfet diye yalvarırken Veli :

Zünnun! elini bileğimden çek sevgili seni kendi eteğinden başkasının eteğine yapışmış görürse ebedîyen iftirak ateşinde yakar ve ikimizi bir birimizle helâk eder dedi.

Mehmet Oruç

Vakıflar Genel Müdürlüğüne yerinde bir tayin

Muhtemel bulunan Vakıflar Genel Müdürlüğüne Hakkı Kâmil Beşerin tayin edildiğini sevinçle haber aldık.

Biz meslek itibarile ne kimseye iabasbus eder, ne riyakârlık yaparız. Her işi, her şeyi dosdoğru söyleriz.

Bu zatı çok yakından tanıyoruz. Kuvvetli imanı, sarsılmaz azmi ile eş az bulunan namuslu bir zat olduğuna tamamen inandığımız için kendisini değil, başına geçtiği makamı tebrik ederiz. Çünki bu makam bugüne kadar böyle bir Genel müdür bulamamıştır.

Ecdadımızın din ihtiyacını tatmin için kurduğu müesseselerin böyle bir zat tarafından idare edilmesini cidden çok arzu ediyorduk.

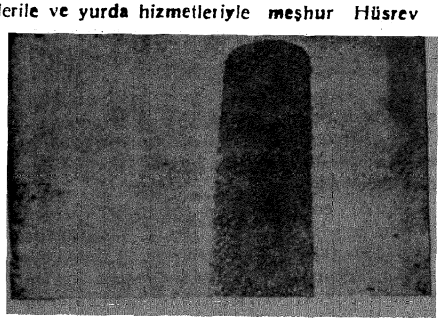
Kendisine candan muvaffakiyetler temenni ederken artık biçare hademei hayratın acıklı hallerine esaslı bir çare bulunacağına kani olduğumuzu da ilâve etmek isteriz

Ehlî Sünnet

Vanda Hüsrev paşa camii vakfiyesi

Yazan : TEVFİK DEMİROĞLU

Dinî ve içtimaî hayatımızda Evkaf meselesi geniş bir mevzudur. İşi manevî, ruhanî hislerin tesiriyle, ister devirlerin modelimsi olan vasıtı yerlerden malını kurtarmak kasdile olsun, vakıf Türkün ruh ve varlığında pek engin saha bulmuştur. Elimizden geçen bine yakın vesika, vakıfların ilâhî ve temiz bir yardım gayesile hareket etmiş olduklarını göstermektedir. Yakın zamanda tanınmış iki doktorumuzla Ankarada bir zenginimizin yine ayni kudsî geye ile millî camiaya bıraktıkları vakıflar, daha vakıfların kefenleri bozulmayan mahkemelere intikal etti. Bu durumdan muhakkak ki: vakıfların ulvî ruhları müteessirdirler. Bu şekle göre, tanzim edilmiş olan vakfiyelerin, kanun karşısında noksanları, veya iki tarafa da çekinecek cihetleri vardır. İşte: Bu neticeleri düşünen ecdadımız, tanzim etmiş oldukları vesikaların çok esaslı kayıdlarla bu türlü iddiaların önünü almışlardır. Van beyler beyisi olup bir çok dinî, içtimaî eserlerile ve yurda hizmetleriyle meşhur Hüsrev

Mehmed paşanın Vandaki camie ait vakıfnamesi incelenmeğe değer bir örnektir. Camie, sayısız emlâk ve akar terk eden rahmetli paşa, vakfiyenin bir yerinde: (Selfülzikir cümle âkar ve musakkafat ve ayni musakkafat her ne ki vardır. İlmilistimra, her birine lâyık ve sezadar olan tarık ı şer'î, yani: Beynelnâs mer'î olan uslub-u merucei meşrû ve merguk üzere istiklâl olunup üç yıldan ziyade icarei mahal olup istibdale asla mecali verilmeye) denilmektedir. Bu değerli vakıfnamenin bir kaç fıkrasını da aşağıya yazıyoruz. Bu suretle vakfiyenin şumulü kısmen olsun anlaşılmış olacaktır: (Camie tayın olunacak hafızlar hüsnü sunne, ve taybılhane) malik olmaları meşrud olduğu gibi (Hüsnü halk ve beşaseti vechile müzeyyen Tabağcı demekle mârûf bir feraş dahi darülsayafeye mahsus ve muayyen olan misafirleri kelâm için, ve tâzim ve tekerriyeye kondura, üç gün ziyafetten sonra yine ol vechile gündeme, misafiri sert sözden ve savma yüzden sakfa) ve (Tabhanelerdeki hazır ziyafet için misafir bulunmadığını leyli ve emayirei fıkradan hazır bulunan eramil ve itama ve sair muhtaclara ol hitam verilir) ve (Bundan baki kalan galeden her ramazan ahirinde mektepteki fakir ve yetim olan sübyana takunye ve ayakkabı ve gömlek ve mintan alına, ve her bayramda anda olan oğlancıkların itamına altışar akçe, sairlerine üçer akçe bayramlık verilir) Kayıdları mevcuttur. Kütüphane kısmında ise (Hafız, mektep müderrisi marifeti ve icazeti olmadkn kimseye asla bir varak dahi vermiye) denilmektedir. Vakfiyede vazife taksimi pek şumullü olarak tesbit edilmiştir. Venecek maddelerden bozulacaklar için dehlizler, soğuk yerler, ve vakitsiz gelen misafirler için kavurma, yağ, bal gibi hazır yiyecekler bulundurulması ehemmiyetle kaydedilmektedir.

Arzın ve Hayatın menşei
(S. 12 den devam)

leri bu iddialarından vazgeçirtmek gayretinde değiliz. varsın onlar öyle kabul etsinler.

Maymunzade olmak ağırımıza gitliğinden değil böyle olduğu telâkkilerimize, zihniyetimize, düşüncelerimize uymadığı içindir ki, kabul edemiyoruz.

Bizim bildiğimiz ve her düşünüşü nazara alarak idrâk edebildiğimiz şey, insanların cedlerinin de insan olduğu ve Âdem oğulları olduğumuzdur.

F. Balantekin

Dört kafa tası

Rica ederim (500) milyon mütefekkir insanın imanını temin eden muazzam şahsiyete karşı kendisini bilenler bu küstahlığı yapmaz. Bir iki propagandacının sözlerine uyacak kadar düşüncesiz bir kadın değilim istağfurullah böyle bir şey söylemek istemedim.

Hiç şüphesiz islâmiyetin bu muazzam esasatına karşı, ne bir içtimaiyatçı, ne bir filosof ve ne de hiç bir alim bir tek kelime söyliyemez .Olsa olsa bu din müessisinin şahsiyetini hedef ittihaz ederek ona dair iftiralar yaparak mütefekkirlerin nazarından düşürüp bu suretle esasatı islâmiyeyi telebbudan genç mütefekkirlerie ragbetlerini kırmak içindir. Buna tamamile kanaat getirdim. Ancak meseleyi sizin ağzımızdan işitmek istiyorum, dedi.

— Madem hadiseyi anlamak için şahsiyetleri anlamak lâzımdır şimdi üç sual sorup üç cevap vereceğim, dedim.

1 — Zeynep kimdir ?

Arapların en yüksek bir ailesi olan Kureyşilerden Haşimi koluna mensup olan hazreti peygamberin halasının kızıdır.

Diğer bir tâbirle arapların haseb ve neseb şerifliği gözettiği zamanlarda en yüksek aileye mensup hasna müstesna bir kız idi.

2 — Köle kimdi ?

(Zeydübnü Harise) hazreti Haticenin parasile Fahfi âlem efendimizin satın aldığı ve bilâhare azad ettiği kölesi idi.

3 — Hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesselâmın bir vazifesi ne idi.

Hazreti Peygamber tarafı rabbi izzetten beşeriyet arasına müsavat ve uhuvvet esaslarını tesis vazifesi ile de mükellef idi. Arabın kırılmasına imkân görülmeyen taassup arasında kölelere vé cariyelere yapılan işkenceler beşeriyet için yüz kızartıcı idi. Âleme rahmet olarak gönderilen Fahri âlemin en mühim vazifesi beşeriyet arasına zümre, hasep ve nesep farkını kaldırmak idi. Bu hürriyeti beşeri temin için hadiseye en evvel kendi ailesinden başlamıştır. Arabın en şerifi olan halasının çok güzel kızını azadlu kölesine nikâh etmiş bu suretle beşerin müsavatını temin etmiştir. Çelik bir sele gibi görünen haseb ve neseb davalarını lâğvetmiş, beşeriyete nefes aldırmış, hürriyet beşer namına ne muazzam vazife ?

— Evet bu şerefli vazife yapıldı. Fakat bu yapılırken büyük bir gurura malik olan Zeynebin izzeti nefsine mal olmuş olmaz mı ?

— Şüphesiz.. Zeynep dayı zadesinin ayni zamanda iman ettiği peygamberini bu emri hörmetle kabul etti ve bu fedakârlığa bile bile katlandı.

— Bir kple ile bir eşraf kızının mesut olarak geçinmelerine imkân varmıdır ?

— Tabii olmaz.

— Nasıl oldu ?

Hazreti Pevgamberin bu teklifi üzerine Zeynep büyük fedakârlık yapmış, (Zeyd ibni Harise) ile evlenmiş idi. Fakat geçinmek imkânı yok idi. Bir kaç sene elemli geçen bu geçimsiz hayat hazreti peygamberin de canını sıkmaz değildi.

Fakat bütün beşeriyet için bir numunei imtisal olarak birleşen bu hayatı içtimaî teslirini araklar arasında tamamile göstermiş, bir köle ile bir eşraf arasında fark olmadığını müslümanlar arasında hakikî uhuvvet ve tam müsavat tesis etmistir.

(Kesik burunlu siyah bir köle Allaha karşı abld ve salih olur da ahlâkça tekemmül etmiş ise şeref ve neseb sahibi bir bilgiden yüksektir.) Esasını temelleştirmiştir. Artık islâm memleketinde haseb ve neseb değil, kemal ve fazilet sorulmağa başladı.

Zeynep bu suretle vazifesini biiirmiş olmakla bu zehirli hayatına nihayet vermek üzere (Zeyd bin Harise) den ayrılmak arzusunu Fahri Âleme bildirdi. Artık zamanı hulûl etmiş bulunuyordu.

Zeynebin bu arzusunu kabul ediyordu. Zeyidden ayırdı.

Beşerin hürriyeti namına kırılan gurur ve izzeti nefsini tamir etmek vazifesiile nazreti peygamberine Allahın emrile kendi nikâhına aldı.

— Beşeriyet mefkûresi namına size teşekkür ederim. Beni hakikaten tenvir ettiniz. Hadise ee kadar ulvî ve ilâhî, yüksek bir mefkûreye istidad ediyor? Ne biçim propagandalara maruz kalıyor ? Hayret. .

(*Devamı s. 16 da*)

Dört kafa taşı

(S. den devam)

Fahri Âlem garazkârların anlattığı veçhile hiç bir vakit zevkine düşkün değildi Aldığı haremlerin her birisi içtimaî bir zaruret neticesi olarak almasına mecbur kalmıştır. Bunu tetkike bile lüzum yoktur. Arabın pek azgın bir zamanda ufak bir ahlâk nakısası olanın bu kadar mnyaffakiyet göstermesine imkân aklı varmıdır ?

Şüphe yok, zaten Avrupalıların garez ve ve iftiraları açıktan açığa bellidir, hatta bunlar peygamber evlenir mi ? diye hayrei ederler, dedi.

Tabiî hayret ederler Dedim. Çünki hazreti İsâ aleyhisselâm evlenmeden uruc etmiş idi. kendi peygamberleri evlenmediği için evlenmemek peygamberlik icabatından zannederlerdi, halbuki peygamber oldnklarına iman ettikleri hazreti Âdem, hazreti Nuh, hazreti Yakup, hazreti Yusuf, hazreti Nusa bunların hepsi de evli idiler. Şu halde evlenmek peygamber olmak için mani olmaz.

Abdestin edebleri

(S. den devam)

c. — Kötü bir söz söylediği vakit,

ç. — Namaz haricinde kahkaha ile güldükten sonra,

d. — Cenazeye gitmek için,

e. — Gazab halinden sonra,

h. — Ezbere Kur'anı kerim okumak veya Hâdisi şerif rivayet etmek için.

f. — Ezan okumak için,

g — Nikâh için,

ğ — Fahr i âlem Efendimizi ziyaret için,

h. — Arefede vukuf safavemer de arasındaki saiy için abdest almak menduptru.

« *Müjde* »

Her taraftan aldığımız yczılarda şafii mezhebi üzerine bir ilmihalin tertibi rica edilmektedir. Bu talepleri karşılamak üzere böyle bir eser hazırlıyoruz. Pek yakında neşrolunacaktır İsteklilere müjdelenir.

DERSİAMLARA

(S. den devam)

cilik, hodgâmlık, veya tabasbus bir milletin bütün mukaddesatını, unutturacak kadar pek feci bir hale sebebiyet verdi.

Bu suretle maneviyatımıza düşmüş olan ve bizi içinden yıkan haricî düşmanların da arzuları yerine gelmişti.

Bu gün bütün yurtta bir intibah mevcuttur. Yıkılan maneviyat kalesini tamir etmek, iman hisarını kuvvetleştirmek haricî düşmanlara karşı çelik tabyeler kurmak dahilde kuvvetli bir birlik ve tesanüt vücude getirmek bütün vatandaşların vazifesi olmakla beraber bu iman kal'asının mimarları yine sizlersiniz.

Cehl ile bir şey olmaz ilimle her şey olur.

Bir çoğunuz avukat olarak mahkeme mahkeme geziyor kazanıyorsunuz. Dersiam olduğunuzu söylemekten bile çekiniyorsunuz. Kiminizde senede bir kaç vaız vermekle vazifesini yapmış zannile övünüyorsunuz.

Hayır sayın dersiamlar !

Siz büyük mes'uliyetin altındasınız. Mebus olanlar millet meclisinde vazifesiniyapsın ayni zamanda her birisi muayyen zamanda Ankarada ve İstanbulda muazzam bir camide halkın din ihtiyaçlarını anlatsın Diyanet işlerinde fahrî olarak vazife alsın. Henüz abdest almasını bilmeyen imam ve hatip mektebi mezunlarının ne demek istediğini anlamayan yıkıcı vâizlerden ve fuzuli din bilgiçlerinden kurtarsın.

Köşeye çekilenler vazife alsın bu iman kalesini tamir ederek haricî ve dahilî düşmanları susdursun, sizleri, hem kudsî, hem insanî ve hem de ilmî vazifeye davet ediyorum.

EHLİ SÜNNET

On beş günde bir çıkar

Dinî, Dini, Mecmûadır.

Başyazar ve Sahibi

Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi:

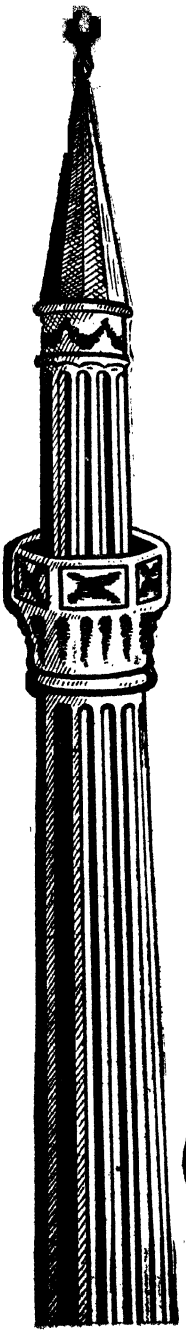
İslanbul Posta Kutusu: 839

Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

AYDINLIK MATBAASI

Ankara Caddesi No. 79

İSTANBUL

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Mevlâna hakkında (*Şiir*) .	*Şeyh Galip divanı*
Zengin Müslüman kardeşlere	*Abdurrahim Zapsu*
Şarkın şerefli tacirleri (*şiir*)	*Hulûsi Bitlisi*
Sefsir	*Ehli Sünnet*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabib Zade*
Biraz Neş'e	*Lâtifeci*
Mısır tetkikleri	*(Elehram gazetesi)*
Pakistanlı vatandaşlarımız .	*Süleyman Timuroğlu*
Millî Eğitim Bakanlığına .	*Abdurrahim Zapsu*
Tıp ve İslâm	*Dr. Münir Derman*
Haklı bir dilek	
Bir okuyucu mektubu . .	*Kemal Güçyener*

SAYI 36/10

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE : 2 15 MAYIS 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 36—10

Mevlâna hakkında

Mazharı aşkı hüda (1) hazreti Mevlânadır
Menba'ı sıdkı vefa hazreti Mevlânadır
Serteser (2) hükmeden iklimi fenafillaha (3)
Şahı örnek baka hazreti Mevlânadır
Nuru irfana dilpaki (4) sipheri balâ
Maşrıkı şemsi (5) hüdâ (6) hazreti mevlânadır
Rahmeti mahzı İlâhiden edüb istimdad
Mayete lûtfu atâ hazreti mevlânadır
Hâki (7) pâyından (8) alır kühlü (9) cilâ ehli nazar
Âleme nuru ziya hazreti mevlânadır
Asitanında (10) erer canlara tesiri hayat
Hastai aşka şifa hazreti mevlânadır
Nayine şu'le âvâzına tut güşu kabul
Tur'u Musa ve asâ hazreti mevlânadır
Hâkipayından eder galib ümidi ihsan
Kânı eksiri dua hazreti mevlânadır

Şeyh Galib Divanından

(1) Hüdâ — Allâh
(2) Serteser — Baştanbaşa
(3) Fenafillâh — Tasavvufda bir derece
(4) Dili pâk — Temiz kalp
(5) Şems — Güneş
(6) Hidayet — Doğru yola girmek
(7) Hâk — toprak
(8) Pay — Ayak
(9) Kühl — Göz sürmesi
(10) Asitan — Kapı eşiği

Zengin müslüman kardeşlerime

YAZAN : *Abdurrahim Zabsu*

Aziz kardeşler;

Cenabı hak size zenginlik nimetini vermiştir. Her nimet bir külfetie karşılıklıdır. Bu külfet dini islâmda muhtelif şekillerde gösterilmeştir. Bunların bir kısmı farz, bir kısmı sünnettir.

1 — Cihad
2 — Zekât
3 — Hac yolundaki masraflar.

1 — Dini islâmın ilâsı için açılan mücadelede sarf edilmek üzre mücahitlere verilen mal;

2 — Cenabı hak tarafından gösterilen şekilde her islâmın seneden seneye servetini hesabederek fukara hakkı diye ayırıp verdiği mal;

3 — Ütserine hac farz olan kimselerin bu yol için ayrıldığı yol masrafları;

Bu üç nevi teklif kur'an tarafından her müslümana farzedilen dinî vazifedir. Bu vazifeyi yapmıyanlar Allahın kendilerine verdiği emanete hiyanet etmiş, hakka tecavüz etmiş hale düşerler. Bunun için Kur'anı kerimin ve ahadisi nebeviyenin vadettiği cezalara kesbi istihkak ederler. Bunların farzolduğunu inkâr edenlerin islâmiyetle alâkaları kalmaz.

Bu üç türlü farzdan da en mühimmi (Cihad) farzıdır. Çünkü haccın ifasından doğan hayır, sevap ve mükâfat şahsa aittir. Başkasına pek az sirayet eder. Zekât, hem şahsa hem fukaraya aittir. Zengin malını hukukullahtan temizler; fakirler de geçinerek sefalet çekmezler.

Fakat üçüncü farz olan (Cihad) ne hac gibi şahsa ve nede zekât gibi bir zümreye aittir. O bütün islâm camiasını, bütün insaniyeti ve bütün medeniyeti alâkalandırır.

Aziz zengin kardeşler!

Beşeriyet ancak iman ile vasfı mümeyyizini muhafaza edebilir. İmansız bir beşer kütlesi bir sürüden başka bir şey olamaz. Ona iman telkin etmek en büyük vazifedir. Bu vazifeyi hakkıyle ifa etmek için hepimiz gayrete mecburuz. İşte bu vazifeye (cihad) derler.

Bu cihad sayesinde bütün beşeriyet iman nuruyla nurlanmış, ruhu ve cismi bütün pislikterden kurtulmuştur.

Bu cihad sayesinde bir metâ gibi pazarlarda satılan insan yavrusu kölelikten ve cariyelikten kurtularak hürriyetine nail olmuştur.

Bu cihad sayesinde, bir parça taşa, bir ocak ateşine, bir resime karşı tapınan insanlar dalaletten kurtulmuştur.

Bu cihad sayesinde; hakları ayak altına alınan insanlar arasında tam bir müsavat kurulmuştur.

Bu cihad sayesinde bugünkü medeniyetin esasları atılmıştır.

İman cihadla yayılmış ve cihad'la muhafaza edilmiştir. Cihad durduğu günden itibaren iman ihmal edilmiş, sefalet başlamış, ahlâksızlık hüküm sürmüş beşeriyet manevî izmihlâle sürüklenmiş, fazilet körlenmiş insanlar birbirinin malına göz dikmiş, hırs, tama, haset zülüm, hodkâmlık, gurur, azamet velhasıl ahlâka aykırı ne varsa hepsi birden neşvü nema bulmuştur.

Tarihimize göz atalım:

İmanımız bütünlüğünü muhafaza ettikçe Viyana kapılarına kadar dayanmış, bütün kâinatı iman nuruyla nurlandırmak şerefini omuzlarda tutmuşluk. En kuvvetli hükûmet reisleri bu iman karşısında baş eğmek ızdırarını duymuşlardı. Bunu bıraktığımız günden itibaren gerileme başlamış bu gerileme de bugün kemale ermiştir. Bütün tarih boyunca şanu şerefimiz imanımızla hem ahenk olmuştur. İman kemalde iken şanu şerefimiz de kemalde kalmış, iman zayıfladıkça içtimaî bünyemiz zayıflamış ve nihayet başka milletler arasında Taksime kadar istihkak kesbetmiştik.

Birdenbire silkinen ve uykudan uyanarak imanına dayanan millelimiz bütün varlıklardan tecrid edilmiş bir halde iken o iman sayesinde

(*devamı 15 de*)

Her Maddeyi mânâ ile telif eden :

Şarkın Şerefli Tacirleri

Tiksinip kaçar mı (Ehli Sünnet) den?
Hususa tekvali (müftü) bir insan!..
(Sabri) yüksel Ehli Sünnet (Özdemir)
Abone kaydından görür mü hüsran?
Tacirler, dindarlar zekât bahsinde
Taşırlar pek büyük kanaat, vicdan.
Mallarından az - çok sünnet ehline
Verenlerin imdatçısıdır süphan.
Benim hediyem de sönük sözlerdir.
Hakka yardım eden olmaz peşiman.
(Ehli Sünnet) neler ilham ediyor?
Okur, anlar, dinler halis müslüman!
(Ehli Sünnet) seyyar bir dershanedir
Yıkılırsa bize gülmez mi devran?
(İzzet) li bir tacir abone olsa
Kabahat sayılmaz yıkılsa cihan.
(Rıza) siyle hayra kim olsa sebep
Amel defterinden yükselir iman.
Arşın etrafını saran melekler
Sayar hayr ehlini cennette ayan
İstanbul'da beni bilen tâcirler
Demem ki yapsınlar şahsıma ihsan.
Onların içinde öz kardeşlerim
(Bahri) sefit gibi yüksek dalgalı
Zenginler de vardır daim var olsun.
Yaşasın bulsunlar Allah'dan eman
Demesinler sade sünnet ehline
Ne istersin bizden, bıktık el'aman?
Yurda ışık veren şark yıldızları,
Riyasız fikrimce sayılır umman.
Kasdımız şerefli maruf tacirler
Maddede manaya verirler imkân.
İmzama nisbetten fahir duyarlar
Hak ile batılı tutmazlar seyyan.
Onlar Ehli Sünnet, er oğlu erdir.
Büyüğü küçüğü tavsife şayan.
(Selâhattin), (İdris), (Sultan Fatih) i
Unutmaz, rahmetle sayarlar her an.
Fazla teşrihata ihtiyaç yoktur,
Dindar tacirlerde olamaz noksan.
(Ehli Sünnet) alıp okuyanlara
Yardımcıdır (Allah), (Peygamber), (Kur'an)

Nesimi Oğlu
Hulusi Bitlisi

Tefsir

Ayet mefhumları :

15 — Onların misilleri şol kimsenin misline benzerki bir ateş yakmak istedi etrafını ışıkladığı zaman Allah onların nurlarını ışıklarını giderdi ve karanlıkta bıraktı görmezler.

16 — Onlar dilsizdirler, sağırdırlar, kördürler.

17 — Veyahut gökten boşanan yağmura benzerler bunda gök gürültüsü ve yıldırım vardır. Parmaklarını kulaklarına korlar. Yıldırımdan, bulutlardan korkarlar. Allah kâfirleri kuşatmıştır.

17 — Şimsek nerede ise gözlerini kapayı verecek önlerini aydınlattı mı ? ışığında yürüyorlar karanlık üzerlerine çoktümü dikilip kalıyorlar Allah dilemiş olsaydı elbet işitmelerini görmelerinide alıverirdi. Şüphe yok ki Allah her şeye kadir daima kadirdir

TEFSİR :

Münafıkların vasıf ve hallerini beyan buyurduktan sonra onların hallerini iki misalle izah buyuruyor.

BİRİNCİ MİSAL :

Onların hallerini karanlıkta kalan bir adamın kendisine ışık yakmasına benzetiyor. Tam ışık yakıp etrafını ışıklattığı zaman Allah onların nurlarını ışıklarını söndürerek karanlıkta bırakır. Bir insan daimî surette karanlıkta iken gözleri daha ziyade keskin olur. Fakat ışıktan karanlığa girince büsbütün görmez. Bu halde konuşmaz dilsizdirler aynı zamanda işitmez sağırdırlar. Kör görmezlerdir. Bu halleri ile geri de dönemezler.

Bu surette felâkete düşen bir adam ne ise münafıklar da ayni şekildedirler. Eski dinlerin den ayrıldılar bir ışık yakalım derken yeni dine de hiyanetlik yaptılar. Allah onlardan iman nurunu aldı ne eski dinlerine dönebilir ve ne de yeni dinde bir imana malik olabilirler. Onlar nuru, ilâhiye karşı körlerdir. İman seslerini işitmez sağırdırlar. İman esaslarını anlatamaz ikrar edemez dilsizdirler.

Böyle adamlar dünyanın en bedbaht kimseleridir.

İKİNCİ MİSAL :

Munafıkların hali şol kimsenin haline benzerki, gökten inen bir yağmur sağnağına tutulmuş zifiri karanlık, yukardan şiddetli gök gürültüsü geliyor, şimşekler çakıyor ondan korkusundan ne yapacağını şaşırarak, parmak uçlarını kulaklarına sokuyor ki bu dehşetli sesleri işitmesin korkudan nerede ise ödü patlıyacak Cenabı hak kâfirleri kaplamıştır. Nereye giderlerse onun kudret ve azametinden, mülkünden hariç çıkamazlar.

Şimşeklerin şiddeti nerede ise gözlerinin nurunu olarak kapatacak şimşeklerin bu ışığı ile bir an için ayak uçlarını görüyorlar bu ışığı görünce yürüyorlar. Karanlık çöktümü dikilip kalıyorlar. Böyle felâketler karşısında kalan insan ne ise münafıkların da halleri böyledir.

Halbuki cenabıhak dileseydi bunlardan görmek ve işitmek hassalarını da alırdı Fakat almadılar şimşeğin ışığıyle gözlerinin önünü görerek ümide düştükten sonra karanlık çökünce görmemezlik elemini daha ziyade hissetmiş olsunlar. Azameti ilâhiyeyi daha yakından duymuş bulunsunlar.

Kulaklarından işitmek hislerini almadı ki gök gürültüsünün korkunç seslerini işiderek ölüm tehlikesini geçirdiklerini hissetmiş olsunlar da daha ziyade azab duysunlar.

Cenabıhak; münafıkların dehşetli ruh sıkıntılarını, iman sarsıntılarını bu misallerle beyan buyurarak hem kendilerini intibaha davet ediyor. hem habibine teselli vererek onların geçirdikleri ruhî azabı ve vicdan ızdıraplarını tasvir buyuruyor.

Ehli Sünnet

HADİS

Buharii şeriften 16 ıncı Hadisi Şerifin me'ali

Nebii Mükerrem sallallahü aleyhi vessellem buyurdu ki : Kimde üç şey bulunursa halâveti imanı tatmış olur : Allah ile Resülullah kendisine, maadalarından daha sevgili olmak, bir kimseyi sevmek; fakat yalnız Allah için sevmek; (Allah onu küfürden kurtardıktan sonra) yine küfüre dönmekten ateşe atılacakcasına hoşlanmamak.

İzahat:

Fahri âlem Aleyhisselâtü vesellam efendimiz bu Hâdisi şerifile ümmete imanın helâvetini anlatıyor ve buyuruyor ki: Her kimde şu üç şey var ise onda imanın helâveti tatlılığı mevcuttur.

1. — Allah ve Allahın resulünü onlardan maada bütün mevcutlarından fazla sevmek hissi olmalı.

2. — Her hangi bir kimseyi severse onu ancak Allah için sevmeli bu sevgi Allah dolayısiyle ve Allahın emrine olan itaati hasebile ve ona olan hörmeti Allaha olan sevgiden doğmalıdır.

3. — İman ettikten sonra imandan çıkmak kendi nazarında o kadar fena olmalıdır ki : Bir insan ateşe atılınca ne kadar muazzeb olursa ve ne kadar hoşuna gitmiyorsa böyle bir teklifi veya böyle bir hali ateşten fazla kerih görmelidir.

Bu Hâdisi şerif bütün faziletleri bir araya toplamıştır.

Bir insan halikini ve sebebi hilkat olan resulullahı sevdikten sonra her hangi bir şahsı da onların sevgileriyle severse ve onların yolundan çıkmakta ateşe girecek derecede nefret ederse o adam hakiki müslümandır ve onun bütün imanı tatlıdır. İmanın helâveti içinde iki cihan saadetini bulmuş demektir.

17 inci Hâdisin meali :

Nebii Mükerrem sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : (Kâmil) imanın alâmeti ensara muhabbet, nifakın alâmeti de ensara buğz etmektir.

İzahat:

Nifak ve münafık; zahiren iman etmiş ve fakat batınen kâfir kalana derler.

Ensar : Fahri âlem efendimize ağuşlarını açarak Medinei Münevvereye kabul eden ve bütün muhacirleri kendilerine kardaş yaparak sinelerine basan eshabı resulullahtır. her kimki kendilerine bu sıfatla buğz ederse şüphesiz ki resulullaha ve dini hakka buğu olması dalayısile kalblerinde iman kalmaz.

İşte Hâdisi şerifde bahsi geçen (buğz) bu cihetten olan buğzdur yani din buğzdur. Allahın resuline dayanan buğzdur. Yoksa her hangi bir sahabe her hangi bir sahabeden başka şekilde incinir. Ona sevgisizlik gösterirse bu buğz değildir. Bu hasbelbeşer bir tabiattır. Yüzü Allaha, resulüne dönen islâma karşı bir sevgisizlik olmaz.

Fahri âlem efendimiz Hazreti Ali efendimize « Ya Ali !. Sana müminden başkası muhebbet etmez ve sana ancak münafıklar buğz eder » buyurmuştur Hâdisi şerifdeki buğzda yine böyle bir buğzdur.

Eshabı resulullahdan her hangi birisi eğer bir sahabei resulullaha karşı gücenirse bu gücenmek Allahı ve resulünü sevmemek gibi imana zıd olan bir buğuz olamaz. Hatta onların aralarındaki mukatelelerde buğuz değildir. Onlar Allahın ve resulünün sevgisi ile Kuranı âzimdeki muradı ilâhi dahilinde içtihad ile nüfuz etmek gayei aliyesine dayandıkları için bu zahiri sevgisizlik hakiki ve ilâhi bir sevginin mahsulüdür. Böyle kısa göreterek eshabı resulullah hakkında zibandırazlıkla ehli islâmiyetten uzaklaşmak ve bunun manasını anlamıyarak Allaha ve resulüne hakiki buğuz etmektir. Bü meseleyi ilerde eşhabı resululla-

(Devamı s. 15 de)

FIKIH

Abdestin Edebleri:

Abdesti bozan şeyler on ikidir.

1 — İki abdest yerinden çıkan şey. (Bu şey ister pislik olsun ister sidik gibi mutad olsun, isterse solucan, taş ve sair akıntı gibi mutad olmıyan her hangi bir şey olsun) abdesti bozar.

2 — Çocuk doğurmak. Farzedelim ki bir bayan abdestlidir. Kan akmadan çocuk doğurursa abdesti bozulur.

3 — Abdest yeri olmazsa bile vücudun herhangi bir yerinden kanı irin gibi şeyin çıkması ile abdest bozulur.

Ağlamaktan veya gülmekten akan göz yaşları abdesti bozmaz.

4 — Ağız dolusu kusmak ta abdesti bozar. Bu kusmada çıkan şey ister yemek, ister su, ister kan, ister safra olsun abdest bozulur. Ağız dolusu demek: (ağızda iken yumulamazsa) demektir. Azar azar akarak mecmuu bir ağız dolusu olsa yine abdesti bozar.

5 — Tükrüğün ekserisi kan ise abdest bozulur.

6 — Bir kimse iki dizi üzerinde olmayıpta bağdaş oturduğu halde veyahut kadınların namazda oturduğu vaziyette iken uyuklarsa abdesti bozulur. Fakat iki dizi üzerindeyken uyuklarsa bozulmaz.

7 — Dizleri üzerinde iken uyumuş kimsenin düşmeden kalkamaması halinde abdesti bozulvr.

8 — Abdestli bir kimse bayılırsa abdesti bozulur.

9 — Abdestli kimse çıldırırsa abdesti bozulur.

10 — Abdestli bir kimse sarhoş olursa abdesti bozulur. Sarhoş olarak namaza durmak haramdır.

DİKKAT:

Bu hükümle sakın müslümanlıkta sarhoş olmanın caiz olduğuna hükmedilmesin. Sarhoşluk veren her şey haramdır. Müslümanlar için kullanılması caiz değildir. Bunu helâl diyerek yaparsa islâmiyet dairesinden çıkar. Fakat haram olduğuna iman ettiği ve nefsinin galebesiyle bu günahı işlediğini bilen kimse dinden çıkmaz; a n c a k Allaha isyan etmiş olur. Âsî kimseler dinden çıkmadıkları için namaz kılmak kendilerine farzdır. Böyle bir günahkâr abdest aldıktan sonra namaz kılmadan rakı sofrasına oturur, o büyük günahı işlerken namaz aklına gelirse sarhoş olarak namaza duramaz; sarhoşluğu gittikten sonra da ilk abdestiyle namaz kılamaz; yeniden abdest alması lâzımdır.

11 — Namazda gülmek abdesti bozarsa da tebessüm etmek bozmaz.

12 — (İster çıplak, ister ince bir örtü ile kapalı bir halde bulunsun) ayıp yerlerin birbirine değilmesi abdesti bozar.

ŞAFİİ MEZHEBİNDE:

Vücudun diğer yerlerinden çıkan kan ve irin abdesti bozmaz. Mahremi olmıyan kimselere dokunmak abdesti bozar.!..

DİKKAT:

İmamlar bu son hususiyete dikkat etmelidir. Bir kadınla musafaha yapan imam yeniden abdest almadan imamlığa geçmemelidir. Çünkü onun arkasında durması muhtemel o lan bir şafiînin namazını ifsad eder. Günahı imam'a aittir.

Ayni şekilde herhangi bir yerinden kan veya irin çıkan bir şafiî imam dahi derhal abdestini tazelemelidir Çünkü arkasında duracak bir hanefî'nin namazını ifsad etmiş olur. Günahı imam'a aittir.

Ehli Sünnet

İTİZAR

Münderecatımızın çokluğu yüzünden bu sayıya tasavvuf' vanda abideler ve dört kafa tası başlıklı yazıları koyamadık.

Özür dileriz.

Ehli Sünnet

..... Kelam .....

Yazan : TABİB ZADE

Geçen delillerle Allahın varlığını aklen isbat eftikten sonra saffeti ilâhiyi göstermek lâzımdır.

Biz Allahı ancak kur'anı kerimde gösterilen sıfatları ile tanırız ve bu sıfattan cenabı hak hakkında muhal olmaması ve mümkün olması zaruridir' Kur'anı kerimde olup cenabı hak hakkında mehal olan sıfatları tevil zaruriyetinde yiz tevil etmiyenlere mücessimee derlerki bunların itikatları batıldır.

Bir misal: Kur'anı kerimde (mülk allahın elin dedir) üuyuruluyor. Allah elden münezzehtir öyle ise (..el..) kudretli temsil eder. Cenabı hak hiçbir mahlûka ve hiç bir şeye benzemez onun için bir mahlûk gibi kendisine el ... isnat edersek (hiç bir şeye benze...) mealindeki ayete muhalefet etmekle beraber muhal bir sıfatı da isnat etmiş oluruz.

Bunun iç (eli) kudretle tevil mecburiyeti vardır. Cenabı hakkın varlığını yarattığı mahlûkatı ile aklımız isbat ettiği için hemal üzerinde yaratılan mahlûkata bakınca cenabı hakka kemale sıfatlarını isbat mecburiyetindeyiz.

1 — Vücut. Allah vardır bu varlığını geçen yazılarda isbat ettik.

2 — Kıdem: Varlığının evveli yoktur. Çünkü varlığının evveli olsa idi hâdis olması lâzım gelirdi. Halbuki kadim olduğunu evvelki delillerle isbat etmiştik.

3 — Baka: Allahın varlığının sonu yoktur. Varlığının sonu olması hadis olmasını gösterir. Halbuki kadim olduğunu isbat etmiştik.

4 — Vahdaniyet, birlik. Cenabı hak birdir. Eğer birden gayri allah olsaydı yer ve gök fesata uğrardı ve bu delili kuranı kerim bize anlatıyor.

Bunu aklen muhakeme ederiz allah iki olsaydı bunların ikisinin haiz bulundukları kudret ya müsavi olur, veyahut biri birinden farklı olurdu.

Biri birinden farklı tasavvur olma kudreti az olan nakıs demektir

Eğer müsavi kudrette olsalardı hürriyet kudretini ikiye inkisam etmesi lâzımdır. İkiye ayrılmak yarıya inmek demektir buda her ikisi içinde noksandır. Uluhiyetin kemali ile aabili telif değileir. öyle ise muhaldir. müsavi olduğu tasavvur olduğu taktirde ikinci bir imkânsızlık başgöstermiştir bir şeyin yaradılması hakkında ikisi ya ittifak eder, veya bir birini muhalefet ederler. İttifak ederlerse bu fikir ilk önce birinden sudur ettiği için bir yeri ona tabi olmuş demektir.

Tabi olmak kemal ifade etmez noksanlık ifade eder bu ise uluhiyet için muhaldir. İttifak etmezlerse ihtilâf olur. İhtilâf nizam ve intizama manidir. alemde nizam mevcuttur. Öyle ise allahın bir olduğuna şüphe yoktur.

Birazda neş'e :

Bunu vursam bir . . .

Hocaların hasisliği meşhurdur. Her kes hocaların hasisliğinden bahseder. Hatta hocanın birisi suya düşmüş onu kurtaran adam..

— Hoca elini ver.. Hoca elini ver. demiş hoca tınmamış. Bunu işiten birisi demiş ki hoca vermeğe alışkın değildir. Almağa alışıktır.

— Al elimi.. deyince hoca bileğinden tutmuş ve sudan çıkmış. Diyorlar. Biz de buna benzer. Şu hikâyeyi anlatmak istiyoruz.

Allahın sevgili kulları kendi âlemlerinde mürakabeye dalarlar ruh âlemiyle gökleri gezer yine yerlerine gelirler.

Buna İslâm tasavvufunda tayyı zaman... tayyı mekân... Derler ,

Müslümanlar hem peygamberlerin mûcizelerine hemde evliyanın kerametlerine inanır. lar. Buna inanmak imanın mühim esaslarındandır. Her ne ise hikâyemize gelelim :

Evliyanın birisi mürakabeye dalmış ruhu ile semalarda gezmiş, ve tesadüf eden her meleğin işini ve ibadetini anlamak için bir meleğin boynunda asılı davulun hikmetini

(devamı 14 da)

Mısır tetkikleri

El Ehram Gazetesinden

Elihram gazetesinin 30 mart 948 tarihli nüshasında «Türkiyede kurulacak ilâhiyat Fakültesine Ezherden yardım isteniliyor». Başlığı altında şu malûmat yazılmaktadır.

Türkiyenin sabık Milli Eğitim Bakanı ve halen B. M. Meclisinde Milli Eğitim Encümeni Başkanı bulunan Tahsin Banguoğlu dinî mabetler idarehanesine giderek Ezher Üniversitesi Şeyhini ziyaret ile Şeyhin yeni makamını tebrik etmiş ve Ezher Fakülteleri programlarile kanunlarına muttalı olmak için kendisine kolaylık gösterilmesini rica ve Türkiyede Ezher fakülteleri gibi bir ilâhiyat fakültesi kurulması hususunda yardım istediğini bildirmiştir.

Ezher şeyhini bu büyük ziyaretçinin tebrik ve ziyaretine teşekkürle kendisinden Türkiyedeki büyüklere şu arzusunun bildirilmesini rica etmiştir. Türkler yeni terakkilerinde muazzam mazilerini göz önüne almalı ve önderleri dine tutunmalı ve islâm şeairini muhafaza etmelidirler.

Buna karşı Tahsin Badguoğlu Türklerin bütün kalplerile müslüman oldukları ve halihazırlarını mazilerine bağlamağa çalışdıkları hususlarında şeyhi tatmin etmiş ve bunun için orta tahsilini bitirdikten sonra dinî bilgilerini derinleştirmek için bir yeni ilâhiyat fakültesi kurmayı düşündüklerini ilâve etmiştir.

Ezher üniversitesi Şeyhi bu sözlere memnuniyetini izhar etti ve "ve bu âlemde İslâm dininin ruhunu takviye etmek her müslüman dinine haristir„ (Dinini cok sever) diyerek Türkiyedeki büyüklere başarı ve saadet diledi. Ve bütün Ezher kanunlarının ve lâyihalarının büyük ziyaretçiye hediye edilmesini emretti. Söz din derslerine intikal edince üniversite Şeyhi büyük ziyaretçiye Türkiye mekteplerinde okunan esas Din derslerinin müfredatını sordu. Tahsin Banguoğlu ilk ve orta okullarında din dersleri okunduğu ve açılacak ilâhiyat fakültesine talebe hazırlamak için orta okullar tahsis edilmek niyetinde bulunulduğu cevabını verdi.

Ezher Üniversitesi şeyhi bu işin pek büyük bir iş olduğuna işaretle bu kurulacak ilâhiyat fakültesine Ezher Üniversitesinin hemen yardıma hazır olduğunu belirtti Sonra büyüklerin Türkiye mekteplerinde Arapça okutmalarına önem vermelerini rica etti.

Tahsin Banguoğlu bu açılacak mekteplerde Arapça tedrisinin mecburi olmasını göz önüne alan bir tasarı bulunduğunu söyledi.

Mısırda münteşi (El'ehram)

Mısır gazetesinin makalesinden aldığımız tercemeyi aynen neşrediyoruz. Bu makaleyi hayretle okuduğumuz zaman bir İranlının ahunda sorduğu suali hatırladık ahundu gören İranlı soruyor :

Ahur ; hangi velinin kızı idi. Yemen çölün de çakal yidi ?

Ahunt hayretle be hane harap hangi yanlışını düzelteyim ! dedi.

Ahur değil ahundlur ; veli değil nebidir. kız değil oğlandır; yemen değil kenandır; çakal değil kurttur.

Biz de Banguoğluna diyoruz ki :
Siz sabık Eğitim Bakanı değilsiniz; hâlen eğitim encümeni reisi değilsiniz: Siz resmen böyle bir işe memur edilmemişsiniz. Türkiyede ilk ve orta okullarda din dersleri okunmuyor; açılacak mekteplerde arapça tedrisatın mecburi olması şöyle dursun arap harfleriyle Kur'anı kerimin bile okunmasına mani olanların başında siz geliyorsunuz. Bunun hangi cihetini tashih edelim

Ehli Sünnet

Pakistanlı Mücahit Vatandaşlarımız

Yazan: Süleyman Temüroğlu

Pakistan ve Hindistanın istiklâllerine kavuşduklarını duyduğumuz gündenberi hepimiz gönülden derin bir bayram sevinci içinde yaşıyoruz. Kardeş ve dindaş Pakistanın ve büyük Hindistanın uzak bir mazidenberi devam edip gelen mücahede ve mücadelelerini ve bu yolda verdikleri kurbanları düşündükçe bu günkü saadete hak kazanmış olan bu muhteşem ve muazzam milletlerin istiklâl perisine nâiliyet manzaraları karşısında ruhlarımızın açılmaması sevinçten gözlerimizin yaşarmaması kabil değildir.

Bu münasebetle gençliklerinden beri Hint istiklâl mücahedesine atıldıkları için vatanlarından uzaklaşmak mecburiyetinde kalan ve memleketimize gelerek Birinci Cihan harbine ve istiklâl mücadelemize iştirak eden ve türk labiiyetine girerek vatandaşımız olan, manevî maddî bütün varlıklariyle en fedakâr ve en vefakâr bir şekilde. Vatandaşlık vecibelerini yerine getiren bu vatandaşlarımızı sevgi ve saygı ile anmak vazifemizdir. Kalpleri istiklâl aşkı ve vatan hasretile kavrulmuş ve yurtlarından, ailelerinden bütün ömürleri boyunca uzaklaşmış ve bugün saç ve sakalları ağarmış bulunan ihtiyar fakat ruhen pek genç, ölmez ve metin, zeki, imanlı, bilgili, mert cömert ve asil kardeşlerimizi bu şerefli istiklâl günlerinde efkârı umumiye huzurunda kendi kendimizle beraber candan tebrik etmek en zevkli bir vazifedir.

Bu vatandaşlarımızdan ancak üçile teşerrüf edebildim. Bunlardan biri aşağıda mümtaz vasıflarını arz edeceğim. Bay Abdürrahman Riyad dır.

İkincisi ; Şark ve Garp ilimlerine derin bir vukufu bulunan siyasî, bilgin bay Abdürrebdir ki sayın cumhuriyet hükûmetimizce kendisine emlâk ve arazi verilmiştir ; ikinci cihan harbinde Ankara radyosunda ordu lisanile neşriyat yapmıştır.

Üçüncüsü ; Eski İngiliz idareleri neşriyatında, nerede ele geçilirse öldürülmesi lâzımdır kaydile ismi geçeu ve senelerce Ankarada maden tetkik arama Enstitüsünde kimyagerlik yapan bay Abdülhafizdir ki Pakistanın istiklâli üzerine tekrar türkiyeye gelmek aşkı ve kararile Pakistana gitmiştir.

Bunlardan başka daha bir çok Hintli dindaş ve vatandaşlarımız olduğunu duydum, fakat maalesef yakından teşerrüf edemedim. Bu kardeşlerimizin hepsini birer meçhul asker gibi burada hörmetle anmayı vazife biliyorum.

Görülüyor ki bütün ömürleri boyunca vatanlarından uzak kalmak bedbahtlığına maruz kalan bu sevgili ve kadrdeş misafirler karşısında heyecanlanan türk kalbi bunları yalnız birer siyasi mülteci olarak barındırmakla iktifa etmemiş, kendilerine olan aşkını ancak sım sıkı bağrına baasrak vatandaşlığa almakla dindirmiş ve türk ruhu ancak bu suretle sükûnet bulmuştur.

Şimdi altmış yaşını tecavüz etmiş bulunan bay Abdürrahman Riyad Hindistanda genç bir şeyh olarak İstiklâl mücahedesine atılmış ve camilerde izzeti islâmiyenin bir neticei tabiiyesi bulunan istiklâl ruhile ateşli mev'izelerde bulunmuş en nihayet takibata maruz kalarak Birinal cihan harbinden evvel türkiyeye iltica etmiş ve Kudüste Hint dergâhı şeyhi olmuştur. Birinci cihan harbi başlar başlamaz Filistin aephesinde gece gündüz bir nefer gibi çarpışmış ve âşiretler arasında dolaşarak halkı cihada tergib ve teşvik etmiştir. Ordu karargâhımızın en ziyade sevilen ve sayılan simalarından idi. Bütün harp boyunca hayatı mücahede ile geçen bu zat nihayet mütarekeyi müteakip İstanbulda işgal kuvvetleri tarafından tutuiarak Beyoğlunda bir bodrumda altı ay tek başına hapsedilmiş ve sonra nefyedilmiştir. Millî mücadelemiz esnasında kaçıp kurtulmağa muvaffak olarak millî hükûmete sığınmıştır. ve Bilâhere hidemati vataniyesine binaen kendilerine kanunu mahsusla İstanbulda emlâk verilmiştir. Bugün İstanbulda Aksarayda te-

vekkül hamamı çıkmazında ikamet eden bu Hintli vatandaşımızı hörmet ve sevgi ile anarken vaktile kendileri hakkında yazmış bulunduğum nâçiz bir manzumeyi de arzediyorum.

Hintli vatandaşımız mücahid Abdurrahman Riyad hakkında

Ömrünü vakf etti Hindistanın istiklâline
Şeyh iken, Mürşid iken, ayân iken, eşraf iken
Aşkı Hindistan ile ayrıldı Hindistandan
Askeri İslâma gelmiştir, katılmıştır heman
Daima teşci edip zabitleri, askerleri
Oldu mağlup ol zaman hayfa yine Osmanlılar
Hicrevi haps ile mahbus oldu sonra nefyedip
Maddeten kanunla taltif eylemiş Türk Devleti
Ömrü istiklâl için geçmiş vatanperver odur
Kalbi Pakistan ve istiklâl için çarpmaktadır
Bir mücahiddir ki takrir eylesin her kavm onun
Eshiyanın seyyidi dense sezdır ol Aziz
Âlem-ü kâmil bir siyasîdır o zat

Kırk yıl olmustur veda etmiş âyal ü âline
Hep feda etmiş bir anda Hind'in istikbâline
Münfeil emperyalizmin nâbeca el'aline.
İlk umumi harbi bir fırsat bilüp âmaline.
İstikamet verdi çok insanların amâline.
Oldu Hâzret mübtelâ zulmün bütün ahvâline.
Oldular bais elemle derdinin ikmâline
Çok büyük Türkler onun hayran halü kaline
Görmek istersen gelip bak sende sinnü sâline
Nâil et hep bizleri yarabelahur şâline [*]
Macerayi ömrünü ahfadına, ensaline
Bezleder ahbabına, bakmaz bu dünya mâline
Kahkahayla can katar ahbının her haline

[*] İchühamd bu duanın az bir zaman sonra tahakkukunu görmekle mübahiyiz.

Eğitim Bakanlığına dördüncü açık mektup

Bundan bir kaç ay evvel Din dersleri mevzuu bahis olurken yüksek makamınıza üç tane açik mektup sunmuştum. Bu üç mektuptan birincisi hukuk, ikincisi ilim, üçüncüsü Din noktayı nazarından bu isi incelemiştim. Yazılarımı hüsnüniyetle karşıladığınız için size teşekkürü vazife bilirim. Bilhassa bu işlerin makamı alinizce değil asıl kanuni salâhiyeti haiz Diyanet İşlerince tedviri hususundaki noktai nazarımıza iştirak buyurduğunuzu gazetelerde şükranla okuduk. Bu iş daha kesbi kanuniyet etmeden bir takım açık gözlerin hazırladığı ve emri vâki şeklinde tab'a dahi verdiği ve (Müslüman çocuklarının kitabı) ismini taşıyan eseri okudum.

Ehli olmayanların vücude getirebilecekleri ne kadar sakatlıklar var ise hepsi câmî olan bu eser karşısında hayretten hayrete girdim.

Bir reklâmında Diyanet İşleri tarafından dahi tasvip edilmiştir. cümlesini görünce büsbütün hayretim arttı. Ve Diyanet İşleri reisliğine müracaat ettim. Bu eserle alâkam yoktur dediler. müşavir heyet âzâlarına baş vurdum âdemi malûmat beyan ettiler.

Muhteaem Bakan :

Bu eser her şeyden evvel inkılâbımıza tamamen aykırıdır çün kü :

İnkilâbın ruhu memleketteki hurafatla dolu Bektaşi âyinlerine mani olmaktır. Ve bunu tekkelerin lâğvı hakkındaki kanunla önledik. Bu eserin baştan aşağı Bektaşi nefesleriyle dolu olduğunu görmekle şaşırdım. Biz İslâm çocuklarına imânın hakikatini mi anlatacağız? yoksa Bektaşi işlerini mi öğreteceğiz?

Bu eserin bütün sakatlıklarını birer birer göstermek vazifemizdir. Ve bu sütunlarda bunları birer birer sayacağız. Ancak bu makaleyi umumi bir bakışa hasredeceğiz.

Müsaadenizle soruyorum :

Din İşleri

Bu kadar ehemmiyetsiz bir mevzumudur ki bilen, bilmeyen işe karışıyor ?

(Devamı s. 15 de)

Hazreti Peygamberin Sağlık ve Tıp hakkındaki büyük düşünceleri

Suyun kâsesi bin altına olsa her gün yıkanınız.

Bu esaslara riayet eden islâm orduları tarihimizdeki büyük hakanların cihangirlerin binlerce askerleri seferleri tetkik edilecek olursa hiç birinde sarî bir hastalık çıkmamıştır.

Bu basit maddeler sağlığı korumuştur. Ehli salip ordularında bu kadar seferlerinde hep tâûn ve sâri hastaliklar çıktığı tarihen sabittir.

Bu kaidelerin dinî mahiyet alışı her türlü ihmalkârlığı ortadan kaldırmıştır. İslâm dininndeki temizliğin maddî kısmı insan vücudunu evvelâ kesin olarak bir disiplin altına alıyor. Ve bu disipline inkiyad eden vücud bu kaideleri insiyakına naklediyor ki o zaman akıllı olmıyarak düşünmeden bu sıhhî kaideleri tatbik ediyor. Bu kaidelerin dinî şekil alışı cahil ve münevverini de ayni insiyakı kullanmağa alışdırıyor. Cahili aslını bilmeden temizleniyor.

Münevveri pisliğin tevlid edeceği beden için fenalıkları idrak ederekden münevver bir dindar misvaki dişlerini temiz tutmak için kullanıyor.

Cahili hazreti Resulün sünnetidir diye kullanıyor.

Hazreti Resulün tavsiye buyurdukları kaideler vücuttemizliğinde anlayış farkı yarattığı gibi vücudu bilâ istisna demokrat sıhhî bir disiplin altına alıyor..

Hazreti Resulün çok güzel bir tavsiyesine misal olarak küçük bir müşahededen bahsedeceğim..

Bir tarihte seyahat ediyordum. Küçük bir kasabada bir otelde kalıyordum Kaldığım oda da temiz, münevver olmıyan hoca kılıklı bir arkadaş kalıyordu..

Kasabada elektrik yoktu Bir türlü uyuyamadım gece yarısını geçmişti. Hoca yatağından uyandı..

Orada yatan küçün lâmbanın ışığını açtı Masanın üzerinde duran su testisini aldı avucuna biraz döktü

Sonra ellerini oda içinde yıkadı sonra da bardağa su dökerek içti.. Tekrar yattı.

Vehleten bu adamcağızın elini yıkaması sonra da bardakla su içmesi tuhaf gibi geliyorsa da hoca bunu adeta gayri şuurî yaptı.

Zira bu dindar temiz fakat cahil adam hazreti Resulün şu tavsiyesini insiyakına sindirmiş mübarek bir zat idi, «Uykudan uyandığınız zaman ellerimizi yıkamadan bir yere sürmeyiniz.» Tavsiyesini insiyakî olarak tatbik ediyordu. Zira uykuda haberi olmadan insan bir tarafını kaşıyabilir.

Ellerinin ve tırnakların bu halile bir yere sürülmemesi esasına müstenit bu mubarek tavsiyede gayet ince ve büyük bir temizlik prensibi gizlidir.

İmam ve hatip okullarının açılmasını bekliyoruz

İnsanlar, hayatın idamesi için maddî gıdaya muhtaç oldukları gibi ruhî gıda olan, bütün güzel huyların anası mesabesinde bulunan dine de muhtaçtır.

Bu ihtiyacı hissetmeyerek lüzumsuzluğunu iddia etmek ancak güneş ve aydınlıktan hoşlanmıyan yarasa ruhlu insanlara yakışır.

Bu ihtiyacın his edildiğini ve karşılanması için tedbirler düşünüldüğünü biliyoruz.

Sözü edilen okulların diyanet işleri Bşk. na bağlı olarak bir an evvel açılmasına sabırsızlıkla intizar ediyoruz.

Abdülhalim AKKUL

Haklı Bir Dilek

Vakıflar İdaresinin Dikkat Nazarına:

Balat Hızır çavuş mahallesinde mukim 37 vatandaşın imzasiyle gönderilen mektubu aşağıya dercediyoruz.

Bu mektupta mahallenin camiinden bahsedilmekte, Kanalizasyonun bozulmasızdan mütevellit otup hem ibadetlerine manî olan hem de sıhhaileri için tehlike teşkil eden bir halin önlenmesi için keyfiyetin ilgili makamlara duyurulması istenmektedir.

Ufak bir tamir işinin tahsisat yokluğu ileri sürülerek yaptırılmaması yüzünden bir ibadethane avlusunun pis sular altında bırakılması hiç bir zihniyete kabili telif değildir.

Tahsisat yokluğu hem din, hem sıhhat bakımından mahzurlu olan bir halin önlenmesine manî teşkil edemez.

Tahsisat yok ise istenip getirtilebilir. Hakli ve zaruri bir talep karşısında gönderilmemesi için her hangi bir sebep tasavvur edemiyoruz.

Mademki bu vatandaşlar müracaatta bulunmuşlardır. Müracaatları da haklıdır. Acele bir tahsisat talebi ile bu haklı müracaat müsbet bir neticeye ulaştırılmalıdır.

İlgililerin ehemmiyetle dikkatine arzeder ve yakınlaşmakta olan mübarek ramazanı da göz önüne alarak çabuk bir hâl çaresi bulunmasını temenni ederiz.

Ehli Sünnet

Mektup aynen aşağıdadır.

Semtimizin yeğâne Mâbedi olan Tahta minare camiinin avlusunba bulunan helâların kanalizasyonu bozulmuş, kirli sular bahçedeki şadırvanın etrafına kadar taşmış ve pis kokular camii sarmıştır. Önümüz hem Ramazan ve hem de yazdır, bu vaziyet hem ibadetimize ve hemde sıhhatımıza manidir. Şimdilik cüz'i bir masrafla tamiri mümkün olan bu çirkin vaziyetin giderilmesi ve lâzım gelen yolun açılması için Evkafa müracaat edildiği zaman (tahsisatımız yoktur, kapuları kapayınız) diye garip bir tavsiyede bulunulmuş ve lâkayıd kalınmıştır. Böyle bir mühim vaziyette daha ne kadar bekleyelim. Bu işin mes'ulü kimdir Sayın gazetenizle alâkadarların nazarı dikkatı çekilmesini saygılarımızla dileriz.

Balat Hızır çavuş mahallesinin Tahtamina re Camli cemaatının imzaları.

Ali Naci Saf, Ahmet Soysal, Arif güzel, Yakup Çelep, Muzaffer Saçalır, Kâzım Tural, Hakkı Öğer, Davut Ataer, Ahmet Tecim, Necip Açıkıngül, Halil Güneş, Ziya Güneş, Ali Özenkes, Hikmet Kızıl pınar, Ali Çekirdeç, Rahmi Bizimer, Mustafa Al Emin-Ergün, Kemal Gülesen, Ahmet Örnek, Mustafa Hepgün, İbrahim Yılmaz, Hasan Pektaş, Yusuf Perçi, Refik İlgen,

---

Biraz neş'e:

Bunu vursam bir

(S. 9 den devam)

sormuş.

— Benim vazifem: Hocalardan birisi bir ikram ederse ben bu çomağımı bu davula vururum bütün melâikeler ona dua ederler.

— Şimdiye kadar kaç defa bu çomağı davula vurdun. Çomağı göstererek:

Çomağı göstererek Bunu vursaydım bir . . . . . olacaktı demiş.

Lâtifeci

EHLİ SÜNNET
On beş günde bir çıkar
Ilmî, Dinî, Mecmûadır.

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi:
İslanbul Posta Kutusu: 839
Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

AYDINLIK MATBAASI
Ankara Caddesi No. 79
İSTANBUL

HADİS

(S. 7 den devam)

ha hakkındaki diğer Hâdisi şerifleri izah eder ken yine izaha çalışacağız.

Ancak eshabî resulullahtan her hangi birisi hakkında kendilerine lâyık olmıyan bir söz söylemek Allah ve resulüne karşı tecavüzdür.

Zengin Müslüman Kardeşlerime :

(Sayfa 4 den devam)

düşmanlarını denizlere dökmüştür.

Bu ne bir şahsın. ne bir cemiyetin işidir. O ancak ve ancak iman birliğinin bir neticesidir ki bunda asla şüphe edilemez.

Bütün kâinatın korkunç bir akibete doğru yürüdüğü bu sırada biz iman birliğimizi takviyeye mecburuz. İmansız kütleler benliğimizi ortadan kaldırmıya azmetmişlerdir Buna karşı ancak imanla durabiliriz.

Zengin müslümanlar!

İmansız kütleler bu aziz vatanımıza ayak hasarlarsa sizin bekçilik yaptığınız bu servetlerin akibeti ne olabilir? bunu bir lahza olsun batırınızdan geçiriyor musunuz?

Görüyorsunuz ki her taraftan imana karşı bir dönüş vardır. Fakat bu dönüş maalesef şuurlu değildir. Müsadenizle bir misal arze deyim:

Her yerde camilerin tamirine başlanmış, mühim bir faaliyet göze çarpmaktadır. İstanbulda milyonlar sarfile bir cami yapılmıya başlanmış, zenginler buna iştirak etmişlerdir.

Aziz kardeşler;

Bu gün biz cami yapmak çağında değiliz. Camiden evvel camie devam edebilecek iman sahibi cemaat yetiştirmeliyiz. Allah esirgesin... Bir imansız sürünün istifâsı karşısında bu kadar servet ve emekle vücuda getirilecek camiler at tavlası olmıya mahkûmdur. Tarih bunun emsalini göstermiştir.

Bundan vazgeçelim Bu servetleri iman kalelerine sarfedelim ki bu imanla hem vatanımızı hem de varlığımızı kurtaracağız.

Evlâtlarımıza, köylülerimize, kızlarımıza, kadınlarımıza ve askerlerimize iman telkin edelim, varlığımızı ancak ve ancak bu kurtarır.

İmansızların pişdarları harekettedir. Baykuşlar acı acı ötüyor. Bunları susturalım, Kızıl bir küfrü karşılayalım.

İman telkini bugün kılıç ve kalkan devrinden geçmiştir. Kalem ve neşriyat devrindeyiz. Dünyanın bütün maddî kuvvetlerini elinde tutan İngiliz ve Amerikalılar, en büyük muvaffakiyetini (kitabı mukaddes) şirketine medyun bulunduklarını inkâr edemezler.

Niçin bizim de imanımızı her tarafa ulaştıracak bir neşriyat şirketimiz olmasın?

İki broşür çıkaran bir iman sahibi neden bunların satışını düşünsün? iman yapan dergilerimiz neden kapanmaya mahkûm olsun. Bunları desteklemek bugünün cihadını teşkil ediyor. İbret gözünüzü açınız din neşriyatını destekleyiniz. İman kalesi ancak bununla tarsin edilebilir.

Abdurrahim ZAPSU

Millî Eğitim Bakanlığına dördüncü açık mektup

(S. 72 den devam)

Her iş için ihtisasa hörmet edildiği halde bu mukaddes ebidelere niçin bu hörmet göstemiyor ? Hâdise daha fırka gurubunda iken ve meclise bile intikal atmemiş iken, resmi mahiyet verilerek (kaptı kaçtı) şeklinde kitap çıkarılıyor. Daha mesele tamami'e kabul edilmemiş iken, kendisine sabık eğitim Bakanı süsü vererek teminat için Mısıra adamlar gidiyor. Bu adamlar salâhiyeti kimden alıyarlar. Ve nasıl cür'et ediyorlar.

İslâm camiası, Yalnız türkiye değildir.

(500) milyon İslâm camiası din işleriyle alâkalıdırlar. Türkiyede çıkan (İslâm çocuğu kitabını) okuyacaklardır. Bunlar İslâmiyetin esaslarını bilirler bu kitabla İslâmiyetin esaslarını karşılaştıracaklardır. Acaba ilim namına bize nasıl bir not vereceklerdir.

Müsaadenizle işi tam açıklayalım. Biz evlâdlarımıza İslâmiyeti mi öğreteceğiz ? yoksa İslâmiyet maskesi altında yeni bir din mi ortaya atacağız ?

Bununla niçin alâkalan mıyorsunuz ? İş kanuniyet kesbetmeden böyle emri vâkileri niçin önlemiyorsunuz ? Bütün Müslüman vatandaşları bunun açıklanmasını bekliyor. Hörmetler.

Abdurrahim Zabsu

BİR
OKUYUCU MEKTUBU

Mecmuamızda çıkan bir yazı münasebetile malatya mensucat tabrikası gida ve dağıtım şefi Kemal Göçyenerden aşağki mektubu aldık. Şunu belirtmek istiyoruz ki:

Bizim o yazımız dine aykırı hareketler karşısında bütün müslüman kardeşlerimizin dikkatli olmasını temin gayesine matuftu

Ehli sünnet

Muhterem mecmuamızın 33/7 ve 34/8 sayılı nüshalarında "Allahın ismi ayaklar altına alınırmı ve,, Mukaddesata tecavüz eden kimlerdir. Halı üzerinde dans edildiği kaydedilen yazının içinde adı geçen işçe Şefi Kemal Güçyener benim.

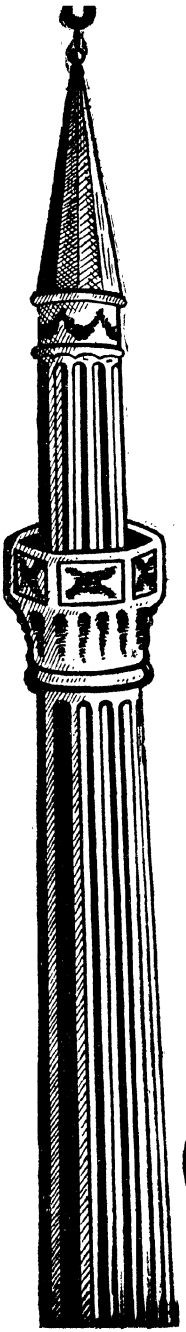
Bahis mevzuu durumun açıklanmasını teminen aşağıda arzedilen hususatın yine sayın mecmuanız vasıtasiyle, basın kanununun ol babdaki maddesi gereğince avni sütunlarda ve ayni sahifelerde ve ayni puntolu harflerle yayınlanmasını rica ederim.

Bahse konu olan halı mezkur gün saat 9.00 da memur lokantasının yemek yenen odasına konmlmak üzere kantine gönderilmişti. Saat 12,30 da mutadımı vechile kantine gelmiştim. Halı'yı birkaç yerinden toplanmış olarak gördüm Şef garson ishak'a «ishak efendi halı toplanmış niçin düzeltmiyorsun dedim. Bay İshak efendim: Bay Hamit (mezkür yazıda adı geçen arkadaştır) Halı'yı üzerinde Âyet yazılı olduğunu ve bunun burada kalmasının doğru olmayacağını söyliyerek kaldırdı dedi. Bay Hamit diğer odada yemek yiyordu. Kendisile görüştüm.

Mezkür halının üzerinde Âyet olduğunu ve yemek yenen veya basılan yere bu gibi halının serilmesi doğru olmadığını söyledi. Bende kardeşim bunun biz farkında değiliz. halıyı bizden habersiz toparlamadan evvel bana bildirse idin tabiiki kaldırtırdık dedim. Bir emirle serilmiş bu halının böyle tarafınızdan kaldırılması doğrumu dedim ve gittim. Yazıda adı geçen Bay Hamit, sınıf arkadaşı olan beni çok iyi tanırlar. Bu halının üzerindeki ayetin farkında olsa idim serilmesi yoluna gidermi idim. Bunu kendileri çok iyi takdir ederler. Esasen buna ne ailevi durumun ve nede şahsi karekterim müsaade etmez. Benden sonra ffabrika müdürü B. Selâhattin Tümeş yemeğe gelmişler ve halının toplanmış olduğunu görerek garsonlara niçin bu halıyı düzeltmiyorsunuz demişler. Şef garson ayni ifadesini müdüre arzetmiş. Bay Hamit çağırılmış ve konuşulmuş ben o saatte orada olmadığım için ne konuşulduğunu bilmiyorum. Saat 14.00 de beni müdür B. Tümeş çağırdı. Kantinde cereyan eden hadiseden haberim olup olmadığı soruldu. Bende B. Hamit ile aramızda geçen konuşmayı izah ettim Bana aşağıdaki emri verdi. Halının etrafında ayet yazılı imiş bunu bir kâğıda yaz ve malatya müftüsünden sor. Bu halı yemek odasına serilirmi serilmezmi öğren dedi. Bende kantine geldim, şef garson İshak garson Osman ile okumağa çalıştık okuyamadık Çünkü yazılar kûfi yazısı ile yazılmıştı. Nihayet sümer sipör odacısı B. Hacı İzollulu yu bulduk ve okuttuk not ettim.

Sayın Malatya müftüsüne gittim «bir halımız var bunun etrafında şu yazılar varmış halı çok büyük bu halıyı yemek odasına koyabilirmiyiz dedim. Yazıyı okudular, hayır yavrum günahtır bu gibi halılar duvar halısıdır dediler. Bende dödüm vaziyeti müdür beye arz ettim. Müdürde o halde derhal kaldırttır. dedi o saate kantine geldim ve halıyı kaldırtarak idareye teslim ettik. Bu işler saat 9.00 dan 15 e kadar devam etti, ve bu saatte kalktı. Hiç bir zaman bu halı üzerinde ne içki içildi ve nede dans edildi. Bunu hiç bir vatandaş ve müslüman evlâdı yapmaz. İçki içildi dans edildi diyecek bir zat çıkamaz. Esasen bu gibi bir halı üzerinde yazı görüldükten sonra bunu kim yapar. Bütün bunların aslı yoktur. Esasen buna hiç bir aklıselim inanamaz. Yine mezkür yazıda benim için garsonluktan işçe şefi olmuş diyorlar. Keşki böyle olsa idim. Bunu bir iftiharla kaydederdim. Yükselmek herkes için bir idealdir. Fakat ben öyle doğilim. Kademe kademe memurluktan şefliğe yükselmiş bir kimseyim. Bunu bütün fabrika mensubini bilirler. Saygılarımla.

Malatya Mensucat Fabrikası
Gıda ve Dağıtım Şefi
Kemal Gücyener

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

İnsanı Kâmile numune *(Şiir)*	*M. Sait Çakmegil*
Tahsin Banguoğlu ile hukukî bir hasbühal	*Abdurrahim Zapsu*
Tefsir	*Ehli Sünnet*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkârili*
Tıp ve İslâm	*Dr. Münir Derman*
Genç Hıristiyanlar Cemiyeti ve faaliyeti	*Hamdi Akseki*
Dört kafatası *(Roman)* .	*Abdurrahim Zapsu*
Muhterem abonelerimize .	*Ehli Sünnet*
Biraz Neş'e	*Lâtifeci*
Malatya Mektubu	*Hamit Fentoğlu*
Başbakanın kıymetli bir sözü	*Musa Anter*

SAYI 37-11

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE : 2 1 HAZİRAN 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 37—11

İnsanı Kâmile Numune

Kalemim san'atın bigânesidir,
Alemim aşkımın nişanesidir.

Sed olurken madde maneviyata :
Hırsın çoluk çocuk bahanesidir.

Asil sevgiliyi arar dururken ;
Nefsim taklidinin avaresidir

Hak yoluna girmek, girmek o yola. . .
Gönlüm bu sevdanın divanesidir !

Faydayı : Rizayı hakda arayan
Akıl ; akılların şahanesidir.

Bedeni hasseler birer kıymetse,
Fakat ruh onların imamesidir.

Bir sürü lâf eder, yazar, çizeriz. .
Bunlar acizimizin ifadesidir.

(Mekârimi ahlâk) Tamam olmuşken :
Bir çok ukalalar neyin nesidir.

Hurafe, taassup yoktur İslâmda,
İsnadlar yobazın efsanesidir ! .

Adalet'e bunca kıymet ! Sebebi ?
İslâm pazarında ihalesidir.

İnsanı kâmile numune : Ancak
Habibi Ekrem'in sahabesidir.

O büyük zatlardan istediğim yalnız
Faziletlerinin ianesidir !

Sana koşmak arzum, Rabbim yardım et
Bu dilek bikesin âvâzesidir.

Çekmegil af diler — Yâzû yoksa da —
O şanının en son merhalesidir.

M. Sait Çekmegil

Tahsin Bangooğlu ile hukukî bir hasbühal

Sayın Millet Vekili!

Sizin hukukî bilgi ve fazileitnizle hiçte mütenasip olmayan ve hukukî bulunduğunda şüphe edilmeyen bir kelimeye karşı vukubulan hücümünüzü görmekle hayret ettim.

Bu kelime üzerinde sizinle bir hasbühal yapmak zorunda kaldım. Bu mecburiyet. benim için hem meslekî hem de ilmîdir. Fakat korkuyorum bu kelime bir türlü, ağzımdan çıkamıyor enkizisyon zamanında müteassip papaslara karşı erbabı ilmin ağzından çıkan ilmî bir kelime nasıl aforoz edilmekle türlü türlü işkenceli akibetlere maruz kalmağa kâfi idise:

Mutaassıp softalar zamanında felsefî herhangi bir kelime küfür damgasile damgalanmağa kafi geliyor ise; korkuyorum ki sizin gibi müteassıp zümre tarafından da bu ilmî kelime ağzımdan çıkar çıkmaz beni irtica'la hiyaneti vataniye ile itham etmiş bulunsun.

Fakat biz bitaraf erbabı ilim hiç bir vakitte ne dinî taassup erbabından nede dinsizlik taassubu erbabından korkmayız.

Müsadenizle bu kelimeyi söyleyeceğim. Çünki ilim bunu icap ettirir. Fakat tavahhuşa sebep olmasın için bu kelimenin diğer iştikak parçalarını söyleyeceğim de ondan sonra esas kelimeye geçeyim

(Teşri)

Acaba kocuklandınız mı?

(Meşru)

Rahatsız mı oldunuz?

Baklayı ağzımdan atıyorum, sakın kara damgayı elinize almayınız sizinle ilmî ve hukukî konuşacağım.

«Şeriat»

Bu kelimeyi duyunca neden sapsarı kesildiniz neden dudaklarınız titredi? Bu kadar taassup, bu kadar heyecana ne lüzum var?

Asabiyete kapılmayınız, on dakikacık beni dinleyiniz. Ondan sonra istediğinizi yapmakta serbestsiniz.

Hukukçu bay: Sakın gücenmeyiniz. çünkü ben cumhuriyetin, lâyikliğin mahiyetini ilmî bir surette kavramış, fikir. hürriyet, vicdan hürriyeti, din hürriyeti ve matbuat hürriyetini tamamen derk etmiş bir kalem sahibiyim.

İşte sizin hürriyeti vicdana karşı tahribkâr tesirlerinizi kırdıktan sonra müsadenizle hukukî hasbuhale girişiyorum.

H A S B U H A L

(Teşrî, meşru, şeriat)

Bu üç kelimeyi tahlil edelim. Bu üç kelime bir asıldan gelir, üçü de tam ilmi ve hukukidir. Bu kelimelerin ne irtica' ne hiyanet ve ne de taassupla asla alâkaları yoktur.

Teşrî:

Arapça olan bu kelime (şeriat neşir etmek) manasını ifade ederki bütün devletlerde iki kuvvet mevcuttur.

1 — İcraî kuvvet (Hükûmet)

2 — Teşrîî kuvvet (kanun yapan Millet Meclisi)

Bu manâya göre zatı alinizde hiç sevmediginiz bu kelimenin çerçevesi içindesiniz.

(Meşru):

Bu kelimenin manası şer'iata uyan demektir. Bunun aksi (Nameşru) şer'iata uymayan demektir, Bu kelime de, hukukun bütün safhalarında kullanılır.

1 — Meşru evlât; Kanuna ve şeriata uygun bir akit neticesinde doğan çocuk demektir bunun aksi (nameşru evlâttır). Meşru kazanç; kanun ve şeriat dahilinde namuskârane elde edilen kazanca derler, Bunun aksi nameşru kazançtır ki kanuna veşeriata uymayan ve namusa aykırı yollarla elde edilen kazançtır.

(Şeriat); Nizamı içtimaiyi sağlayan kanunların heyeti mecmuasıdır. Beşerin saadeti ancak bununla sağlanır. Bu üç kelimeye karşı bu kadar taassup ve bu kadar düşmanlık bir hükukçuya hiçte yakışmaz.

Buna karşı düşmanlığı Kominist bir külhanbeyi yapsa idi onun dinsizliğine cehline atf ederdik fakat zatialilerinizin ismi hamdolsun (Tahsin olmakla islâmların en güzel bir ismidir. Ayni zamanda yüksek tahsil gördüğünüz için cahilde değilsiniz.

Fakat bu kadar taassup ve bu kadar şid

detin sebebi nedir anlayamadık. Herhalde hukukçu bulunduğunuz için bu hususiyet gösterdiğiniz üç hukukî kelimeye karşı olmasa gerek. Belkide şöyle bi. cevap verirsiniz :

— Benim gayem hukukî şeriat değildir, maksadım dinî şeriattır.

Bu cevabınıza karşı da şöyle söyleyebilirim :

Sayın Bay !

Dinî şeriata karşıda tecavuza hak ve salâhiyetiniz yoktur, çünkü dinî şeriat bütün insanlara aittir.

Bilhassa müttefiklerimiz bulunan ve her birisi bütün mevcudiyetile şeriatlarına bağlı İngiliz ve Amerikan milletlerile sair Hiristiyan milletlerinin tâbi bulundukları (Hz. İsanın şeriatına) ne hak ve selahiyetle aynı zamanda vatanımızda vatandaşlık hakkını haiz bulunan ve Dünyanın her tarafında mevcut Yahudilerin tabi bulundukları (Hz. İsanın şeriatına dal tecavuza hakkımız yoktur.

İslâm şeriatına gelince :

Buda sadece Türkiyede mevcut İslam cemaatının dini ve şeriatı değildir. (500) milyon insanın tâbî bulunduğu (Hz. Muhammedin) şeriatıdır. Bunada dil uzatmağa selâhiyetiniz yoktur, çünkü bütün medenî kanunlarla hürriyeti edyan sağlanmış ve kimseye tecavüz hakkı verilmemiştir

Diyeceksiniz ki, benim gayem buda değildir, kasdim (Derviş Vahdetinin şeriat isterim dediği şeriattır). Eğer gayeniz bu ise sizinle bağdaş oturup konuşalım :

Biz derviş Vahdetinin bu şuursuz ve hainane kasdine sizden fazla düşmanız çünkü mukaddes bir kelimeyi şahsi garaza alet eden herkez bizce mel'undur. Ancak, biz hak bir kelimeyi siper ittihaz ederek batıl maksatlarına düşmanız siz ise batıl maksatları belki de ideal telâkki eder hoş görürsünüz. Fakat ortaya atılan kelimeye düşmanlık yapıyorsunuz.

Eğer siz de, kelimeye saplanmayıp maksada düşman iseniz aramızda asla ihtilâf yoktur.

Herkesin maksudu bir amma rivayet muhtelif :

Der sizinle elele ve omuzomuza bu şanlı vatanın Vahdeti birliği ve imanı uğrunda çalışırız.

Sayın Millet Vekili !

Şeriat kelimesi her cihetden mukaddes bir kelimedir, bu kelimeye hiçbir ferdin taarruz ve tecavüza hak ve salâhiyeti yoktur.

Şeriat ayni zamanda kanunlar mecmuasıdır, hiçbir kanun kötü olmaz, kanunlar tatbik eden ellere bağlıdır, en kötü bir kanun iyi ellerde en iyi bir kanun olduğu gibi; en iyi bir kanun kötü ellerde en fena bir kanun olur.

İSLÂM ŞERİATI

Beş unsuru ihtiva eder :

1 — İman
2 — İbadet
3 — Ahlâk
4 — Ukubat (cezaî hükümler)
5 — muamelât (şahsî haklar)

Bu beş unsurdan ikisini Millet Meclisi kendi şahsındaki teşrii selâhiyetlere dayanarak din işlerinden ayırdı ve tatbikata başladı, fakat diğer üç unsuru din işleri olmak hasebile Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince hürriyeti diniyeye dokunmadan yine dindarların vicdanlarına terketti Bu unsurların birbirlerinden ayrılması yüzünden bir anarşi çıkmasın diye din işlerini tedvir eden müstakil bir diyanet işleri teşkilâtı bile kuruldu şu halde şeriat kaldırılmış değildir ve kaldırılmasınada maddeten imkân yoktur çünkü medeniyet vicdanlara tecavüz edemez B. M. Mecliside böyle bir tecavüzden uzaktır.

B. M. Meclisine yine kıymetli arkadaşlarınız tarafından verilen ve sayın başbakanlığınca da lüzumuna katiyyen kanaat getirilen ve hükümetçe desteklenen bir lâyiha vardır.

Bu lâyihada B. M. Meclisinin kendi selâhiyetine aldığı (ukubat) ve (muamelâttan bir zerresini istemiyor, bu lâyiha milletin tabii hakkı olan iman. ibadet ve ahlâka dair hususatı temin için imkânlar arıyor ve diyor ki :

Şeriatın dünyaya ait kısımlarını B. M. Meclisi bilâ kaydı şart kendi salâhiyeti dahiline aldı Fakat Din işlerine ait vicdan olaylarını millete bıraktı. Millete cemaat teşkilâtı verilmedi. Resmi bir teşkilâtla bu güne kadar idare edildi. Fakat bu teşkilât halen mevcuttur. Vicdanları tatmin etmiyor. Bunu tatmin edecek elemanlar yetiştirecek müesseselerin kurulmasını istiyor.

Bu teklife hiç bir medenî insan mani ola-

(*Devamı s. 13 de*)

Tefsir

18 NCİ ÂYEETİN ME'ALİ

Ey insanlar ibadet ediniz öyle bir Allahaki sizi yaratmıştır ve sizden evvelkileri de yaratmıştır ümid olunur ki takva edersiniz.

Tefsir: Hitabı ilâhî (Ey nâs) suretinde zâhir olmuştur ki: Bütün insanları muhatap tutuyor. Cenabı hak, yukarıki âyetlerle insanları üç sınıfa ayırmıştı.

1 — Mütteki.

2 — Kâfir.

3 — Münafık.

1 — Mütteki, Allahdan korkan müslüman lar demektir.

2 — Kâfir Allahı inkâr edenler demektir.

3 — Münafık, işine gelirse Allahı tanır işinegelmezse Allahı tanımıyan gizli din taşı yanlardır. Bu âyeti kerime ile evvelçe vasıfları anlatılan üç zümrei beşerden hepsine birden hitap buyurarak (U'budu) kulluk yapınız diye emir ediyor. Bu hitaba göre (ibâdet) ve kullukdan da muhataba göre mâna değişir insanlardan müttekilere göre (Takvânızda sabit olunuz) Takvâsı olmıyan müminlere göre (ibâdetinizde ihlâs ederek takvâya giriniz) kâfirlere göre (Allahı tanıyarak imân ediniz) münafıklara göre de (Allaha itaat ediniz emirlerini dinleyerek içinizden nifakı atınız) mefhumlarını ihtiva etmektedir.

Kur'anı âzimüşşanın mucizeliği kelimelerin şumuliyle de sabit olmaktadır. (Nâs) kelimesiyle hitabın icabettirdiği ilmî manânın bu şümulü insanları Kur'anın âzâmeti karşısında hayrette bırakır.

Bu emri verirken de (Rabbekum) kelimesini irâd buyurarak ibadetin takvânın, hulûsun imânın, itaatın mecburî bulunduğunu imâ buyuruyor, sanki ey insanlar sizin ibâdet, takvâ, hulûs imân, ve itaat ettiğiniz sizce malûm olmıyan kimse değildir. O sizi yaratmış, büyütmüş, daima terbiyesinde bulundurarak her türlü nimetlere nail etmiş Rabbinizdir.

Ona ibadet, itaat, imân, ve hulûs sizin için tabiî ve fıtrî olan vazifedir. Çünkü, ahlâk noktasından bir kimseye bir iyilik yapana nasıl teşekkür mecbur ise bu kadar nimetlerle sizi besleyen zatı ecelli alayada ibadet mecburidir. ahlâk icabıdır, fıtret zaruretidir. Sizi gaflet uykusundan uyandırarak vazifeye davet ediyorum. Rabbinizi tanıyınız demektir. (Rabbiniz) kelimesiyle insanların aklını vicdanını kırbaçlarken bundan da uyanmıyan ve düşünmeyen insanları daha ziyade uyandırarak bir takım nimetleri sayıyor. (Öyle Allah ki sizi yaratmıştır) hilkat nimetini, tasavvur eden bir insan derhal mazisine atfı nazar eder bundan bir kaç sene evvel ben yok idim, nihayet günün birinde bir akdî şer'î neticesinde annem ile babamın birleşmesile bu zerre halinde annemin rahminde teşekküle başladım nihayet 9 ay sonunda mini mini bir yavru olarak doğdum, maddî ve manevî hiç bir şeye malik değilken Cenabı hak bana görmek, işitmek,, konuşmak, yürümek, düşünmek, okumak, yazmak, anlamak, hayatımı kazanacak bütün hassaları verdi. İşte (Hâlk) kelimesinin çerçevesine giren bütün bu nimetlerle hâliki kâinatın varlığını kabul etmek zarureti vicdaniyesindeyim. Bizi vicdanî bir imâna davet buyuruyor. Ayni zamanda insan kendi hilkatini düşünürken, ben babam ile annemin birleşmesile dünyaya geldim diye hatırına gelen hayali de tamamen tatmin buyuruyor. Ve âyeti kerimede Ey insan ben yalnız seni halketmiş değilim «Ben senin ananı babanı ve onların analarını babalarını senden evvelki bütün kimseleri de yarattım. Bütün kâinat benim mahlûkumdur. Bu kelime ile insanın bu vehmini bile karşılıyor. Bu emri verirken emrin ifasından hasıl olacak neticeyi de hazırlıyoruz. (Ümid ederim ki ittika edersiniz.)

Bu cümle de çok mühim bir hikmet mevcuttur. (U'budu) kelimesinin beşer zümresine göre ayrı ayrı manâlar anlaşıldığı halde neticeyi (takva) kelimesile bağlıdır. Bu hale göre müttakî olanlara: Gayei ilâhî takvâdır, sizde takva üzerindesiniz bu takvada sabit kadem olunuz.

Müttakî olmıyan Müminlere:

Siz her ne kadar imân etmiş iseniz kendi dizi ebedî hüsrandan kurtarmış iseniz bunu size kâfi görmüyorum (Takva ediniz.)

Kâfirlere:

Benim âzâmeti İlâhiyemi inkâr eden ap açık eserlerimi gördüğünüz halde inad eden

(Devamı s. 13 de)

HADİS

Buhari'i şerifin on sekizinci hadisinin tercemesi:

(Ukbei ulâ gecesinde biat eden ve on iki nakibin biri bulunan) ibadet binissamit Ebu sariyilbedri radiyallahü anhdan:

Şöyle demiştir: Resulûllah sallallahü aleyhi veselem, etrafında eshabından bir cemaat mevcut olduğu halde buyurdu ki «Allaha ibadette) hiç bir şeyi şerik etmemek. sirkat etmemek zina eylememek, evlâdınızı öldürmemek, kendiliğinizden uyduracağınız hiç bir yalanla (kimseye) bühtan etmemek, hiç bir (emirli) marufda isyan etmemek üzere bana bey'at ediniz. (yani benimle ahdediniz) içinizden sözünde duran olursa ecri (mükâfatı) Allahın zimmet fadıl ve kercmindedir. Bu dediklerimden birini yapıpta ondan dolayı dünyada duçar akab olursa bu ikab ona kefarettir. Bunlardan birini yapıp ta yaptığı fiili Allahü taâlâ setrederse işi Allaha kalır, isterse onu af dilerse ona ikab eder.»

Biz de bu şart üzere ona (yani Resulullah sallallahü aleyhi veselleme biy'at ettik.)

İZAHAT:

İlk ukbe gecesinde olan bu biat erkek ve kadına ait olması itibarile bu biata, biatünnisa' dahi denilmiştir,

Yukarıdaki hadisin metninde insanları şu mühim bağlarla bağlıyarak biat yapılmışlır.

1 — İbadetinde Allaha şerik koşmamak.
2 — Hırsızlık yapmamak
3 — Zina etmemek
4 — evlâdını öldürmemek
5 — Kendiliğinden uyduracağı bir yalanla kimseye bâhtan etmemek
6 — Emri marufda (yani açık olan iyiliklere dair emirlerde) Fahri âlem efendimize isyan etmemek

Bu altı mühim şartlarla biata giren insanlar hakikaten kâmil insan olurlar, çünki Allaha ibadet kâmil bir imanın ifadesidir. Bu ibadette Allaha şerik koşmak imanın tamamen zevalini istilzam eder. Hıristiyanlar kendi itikadlarınca Allaha ibadet etmektedirler. Fakat hazreti İsa yı Allaha oğul ve şerik koşdukları için imanları tamamen zâil olmuştur. Bunun için ibadet imana dayanır. İmanı zedelenen bir insanın ibadeti bir kıymet ifade etmez, Efendimiz bu birinci şartla imanı kuvvetlendirdikten sonra içtimaî nizamı sağlayacak diğer mühim esaslar üzerine kendilerinden biat alıyor bu da hak mefhumunu tanımak için hiçbir insanın malına göz dikmemek ve onun kazandığı servete tenezzül etmeyip hırsızlıktan tamamen kurtulmasını temin buyurmuştur.

Bu hakkı temin burduktan sonra nesli beşerin fenalıklardan korunması için zina etmemek üzere ahd alıyor. Çünki zina nesil ve nesbin karışmasına ve tereddisine sebep olduğu gibi bu günkü ilmî ve sıhhî tetkikatla da anlaşılıyor ki bu kötü âdet beşer bünyesinin tahribine mühim bir âmil olmuştur.

Fahri âlem efendimiz bundan bin üç yüz küsur sene evvel bu büyük felâketi önlemek için halktan ahd almıştır, bundan sonra da vahşetin tam kendisiolan evlâdını diri diri gömmek âdetini dahi kökünden kaldırmayı temin buyurmuştur. Çünki Araplar zamanı cahiliyette maişetlerini daraltıyor diye erkek evlâtlarını ve kendilerine mevcudiyetlerinden âr ettikleri kızlarını dahi diri diri gömmekte idiler Fahri Âlem efendimizin ilk biatına bu muhim ve beşerî bir felâketi önlemek üzere ahd alması hakikaten kendilerinin Kur'anı kerimdeki (âleme rahmet) yüksek vasfına lâyık olduğunu pek bariz göstermektedir. Altıncı olarak aldığı ahd pek şamil ve umumidir. Yani açık olan iyiklere dair emirlerde tam itaat talep buyurmaktadır ki bununla şöyle bir hitabe mevcuttur

Ey insanlar sızı ve beni yaradan beni size iyiliğe rehber olarak göndermiştir. Ben tarafı haktan size daima iyilik tavsiye edeceğim. Her şeyi sizin iyiliğinizi gösterir. Ben sizi kötülüğe götürecek hiç bir tavr ve harekette bulunmayacağım. Eğer böyle bir hal bulursanız bana itaata mebur değilsiniz ben size ancak ve ancak iyilik göstereceğim. Siz de bu iyiliğe karşı bana mutlak bir itaatle muti' olmalısınız.

Görülüyor ki islâmiyetin ilk temel taşı olan bu biat çok kuvvetli prensiplere dayanmaktadır. Ve bu prensipler davet inkişaf ettikçe kvvvetlenmiş ve bugün bütün âleme şamil bulunan bu ilâhî din tekemmül etmiştir.

Ehli Sünnet

FIKIH

Abdestin Edebleri:

Gusül vücudunun tamamını yıkamağa derler.

Sıcak su ile yıkanmağa istihmam, soğuk su ile yıkanmağa istibrad derler.

Gusül ; bazan farz bazan sünnet ve bazan de müstahab olur.

Guslün farzları üçtür :

1 — Ağzına su vermek

2 — Burnuna su vermek

3 — Bedeninin tamamını yıkamak

Bedeninin tamamını yıkamak bahsinde nazarı itibare alınacak mahalleri göstermek suretile bu farzlar onbire çıkar şöyle ki :

1 — Ağzını yıkamak

2 — Burnunu yıkamak

3 — Tepeden tırnağa kadar bedeninin tamamı üzerinde mum, hamur, göz çapağı gibi altına suyun ulaşması mani bir şey bırakmamak şartile yıkamak bilhassa tırnaklara konulan ojeleri kazımak ve ojenin altına su ulaştırmak lâzımdır.

Çünki : oje tırnak üzerinde bir tabaka teşkil eder tırnağa suyun ulaşmasına manidir, bunun için oje kullanarak müslüman kadınları gusül alırken ojeyi tamamile kazır guslettikten sonra da tekrar sürmbz çünki ojeler abdeste de manidir.

4 — Açılmasında zoriuk olmayan sünnet yerini kaplayan deriyi sıyırmakla suyun üzerinden akıtması

5 — Çukur olan göbeğin içini yıkamak

6 — Kapanmamış küpe deliğinin içini yıkamak muteber olan suyun içine girdiğine kanaat getirmektir. Yoksa içine çöp sokmağa lüzum yoktur.

7 — Örgülü saçı olan erkeklerde saçın örgüsünü çözmek ve içini yıkamak farzdır. Kadınların saçları, çok olmadıkça ve yahut keçelenmedikçe çözmek icabetmez suyun saç diplerine ulaşması kâfidir.

8 — Sakalı sık dahi olsa sakaiların altındaki deriyi yıkamak

9 — Bıyığın altındaki deriyi yıkamak

10 — Kaşın altındaki deriyi yıkamak

11 — Kadınların tenasül yerlerini yıkamak farzdır.

Gusülde bu on iki yerler tamamen yıkanmadıkça cünupluk kalkmış olmaz bu noktalara dikkat etmek lâzımdır.

Kadının gerek içmek gerek abdest almak ve gerek gusletmek için su hakkı erkeğe aittir. Hamama gitmek mecburiyetinde bulunan kadının hamam parası kocasına aittir.

Ehli Sünnet

Biraz neş'e :

Hased

İnsanlara musallat olan en büyük belâlardan birisi de hasettir. Hased başkasının saadetini çekememezliğe derler Bazı adamlarda bu his fıtrîdir. Kur'anı kerimde «.. haset ettiği zaman haset edenin şerrinden sana sığınırım.» mealinde âyeti kerime vardır. Hasedin ne büyük bir afet olduğunu anlatmak için hazreti Musanın şu hikâyesini dinleyelim :

Musa aleyhisselâm münacata giderken çölün birinde bir fakire tesadüf eder. Üzerinde elbisesi olmıyan fakir kendisini kuma gömmüştü. Hazreti Musayı görünce

— Ya resulâllah hâlimi görüyorsunuz. Cenabı hakka yalvar bana bir eşek versin onunla günlük nafakamı çıkarayım diye yalvarır.

Musa aleyhisselâm münacattan sonra fakirin halini arzeder Cenabı hak emreder.

— Ya Musa! o kuluma söyle ki komşusu için benden dua etsin komşusuna bir, kendisine iki eşek vereyim.

Emri ilâhiyi fakire tebliğ eden hazreti Musaya fakir şöyle cevap verir.

— Allah komşuma bir eşek vermesin varsın bende eşeksiz kalayım der,

İşte hasedin beliğ bir misali

Lâtifeci

Kelam

Yazan : TABİB ZADE

5 — Cenabıhak yarattığı şeylerden hiç birisine benzemez. Çünkü benzemek demek bir şeyin diğer bir şeyle bir vasfı veya bir hâliyle ona benzeyerek o ruhla müşterek olması lâzımdır. Halbuki Cenabıhak için şerik ve benzerlik tasavvur edilemez. Öyle ise Cenabıhakkın başka şeye benzemesine imkân yoktur.

6 — Cenabıhak mekâna muhtaç değildir. Çünkü, zaman ve mekân ikisi de mahlûku İlâhidir. Allah ikisini de yaratmıştır. Mademki mekân sonradan yaratılmıştır. Öyle ise Allah mekânı yaratırken nasıl ona muhtaç değildide sonradan yaratmıştır, öyle ise yarattıktan sonra da ona ihtiyacı yoktur.

Biz Cenabıhakkı şu suretle zatına mahsus altı sıfatla tanırız. Ve Allahın bu sıfatları hakkında vicdanen imân ettiğimiz için böyle bir imâna vicdanî imân derler.

Bu hakları şöylece sıralıyabiliriz:

1 — Allah vardır.
2 — Allah birdir.
3 — Allahın varlığının ucu yoktur.
4 — Allahın varlığının sonu yoktur.
5 — Allah hiç bir şeye benzemez.
6 — Allah hiç bir yere muhtaç değildir.

Böyle olan bir Allah bütün kemal sıfatlarını haizdir. Noksan sıfatlardan da münezzeh olması zaruridir.

Öyle ise:

1 — Allah diridir. Hayat sahibidir, eğer diri olmasaydı onun aksi olan nakıs sıfatla muttasıf olması lâzım gelirdi. Halbuki noksan sıfatla sıfatlanamaz.

Öyle ise: Diridir.

2 — Allah bilir, ilim sahibidir, eğer ilim sahibi olmasaydı nakıs bir sıfat olan cehille sıfatlanması lâzım gelirdi. Allah noksan sıfatlardan da münezzeh bulunduğu için kemali sıfat olan ilimle muttasıftır.

3 — Allah işdir. Bunun aksi olan sağırlık noksan sıfattır. Allah noksan sıfatlardan münezzeh bulunduğu için işidir.

4 — Allah görür. Bunun aksi görmemezlik bu ise noksan sıfattır. Allah noksan sıfatlardan münezzeh bulunduğu muhakkaktır. öyle ise görür.

YAZIKTIR AYIPTIR

Malatyada Fırat ve Doğu namında iki gazete çıkıyor. Bu gazetelere birer ilân vermek hevesine düşen bir okuyucumuzun uğradığı hali aşağıdaki mektubu ile anlatıyor.

Kalemi eline alan zat, münevver demektir. Mefkûre sahibi demektir. Bir gazetenin ilânını (Meclisten karar) bekleyecek derecede şuuruna hakim bulunmayan bir kalem sahibi elindeki kalemi kırıp atmalıdır. Gazetecilik namına leke olan bu arkadaşlar bu şerefli meslekten ayrılmalıdırlar. Yazıktır ve ayıptır.

Efendim:

Ehli sünnetin 8 inci sayısında (Ahmet Emin Yalmana açık mektup) yazınızı okuyunca aklıma, başımdan geçen ayni vak'alardan birini size nakletmek geldi. Vak'a şu: (Bu hadise şu farkla biri kastın diğeri cehlin eseridir)

Ehli sünnet mecmuasının bir irfan menbaı olduğunu görünce bunu imanlı hemşerilerimize tavsiye etmek için memleketimizdeki çıkan Fırat isimli gazetenin idarehanesine gittik.

— Biz bir ilân için geldik hemen buyurun efendim hürmet teşrifat

— Çünki 948 senesinde Doğu isimli bir gazete daha çıkmağa başlamıştı. İlânın ne hakkında olduğunu anlayan gazetenin meşhur tavlacı sahibi ve yazı işleri müdürü Mehmet Özkan. Yok meclisten daha böyle bir karar çıkmadan kalkarda Ehli sünnetin tavsiyesini nasıl ederim. Bu olmaz.

TASAVVUF

HAKKÂRİLİ

داستان عاشق شدن شاه بر کنیزک
وخریدن شاه اورا و رنجور شدن کنیزک
وتدبیر شاه در معالجهٔ او

۳۵ - بشنوید ای دوستان این داستان
خود حقیقت نقد حال ماست آن
۳۶ - بود شاهی در زمان پیش از این
ملک دنیا بودش و هم ملک دین

Tercemesi:

Şahın, kıza âşık olması ve onu kendisine satın alarak kızın hasta olması ve onun tedavisi hakkında Şahın tedbirini gösterme destandır.

35 — Ey dostlar, bu destanı işitiniz. Bu destan bizim halimizin hakikatını anlatmıştır.

36 — Eski zamanlarda bir Şah varmış, hem dünya hem de din mülküne sahip imiş.

Mevlâna Celâleddin Rumi aşk hakkındaki yüksek görüşlerini anlattıktan sonra hikâye ve temsillerle manevî hakikatleri izaha başlıyor. Mesnevînin birinci cildinin ilk temsili hikâyesi şudur :

Celâleddin Rumî Hazretleri ne bir hikâveci ve ne de romancıdır. O ilâhi hakikatleri birer kisveye bürüyerek izah eder. Hakikat nakilmidir.

İlâhî hakikatler su gibi cereyan kabiliyetinde bulunan ve başlı başına görünmiyen ve ele avuca sığmıyan mahiyetlerdir bunları birer kaba koymak mutlaka temsillerle gösterilir. Hakikat; şerbet mahiyetinde ise onu teşnelere sunmak için bir bardağa veya tasa ihtiyaç vardır. Mevlânanın da hikâyeleri hakikatler sunan birer altın tasdır.

Gerek Kur'anı âzimüşşanda ve gerek (hâdisî şeriflrede ve gerekse eski semavî kitaplar-

(Devamı s. 15 de)

Hazreti Peygamberin Sağlık ve Tıp hakkındaki büyük düşünceleri

Suyun kâsesi bin altına olsa her gün yıkanınız.

Ruhun sağlam kalması ve kemale ermesi için kaideler :

Bir insan yüzünde toplanmış olan güzellik yalnız fizikî güzellik değildir. O yüzde, iyilik ve itim parlaklığının ve ruhanî şefafetin ifadeleri de vardır.

Bunları dünyayıtetkik ettiğimiz melekelerimizle değil, inanma denilen meleke ile idrak eder ve görürüz. Bu meleke ile insan gayri mer'î mevcudatın delillerini keşfedebilir. Bu kudretin açıkladığı manzara hudutsuzdur. İşte insana tekâmül merhalesi yaptıran ve olgunlaşmak imkânlarını sağlayan bu melekesidir. Ruhun kemale ermesi için yalnız çırçıplak kuru objektif tabiat bilgilerile ne de riyazî ilimlerle temin edilemez.

Bütün kâinat bir fizikçinin kafasından daha çok geniştir. Ve orada bu kafaya sığmayan sayısız buutlar sayısız ihtizazlar mevcuttur.

Biz bu üç buudlu âlemin kesif maddelerinden yapılmış dimağ hücrelerile duymaktan ve düşünmekten kendimizi kurtaramadıkça etrafımızdaki kaba tezahürlere nisbet ederek ruhani âlemlerin tezahürlerini ne anlayabiliriz ne de bunlar hakkında bir fikir edinebiliriz.

Öyle bir had gelir ki maddî idrak durur bundan ötesini ya inkâr ederiz. Veya maddeye gayri maddilik ismini yapıştırır. Gözlerimizin görebileceği hâdiselerin arkasında ne gibi hâdiselerin ceryan ettiğini ancak vakitlerini feda ederek ve işe verenlere müyesser olur.

Şuur, dediğimiz zaman ruhun kendi içindeki umumî bilgisi hatıra gelir.

Ruh kendi varlığındaki umumî bilgisi ile müesseriyet kudretini hâiz bir cem'ai ilâhiyedir. Ruh maddî kâinatta cesede girerek bulunması ebedî varlığına intikal için merhale geçiriyor demektir.

Ölümden evvel insanın bir varlığı mevcuttur ki biz maddî esaslarımızla insanın bu varlığını tanırız. Ölümden sonra bu varlık kaybolur. Ve bu suretle bir insanı ebediyyen kaybettiğimizi zan ederiz.

İnsanın ölümile hususiyetlerini bir daha alamıyacağı bir varlığı kaybolur.

Fizko - şimik bir varlıktır. Ölüm bir zarurettir. Bu zarureti anlamak insanda tekâmül ihtiyacı ve maddî kâinattaki varlığının zaruretini anlayıp kabul etmekle mümkün olur.

Ölümün eşeğinde bulunan insanda ölümle hayat arasında şiddetli bir mücadele vardır. Fakat dikkatli bir müşahede bu tabloyu seyrederken görür ki, burada dağılmak veya başka maddî bir şekle inkilâbetmek istemeyen fiziko şimik bir varlığın değil fiziko şimik varlığını bırakmak istemeyen ve meçhul bir diyara doğru sürüklenip gitmekten endişe duyan başka bir varlığın karşısında bulunmaktadır,

Hele bu mücadelenin, hayatını fena kullanmak veya insani fikirlerle beslenmemiş kimselerde daha şiddetli olması o şahidin dikkat nazarını çeker.

Bu şunu ifade eder ki ruhun cesede girmesi dünyada bir şeyler öğrenmesi içündür. Dünyada iyilik ve insanlık kelimelerile ifade edilen ve kemale giden yollardan geçmemiş kimselerde kötürüm anda şiddetli ve çetin olan bu mücadele kemal guketi almayan ruhun cesedi bırakmak arzusunu taşmadığın ifadelerindendir. Kemale ermişlerin ölümlerinde ve ata gayet huzur ve rahatlık içinde geçtiği görülmektedir.

Can çekişenin ve etrafındakilerin ölüme mani olmak için gösterdikleri bütün gayretler boştur.

Ne doktorun duran ve kalp ilâçları, ne hasta yanındakilerin kuru tesellileri ve ne de bizzat hastanın ölmemek için yaptığı mücadeleleri faide vermez. Bütün bu gafilce ve cahil-

(*Devamı S. 15 de*)

Genç Hıristiyanlar Cemiyeti ve Faaliyeti

Yazan: *Diyanet İşleri Reisi* **Hamdi Akseki**

Geçen nushalarımızda (Müslümanlar imanınızı iman düşmanlarından koruyunuz) serlâvhasın daki seri makalelerimizden birisini de misyonerlere tahsis etmiştik. Bu sırada (Genç Hıristiyanlar) cemiyetinin gizli faaliyetlerinden de bahsetmiştik.

Bu muzır cemiyetin islâm gençlerine aşıladığı zararlı fikirlerden korunması lüzumunuda ısrar etmiştik. Hâlen Diyanet Reisi bulunan muhterem Hamdi Akseki tarafından vaktile yazılan 1337 senesinde bir mecmuada neşrolunan kıymetli tetkiklerini kendi müsadelerile neşre başlıyoruz. Müslüman yavrular bundan ibret almalıdırlar. *EHLİ SÜNNET*

Zannederim,ki İstanbulda "genç Hiristiyan lar cemiyeti„ namında bir cemiyet teşekkül et tiğini herkes duymuş ve gazetelerde görmüştür. 21/kânunısrni/337 cuma günü Çarşıkapıda Medrese sokağında bir numaralı binada merasimi mahsusa ile İstanbul şubesini de küşad eden mahut cemiyetin memeketimizdeki faaliyetinden ne yapmak istediğinden uzun uzadıya bahsetmek istiyorum. Tâ ki islâmlar, nasıl bir tehlike karşısında bulunduklarını anlasınlarda ona göre ciddi tedbirler ittihaz etsinler.

Maksada girmezden evvel kısaca söyliyeyim, İstanbulda ve memaliki İslâmiyede teşekkül eden «Genç Hiristiyanlar cemiyeti» nin maksadı aslisi İslâm içtimaiyatını, islâm ahlakını yıkmak ve islâm gençlerini tedrici bir surette hiristiyanlaştırmak, her türlü cazip vasıtalarla hiristiyan ruhunu telkin ve telkih etmektir. Görünüş ne olursa olsun, maksat, tamamiyle budur. Bunu kuru sözle değil, delâili yakıniye ile İsbat edeceğimden, şimdilik bu ciheti bırakarak, mahut cemiyet hakkındaki tetkikatımı sırasile arzetmek istiyorum.

İstanbulda divan yolunda kadınları çalıştırma cemiyeti islâmiyesinin karşısında «Genç hıristiyanlar cemiyeti » = Y. M. C. A.» namiyle bir cemiyet teessüs ettiğini ilk defa Mehmet Ali Aynî bey tarafından ikdam gazetesine yazılan bir makaleden anlamıştım Mehmet Ali Aynî bey, bu makalesi ile, mahut cemiyetin tehlikesini kapalı bir surette anlatıyordu. Evvelâ herkes gibi ben de o makaleyi okumuş, fakat o kadar şayanı tetkik görmemiştim. Bilâhare..... da pek sevdiğim ...,, larımdan bazıları bizzat kendilerinin cemiyete gidip reis ve kâtibi ile görüştüklerini ve orada cereyan eden ahvalin bir kısmına muttali olduklarını programlarını alıp okuduklarını söylediler. Ve bu cemiyetin hiristiyanlığı propoganda gayesile teşekkül etmiş olduğunu da ilâve ettiler. Cemiyete girenlerin, ekseriyetle, İslâm ve Türk gençleri olduğunu öğrenmemiş olsaydım belki o kadar alâkadar olmıyacaktım. Halbuki bilâhare arz edeceğim istatistiklerden de malûm olacağı üzere genç hiristiyanlar cemiyetine kaydolan azanın yüzde 46 sı islâm ve Türk gençleri idi. Bunun içindir ki, bu cemiyet hakkında esaslı bir tetkikatta bulunmayı bir vazifei diniye bilerek, doğruca cemiyetin Divanyolundaki merkezine gittim. İdare memurunun delâletiyle reisin yanına çıktım. Cemiyete aza kaydolacağını, fakat evvelâ bazı sualler sormama müsaada etmesini söyledim, Suallerim şunlardı:

1 — Cemiyet nedir?

2 — Ne maksatla ve ne zaman teşekkül etmiştir?

3 — Dünyanın nerelerinde şubeleri vardır?

4 — Azası ve parası ne kadardır?

5 — Cemiyet beynelmilel olduğu halde, genç hiristiyanlar, denilmesinin sebebi nedir? Bu isimden, başka bir manâda anlaşılmaz mı? Meselâ: Gayenin hiristiyanlık olduğu hatıra gelmez mi?

6 — Hiristiyanlığın mukaddes bir esası olan müselles işaretini niçin kendisi için şiar ittihaz edinmiştir. Alâmeti farika olmak üzere bunu kabul etmekten maksadı nedir?

(Devamı var)

Dört kafa tası

— Evet mantık ta bunu kabul eder, belki de (Hazrti İsa) çarmıha gerilmeseydi; o da evlenirdi.

— Madam, dedim. Çok rica ederim (hazreti İsa) aleyhisselâm hakkında bilmiyerek iftira etmeyiniz.

— Anlıyamadım ? Bir kabahatmi işledim?

— Muhakkak fakat bilmiyerek.

— Lütfen izah buyurunuz!

— (Hz. İsa) için çarmıha gerildi dediniz islâmlarca bu bir iftiradır, belki de Allaha aciz isnadetmek olur zira cenabı hak sevdiği en yüksek bir Peygamberi düşmanlarının elinden kurtarmazsa Şanı ulûhiyetine yakışmaz.

Nasıl olur da (Hz. İbrahim) i bir ateş denizinden kurtarır, (Hz, Musayı) kavmile beraber denizden yol açarak kurtarırda, İsa aleyhisselâmı Yahudilerin ellerinden kurtarmazmı?

İşte kur'anı kerim şöyle diyor. (onlar onu öldürmediler; asmadılar benzettiler belki onu cenabı kak nezdi manevisine yükseltti).

Onun için dikkat buyurunuz, demin size (uruc ettiği vakit) tabirini kullandım. İslâmiyette Hz. İsa çarmıha gerilmiş değildir, onu cenabı hak yükseltti, yerine çarmıha gerilen onu ihbar eden mürteddir.

— Bu noktada Hz. İsaya karşı Hiristiyanlardan daha fazla hörmet etmiş olursunuz.

Ona şüphe mi var, biz Hz. İsayı ululazim kitap sahibi, ayni zamanda vücudu mucize büyük bir peygamber tanırız, onun şanına gelecek ufak bir nakısadan çekinirız. Ancak hiristiyanlar gibi allahın oğlu olduğuna iman etmeyiz, bizim itikadımıza göre bir peygamberin en büyük rütbesi Allahın kulluğudur. Onun için biz müslümanlar kelimei şahadet getirirken Hz. Muhammet aleyhissalâtü vesselâm için (abduhu ve resulü) deriz yani o resul Allahın kulu ve peygamberidir. Muhaveremiz burada bitti, madam çok memnun olmuştu, Vakit epiyce geçmişti müsaade aldı ve ayrıldı. (Devamı var)

Abdurrahim ZAPSU

TEFSİR

(S. 6 dan devam)

kimseler evvelâ imân ediniz küfürden kurtulunuz sonradan da ibâdet ederek takvaya giriniz.

Münafıklara: İçinizdeki gizli şüpheleri atınız âzamatî ilâhiyeyi takdir ederek nifaktan kurtulunuz, imân ediniz, sonra ibadete devam ediniz daha sonrada (Takvâ) mertebenizi bulunuz.

Bu hitabı ilâhinin beşer zümresine göre teazzuv etmesiyle Kur'anı âzimüşşanın bir cümlesinin âzemet ve mucizeliğini pek bariz anlatmaktadır. Cenabı hak cümlemizi (müttekî) zümresine utaştırmağa muvaffak eylesin. Âmin.

Ehli Sünnet

- Tahsin Bangu oğlu ile hukukî bir hasbihal

(S. 5 den devam)

maz. Böyle bir teklif karşısında (Yaygara koparak amanın şeriat istiyoruz diyen Vahdetiler çıkıyor) demek kadar çirkin bir şey olamaz. Hâdise ilmî ve hukukî mütalâa edilmelidir. Koyu bir din düşmanlığı şeklinde telâkki edilmemelidir. Temenni ederim ki bu mütaleanın üzerine asabınıza hâkim olarak işi hissiyatla değil akıl ve mantıkla muhakeme ederek İslâm vatandaşlarının bu meşrû hakkını vermeğe çalışırsınız.

Bunu da ilâve ediyorum ki sizi intihap eden millet bu ihtiyaç üzerinde hassasiyetle uyanıktır, hangi Vekil aleyhte ve hangi Vekil lehte olduğunu not ediyor.

Korkuyorum ki. bu asabiyetiniz gelecek devredeki intihabınıza da müessir olsun. Derin hörmet ve saygıları *Abdurrahim Zapsu*

BİR TAVZİH

Geçen nushalarımızdan birisinde (Çarşamba) bayii hakkında bir fıkra yazmıştık bundan müteessir olan diğer Çarşamba bayileri pek haklı olarak bize müracaat ettiler. Bunun için şöyle bir tavzihe lûzum görerek bizden (1204) liralık gazete alarak parasını göndermeyen bayi (M. Emin Coşkundere) dir.

Muhterem abonelerimize

Büyük bir âzim ve imânla başladığımız (EHLİ SÜNNET) dergisinin birinci nüshasından itibaren gösterdiğiniz alâka ve teveccühe karşı teşekkürü lüzumsuz görüyorum. çünkü onun mükâfatını vicdanımızdan aldığımız hazle filen duyuyorsunuz ve evlâdlarınıza din bilgilerini salâhiyetli kalemlerle öğrettiğiniz için müsterih bulunduğunuzu ifade eden bu teveccühle biz de dînî bir vazife yapmakla Cenabı Hakka şükür ve hamdederiz.

Bu dergiye geçen sene Temmuzun 4 ncü günü ve berat kandiline tesadüf eden bir zamanda başladık. Hamdolsun senesini idrâk ediyoruz. Küçük bir gazete şeklinde başladığımız bu dergi 6 ay sonra 16 sahifelik bir mecmua haline girdi küçük Müslüman yavrularına öğretilmesi mecburî bulunan imân, İbâdet, tarih ve ahtâk düsturlarını bildirerek vazifemizi bitirdikten sonra (Orta, Lise ve yüksek) tahsil çağında bulunan İslâm münevverlerine de hitap zarureti başlamış idi. Dinî hurafelerden ve lüzumsuz taassup ve hissiyatlardan kurtararak (mütefekkir bir Müslüman) sıfatiyle işe başladık alevi ve Bektaşi hurafelerini baltalıyarak; İlmin ve felsefenin tam özü bulunan ifrad ve tefritden azâde yalnız ilme sım sıkı bağlı hürriyeti fikriye içinde bir ders sistemi takip ettik. (Seyyar din dershanesi) vasfını alan bu dergide bilhassa her mütefekkirin muhtaç bulunduğu (Tefsir, Hadis, fıkıh, kelâm, tasavvuf ve sair) Ulûmu İslâmiyeye önem vermekle beraber bütün ulemai İslâmında vukû bulacak hatalarımızın bize ihtarını istirham ettik çünkü : Biz ilim ve fazilet iddiasına çıkmak hevesinde değiliz. Biz, evlâdlarımıza hakikati anlatmak hedefini güttük bizim sehiv, ve hata ve zuhullerimizi tashih eden erbabı ilim ve irfanı daima minnet ve şükranlarımızı sunmakta iftihar ederiz.

Muhterem Okuyucularımız:

Gazete halindeki vaziyetimizden beri bizi takip ediyorsunuz. Abone bedeli olarak bir senelik (5) lira aldık, altı ay sonra mecmua haline girerken abone bedelimiz 6 liraya çıktığı halde eski abonelerime bir cemile olarak fark almadık, ve Temmuza kadar devamına karar verdik bu nüshadan sonra beş liralık abone müddeti bitiyor yani 1 Temmuzdan itibaren yeni âbone başlıyor, arzu buyuranlar (6) lira göndererek bir senelik abonelerini tecdit buyururlarsa gelecek sene Temmuza kadar irsalâtımıza devam ederiz. fakat bunlardan (3) lira göndererek sene başına kadar 6 aylık abone olanların da müddeti bitmiştir. Abonelerinin tecdidinî rica ederiz.

917 Senesi koleksiyonu ciltli olarak (450) kuruş mukabilinde ayrıca satışa arzedilmiştir. Arzu buyuranlar, 6 liralık yeni sene abonelerıyle beraber (450) kuruş gönderirlerse namlarına derhal postaya verilecektir. Şu hesaba nazaran (10) lira (50) kuruş mukabilinde 947 senesinin cildli kolleksiyonuna malik olmakla beraber bir senelik abonelerini de tecdit etmiş olurlar.

Bu vesile ile bütün Müslüman kardeşlerimizi candan selâmlarken sonsuz hörmet ve saygılarımızı sunarız.

Abonelerin gönderileceği adres : İstanbul Posta kutusu 839 Ehli Sünnet

EHLİ SÜNNET
On beş günde bir çıkar
İlmî, Dinî, Mecmûadır.

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi:
İstanbul Posta Kutusu: 839
Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

AYDINLIK MATBAASI
Ankara Caddesi No. 79
İSTANBUL

TASAVVUF

(S. 10 dan devam)

da hakikatler daima misallerle gösterilmiştir. Bu da yukardaki maruzatımızı te'yid etmektedir.

Bu destan aşık bir padişahın hallni anlatır ki çölde bulduğu kıza karşı bütün ihtiyarı elden gider, bunu elde etmek için her türlü malî fedakârlık yapar. Kızı aldıktan sonra da kendi ihtiyarında bulunmıyan bir has talığa mübtelâ olan maşukunu kurtarmağa bütün varlığı ile çalışır. Hikâyenin hulâsası budur.

Fakat mevlâna kendisine mahsus bir üslûp ile işe girişiyor ve diyor ki ey dostlarım! (Bu dasitanı) hikâyeyi istediniz. Bu her ne kadar şeklen bir kikâye ise de hakikaten hikâye değildir. Bizim hakiki halimizi terennüm eden ve tavır hareketimizi lenkit ederek bize yol gösteren düsturlardır Dinlediğiniz ve alacağınız derslerle hâlinizi islâh ediniz.

Hikâye :

Geçmiş zamanda bir şah vardı. Bu şah hem dünya hem de dln servetini bir araya toplamıştı. Yani sade dünya perest bir hükümdar değildi. Yine sadece ahrete göz dikmiş dünyadan yüz çevirmiş değildi. Dini islâmın tam emrettiği bir şekilde din ile dünyayı ayni ehemmiyetle takip eden hakiki bir islâm şahı idi.

Burada mevlâna mühim bir ihtar yapıyor, ve diyor ki :

İslâmiyet sadece dünya dini olmadığı gibi sadece ahret dini değildir. Hem dünya hem de ahreti toplayan dindir. Nitekim Peygamber zişanımız buyuruyor ki :

(Dünya ahretin tarlasıdır) dünyada ne ekersen ahrette onu biçersin dünyaya ehemmiyet vermeyip de orada bir şey ekmezsen ahret harmanında da bir şey toplıyamazsın.

Diğer bir hadisi şerifte «ebediyen yaşarım diye dünya için çalış, yarın ölürüm diye ahret için çalış»

Yani dünya işlerine çalışırken ebediyen yaşayacağım zannile işlerini ciddî tut ve tulû emelle yüz sene sonrayı düşünerek çalış!

Ayni zamanda her hareketle ahretini de unutma yarın öleceğim huzuru rabbil'alemine çıkacağım. Allah kendi hakkını ve kullarının hakkını veya yarattığı mahlûkatının hakkını benden inceden inceye soracaktır

Bu suallere hazır olmak üzere yarın öleceğim diye hazırlıklı bulun, bir memleketin hükümdarı böyle olursa efradı da ayni şekilde olur beşeriyet ve fazilet tamamile teessüs eder. Müstümanlıkda hakiki çehresini gösteren insanlar mes'ut olur. **Hakkârili**

Başbakanın pek kıymetli bir sözü

Nurettin Artamın çıkardığı kitabın mahiyetini anlayan Başbakanın haklı olarak asabileşmiş meclise gelerek hususî konuşmalarında şu sözleri söylemiştir.

«Arkadaşlar!

Bu millet önüne bakar her şeyi dinler fakat aldanmaz her şeyi anladığı için kararını verirken âlemi hayrete düşürür» buyurmuştur.

Bu daha n söz karşısında gönül isterdi ki din işleri mevzuubahsolurken encümende men fi ruhlular bundan ibret alarak milletin ruhu isteklerine ittifak etmiş bulunsunlar. Maalesef gazetelere geçen sülünlara göre :

Meclis grupu ne diyanet işlerile ve ne de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı (imam ve hatip mektebi) kabul etmemiştir. (İmam ve hatip) kursları kabul edilmiştir. Bunu duyunca şu darbı meseli hatırladım. Yarım doktor can götürür yarım hoca din götürür. Böyle yarım tedbir halkın ihtiyacını karşılayamaz. Millet bunu da dinliyor fakat intahap masasında korkarım ki bu serbest reyini kullanırken bunu imza edenin yarım evvel vermek ki bile çekinerek kuvvetli kararını verirken herkesi hayrete düşürür.

Başbakanın sözü de fi'len hakikate inkılâb eder

Hukukçu : Musa Anter

(Tıb ve İslâm)

(S. 11 den devam)

ce mukavemetleri düğüm sonunda muhakkak kıracaktır.

Nihayet hastanın şuuru bulanmağa başlar. Bir uyuşukluk, hatta tatlı bir istirahat hali tesis eder. Bütün ağrılar diner ıstıraplar durur. Hasta bütün hayatı müddetince geçirdiği ölüm korkusunun bu vhudeliği kendisine haber veren bu ilk alâmetlerin ekseriya henuz manasını anlayamaz. Fakat artık şiddetli mücadele kalmamıştır. Yalnız cesette görülen şey ruhun ondan kurtulmak için yapmakta olduğu sarsıntılardır. *(Devamı var)*

Malatya Meselesi

Geçen nushamızda Kemal imzasile alınan mektubu aynen neşretmiştik. Bu defada meselenin kahramanı (Hamit Fent oğlunun) mufassal mektubunu neşrediyoruz

Meseleyi tamamile aydınlatan bay Hamidin gösterdiği dinî ve millî samimiyeti bütün genç müslümanlardan bekleriz. Bay Kemalin mazeret olarak ileri sürdüklerinin hiç birisini kabule şayan görülmemiştir. Bilâkis körü körüne bir itaat ve mükaddesata karşı lâubalilik bulunduğuna şüphe yoktur. Türk ve müslüman gençlerinin mükaddesatlarına karşı daima uyanık bulunmasını bekleriz.

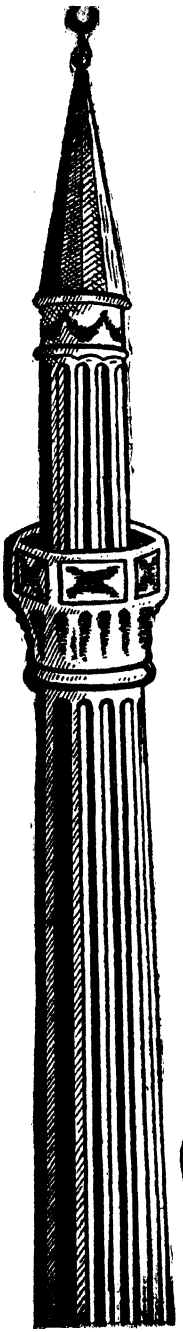
Kıymetli dinî, ilmî, içtimaî müslüman mecmuanızın 1 nisan 948 tarih ve 33/7 sayılı nüshasında Malatyadan gönderilen bir mektubu (ALLAHIN İSMİ) ayaklar altına alınır mı?) başlıklı sütun altında neşrettiğiniz yazıyı okumam için bana tavsiye edildi, okuduğum zaman, muhitimde genci. ihtiyarı, çocuğu herkes tarafından Hamido diye hitap edilen ismimle karşılaştım esas ismim Hamit Fendooğlu dur.

Halk arasında Hamido diye tanındığımdan muhbir bu şekilde yazmayı lüzumlu bulmuş olacak.

Aziz büyüğüm; mektubu gönderen muhbir eğer benimle hadiseyi tam manasiyle öğrenmek için temas etmiş olsaydı kendisini daha fazla tatmin edebilirdim, galiba duyduklarını yazmış bazı yerlerde ilâveler, bazı yerlerde de eksiklik görülmektedir. Efkârı umumiyeye arz edilen bu hadiseyi tam olarak bildirmeyi ve siz gibi alâka gösteren büyüklerimede sıhhatli olarak aydınlatmayı lüzumlu buluyorum. 15 nisan 648 tarihli ve 34/8 sayılı nüshanızda da emekli yarbay Hakkı Şenkon'un bu mevzu üzerinde büyük alâka göstererek biz müslümanlar için büyük kıymet taşıyan yazısını iftiharla okudum yedek subay olduğumdan kıymetli meslektaşımı hürmetle selâmarım.

Hadiseyi aynen yazıyorum.

Ben vatanî hizmetimi ifa ettikten sonra memleketime döndüm: bir köylü çocuğuyum arazimiz bizi kâfi derecede idare edecek kadardır. Bu sebeple memur olmaktan uzak durmaktayım. Şehirde oturduğumdan ayni zamanda sporcu olduğum için mensucat fabrikası spor klübüne arkadaşlarım tarafından alındım ve futbol kaptanı olarak spora hizmet ediyorum. Hadise günü sporcu arkadaşlarımdan birisi kantinde öğle yemeği yemem için davet edildim bu suretle arkadaşla beraber yemek salonuna girdik bütün aboneler yemek yiyorlardı. Şef, tekniksiyen, mühendis ve bayanların yemek yemeleri için husûsî olarak ayrılan taraftan bir arkadaşım beni çağırmış bulundu bu sese doğru gittik içeri girdiğim zaman orasıda dolu idi, Masaya yaklaştım oturmak üzere iken yere serilmiş ve ayaklar altında çiğnenen eski yazı ile etrafı ayetlerle süslenen duvar halısını görünce oturmadım ve orada yemek yiyenlere haykırarak (siz müslüman değilmisiniz nasıl olur bu halıyı çiğniyor ve üzerinde yemek yiyorsunuz) diyerek masa ve sandelyeler altından bu cami duvar halısını toplayarak kenara yığdım hiç bir ses çıkmadı kendime hakim değildim. Bu hususta şef, müdür tanımam ALLAH, MUHAMMET ismini ayaklar altında hiçbir müslüman evlâdı asla kabul etmez, kabul edenler müslüman çocuğu değildirler. Bu suretle arkadaşla beraber o bir tarafa geçtim yemek yiyorduk bu vaziyeti haber alan kantin mes'ulü gıda dağıtım şefi Kemal ismindeki zat bana doğru gelerek (sen ne karışıyorsun bir günahı varsa bana aittir) bunu duyunca daha fazla hiddetlendim ve şunları söyledim: (Siz müslüman ç o c u ğ u değilsiniz ayni zamanda dininizi tanımıyorsunuz, çünkü Allahını, kitabını bilmeyen bir kimse günah nedir bilmez, çekil karşımdan halıyı ben kaldırdım onu serecek hiçbir kuvvet göremiyorum). Bu vaziyeti bütün yemek yiyen aboneler bilir. Yemeğimi yedikten sonra kahve ocağı önünde arkadaşlarla beraber kahve içiyorduk orada çalışan işçi ve garsonlar yanıma sokularak çok iyi yaptınız bu halı için çok söyledikse de maalesef bizi dinlemediler, hatta orada ziyafet verildi üzerinde içki dahi içildi biz ne yapalım biraz ileri gitsek ekmeğimize sebep oluyorlar üç dört çocuk sahibiyiz uşak olarak geçiniyoruz diyerek acı acı dert yandılar, bilâhare müdür Selâhattin Tümese haber verilmiş hadise yerine gelen müdür çağırın bana Hamidoyu fabrikada bulunduğu müddetçe bu zatın hareketlerini benimsiyemiyordum ve kendisine dalkavukları gibi sokulmazdım. *(D. var)*

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Tevfikini isterse hüdâ *(Şiir)*	*Abdürrahim Zapsu*
İlâhiyat Fakültesi açılıyor .	*Abdurrahim Zapsu*
Tefsir	*H. Tayyar Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkârili*
Tıp ve İslâm	*Dr. Münir Derman*
Din ve ilim nizaı	*Fahrettin Balantekin*
Allah yolunda çalışınız . .	*Vâiz Abdülhalim*
Deli değilsin	*Lâtifeci*
İsteğim *(Şiir)*	*M. S Çakmegil*
Dört kafatası *(Roman)* .	*Abdurrahim Zapsu*
Muhterem abonelerimize .	*Ehli Sünnet*

SAYI 38-12

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE : 2 15 HAZİRAN 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 38—12

Allaha çok şükür

İşbu nushamızla bir seneyi bitiriyoruz. Bütün bir senelik hayatımızda ümit etmediğimiz muvaffakıyetlerle karşılaştık. Bundan şunu anlıyoruz. Cenabıhak bu dergimize tevfikini lûtuf buyurmuştur. Acizimize ve maddî imkânsızlığımıza rağmen bizi bir senedir dinini neşretmek hususunda muvaffakıyete mazhar etmiştir. Bu mazhariyetten naşi ne kadar hamd ve ne kadar şükredersek azdır.

Sadi'î Şirazi'den

Bende hemen bih ki zitaksiri hiç
Özürbeder gâhı huda averende
Ver ne sezavari hüda vendiyeş
Kes ne tüvaned ki becayaveret

SADİİ ŞİRAZİ

TERCÜMESİ :

Kula lâik olan kendi kusurlariyle Allahın lütfune sığınmaktır.

« Tevfikini isterse huda rahber eyler »

Kıymet vererek taşları dürrü güher eyler.
Bir katra menîden doğanı taciser eyler.
İman la mücehhez ederek mu'teber eyler.
Ehli Sünenin her yazısı def'işer eyler.
İmana musallat olanı bihaber eyler.
Sünnetle mücehhez alan er ehli hüdâdır.
Sünnetle cidal eyleyen elbet budalâdır.
Eshabı resule sövenin hali fenadır.
Ehli Sünenin her yazısı def'i şer eyler.
İmana musallat olanı bihaber eyler.
Sabit kademiz ma'rekei dinde mücahit
Tam bir senedir mazhariyiz lütfüne hamid.
Yerlerde serilmiş yatıyor bunca muânid.
Ehli Sünenin her yazısı def'işer eyler.
İmana musallat olanî bihaber eyler.
Şa'banı şerife girenin işte beraî.
Eshabı resule sarılıp azmi sebatı
Sünnetle bulur müminihak fevzunecatı.
Ehli Sünenin her yazısı def'i aksanı şer eyler.
İmana musallat olanı bihaber eyler.

Abdurrahim ZAPSU

Tarihî bir karar

İlâhiyat Fakültesi açılıyor

Fırka gurubunda çok kıymetli ve millet hakkında çok faydalı bir karar çıktı. Bu karar ayrı bir kanun istemiyor; çünkü tavhidi dedrisrat kanununa göre ilâhiyat fakültesi. manen mevcuttur.

Bunu lâğveden ayrı bir kanun bulunmadığına bakılırsa idareten kapanan bu fakültenin açılmasına yine idari bir karar kâfi idi.

Bu karar verilince fakülte de açılmış demektir. Bu kararı bütün müslüman kardeşler, heyecanla bekliyordu. Daha evvel iman ve hatip mektebi yerine «kurs» açılması hakkında veriien gayri tabii karardan ne kadar müteessir olmuşlarsada müslüman kardeşlerimiz bu son karardan da o kadar sevinç duymuş lardır. İlk karara gayri tabii vasfını verdik. Karilerimiz af buyururlar, bunu isbat edeceğiz.

Tevhidi tedrirat kanununa dayanan bu karar, kanunun metnin mevcut bulunan «imam ve hatip mektebi» tabirini nasıl kurs şekline çevirebilir. Kanun kararla değiştirilemez. Bunun değişmesi için yine bir kanun lâzımdır. Binaenaleyh eğer fırka bu kararı B.M.M. getirmiyecekse hükûmet «imam ve hatip mektebi» şeklinde açmağa mecburdur. Şu halde (kurs) kelimesi gayri tabii ve gayri kanuni olur.

Eğer B. M. Meclisine götürüpte kanuniyet cephesine büründürürse, ona diyeceğimiz yoktur.

Fakülte meselesi hakkında araştırmalarda bulunan tasvir refikimizin 3/6/48 cuma günü intişar eden ve içinde bizim de resmimiz bulunan ilâhiyat fakültesi heyeti tedrisi yesine ait fotoğraftakilerden oturanlar tedris heyeti ve arkada ayakta duranlarda son sene mezunlarını göstermektedir. Ancak bu resmin altında yazılı ve bir hocamıza isnat olunan beyanattan müteessir olmadığımızı söylersek hakikati gizlemiş oluruz.

Bu hususu ayrı bir yazımızla izah edeceğimiz için o bahsi burada kapıyoruz. Ancak bu fakülte açılırrken tedris vazifesini üzerine alan zevatın müslüman akidelerine sadık hakiki alim ve amillerden intihab edilmesi zaruri bulunduğuna kaniiz. Çünkü ilim müessesesi dir. Şakaya gelmez. Gayri tabii her herhangi bir vaziyete tahammülü yoktur.

Meselâ dini mubini islâmda içki tamamile yasaktır. Bu yasağı kendi nefsinde tatbik etmeyen ve sabahleyin mahmurluk bozmak için iki tanecik attıktan sonra (tefsir) dersine girecek; veyahut faizi mürekkebin memnun olduğuun kat'i bilen bir murabahacı (fıkıh) dersine girecek veyahut bütün hayatında mizahi yazı yazan karikatürler yapan, hikâye ve romanlarla vakit geçiren (hadis) dersine girecek veyahut ta tam bir kominist akirdesine malik ve beynilmilel bir maddeperest (kelâm) dersine girecek veyahutda islâm esaslarile bile bile alay eden bir rafizi (tasavvuf) dersine girecek olursa böyle bir fakültenin olmasından olmuması daha hayırlı olur.

Yukarıda dediğimiz gibi bu fakülte tamamile dini bir ilim merkezi olacaktır. Böyle bir müessesede islâmiyet dininin bütün ilmî hahikatlerine vakf olmayanların yeri değildir.

Ayni zamanda 3 kelime sarf 5 kelime nahv okuduktan sonra kendisini allame zanneden veyahutta bir kaç gün eski imam ve hatip meslekinde ders gördükten sonra kendisini (sadi teftazani) derecesinde gören nkalâlarında yeri değildir.

Kuranı kerimin tabir buyurduğu (bilen, bilmeyen bir midir.) ve (Allahtan ancak alimler korkar.) Ayetlerile vasıflanan hakiki islâm alimleri burada ders okutmalıdır. Zaten umumi kültürile beraber u l u m i islâmiyede ihtisas sahibi bulunmayan kimselere dinimiz (Alim) vasfını vermez. Gelecek yazılarımızdan da bu fakültede okunacak ilimleri anlatmaya çalışacağız.

A. Zapsu

Tefsir

19 NCU ÂYETİN ME'ALİ

Öyle Allah ki size yeri firaş yaptı gökleri de bina yaptı. Semadan su inzal etti bu su ile size rızk olmak üzere semereler çıkardı. Bildiğiniz halde Allaha şerik koşmayınız.

TEFSİR :

Cenabıhak bu âyeti kerime ile insanlara azamet ve ulûhiyetini takdir buyururken "şu altınızdaki arazi size döşek yapmış, sizi orada yaratmış, yetiştirmiş, üzerinde her türlü rahatınızın esbabını temin etmiş, yatıp kalkıyor ; uyuyup uyanıyor ; dayanıp oturuyorsunuz. O altınızdan alıverilmiş olsa nerede karar ederdiniz kâşanelere yaydığınız kaba döşekler neye yarardı ? İşte arz gibi size böyle bir döşek yar olmuş, ve başınız üstündeki yüksek gök kubbesini de bu döşeği ihtiva eden büyük ve muhteşem bir bina yapmış insan olup ta bu bina içinde o döşeğe kurulmayan varmıdır ? Bu binanın yanında fakirlerin imrendiği ve zenginlerin gururlandığı diğer binaların, konakların, sarayların ne ehemmiyeti olabilir ? büyük küçük zengin ve fakir ve fakir sizin hepiniz ayni evde oturan bir döşekte yatan bir aile değilmisiniz ? Kimin binasında kimin döşeğinde yattığınızı düşünürseniz hangi mevlânın kulu olduğunuzu ve olmanız lâzım geldiğini bilirsiniz » şeklinde insanı intibaha davet buyuruyor ondan sonra bu nimetlerin en büyüğü olan ve beşerin hayatını temin için içecek su ile bu su sayesinde yetişen türlü türlü rızklara da beşerin nazarı dikkatini celbediyor.

Buyurdu ki o Allah size semadan su attırdı (yağmur yağdırdı) ve bu suyu vesile yapa rak yerden size türlü türlü yemişler ve rızklar bıraktı size bunu bildiğiniz halde ve bunu aklen inkâr edemiyeceğinize kani bulunduğunuz halde Allah şerik koşmayınız âyeti kerimenin bu kısmında sema kelimesi ayni ayette tekerrür ediyor. Halbuki arap edebiyatı kaidesine göre ikinci defa sema kelimesi yerine zamirle işaret buyurmak mümkün idi fakat bunda büyük bir kıymet vardır ki : birinci sema ile ikinci sema kelimesi mana itibarile ayni değildir. Birinci sema gök manasını ifade ediyorsa da ikinci sema yükeklik manasını ifade eder bu muazzam bir ilm, kıymet göstermektedir. Sema kelimesini her yüksek şeye derler. Hatta lisanında taiyede sema derler. Buradaki semadan maksat gök olmayıp yere nisbetle yüksek bulutlardır bu taktirde adımız yüksek bulutlardan suları indirdik» manasını çıkar.

Burada sema kelimesinin tekrar edilmesi bu büyük hükmünü göstermektedir. Âyeti kerimenin son kısmında insanlara büyük bir ihtar vardır. Bu da (bildiğiniz halde Allah şerih koşmayınız) emridir bu emrile insanlara hatırlatıyor ki siz bir bir zerre idiniz nihayet 9 ay içinde çocuk olarak dünyaya geldiğiniz şuur ve idrakten tamamen mahrum iken yavaş yavaş nimetlere nâil olduğunuz nihayet kendinizi anlayacak bir akıl vardır ki sahip olduğunuz hiç bir şey bilmezken bilir kişi olduğunuz en ufak bir düşünce Allahın varlığını vergidir ki kâfi iken bile bile inkâr ederek Allaha şerik koşmayınız bu lâyık değildir Çünki her hangi bir eserimi gördüğünüz vakitde mazi derhal hazırlamak aklen zarurî iken siz bu zarureti bile bile kabul etmiyorsunuz size verdiğim akaidelerine mugayir olarak inkâra kalkıyorsunuz sakın bunu yapmayınız bu kadar apaçık bir hakikati nasıl inkâr ediyorsunuz böyle bir inkâr büyük cezayı müstelzimdi. Bundan şiddetle sakınınız, Cenabıhak kendi lûtfu keremile bize bu kadar nimetleri vermiş ve bu nimetleri terk etmek için akıl ve şuur vermiş ayni zamanda bizim bu aklımızı ilim ergisile bildiği için yine bir merhamet tezi olarak bize ihtar edilir ve intibahs davet buyuruyor.

H. Tayyar Toroni

HADİS

Buharı şerifin 19 ncu Hadisinin Me'ali

Ebu Seidil Hüdri Radıyallahüandan:

Şöyle demiştir: Resulullah sallallahü aleyhi vesellem buyuruyor ki: Çok sürmez (öyle fenalıklar tahaddüs edecek ki) bir müslümanın en hayırlı malı — kendi dinini fitnelerden se lâmete çıkarmak için — dağ başlarında gezdirip (birikmiş) yağmur suyu başlarında güttüğü davarlardan ibaret olacaktır.

İzahat:

Bu hâdisi Şerif gayıbdan bahseden mûcizelerdendir.

Bütün Peygamberler Cenabıhak tarafından kendilerine bildirilen gelecek ahvâlden haberdar edilir fakat kendilerine müsaade olunmıyan şeyleri bilmezlerdi. Kendilerine bildirilen hâdiselerin de bir kısmını izhara mezun edilir. Bir kısmını da izhara mezun değil idiler.

Meselâ: Münafıkların bütün içlerindeki düşüncelerini ve isimlerini kendilerine bildirilmiş fakat izhara müsaade edilmemiş idi. Ancak bunlardan bir kısmını Huzeyfe hazretlerine bildirmiş ona da izhar edilmemesi emri verilmişti. Nitekim Hazreti Ömer radıyallahu anhu kendi zamanında birisi vefat edince Huzeyfe hazretleri cenazeye iştirak ederlerse kendileri de iştirak ederlerdi. İştirak etmezlerse cenazede bulunmazlardı.

Bu hâdisi şerifin delâlet ettiği hâdiselerin izharına müsaade edilen hadiselerdendir.

Efendimiz bu hâdisi şerif ile ehli İslâmın maruz kalacakları fenalıkları ihbar buyuruyor. İmanını muhafaza etmek için pek çok müşkül zamanlar geleceğini bu zamanlarda ümmetinin imanlarında sebat etmesi emrediyor.

Hülâsa (Helâl — Haram) bahsinde çok titiz davranmak lâzımdır. Haram mal ile helâl mal o kadar birbirine girişecektir ki herkes yiyeceği lokmayı helâl midir? Haram mıdır? diye arayacaklar hepsinde şüphe göreceği için en hayırlı malı

"Dağlarda beslediği ve hiç bir kimsenin hakkına tecavüz etmeksizin yağmurdan birikmiş sular içirerek helâl bir nesil şeklinde büyük bir titizlikle yetiştirdiği davarları olacaktır„

Bunlardan başkası hayırlı mal olmaz çünkü hangi kazanç tasavvur edilirse mutlaka bir hakla karşılaşır, İşlâmiyetin (kılı kırk yararak) helâl diye aradığı kazançları bulmak zor olduğu bir zaman gelecektir, diye ihbar buyurulan bu zamana dikkat edersek ihbar nebevi tam manasile bugün mevcuttur.

Servet menbalarını araştıralım:

1 — Zıraat
2 — Ticaret
3 — San'at
4 — Sai ücreti

Zıraatın kazançlarında görüyoruz ki helâl ve haram gözetmeksizin bütün köylüler birbirinin arazine tecavüz ediyorlar birbirinden birer karış yer kaparlarsa en büyük kazanç zannederler; dinin emrettiği zekâtı tam manasile vermezler; çalıştırdıkları insanların haklarında ve hayvanların istihkaklarında mutlaka hasislik yaparlar.

Satışlarında zahireye eçnebi madeler karıştırırlar. Pazar mahallerinde binbir türlü hileler yaparlar. Mahsulâtı arziyenin gerek istihsalinde ve gerek mübadelesinde binbir türlü gayri meşruluklar katarlar.

Ticaret; İşlerimiz malûm izaha ihtiyaç görmüyorum.

San'at; Sahipleri de ucuza mal edip pahalıya satmak için ne lâzımsa yapmaktan geri kalmazlar.

Ücret erbabı:

Mesailerinde bu ücreti helâl edeyim fikri yoktur. Az çalışıp çok kazanmak fikri hakimdir.

Halbuki: İslâm dininde bir lokma helâlin istihsali için pek çok çalışmak, didişmek, Hakka riayet etmek velhasıl bütün mevcudiyetile (Allahtan kormak) müeyyidesi hâkim olmalıdır.

İnsaf edelim: Hangi kazancımızda bu fikir hâkimdir.

Efendimiz; bizim bu zamanımızın geleceğini ihbar buyurarak dağ başında kimsenin hakkına tecavüze imkân bulmadan yetiştirilen koyunların en hayırlı malı olduğunu bildirmiştir. Bu ihbardan iki faide vardır.

(Devamı s. 15 de)

FIKIH

Guslü icabettiren sebeplere (cenabet) lik derler. Bu hal yalnız erkeklerde olduğu gibi yalnız kadınlarda da olur bazen ikisinde müşterek bulunur :

1 — Yalnız erkeklerdeki hal : (Meni) nin şehvetle akmasile olur iste rkadına yaklaşsın ister yaklaşmasın ister uyanık iken ister uykuda iken aynidir. Şu halde erkekten meni akmakla gusul etmedikçe ibadetler kendisine haram olur

2 — Yalnız kadınlardaki hal :

(Hayz) ve (nifas) halleridir. Bülûğa eren bir kız her ay muayyen günlerde kan zayi eder. Bu hal ihtiyarlayıncaya kadar devam eder ki buna hayz derler. Ayni zamanda çocuk doğuran bir kadın muayyen zamanlarda kan zayi eder bu hale nifas derler. Kan devam ettikçe hiçbir ibadet yapamaz. Ramazanda ise oruç tutmaz ve bu hal de kocasile münasebet de haramdır.

3 — Kadın ve erkeklerde müşterek hal :

Kadın ve erkek münasebette bulunarak iki sünnet yerleri birbirine geçince gerek erkek ve gerek kadın cenabet olur. Gusletmedikçe cenabet hal üzerinden kalkmaz bunda erkeklerde meni akmazsa bile gusül lâzımdır.

Bir.nci ve üçüncü halde bulunan erkek ve kadın gusletmedikçe aşağıdaki ibadetler kendilerine haramdır.

1 — Namaz kılmak
2 — Kur'an okumak
3 — Kur'ana el sürmek
4 — Mescide girmek
5 — Kâbeyi ziyaret etmek

Hayz ve nifas halinde bulunan kadınlarda bu beş şey haram olduğu gibi kocasile münasebette bulunmak ve ornç tutmak ta haramdır. Kan kesilir kesilmez hemen gusleder ibadetlerine başlar. Bu halde iken geçen namazları kaza etmez fakat ramazana tesadüf eden günlerde kaç gün oruç bozdu ise o kadar gün oruçlarını kaza etmek lâzımdır.

Kızlarda bülûğ haddi dokuz yaşında başlar 15 yaşında hayz görmezse bile şer'an kendisi bülûğ haddine ermiş sayılır.

Bir kadın (55) yaşında hayzden kesilir ondan evvel de kesilenler vardır.

Hayrdan başka bir de (Istihaza) vardır ki hayz harici akan kan demektir. Bu kan muayyen zamana ait kan olmadığı içün ve herhangi ârızî bir sebepten ileri geldiği içün bu kan ibadetlere mani değildir.

Hayz kanının rengi siyah olur ve fena kokar istihaza kanı ise rengi açık pembe olur kokmaz.

Dokuz yaşından noksan bir kızdan veyahut hayz zamanını geçirmiş ihtiyar kadının veyahut gebe bir kadından gelen kan istihazadır. hayz değildir ibadetlere mani olmaz.

Ehli Sünnet

İSTEĞİM

Duyabilmek; ne saadet!
İlâhi aşktan sesleri,
Duymak! Duymak!.. Rabbim rahmet,
Uyar ruhani hisleri.

Seni görmek her eser de;
Bu doyulmaz lezzet nerde?
Görelim kalsın da perde
Ziya,nda kî âkisleri.

Kalbimize bahşeyle nur,
Hamdedecek çok bulunur,
Sen yardım edersen olur
Biz yeneriz İBLİSLeri

Hakkı görebilecek göz
Ve ilim verki özmü öz.
Hulâseten hulase söz.
Kırma müsbet hevesleri.

M. Sait Çekmegil

Kelam

Yazan : TABİB ZADE

5 — Allah diler :

Hayat, ilim, semî ve basr sıfatlarını hâiz olan her zat irade sahibidir. Yani bu dört sıfatın icabı olan dilemek sıfatı da mevcuddur. Bunun aksi iradesizlik dilemektir. Bu sıfat noksanlık ifade eder. Ayni zamanda diğer sıfatlarında icrasına mani teşkil eder, öyle ise Allah diler ve dilediğini yaratır.

6 — Allah kudret sahibi ve her şeye gücü yeter.

Bunun zıddı hiç bir şeyi yapamamaktır. Bu noksan sıfat yalancı mabûdlar hakkında bile tasavvur edilemez. Nerede kaldıki bütün kâinatı yaratan ve yarattığı muazzam eserini bütün insanlara gösteren Hâlikin bu eserleri anlamak için insan bütün kuvvetini sarfediyor. Üzerinden binlerce sene geçtikten sonra ancak bir iki eser de mevcut kuvvet ve kudretle hissediliyor da bu hissedilen kuvvetin mahiyetini yine derk edemiyor,

İşte cazibe kuvveti, işte dafia kuvveti, işte elektrik kuvveti bunların eserlerini ve tesirlerini hissediyoruz da mahiyetlerine akıl erdirmek mümkün olmadığı için mahiyetlerini düşünemiyoruz,

Manzumei şemsin nizam ve intizamını yerin şemsi ile; ay ile diğer seyyarelerile olan münasebetleri karşısında yaradan Cenabıhakkın kudret ve âzâmetini inkâra mahal yoktur. Bir insan yavrusunun ana rahmine mikrobundan başlıyalım Doğupda büyumesi günden güne tekâmül ederek günün birinde büyük bir kahraman olması; yüksek bir dahi olması; âzâmetli bir âlim olması Cenabıhakkın kudret ve ulûhiyetini gösterir. Bu kadar büyük şeyleri bırakalım :

Bir yaprağı ele alalım bu yaprağın rengindeki taravet, duruşundaki letafet; nesicindeki maharet; kokusundaki zarafet bize büyük kuvvet ve kudreti anlatır. Onun için yüksek İslâm alimi Sadî Şirazi buyuruyor ki :

Berki dürehtani sebr
Dernazar-ı haşiyar
Her varakı defterist
Marifat-ı girdıkâr

Ağaçların, sebzelerinin her bir yaprağı aklı başında olan uyanık kimseler nazarında birer defterdir. Birer kitaptır ki : Allahın marifetini âzâmetini ve kudretini gösterir.

Kâinatta her neye bakarsak Allahü âzimî şânın kudretini gösteren bir hârika görürüz.

Bir karıncadan tut file kadar; bir zerreden tut bütün kâinata kadar büyük ve küçük ne var ise Allahın kudretiyle sarılmış onun ulûhiyet ve âzâmeti karşısında boyun eğmiş, onun emrü kudreti dahilinde hareket etmektedirler.

Böyle bir kudreti aklen ve mantıken inanmağa lüzum yoktur. Çünkü hiç bir anda bu kudretin tesiri altından insan çıkmıyor ki acaba var mıdır ? yok mudur ? diye düşünmeğe ve isbata mahal kalsın. Denize dalıp gırtlağına kadar suya gömülmüş bir insan acaba deniz var mıdır diye düşünebilir mi ?...

EHLİ SÜNNET
On beş günde bir çıkar
Ilmî, Dinî, Mecmûadır.

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi :
İstanbul Posta Kutusu : 839
Abone şartları : Türkiye için seneliği 600, harîç için seneliği 750 kuruştur.

AYDINLIK MATBAASI
Ankara Caddesi No. 79
İSTANBUL

— TASAVVUF —

HAKKÂRİLİ

Mesnevî

37 — İttifaka Şahı ruzi şehsüvar,
Ba havası hışez behri şikâr
38 — Yek kenizek did şah ba şahırah
Şüd gülamı ankenizek canışah
39 — Mürgü caneş der kafes çün mitapıt
Dadu malu ankenizekra hirid

Tercümesi:

37 — Şah, bir gün atına binerek havas lariyle beraber ava çıktı.

38 — Şah, ana caddede bir kız gördü Şahın canı o kıza köle oldu.

39 — Şahın ruhu kafesde çırpınan kuş gibi çırpındı. Nihayet mal vererek o kızı kendine aldı,

Izahat:

Mevlâna bu hikâyesinde Şahdan bahsediyor. Şah, bulunduğu memlekette en mes'ud şahsiyet demektir. Hiç kimseye muhtaç olmıyan daima emri yerine gelmiş, her arzusu tatmin edilmiş olan bu şahsiyet bütün azamet ve şevketi içinde zevk için çıkıyor, fakat karşısına bir kız çıkınca o kadar şevket ve azamet sahibi olan Şah bir gönül tesiriyle köle oluyor, kıza zebun oluyor.

Bununla beşerin aczini göstermek istiyor. İnsan ne kadar mes'ud ve ne kadar müsterih bulunursa bulunsun ufak bir sebep onu zebun edebilir ve aczini kendine tanıttırabilir. Öyle ise insanın her hangi bir sebeple gururlanmasına ve kendisini beğenmesine mahal yoktur,

Aczi mutlak içinde bulunan insan ne kadar içtimaî seviyeye yükselirse yükselsin varlığın en yüce tabakasında yine zebun olur ve aczini derk eder.

Sultan Selîmin:

Şerlerince; kahrımde olurken lerzan
Beni bir gözleri ahuya zebun etti felek.

Beyti de Mevlânanın bu yüksek düşüncelerini te'yid eder. Mamafi Yavuzun bu beyti bir sevgiden doğduğu için aşk yolundaki zebunluğu ifade eder fakat bu yüksek insan yalnız aşk yolunda değil zafer yolunda da aynî düşünceleri ileri sürmüş mühim dehasını bu sahnelerinde göstermiştir.

Yavuz, Mısırı fethettiği zaman Arapca çok güzel beyitler söylemiştir. Beyitlerin me'ali budur.

«Evet.. Bütün zafer bütün nusret ve bütün Mülk Allaha mahsusdur. Kâinatın sahibi ancak ve ancak odur. Eğer böyle olmayıp da kâinatta bir parmak ucu kadar bana ve başkasına mülk sahibi olmak imkânı olsaydı o vakit Allahımla şeriklik lâzım gelirdi, halbuki Allah şerikten münezzehtir. Öyle ise hiç bir insana da bir parmak ucu kadar mülkiyet yok tur. Mısır dünyanın en zengin bir ülkesi olup oraya malik olan firavunlar gururlanarak ulûhiyet iddiasına düşmüşlerdir. Fakat Türk dahisi Yavuz bu mülke sahip olduğu vakit mahiyeti beşeriyesini idrak ederek pek büyük ikramlarla ilim ve fazilet derecesini bütün aleme ilân etmiştir.

Çeşmî insaf gibi akla mizan olamaz
Kişi noksanını bilmek gibi irfan olamaz

Yavuzun bu irfanı kâinat yaşadıkca ilim ve irfan sahibi nezdinde daima yaşayacaktır.

Mevlâna Şahın zebunluğunu anlattıktan sonra imkân aleminde mümkün olan her sebebe tevessül insan için meşrudur. Şah bunu malıyle temin ediyor. Kızı kendisine satın alıyor.

Burada iyice bir nükte vardır Mevlâna insanlara mal sahibi olmanın meşru olduğun ve insan ne kadar zengin olursa dünya amalini zenginlik sayesinde temin edebilir öyle ise hali olmak şartile mal kazanmak lâzımdır.

Halbuki İslâmiyeti tersine anlayan bir takım şuursuzlar mal düşmanlığı yapmak istiyor ve bundan bilistifade İslâm düşmanları da islâmları miskin çalışmaktan memnu kimseler zan ederler. Halbuki eazimi islâm helâl mal toplarlardı. Fakat hasislik yapmaz meşru yolda derhal sarfederdi ancak bu mala kalplerini bağlamazlardı. Şah Nakşbend hazretleri fevkalâde

zengin imiş bu nisbettede sunni imiş muarızları kendilerini imtihan etmek isterler: Müşarünileyhin çok kıymetli kısrağı var imiş muarızlar birleşerek kendisinden bu kısrağı istemelerini kararlaştırırlar.

Huzuruna girince kısrağı isterler. Müşarünileyh kısrağı veriniz diye emreder. Muarızlar birbirinin yüzüne bakarlar Şah Nakşibend hazretleri:

Niçün birbirinize bakıyor, taaccüp ediyorsunuz kısrağın sikkesi çayırda çakılıdır. Benim kalbimde çakılı değildir.

Buyurmuştur. Bundan anlıyoruz ki Mal toplamak meşrudur. Ancak mala esir olmak caiz değildir. Kısrağın sikkesini kalplerimize değil çayırlarımıza çakmalıyız.

HAKKÂRİLİ

Cami harîminde domuz imalâthanesi

Geçende idarehanemize bir grup geldi.

Bu grup Galata Necatî bey caddesinde Kâni Sultan Beyazıt Cedit camii şerifi cemaatından. Bunlar şöylece bir şikâyette bulundular.

«Devam etmekte olduğumuz bu camii şerifin tam bitişiğinde (bir domuz sucuğu imalâthanesi vardır. Bu hayvanın gerek çiğ etinden ve gerekse buğusundan çıkan müstekrek koku etrafı kaplamakta ve namaz esnasında kapı ve pencereler kapalı olduğu halde bu koku tahammül edilemez şekildedir. Müslümanların ibadetlerine mani olacak bu hali önlemek için Belediye ve sıhhiyeye müracaat etik, muamele halâ tahkikattadır dediler, cami cıvarında böyle bir imalâthaneye nasıl müsade edilmiştir.

Yalnız cami halkı değil etraftaki bütün insanları taciz eden böyle pis kaku yapan bir imalâthaneye müsade etmek halkın sıhhatını tecavüz demektir. Bunun sahibi bulunan Rum vatandaşımızda (domuzun) bu pis kokusunun halkı rahatsız ettiğine kanidir. Ayni zamanda müslümanlarca necis (murdar) telâkki olunan bu hayvanın cami harimine kadar sokulmasına bu vatandaş ta razı olmasa gerektir. Çünkü o da din taşıyor, dine aykırı hareketleri taktir ediyor.

Bir zamanlar ramazan ayında müslümanların yanında sigara içmeyen terbiyeli Rum cemaatının evlâdı olan bu vatandaş da müslüman halkına karşı komşuluk vazifesini derk eder, bu imalâthaneyi kendi kendine başka yere nakleder ümidindeyiz.

Ehli Sünnet

Biraz Neş'e:

Çıragan sarayından çıkan harem ağası kayıkçıya

— Beni Beşiktaş iskelesinde bekleyen Üsküdar vapuruna acele yetiştir.

— Başüstüne ağam

Ağa, kayığa biniyor. Bir hafta evvel Tımarhaneden çıkan kayıkçı kayığı çekmeğe başlıyor;

Kayıkçı ağaya:

— Ne olur ağam senden bir istirhamda bulunacağım benim bu istirhamımı kabul et,

— Söyle bakayım

— Ben bundan bir hafta evvel tımarhaneden çıktım, bir senedir orada yatıyordum hamdolsun iyileştim. Fakat diyorlar ki bir adam bir adama kırk defa (sen deli değilsin) diye telkin yaparsa iyileşir. Ne olur bana kırk defa sen deli değilsin söyle de hastalığım gitsin

Ağa bu teklife karşı:

— Peki sen kürekleri acele çek ben sana kırk defa söylerim

Kayıkçı kavığı çeker ağa başlar:

Sen deli değilsin; sen deli değilsin;

Kayıkçıda bunları birer birer sayar. Kayıkçı iskeleye gelinceye kadar daha bitmeyeceğini anlayınca kayığı yavaş çekmeğe başlar, ağa devam eder.

Vapur tam düdüğünü çalarken iskeleye epeyce mesafe var.

Ağa acele eder kayıkçı istifini bozmaz, nihayet vapuru kaçırınca ağa kızar Vallah ta delisin, . . Billah delisin sana uyan aptal senden daha delidir der.

Lâtifeci

Hazreti Peygamberin Sağlık ve Tıp hakkındaki büyük düşünceleri

Suyun kâsesi bin altına olsa her gün yıkanınız.

Yalnız maddelere mahsus olan bedenin âtil hâli bir aada taessüs eder. İnsan manasız bir hal alır. Yüzde toplanmış olan ruhani şefafetin güzelliği kaybolur. Fiziki güzellik manasız adeten korkunç bir hale inkilâb eder.

Kısas suresindeki maddî kıymetler, ruhanî kıymetlerin yanında bir hiç olduğu ifadesi şahsî olarak anlaşılır. . . Dünyada bulunmamız bir çok maddî icaplardan doğma hallerden geçmemizi intaç eder.

İşte ölüme varıncaya kadar kemale ermenin manası budur.

Buna ait kaidelerde islâmiyetin en büyük emirleri arasındadır.

Oruç islâmların en büyük ibadetlerinden birisidirki hiç bir veçhile içine riya giremez. Bu ibadatledir ki insan ruhu maddî bağlarından muayyen bir müddet için ayrılarak ruhanî bir inşirah ve istirahate çekilir. *Hazreti Rasule* vahiy olunan Kur'anı kerimin bildirdiğine göre oruç Allahın kendisine inanan ve tapanlara bir emrü mubarekidir. Gün doğmadan başlayım güneş batıncaya kadar her lürlü yime ve içmeden, telezzüzü şehvaniden kendisini kendi kendine men eden oruçlu bir insanın salâbati ruhiye ve ruhaniyesi önünde hiç bir mantık eğilmeden kendisini geri alamaz.

Orucun maddî bakımdan vücut makinesine yaptığı büyük tesirler kısaca mütalâa edilecek olursa yiyeceksiz kalmak ilkönce açlık duygusunu uyandırır.Bazan sinir bozukluğu ve nihayet yorgunluk hissini ortaya atar. Daha çoğu ruhî ve daha azı maddi gibi görünen bu rahatsızlıklar vücut makinesinde ehemiyetli olan bir takım gizli vücut çalışma hadiselerini tahrik eder. Karaciğerdeki şekerler deri altındaki tabakalar ve adaledek, yağlar, gudde ve karaciğer hücrelerinde *Proteinler* harekete geçerler. Bütün uzuvlar maddelerini iç muhitin ve kalbin tamamiyetini muhafaza için feda ederler. Bu suretle bir sene durmadan ve dinlenmeden çalışan insan makinası nesiçlerini tnmizler ve değiştirir. Bu değişme bir senelik yorulan ve kendisinde kimyevi bir takım maddeıeri bliriktiren uzviyetin insan ruhiyatı ve arzularına bağlı bazı itiyat ve isteklerini değiştirir yerine daha taze, daha canlı ruh ve madde çalışma sistemini husule getirir.

Bütün hastalıklarda hekimlerin tavsiye ettiği istirahat, hasta uzviyetin normal vaziyetini alması için vücudun hücrelerine yeniden bir hız vermekten başka bir gayeye matuf değildir. Hasta olmadan ve insanın farkına varmadığı uzviyetin hücre ve nesiclerinin bir senelik yorgunluğu ancak oruç ile temizlenmek ve kuvvet bulmak imkânını sağlayabilir. Günün erken saatlerinden başlayarak 12-14 saat aç duran bir uzviyetin maddî çırpınışı ile onun taşıdığı ruhun bir rahatlık deryası içinde çalkandığı bu uzun saatlerin sona ereceği dakikalarda duymak ve ondan ruhanî bir zevk hissesi koparmak itiyadı diniyesine malik insanlara ne mutu. . . .

12 - 14 saatlık bu alışkanlığın verdiği ruhanî zevk tarif çerçevesine ve tavsife sığmaz. Ruh adeta cesede küçük bir işleme kabiliyet bağı bırakarak namütenahi kâinatın ihtizazı içine karışıyor, fakat bu ihtizaz ancak kâmil, bilgi ve ilim peşinde koşup onun verdiği büyük kuvvetle yoğrulmuş kafa taşıyan insanlara kendini hissettirir.

O halde oruç, insan ruhunun uzviyetine bir hız verme teahhüdüdür. Kur'anı kerimde Maide sureşinin 69 uncu ayeti şöyle der; - İlâhi ve beşeri her teahhüt mukaddestir. O halde hakiki oruçlu olan bir insan mukaddes uzvi ve ruhî bir durum almış olacaktır.

(Devamı s. 15 de)

İlim ve Din Münazaaları

Avrupada ve Amerikada bu mevzu (konu) senelerce devam etmiş ilim daima dinle tehdit edilmiş âlimler, kâşifler ve dâhiler her vakit papazların taassubu karşısında ya susmuş veyahutta kahra uğramıştır. Bu taassup efkârı beşerin tekemmülile yavaş yavaş kırılmış (enkizisyon) halini alan bu çirkin tecavüz nihayet Fransanın büyük inkilâbile kabuğuna sinmiş öyle ki dünya işlerinden tamamen elini çekerek muayyen bir duvarla mahdut bina içinde saltanatını ruhani bir şekilde sürmek ittirasında kalmıştır. Akla, ilme, mantığa ve hakikata uymayan her taassup gibi bu taassup beşeriyete pek çoğa mal olmuştur.

Bu hal karşısında galeyana gelen erbabı ilim ve eshabı fikir kalemlerini yağlamış bütün varlıklarile hücuma girmişlerdir. Biz de bu hüeuma haksızlık atfedemeyiz, çünkü: İnan fakat sorma! Kâfir oldun sesini çıkarma! Kilise kanunlarına itiraz edilmez ...

Fikir ve düşünce tamamile körlenerek yalan yanlış kurulan İndi mutalealara itaatı mutlaka taleb olunuyordu.

Bu mantıksız talep ilânihaye devam edemezdi, Bilhassa dimağı beşerin her gün biraz daha tekemmül ettiği medeni asırda buna imkân yoktu.

İşte bu mantıkî düşünceler neticesinde en ileri gidenlerden birisi de Amerikan muharrir ve profesörlerinden Nevyork Darül maarifi muallimlerinden (J. V. Draper) dir. Bu zatın kaleme aldığı (Nızai ilmidir) ismindeki kitabı merhum Ahmed Mithat Ef. Türkçeyi tercüme ve ayni zamanda cevaplandırarak (islâm ve ulûm) nam vermiştir.

Bu kıymetli cevabile Ahmet Mithat ef. şunları istihdaf ediyor, ve Drapere cevap olarak diyor ki:

Ey Liberal muharrir sizin ortaya attığınız tefekkür bütün maddeler doğrudur, ancak bir tek hatanız vardır. O da (din) kelimesini umumî olarak kullanıyorsunuz. Halbuki ortaya attığınız mes'eleler yalnız hiristiyan dinine aittir, Bu ana hatlarda ancak bu din papaslarının düşünceleridir. Kilise kanunu olarak ve Allaha ve ne de Allahın bir peygamberi bulunan Hz. İsaya aittir

Bu indi olan mütalealara bakarak diğer dinlere leşmiline hak ve salâhiyetiniz yoktur. Nitekim ayni mes'eleler hakkındaki islâmiyetin düşündüklerini izah edeceğim, yaptığınız itirazların hiç birisi islâm dinini alâknlandırmaz Bilâkis islâmiyet bütün ilmin anaktarlarını kabul ediyor, hurafat ve taassubu ve indi hükümleri red ediyor. Şu hrlde ilim ile İslâm dini arasında munazaa yoktur. Bu hale göre (din) kelimesine dahil bulunan İslâmiyetin bu itirazdan uzak bulunması lâzımdır.

Öyle is itiraz (Din ile İlim) arasında değil (Hiristiyanlık ile ilim) arasındadır. Draper bu noktada yanılıyor ve merhum Ahmet Midhat efendi de bu noktaları izah ediyor. İslâmiyet hakkında hiç bilgisi olmayan ve yahut menfi bilgilerle mücehhez gençlerin düşüncelerini tashihe hizmet eder Maksadile bu kitabı tetkik ederek gerek Draperin ve gerekse Ahmet Midhat efendinin mütâalarlarını karşılaştırıp bu günkü ilmi nazariye bilgilerile de mezc ederek hakiki bir ilim tetkikatını vazife bilerek ve böyle bir eserin meydana gelmesi için (Ehli Sünnet) sütunlarına yazıya başladık. Allahtan yardım dileriz.

Fahri Balantekin

Muhterem Abonelerimize

Büyük bir âzim ve imanla başladığımız (EHLÎ SÜNNET) dergisinin birinci nüshasından itibaren gösterdiğiniz alâka ve teveccühe karşı teşekkürü lüzumsuz görüyorum. Çünkü onun mükâfatını vicdanınızdan aldığınız hazle filen duyuyorsunuz ve evlâtlarınıza din bilgilerini salâhiyetli kalemlerle öğrettiğiniz için müsterih bulunduğunuzu ifade eden bu teveccuhle bizde dinî bir vazife yapmakla Cenabı Hakka şükür ve hamdederiz.

Bu dergiye geçen sene Temmuzun 4 üncü günü ve berat kandiline tesadüf eden bir zamanda başladık. Hamdolsun senesini idrak ediyoruz. Küçük bir gazete şeklinde başladığımız bu dergi 6 ay sonra 16 sahifelik bir mecmua haline girdi küçük müslüman yavrularına öğretilmesi mecburi bulunan iman, ibâdet, tarih ve ahlâk düsturlarını bildirerek vazifemizi b tirdikten sonra (orta, lise ve yüksek) tahsil çağında bulunan islâm münevverlerine de hitap zarureti başlamış idi. Dinî hurefelerden ve lüzumsuz taassup ve hissiyatlardan kurtararak (mütefekkir bir müslüman) sıfatile işe başladık Alevî ve Bektaşî huhurafelerini baltalıyarak ilmin ve felsefenin tam özü bulunan ifrad ve tefritden azâde yalnız ilme sım sıkı bağlı hürriyeti fikriye içinde bir ders sistemi takip ettik. (seyyar din dershanesi) vasfını alan bu dergide bilhassa her mütefekkirin muhtaç bulunduğu (tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf ve sair). Ulûmu islâmiyeye önem vermekle beraber bütün ulemai islâmında vukû bulacak hatalarımızın bize ihtarını istirham ettik. çünkü: biz ilim ve fazilet iddiasına çıkmak hevesinde değiliz. Biz evlâtlarımıza hakikatı anlatmak hedefini güttük bizim sehiv ve hata ve zuhullerimizi tashih eden erbabı ilim ve irfanı daima minnet şükranlarımızı sunmakla iftihar ederiz.

Muhterem okuyucularımız

Gazete halindeki vaziyetimizden beri bizi takip ediyorsunuz. Abone bedeli olarak bir senelik (5) lira aldık, altı ay sonra mecmua haline girerken abone bedelimiz (6) liraya çıktığı halde eski abonelerime bir cemile olarak fark almadık, ve temmuza kadar devamına karar verdik bu nüshadan sonra beş liralık abone müddeti bitiyor yani 1 temmuzdan itibaren yeni abone başlıyor, arzu bı ranlar (6) lira göndererek bir senelik abor rini tecdit buyururlarsa gelecek sene tem za kadar irsalâtımıza devam ederiz. Fakat l lardan (3) lira göndererek sene başına k 6 aylık abone olanların da müddeti bitm Abonelerinin tecdidini rica ederiz.

947 senesi koleksiyonu ciltli olarak (kuruş mukabilinde ayrıca satışa arzedilm Arzu buyuranlar, 6 liralık yeni sene abo riyle beraber (450) kuruş gönderirlerse ı larına derhal postaya verilecektir. Şu he nazaran (10) lira (50) kuruş mukabilinde senesinin ciltli kolleksiyonuna malik olm beraber bir senelik abonelerini de tecdit e olurlar.

Bu vesile ile bütün Müslüman kardeşlerimizi candan selâmlarken sonsuz hörmet saygılarımızı sunarız.

Abonelerin gönderileceği adres:

İstanbul posta kutusu 839 *Ehli Sünne*

Müslüman kardeşler biraz da Allahın yol çalışalım

Cenabı hak; imtihan için her kime ne nimet vermişse onların hesabını kıyamet gü de birer birer soracağını. Kur'anda habe rip şimdiden mazaret kapısını kapamıştır

Hz. Peygamber efendimizde bizlere bir emirde bulunmuşlar. (Ey müminler! din düşmanlarile, mallarınız, canlarınız, larınızla (yani ilminiz ve kaleminizle) mü le ve muharebe ediniz. Şu emri peygar üç sınıfa aittir. 1 inci sınıf, mal ve serve hipleri yani zenginlerdir. 2inci sınıf, can Allah yolunda feda edenler yani askerl 3 üncü sınıf lisan ve kalem erbabı yan alimleri (bilgin hocalardır). Şu emre gö lamiyetin devam ve bakası yukarda beyı lundu. Üç sınıf müslümanların hakkıle felerini yapmalarile kabil olacaktır. Açı Ey 1 inci sınıfı teşkil eden zengin müslü lar! Bilmem kimler için bekçilik yapdı servetinizden Allahın sizlere verdiği gib de Allahın yolunda hususile dini islâmın mına çalışan din adamlarile kur'an ve d mini tahsil edenlerle bir az olâkadar olu mes'uliyeti maneviyeden kısmen kurtulu featı peygamberiye yüzümüz olur zanedı

Eski Vaiz **Abdülhalim Akkı**

Dört kafa tası

Evde mesai odamda çalışıyordum, kapı çalındı, bir kart vizit ile gelen madmazel madam Lilinin selamını söyliyerek kârtın cevabına intizar edeceğini söyledi kart Madam Lilinin de namına basılmış, arkasında âöyle bir yazı vardı.

İsviçreden gelen amcam profosör Dr Fredrik ile ziyaretinize gelmek arzusundayız sizi giyaben takdim ettim, vaktinizden bize bir saat ayırırsanız memnun kalırım,

Hemen yazıhanemin gözünden aldığım kart vizite Akşam saat dokuzda muhterem müsafirinizle baraber hörmetle beklerim. tarzında bir yazı yazrak cevap verdim.

Saat dokuza geliyordu yabancı misafir gelecek diye, şark odası namına verdiğim, odayı şöylece hazırladım.

Duvarlara Acem halısı çakılmış, odanın dört köşesinde birer şark divanı türlü türlü yastıklarla şark köeesi yapılmış, sedeften kakmalı ceviz takım ile hem ahenk ayni kıymet ve zerafette olan kütüphanenin içinde şark usulile eski Arap tarzında ciltlenmiş, ekserisi elyazısile bulunan kütüphanem epeyce zengin idi. Duvarların muhtelif yerlerinde üzeri yazılı kıymetli çini kâseleri, sadefle işlenmiş eski usûl musanna, bir çok levhalar asılı idi. Perdeler şam kumaşından sırma ile işlenmiş, şarkı tam andıran odam misafir ağırlayacak vaziyette idi. San'atkârane işlenmiş bir mahfaza içindeki asma saat tam bir intizam ile hareket ediyordu. Saat (9) zu çaldı, kapı zilinin sesi işitildi misafirleri karşıladım madam elini uzattı musafahadan aonra;

— İsviçre üniversitesi ruhiyat profesörü ruhiyat mutahassısı amcam Dr. Frederik diye takdim etti. B e n d e b o n j u r müşerref oldum diye elini sıkarak odaya aldım. Madam siyah bir rob giymişti; bileklere kadar kapanmış uzun kollu bulüzün dik yakası boynünü tamamen kapatmış, yalnız kulaklarındaki pırlanta küpeler görünüyordu; başındaki serpuş gayet zarif idi, siyah bir tülle örtülmüş, madam dünyasından vazgeçmiş, tam meature idi. Dr. Frederik gitmişti, tahminen 45 · 50 yaşın da, sevimli yüzlü fakat mütefekkir olduğu bir görüşte anlaşılıyor, her halinden necabet ve fazilet eseri görülüyordu. Madam söze başladı:

— Sizden gördüğüm insaniyet ve nezaketi amcama anlâttım çok memnun kaldılar, onun için sizi rahatsız ettik.

Size karşı yaptığım muamelenin hiç bir kıymeti yoktur. Nezaketiniz dolayısile izam ediyorsunuz, vazifelerimde bir noksan var ise af ediniz, ayni zamanda teşrifinizle şeref vermiş oldunuz.

Profösör söze başladı.

— Türkün ahvali ruhiyesini tetkik ederken başlıca şu meziyetlere tesadüf ediyorum.

A — Sözlerinde gayet samimidir;

B — Beşeriyete karşı çok merhametlidir, düşkün oldumu hangi milletten olursa olsun derhal sarılır, felâketten kurtarır, yardım eder.

C — Büyük izzeti nefis sahibidirler; izzeti nefislerine dokunmadıkça kimseye kıymazlar. Garaz ve ivazdan azâde, her şeyi olduğu gibi mutalâa ederler, bir şey anlatırken daima hakikat ve daima samimiyet gösterirler.

Ç — Her işde akıl ve mantıklarına uymayan şeylere inanmazlar, kendilerine telkin olunan şeyleri elle tutulacak derecede aşikâr görmezlerse inanmazlar, dimağları hurafata müsaid değildir.

Bu evsaf ise beşeriyetin (fazilet) mefhumunu ifade eder; ilmî ahvali ruhi bize Türkleri böyle tanıtmıştır ve hakikaten bütün bu meziyetleri her Türkte görürüz. Maalesef bu beşeri fazileti ifade eden bir takım meziyelleimizden istifade ederek aleyhimizde bir silâh olarak kullananlar da olmuştur.

— Fakat bu hareketler, kullananların fazilet yoksuzluğunu anlatır faziletkârlara kusur olamaz, bu muhaveremize derhal madam iştirak etti.

Hakikaten çok doğrudur, dedi.

Son zamanlarda yaptığım telkikatla buna

(Devamı s. 15 de)

Tıb ve İslâm

(S. 11 den devam)

Böylece bir taraftan hasta hakikî hayatına girerken diğer taraftan etrafındakiler halâ işin farkında olmadan onu ölümün pençesinden kurtaramadıklarına üzülürler. Fakat eğer onların bu arzusu tahakkuk etse ve hastanın fikrini sorabilseler hasta çok defa bu isteği şiddetle reddedecek ve yoluna mani olmamalarını onlardan isteyecektir.

Bu da hastanın maddî yönünden bir an evvel kurtulmak arzusudur. Bütün şiddetli gayretlerine rağmen bedenin kuvvetli bağlarını müşkülâtla koparan ruhun bedende tezahür eden çırpınışları da ekseriya dışarıdakiler tarafından yanlış tefsirlere uğrar. Pek az kimse bunun kurtuluş yolunda sarfedilmekte olan ulvî bir cehd olduğunu anlayabilir. Ara sıra işidilen şiddetli hırıltılar, cesedde görülen silkinmeler ruhun serbestleşmek için gösterdiği gayretlerin dünyamızdaki son maddî tezahurleridir. Ruh hemen hemen bedeni bırakmış gibidir. Hayat sahibi bir yüzün mütemadiyen değişen ifadeleri artık bu cesette kalmamıştır. Yalnız son bir tek ifade orada sabit olarak yerleşir ki o da ruhun cesette tecelli eden son duygularına ait bazan korkunç bir ıstırabın bazan bir huzurun ifadesidir.

Dr. Münir Derman

(HADİS)

(S. 6 dan devam)

1 — Sahabeler zamanında onların helâl kazanmak hususundaki imkânları dolayısile kendilerinin hallerile şükredilmesini (yani bizim bu günkü zamanımıza)

2 — O zaman insanların da mümkün mertebe helâl kazanmağa azm ve gayret etmelerini hatırlatıyor.

Ey müslüman kardeşler ;

Fahrî âlem efendimizin bu hadisini daima göz knünde bulundurarak mümkün olduğu kadar gayri meşru yollardan kendinizi sakınınız ve helâl kesbetmeğe çalışınız.

Ehli Sünnet

(Dört kafa tası)

S. 14 den devam

bizzat şahit oldum. Bir misalle size anlatmama müsaade istiyeceğim.

— Buyurunuz dedim.

— Mösyö Ronanın İslâmiyet aleyhindeki bir yazısını okudum islâmlar güneş doğarken, batırrken birde zevâlde iken namaz kılmazlar, bu zamanlara vakti kerahat derler. Mösyö Rönanan bundan bahs ederken bunun esbabını şöyle anlatıyordu. «Şeytan güneşi boynuzları içine alıyor, bu itibarla secde yapılırsa şeytana secde edilmiş olur». İslâmlar ve Türkler namına bunu bir hurafe olarak gösteriyor, halbuki, ne münasebet..

— Madam; müsadenizle bu hususda millî şairimiz Namık Kemal'in ona karşı yazdığı (Ronan müdafaanamesi) nam edebi kitabında bu mes'eleye verdiği cevabı anlatayım, dedim.

Namık Kemal diyor ki: «İslâm dininde (şeytan) sıfzı vardır. Fakat boynuzlu şeytan namında bir şey tanımıyoruz. Acaba Mösyö Ronan, ekseriya kilise duvarlarında resimleri bulunan, boynuzlu şeytanlardan mı bahsediyorlar».

— Ne güzel cevap bu hususta bir kitap var mıdır?

— Evet diyerek kütüphanemin gözünden çıkarıp (Ronan müdafaasını) verdim.

— Çok teşekkür ederim, mütalâa eder taktim ederim dedi.

— Bende iki tane vardır, birisini kıymetli kütüphanenize hediye edebilirim dedim.

— Öyle ise kıymetli imzanızla tezyin ediniz dedi.

Elimden aldım. Şöyle bir yazı yazdım:

(Hakikat arayan madam Liliye

hakikat yolundaki mesaisine bu kitap yardım ederse bu yardımla haz duyarım) diye altına tarih ve imzamı attım.

Profösör müsadenizle bir şey sormak istiyorum, demin Mösyö Ronandan bahs ederken secde mevzubahs oldu. Bu hususta biraz tenevvür etmek istiyorum, bizim hirlstiyan dininde secde yoktur. Hayret ediyorum, islâmlar bir saf oluyorlar, ayni safta (paşa, kumandan, vali, hammal, nefer, çöpçü, kasap, kahveci çırağı, berber, doktor, avukat, milyoner hep bir arada ayni sıraya gelirler, hiç birisinin ayağı diğerinden ileri olmaz, bir tek imamın sesile birlikte ayni kumanda altında hareketle ibadet ediyorlar. Birbirine kız-

Acaib bir düşünce

Zenginin birisile zekât hakkında zengin şu cevabı vermiştir.

— Bizden zekât sakit olmuştur.

— Neden?

— Çünkü, malımıza haram karışmıştır, haram maldan zekât verilmez.

— Bu malı haram diyemi yiyorsun, yoksa helâl diye mi?

Bu sual karşısında kalan zengin eğer helâl derse evvelce haram dediği için helâli haram itikat etmekle küfre gider, tamamen helâl derse zekât vermesi lâzımgelir, bu şaşırma arasında şöyle cevap verir :

— Bir kısmı helâldir ve bir kısmı haramdır.

— Bunların hangisi helâl ve hangisi haramdır? diye tefrik edebilir misiniz?

— Hayır

— Öyle ise hepsinin zekâtını vermek zorundasınız

Bu suretle helâl olan malını haram itikad ederek zekât vermekten kaçınan. müslüman büyük gaflet içindedir.

Allah esirgesin haramı helâl itikat etmekle ve yahut Allahın ehemmiyetle kat'i surette emir ettiği zekât farizesini bir takım vehimlerle ortadan kaldırarak imanına ziyan göstermek.

Zenginin bu acayip düşüncesini duymakla beşer hırsının ne kadar felâketli buldndu ğunu bir daha müşahade etmiş bulunuyoruz

Pertev Zapsu

Ehli Sünnetin bir senelik blânçosu

Ehli Sünnet namı altında çıkardığımız bu dergiye 6/Temmuz/947 tarihinde başlamıştık Bu nüshayla bir seneyi bitirmiş oluyoruz. Bir sene zarfında neler yaptık?

1 — 6/Temmuz/947 tarihinden 31/Kânunevvel/647 tarihine kadar geçen 6 ay zarfında 4 sayfalık gazetemizde şunları yaptık:

A — İlk mektep çağında bulunan islâm çocuklarının bilmeleri zarurî bulunan insan bahislerini yaptık. Kendilerine kuvvetli bir iman telkin ettik.

B — Abdesten başlıyarak ibadetlerin bütün safhalarını öğrettik.

C — Bu münasebetle haccın bütün menasikini gösterdik.

Ç Hazreti Âdemden başlıyarak Hazreti İsaya kadar bütün peygamberlerin tarihini gösterdik.

D — Birçok ahlâki hikâyelerde ahlâka hizmet ettik, ve bir çok baba öğütleri gösterdik. Bu sırada ahkâmı islâmiyeye tecüvüzkâr lisanlarda bulunan cahil rafizilerin mahiyetlerini meydana çıkararak müslümanları, bunların tasallutlarından kurtardık. Erbabı ilme derin bir mevzu (konu) verdik. Aynî zamanda genç dimağları islâmiyet hakikatlariyle nurlandırdık.

— İkinci Devre —

İlk mektep çağındakileri bırakarak orta lise ve yüksek tahsil çağında bulunanlara birer dershane seklini verdik, ve anahat olarak şu dersleri takip etmeye başladık.

1. — Tefsir: Kur'anı kerimin fatihai şerifesinden başlıyarak devam ettik ve yine inşaallah devam edeceğiz

2. — Hadis: Kurandan sonra müslümanların en doğru olan hadis kitaplarından Buhari şerifi tercemeye başladık ve devam edeceğiz.

3. — Fıkıh. — Suların ahkâmından başlıyarak fıkhın en ince noktalarını göstermiye çalışıyoruz.

4. — Kelam: Eski ve yeni felsefeler karşısına islâm akidelerini takip ediyoruz.

5. — Tasavvuf: Mesnevi şeriften başlıyarak hem terceme ve hem de izah ediyoruz. Bunlardan başka günün din ihtiyaçlarını takip etmekle beraber şu faideli bahisleride takip ettik.

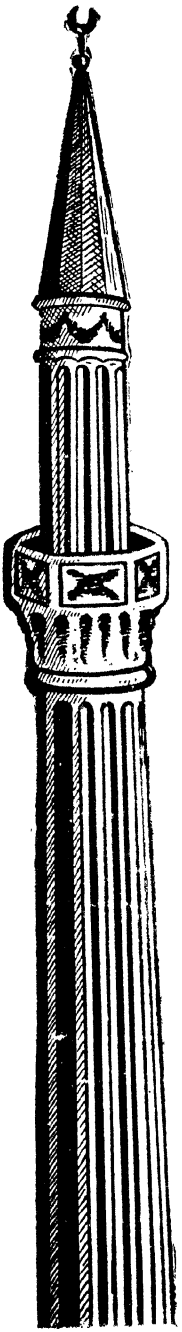
1. — Bu günkü münevver gençleri tenvir ederek hayatın ve arzın menşei hakkında Avrupa alimlerinin noktai nazarlarını ve nazariyelerini tahlil ederek islâmiyetin âlî esaslariyle taarruz teşkil etmediğini isbat ettik.

2. — Tıb ve islâmiyet: namı altında islâmiyetin yüksek esaslarını tıbbı nebevi suretile kıymetli kalemlerle ve salâhiyetli ellerle isbat ettik.

3. — İçtimai hayatımızın çok mühim bir derdi bulunan Avrupa taklitçiliğinin bütün manilerini gösteren (dört kafa tası) namında bir roman neşrettik.

Bu programımızı bu sene de aynen tatbik edeceğiz. Cenabı haktan muvaffakiyetler temenni ederken bütün okuyucularımıza da teşekkürlerimizi sunarız'

Ehli Sünnet

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dini ilimler:
Kasidei Bürde şerhi
Tefsir
Hadis
Fıkıh
Kelam
Tasavvuf

İlim münakaşaları:
İlâhiyat fakültesi
İlim ve din münazaaları

Haberler:
Dış
İç

Çocuk sütunu:
Çivi
Başına konan şeytan
Dört kafa tası

SAYI 39-13

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLÍ SÜNNET

SENE : 2 1 TEMMUZ 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 39 — 13

TERCEME :

1. — Zîselem komşularını hatırlamaktan mı ? Göz yaşlarını kanla karıştırıyorsun

2. — Yoksa kûzim cihetinden esen rüzgârdan mı ? Yoksa u fuktan parlayan karanlık içindeki şimşekten mi ?

3. — Gözlerine ne oldu? menedince akar kalbine ne oldu? Yeter ! dedikçe aşk deryasına dalıyorsun :

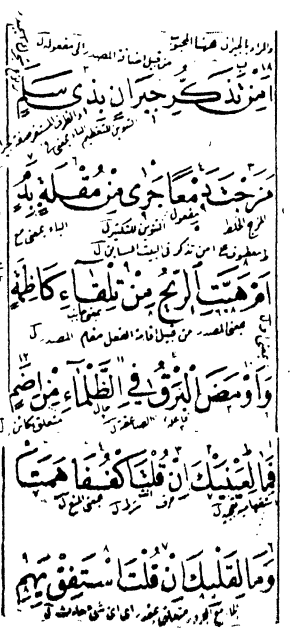
İZAH :

İmam Busayri Fahri Âlemin âşıkıdır. Bu âşkını izah için nefsine hitabederek diyor ki Mekke civarındaki selem ağacının bulunduğu mahalde Fahrî âlem ara sıra orada istirahat ettiğine işaretle Zîselem komşusu olan Fahri âlemi hatırlamaktan mı ? Yoksa Kâzime yani Medineden Fahri âlemin kabrini ziyaret ederek esen rüzgârdır. Veyahut (idem) hıra dağında ibadetle meşgul iken bir cezbei ilâhi ile kalbini nur latarak bu kâinatın zulmet cehalet içinde inleyen beşeriyetin gözlerini kamaştıran nübüvvet şimşeğinin ışığında dur madan mı ağlıyorsun akıttığın göz yaşlarını kanla karıştırıyorsun diye hüzün ve kederinin esbabını soruyor. Nefsinden bir cevap alamayınca tekrar soruyor, diyor ki gözlerine ne oldu? kâfidir dedikçe yaş

Besmelenin Me'âli:

Rahman ve rahim olan Allahın ismile

akıyor, kalbine ne oldu yeter dedikçe hayretle hüzün ve kederin çoğalıyor sen bir taraftan aşkını inkâr ediyorsun bir taraftan da göz yaşlarını kana karıştırıyorsun gözlerinin akıntısı durmuyor, kalbin bir türlü sükûnet bulmuyor.

İlâhî bir aşkla yanan kalp ve bu aşkın tesiri altında akan göz yaşları yanaklarında izler bırakıyor. Mütemadiyen aşkın eserlerini tesbit ediyor. Aşkı Resulûllahı bütün varlığile isbat etmiş bulunduğuna rağmen aşkı gizleyen nefsine hitabediyor ondan sonra gelecek beyitlerle de işi daha ziyade açıklıyor.

A. GARAMİ

Muhterem okuyucularımız

Sene başından beri biz bu sütüna muhtelif şiirler derc ediyorduk. Bugünden itibaren bu sütunu kasidei bürdeye'ye tahsis ettik bundan sonra bu sütünda münhasıran bu kasidenin aynını ve tercümesile şerhini bulacaksınız. Bu kaside bütün islâm âleminde tanınmış ve Fahri âlem hakkında yazılmış en yüksek kasidedir.

Tefsir

Elbakara : 20 nci âyetin me'âli :

Eğer kulumuza (hazreti Muhammet aleyhissalâtü vesselâma) ceste ceste indirdiğimizden (kuranda) şüphede iseniz, haydi ! . . Onun ayarında bir sure meydana getiriniz ve Allahtan başka güvendiklerinizin hepsini çağırın ! Eğer doğru söylüyorsanız bunu yapın !

TEFSİR:

Bu âyeti kerime iki şüpheye cevaptır :

1 — Hazreti Muhammedin peygamberliği hakkındaki şüpheye :

2 — Kur'anın kelâmı ilâhi olduğuna dair şüpheye

Birinci şüphe :

Kulumuza (abdina) kelimesile çevap veriyor hazreti. Muhammet benim bir kulumdur. Fakat bütün kâinatı kendi yüzü suyu hörmetine halk ettiğim kuldur. İnsanlar nankördür ; halik ile mahlûku birbirinden farkutemiz etmezler: Hangi peygamberi gönderdimse onunla istihza ettiler, iman etmediler bazılarına tecavüz ettiler bazılarına da ulûhiyet isnad ederek Allahın oğlu dediler ulûhiyet mefhumile abdiyeti birbirine karıştırdılar. Bütün peygamberler benim en sevgili kullarımdır. Onlara türlü türlü mucizeler verdim inanmayanlar cezalarını çekecekler inananlar mükâfat görecekler inanmalarında ifrat ederek bana şerik koşanlar da cezasını görecektir. Bunların rütbece en büyüğü de hazreti Muhammet aleyhisselâtü vesselâmdır. Kâinatta ondan daha b ü y ü k bir beşer ve bir kul yaratmadım. Ona her türlü mucizeler verdim fakat bu mucizeler içinde emsali bulunmayan mucize de kur'anı kerimdir. Bu büyük mucizeyi elinde tutan büyük insan bütün kâinata meydan okuyor. Tarafı ulûhiyetten peygamber olarak geldiğini ilân ediyor, halkı irşad ediyor. Hak ve hakikat gösteriyor. Bu davete halâ şüphe mi ediyorsunuz?

İşte kur'an gibi bir mucizeye mazhar olan en büyük peygamberin yegâne iftihar ettiği kelime; ubudiyettir, yani kulluktur. İnsanların da en büyük rütbesi kulluktur. Her kim ki bana fazla kulluk ederse o benim en büyük kulum sevgilimdir bana kulluk yapamakla en büyük rütbeye nâil olan bu zata karşı asla şüphe etmeyiniz.

İkinci şüphe :

Kur'anı kerim hakkındaki şüphenize de mahal yoktur. Bu kitap benim kelâmımdır. Beşer bunu söyleyemez bütün insanlar bir araya gelir ve hepsi birbirine yardım ederlerse yine bu kur'anın en kısa âyeti gibi bir âyet söylemezler. Çünki mucizedir, çünki Allah kelâmıdır. İnsanlar bunu yapamazlar. Sizler halâ şüphede ısrar ediyorsanız tecrübesi gayet kolaydır. Bu kuranın bir suresi gibi bir sure meydana getiriniz belki yalnız yapamayız diye mazeret dermeyan edersiniz. Fakat size müsaade edilmiştir. Kime güveniyorsanız onları da çağırınız bütün güvendikleriniz bir araya gelsin hep birden çalışınız.

Eğer siz şüphenizde kur'ana karşı olan taarruz ve tarizinizde sadık iseniz ve doğru söylüyor iseniz mutlaka bunu yapmalısınız.

İnsan bir şeyi iddia edince iddiasını isbatla mükelleftir. Cenabı hak ve Resulü bu kelâmın Allaha ait bulunduğunu ; ve mucize olduğunu ; insanlar tarafından böyle bir eserin vücude getirilmesi mümkün olmadığını iddia ediyor ve kur'anı kerimi de meydana koyuyor.

Eğer siz iddianızda doğru iseniz siz de toplanınız bunun bir suresine muadil bir sure yapınız.

Eğer doğru iseniz yapar ve becerirsiniz. Eğer beceremezseniz şu halde iddianız batıldır Şüpheleri atınız. Allaha ve peygamberine tâbi olarak kuranı kerimin mucizeliğini tanıyınız.

H. Tayyar Hafidi

Ramazan Temizliği

Ramazanı şerifin yaklaşması dolayisile bütün camilerde hararetli bir faaliyet göze çarpmaktadır.

Bu faaliyete karşı Evkaf G. M. ile Diyanet İşleri reisliğince hademei hayratın terfihine çare düşünmelerini bekleriz.

Ehli Sünnet

HADİS

, BUHARI ŞERİFİN 20 nci HADİSİN'in ME' ALİ :

ÜmmülMü'min'in Ayşe Radiyallahü anhadan :

Şöyle demiştir ; Resulullah sallallahü aleyhi veselem, ashabına emrettiği zaman (dâlma) ellerinden gelebilecek amelleri emrederdi (o zaman Eshabı keram) "Ya Resulâllah biz senin gibi değiliz. Allahü taalâ senin olmuş ve olacak günahlarına meydan vermemiştir„ derlerdi de (âsarı) gazab vechi mübareğinde belirinceye kadar kızarır ondan sonra «en ziyade sahibi takvânız, Allahı en çok bileniniz şüphesiz ki benim» buyururlardı.

İ Z A H :

Bu hadisişerifle hazreti Ayşe validemiz efendimizin eshablara yapabilecekleri şekillerde emreder onlara kolaylık gösterirlerdi Eshabı kiram ise efendimizin ibadetteki takvalarını görünce Ya Resulâllah! siz ki; Allahın en sevgili peygamberisiniz ; sizin geçmiş ve gelecek bütün hayatınızda günah işlemek için imkân verilmemiştir ve sizden daima Allah razıdır onun emrine ufak bir muhalefet göstermiyorsunuz. Buna rağmen sizin ibadetteki bu derece takvânızı görüyoruz. Halbuki, biz sizin gibi değiliz. Biz daima günahlarımızdan sorumluyuz biz daha ziyade ibadete devam mecburiyetindeyiz. Bize daha fazla ve daha hayli ibadet etmek yakışır demeleri üzerine ; efendimiz bundan müteessir olarak benim bu takvam Cenabı hakkı sizden daha fazla bildiğimden ileri geliyor. Yanî ibadet yalnız günahlarından korkmak için değildir.

İbadet. Allahı fazla tanımaktan ileri gelir. Bir insan Allahı ne kadar fazla tanırsa o kadar ona ibadet etmesi icab etmez mi ?

Benim sizden fazla takvâ sahibi olmam ve daha fazla ibadet etmem Allahı daha ziyade tanıdığımdan ileri gelir.

Bu hadisi şeriften şöyle bir dera almak lâzım gelir.

İbadet ; Allahın azabından korkmak veya hut onun mükâfatına lâyık olmak için değil belki Allahı tanımak ve ona olan imanla mütenasip olmalıdır.

Cenabıhak madem ki bu kâinatı yaratmıştır. Ve bütün mevcudatın halikidır kemal sıfatlarile muttasıf ve noksan sıfatlardan münezzehtir. O bu vasfile ibadete ve uluhiyete lâyıktır. İsterse bana mükâfat isterse bana mücazat versin. O ibadete lâyık olduğu için ona ibadet ediyorum. Cennete girmek veya cehennemden kurtulmak için değil bil'akis kendi şahsıma hiç bir faide tasavvur etmeksizin ulûhiyeti itibarile ona ibadet etmek mecburiyetindeyim. İşte halis ibadet budur. Efendimizde ashabına verdiği cevapta bu yüksek hikmet mevcuttur.

Bunu gördükten sonra ibahiye mezhebini çıkaran ve namaz ibadet, ancak kâmil olmıyan noksanlara aittir. Biz kemal bulmuşuz bizden ibadet sakıt olmuştur diyen munafıklara acıyoruz onlar ibadetten kaçınmak için türlü türlü yalanlar uyduruyorlar bu hadisişerifle de anlaşılıyor ki onlar Allahı hiç tanımamışlardır. Eğer Allahı tanısaydılar onlar da ibadetlerine sarılır. Allahın azamet ve ulûhivetine layik bir şekilde kulluk yapar af ve mağfiret talep ederlerdi. Sahabelerin bu mazeretlerile Resulullah efendimizin bu ihtarları karşısında ibadetlerinde tembellik yapanların vay haline.

Ehli Sünnet

FIKIH

Hayız mes'elesi: İslâmiyette çok mühimdir, çünki hayiz, ibadet, muamelât ve sair bir çok hadiselerde bilinmesi lâzımdır. Zayi olan kanın hayzmıdır ve yahut istihazamıdır? bilinmedikçe dini hüküm teessüs edemez Bunun için bu meseleyi biraz daha derinleştirmek lâzımdır. Hayızda en mühim rol oynayan ibadettir.

Âdet nedir?

Bir kız bülûğa erdiği günden itibaren muayyen günlerde kan zayi eder, ve her ay ayni günlerde kan zayi edeceğine göre bu gün adedine âdet derler.

Meselâ: Bir kızcağız ilk kan gördüğü zaman beş gün devam etti, ondan sonra kesildi, ertesi ayda da yine beş gün kan gördü bu beş gün o kızın bütün hayatı müddetince âdetidir, bu âdet bünyeye göre değişir, İmamı azam mezhebine göre bu âdet üç günden aşağı ve on günden fazla olmaz. Şu halde iki gün kan görmüş ve kesilmiş ise bu iki günlük kan istihazadır, ibadete mani değildir ve yahut on beş günden fazla kan akmış ise on günü hayızdır ve ibadete manidir. Onun üst tarafı olan beş gün istihazadır, ibadetlere mani değildir.

Bir misâlle izah edelim:

Hanım kız on gün kan görünce bu müddet zarfında namaz kılmaz, on birinci gün gusl eder ve namazına devam eder, çünki bu kan istihazadır.

Ve yahut bir gün kan gördü ondan sonra kesildi, o bir günlük kanı hayız sayarak namazını bırakan müslüman hanım, o günün namazlarını iâde ederek kaza eder, çünki o kan hayz sayılmaz, istihazadır, istihaza ise ibadete mani değildir. Âdet meselesinde Şafiiler; İmamı Şafii Hazretlerinin mezhebine göre hayzın müddeti bir gün bir geceden başlar, en çoğuda onbeş gündür.

Öyle ise İmamı Şafii mezhebinde bulunan bir hanım iki gün kan gördüğü ve sonra da kesildiği halde namazını iâde etmez. Çünki Şafii mezhebinde o müddet hayizden sayılır veyahut ta bir Şafii hanım on beş gün kan görürse on günden sonraki beş günde de namaz kılmaz ve orucunu bozar, çünki Şafii mezhebinde hayzin ekseri müddeti on beş gündür. Hayız yalnız ibadete değil, birçok muamelâtta da bilinmesi lâzımdır. İddet meselesinde: Bir kadın boşandıktan sonra ikinci bir kocaya varmak için üç hayız müddetini geçirmek lâzımdır. Üç defa hayız görüp üç defa yıkanmadıkça başka bir koca ile evlenemez, eğer bu müddet zarfında evlenirlerse muameleleri haramdır, Neseb isbatında; kocasından boşanıp üzerinden üç hayız geçen bir kadın altı ay sonra bir çocuk doğurursa bu çocuk eski kocasına isnat edilmez, fakat kocasından boşandıktan sonra hiç hayız görmezse üstünden nekadar müddet geçerse geçsin iki sene kadar doğuracağı çocuk eski kocasına isnat edilerek çocuğun nesebi tayin edilir. Bunun için hayız ve ahkâmını yalnız kadınlar değil erkek ve kadın bütün müslümanların bilmesi zaruridir.

Ehli Sünnet

Mühim bir ihtiyacı karşılıyoruz

Şafii mezhebine vakıf olmak bütün imamlara vazifedir. Çünki hiç bir cami yoktur ki ona devam eden bir iki şafii bulunmasın bu itibarla İmam cemaatin dinî vaziyetlerini tetkike mecburdur. Bunun için biz şafii arkadaşlarımızın dinî ihtiyaçlarını karşılamak hem de imamlara rehberlik yapmak üzere şafii ilmihali hazırlıyoruz. Bu suretle karilerimizin birer tane edinmeleri için bize haber vermelerini dileriz.

—Kelam—

Yazan: TABİB ZADE

7 — Allah, kelam sahibidir söyler; Peygamberlere gönderilen kitaplar onun kelâmıdır. Bunun zıddı söylememek ve emir edememektir, buda noksan sıfattır. Cenabıhak noksan sıfatlardan beridir.

Kelam sıfatı üzerine mutezile ile Ehli sünnet arasında mühim bir ihtilâf vardır. Hatta bu yüzden Abbasi Halifelerinden Memun bir çok Ehlisünnet imamlarını rencide etmiştir. Hadiseyi şöyle hülâsa etmek icap eder.

Kur'anıkerim kadim midir? yoksa mahluk mudur?

Ehlisünnet itikadına göre Kur'anıkerim Allahın kelâmıdır. Allâhın kelâmı Allaha isnat edildiği için kadimdir. onun için biz Kur'ana kelâmıkadim deriz. Mutezililer kadim demek ezeldenberi mevcut olan demektir, halbuki görüyoruz evvelce mevcut olmayan bir kitap yazılır kitap haline gelir elimize alırız. Öyle ise Kur'anı biz yazarak meydana getiriyoruz, mahluk olması lâzım gelir. Bunâ şöyle cevap veriyoruz. Kelâm; sahibinin nefsinde mevcut olan şekildir, buna (Kelâmınefsi) derler ondan sonra insanın ağzından çıkan (kelâmı lâfzı) olur, ondan sonra da bu kelam yazılır, (kelamı tahriri) olur.

Kelamı tahriri ile kelâmı lafzı mahlûktur. Çünki söylendiği vakit biri birini takip ederek ağızdan çıkıyor ve bir kâğıda geçirmekle yeni bir vücut buluyor, bu iki şekil mahluktur. Şu halde elimizde mevcut ve yazı şeklini alan (kelamıtahiri) mahluktur, hafızın ezberden okuduğu (kelamı makru) mahluktur. Ancak zatı ilâhile kaim olan (Kelâmı nefsi) ilâhidir ve kadimdir. Kur'anı kerim cenabı hakkın zatile kaim (kelâmınefsi) ol olmak itibarile kelâmi kadimdir. Fakat hafızın okuduğu ve kâtibin yazdığı hâdistir mahluktur. Cenabı hakkın zatına isnat olunan harf ve savttan mustağni olan (kelamı nefsii) ilâhi kadimdir.

Kur'an tabiri; yalnız (kelamı nefsi) ye itlak edilmediği gibi yalnız (kelamılâfzı) de itlâk olunmaz ikisine birden tabir olunur. Lafız ve yazı şekli Kur'anın kendisi değildir, ancak Kur'anı ifade eden vasıtalardır. Eğer bu lafız ve bu şekil olmazsa biz kur'anı ne okuyabiliriz ve ne de işitebiliriz, bize dinleten ve bize okutan bu şekillerden başka bir de muradı ilâhiyi ifade eden kelâm vardır, o kelâm kadimdir. Allahla kâimdir. Halbuki mutezililer bu kelâm dan gafil kalıyorlar kelâmın kadim olduğunu inkâr ediyorlar.

Hayırlı Netice

İç Olaylar:

Bir okuyucumuzdan şöyle bir mektup aldık

Sayın Ehli Sünnet Mecmuasına:

Kıymetli mecmuanızın yayınlarından (Kur'an anahtarı) adındaki eseri tavsiyeniz üzerine aldım. İki ay gibi azıcık bir zaman içinde Kur'anı kerimin herhangi bir cüzünü yanlışsız okuyacak bir hale geldim. Müslüman kardeşlerimize işbu kıymetli eser hakkındaki tavsiyeniz çok yerindedir. İlâhi kitabımızı okumaya sebep olduğunuzdan dolayı sizlere teşekkürü bir borç bilir, saygılarımı sunarım.

Narlıda Okuyucularımızdan
M. ALİ

Okuyucumuzun bu yazısı bizim mühim bir muvaffakıyetimizi anlatıyor. Yazı arkadaşlarımızdan Hasan Karagöz tarafından tertip edilen Kur'an anahtarını alarak pek az zamanda Kur'anı kerim okumasını öğrenen ve bizden Kur'anı kerim isteyen bu arkadaşın mektubu ile göğsümüz kabardı, cenabı hakka şükrederiz.

Ehli Sünnet

— TASAVVUF

HAKKÂRİLİ

40 — Çonkirid ora ve berhurdar şüt
Ankenizek ezkaza bimarşüt

41 — Anyeki hardaştı palaneş ne bud
Yafti palan gurgü harra der rüvid

42 — Köza bu deşab mina amet bedest
Abura çünyafti köze şikest.

TERCÜMESİ :

40 — Şah kızı satın alarak mes'ut olur
Fakat kızcağız tesadüfen hasta düşer.

41 — Birisinin eşeği olur da semer bulamaz.
Semer bulunca eşeğini kurt kapar.

42 — Birisinin destisi olurda su bulamaz,
Suyu bulunca destisi kırılır.

İZAHAT :

Mevlâna, bu beyitlerile insanlara mutlak olarak saadet mukadder değildir diyor, insan nekadar mes'ut olursa olsun mutlaka onun saadetini zedeliyecek bir halle karşılaşır.

Şah, kızı alıyorum mes'ut oluyorum derken kızın hastalığı şahın bütün saadetini altüst etti. Onun kederile düşünmeğe başladı. Bütün insanlar kendi hayatlarını tetkik edecek olursa bu hakikatle daima karşılaşırlar. Hiçbir kimse dört başı mamur saadeti bulamaz, hatta bir takım feylesoflar saadet itibaridir, insan kendisini mes'ud telâkki ederse mes'uttur, bedbaht telâkki ederse bedbahttır derler.

Günün birinde bir padışah hasta olur. Bütün doktorlar toplanırlar muayene ederler netice tedavisi mümkün olmayan bir halle karşılaşırlar keyfiyeti padışaha diyemezler. Ancak tecrübeli olan doktorlardan birisi şöyle bir pi lân düşünür, derki:

«Biz padışaha diyelim, gamsız kimsenin gömleğini giyerse iyi olursunuz. Padişah da gömlek araştırır bulamaz o zamana kadarda ölür bizde kurtuluruz».

Padişaha bunu söylerler. Padişah bütün vüzerasını bu işe memur eder kimi görseler dünyalar kadar gam ve düşünce sayarlar. Ümidsiz geriye dönerler, Başvekil de ümitsiz dönerken yolda bir derviş görür, derviş şarkı söyleye söyleye geliyor.

Ha.. gamsız adam buldum der ve dervişi bekler. Derviş gelince aralarında şöyle bir muhavere cereyan eder.

— Uğurlar olsun derviş baba !.

— Teşekkür ederim.

— Sizi çok neş'eli görüyorum.

— Hamdolsun neş'eliyim.

— Bütün hayatınız böylemi geçti?

— Çok şükür bütün hayatım neş'e içinde geçti.

— Hiç bir gamınız ve kederiniz yokmudur?

— Hayır.

Öyle ise Padışah sizi istiyor, gamsız adamlar arıyor.

— Buyurunuz gidelim.

Derviş ile Vezir Padışahın huzuruna çıkarlar. Vezir Padışaha

— Şevketlim size gamsız adam buldum. Diye dervişi taktim eder. Padışahla aralarında şöyle bir muhavere cereyan eder.

— Derviş baba! gamınız ve kederiniz yok mudur?

— Hayır Şevketlim.

— Hayatta hiçbir gam görmediniz mi?

— Hayır efendim.

— Daima mes'utmu hayat geçirdiniz?

Evet, daima kendimi saadet içinde buluyorum.

— Öyle ise gömleğinizi çıkarınızda giyeyim.

— Şevketlim gömleğimde yokturki

Onun için sa'dii şirâzı şunu söyler.

Dünyada gamsız kimse yoktur.

Eğer gamsız bir kimse var ise o da insan değildir.

Ziya Paşada :

Asüde olalım dersen eğer gelme cihana
Meydana düşen kurtulamaz senin kazandan

Mevlâna, bu hakikatları tam avamın zihnine

(Devamı s. 16 da)

İlâhiyat Fakültesinde neler okunmalıdır

Bu defa açılacak ilâhiyat fakültesinin bir hususiyeti vardır. Bundan evvel açılan ilâhiyat fakültelerine benzemez. Çünki harbi umumiden evvel mülga darülfünunda mevcut ilâhiyat fakültesi sırf dinleri tetkik mahiyetini haiz idi. Tevhiditedrisat kanunu üzerine açılan ilâhiyat fakültesi eski mütehassısın medresesinin vazifesini görmekle yüksek din mütehassısı yetiştiriyordu. Bu ikî fakülte de Arapça ve Farsça kuvvetli bulunan ve islâm ilimlerinden epeyce malûmatı bulunanların ihtisas sahası idi. Yani oraya gelenler orta ve lise tahsilini gördükten sonra şark ilimlerinin bir çoğunu görmüş olduğu için kendilerine birçok derslere lüzum yoktur. Bunlarda yanlız muayyen ihtisaslara ait bilgileri tahsil ederlerdi. Fakat bugünkü açılacak ilâhiyat fakültesine kabul edilecek lise mezunları Arapça ve farsça bilmedikleri için şark ilimlerine vakif değiller ayni zamanda islâm dinine ait en iptidai bir malûmata da malik değildiler Onun için eski ilâhiyat fakültelerinin büsbütün ayrı bir mahiyet arz eder ve tedrisat da bittabi mahiyete göre değişir.

Bu hususî duruma göre yapılacak tedrisatı sıralamak mecburiyetini hissediyoruz.

Bir işten gaye ne ise o işin kuruluşunu da gayeye göre ayarlamak icab eder.

İlâhiyat fakültesinin açılmasındaki gayemiz nedir?

Bu soruyu şöylece cevaplandırabiliriz. Yirmi senedan beri ihmal edilen dinî tedrisat yüzünden imam, hatib, vâiz, müftü ve din mütehassısları azalmış halkın dinî ihtiyacını karşılayacak elemanlar kalmamıştır. Bu elemanları yetiştirmek lâzımdır, bunları da ilâhiyat fakültesi yetiştirir.

Bu cevaba göre: Biz imam, hatib, vâiz, ve din mütahassısı yetiştireceğiz. Bu fakülteden de gayemiz budur.

Öyle ise fakülte mezunu olacak zat her hangi bir vaaz kürsüsüne çıkınca halka İslâmiyetin hakikatını anlatacak kabiliyeti ilmiyesi olacak icabında yanlışsız olarak bir ayet ve ya bir hadis okuyacak, bu ayet ve Hadislere kavaidiarabiye ve edebiyenin bütün hususatını izah edecek nükte ve remizlerini açıklayacak kuvvette olacak. imamıazam, imamıgazzali, fahrettinirâzi gibi İslâm eâzımı da bu hususiaki fikir ve mütalaalarını karşılaştırarak muhakeme edecek ve icab ederse bu ayet ve bu hadisin kurduğu yüksek ilmî kaideyi Hiristiyan, Yahudi ve sair dinlerdeki esaslarla karşılaştıracak ve bu mukayeselerde islâmiyetin yüksekliğini anlatarak müslüman vatandaşlarımızın iman ihtiyaçlarını tatmin edecektir.

Ayni zamanda dinde müşkili olan bir müslüman kendisine müracaat ettimi müşkülü izâle etmek üzere islâm kitaplarına müracaatla bundan mühtelif muçtehitlerin içtihat ve ilmî kanaatlarını anlatacak hanefi, şafii, maliki ve hanbeli eazımın yüksek düşüncelerini mukayese edecek ve bunların arasında müracaat eden müslümanın tabi bulunduğu mezhebe göre ona yol gösterebilecek müfti vasfını alacaktır. Herhangi bir mecliste, herhangi bir dinden bahs edilirken o dinin az çok esaslarını kavramış ve o esasa karşı İslâmiyette yüksek hakikatları anlatabilecek kabiliyette olacaktır. Hülâsa olarak, biz bu fakülteden mezun olan kimselerden şunları bekleriz.

1 — İslam hakikatlarını halka anlatabilecek

2 — İslam halkının dini sorgularına hakiki şekilde cevap verecek.

3 — İslâmiyeti haricî taarruza karşı müdafaa edebilecek.

Bu evsafı haiz olmak için iyice Arabi ve Farisi bilmesi lâzımdır, çünki islâmın temel bilgileri Kur'ankerimin Tefsiri, Hadis, Fıkıh, Kelâm gibi ilimlere dayanır ki bunları bilmek için mutlaka Arabî bilmek lâzımdır. Nasıl ki : Üniversite gören bir mühendis veya kimyager veyr doktor tetebbu lisanı olarak Fransızca, Almanca, İngilizce lisanlarından birisini öğrenmek mecburiyetinde ise Din âlimi içinde Arabi öğrenmek zaruridir.

Arabide kâfi değildir. Çünki İslâm felsefesini İslâm tasavvufunu ve islâm ahlâkında Farisce yazılmış kitaplardan takip zaruridir.

Melâna celâleddin, mevlâna câmi, sadiyi Şirazi, Hafızı Şirazi imamı Rabbani gibi eazımı islâmın yüksek düşüncelerini ancak Farsça öğrenmekle takip edebiliriz, öyle ise bu lisanda mecburidir; Bu hale nazaran iki lisana ehemmiyet vermek zarureti vardır.

Halbuki Fransızca, Almanca, İngilizce bizim orta mektepten başlayarak liseden mezun

(*Devamı s. 16 da*)

İlim ve din münazaaları

ADLI ESER ÜZERİNDE İNCELEMELER

Yazan: Fahrettin BALANTEKİN

"Les Conflits de la Science et la religion„ = İlim ve din münazaaları adı altında (Draper) tarafından neşredilen kitabı derin bir tetkikten geçirdikten sonra hem eserin tercümesini hem de iddia edilen fikirlere karşı cevapları yeni bir kitap halinde çıkartmış bulunan Ahmet Mithat efendinin bu eserini ilmin yeni ilerlemelerile karşılaştırmak suretile okuyucularımıza sunmağı faydalı bulduğumuzu belirtmiştik.

Bu işe daha başlarken şunu tebaruz ettirmek isteriz ki: Draper'in nazara aldığı ve çürütmeğe çalıştığı din: nasraniyet ve bununda bilhassa Katolik mezhebidir. Bu meyanda İslâmiyete bir çok noktalarda temas edilmiş ve bazan dini mübini müdafaaya hadim fikirler de serdedilmiştir. Ancak bazı yerlerde islâmiyeti de hırpalayan hatta temelden sarsmak gayesini istihdaf eden fikir ve cümleler vardır.

Draper sureti haktan görünerek akidesinin icaplarını yapmış ve maksadının tahakkukuna çalışmıştır. merhum Ahmet Mithat efendi Draperin haksız ve yersiz iddialarını pek isabetli bir şekilde cerh ve reddetmiştir. Biz burada merhumun fikir ve müdafaalarına bu günkü ilmî görüşü katmağa ve hepsini mümkün olduğu kadar kısaltmağa gayret edeceğiz.

Draper kitabının birinci kısmını Kadîm, Yunanistandakinin zihniyetine, efsanelere, eski İran dinlerine, İran ve Yunan harplerinin bu dinler üzerindeki tesirlerine ve nihayet İskenderiyede tesis edilen İskender kütüphanesinin bu dinler üzerindeki tesirlerine tahsis etmiş ve bu arada Zeno'nun fikrine uyarak bir ilâh mevcut olmayacağını ileri sürmüştür. Bütün kitabında olduğu gibi daha ilk kısımlarda lüzumsuz tafsilâta girişerek sahifeler doldurmuştur. Bazı yerlerde askeri bir tarih, eski ittimler üzerinde bir tetkik yapmış, bazı yerlerde kadîm filozofların felsefi görüşlerini izaha kalkmış, İskender kütüphanesinin yeri, binası, içindeki kitap ciltleri ve bu ciltlerin ne şekilde temin edildiğine kadar tafsilâta girişerek kitabının lüzumsuz yere kabarmasına yol açmıştır.

Mamafih mevzuu böyle dağıtarak bir çok hakikatlar üzerinde okuyucuları yorduktan sonra münasip bir giriş yolu seçerek kendi idesini telkine girişmek Draperin işine daha iyi gelirdi. Çünki bir çok olaylar ve hakikatler serdedildikten sonra ustaca bir çıkış yaparak dine karşı yapılacak herhangi bir hücumdaki haksızlığı sezmek ve görmek güçleşecektir. Bunca hakikatlar karşısında diğerinin hakikata uzak olması kimin aklına gelir? İşte Draperin taktiği budur.

Tarih bize göstermiştiki kadım Yunanistanda esatiri bir din vardır. Her şey Olimp dağında sakin bir sürü ilâhlar tarafından idare olunuyor, telâkki edilirdi. Bu ilâhlar harp, güzellik şimşek ve fırtına . . . . . ilâhlr, ilâhları idi. Draper diyor ki:

Yunan alimlerinin tabiat üzerinde yaptıkları müşahedelerde, Astronomların semadaki incelemelerinde ve nihayet cereyan eden tarihi hadiselerde bu ilâhların olaylar üzerinde hiçbir rolü olmadığı anlaşıldığı içindirki esâtire müstenit bulunan bu dinin kıymetsizliği meydana çıkmıştır. Filhakika harp ilâhi Yunan askerlerini zafere ulaştırma kudretini göstermediği gibi tabiat hadiseleri şimşek ve fırtına ilâhlarının hiç bir tesiri olmaksızın cereyan edip durmuştur.

Semada bu temsili mabutların zevç, zevce ve çocuklarının yerleri olacak iken yıldızlardan başka bir şey bulunmadığı ve bunlar arasında bir takım tabii olayların hüküm sürdüğü tesbit edilmiştir. İranla vaki harplerde orada başka dinlerin mevcudiyeti görülmüş dinin sabit bir şey olmadığı anlaşılarak kendi dinlerine inan azalmıştır. "İranda bidayette zerdüşt dini daha sonra iyilik ve fenalıkların mümessili addolunan Ehrümen ile Hürmüs telâkkisi daha sonraları da 4 unsur addedilen ateş, hava, toprak ve suya büyük kıymetler atfeden ve bunları mabut telâkki eyliyen Majismin mutebar olduğu görülmüştür.„

Muhterem Âbonelerimize

Büyük bir âzim ve imanla başladığımız (EHLİ SÜNNET) dergisinin birinci nüshasından itibaren gösterdiğiniz alâka ve teveccühe karşı teşekkürü lüzumsuz görüyorum. Çünkü onun mükâfatını vicdanımızdan aldığınız hazle filen duyuyorsunuz ve evlâtlarınıza din bilgilerini salâhiyetli kalemlerle öğrettiğiniz için müsterih bulunduğunuzu ifade eden bu teveccuhle bizde dinî bir vazife yapmakla Cenabı Hakka şükür ve hamdederiz.

Bu dergiye geçen sene Temmuzun 4 üncü günü ve berat kandiline tesadüf eden bir zamanda başladık. Hamdolsun senesini idrak ediyoruz. Küçük bir gazete şeklinde başladığımız bu dergi 6 ay sonra 16 sahifelik bir mecmua haline girdi küçük müslüman yavrularına öğretilmesi mecburi bulunan iman, ibâdet, tarih ve ahlâk düsturlarını bildirerek vazifemizi bitirdikten sonra (orta, lise ve yüksek) tahsil çağında bulunan islâm münevverlerine de hitap zarureti başlamış idi. Dinî hurefelerden ve lüzumsuz taassup ve hissiyatlardan kurtararak (mütefekkir bir müslüman) sıfatile işe başladık Alevi ve Bektaşi hurafelerini baltalıyarak ilmin ve felsefenin tam özü bulunan ifrad ve tefritden azâde yalnız ilme sım sıkı bağlı hürriyeti fikriye içinde bir ders sistemi takip ettik. (seyyar din derslhanesi) vasfını alan bu dergide bilhassa her mütefekkirin muhtaç bulunduğu (tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf ve sair) Ulûmu islâmiyeye önem vermekle beraber bütün ulemai islâmında vukû bulacak hatalarımızın bize ihtarını istirham ettik. çünkü: biz ilim ve fazilet iddiasına çıkmak hevesinde değiliz. Biz evlâtlarımıza hakikatı anlatmak hedefini güttük bizim sehiv ve hata ve zuhullerimizi tashih eden erbabı ilim ve irfanı daima minnet şükranlarımızı sunmakla iftihar ederiz.

Muhterem okuyucularımız

Gazete halindeki vaziyetimizden beri bizi takip ediyorsunuz. Abone bedeli olarak bir senelik (5) lira aldık, altı ay sonra mecmua haline girerken abone bedelimiz (6) liraya çıktığı halde eski abonelerime bir cemile olarak fark almadık, ve temmuza kadar devamına karar verdik bu nüshadan sonra beş liralık abone müddeti bitiyor yani 1 temmuzdan itibaren yeni abone başlıyor, arzu buyuranlar (6) lira göndererek bir senelik abonelerini tecdit buyururlarsa gelecek sene temmuza kadar irsalâtımıza devam ederiz. Fakat bunlardan (3) lira göndererek sene başına kadar 6 aylık abone olanların da müddeti bitmiştir. Abonelerinin tecdidini rica ederiz.

947 senesi koleksiyonu ciltli olarak (450) kuruş mukabilinde ayrıca satışa arzedilmiştir' Arzu buyuranlar, 6 liralık yeni sene aboneleriyle beraber (450) kuruş gönderirlerse namlarına derhal postaya verilecektir. Şu hesaba nazaran (10) lira (50) kuruş mukabilinde 947 senesinin ciltli kolleksiyonuna malik olmakla beraber bir senelik abonelerini de tecdit etmiş olurlar.

Bu vesile ile bütün Müslüman kardeşlerimizi candan selâmlarken sonsuz hörmet ve saygılarımızı sunarız.

Abonelerin gönderileceği adres:
İstanbul posta kutusu 839 *Ehli Sünnet*

Marifet iltifata tâbidir.

İşe başladığımız günden itibaren bir takım bayilerden külliyetli ziyan gördük. Bunların bir kısmı kasten bizi ızrara yeltendiler. Fakat gaye ve niyetimiz allah rızası bulunduğu için biz yolumuzda devam ettik. Azim ve şanımıza asla engel olmadılar. Bu arada İzmit kâğıt fabrikasının ve Matbuat Genel Müdürlüğünün tenzilâtlı kâğıt hususunda gösterdikleri müşkilât inzimam etti. Bir senedenberi bir kilo bile tenzilâtlı kâğıt alamadık her vesile ile baltalandık yine hamd olsun mali sıkıntılar içinde devamdan geri kalmadık ve son nefesimize kadarbu kudsî dinî vazifeye devam edeceğiz. Çünki her taraftan aldığımız mektuplar bizi bu işde teşvik ediyor. İbadetlerinde şüpheleri olanlar (Fıkıh) sütunile istifade ediyoriman meselelerinde (Tefsir, Hadis, bilhassa Kelâm) derslerile aradıklarını buluyorlar. Ahlâk ve Tasavvuf meselelerini Mesnevi'de buluyorlar.

Karilerimizden de ricamız budur. Mümkün olduğu kadar arkadaşlarını abone kaydına teşvik büyursunlar biz hâlen abone ile yaşıyoruz abone çoğaldıkça bizim de sal ve gayretlerimiz çoğalacaktır.

Dış Haberler

Medinei Münevverede, mevlût gecesi efendimizin camii şerifine yakın bir evde güzelce mevlût okunmuştur. Yüzlerce kişinin iştirak ettiği bu mevlût sonunda vatandaşlarımızdan olup Mısırda camiiezherde son tahsilini yapan Konyalı bay Muzaffer tarafından çok müessir hitabe yapılmıştır. Her cihetten şayanı takdir olan bu hitabeyi bize lûtfeden muhterem mücavir bay Musa Kâzım kardeşimize arzı teşekkür ederek aynen aşağıya derediyoruz.

Her müslüman bu fermanı subhani karşısında Cenabıhakkın risaletpenah efendimize pek büyük bir paye verdiğini ve onu beşerin fevkinde mümtaz yarattığını itikad eder.

Müslümanlar, bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen peygamberlerini bir çok tazimlerle yâd ederler; işte bizde bu mecliste peygamberi zişanımızın mevlûdu şerifini bu münasebetle dinledik salât ve selâmlar getirerek onu mübarek bir buk'ada cesedi mübareki nihtiya eden mukaddes toprağın bir kaç hatve hududunda kemali şevkle işittik.

Bu mevlûdu şerifi nazma koyan Yıldırım Bayazıd'ın imamı Süleyman Çelebi 812 Hicrî tarihinde ismine (vesiletünnecat) demiş ve inşaallah ta öyledir: Yazan okuyan, ve dinleyenlerin vesilei necatıdır.

Rağbeti âmmeye mazhar olan ve beş asırdan beri kıraat olunan mevlûdübiye pek çok şairler tarafından nazireler yapılmıştır. Fakat hiç biri Süleyman Dedenin mevlûdü kadar yaşamamış ve bundaki olan ulvî ihlâsı göstereme miştir. Okuduğumuz bu mevlût Boşnakça, Arnavutça, Rumca, Çerkesçe gibi muhtelif lisanlara müteaddit kimseler tarafından da terceme edilmiştir.

Bu mevlûdu yazanlar acaba niçin Süleyman Dedenin ihraz ettiği dereceyi kazanamamışlar? Her halde bu vadide kalem yürüteceklerin yalnız şâir olması kâfi gelmeyip bir de ehli halden olması lâzım geldiği anlaşılıyor. Türkün ateş zeban şâiri Namık Kemal bu noktayı hissetmiş te sen de bir mevlût yaz diyenlere karşı: Süleyman Dede gibi bir hal sahibi olmadığını beyan ederek aczini itiraf etmiştir.

Ziya paşa da şu beyitlerile Süleyman Dedenin bu hakkını teslim etmiş oluyor:

Dört yüz senedir efadil
Bir söz demedi ona mümasil
Tenzirine çok çalıştı yârân
Kaldı yine Bikri misli kur'ân

Ateşi aşkla peygamberini metheden şairler ona muhabbet eserini bir takım beyitlerle izhar ettikleri için nasıl olur da Allahın gazabına duçar olurlar? Sevdiğini sevenleri ateşe yakmak hiç şanına yakışır mı? Peygamberimizin Medineye hicretlerinde Medine halkı pek büyük şenlikler yapıyor, herkes izharı sururu muhabbet etmekte müsabaka ediyorlardı. (Talaabedru aleyna) neşidelerile istikbale çıkıyorlardı. Bugün gazete ve mecmua sütunları zamanın ekâbirini medheden şiirlere yer verir ve hem bunlar ona berk huzurlarında ve hayatlarında olur. Lâkin peygamberimizi medhetmeğe gelince (maalesef) onun medhiyesine yer vermedikleri gibi neşrile hata edeceklerini zan ederler:

Zatı pâki Mustafanın mezayasını vasfiçün bin üçyüz senedenberi meydan medhine ne fikirler atılmıştır. Kalemini omuzlayan koşmuş, herkes iktidarınca söylemiş, Ümmeti Muhammediyeden o zatı pâke aşık öyle şairler geçmiş ki vücude getirdikleri medhiyeleri kaşısında akıllar yorulur ve durur. Sanki efkârı şuera erimiş de kitaplara damlayan kelimeler birer inci tanesi olmuş; ne uzaklara gidiyoruz; o efkârı halk eden ve bütün mahlûkatı yaratan Allah onu sena etmiş hakkında (ve inneke leale hulukınazim) buyurmuş, Peygamberimiz Medineye vasıl oldukları gün Medine hilâfı âdet bir bayram yapmıştı, Şehir sürurlarla çalkalandı. Herkes ihlâsını izhar etmekte muhabbet ve hürmetini bildirmekte müsabakalar ediyordu. (fedâke ummi veebi ya Resulâllah) diyenin hesabı pek çoktu. O gün içlerinden bir kadın huzuru risalete gelerek ya Resulâllah ben fakir bir dul kadınım izharı hürmet için bir şeye malik değilim. Benim gönlümde sana bir hediye takdim etmek isterdi. Fakat ne yapayım! on yaşında bir oğlum var bari onu hizmetinize kabul buyurmakla beni memnun ediniz ki

(*Devamı s. 16 da*

İç haberler

Muhtelif zamanlarda bize bir kaç kişi müracaat etti. Maarif takviminin bir yaprağında imamları, islâmiyetl ve kur'anı takhir eden uydurma bir masaldan bahsettiler. Bu masala karşı yazı yazmamı rica ettiler. Biz o takvimi almadığımız için hadiseden haberdar değildik ayni zamanda bize vesika v rilmedikçe yazı yazmak da doğru değildi.

Bu gün gene başka bir zat takvimin yaprağını hamilen bize geldi. Takvimdeki yaprağı aynen neşrediyoruz: Haziranın dokuzuncu Çarşamba gününe ait bu yaprağın arkasında aynen şunlar yazılı idi:

SEBEBİ NE İMİŞ!

İmam, Fatiha suresini ve Elemtere suresinin yarısını açık okumuş. Tehiyyata otururken sol ayağını dışarda bırakmış. Namaz bitince, ilk olarak sol tarafına selâm vermiş. Namazdan sonra: "Efendi, bu nasıl namaz!,, diye sormuşlar„ Bu kadar kişinin içinde yolcular da olsa gerektir. Onlara sesimi duyurmak için Fatiha suresini açık okudum Bir zamanlar evimin önüne tere dikmiştim. Büyük zarara uğradım. O günden beri, Elemtere suresini yarıda bırakırım. Sol ayağımı, dışarıda bırakışımın sebebi ise, abdest alırken su tükendi. Sol ayağımı yıkıyamadım, Sola selâm vermeme gelince: Kadı efendi solumda namaz kılıyordu. Ona karşı hürmet göstermek istedim cevabını vermiş.»

Bu takvimi çıkaranlardan soruyoruz:

Din mevzuları ticaret metaı değildir. Eğer para kazanmak istiyorsanız dini alet etmeyiniz ayıptır.

İmama hakaret:

1 — İmamlar İslâm dininde birer vazife sahipleridir. Dinin en basit ahkâmını bilmeyen imam olamaz.

A — Ayak yıkanmadan abdest tamam olmaz Abdestsiz kimse bile bile namaz kılarsa küfre girer.

B — Fatihanın açık okunan vakitlerile gizli okunan vakitleri pek malûmdur bunu yedi yaşındaki bir islâm çocuğu dahi bilir. Buna muhalif bir imam tasavvur etmek imamlık makamına hakarettir.

Kur'ana hakaret:

2 — Kur'anı kerimin âyetlerini oyuncak yapmak, islâmiyete hakaretdir

(Elem tere) suresiyle alay eden bir insan islâm dairesinde kalır mı?

3 — İslâm dinine hakaret:

İslâm dininde bütün insanlar müsavidir. Bilhassa namazda bir reislcumhur bir başvekil ve bir hamal veya balıkcı saf oldukları vakit ayak parmakları bir hizaya gelir birbirinden farklı olamazlar.

Buna rağmen kadıya hürmet için sola selâm verecek imam değil bir müslüman tasavvur olunamaz.

Dine, imamlığa ve kur'ana hakaret için uydurulan bu masalı (Maarif) namını taşıyan bir takvimde görmek faciadır. Bunu bilerek yapmışlarsa nefret ve teessüflerle karşılarız. Gaflet neticesinde yazmışlarsa tevbe ve istiğfar etmeri lâzımdır.

Ramazan geliyor

Vaaz:

Aziz Müslüman kardeşler! Ramazanı şerif geliyor bu ayın 7 nci gününe tesadüf eden günü oruca başlıyor, onbir aydanberi serbest hareket eden nefs ve havamıza dizgin takmak zamanı geldi Allaha yüz çevirelim belki Cenabıhak bizim on bir ayda yaptıklarımızı affeder, o çirkin hareketleri yapmamak üzere bize tevbe ve istiğfar nâsip eder. Biz de bu çirkefden kurtularak ruhumuz teselli bulur beşeri hırstan kurtulur insaniyete hadim hakiki faziletle bezenmiş insanıkâmil oluruz.

İnsanın nefsi hiç bir şeyle terbiye olmaz nefsin terbiyesi açlıkla mümkündür insan tok oldukça nefsi gurur ve benliğine saplanır kulluk hıs etmek istemez. Fakat aç olunca aczine vakıf olur serkeşliği bırakır. Yavaş yavaş yola gelir.

Aziz kardeşler!

Geliniz el birliğile tevbe edelim Allaha dönelim bu muvakkat hayatın arkasında bir de ebedî hayat vardır. Muhakkaktır ki biz öldükten sonra başı boş olmıyan bu âlemin hâliki bizi huzuruna çağıracak bu muvakkat hayatta

(Devamı s. 16 da)

— İbret alınacak küçük hikâyelerden —

Çiviler sökülmüş.. Lâkin delikleri duruyor!..

Adamın birisinin yaramaz bir çocuğu vardı. Her hal bu hareketi ile komşularını, arkadaşlarını, kendisiyle karşılaşan bütün kimseleri üzer, kalplerini kırar ve darıltırdı. Hiç bir harekati yoktu ki kusurlu olmasın, günün terbiyesine mugayir bulunmasın. Hiçbir konuşması yoktu ki içine kaba kelimeler, küfürler karışmış olmasın.

Babası bu halden çok üzülüyor fakat önlemek için bir çare bulamıyordu. Günün tatbikine girişerek oğlunu çağırdı.

— Oğlum! şimdi seninle çarşıya çıkacağız. Hazırlan! dedi.

Çocukla birlikte çarşıya çıktılar. Marangoza uğrayıp küçük bir masa üstü kadar tahta ve yarım kilo kadar da çivi alıp eve döndüler.

Çocuk merak ediyordu. Babasına dönerek:

— Baba! Şimdiye kadar böyle bir şey için beni çarşıya götürmemiştiniz.

Tahta ile çivi lâzım idiyse bunu kendiniz alamaz mıydınız? benim oyun zamanım da boşa gitti... Dedi..

Babası:

— Oğlum bunları senin için oldım. Sana tarif edeceğim şeyler vardı. Onun için yanımda bulunman lâzımdı. Cevabını verdi.

— Neler tarif edeceksiniz?

— Bu tahtayı işte şuraya takıyorum. Hareketlerin terbiyeye aykırı ve kusurlu o'duğu zamanlar sana ihtar edeceğim. Her kusur için bu tahtaya bir çivi çakacaksın, her güzel hareket için de yine benim ihtarımla tahtada çakılı çivilerden birisini sökeceksin. Böylece senin iyiliklerinle fenalıklarını ölçeceğim.

— Peki baba! istediğiniz şekilde yaparım.

Bu konuşmayı takip eden akşamdan itibaren tatbikata başlandı. Çocuk her ikisini denk getirmek ve babasına fena bir çocuk olmadığı hissini verebilmek için kendini fırenliyor, kötü hareketlerden kaçırmıya çalışıyor dışarı çıkarken tahtada bir defa bakıyor ve hareketlerini ona göre ayarlıyordu...

Ayın sonunda o ay için bir fikir edinmek üzre baba oğul tahtanın başına gittiler.

Çocuk durumdan memnundu, çünkü bir çok çiviler çakılmış ve hepsi de sökülmüştü. Babası tarafından kötü bir çocuk olarak görülmiyecekti.

Babası tahtaya baktı, üzüntülü görünüyordu. Oğluna dönerek şu öğüttte bulundu:

— Oğlum! görüyorsunki bir çok çiviler çakılmış ve sökülmüş. Bu senin kötü huylarınla iyi huylarının denk olduğunu kısaca ne kötü ne iyi bir insanolacağını işaret eder.

Lâkin kötü hareketlerine karşılık çaktığın çivilerin delikleri duruyor!.. Bu delikler senin beklenmedik hareketler yapmış olmandan doğmadır ki tamirine ve kapanmasına imkân yok.

İyi bir insan olmak için kusur işlememek gerek ir. İşlendikten sonra ne yapılsa o kusur kolay kolay örtülemez.

Babasını dinliyen çocuk bir daha kusur işlememiye and etti. O aydan sonra tahtaya yeniden çivi çakılmadı...

Gönül Balantekin

Biraz Neş'e

Başına Konan Şeytan

Cüzdanını kırmak için sarraf Mişondan çıkan emekli sadrazam eve geldi istirahat kahvesini içerken mabeyinden gelen padişah yaveri kendilerine sadaret buyrultusunu uzattı. Fevkalâde memnun olan Sadrazam yavere iltifatlarda bulundu.

Ertesi günü Babıaliye gelerek sadaret koltuğuna oturdu. Bunu duyan, bay Mişon ayakları yeri tutmuyor. sevincinden çıldıracaktı., Hemen kendisine çeki düzen verdi, Babıaliye koştu, huzuruna çıktı. Yahudiyi gören Sadrazam polise işaret edince; bir çare Mişonu yaka paça dışarı attılar. Neye uğradığını bilmiyen zavallı gittiğine, gideceğine pişman oldu.

Bir kaç gün sonra sadaretten düşen paşa yine sıkılmıya başladı, bir türlü Mişona gidemiyordu.

Günün birinde çok dara düşen paşa artık Mişona gitmek mecburiyeti karşısında kaldı, köşe başında paşayı gören Mişon yerinden fırlıyarak paşayı karşıladı, koltuğuna girip

(Devamı s. 16 da)

Dört kafa tası

Birbirine kızmak, darılmak, birbirinden tiksinmek azemet ve gurur göstermek, birisi diğerinin ayağının bastığı yere elini kor, ondan çekinmez, bilâkis bu halile büyük ruhlu sürur duyuyor, buna hayret ediyorum. Bizim gibi mabetlere iskemle koysalar, rahat rahat oturup imamı dinleseler olmazmı? buna bir çare yokmu

— Cevabınızı vermezden evvel müsadeniz le bir iki sual sormak isterim, cevap lütfünde bulunur musunuz? Profesör nazik bir lisanla.

— Hay hay.. buyurunuz, dedi.

— Din ilâhîmidir, beşerimidir?

— Dinin esasları Allah tarafından kurulduğuna göre ilâhidir, beşerin bu esasata müdahalesi olamaz, böyle bir müdahale olursa din olmaktan çıkar, o vakit içtimai bir müessese olur, dinle alâkası kalmaz.

Madam derhal atıldı.

— Lütfen tekrar izah ediniz anlıyamadım diye amcaşından sordu. Doktor madama tevcihi hitap ederek devam etti:

— Din haliki kâinat tarafından insanlara gönderilmiş bir takım esaslardan ibarettir. Böyle olmazsa din olmaz, o vakit içtimai bir kanun olur.

İçtimai kanunlarla din arasında ne gibi farklar vardır?

— İçtimai kanunlar zemin ve zaman değiştikçe ve ihtiyaç oldukça değişir, ayrı ayrı şekillere girebilir, fakat dinî kanunlar teessüs ettikten sonra değişmez, içtimai hayat ne kadar emr ederse etsin ona uyamaz.

— Lütfen bir misalle izah eder misiniz?

Profesör sözüne devamla;

— Bizim hiristiyan dininde bir kadından fazla almağa dinen imkân yoktur Harbi umumide milyonlarca erkek öldü, bu itibarla Fiziyolojik zaruretler ve teksiri nüfus siyaseti gibi gayet mübrem olan içtimai iztiraplar içinde Avrupa kıvrandı, bir türlü teaddüdü zevcat şöyle dursun bir makale, bir satır yazı bile yazılamadı. Çünki Hiristiyan dininin esasatına mugayır idi, buna rağmen beşeri kanunlar arasında o kadar değişiklikler yapıldıki 20 sene evvelki kavanin sicillerile bu günkü kavanin sicilleriñi karşılaşdırırsak mümkün değil tanılamaz. Meselâ Harbi umumide gazlarla beşeriyete tecavüz etmek beynelmilel memnu idi. Bu maaleşef bir cürüm teşkil etmiyor, bilâkis en medeni milletler en çok bombardıman tayyaresine malik olan milletler ad edilir. Bayın kasd ettiği gaye budur.

— Madam teşekkür ederim dedi, ve bana dönerek muhaverenizi kesdim af ediniz, sözlerinizi hörmetle dinliyoruz diye devam arzusunda bulundu. Ben profesöre hitaben muhavereye devam ettim.

Mademki din ilâhidir bizim vazifemizde ancak evamiri ilâhiyeyi dinlemek ve tatbik etmek olmaz mı?

— Şüphesiz fakat Kur'anı kerimde ne suretle namaz kılınacağına dair bir hüküm bulamadım, namazın şekli nasıl tayin edilmiştir?

— Kur'anı kerimde şöyle namaz kılınız diye tarif yoktur. Ancak Hz. Muhammed Aleyhisselâm, (beni gördüğünüz gibi namaz kılınız) diye eshabına namazı billiil göstermiştir, ayni zamanda Kur'anı kerimde «resulumun getirdiğini tutunuz» diye bir emir vardır. Bunun için namazı bize öğrettiği gibi aynen yapıyoruz. Kur'anı kerimin bir çok yerlerinde namaz kılınız diye emir olduğu gibi secde ve ruhu hakkında da pek çok ayetler vardır. Mamafi Kur'anı kerime bakılırsa Hiristiyan ve Müsevi ibadetlerinde de secde vardı. Bilâhare teessüs eden kilise kanunlarile secdenin kalkmış olduğu görülmektedir, dedim.

— Profösör doğru değil midir? başını yere koymakta ne muhassenat vardır, bu hususta yukarda muhavere geçmişti ve kabul etmiştinizki dinî ilâhi bir kanun mecmuasıdır. Bizim vazifemiz yalnız ona tabi olmak ve müdahale etmemektir İçtimai bir hadise olsaydı onun muhassenatını edebiliriz, bunun için bir sual daha soracağım:

— Buyurunuz.

— İbadet nedir? dedim.

— İbadet kulun halikine karşı kulluğunu

(*Devamı s. 16 da*)

Ramazan geliyor

(S. 13 den devam)

taarruz ettiğimiz haklardan ötürü bizden sual soracak, bu suallere hazırlanmak lâzımdır. Bu haklar Allahın hakları, insanların hakları ve diğer mahlûkların haklarıdır. Allahın haklarının başında namaz, oruç, zekât gelir bu haklardan hesap vereceğiz bu haklar Allaha aittir. Hesapta bir hatamız var ise gene Cenabıhak büyüktür belki bizi affeder. Fakat o büyüktür bizi affeder diye bizim de vazifemizde tenbellik göstermemiz icabetmez.

Bir de insan hakkı vardır. Cenabı hak kendi hakkını daima affeder büyüklüktedir. Fakat kul hakkını kulu razı etmekle olur onun hakkını vererek helâlleşmak lâzımdır. Öyle ise mademki Allaha ibadet etmek vesilesi olan bu mübarek aya girdik. Her şeyden evvel üzerimizdeki kul haklarını da vermek ve kendilerinden helâlleşmak lâzımdır.

Bir de diğer mahlûkatın hakları vardır. Cenabıhakkın yarattığı bütün mahlûkatı gerek canlı ve gerek cansız olsun bizim elimizde bize müsahhardır. Biz onlara da hürmet etmeliyiz bize hizmet eden at, inek, öküz, koyun ve sair bütün hayvanata merhamet etmek onların gıdalarına bakmak zulüm etmemek takatları üstünde yük yüklememek onların haklarını teşkil eder. Velhasıl bu mubarek güne girerken gerek kul ve gerek diğer mahlûkat hakkını da gözeterek Allahın hakkını ifa etmek suretile temiz bir kalp ve kuvvetli bir imanla ramazana girelim aziz kardeşler.

Vâiz

(Dış haberler)

S. 12 den devam

ben de bir şey yapabildim diye kalbî bir sevinç duyayım; İşte o gün bu şerefe nâil olan evlât hazreti Enestir. Bu suretle hizmeti peygamberlde on sene bulunmuş hiç bir gün neden bu işi böyle yaptın? veyahut bunu böyle yapman lâzımdı diye kalp incitici bir söz işitmemişti, hiçbir kimsenin hoşlanmayacağı sözü söylememişti. *Mustafa konyalı*

Biraz Neş'e

(S. 14 den devam)

dükkânına getirdi. Bütün emirlerini yaptı paşa ayrılacağı sırada sarraf başından geçenlerin hikmetini sordu, paşa şu cevabı verdi.

— Kusura bakmayınız, oturduğum koltuğu gördünüzya, o koltuğa oturanın başına iki şeytan konar. İnsan etrafındakileri göremez olur.

Üstünden çok geçmeden emekli Sadrazam yine makamına geçer. Bay Mişon sabahleyin erken Babıaliye gider sadaret arabası gelir gelmez iki kat bükülerek:

— Davetlimin başına şeytan konmadan arzı tebrike geldim der.

Lâtifeci

Dört Kafa Taşı

(S. 15 den devam)

göstermek ve ona tenezzül etmek demektir.

— Öyle ise ibadetin unsurlarını etkik edelim. İbadette üç şey'i tetkik edebiliriz.

1 — İbadet eden kul,

2 — Kendisine ibadet edilen mabut,

3 — İbadetin kendisi. *(Devamı var)*

TASAVVUF

(S. 8 den devam)

girecek şekilde anlatıyor, fakirin en çok düşündüğü, eşek, semer, su ve destiyi getiriyor. Bununla teselli ederek ümitsizliğe düşmemesini ve esbaba tevessül edilmesi tavsiye edilerek bundan sonraki beyitlerlede şahın esbaba nasıl tevessül ettiğini anlatacaktır.

HAKKÂRİLİ

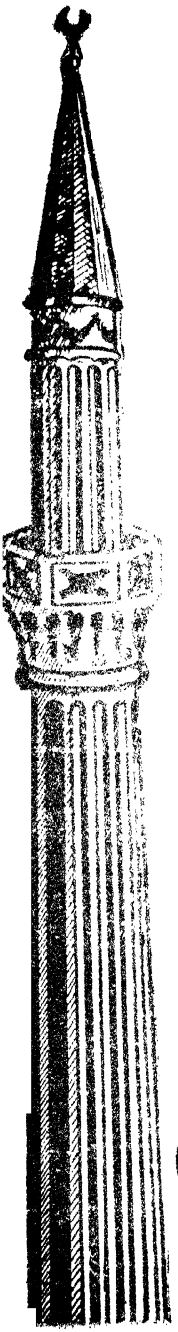
İlâhiyat Fakültesinde neler okunmalıdır.

(S. 9 dan devam)

oluncaya kadar devam eder. Ondan sonra üniversitede devam eder, buna rağmen bir üniversite mezunu yine maalesef tetebbu edecek derecede lisana vakıf olmaz. Diplomayı aldıktan sonraki tetebbuu sayesinde lisanını ikmal eder ve istifadeye başlar. Arabi ve Farisi orta ve lise programlarında bulunmadığı için ilâhiyat fakültesi müdavimi bu lisanları ayni zamanda da tahsil mecburiyetindedir. İslâm ilimlerinin mebadisinide bilmediği için başlangıç ilimlerinide burada tahsil edecektir. Bu hususiyet dolayisile ilâhiyat fakültesine girmezden evvel bir sene veya iki senelik ihzarı sınıflara ihtiyaç vardırki bu sınıflarda Arabi ve Farisi lisanlarını görecek ve İslâm dininin başlangıç ilimlerine vakıf olacaktır. Bu başlangıç ilimlerine vakıf olacaktır. Bu başlangıç temelini izah ettikten sonra gelecek yazılarımızda okunacak ilimleri ve bu ilimlerin şamasını yapmağa çalışacağız.

Abdurrahim Zapsu

Basıldığı yer — Aydınlık Basımevi

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dinî İlimler		*Dış Haberler*	
Kasidei Bürde şerhi		Haberler	
Tefsir	H. T. Hafidi	Hitabe	*M. Konyalı*
Hadis	Ehli Sünnet	Hac tarifesi	
Fıkıh	»	*İç haberler*	
Kelam	Tabib Zade	Haberler	
Tasavvuf	Hakkârili	Fitneye lüzum yok	*Mahfuz*
		Dört kafa tası	*A. ZAPSU*
		Biraz neşe (*Lâtifeci*)	
İlim münakaşaları:			
İlâhiyat fakültesi	3	Abdurrahim Zapsu	
İlim ve din münazaaları		Fahrettin Balantekin	

SAYI 40-14

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İctimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

SENE : 2 15 TEMMUZ 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. CİLT : 2 — Sayı: 40 — 14

Kasidei Bürde

TERCEME :

4 — Acaba âşık zan edermi ki? sevgi gizlenir. Sicim gibi akan yaş ve alevlenmiş kalp dururken

5 — Eğer aşk olmasaydı yıkılmış diyara benzeyen yanaklara göz yaşı akmazdı ve ban ağaciyle dağları hatırlamakla uyku terk edilmezdi.

6 — Nasıl aşkını inkâr edebilirsin ortada göz yaşı gibi ve kalp ıztırabı gibi iki şahit âdil varken

7 — Abra yazısı gibi aşk ıstırabı ve aşk zebunluğunu yanakların üzerinde öyle tesbit adilmiştir ki sanki ban ağacı (kırmızı boya veren bir ağaçtır) boyasile sarı gül üzerine çizgiler çizilmiştir.

İ Z A H :

Bundan evvelki üç beyit ile nefsinden sorduğu suallere cevap alamayınca maddî delillerle keyfiyeti isbat ederek aşkını itirafa davet ediyor ve diyor ki:

Ey âşık zan etme ki aşkını gizlemeye muvaffak olursun çünki mütemadî akan göz yaşı ve alevlerle yanan kalbin ıstırabını ketm edemezsin Eğer sen de aşk olmasaydı harab diyara dönen soluk yanaklarına göz yaşları akmazdı. Fahrıâlemin hatırasını yaşayan güzel kokulu ban ağacı ile yine onun hatırasını yaşatan ibadete çıktığı yüksek dağları düşünmekle gece uykularını terk etmezdin nasıl bu aşkı inkâr ediyorsun ortada sicim gibi akan göz yaşı ile daimî ıstırap veren aşk hastalığı gibi iki âdil şahid senin âşık olduğuna şahadet ediyor. Ayni zamanda gözünden a k t t ı ğ ı n kanlı yaşlar yanaklarında öyle izlerle aşkı teşhit etmiştir ki sanki mahir bir hattat (İberi) yazısı ile ban ağacından çıkan kırmızı boya ile sarı gül yaprağına benzeyen yanaklarında aşkın beratini çizmiş nakşetmiştir.

İbre ayni zamanda yüz yaşına derler. Bu manaya göre yüz yaşlarile yanaklarında çizgiler hasıl olmuş tur demektir.

A Yeromi

Tefsir

Elbakara suresinin (21) nci âyetin me'âli

«Yok yapamazsınız ki hiç bir zaman yapamıyacaksınız. O halde çırası taşlar ve insan olan o, ateşten sakınınız o, kâfirler için hazırlandı.»

TEFSİR:

Bu âyeti kerime küffarı kureyşi bütün mevcudiyetle ilzam ediyor kendilerine cevap verecek bir imkân bırakmıyor. İnsanlarda ilim ve yakin için şu vasıtalar vardır :

1 — Bedahet ; bir şeyin başka şeklilde bulunduğuna imkân olmıyan hakikatlere bedahet derler.

2 — Müşahede : Beş duygudan birisile görmek, anlamak ve bilmek demektir.

3 — Akli istidlâl : Böyle olduğu için akl kabule mecburdur şeklidir.

4 — Tecrübe : Yapılan herhangi tecrübede bir şeyin ayni netice vermesi demektir.

5 — İhbar : Başkası tarafından bu böyledir şeklinde verilen malûmattır.

Cenabıhak küffarı Kureyşe bu beş ilim vasıtasile ilzam ediyor buyuruyor ki :

1 — Kulum bulunan hazreti Muhammet vasıtasile gönderdiğim kur'anı kerimde şek ve şüphe yoktur, bu bedihi bir hakikattir. fakat siz bu bedahati bile bile inkâr ediyorsunuz.

Bu kelâm eğer kelâmı ilâhî olmasaydı onun gibi söylemek insanlar için mümkün olurdu. Madem ki siz bunun bir mislini yapamadınız öyle ise bunun kelâmı ilâhî olduğu bedihidir. ve gayrı kabili inkârdır. Siz bu bedaheti nasıl inkâr edersiniz ?

2 — Kur'an gizli bir şey değildir. Sizin müşahedenize arzedilmiştir. Görüyorsunuz ve işidiyorsunuz şu halde esbabı ilim olan müşahede ile de kuranın kelâmı ilâhî olduğuna inanmanız lâzımdır.

3 — Aklınızla da istidlâl edebilirsiniz bu istidlâl ile de kur'anın kelâmı ilâhî olduğuna inanmanız zarurîdir. Bu kelâm insan kelâmına benzemiyor ve bunun bir misli de yapılamıyor öyle ise kelâmı ilâhidir aklî istidlâd ile iman etmeniz lâzımdır.

4 — Tecrübe bu kelâmı ilâhimidir ? Değilmidir ? Tecrübeye baş vurunuz size teklif ettik bütün güvendiklerinizi bir araya toplayınız.

Bir suresinin veya bir âyetinin benzerini yapınız dedik siz de tecrübe ettiniz bu tecrübeden de anladınız ki bu beşer kelâmı değildir. Benzeri yapılamaz.

Onun için bu âyeti kerimede onları tekdir sadadinde «yok yapamıyacaksınız» şimdi yapamadığınız gibi bundan sonra da yapmağa imkân yoktur diye münkirlere kat'î bir ifade ile imkânsızlığını ihtar ederek dine davet ediyor.

Fakat bu münkirler bu kadar kat'î delillere rağmen yine inkâr ettikleri için kur'an nurunu alamazlar. Onları tehdit ederek :

Çırası ve odunu insanlarla taşlardan bulunan ateşten sakınınız. O cehenneme atılan insanlarla taşlar çıra gibi yanarlar. Burada (insan ile taş) kelimesini beraberce ve birbirine atf buyurarak irad buyurulmasında cehenneme lâik olan insanlar da taşlar gibi hissizdirler. Taş kadar düşüncesiz olan münkirlere bu ateş hazırlanmıştır işareti vardır.

Ehli Sünnet

Büyük bir ihtiyacı karşılamak azmile seri neşriyata başlamıştır. Birinci sayısını teşkil eden Ramazan hediyesi çıkmıştır. Bu eserde orucun bütün ahkâmı vardır. Oruç nasıl tutulur ? Neler orucu bozmaz ? Neler orucu bozar?

Kefaret ne demektir?

Kefareti mucip olan ve olmıyan haller

Oruç meselesinde Şafilerle Hanefiler arasında farkı bu eserde görüp ve oruca dair bütün şüphelerinizi izale edersiniz.

Bundan başka :

1 — Namaz ve ahkâmı
2 — Abdest güsül ve ahkâmı
3 — Helal ve haram
4 — Düşünüyorum ve soruyorum ?
5 — Din ve kin eseri de çıkmıştır.

Toptan satanlara % 20 tenzilât vardır

HADİS

Buhari şerifin 21 nci hadisinin me'ali :

Ebu Said-ü lhüdri radiyallahü anh :

Şöyle demiştir : Nebiyyi mükerrem sallallahü aleyhi cennet vesellem buyurduki ehli cehennem ehli cehenneme girdikten sonra Allahü Taalâ hazretleri: Kimin kalbinde bir hardal danesi ağırlığında iman var ise (ateşten) çıkarınız» diye ferman buyuracaktır. Bunun üzerine (bu gibiler) simsiyah kesilmiş oldukları halde çıkarılıp nehri haya (yahut nehri hayat veyahut da nehri hayâ) içine atılacaklar ve (orada) sel uğrağında kalan yabani reyhan tohumları nasıl (süratle) biterse öyle bitecekleridir. Görmez misin? Bunlar ne güzel sapsarı olarak (iki tarafa) sarılarak sürer.

Bu hadisi şerifte geçen (nehri hayat) bir rivayete göre (nehri haya) bir rivayettede hamza ile (nehri haya') gelmiştir.

İZAHAT:

,Bu hadisi şerifle iman sahibinin ebedi olarak cehennemde kalmıyacağını emrediyor.

İman Cenabı hakka ve cenabı hak tarafından peygamber olarak gönderilen Hazreti Muhammed aleyhissalâtü vesselâm efendimizin Peygamberliğe ve allâh tarafından Muhammed aleyhisselâtü vesselâma gönderilen Kuranı Kerimin heyeti umumiyesine inanmaktan ibarettir. İman bir küldür. Tecezzi kabul etmez. Ahkâmın bir kısmına iman edipte bir kısmına iman etmemek iman değildir. Şektir ve tereddüttür. Şek ve tereddüt ise iman olmaz.

Fakat Cenabı Hakkın varlığında veyahut sıfatlarında şüphe eden veyahut ona şerik koşan veyahut Fahrialem efendimize lâyık olmıyan bir şeyi isnad ederek onun Peygamberlik şanına nakise getirecek bir düşünce veyahut harekette bulunsa veyahut Kuranı kerimin Allah kelamı olduğuna şüphe getirse veyahut kur'anıkerimde yazılı ayetlerin bir kısmını kabul ederek diğer kısmı reddetse böyle insan imandan ayrılmış demektir. Çünki imanını parçalamıştır. veyahut bilmiyerek Kuranı kerimle, peygamber efendimizle, veyahut herhangi bir âyetle istihza ederse enun iman la alâkası yoktur.

Hetta birisi hayatında bir damla içki kullanmazsa fakat muhavere esnasında içkiyi medhederse ve onun haram olmadığını iddia ederse içmediği halde o adam imandan ayrılmıştır.

Veya hod adam bütün hayatında bir tek namazı geçmemiş ve beş vakit namazınada müdavim olursa fakat (ben bu namazı Allah için değil sırf vücudum için kılıyorum çünkü içinde bütün mafsalları oynatan bu hareketleri idman olarak kabul ediyorum) derse namaz kıldığı halde namazı Allah tarafından farz olarak emredilmiş bilmezse o iman sahibi değildir.

Bilâkis geceli ve gündüzlü sarhoş olduğu halde içkinin haram olduguna ve dince memnu olduğuna inanır fakat (ne yapayım alışmışım Allah beni kurtarsın) diye dua ederse o adam iman sahibidir.

Hayatında namaz kılmamış fakat iman üzerinde olmakla beraber namazın farz olduğunu ve bütün müslümanlar tarafından kılınmak lâzımgeldiğini bilir iman ederse o adam iman sahibidir.

İşte böyle olanların kalbinde iman mevcuttur. Fakat Allahın emrettiğini yapmaz haram kıldığını yapar imanına şek ve şüphe sokmazsa bu gibi adamlar kıyamet gününde cezaları nisbetinde cehennemde azap görür. Ondan sonra taraf barıdan cehennemden çıkarılarak hadis me'alinde geçen (hayat) nehrinde veyahut (haya) nehrinde yıkanarak tekrar iman mukabilinde cennete gireceklerdir.

Gençlerin zihinlerini kurcalıyan bir noktayı izah etmek mecburiyetini hissediyorum.

Bir takım gençlerden şöyle bir fikir duydum. Beşeriyete bu kadar hizmet gören (Edison) niçin cehennem azabına lâyık olsun da filân sarhoşun iman vardır diye (cennete) girsin. Beşerin riayet etmesi lâzım gelen hakların başında (Allah hakkı) gelir. Allaha karşı olan haklardan en mühimide Allahın ulûhiyetine karşı olan (iman) hakkıdır.

İman edilmesi zaruri olan şeyleri dahi Cenabı hak göstermiştir. Bu noktalara iman eden Allahın hakkına riayet etmiş ve onu ebedi a-

(Devamı s. 16 da)

FIKIH

Teyemmüm :

Cenabıhakkın bu ümmete verdiği lûtuflardan birisi de teyemmümdür. İbadetler abdestle olur. Güsll mucip hallerde de boy abdesti için yani güsletmek lâzımdır. Gerek abdest ve gerek gusül su ile olur. Su bulunmadığı veyahut su bulunduğu halde istimaline imkân butunmadığı halde İslâm ibadet etmiyecek mi? Yaradanının huzuruna çıkmayacak mı? Cenabıhak su bulunmadığı vakitte de toprakla teyemmüm ederek ibadetleri meşru kılmıştır. Âyeti kerimede (said) tâbiri vardır ki: said bir yüzü demektir. Toprak ve toprak cinsinden olan her şeye şamildir,

Âyeti kerimede (tayyib) tâbiri de vardır. temiz demektir. Yoksa pislenmiş ve kurumuş toprakla teyemmum edilmez.

Teyemmüm abdeste bedel olduğu gibi gusle de bedeldir. Çünki hem büyük ve hem küçük abdest teyemmüm de birleşmiştir.

Teyemmümün sebebi: Abdest ve gusul yerine ibadet etmek imkânını vermektir.

Teyemmümün rükünleri: Yüzünü ve kollarını temiz toprakla veya toprak cinsinden bir şeyle meshetmektir.

Teyümmümün vacip olmak şartları:

İslâm olmak; İslâm olmıyana vacip olmaz, âkil olmak; delilere teyemmüm vacip değildir. Baliğ olmak; bulûğa ermiyenlere teyemmüm vacip değildir. Hades bulunmak; yani abdesti olmamak veyahut guslü mucip bir halde bulunmak, su bulamamak veyahut su meveut olduğu halde kullanmak imkânını bulamamak.

Teyemmümün sıhhatinin şartları:

Birinci şart:

Niyet etmektir. Nlyet etmek için elini toprağa vurmak zamanıdır. Niyetle namaz kılabilmek için abdestsizlikten kurtulmağa, veyahut namaz kılmasını helâl etmeğe: veyahut taharetsiz helâl olmıyan ibadetleri helâl etmeğe niyet ettim demek lâzımdır. Yoksa kur'an okumak için teyemmüme niyet ettim derse bununla namaz kılınmaz. Yani insan teyemmüm niyetinde namazı kılabilmek için bir kasit olmalıdır.

İkinci şart:

Teyemmüm edebilmek için özrün mevcudiyeti lâzımdır özrün envaı:

A — Abdeste veya gusle kifayet edebilecek miktarda bulunacak şehrin içinde bulunsa bile tahminen (400) bin adım uzakta bulunmak

B — Gusül ettiği taktirde hastalanmaktan veyahut mevcut hastalığı şiddetleneceğinden korkmak

C — Soğuk olup barınacak yer ve yurd bulamamak.

Ç — Şehir olduğu halde hamam parası bulamamak.

D — Güsletmekten bazı azasının telef olması veya hasta olması korkusu bulunmak?

E — Suya gittiği taktirde düşmanlar tarafından kendi nefsine veya malına veya ırzına veyahut elinde bulunan emanete tecavüz edilecek korkusu bulunmak.

F — Müflis borçlu suya giderse kendisini tevkif etmek ihtimali bulunmak.

G — Elinde biraz su bulunuyor bu suyu sarfederse biraz sonra kendisi veyahut kafile arkadaşlarından birisi veyahut yanındaki köpeği susuzluk çekeceği korkusu bulunmak.

H — Yanındaki su ile zarurî olan hamur yapmak, yemek yapmak gibi bir şeyde kullanmak ihtiyacı bulunmak.

(Devamı s. 16 da)

—Kelam—

Yazan: TABİB ZADE

8 — Allah yoktan yaratır (tekvin) yoktan yaratmak demek hiç bir mevaddı iptidaiyeye ihtiyaç olmadan bir eseri vücude getirmek bir münasebetle daha evvel de buna işaret etmiştim.

Sani, ya mutlak olur veya mukayyet olur. (Mutlak) demek hiç bir kayda ve hiç bir şarta bağlanmadan hareket edebilmek veya yapabilmek kudreti. (Mukayyet) demek şart ve kayda bağlı olarak hareket edebilmek.

Bir marangoz tahta, çivi, tutkal gibi iptidaî maddeler yine keser, destere, rende gibi avadanlıklar olmazsa bir masayı vücude getiremez. bunların hepsi olsa bile marangozluğı bilmezse yine güzel bir eser yapamaz.

Şu halde bir masanın vücude gelebilmesi için bir sani yani masayı yapabilecek kudrette bir marangoz ister. Marangozda da yapabilmek mahareti lâzımdır. Bu maharet olduktan sonra iptidaî mevad ve avadanlık ister. Marangozun kudreti üç şeyle mukayyettir.

1 — Maharet
2 — İptidaî mevad
3 — Alât ve edevat

Halbuki Cenabıhakkın halketmesi için ne öğrenecek bir maharet ne iptidaî mevad ve ne de alât ve edevat istemez onun kudreti mutlaktır o kudret karşısında hiç bir bağ hiç bir kayıt ve şart yoktur. Allah olması itibarile (ol) diye emreder O iş de hiç bir şey olmadan meydana gelir.

Ufak bir misal verelim :

Erkek ve kadının birleşmesile bir çocuk vücude gelir. Fakat Allah dilemezse ve istemezse ya erkeğin veyahut kadında doğurtmak hassasını alır. Dünya bir araya toplanırsa o kadını doğurmak imkânını veremez. Veyahut o erkeklere doğurtmak kabiliyeti yapamaz. Bu suretle evlâttan mahrum nice nice aileye rast lıyoruz.

Ayni zamanda bir çok fakirler de evlât istemedikleri halde kendilerine bol bol çocuk verilir. Her birisinin yaradılışında bir hikmet mevcuttur. İnsanın beğendiği çocuğu en fena çıkar bilakis beğenmediği çocuğu çok faideli olur.

Çocuğun hilkatine dikket edelim :

Fen bize şöyle anlatır. Erkek ve kadın birleşince bir zerre diğer bir zerre ile birleşiyor. hüceyre denilen ufak bir zerre oluyor bu hüceyreler çoğalıyor vücut teşekkül ediyor. Dokuz ay sonra dünyaya geliyor ve bundan sonra da tagaddi ediyor, yaşadıkça büyüyor ve insan olarak vasıf alıyor.

Bu hadiseye biraz nazar edersek ortada hiç bir şey yok iken iki taraf arasında bir temayül hasıl oluyor. Bir takım vesileler ve sebepler doğuyor nihayet çift birleşiyor ortada bir şey yok iken araya gelecek iptidaî maddeler ve alet ve edevat yok iken tek bir irade ile (ol) emrile çocuk teşekkül ediyor, doğuyor, dünyaya gelerek her gün bir takım hislerle hisleniyor, büyüyor, bir takım ahlâklara, seciyelere, faziletlere malik oluyor veyahut ahlâksızlıklar, faziletsizliklere alışıyor nihayet beşeriyete faideli veya faidesiz olarak hayatını geçirdikten sonra ölüyor yine hiçliğe kavuşuyor. Bir marangozun vücude getirdiği masa (mukayyet sani) tarafından yapıldığı için şart ve kayde bağlıdır.

Fakat bir âlimin dünyaya gelişi (mutlak sani) olan Allah tarafından (ol) emrile vücut bulduğu için iptidaî ve avadanlıklara ihtiyaç his etmemiştir. Ancak mutlak kuvvete malik olan yaradan bir takım kanunlar halketmiştir. Her eser bu kanunları dahilinde vücude gelir bununla beraber Cenabıhak bu kanunlara da bağlı değildir. Dilerse kanunu bozar kanunsuza halkeder dilerse kanunu dahilinde yapar.

(Devamı s. 16 da)

TASAVVUF

HAKKARİLİ

43 — Şeh tabiban cami kerd ez çep ve rast
Küftü cani her du der desti şümast
44 — Cani men sehlestü cani can ust
derdü mendem hasteem dermaanem ust
45 — Herki derman kerdü mercani mera
Bürdü gencü dürrü mercani mera

TERCEMESİ:

43 — Şah sağdan ve soldan doktorlar topladı. Dedi ki her ikimizin canı sizin elinizdedir

44 — Benim canım kolaydır. Fakat canımın cananı odur. derdlere tutulmuş hastayım dermanım da odur.

45 — Her kim ki benim sevgilimi tedavi ederse o benim hazinelerimi, incilerimi ve mercanlarımı kendisine almış demektir.

İZAHAT.

Mevlâna zahirî ve maddî bütün nimetlere nâil olan ve hiç bir şeye ihtiyacı bulunmayan şahın telâşını ve kederini tasvir ederken diyor ki:

Şah maddî bütün tedbirlere baş vurarak sağdan ve soldan doktorlar topladı. Her türlü maddî fedakârlıklar yaptı. Sanki hayat doktorların elindedir, dlye yalvarmağa başladı ve dedi ki: aman doktorlar ikimizin de canı sizin elinizdedir. Sizi maşukamın canını kurtarırsanız benim de canımı kurtarmış olursunuz ben kendi canıma ehemmiyet vermiyorum canımın canı olan ma'şukamın hayatına ehemmiyet veriyorum.

O kurtulursa ben de kurtulurum, o ölürse ben de ölürüm eğer siz bu hayatı kurtarırsanız benim hazinemdeki bütün inciler mercanlar size verilecektir.

Bu tasvirle Mevlâna aşıkın maşuka karşı olan heyecanlı ve fedakârlığını izah ediyor.

Aşk öyle bir şeydir ki insanı benliğinden her şeyden vaz geçirir. Yalnız maşukunu görür. her halinde maşukile beraber maşuk kendisine her şeydir.

Mecnuna diyorlar ki:

Leylâ dediğini kızcağız simsiyah bir şeydir buna niçin gönül bağlıyorsun cevaben diyor ki:

Misk dediğin şey de siyahtır ve siyah olduğu kadar kıymetlidir.

Aşkın muazzam tesirlerinden bahsederken arap edebiyatında meşhur olan bu hadiseyi anlatmak faideli olur.

Âşık derdini kimseye anlatamıyor kimseden bir teselli bulamıyor. Çöllere düşer nihayet çölün ortasında dikdiği taşa şu mealde bir beyit yazıyor.

«Ey âşık zümresi, Allah aşkına bana anlatınız. Aşk bir genci sıkıştırsa o genç ne yapsın ?» Âşık gittikten sonra ordan geçen şair de şu me'alde bir cevap yazar.

«Hevasile müdara yapar bütün sırlarını ketmeder. Her dediğine itaat eder boyun eğer» Aşık cevap verdiğini görünce şu me'alde bir niyet yazar:

«Gençliği öldüren aşkla nasıl mudara yapılır; o her gün ruhu parçalıyor» şair tesadüfen oradan geçer beytine cevap yazıldığını görünce şu me'alde bir cevap yazar.

Sabra takat getirmeyince ve sırrını ketmedemeyince böyle bir aşka ölmeden başka faidelişey olmaz, şair gider. Âşık gelip bu cevabı okuyunca heyecanı tamamile artar şu cevabı yazar.

«İşittim ve emre itrat ettim ondan sonra da öldüm selâmımı tebliğ ediniz o maşuka ki beni vusülden men ediyordu»

Düşüp taş altında can verir şair tekrar

(Devamı s. 16 da)

Fikrî Münakaşalar :

İlâhiyat Fakültesinde neler okunmalıdır

Geçen makalede açılacak İlâhiyat Fakültesinde ihzari sınıflara ihtiyaç olduğunu izah etmiştim ve fakültenin bugünkü bususiyetlerini anlatmıştım. Bu yazı ile de okunacak dersle rin şamasını yapmağa çalışacağım.

Eski medrese hayatını ve ayni zamanda mektep ve üniversite hayatlarını bizzat tattığım için bu üç müessesenin ihtiyaç ve zaruretleri ni pek yakından tanımış bir fert sıfatile salâ hiyete dayanarak ve on bir senelik hocalık çağından da tecrübeler katarak bu şamayı yap mağa cesaret ediyorum.

İhzarî sınıflarda okunacak dersler :

1 — Arapça lisan dersi :

Burada eskiden olduğu gibi emsele, Bina, maksud, izzi, merah, avamil, izhar, kâfiyeyi sıralamak ne mümkündür ve ne de ihtiyaç vardır.

A — Sarfı ilmi :

Arap lisanının bünyesini teşkil eden Sülâi ve rubaî kelimelerin muhtelif sıgaları öğretilecek; bunlardan müteşekkil unsurları gösterilecek; sigaya ilâve edilen zayit harflerin manalara tesir dereceleri anlatılacak iştikak ilminin pek derinliklerine girmeden çokça müstammel kelimelerin tahlilleri ve terkipleri gösterilecektir.

B — Nahiv ilmi :

Cümlenin envai ne sureti teşkülü ve hare kenin lisan kavaidinde oynadığı rolü merfuat mensubat ve mücerreat kısımları sathi olarak öğretilecek.

C — Tatbikat :

Muhtelif parçalar ezberletilerek bunların üzerine sarf ve nahiv tatbikatı yapmak bir esilden olup muhtelif sıgaların tasrifatını takip etmek, muhtelif kıraat kitapları okutmak i'rabın düzgün okunmasına dikkati çekmek.

2 — Farsça lisan dersleri :

A — Farsça zamirlerle mastarlar gösterilecek mastarların envai ve bu mastarlarla te şekkül edecek sıgaların şekilleri.

B — Cümlelerin teşhil sureltleri ;

C — Gülistan kitabının başından başlıyarak takip etmek

3 — Akait dersleri :

İslâm itikadının ana hatları :

I — Allaha iman
II — Meleklere iman
III — Kitaplara iman
IV — Peygamberlere iman
V — Ahret gününe iman
VI — Kadare iman

Bu altı unsurların izahatını öğretmek.

4 — İbadet dersleri :

A — Suların envai ve necislerin envai

B — Guslün sebepleri, farzları ve sünnetleri

C — Abdestin farzları ve sünnetleri ve edebleri

Ç — Namazın farzları, sünnetleri ve edebleri

D — Cuma ve bayram namazları

H — Cenaze namazı

V — Orucun farzları ve ahkâmı

Y — Zekâtın sureti tediyesi

Z — Haccın ahkâmı

5 — *Kuranı Kerim* :

A — Kuranı kerim okutmaya başlanacak, okuma edepleri gösterilecek

B — Kısa sureler ezberletilecek

C — Kuranı kerim hakkında umumî malûmat ve kuranın kelâm ilâhı olduğunu isbat eden delâil gösterilecek.

Ç — Tecvid hakkında umumî malûmat ve muharric huruf hakkında malûmat verilecek.

6 — *İslâm hakkında umumî malûmat* :

A — Hadis ne demektir ve nasıl toplanmıştır.

B — ictihad ne demektir?

C — Müctehit kime derler? Hanefi, Şafii, Maliki ve Hanbeli mezhepleri hakkında umumi malûmat

Ç Tasavvuf ne demektir? Muhtelif tarikat sahipleri hakkında umumî malûmat

D — Kelâm ne demektir? Felsefe ile İslâmiyet arasındaki münakaşalar hakkında umumî malûmat.

E — İslâm dini hiç bir vakit ilme taarruz teşkil etmediği İslâm dini ile ilmî daima bir birini ikmal ettiği diğer dinler gibi ilme mugayir bulunmadığı hakkında umumî malûmat.

7 — *İslâm tarihi* :

A — Enbiya tarihi : Cevdet paşanın kısası enbiyasında tasnif edilecek.

)Devamı sayfa 15 te)

İlim ve din münazaaları

ADLI ESER ÜZERİNDE İNCELEMELER

Yazan: Fahrettin BALANTEKİN

Gerek İranda müşahede edilen bu din başkanlığı gerekse gördükleri yerde efsanelerden edindikleri bilgiden çok başka varlıklar ve olaylara tesadüf etmiş olmaları Yunanlıların dinlerine olan bağlılıklarını azaltan amillerden olmuş, İskenderiyede tesis edilen kütüphanenin beşer zekâsını ve efkârını açmak bakımından büyük yardımı dokunmuştur. İnsanlar bütün bu vukuat ve müşehedat neticesinde anlamışlardır ki etrafta her şey tebeddül eder. Ölüm hayata, hayat ölüme halef selef olur. Herkesin ve her şeyin ölmekte olduğu bu dünyada ölümden istinkâf imkânsız ve korkmak akılsızlıktır Bir nehrin suları daima akar. Fakat zehirli şekli asla değişiklikler görünmekle beraber aslı gayri mütehavvil kalmaktadır ki değişmeyen bu asıl feza ile cüz'ü fertler ve kuvvetten başka bir şey değildir. Şunu bilmek kâfidir ki: Cihanda her ne kadar nafiz bir kudret varsa da bir zat, bir şahsi âli yoktur. Göze görünmez bir kuvvet varsa da müteşekkil, müteşehhis bir ilâh yoktur. "Draper bu fikirleri Zenondan almıştır„

Tesadüfî denilen şeyler bir takım meçhul esbabı müessisenin eseridir. Tabiat mukavemet edilemez bir takım kanulara tabidir ki bunlar kâinatı "gayri ihtiyari hareket eden bir makine„ haline koymaştur. Dünyayı dolduran "hayat kuvveti?„ Saffeti derun erbabının ilâh dediği şeydir!.....

Merhum Ahmet Mithat efendi tarihî askeri, ilmî hakikatları kabul ediyor. Draperin bu hakikatları kendi zihniyetini telkine ve gayesinin tahakkukunu temine alet ettiğini lüzumsuz ve yersiz tafgilâra giriştiği belirttikten sonra diyor ki:

(Kadîm Yunanlıları esatiri dinlerini rağbetten uzaklaştıran şey vukuatın, hadisatın zekâ ve düşünme üzerindeki müsbet tesiri olarak görülebilir. Fakat Batıl fikirler ergeç idrak edilecek hakikatlar karşısında çürümeğe zaten mahkûmdur. Ancak batı Asyada keyfiyet böyle olmamıştır Binaenaleyh bunu umumileştirmek hatadır. Batı Asyada «Bundan maksat İran, Arabistan ve civarıdır», Batı dinlere rağbeti azaltan değil onları derhal ortadan kaldıran iki yıldırım yardır ki bunlardan birisi Kur'anın gösterdiği hakayık diğeri kılınç kuvvetidir. Şu hal gösteriyorki Draperin iddiası bir umumiyet ifade etmez. Draper bazı felsefi mesleklerin tasavvurlarını ele alarak bir ilâh mevcut olmayacağını ileri sürmekte ve kâinatı muazzam bir otomata benzetmektedir.

Fakat kitabında çok yerde kendisininde itiraf ettiği gibi insanlar hadiseleri ve hakayıkı tamamile idraktan acizdir. Bir yandan bu aczi itiraf ederken diğer yandan hadiseler üzerindeki müşahade ve idrake dayanarak kâinata yalnız tabiat kanunlarına tabi muazzam bir otomat olarak telâkki etmek büyük bir gaflettir. Müteşehhis bir ilâhın mevcut olmadığı keyfiyeti ise münhasıran Katolik telâkkisine karşı kullanıldığı için üzerinde durmağa lüzum görmüyoruz.

İskenderiye kütüphanesi hakikaten ilmin ilk kaynağı olmuştur. Bu kütüphanenin tesisinde mevcut bilgilerin toplanıp muhafaza edilmesi, ve temin edilmesi gibi maksatlar gözetilmiş ve bu uğurda lâzımgelen bütün fedakârlıklar yapılmıştır. Bunların hikâye edilmesi zaittir. İlmî hakikatlerin araştırılması için takip edilen istidlâl, istikra ve tecrübe yollarının da burada münakaşası boş ve lüzumsuzdur. Tecrübenin bu sahada büyük bir kıymeti olduğu gayet tabiidir.

«Falan mağarada bir peri var imişte girenlere şiirler şarkılar okur ve işidenleri o anda helâk eylermiş» şeklinde bir efsanenin hakikat olamıyacağına inandırmak için ilmin bu kadar ilerleyiş kaydetmesine asla lüzum yoktur.

Dış Haberler

Mekkede çıkan (Elhac) mecmuasının onuncu sayısından alınmıştır.

* Singafurda : Bu sene Cavadan pek çok hacılar hacca hazırlanmıştır. Simdiden deniz şirketlerile anlaşarak harekete hazırlanmaktadırlar.

* Türkiye hacıları : Uzun bir inkıtadan sonra geçen sene Türkiyeden bir çok hacılar gelmiştir. Türkiye halkının bu ziyaretlerinden büyük sevinç duyduk. Aldığımız malûmata nazaran bu sene de pek çok hacılar gelecektir.

* Suriye ile Medine arasında: Kara yolu ile Medineye gidebilmek için Suriye ile Suudi Arabistan tarafından tayin olunan heyet Şam ile Medine arasındaki demir yollarını tetkike başlamıştır.

Bağdatta çıkan (Es sicil) gazetesinden alınmıştır.

* Yaklaşan rahmazanı şerif dolayisile ramazana hörmet için bir tamim yapılmıştır. Bu tamimde başlıca şu maddeler vardır.

1 — Alenen oruç bozmak memnudur.

2 — Gündüzün lokantalar kahvehaneler kapalı bulundurulacaktır.

3 — Radyolarda yalnız havadisler, ajanslar, hitabeler ve kuranı kerim dinlenecek.

4 — Sinema tiyatro gibi safahat yerleri kapalı bulunacaktır.

Hacılar için Suriyenin tedbiri :

*Ahvali harbiye dolayisile kara yolu ile Medinei Münevvereye gitmek mahzurlu görülmüştür. Bunun için seyriseferin vapur veyahut tayyare ile yapılması muvaffık görülmüştür.

* Bu defa (Elhac) mecmuasına ek olarak hac tarifesi neşredilmiştir. Mekkeden aldığımız bu tarife bütün İslâm dillerile yazılıdır. Türkçe kısmını aynen neşrediyoruz.

1367 Senesine Mahsus Hacılar tarifesi

1 — Mubadelatinl İngiliz isterlini veya Irak Dinari ile veya bu paralara muadil kıymette paralarla tedavül yapan memleketler için her Hacıdan:

İngiliz Isterlini Şilin

36 10 İntikal ücretlerinden mada Hac rusumu Delil, Vekil, Zemzemcilerle Hayriye müesseselerine ve benzerlerine her Hacıdan :

Her şahsa Mahsus Otomobil Kirası

Medineyi Münevvereye		*Arefat ve Munaya*	
Gidiş	*Dönüş*:	*Gidiş*	*Dönüş*:
İngiliz İsterlini		İngiliz İsterlini	
24		9	
12		4	
8		3	

Ciddeden Mekkeye

Gidiş : *Dönüş* :

İngiliz İsterlini

6

3

2

2 — Mısır lirasile Tedavül yapan memleketler :

Mısır Lirası	Milim	
36	590	İntikal ücretlerinden mada hac rusumu Delil, Zemzemci, Vekil ve Hayriye Müesseselerine ve bunlara benzerlerine beher Hacıdan :

Her şahsa Mahsus İntikal ücretleri:

Medineyi Münevvereye Gidiş Dönüş:		Arafat ve Munaya Gidiş Dönüş:	
Mısır Lirası	Milim	Mısır Lirası	Milim
23	400	8	775
11	700	4	388
7	800	2	925

Ciddeden Mekkeye Gidiş Dönüş

Mısır lirası	Milim
5	850
2	925
1	950

Birinci mevki : Otomobil

İkinci mevki : Otobüs

Üçüncü mevki : Kamyon

National and benefical foundations.

S. Ryals

(Devamı s. 16 da)

Medinei Münevverede okunan Türkçe Mevlût dolayısile aziz hemşerilerimizden Bay Mustafanın hitabesine devam ediyoruz.
(Geçen nushadan devam)

Aşkı Muhammedî ile yanan yürekler o zevat mukaddere kollarile Fiilleriyle öyle ihlâslar izhar etmişlerdir ki maldan, candan geçmek fedakârlıklâr yanlarında pek küçük kalmış, artık o zatın ahlâk ve terbiyesine şahit olanları tefekkür ediniz neler hazırlayacaksınız o üstadı âzamdan ameli ders alanları nasıl bulacaksınız!

Pek alâ biliyorsunuz ki serdarı âlem olan Fahrikâinat zulmetlere boğulmuş asırlarca karanlıklar içinde yaşayan bir vatanda dünyaya gelmişti. Onun doğmasını bütün dünya bekliyordu, beşeriyet o hakikat güneşinin tulûunu intizar ederken büyük bir boşluk içinde yaşamış, insanlık şems hakikatinin eşrafı uzadıkça bir takım hurafetlere ve bir çok dalâletlere dalmıştı.

Resuli kebir ve halik kâinatın varlığını âleme tanıtmak, ona şâibesiz ibadet etmek yollarını göstermek gayesile doğmuş beşeriyeti mekârim ahlâkını ziynetlemek için bais olunmuştu. bu vazifeyi bihakkin başaran hazreti peygamber on dört asır zamanın nurlu izlerile parlamıştır, Velâyemuut eserlerile dünya durdukça parlayacaktır. Ahlâk ve fazilete numunei imtisal, hakikat bendelerine muktedahi kalacaktır. şa'şaadar bir güneş gibi şek ve şüphe endişesi içinde kıvranan mülhedlere ragmen hakkı batılı ayıran getirdiği o hitabı âzim daha çok yaşayacaktır; o bir nuru ilâhidir söndürmek istiyorlar fakat çatlasalar da gayzlarından geberselerde Allah nurunu idame ettirecektir.

Efendiler! Nübüvvet güneşi doğmazdan evvel ruhlara bir kâbus çökmüş, kalpler en yırtıcı hayvanlara rahmet okutacak vahşetlere zulümlere mesken olmuştu. Ehemmiyetsiz hadiseler binlerce insanın kanını döküyor, insan oğlu evlâdını diri diri topraklara gömüyordu evet, bütün âlemlere rahmet gönderilen peygamberimiz doğdu. Onu idrak edemiyenler alel âde bir fert dünyaya geldi zan ettiler fakat o, hakikatte a'lay gelmez Allah etrafında dönen bir güneşti. Onun da etrafında dönen tevabı sını, yıldızları vardı, fem saadet canile, malile kendinin yardımına koşanları semadaki yıldızlara teşbih ederek kendinden sonra onlara iktida etmeği ayni bir hidayet saymıştı.

«Eshabı . . . . . ektitim ehdiyetim» hadisini çok defa işittik. Ne ulvî bir bir teşbih karşısındayız: Güneş başka bir âleme doğunca bizim semamızda nasıl ki yıldızlar belirirse Cenabı peygamberde irtihal darü beka edince semay imanımızı aydınlatan o yıldızlar oldu, onlara iktida etmeğe imanımıza saldıran fırtınardan, itikadımızı sarsacak şüphe kasırgalarından kurtulacaktık, Semadaki yıldızlar dünya durdukça nasıl bakılırsa yer yüzüne doğan o yıldızlarda vücude getirdikleriveserlerile tarih beşerde akıllara hayret veren inkılâplarile bakidirler. Ulemai ensab insanda — asırlar geçsede — büyük dedesinden bir kan vardır dermiş acaba asrı saadetteki doğan o imandan bu asırdaki yaşayan müslümanlara intikal etmiş bir kıvılcım yok mudur? Semai nübüvvetin eşrafile o sineler yanar dağlar gibi kükremiş bir avuçken binlerce düşman ordusunun içine atılıp kuvvetlerini tarümar etmişler, ateşe atılan kar topları gibi karşılarında düşman kitleleri eriyordu. Az zaman içinde yer yüzündeki bağı kuvvetler, sürekli saltanatlarla mağrur yaşayan devletler kendilerine ram olmuştu. Acaba o fedailerin emelleri, kalplerinde büyüttükleri gayeleri ne idi? onlar dayıktıkları zalim devletlerin inkisasile tekrar zulüm dünyasının idamesine, şark âleminin bekasına mı uğraşacaklardı? Hayır, hayır efendiler onlar yer yüzünde öyle bir nizam adalet uyanırmışlardı ki bugün düşmanları tarafından bile istihsanla karşılanıyor o adalete meftun oluyorlar, burada mühim bir nokta hatırlara gelir. Peki amma istihfafla karşılıyorlarda niçin o dine iman edip nizomını kabul etmiyorlar? Şurası hatırlardan durulmasın ki: Hidayet yalnız Allahın elindedir. O istediğini hidayete, dilediğini dalalete sevk eder. Hidayet anahtarı ancak yed kudretle çevrilir, o hazreti Peygambere bile verilmemiş « . . . . . » âyeti celilesi malûmdur. Bin me'âli ya Muhammed sen sevdiğini veya dilediğini hidayete sevkedemez. belki hidayet yalnız Allahın elindedir. O istediğine hidayet, dilediğine delâlet mührünü basar.

Tekrar hulefai Raşidin asrına dönelim de o din mücahitlerine nazar edelim.

İç Haberler

* Ehli Sünnet gazetesine yazı yazdığı için tehdit mektubu alan Bay Abdülhalimin müracaatı üzerine tahkikata girişilerek imzasız mektubun yazısı Şemsettin Yeşilin çok samimi dostu olan şoför Ali'ye zarfın üstündeki yazının Şemsettinin talebesi kitapçı Nurettine ait bulunduğu ehlivukuf raporundan başka kimyayı adlice verilen fenni rapordan dahi anlaşılmıştır. Bunun üzerine mücrimlerin Türk ceza kanununun 181 inci maddesinin üçüncü fıkrası mucibince tecziyesi taleb edilmiştir. Bu maddeye göre ceza 2 seneden 5 seneye kadardır. İlmî münakaşalar arasına fuzulî olarak giren mütecavizlerin bu suretle cezaya çarpılması hürriyeti efkâr noktasından erbabı ilim ve irfana büyük ferahlık vermiştir.

Fitneye lüzum yok

Efendimiz buyuruyor ki (fitne uyuyor uyandırana lânet olsun..) Tarihi tetkiklerle memlekette tanınmış bir kalem sahibi son zamanlarda kalemini fitnelere doğru kımıldatmağa başlamıştır, Bu kalem kımıldanmasile bin üçyüz sene evvel hâdis olan ve ehli bid'at tarafından mal bulmuş mığrıbı gibi sarılarak islâmiyetin kudsî simasına leke vurmak gayesile kökleri din düşmanlarına dayanan uydurma hadisler ve uydurma tarih misallerile havayı bulandırmak isteyen çalışmalar bütün islâmiyeti ala kalandırmıştır. Bizim dergi geçen sene buna benzer. Sinsi çalışmanın maskesini yırtmış ve herkese ilmî cephesini göstermişti.

Bunu bilen dindaşlarımızdan bir çok defalar mektup aldık bu fitneli kalem sahibinin de ilmi cevabını bizden bekliyorlar. Bu hadiseye tek cevap vermesini kanunî salâkiyete dayanarak Diyanet işleri reisliğinden bekliyorduk. Maalesef bu güne kadar bu hadise hakkında ciddî bir teşebbüs yapamamış fitne dağıtan eserler hâlen ellerde dolaşıyor.

Yalnız ellerde değil günlük gazetelerde bile çıkmağa başlamış ve müslümanları rencide etmiştir. İsmi mahfuz bulunan bir okuyucumuzun mektubunu aynen dercediyoruz. Gelecek nushamızda da bu uydurma hadislerle yalan masallarını mahiyet ilmiyelerini birer birer anlatmağa çalışacağız. Bu muharrirden rica ediyoruz; ya hakikati yazsın veyahut sükût etsin. Asırda bid'at ehlinin temcit pilâvı gibi ısıtıp meydana konan bu masallar ehli ilim tarafından ilmen isbat edilerek ehli bid'at reddedilmişlir.

Bizim yapacağımız da aynidir. Fakat muasır bir kalem sahibinin bu dereceye düşmesine bir türlü vicdanımız razı olmuyor. Bu hadise yalnız bir tarih hadisesi değildir. Üzerinde bin üç yüz sene çalışılmış ve tamamen halledilmiş iman ve ilim meselesidir. Çok kuvvetli yerden başlıyacağız. Ümid ederiz ki bizim ilmî tetkikatımız başlamadan bu uydurma hadisleri ehlinden sorarak tashih itsin lüzumsuz münakaşaya kapı açmasın.

Hilâfet ve (imamet) meselelerini islâmla ana ilim kitaplarına müracaat ederek hem itikad ve imanını hem de ilmî kanaatini tashih etmiş bulunsun. *(Ehli Sünnet)*

MEKTUP SURETİ

Kıymetli vakitlerinizin 5 — 10 dakikasını israf etmek cesaretinde bulunduğumdan dolayı affınızı istirham ederim.

Saygı değer üstad:

İstanbul'da münteşir (Son Telgraf gazetesinin 23 Haziran 1948 gün ve 4145 nüshasının ikinci sahifesinde (Mezhepler ve Tarikatlar) adında ..... tarafından yazılan 36 numaralı tefrikayı okudum, ve yüksek tetkiklerinizden geçirilmek üzere aynen çıkarttığım örneği eklice sundum.

Bucağımız imamı 68 — 70 yaşlarında bulunan ve ilmi ile Kayseri ve Sivas havalisinde tanınmış olan eski müderris ve vaizlerdan.... .... gösterdim Bu zat da noktayı nazarıma iştirak şimdiye kadar tefrikada bahsedilen hususata raslamadığını ve Hazreti Ömer'in Peygamberimiz efendimize karşı hiddet göstermesine asla imkân bulunmadığını bildirdi. Bu tefrikada, bilhassa nazari dikkata celbeden noktalar üzerinde durularak altları kırmızı kalemle çizildi. Bunlardan çıkarttığımız hususları aşağıya madde halinde yazıldığından tenvir buyurmanızı rica ediyorum.

1 — Peygamberimiz efendimiz (Ali, ilim ve faziletçe hepimizden üstündür) Buradaki hepimiz kelimesi hepiniz olsaydı inanırdım.

Fakat hepimiz denildiği zaman Peygamberimiz ve efendimizden de üstün olması lâzım gelmez mi? Gerçi peygamberimiz efendimiz tevazu göstermiş olabilir. Ancak, Kur'anı kerimin kendisine nazil olması ve bunu Hazreti Ali'ye tefsir etmesi buradaki hepimiz kelimesini manasız bırakmamakta mıdır?

2 — Eshabı Kiram'dan olan Ebubekir, Ömer ve Osman hazretlerinin yalnız isimleri zikredilmiş ve hazret denilmemişti Hazreti Aliye hazret denildiği halde bunlara denilmemesi sebebi neden ileri gelmiştir?

3 — Peygamberimiz efendimiz zamanında kâğıt ve kalem var mıdır?

4 — Halife tayin ile mi yoksa intihapla mı yapılır?

5 — Peygamberimiz efendimize karşı Hazreti Ömer'in hiddetlenmesine imkân var mıdır? Ve peygamberimiz efendimiz ne derece hasta olursa olsun sayıklaması mümkün müdür?

6 — Hilâfet meselesinden Hazreti Ömer'in vasiyetname yazılmasına mani olması ve binlerce masum insanların kurban gitmesi sözleri ehli İslâm arasında bir ayrılık doğurmaz mı? Ve bunun vukuuna ihtimal dahi verilemezken yazılması sebebi neye istinadendir?

7 — Tefrikayı yazan zatın, açıktan açığa tarafgirlik güttüğü ve müslümanlar arasına nifak tohumu saçtığı ve nihayet kışkırtmak istediği meydanda değil midir?

Yukarda arz ettiğimiz hususlara sayın gazetenizde kıymetli cevabınızı bekler, içerisinde bulunduğumuz derin te'essürden bizleri kurtarmanızı istirham ederim.

Sonsuz ve üstün saygılarımla.

İmza Mahfuzdur

EHLİ SÜNNET

On beş günde bir çıkar

Ilmî, Dinî, Mecmûadır.

Başyazar ve Sahibi

Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi:

İstanbul Posta Kutusu: 839

Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

AYDINLIK MATBAASI

Ankara Caddesi No. 79

İSTANBUL

Biraz Neş'e:

«*Bulanık Çeşmeler*»

Çoban hayvanları güdüyordu, kaymakam oradan geçti bir koç beğendi, çobana evine götürmesini emretti. Çoban koçu kaymakamın evine götürdü. Kendisinden ümid ettiği parayı bekliyordu. Üzerinden aylar geçti, kaymakam çağırıp parasını vermiyor, çoban nihayet kaymakama müracaata karar verir. Fakat jandarmalar odaya sokmazlar.

Nihayet sancağa gelir mutasarrıfa gider, polisler içeri sokmazlar. Vilâyete gelir valiye gitmek için polisler mani olur, İstanbula kadar yürüye yürüye gelir.

Sarayı sorar büyük bir alayla karşılanır. her tarafından suvariler mızraklılar çobanı bir türlü sokmazlar. Çoban abdest alarak camiye gider. Hazırladığı arzuhali de koynunun içine yerleştirir.

Padişah camiden çıkarken,bir fırsat bularak arabaya dağru yürür mızraklılar men etmek ister padişahın nazarı dikkatini celbeder.

Bırakınız gelsin der. Çoban hemen etekliyerek arzuhalini uzatır, aralarında şöyle bir muhavere cereyan eder :

— Ne istiyorsun ?

— Şevketli benim kaymakam koçumu aldı, parasını vermedi

— Koç kaç para ediyordu ?

(50) kuruş ediyordu.

— İnsan (50) kuruş için bu kadar yol yürür mü ? Günlerce yaya yürümüşsün bu kadar zahmet çekmişsin koçun bedeli bu kadar zahmete değer mi ?

— Şevketli ben şikâyete gelmedim ancak susadım evimden çıkdım ki çeşme başından su içeyim hangi çeşmeye geldim ise bulanık gördüm. Su içemedim temiz su içmek için diyar diyar gezdim bulamadım nihayet burası çeşme başıdır dediler. Temiz su içmek için çeşme başına geldim çobanın ; bu manidar cevabına hayran kalan padişah derhal kendisine ikram eder kaymakamı azlederek memleketine kaymakam yapar.

Lâtifeci

Dört kafa tası

İbadet eden insan, görüyoruzki insan ana ve babanın birleşmesinden hasıl olan vasatî (70) sene yaşadıktan sonra ölen ruh ile bedenden ibaret bir mahlûk.

Beden, teşekkül itibariyle görüyoruzki ilk nüvesi ana rahmindeki kanla tagaddi ederek büyüyor, ondan sonra dünyaya geliyor, dünyaya gelince aldığı gıdalarda bayırın mahsûlâtından veyahut hayvan etinden ve mahsulünden olduğuna göre yine gübreden yetişen nebadata dayanıyor ki nebatat bol gübreli olan yerde yetişir. O halde bedenin mahiyeti pek bellidirki buna islâm felsefesi lisanında (nasut) derler.

Ruh ise, mahiyet itibarile henüz keşfedilememiştir ve edilemez de; Çünkü beşer, mahiyeti itibarile, ruhun mahiyetini idraktan acizdir. O bir muammayı ilâhidir ki hakkında ne kadar nazariyeler vaz edilirse edilsin bu düsturlar nazariye hududunu geçemez. Ancak muhakkak olan bir şey var ise insan ruhu ile insandır; Cesedile değildir. Bütün fazilet ve kemal ruha aittir, bütün meziyetler bütün güzel ahlâklar ruha atfedilir. Bundan anlıyoruzki bu ulvi varlık çok kutsi bir cins geliyor. Öyle ise beşerin süfli bulunan beden ile en ulvi bulunan ruhtan terekküp etmiştir. Kulu bu suretle izah ettikten sonra müsadenizle şimdi de mabuttan bahsedeceğim.

Mabut (Allah)

Gene ve hakikattirki dimağ beşerin müsait olduğu ve fakat kâinatın her zerresinde varlığı apaşikâr görünen bir mevcut hakikat vardır ki kul hilkatı itibarile ona ibadete mecburdur.

İbadet ise:

Kulun hilkatı itibarile halikine karşı tezellül etmesi demeklir.

Profesör cevap verdi:

— Evet bizim papazların Altın tac giymesi, sırmalı elbiselerle süslenmesi, azamet ve saltanatları halka göstermeleri için öyle görünüyorlar.

— Cenabı hak bütün ahval ve harekâtımıza ve kalplerimizdeki en gizli düşüncelere bile vakıf olduğuna göre bizim ona karşı azamet saffet satmamız tarif olur mu? Hazreti İsa aleyhisselâm hayatını tetkik edecek olursak şatafattan tamamen uzak olduğunu görüyoruz. Kiliselerdeki resimlerde Hazreti İsa çıplak ayaklı tasvir edilmiştir. Ayni zamanda tam Peygamberliğe lâyik bir tavazile daima Allaha teslimiyet göstermiş, kendisini halik kâinata karşı küçük görmüş, azameti karşısında bir kula lâyık olan bütün tezellülü göstermiş sırmalı cicili bicili şeylerden, altından ve pırlantadan fazla kıymeti olan ubudiyet ve Peygamberlik hissesile Allaha sığındığını görmüyor muyuz?

— Evet hakikaten Hazreti İsa çok sade bir hayat geçirmiş ve daima Allaha karşı zelil bir şekilde görülmektedir. Ve zaten yüksek ruhu itibarile tevazu göstermesi icap et-

(Devamı var)

(Sayfa 9 dan devam)

B — Peygamber efendimizin siiri anlatılacak.

C — Dört halifenin menakıbi hakkında malûmat verilecek.

Ç — İslam medeniyetinin ana hatları gösterilecek.

D — Hazreti Ali ile Hazreti muaviye aralarında ihtilâfın tam ilmi kısmı sebeplerin aydınlanmaları.

8 — Mesepler hakkında

A — İtikatta ayrılan meseplerin nevileri ve ilim karşısında mahiyetleri.

B — İlimde ayrılan meseplerin nevileri, ilim karşısında mahiyetleri.

C — İslâmiyette hürriyeti fikriye ve bu hürriyetin hududu.

Ç — İmamı Âzam, imamı Şafi, imamı Maliki, imamı Hambeli, imamı Aş'arı ve imamı Mağribinin biliografileri.

Bu ihzarî sınıfı bir senedir. Ancak fakültenin ilk açılışı dolayisile hiç bir malûmatı olmayan gençlere daha ziyade malûmat vermek üzere iki sene evveline ve gelecek yazılarda esas fakültenin ders şaması gösterilecektir.

HADİS

(S. 5 den devam)

zabından kurtulmuştur. İman hakkından sonra Allahın (ibadet) hakkı vardır. Bir de Allahın yarattığı mahlûkata karşı olan hak vardır.

Bu üç hakka riayetkâr olan kâmil insandır. Hiç birisine riayet etmeyen insan çerçevesinde değildir.

Bu üç haktan (uluhiyet hakkı) Allahın zatına mahsustur. Ona riayet etmeyen Allahı tanımıyor demektir. Allahı tanımayana nasıl Allahın ebedi mükâfatı verilebilir. Ve böyle bir adam tanımadığı halikin lütfuna nasıl nail olabilir.

Edison insanlara büyük hizmet etmiştir. Bu inkâr edilmez bu harekâtile insanları memnun etmiştir. Fakat hiristiyan olarak öldüğüne göre Allaha karşı:

(Senin birliğini tanımıyorum, İsa senin oğlundur) demekle Allahın birliğini reddetmiştir. Bu feci imansızlık kendisini ebediyen azaba müstahak etmiştir.

Şu halde yukarda izah ettiğimiz (ibadet hakkı) ile (mahlûkat hakkı) (uluhiyet hakkına) karşı bir şey ifade etmez.

KELÂM

(S 7 den devam)

Kanun dahilindeki Allahın işlerine (âdet) deriz. Kanun harici yaptığı işlere de (mucize) deriz. Mucizeleri de insanlara dinlni öğretmek üzere gönderdiği peygamberler elinde yapar.

Meselâ:

Kanunu ilâhiye göre: Bir kadına erkek dokunmadan hamile kalmaz fakat bu kanun haricinde bir mucize olarak hazreti Meryeme erkek dokunmadan hazreti İsayı yaratmıştır.

Kanunu ilâhiye göre: Yetmiş yaşını bitiren erkek çocuk yapma kudretinden mahrum olur. Hazreti Zekeriyya yetmişi geçmiş olduğu halde hazreti Yahyanın doğmasına sebep yapmıştır.

Gördüğümüz ve işittiğimiz bütün (keramat) ve (mucizeler) Cenabıhakkın yoktan yaratmak (tekvin) sıfatile meydana gelmiştir.

İmamı Aşirî efendimizin içtihadına göre (irade ve kudret) sıfatları bir araya gelince tekvin sınıfı da mevcut olur. Öyle ise ayrıca bir tekvin sıfatını saymağa lüzum yoktur. Onun için eş'arilere göre sıfatı sübutiye yedidir. Bizim matüridi itikadına göre sekizdir (tekvin) de müstakil bir sıfattır.

HAC TARİFESİ

(S. 11 den devam)

30 Zubaida stream in Mecca
15 Al - Zarga stream in Medina
10 Hi - azizia stream in Jeddah
25 Mecca municigality
15 Medina
10 Jeddah „
12 Orphanages
401} 127 10 Puplic assistance (First aid) deperment

2 — Explanation of the amount which pilgrims of Java Malaya have to pay - for the following'services:

Pound
Sterling
20 Orginal amount
7 House rent'light matting charges in Mecca
9 Pilgrimage charges for entertainment, tent and a place in Mina
2 Arrival enter ainment
2 Special fees for the (Sheikh)

TASAVVUF

(S. 8 den devam)

dönünce beytine cevap verildiğini ve taşın dibinde bir cenazenin yattığını görür.

Aşkın iradeye galebesi ile hasıl olan netice: İslâm tasavvufunda her islâm aşkı ilâhi ile bu dereceye gelmesini istihdaf eder.

FIKIH

(S. 6 dan devam)

1 — Kuyu başında bulunduğu halde suyu çekecek ip ve kova gibi bir şey bulamamak.

Bunlar teyemmümü icabettiren mazeretlerdir bu özürlerden birisi mevcut olursa namaz zamanı gelirse veyahut bir ibadet yapmak icabederse teyemmüm edilir. İçmek için kuyulara ve sarnıç, yerlere tesadüf edilince bu içme suyu mevcut iken teyemmüm edemiyeceği gibi yanında hediye olarak taşıyan zemzem suyu mevcut iken de teyemmüm edemez.

Üçüncü şart:

Teyemmüm edilecek şey toprak olmak, taş kum gibi yer yüzünün cinsinden olan temiz şeylerden bulunmak.

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dinî ilimler :

Kasidei Bürde şerhi	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkâriti*

İlim münakaşaları :

İlâhiyat Fakültesi	*Abdurrahim Zapsu*
İlim ve din münazaaları	*Fahrettin Balantekin*
Dış haberler	*E. S.*
İç haberler	*E. S.*
Dört kafa tası	*A. Zapsu*
Medeni Terbiye	*Terbiye Hocası*

SAYI 41/15

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din derskanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

Tebrik

Muhterem kardeşler

Tuttuğumuz Ramazanı şerif nezdillâhide kabule karin olduğun dan sevinerek bayram yapıyoruz. Bayramın manası Allahın affı umumisine mazhar olmak karşılığıdır. Bunun için oruç tutmıyanların sevinmelerine mahal yoktur onlar akibetlerini düşünerek ağlamalı dırlar. Mamafih tövbe eden her müslüman Allahın merhamet ve affına mazhar olur bunlar tövbe ederek namaza başlarlarsa ve oruçla rını kaza ederlerse hiç şüphesiz ki Cenabıhakkın lütüf ve merhametlerine nail olur. Cenabıhak nice nice bayramlarla saadet ihsan etsin.

EHLİ SÜNNET

Sene: 2 1 Ağustos 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. Cilt: 2 — Sayı: 41 — 15

Terceme:

8 — Evet maşukımın haynli geccleyin beni uykudan kaldırıyor onun aşkı elemlerle lezzetimi öldürüyor.

9 — Ey benim ozrü olan aşkımdan beni ayıplayan lâim eğer insaf etseydin beni ayıplamazdın.

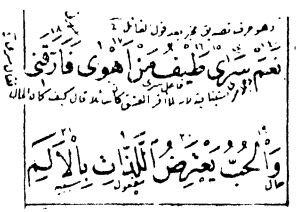
10 — Benim halim sana geçsin artık gamazdan gizlenecek bir sırrım kalmadığı gibi kesilecek bir hastalığımda yoktur.

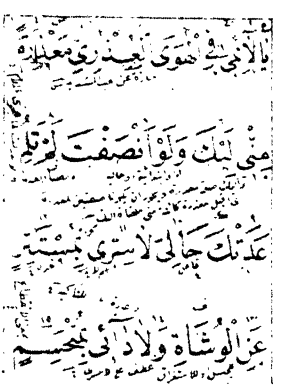
İzahı:

Aşık yukarıda yazılı beyitler deki delâil karşısında itiraf aşka mecbur kalıyor ve diyor ki:

Evet... Gece uykuda iken maşukum olan fahriâlemin hayali beni uyandırıyor sevgi lezzetlerimi elemlerle öldürüyor ve bu itirafı yaparken kendisini levm edenlere karşı da ey benim özrü olan aşkıma [özrü; namında aşk ve muhabbetle meşhur olan bir kabilenin ismidir] Levm edenler

Kasidei Bürre

eğer aşkın mahiyetini anlamış olsaydınız bana lum etmez ve beni mazur görürdünüz diyerek onlara karşı aşktan dolayı mazur görmelerini ihtar eder eğer mazur görmezseniz inşaallah o hale maruz kalırsınız diye beddua ediyor ayni zamanda levm edenlere parva etmiyerek eğer levminizde devam etseniz ehemmiyet vermem diyor çünkü gizlenecek bir sırrım kalmamıştır ayni zamanda bu aşk hastalığım kabili tedavi dahi değildir diye

Bu üç beyitle hem aşkını itiraf ediyor hem de levm edenlere karşı üç noktadan cevap veriyor

1 — Beni mazur görünüz

2 — Beni mazur görmezseniz ayni hastalıkla maruz kalınız taki mazur olduğumu anlamış olursınız.

3— Beni mazur görmezseniz bile size ehemmiyet vermem çünkü gizlenecek bir sırrım ve tedavi edilecek bir hastalığım yoktur.

A. Gerami

TEFSIR

Elbakarâ suresinin (22) inci ayetinin meali:

«İman edip de salih amel işliyenlere müjdeler ki: Onlara altında ırmaklar akan cennetler vardır. Onlardan hangi bir semereden bir rızkla rızklandıkca onlar her defasında «Hal.. Bu bizim önceden merzuk bulunduğumuz» diyecekler ve ona öyle müteşabih olarak sunulacaklar. Kendileri için orada pek çok pâk zevceler de vardır. Hem onlar orada ebedi kalacaklardır.

Tefsir :

Bütün Kuranıkerimin ayetleri biri biri ile bağlı ve alâkalıdır. Yukarıdan takip edecek olursak bu sure-i bakaranın başında mütteki leri medhetti, sonra da Allahı ve Allahın dinini inkâr eden kâfirden bahsetti daha sonra da münafıkların ahvalini tasvir buyurdu Bu tasvirden sonra bütün insanları ibadete davet etti ve ibadet edilecek maludü hakikinin bir takım nimetlerini de tadat buyordu. Bu açık ve kat'i deliller karşısında Kuranıkerime ve Muhammet aleyhissalûti vesselâm efendimizin peygamberliğine şüphe edenlerin şüphelerini gidertmek için mantıkî aklî deliller gösterdi bu kadar açık hakikatlere karşı halen israr edecek olanları ebedî azala tehdit buyurduktan sonra. İman eden bahtiyar kulları da müjdelemek sadadinde bu ayeti kerime nazil olmuştur.

Bu ayeti kerimede müjdeye mazhar olanları iki vasıfa gösterilmiştir. «İman edenler ve iyi işler yapanlar demek dini mübin islâm iki esasa dayanıyor:

1 — İman etmek

2 — İyi işler yapmak

İman islâmiyetin temelidir bir insan iman etmedikçe islâm dairesine giremez iman üç esasa dayanır.

1 — Allahın varlığı;

2 — Hazreti Muhammet aleyhivesselâmın peygamberliği;

3 — Kuranıkerim kelâmı ilâhi olduğunu ve bütün muhteviyatının tarafı haktan nazil olarak kabulü zaruri bulunduğuna iman etmektir. Yani Kuranıkerimin bir cüz'üne, bir emrine, bir ayetine itiraz, şek veya şüphe olduğu takdirde iman kökünden bozulur.

İşte bu üç esasa bütün mevcudiyetile inanan kimse iman sahibidir. Ayeti kerimede bahsi geçen (Amenu) kelimesinin çerçevesine girmiş olur.

İkinci esas : Ameli salih işleyen yani iyi işler yapan; (iyilik) tabiri Kuranıkerimde iyi olarak vasıflandırılan işlerdir. Bu da [emriün bilmaruh] tabiri altında gösterilmiştir. Kötülük iseyine Kuranıkerimde vasıflandırılan şeylerdir Buna da [Nehi anilmünker] tabiri altında gösterilmiştir. Yani Allahın yapın dediği şeyler (emri masruf) yapmayın dedikleri şeyler (Nehi anilmünker) ismini alıyor. Şu halde ve (Amilu ssalihat) tabiri Allahın emirlerini yapan ve nehilerinden kaçınan demektir. Zaten tetkik enilecek olursa bütün iyiliklerle kötülükler gösterilmiş ve tayin edilmiştir. Hak ile batıl, güzellikle çirkinlik birbirinden ayrılmıştır. Her kim ki ufak bir muhakeme ile işi tetkik edecek olursa der hal kötüyü iyiden ayırır ve harekâtını ayarler işte bu suretle harekâtını ayarlayan ve bütün akıl ve mantık ve hulûsu kalbile Hazreti Muhammet aleyhisselâtü vesselâm efendimize tabi olarak iman eden ve onun yolunda Allahın emirlerini yerine getiren ve menahilerinden sakınan her kimse insanı kâmildir bu insanı kâmillerde h ç şüphesizdir ki Cenabı hakkın bütün nimetlerine nail oluyorlar.

Cenabı hakkın müminiere hazırladığı cenneti alûda yer alarak cennette Cenabı hakkın azamet ve uluhiyetile mütenasip büyüklükteki nimetlere konacaklar ve bu nimetler öyle nimetlerdir ki onları tasvir imkânsızdır çünkü bu âlemdeki insan o âlemdeki nimetleri anlıyamaz ve temsil tarikile altında ırmaklar akan cennetler şeklinde tasvir buyuruyor diye cennetin meyvalarını tasvir buyururken bu rızıklarla rızıklandıkça dünyadaki taamı ilâhiyi hatırlarlar ve onlara benzerliklerini düşünürler bu nimetin oradaki amellerin netiçesi olduğunu ve Allahın emirlerini yapmak hususundaki iman ve taatlarının mükâfat olarak nail olduklarını anlarlar ve orada daima temiz ve muttahir işlerle bir arada Allahın nimetlerini tatacaklar ve ebedi hayata nail olacaklar.

H. T. Hafidi

HADİS

Buhari şerifin: 22 inci hadisinin meali :

(Abdullah) bin Ömer Radıyallahü ânhümadan :

Şöyle demiştir: Resulullah sallallahü aleyhi vesselâm (bir gün) ensardan bir kimsenin yanından geçiyordu. Ensarı, kardaşını hayadan men ediyordu. Resulullahı sallallahü aleyhi vesselem «ona ilişme haya imandandır» buyurdu.

İzah:

Ensarıkeramdan birisi kardaşını utanmak hususunda bir şeyler anlatarak fazla hayanın hukukunu istifaye mani olduğu şekilde nasihat ediyor ve kendisini hayadan vaz geçmesini tavsiye ediyordu

— Buradaki (kardeş) tabiri kan kardeşi olmak ihtimali olduğu gibi din kardeşi olmak ihtimali de vardır Çünkü islamiyet o kadar kuvvetli bir vasıtadırki iman sahibi her müslüman iman sahibi her müslümana öz kardeşinden de daha kuvvetli bir rabıta ile bağlıyor netekim Kur'anıkerimdede bu husus tasrih edilmiştir. —

Bu esnada Peygamber Aleyhisselatü vesselâm efendimiz yanından geçiyor ve bu sözleri eşitiyor. Ensara hitaben «ona ilişme haya imandandır» buyuruyor ve hitabı Peygambere göre (haya) yani utanmak imanın icabatındandır. Bir insan utandımı ve kendisinde utanmak hissi bulundumu onda iman var demektir. Çünkü: Utanmak insanı kötü işleri yapmaktan men eder. Şu halde «haya» kötü şeylerden insanları men ettiği için imanın bir parçası addedilmiştir. Utanmıyan kimse ise daima kötü şeyler yapar ve utanmaz. Allahın. Resulullahtan utanmadıktan sonra kullardan dahi utanmasalar her türlü fenalıkları yapmağa kudretleri müsait olur.

Bu hadis şerifle Peygamber Aleyhisselâtü vesselâm efendimiz (hayanın) mevcudiyetile imanın mevcudiyetini işaret buyuruyor.

Buhari şerifin 24 cü hadisinin meali:

Yine (Abdullah) ibni Ömer Radıyallahü anhümadan:

Şöyle demiştir: Resulullahü sallallahü aleyhimessellem buyurduki: Allahdan başka Hak Allah olmadığına ve Muhammedin Resulullah olduğuna (zahirde) şahadet, salatı ikame, zekâtı eda edinceye kadar nasu ile muharebe etmek bana emrolundu. Onlar, bunları yapınca — Müslümanlık hakkının muktezası (olan hudut) müstesna — hak islâm olmak üzere canlarını ve mallarını benim elimden kurtarmalar dahi hesablarından dolayı olan) hesaplarına gelince o (hesabı görmek) Allaha kalmıştır.

İzah:

Bu hadisi şerif mühüvvet davasının bütün mahiyetini meydana koyuyor Fahri âlem Efendimiz davetinin sebebini izah buyuruyor ve şu esasları ortaya atıyor:

1 — Allahın varlığına ve birliğine şehadet etmek.

2 — Hazreti Muhammed aleyhüsselâtü vesselâmın son Peygamber bulunduğuna şehader etmek.

3 — Namaz kılmak.

4 — Zekât vermek.

Bu dört esasları yapıncaya kadar cihada emrolunmuş ve insanlara bunları kabul ettirinciye kadar harp edeceğini ve bu esasların yapılması için halk olunan insanlara bunları yaptırmağa memur bulunduğunu açıklıyorlar.

Çünkü: kendileri aleme rahmet olarak gönderilmiştir. Bunun için Allaha ve Peygambere iman etmiyenlerin Allahın ebedi azabına müstahak olurlar onları bu ebedi azabdan kurtarmak için davete memur olduklarını anlatıyorlar. Onlar iman ettikten sonra kardeş olurlar artık kendilerine taarruz edilmez, ancak iman kâfi degildir. Namaz kılmak ve zekât vermek dahi lâzımdır Namaz kılmayanlara ve zekâtlarını ayırmıyanlara da harp etmek lâzım olduğunu işaret buyuruyorlar.

Bu hadisi şerifle namazın azemet ve kudreti dahi tebellür ettiriliyor. Namaz o kadar mühimdirki bir müslüman ancak namazla müslüman olduğunu izhar edebilir. Namaz kılmayan kimsenin imanı şüphelidir çünkü açık olan iman alâmetini göstermiş olur. Namaz imanın mahfazasıdır. Her kimki namaz kılarsa mullaka imanı vardır ve imanını muhafaza eyler muhafaza edilmiştir Namaz kılmanın imanı daima tehlikededir bunun için Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm efendimiz (namaz dinin direğidir her kimki namaz kılarsa dinini tutturmuş olur her kimki namaz kılmazsa dinini yıkmış olur o halde namaz islâmiyette en mühim bir meseledir buna dikkat etmek lâzımdır

Ehli Sünnet

FIKIH

Zırnıh, ot taşı, aşı boyası, tebeşir, kireç, sürme, piroze, akik, bütün maden taşından ve kaya tuzundan, yanık topraktan, kölü kaybolmıyan yangın yerinden ve arz cinsinden olmıyan şeylerle karışık olup toprağı fazla bulunan topraktan teyemmüm edilebilir. Toprak ile o şeyler müsavi olursa veya topraktan fazla olursa onlarla teyemmüm yapılmaz.

Odundan, ottan, altın ve gümüşten, bakırdan, demirden teyemmüm edilmez. Hülâsa: Yerden çıkan ve yarmağa müsait nebatlarla erimeye müsait madenlerden teyemmüm edilmez.

Ancak toz olursa teyemmüm edilir zahirenin ve elbisenin ve hayvanın üzerindeki temiz tozla da teyemmüm yapılır.

Yukarıda bahsi geçen ve arz cinsinden bulunan şeylerin mutlaka tozlu olması şart değildir. Meselâ üzerinde toz eseri bulunmıyan mermer taşına veyahut biraz rutubetli toprak toz tutmadığı halde bunlarla teyemmüm yapılır. Ancak çamurla teyemmüm edilmez kuruması şarttır.

Dördüncü şart:

Teyemmüm edecek mahallin tamamını sıvamaktır. Teyemmüm yeri yüzden (yüzün tamamı hattâ sakal başile kulak arasındaki açığı ve kaş ile göz arasını ve burun ve teresini mesih etmek lâzımdır.

Kolları; ellerini ve dirseklere kadar kollarını tamamen istiap etmek lâzımdır

Yüzünü ve bileklerini yerinden oynatmak parmak aralarını hilâllamak lâzımdır. Bunları da ikinci el vurmakta ellerini silkmeden ve kollarının meshinden evvel yapar Sakalları hilâllamak icap etmez. Teyemmüm de itibar toza değil meshedir.

Beşinci şart:

Ellerile veyahut el yerine kaim olan şeylerle «meselâ kenbisine başkası teyemmüm yaparsa onun eli kendi eli yerini tutar» tamamile veya kısmi azamile yapmak lâzımdır iki parmağıyle mesih etmek olmaz

Altıncı şart:

Teyemmüm elin iç yüzile iki defa toprağa vurmaktır.

Niyet edip başkasına emir ile teyemmüm ettirirse sahih olur. Meselâ birisi hasta olur kendi kendisine teyemmüm yapamaz başka kimseye gel bana teyemmüm yap derse o adam da ellerini toprağa vurarak teyemmüme niyet edenin azalarına ellerile sıvarsa teyemmüm caizdir.

Bu iki vuruşta birisile yüzünü mesih eder ikinci vuruşile kollarını mesih eder. Ayni toprağa tekrar teyemmüm etmek caizdir çünkü teyemmüm ile toprak müstamel olmaz,

Yedinci şart:

Abdeste mani olan şeyin kesilmesi lâzımdır meselâ mütemadiyen burnundan kan akan kimse kan durmadıkça veyahut istibrar etmeden yani arkası kesilmenden veyahutta hayiz gören kadının kanı tamamen kesilmeden teyemmüm edilmez çünkü bunların hepsi de abdesti bozduğu teyemmümü de bozar bunların arkası alındıktan sonra mesihe başlanılır.

Sekizinci şart:

Teyemmüm edilinesi lâzım gelen azaların üzerindeki balmumu ve kurumuş hamur gibi vücude yapışmış şeylerin izalesi de âzımdır çünkü bunlar izale edilmezse mesihi icap eder yerlere el sürülmez ve mesih tamam olmaz bunun için tırnaklarına (oje) süren bir kadın nasıl gusul ve abdest için tırnaklarını kazımak mecburiyetinde ise öylece teyemmüm için de kazımak mecburiyetindedir.

Beraberce teyemmüm yapalım:

Su bulamadık namaz zamanı geldi iki yığın temiz toprak yapanız «besmele ile hâdesten kurtulmağa ve abdessiz olarak yapılamıyacak bütün ibadetleri kılmak için teyemmüme niyet ettim» diyerek iki elimi birden birinci toprağa vurrum iki baş parmaklarımı birbirine değdirmek üzere silkerim oudan sonra yüzümün her tarafını sıvarım Ondan sonra tekrar iki elimi ikinci toprağa vurur yine baş parmaklarını birbirine deydirmek suretile silkerim sol elimin baş parmaklarile sağ elimin baş parmaklarından başlıyarak dirseğe kadar getirir ondan sonra avucumun henüz dokunmıyan içiyle de kolumun iç tarafını sıvayarak elimin ucuna kadar getiririm Sağ avucumun içine bir şey dokunmadığı için bu defa ayni suretle sağ elimin baş parmaklarile sol elimin baş parmaklarından başlıyarak dirseğe kadar götürür avucumun içinde sol kolumun iç kısmını sıvayarak parmaklarının ucuna kadar getirmek suretile teyemmüm etmiş oluruz.

Ehli Sünnet

KELÂM

Biz buraya kadar Allahın varlığını ve sıfatlarını akli muhakemelerle islâm akidesinin başında gelen isbati vacibi eski felsefe ve düşüncelere göre tetkik ederek yeni felsefe karşısında da bu dâvaları isbat etmeğe çalışacağız.

Buna girmeden evvel islâm dininin dayandığı esaslara dair malûmat vermek faydalı olur.

Maalesef münevver ve mütefekkir yaşayan bir çok kimse islâm dini anlamamış ve anlamağa da niyet etmemiş onlar islâmiyeti alelâde gayri ilmî bir takım hurafe ve gayri akli şeylerden ibaret bulunduğuna kanidirler. Çünkü ellerindeki miyarları hıristiyan dinidir. Ellerindeki vesikaları incildir, gayri makul hıristiyanlık esasatına karşı isyan eden Avrupa müttefekkürlerinin din aleyhinde neşir ettikleri yanlış fikirleri bakmadan, düşünmeden, anlamadan kabul ederek hükûm vermek dalâletine düşenler insaf ederek islâm dinini tetkike koyulurlarsa o yakit hatalarını ve cehaletten mütevellit dalâletlerini anlar islâmiyete dört elle sarılırlar.

İslâmiyetin daha elifbasını bilmeyen ve kendisini dahi telakki eden birisi [ben ilâhiyat fakültesine girerek müctehit olacağım] diye gülünç bir iddia serddetti. Daha ictihat nedir? muctehit ne demektir? İslâmiyet nedir? İslâmiyetin ahkâmı itikadiyesi ahkâmı ameliyesini denkten aciz bir adam acınacak bir haldedir. Fakat bu biçareyi bu vaziyete sokarak ulumu islâmiyeyi anlatamayan ve bunları tetkik ve tetebbu imkânlarını men eden ilim düşmanları acaba!.. Kendi vicdanlarına bir defa olsun müracaat edemiyorlar mı? Veyahut muayyen bir gaye için mi bu irfan adavetinde ısrar ediyorlar. Bu mutehit namzedinin bir doçent namzedi olduğunu düşünürsek facia daha büyüktür.

Ey islâm ilimlerile istihza eden ilmsiz biçareler. Avrupa müstaşriklerinden islâmiyeti tetkik ettikten sonra hıristiyanlığı terk eden yüzlerce âlim göstermek mümkündür. Bu âlimler bizim gibi yarım yamalak da değildir ki bunlar felsefeyi hakkıyle elde etmiş içtimaiyatta eser yazmış bütün dinleri anlamış ondan sonra islâmiyeti tetkike başlamış dahilerdir.

Bu sakat anlayışı önlemek mecburiyeti ile islâm ilimleri hakkında biraz malûmat vermek zaruretindeyim

Beşer cehalet zulmeti içinde bunalmış evlâdını diri diri gömmek kadar bir dehşet göstermişken; halk zalim derebeylerinin elinde esaret çağı geçirirken; insanları pislik bürüyerek türlü türlü hastalıklarla felâketler içinde yüzerken; kendi eliyle yaptığı bir puta taparak bunu ben yaptım buna nasıl taparım? diyecek kadar ufak bir düşünceden mahrum iken; kat kat faizlerle halkın elindekini elinden alırken; nesep ve hasep ve kan davalarile kuvvetlilerin zayifleri ezmekten haz alırken;

Maddi hayatından mahrum bir muhitte; yetim ve ummi olan bir zat halkının emrile eline iman meşalesi alarak bütün kâinata ilim, irfan, ahlâk, hak, temizlik, necabet ve fazilet öğreten kudsi bir zatın bu eserini nasıl küçük görebiliriz.

Bu eser ki: Bin üçyüz senedenberi bütün kâinata hakiki medeniyeti öğretmiştir. Ve bu gün bile bu eseri anlamak buna akıl erdirmeğe kimse imkân bulamamıştır.

Bunun ilâhi olduğunu kabul etmek beşer için bir zarurettir Fakat bu zarureti yarım alimler, uydurma mütefekkirler bittabi anlayamaz bitaraf ve hakiki alimler anlar.

Müçtehit, içtihat hakkında bu gün bir hastalık gibi etrafı saran ve esası kötü maksatlarla yapılan propagandalara dayanan bu nokta üzerinde fazla duracağım.

Bu propaganda şu şekilde cereyan ediyor.

Kuran vardır Kuran Allahın kelâmıdır. Hazreti Muhammed Allahın sahih peygamberidir. Onun da hâdisleri vardır. Ya bu dört imam ne oluyor? Bunlardan başka imam olmaz ne demek?

İnşaallah geleçek yazılarda bu suale cevap vermek için islâm ilimlerini tasnif edeceğim ve bu ilimlerin kıymetlerini göstereceğim, ondan sonra cevaba başlıyacağım.

Tabib Zade

Tasavvuf

45 — Cümle küftenden ki can bazi künim
Fehmü gerdarin ve enbazi künim

47 — Her yeki ez ma Mesihi alemist
Her elemra der kefima merkemist

48 — Ger hüda haked ne güvftand ez batar
Pes hüda benümudşan aczi başer

49 — Terki istisna müradem Kasvetist
Kev hemi küftand ki ariz haletist

50 — Ey şesanaverde istisna be künft
Cani o barucani istisnat çüft

Tercümesi:

46 — Doktorların cümlesi, fevkalâde çalışarak hastalığı anlıyarak müttefikan çare buluruz dediler.

47 — Her birimiz âlemin merkiyiz ve her hastalık için elimizde merhemler ve ilâçlar vardır.

48 — Kibirlerinden görür'erinden (inşallah) söyliyemedikleri için Cenabıhak da şifa vermedi ve insanların aciz olduklarını gösterdi.

49 — İstisnayi terk etmek (yani inşaallah) diyememek insanlar için daima kasvet ve muvaffakıyetsizlikdir. (İnşaallah) kelimesini sade diliyle söylemek kâfi değildir kalbilede söylemek lâzımdır.

50 — Her ne kadar bir takım kimseler lafzan (inşaallah) söylemezlerse de onlar daimî huzurda bulunmaları dolayisile onların canları (inşaallah) kelimesile her an beraberdir ayrılmazlar.

İzahat:

Mevlâna Celâleddin Rumi Hazretleri bu beyitlerle insandaki [benlilik] alâkına tearuz ediyor. Allahı tanımıyarak benlilik güden; yaradılışını düşünmiyerek halikını unutan; kudreti kâmileye karşı aciz olduğunu hatırlamayan; azameti ilâhiyeye karşı kendisine bir kıymet veren biçare beşeriyete bu aczini gösteriyor,

Bütün cihanı tashir eden İskenderler; kendilerine uluhiyet payesini veren Nemrut ara firavunlar, şedatlar ne oldular?

Son zamanlarında yatağa düşerken yatak lan kımıldanacak bir ufak kuvvete malik olmadılar; canları çıkınca bir gasal elinde kuvvet kuru bir ağaç gibi istediği tarafa çevirir hissiz hareketsiz bir camid cisim olarak uynanacak olmadılar mı?

Akibeti böyle olan bir mevcut nasıl olur da kendisine azamet gurur, benlilik ve varlık atıfa ereriz bunların hepsi iffet eserleridir.

İlmine gurur getirerek; sanattaki maharetine güvenen doktorlar böbürlemeğe başladılar. Padişahdan maddi menfaatler temin için Allahı unutarak kendilerine varlık atfettiler. Bunu sağaltacağız; her birimiz Hazreti İsa kadar şifa verici kudrete malikiz; dünyanın en muktedir doktorları biz; her derde deva ya merhemlerimiz vardır; biz maharet ve ilâçlara güvenerek derdâl bu hastayı iyi edeceğiz bu gururlu iddiaları yaparken Allahı unuttular [inşaallah] demediler.

Doktorların bu gururuna karşı Cenabıhak da doktorları teşhislerinde şaşırttı ve ilâçlarından şifa hassasını aldı. Çünkü onlar hakiki şafi olan Cenabıhakkı unuttular

Bir insan bir işi söylerken mutlaka (inşaallah) demesi lâzımdır (inşaallah söylemeden verilen her söz ve teşebbüs edilen her iş muvaffakiyetsizliğe neticelerir.

Ancak sade bir dille söylemek kâfi değildir. Kalbinde de Allaha itimat lâzımdır. Çok kimseler vardır ki alay için (inşaallah) derler. Böyle söyliyenlerin imanları olmadığı için sözlerinin de kıymeti yoktur.

Bir kısım insanlar vardır: O daima huzuru ilâhide ve Allahın cezbesile meczubdur onun bir dakikası (Allah) sız geçmez böyle kimselerin ağızlarından (inşaallah) kelimesi çıkmasa bile bunlar can evinden bu kelime ile bağlıdırlar. Onlar zaten (Allah) kelimesini anmadan bir hareket ve bir kımıldayış yapamazlar. Bu gibilerin ağzından (inşaallah) kelimesi işidilmese onlar fiilen onun için inşaallah söylenmiştir buna rağmen yine (inşaallah) kelimesini söylemedikleri takdirde muvaffakıyetsizlik tahakkuk eder.

Fahrialem Efendimiz bile bir hâdisede (inşaallah) kelimesini unuttukları için hayli zaman vahi kesilmiş ve çok üzülmüşlerdir. Binaenaleyh: her müslüman bir şey yaparken veya bir şey söylerken (inşaallah) kelimesi söylemek lâzımdır. ***Hakkâkili***

İlâhiyat Fakültesinde neler okunmalıdır

— 5 —

Geçen yazıda gösterilen ihzari sınıfda okunacak iptidaî malûmatı tamamile benimseyen bir talebe artık İslâmiyetin ana ilimlerini kavramak istidadını gösterebilir. İslâmiyetin ana ilimlerini teşkil eden bilgiler şunlardır :

1 — Tefsir
2 — Hâdis
3 — Kelâm
4 — Fıkıh
5 — Tasavvuf
6 — Sizir ve tarih

Bu altı ilimlerin felsefeleri mahiyetinde bulunan bir takım ilimler daha vardır ki bu ilimlerle altı ilmin mahiyetlerini tetkik edebiliriz.

1 — Usulü tefsir
2 — Usulü hâdis
3 — Nakdi rical
4 — Felsefe ve hikmeti atika
5 — Usulü fıkıh
6 — Tarih felsefesi

İki zümreye ayrılan bu ilimlerden evvelâ ilimleri ondan sonra felsefeyi mi? Yoksa evvelâ felsefelerini sonradan ilimlerini mi? Anlatmak faideli olur. Yani muhitten merkeze mi? Merkezden muhite mi? Yürümek lâzım geleceği şayanı nazaridir.

Biz şunları düşünüyoruz :

Birinci sınıfda :

1 — Tefsir
2 — Hâdis
3 — Kelâm
4 — Fıkıh
5 — Tasavvuf
6 — Siyer ve tarih

Takip ederiz.

İkinci sınıfdan itibaren :

1 — Tefsir
2 — Usulü tefsir
3 — Hâdis
4 — Usulü hâdis
5 — Fıkıh
6 — Usulü fıkıh
7 — Tasavvuf
8 — Siyer ve tarih
9 — Kelâm
10 — Eski ve yeni Felsefe

Üçüncü sınıfda :

1 — Tefsir ve usulü tefsir tatbikatı
2 — Hâdis ve usulü hâdis tatbikatı
3 — Nakdi rical
4 — Kelâm ve felsefe tatbikatı
5 — Fıkıh ve usul fıkıh tatbikatı
6 — Tasavvuf
7 — Siyer ve tarih
8 — Edebiyatı arabiyeye

Tefsir hakkında :

Biz bu şama ile şunu düşünüyoruz Kur-a'nıkerimin tefsiri senelerce devam eder onun için eğer sınıf teşkilâtı olursa 3 senede, ilk seneden itibaren tefsir takip edilecek birinci sene tefsirin usulüne girmeden talebeye tefsirin okuyuş ve manasını anlatış şekli gösterilecek; ondan sonraki sene usulu tefsirden ders gösterilerek tefsir, müfessir ve te'vil hakkında malûmat sahibi yapılacak. Üçüncü sene tefsir bütün inceliklerile takip edilecektir. Nasih, mensuh ve esbabı nüzül anlatılacaktır.

Hâdis kakkında :

Birinci sene her hangi bir hâdis kitabından hâdis takip edilecek, hâdisin metni okunacak, metne mana verilecek ve bir sene zarfında hâdis okumak ve mana vermek şekli talim edilecek ikinci sene usulu hâdis hakkında esaslı malûmat verilmekle hâdise devam edilecek çüçüncü sene hâdis ilminin bütün incelikleri gösterilecek nakdi rical ilmi gösterilecektir.

Kelâm hakkında :

Birinci sene iman meselelerinde ihtilâflı noktalar gösterilecek ve iman edilmesi zaruri olan noktalar tamamile öğretilecektir.

(Devamı sahife 16 da)

DIŞ HABERler

Bağdatta çıkan Essicil Gazetesinden:

* Pakistan Filistine yardım etmek üzere bir cemiyet teşkil etmiştir. Ramazan Şerifin ilk cuması dolayısile bütün camilerde Filistin Müslümanlarının muvaffakiyetleri için dua edilmiştir.

* Merakeşte (1 000) gönüllü yazılarak Filistin dâvasına iştirak için harekete hazırlanmışlardır.

* Rif mücahidi Abdülkerim mağrip Müslümanlara hitaben Filistin dâvası için mühim bir hitabede bulunmuş Müslümanları bu dâvaya dâvet etmiş bir islâm dâvası olarak tavsif etmiş.

* Filistin büyük Müftüsü Haydarabad islâm hükümeti hakkında mühim beyanatta bulunarak bu mesele bütün islâm aleminin ehemmiyetle üzerinde durulacak bir mesele olup asırlarca istiklâline malik olan bu hükümetin hukuku hükümranının tanınması bütün islâm aleminde talep edilmekte olduğunu izah etmiş islam meselelerinin en muazzam bir mesele olduğunu tekrar etmiştir. Bu münasebetle Pakistan şeyhülislamı Seyyidi müşir Ahmet Osmaniye bir teşekkürname göndermiştir.

* Trablusgarpta, Trablus, Berka ve Fizan mıntakalarında yerleşerek Seyit İdrisin riyasetini kabul etmişler yeni bir hükümeti islâmiye tesis etmişlerdir. Buna mani olanlara karşı silâhla mukavemete karar vermişlerdir.

* Bağdat evkaf müdürlüğünde Filistin dâvası için toplanan tebrrüler cemiyet mahsusasına tevdi edilmiştir.

* Irakın bütün maarif müdürleri Bağdatta toplanarak kültür işleri için mühim kararlar vermişlerdir.

Suriyeden:

Mecmuamıza (Effemedünülislâmı) namında bir mecmua gelmiştir. Bu mecmua islâmiyetin medeniyete ait bütün emirlerini sıralamıştır. (175) sahifeden ibaret (Şaban 1367) nüshasında şu serlevhalar mevcuttur:

1 — İslâmiyetin ibadet ve ruha hitap eden emirler.

2 — İslâmiyetin ahlaka ait emirleri.

3 — İslâmiyetin sıhhate ait emirleri

4 — İslâmiyetin cinsiyete ait emirleri.

5 — İslâmiyetin akla dair emirleri.

6 — İslâmiyetin ilme ve fenne verdigi ehemmiyete dair emirleri.

7 — İslâmiyetin emre ve nehiye dair emirleri.

8 — İslâmiyetin ticarete dair emirleri.

9 — İslâmiyetin ziraate dair emirleri.

10 — İslâmiyetin istirahat zamanlarına dair emirleri

11 — İslâmiyetin ferde verdiği haklara dair emirleri

12 — İslâmiyetin içtimaiyata dair emirleri.

13— İslâmiyetin milliyet ve kavmiyete dair emirleri.

14 — İslâmiyetin hürriyete dair emirleri.

15 — İslâmiyetin ev hayatına dair emirleri.

16 — İslâmiyetin kadınlara verdiği hak ve salahiyetlere dair emirleri

17 — İslâmiyetin terbiyeye dair emirleri.

18 — İslâmiyetin sadakat hakkındaki emirler

19 — İslâmiyette konuşmak ahkâmı hakkındaki emirleri.

20 — İslâmiyetin cemiyet hakkındaki emirleri

21 — İslâmiyetin mali kısımlara verilen ehemmiyete dair emirleri.

22 — İslâmiyetin sulh ve selamet hakkındaki emirleri.

23 — İslâmiyetin hukuk ilmine verdiği ehemmiyet ve hukuka dair emirleri

24 — İslâmiyetin hüküm ve siyasete dair emirleri.

25 — İslâmiyette insani düşüncelere dair emirler.

26 — İslâmiyetin harp hakkındaki noktai nazarları ve emirleri

27 — İslâmiyetin devlet teşkilâtına dair emirleri ve noktai nazarları.

IÇ HABERler

* Diyaaet İşleri Reisi Muhteremi Bay Ahmet Hamdi Akseki'li Ramazanı şerif dolayısile İstanbul'daki maabidi teftiş etmek üzere gelmişlerdir.

İstanbul Müftülük makamında bir daireyi mahsusa ayrılarak faaliyete başlamıştır.

* Eski senelere nisbetle bu sene bütün camiler lebalep doluyor, vâizler ve güzel sesli hafızlar halkı etrafına topluyorlar

* Camilerin minarelerine mahyeler asılmaktadır. Fakat bu sene alelâcaip yazılar çıkmağa başladı.

Meselâ; bir gece (yarın yağmur yağacak) gibi mânasız bir cümle yazıldı. Mahyalar ne reklâm ve ne de ilân vasıtalarıdır. Buralara yalnız mukaddes kelimelerle ahlâki ve dini emirlere tahsis edilmelidir. Bununla oynamağa kimsenin hak ve salâhiyeti yoktur.

* İstanbul Müftüsü fazıl muhteremi Ömer Nasuhi tarafından kaleme alınan sahabeler hakkındaki kitabın bir nüshası mecmuamıza hediye edilmiştir. Bu kitap büyük bir fitneyi tamamen kökünden kaldırmış ve din düşmanları bulunan rafizilere bu kitapta âlimane ve kat'i cevaplar verilmiştir. Bu kitabın mahdut olan nüshaları şimdiden azalmağa başlamıştır. Her müslümanın ve her mütefekkirin kütüphanesinde bulunması zaruri bulunan bu eserden birer tane edinmek farzıayın derece sındedir.

Âlemi islâma yaptığı bu hizmetten dolayı mecmuamız kendisine teşekkürü vecibe bilir. Cenabıhak bu gibi âlimlerin adedini çoğaltsın.

* Kıymetli derscamlarımızdan ve küvvetli avukat ve vâizlarımızdan Urfalı Bay Mahmut Kâmil cuma ve pazar günleri Bayezitde, cumartesi günleri de ikindiden sonra Süleymaniyede derslerine başlamıştır. Birlerce dinleyicilere islâm esasatının yaksekliğini anlatmaktadır.

---

28 — İslâmiyetin insanlara verdiği teselli ve hakkındaki emirler.

29 — İslâmiyetin vahdet ve din neşriyatı hakkındaki emirleri.

30 — İslâmiyetin davet ve din neşriyatı hakkındaki emirleri.

Bu otuz serlavha ile ayet, hürriyet ve islâm ahkâmını bir araya toplayarak islâm medeniyetinin azemet ve ehemmiyetini tebellür ettiriliyor. İslâmiyetin mahiyetini anlayamıyarak islâmiyeti hıristiyanlık ve yahudilik gibi esassız telakki eden yarım mütefekkirlere âlimane ve vakfane cevap veriliyor. Fırsat bulduğça bu ilim hazinesinden iktibaslar yapacağız.

İslâmiyetin terakkiya mani olmadığını bilâkis terakki ve medeniyetin ancak islâmiyet le kabil bulunduğunu isbat edecegiz

Mekkei Mükerremede çıkan Elhaç mecmuası:

Bu hafta Mekkei Mükerremeden gelen (Elhaç) mecmuasının fevkalâde mümtaz nüshasıdır.

Gerek kâğıt ve gerek mağneviyat ve gerekse tab noktasında gayet nefis bir şekilde intişar eden bu nüshada pek mühim ve esaslı makaleler vardır. Bunlardan bir kısmını aşağıda gösteriyoruz:

1 — Hac yolundaki emniyet ve esasları.

2 — Haccda sıhhiye teşkilâtı

3 — Allahın kurulmaz bağına sarılınız ve birbirinizden ayrılmayınız hakkındaki ayeti kelimenin tefsiri.

4 — Hicreti nebevi.

5 — Tecelli (saati) şu

6 — İman kuvveti ve islâmiyetin intişarı

7 — Kur'andaki kıssalar.

8 — Ziyaretçiler ve hacılar arasındaki rabıtalar.

9 — İslâmın yüksek ve kolay şeriati.

10 — Azimetürresül

11 — Hac birleşmiş müttehit şubelerdir.

12 — İslâm camiası.

Bu serlevhalarla bu mecmuanın yüksekliği anlaşılmaktadır. İslâm aleminde uyanan ilmi intibalara hayran kalıyoruz. Cenabıhak daim etsin.

Abdurrahim ZAPSU

İlim ve din münazaaları

Adlı eser üzerinde incelemeler

Yazan: Fahrettin BALANTEKİN

— 3 —

Mamafih Hurafata istinat eden dinlerin rağbetten düşmesinde İskender kütüphanesinde sarfedilen gayretlerin büyük bir rolü olduğu asla şüphe götürmez. Fakat bunların bu zamana kadar imtidat eden akidelere bir tesiri olamıyacağı tabiîdir.)

Ahmet Mithat efendinin telhisen tekrar eylediğimiz bu fikirlerine bugün için şunu da ilâve etmek lâzımgelmektedir:

Draper Yunan flozoflarının fikirlerine da yanarak kâinatta daimî olan şeyin feza, ec zayi ferdiye ve kuvvetler olduğunu belirtmekte, safveti derun erbabının slah dediği şeyin bir hayat kuvveti olduğunu göstermektedir Bugün cüz'ü fertlerinde parçalanması imkânları bulunmuş ise de parçalanma mahsullerinin mahiyeti hakkıle tayin olunamadığı gibi hangi şartlar altında ve ne şekilde birleşmiş bulundukları da tayin olunamamıştır.

Aralarındaki münasebetlerin anlaşılmamasındaki sebep bu güne kadar bu sahadaki çalışmalar için sarfedilen zamanın kısalığı, beşer zekâsının ademi kifayeti, kullanılan aletlerin matlup derece ve hassasiyette olmayışı değildir.

Hele safderunların ilah telâkki ettikleri şeyin haddi zatında hayat kudretinden ibaret olduğu hakkındaki düşünüşe karşı bu hayat kudretinin nereden hasıl olduğu ve nereye gittiği sorusu tevcih edilse acaba ne cevap verilebilecektir?.

Çözülemiyen her düğüm, hadiselerin incelenmesi sırasında karşımıza çıkan ve açmağa muvaffak olamadığımız her esrar perdesi «Eğer idrak etmek istersek» sâni'in azametinden birer nişanedir.

Draper bundan sonra kitabının ikinci kısmına başlıyor. Ve şöyle devam ediyor:

Roma imparatorluğunun taalisinde putlara rağbet sorulmuştu.

Putlar istilâ edilen yerlerden Romaya nakledilmiş ve orada buna tapanlar kendilerinden beklenen işleri yapmak kudretinde olmadıklarını anlamışlardır.

Bir aralık ölmüş ve sonraları hali hayattaki imparatorlara bile mevhut nazarı ile bakıldığı olmuştur.

İşte bu sıralarda Suriyede aslan uhuvvet esasına müstenit olan ve Hazreti İsa tarafından talim olunan din yayılmağa başlamış, bu din Romaya da sirayet ve taammün etmişti.

Romalılar hristiyanlığın Suriyede Hazreti Musanın ortaya attığı dinden mülhem olduğunu kabul ediyorlar ve yahudilere karşı gösterdikleri hürmeti hristiyanlığa karşı da izhar ediyorlardı.

Diğer taraftan Roma imperatorları bu usulü diyanetin kendi hükâmet idarelerile ve siyasetlerile, kabiliteli olmadığını görerek hristiyanlığı mene ve mahve kalkıştılar.

Bu uğurda kendi askeri kudretlerini kullandılar Bu maksatla bir hayli kan dökülmüş ve maksada varılmamıştır. Şiddet izhar ederek, mücadele ederek müsbet bir sonuç alınamıyacağını anlayan kral Kostantin nasranilerin boşuna gitmek, onlarla beraber yürümek ıstırarını duymuştur.

Kostantin hristiyanlığı kabul eden ilk roma imperatorudur.

Ehli Sünnet

Onbeş günde bir çıkar

İlmi, Dini, Mesmuadır

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU

Mektup adresi:
İstanbul Posta Kutusu: 859

Abone şartları: Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

Seyhun Matbaası
Ankara Caddesi No. 99
İSTANBUL

Medenî Terbiye

Biraz da Neş'e

Terbiye HOCASI

Müsyü Artin ile Madam Hayganoş arasında şöyle bir muhavere olur:

— Ne oldu müsyü Artin, bugün bir fevkalâdeliğiniz var.

— Hayır... Hergün gibi.

— Neden sigara kutusunu, ağızlığını, kibrit kutusunu bıraktınız; ne oluyorsun üstüste iki sigara içtiniz.

— Madam bugün ramazan olduğunu bilmiyor musun?

— Bize ne? Hoş biz müslüman değiliz ki

— Evet biz müslüman değiliz, fakat dükkân komşularımız hep müslüman adamlardır. Cebimde sigara kutusu olursa dalgınlıkla elimi atar çıkarırım ve komşuların yanında içerim, onları rahatsız ederim. Fakat cebimde olmazsa elimi cebime atınca sigarayı bulamam, ramazan hatırıma gelir, o vakit bir paket alır, masanın gözüne koyum, canım isteyince birer birer alır ayak yolunda içerim kimseyi rahatsız etmem.

— Acaip, ya yemek için ne yaparsın?

— Mağazanın üstünde ufak bir yer varya, oraya çekilir yemeği kimse görmeden yerim, suyumu da içerim.

— Ya kahve ve çay için ne yaparsın?

— Burada içiyorum ya, varsın komşalarımın hatırası için ve insanî bir vazife uğrunda bir ay da çarşıda çay ve kahve içmeyiveririm ne çıkar.

Matramın içine suğuk su doldurur, odaya koyum icap ederse gider orada içerim.

— Peki kuzum kendini bu kadar zahmete ne sokarsın, bunu yapmazsan kim sana ne der?

— Kimin ne haddi var bana diyecek fakat benim vicdanım bunu diyor ve aldığım medenî terbiye bunu icap ettirir.

— Amma, yaptın. Müsyü beni dinle de gördiklerimi sana anlatayım da ondan sonra ne istersen yap.

— Ne gördün madam?

— Dün Aksaraya inmiştim. Valde Caminin köşesinde pide yapan fırının kapısında halk toplanmış, sıcak pide alıyordu. Bir bahriyeli sokuldu. İftara on beş dakika hâlâ elinde sigarası vardı Tam o sırada orta yaşlı bir müslüman da pide bekliyor, sigaranın bütün dumanlarını o adamcağızın tam burnuna soktu. Terbiyeli adam; lütfen sigarayı atınız demesi üzerine:

Bahriyeli — Benim hürriyetime ne hak ve salâhiyetle dokunuyorsun? İstediğimi yaparım diye adama çıkışmasın mı?

Halbuki medenî terbiye icabı olarak afedersiniz» diyerek sigarayı atması lâzım iken papuç kadar dil uzattı. Nihayet adamcağız pide almadan ayrıldı ve kendisine «bu saygısızlığı bir gâvur bile yapmaz dedi.»

— Dahası...

— Dahası da var. Kadıköy vapurunda oturuyordum. On beş yaşında bir kız çantasını açtı, içindeki gelincik sigarasını çıkardı, yanındaki erkek arkadaşına da kibrit çaktı, sigarayı fosuldattı.

Kızın tam bitişiğinde az sakallı elinde tesbih bir oruçlu müslüman da oturuyordu, adamcağız mecbur oldu karşıdaki kanepeye geçti. Biraz sonra gözüme güneş geldi diye elindeki sigara ile kızın yine ihtiyarın yanına geçti, sigarayı fosuldattı.

— Adam bir şey söylemedi mi?

— Ne söyliyebilir. Fırında hakarete maruz kalan adam gibi üstüne bir de hakaret görecekti.

Allah... Allah... ne biçim adamlar!..

Bunlar hiç terbiye görmemişler mi? Medeniyetten haberleri yok mu?

— İşte müslüman firması altında bulunan erkek ve kadın iki misâl getirdim Sen hıristiyan olduğun halde halen komşu Müslümanı düşünüyorsun? Bırak bu ham zihniyeti bu eski kafalığı Keyfine bak kendileri kendilerine bu hakareti yaparken senin kendine zahmet vermek aptallık olmaz mı?

— Yok... yok... Madam. Ben babamdan bunu gördüm, komşularıma hürmetim vardır.

Kendilerinden bir fenalık görmedim. Varsın onlar bize gâvur desinler. Ben terbiyem-

((Lütfen sahifeyi çeviriniz))

Dört Kafa Tası

A. ZAPSU

mezmi?

— Ben de bunu söylemek istiyorum ve ibadetin mahiyetini Allaha karşı kendisini zelil göstermek suretile isbat etmiş olacaolacağım.

— Buna şüphemi var? İbadetin manasını Allaha karşı kulun hiçliğini göstermek suretile kendisinden edet beklemektir.

— Öyle ise ibadethanelerde koltuklara dayanmak, tiyatroya gitmiş gibi birşey seyretmek, ibadet mefhumu arile kabilikıyasmıdır?

— Olmaya biiir fakat bu mukaddemenin secde ile alakasını anlayamadım.

— Müsaadenizle şimdi onu izah edeceğim:

Görüyoruzki insan bütün mahlukatın en şerefli bir varlığıdır. Akıl, şuur ve irade ile mümtaz insan bütün kâinattan üstündür. İnsanın şerefide akıl ve şuurile ölçülebilir yani dimağ nekadar işlenmiş ise beşeri kıymette o derece yüksektir. Öyle ise beşerin en şerefli azasıda dimağıdır, buna mukabil kâinatın en sefil mahlukuda topraktır, çünkü toprak bütün mahlukatın ayakları altında serilmiş en kıymetsiz ve en sefil mahluktur.

Bu itibarla kâinatın en şerefli mahluku olan insan, en şerefli azasını kâinatın en kıymetsiz mahluku olan toprağı sırf Allah için günde beş vakıt koymaktan daha ziyade tezellül olur mu?

— Tabii olmaz.

— Öyle ise ibadetin kemali yani çok aciz olan mahlukun kulluğunu isbat etmek ancak secde ile mümkündür. Allaha karşı şatafatlı görünmek herhalde ibadet ifade etmemesi icap eder. Demekki secde ibadetlerin en yükseğidir.

Bu secde ile müslüman halkına diyor ki: Ben yok iken beni var ettin, aciz iken bana her türlü nimetler verdin, akıl ve şuurla mücehhez ettin, bütün mahluklardan daha şerefli bir mevkie koydun öyle ise ben de mahiyetimi anlayarak ancak senin uğruna en şerefli azamı senin halk ettiğin en süflü yere koyarak sana karşı hiçliğimi ifade ediyorum ve ibadet ediyorum diyor.

Doktor — Çok teşekkür ederim, secdenin mahiyetini anlattınız mamafi son yapılan fenni ve tıbbi tetkiklere nazaran secdenin sıhhat noktasında çok faydalar olduğu tahkik etmiştir. En mühim olan nokta ciğerlerdeki verem mikrobunun secde ile tahribatın önü alınmasıdır. Çünkü secdede ciğer tam manasile alt ve üst oluyor yani daima dik duran zirvesi secdede aşağıya geliyor. Mayi olan kan ona göre vaziyet alıyor mikrop kanın çeryanile yerini değiştiriyor bu itibarla secde vereme mani olduğu tahakkuk ediyor.

— Müsadenizle sorduğunuz sualin ikinci unsuruna cevap vereyim, dedim. Siz buyurmuşdunuz ki [paşa, nefer, kumandan, subay, doktor, cahil, avukat, katil, zengin, fakir, milyoner, dilenci] hep bir safda toplanır birisi diğerinden bir parmak ucu kadar ilerlemez hep bir sırada durur. Namazda tam bir musavatla saf bağlarlar bu noktayı bir nakise gibi görüyordunuz. Acaba beşerin musavatına insanlar arasında zümre farkını kaldırarak beşeriyeti birleştirmek zenginlerin gururunu kırmak, fakirlerin ruhlarını okşamak için bundan daha yüksek bir tedbiri hangi içtimaiyatcı keşf edebilir; bütün medenî dünyanın gayesi de beşer arasındaki bu birliği temin etmek değilmidir?

— İzahatınızdan dolayı teşekkür ederim (dedi).

Saat epeyce ilerlemişti, kendilerini fazla rahatsız etmiyeyim diye sözlerimi mümkün olduğu kadar kısa kesmek fakat cevaplarını mantıki olarak vermek mecburiyetindeyim.

[Evvelce hazırlanan alaturka bir çay ikram etmek zamanı gelmişti.]

Yemek odasına aldım, gümüş semaver kaynıyor, şark usulü bardaklar hazırlanmış çay sofrasında oturduk, doktor çok memnun görünüyor ve bu hayattan hoşlanıyardu nihayet dayanamadı.

---

den vaz geçmem bir ay irademe hükm eder kendi kendimi idare ederim. Ayni zamanda çarşıda Mösyö Niko ile Albertte aynen benim gibi düşünürler, üçümüz ayrı ayrı din ve mezheplerde olduklarımıza rağmen biz Ramazan bulunduğu müddetçe gördüğümüz bu terbiyeden vaz geçmeyiz çünkü biz medeni adamlarız medeni terbiye bunu emreder.

İlim düşmanlarına cevap

Ehli Sünnet

Bir mektup aldık. Mektup Ankaradan postaya atılıyor, adresi aynen şudur : «Mensubini Ehli Sünnet ve ehli beytten Alı Haydar Abdülkadir» imzasızdır daktilo ile yazılmış iki sahifeliktir.

Mektup gizli bir cemiyetin sistematik me saisinden çıkmış ve müstear ieimlerle sarih adres vermeden göndederİmiştir

Mektubun balâsında «Diyanet İşleri Başkanı Beye de gönderildİ » ibaresi vardır. Tarihi 4 temmuz 948 dir. İstanbula 10 7-948 tarihinde geliyor. Mektubun aynen serlevhasını veriyoruz.

«Ehli Sünnet ve Ehli Beyt kahramanı azi zim Sayın Bay Abdurrahim Zapsu'ya» ikinci mektup.

Bu tavlama hareketinden sonra :

«Softa dersiamlara karşu gazanız mübarek olsun» şeklinde bir baslıkla işe girişiyor.

İlk cümleleri şunlardır. «Mütehassıs islâm bilgini ilim ve fazilet erbabı zannettiğiniz o dersiamlara rüşveti kelâmiye kabilinden bir iltifat olarak muhterem meslektaşlar diye hitabınız zaittir. Onlar Muavinini Muaviyeden bulunmakle ehli beytin ve Ehli Sünnetin hu kuku âliyelerini ibzal etmiyelim» diye bir ihtarda bulunuyor. Ondan sonra islâm ulema sına karşı çirkin cümleler kullanıyor Bizi de kazanmak için on iki imamın isimlerini sayıyor. Ehi Sünnetin bu imamlardan ibaret olduğunu binaenaleyh dersiamların ehli bit'atten bulunduğunu iddia ediyor.

Ve bizi tahrik için şu cümleleri yazıyor «sizin hidayetkâr mesainiz sülalei tahireyi mehdiyeden olmanızla müeyyettir. Softalara karşı açtığınız bu savaş ervahı eimmei hidayet yardımcınızdır.»

Bundan sonra da bizi övüyor ve bu hususta da şunları yazıyor:

«Haklı olduğunuz kadar da canlı tevcih edilen tenkitlerinize hedef olan softa hocaları sakın evlâki ehli sünnet zannetmiyesiniz. Sayın Maarif Vekilimizin tevcih buyurdukları veçhile (skolastik) medrese zihniyetinin tohumluk mümessilleri hiç bir vakit ehli sünnet olamaz.

Bundan sonra işi şahsiyata döküyor bir takım iftiralarda bulunuyor. Ondan sonra aynen şu yazıları yazıyor:

Sayın Ehli Sünnet sahibi aziz dostumuz Bay Abdürrahim, siz aynı zamanda eğer şâfii-hâdi - mâtüridi secayayı fazılasına malikseniz şu diyanetçi zevatı kalem ucu süpürgenizle bir çırpıda süpürebilirseniz gazanız tamam oluverir. Emmeihüda efendilerimizin ruhaniyetleri sizinle ve bizimledir. Ankara makam fetvasıda bir sadık muhibbimizin yedikudretindedir. Artık Ehlisünnet ve Ehlibeyt in softa düşmanları haddini bilmelidirler, sizin k skin nişstermisali kaleminiz bir çırpıda anları kâmilen sünnetli hattâ akıym kılmağa muktedirdir' Cesur hareketli müdahalelerinize intizardayız. O softalık tohumları biz yeşil Ehlisünnetin rahibahanın geyzu gadap tozlarına buladılar, bunun cezayıseza sını behemehal dekmeleri gerektir.

Bizzat o reisi bi'selenisin seneleridenberi bize hakaretten ve zulümden farig olamadığı, yani biz ve siz gibi namuslu erbabıhakikatin biaman düşmanıdır.

Yine bir takım zevata zebandırazlık yaptıktan sonra aynen şunları yazıyor:

Ehlibeytin ve Ehlisünnetin ervahımübarekesini de şad etmek birinci vazifenizdir. Henüz simar hâmın kuru kabuklarını geveliyen o cahiller lübbü maarifin nefis ve leziz usaresini ne bilsinler? Muhakkak ki siz aziz kardeşimiz ülülelbabtansınız.

Bize biraz daha rüşveti kelâmiyeve verdikten sonra ulemaye biraz daha zebandırazlık yapıyor ve nihayet şu cümlelerle mektubunu bitiriyor.

İlâmı cihad eylediğimizim softa tohumu dersiamlar bağıcennetin andelibihemtası değillerdir ki anlardan hizmet niyazına ve bu uğurda abaru dökmeye mahal de yokttur, hiç uyandırmayın varsın uyusunlar, belki suru israfille uyanırlar. Hiç şüphe etmiyoruz ki anlar için tabiî uyanış ancak bu şekilde olacağı muhakkaktır dostum

Bu mektubu alınca hayret ettik evvelce yazdığımız makaleye göz gezdirdik evirdik çevirdik rafiziliğe delâlet eden ilme ve ülemaye karşı terbiye harici hiç bir cümle olmadığını görünce taselli bulduk. İmanımızı yokladık ze nadıkaya ait ufak bir takide bulamadık.Ondan sonra tekrar mektuba baktık mektubun daktilo ile yazılması; sarih adres bulunmaması;

(Devamı sahife 16 da)

İlim düşmanlarına cevap

(15 inci sahifeden devam)

el yazısı ile atılmış bir imzası olmaması bu mektubun daha evvel görülen tehdit mektupları cinsinden fakat bu defa atlamak siyasetine veyahut diyanet işleri reisile aramızı bozmuş ve dersiam rütbesine ulaşan yüksek alimlerle bizi çatıştırmak hayal hamına dayandığını derhrl sezdik bizi şuursuz telekki ederek ilmine magrur bir budala telekki eden bu biçare bizim [ehli sünnet] kelimesini kendisine mal ederek ehli hakka isnat etmek gibi kendisince bir kurnazlık bile düşünmüştür.

Biz hamdolsun bu hibi tuzaklara düşecek kadar mağrur değiliz ilmimizi; haddimizi imanimizı medrse adamları bizim yazdığımız [dersiam] mevzulu makalede o yüksek zümreyi haşa meçhul etmek ve onların şartlarına tutunmak gibi bir küstahlık değildir bilakis kendilerine cesaret medeniye ibraz etmek için iman müçadelesinde diyanet işlerine yardım efmelerini ve halkı tenvir için kürsüler işgal ederek ehli bediat çömezleri ne meydan vermemek için bir istirhamdan ibarettir.

Bu mektubu a'ınca hatırıma şu tarihi hâdise geldi Muaviye radıyallahuan hazretlerile Hazreti Ali kerremullahı veçhe ve radıyallahuan efendimizin aralarındaki içtihat ihtilâf rum kaysarine ulaşmış kayser bu ihtilâfı kendi ihtilâfları gibi şahsi ve olduğunu zannederak kendisine bir teklif mektubu gönderir ve bu mektupda Hazreti Aliye karşı çıkmak için kendisine yardım edeceğini anlatıyor.

Ashabı resulullahdan olup şekâtü neburla nurlanan hazreti Muaviye derhal kendisine hakareti amiz bir red mektubu yazdırır ve diyorki :

«Ben efendimle birleşir seni saltanat tahtından yerden havuç söker gibi atarım»

Kendisini Hazreti Alinin kölesi bulunduğunu ve içtihat hususunda islâmların hayret fikriyesini anlatarak alâyi kelemetullah uğrunda bir tek kelime gibi hareket ettiğini anlatıyor.

Bizde refiklere diyoruz ki: Bizim dersiamlara olan yazımız sizin anladığımız şekilde hürmetsizlik ifade etmez bilakis verese enbiya hulunan islâm ulemasına karşı bir ubudiyet beratıdır onlara hürmet etmediğimiz takdirde halimiz ne olacaktır haveziyi biraz mantıkla münakasa edelim.

Ortada biribirine zıd iki kelime vardır.

İlm — Cehil

Âlim — Cehil

Biz alime taruz edersek cehli kabul etmiş olmazmıyız biz alime hakaret edersek cahil baş eğmiş olmaz mı?

Bizi a)imden cehle a'imden cahile sevketmek isteyen bu yılan başlı isteyen mektubundaki bir iki kelimeyi de gelecek yazılarımızda inşaallah tahlil edeceğiz.

İlâhiyat Fakültesinde neler okunmalıdır?

(Sahife 11 den devam)

İkinci sene ihtlâfın dayandığı felsefi sebeper okutulacak eski ve yeni felsefe ile islâmiyet esasları mukayese edilecek. Üçüncü sene daha esaslı suretle ilmî mukayeselerle itikadî islâmın muayyen esasları öğretilecektir.

Fıkıh hakkında :

Fıkıh her sene takip edileceğine göre birinci sene usul fıkha girmeden yalnız fıkıh takip edilecek ikinci sene fıkıh ile beraber usul fıkıh da takip edilecek üçüncü sene usul fıkha ile fıkhi mezic ederek fıkhın hakikatı incelenecek,

Tasavvuf :

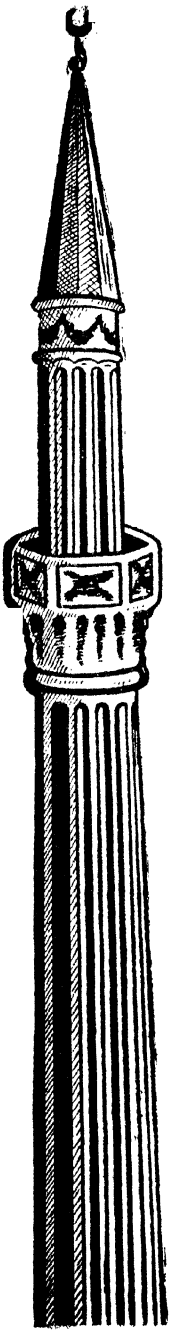
Birinci sınıfdan itibaren mesnevî şerif takip edilmesini muvafık buluyoruz birinci sınıfda yalnız mesnevî izah edilerek takip edilecek ikinci sene bir çok ricali sufiyenin tercümei halleri gösterilecek üçüncü sene mesnevî okudurken tasavvufun bütün incelikleri gösterilecektir.

Siyer ve tarih hakkında :

Birinci sene islâm tarihi takip edilecek ikinci sene islâm tarihi hakkında din düşmanlarının ileri sürdükleri iftiralar ret ve cerh olunarak üçüncü sene islâmın tarihini bütün hakikatlariyle incelenecek.

Hülâsa olarak: Birinci sene ihzari malumatı takviye ederek ana ilimlere gireceğiz ikinci sene bu ilimleri felsefelerile takip ederek talebelere tam ilim anahtarlarını vermiş olacağız mektepten mezun olan her üniverite mezunu gibi biz bunlara ilim vermiş olmiyacağız ilim hazinelerinin anahtarlarını vermiş olacağız.

Abdürrahim Zapsu

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dinî ilimler:

Kasidei Bürde şerhi	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkârîli*

İlim münakaşaları:

Cürüm büyük mes'ul kim	*Musa Anter*
D. İ. Reisinin beyanatı üzerine	*A. Zapsu*
Dış haberler	*E. S.*
Mısırdan mektup ve makale	*M. Rıza Kaşıkçı*
İç haberler	*E. S.*
İslâmiyet ve lâyıklık	*Asistan Cahit Tanyöl*
Yalancı ve yamayıcı	*Lâtifeci*
Yarım âlim	

SAYI 42/16

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene: 2 15 Ağustos 1948 Onbeş günde bir neşrolunur. Cilt: 2 — Sayı: 42 — 16

Terceme :

11 — Ey nâsik sen bana nasihatını halisane yaptın. Fakat ben işitmez oldum. Çünkü muhabbet insanı nasihat edenlerin öğütlerinden sağır kılar.

12 — Ben ak saçlarımın nasihatlarını levm ederken töhmete hamletmedim. Çünkü ak saçların nasihatı töhmetten uzaktır.

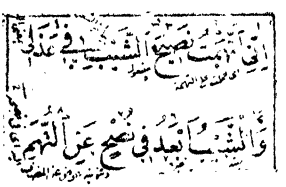
Izahı :

Birinci üç beyitle aşkın tesirlerini izah etti. İkinci dört beyitle de delâil göstererek aşkın gizlenmesine imkân olmadığını izah ediyor. Üçüncü üç beyitle de aşkını itiraf ediyor. Artık gizliyecek bir şey kalmadığını kendisi ayıplayan ve levmedene ehemmiyet vermediği aşkının derecei meziyyetini ilân ediyor. Ancak aşk yolunda kendisine samimi nasihat edenlere karşı da işbu iki beyitle anlatmak istiyor ki :

Samimiyet ile nasihat eden nâsih senin nasihatlarını dinlemek istiyorum, Fakat aşk

Kasidei Bürre

insanı sağır eder. Ben de nasihatlarını işidecek vaziyette değilim. Bu nasihat edenler içinde en kuvvetli nâsih başıma düşen ak saçlardır. Herkesin nasihatlerini bir şeye haml ile ittiham edebilirim. Fakat ak saçların nasihatlarını ittiham edemem.

Fezleke

Aşkı Resulüllahın derecei kuvvvet ve kudretini aşık işbu on iki beytileizah ediyor ki bu birinci fasl teşkil ediyor. Aşık kendisinden geçer gibi Aşkı Resulüllah ile nasıl ağlayıp sızladığını aşkı gizlemesinin mâmkün olmadığını levm ve nasihatlerin aşk sahasında bir kıymet ve kuvveti olmadığını izah ediyor. Ondan sonra Aşkı Resulüllaha tamamiyle nail olabilmek için nefsi emmarenin mani olduğunu ve nefsi terbiye etmek suretile Aşkı Resulüllaha lâyık bir şekle sokması için nefsin bir takım seciyelerini onun ne suretle ahlâki mümkün olduğunu izah etmek üzere ikinci fasla başlıyor.

A. Gerami

TEFSIR

Elbakare süresiniu (23) ncü ayetinin meali:

«Bilmeliki: Allah bir sivri sineği hatta daha üstününü bir mesel yapmaktan sıkılmaz, iman edenler bilirlerki o şüphesiz haktır» rabbilerindendir amma küfüre sapanlar Allah böyle bir mesel ile ne murat etmiştir? derler evet Allah onunla bir çoklarını şaşırtır, yine onunla bir çoklarını yola getirir, hem onunla ancak fasikleri şaşırtır.»

Tefsir:

Bu ayeti kerimenin sebeb nüzülü kuranı kerimde sinek, örümcek, karınca ve arı gibi ufak mahluklardan temsil getirince gerek yehudiler ve gerekse Kureyş müşrikleri ken di kendilerine söylenmeğe başlıyarak bir muazzam dava ile ortaya atılan kuranıkerimde böyle ufak tefek şeylerle misal getirmenin manası nedir? Bunların bu itirazlarına cevap olarak nazil olan bu ayetikerimede «Cenabıhak bir sivri sinek veyahutta ondan daha hakir gördüğünüz şeylerle misal getirmek hususunda utanmaz» çünkü bütün mahlukat nezdiilâhide birdir ister küçük ister büyük hepsi müsavidir hepsi mahluku ilâhidir ufak mahlukların hılkat ve devam hayatları her halde büyük mahlukların hılkat ve devamlarından daha ibret amizdir.

Zaten bu temsiiler karşısında beşer iki halden hali değildir:

1 — Zakurane iman ederler; bu takdirde bilirlerki Cenabıhakkın bn temsili haktır ve nezdiilâhiden gelmiştir, onda şek ve şüphe olmaz çünkü Cenabıhak her sözünde ve her temsilinde büyük hikmetler ve hakikatler mündemiçtir.

2 — Veya Kurana iman etmezler; bu takdirde Kuranın her hükmüne itiraz ettikleri gibi buna karşıda acaba Cenabıhak bu temsillerle ne murat ediyor? diye şüpheye düşerler, tereddüt ederler, bu temsilleri küçümsiyerek küfürlerinde ileri giderler.

Bir mucizei ilâhi olan Kuranıkerim bu suretle irat ettiği temsillerle iman edenlerin imanlarını takviye eder. Müminleri azameti ilâhiye karşısında düşündüren ufak bir mahluktan en büyük mohlukata kadar hilkati kâinata nazarlarını celbederek imanlarını en yüce mertebeye ulaştırır onları yola getirir hidayete sebep olur.

Bilakis kendilerine hidayet nasip olmıyan kimseleri şaşırtır. Kuranın her kelimesine, her cümlesine karşı ayrı ayrı şüphelerle te reddütlerle şaşırmasına sebep olur. Bu şaşırmalar ancak ve ancak fasiklere aittir fasiklerden başka kimse şaşırmaz.

Buradaki (fasik) kelmesi kâfir demektir. Çünkü ayetin daha yukarısında (küfre sapan lar) tabiri vardır. Halbuki lisanı şeriatte (fasik) kâfir demek değildir. fisik işliyen kimse fasiktir. İman hususunda şüphe ve tereddüdü olmadığı halde namaz kılmıyan, oruç tutmıyan veyahut içki içen haram işliyen kimselerde fasik dirler,

Bunların ahkâmı (Ehli Sünnet) itikadına göre; ebedî olarak cehennem azabına lâyık olmazlar. Kıyamette küsahları nisbetinde azap görür ondan sonra imanları dolayisile cennete girerler.

Mütezile itikadına göre ise :

Fasikler ne kâfirdir ne de mümindir iki menzile arasında ayrı bir menzileye dahildir tövbe ederlerse mümin olurlar tövbe etmez lerse ebedî olarak cehennem azabına lâyık olurlar,

Bu ayetikerimedeki (fasik) tabiri ile fısıkın gitgide küfüre sebep olacağına işaret vardır. Onun için müslümanlar fısık üzerinde ısrar etmemeleri hususunda dikkat ederek tövbe etmeleri ve fısıktan kaçınmaları lâzımdır.

H. T. Hafidi

HADIS

Buharı şerifin 25 nci hadisinin meali:

Ebu Hüreyre Radiyallahüandan:

"Şöyle demiştir: Rusulullah sallahü aleyhi vesellem «amelin hangisi afdaldir» diye sordular «Allaha ve resulullaha iman» buyurdu «ondan sonra hangisi» dediler. «Allah yolun da cihat» buyurdu «ondan sonra hangisi» diye sordular «makbul (olmuş ve içine riya karışmamış) haç» cevabını verdi.

İzah:

Bu hadisi şerife göre amelin afdalları sıralanmıştı.

1 — Allaha iman
2 — Resulüllaha iman
3 — Allah yolunda cihat etmek
4 — Makbul haç.

Burada (Cihat) için büyük bir hissai şeref ermiş öyle ki imanın şartı bulunan kelemei tevhitle müsavi kılıyor. Allah ve peygambere iman etmekle insan nasıl küfürden kurtulursa (cihat) etmekle de hem cinsini küfürden kurtarmış olur. İslâmiyet bütün insanları birbirine kardeş prensibini güdüyor herkes kardeştir kimse kimsenin üstünde veya altında bulunur bir mertebede değildir herkes Allahın kuludur herkesin her şeyden nasibi ve hissesi vardır sayi ve ameli nisbetinde istifade eder. Bunun için kimsenin kimseye tecavüze hakkı yoktur bütün insanlar kardeş olduktan sonra ortada zaten ihtilâfda kalmaz ancak bu kardeşliğe mani olan bir tek sebep vardır bu sebebin ortadan kalkması icap ediyorki bütün insanlar kardeş olabilsinler. O sebepde küfürdür Allahı ve Peygamberi tanımamaktır bir kimse Allahı ve Peygamberi tanıdımı islâm olur bütün islâmlarda biribirinin kardeşidir. Beşeriyet arasında kardeşlik tesis eder ve insaniyetin aradığı hakiki saadete başlar"

Küfür saadet beşere manidir öyle ise bu mühim manii ortadan kaldırmak iman kadar mühim olan bir vazifedir bu hadisi şerifde (cihadın) iman kadar büyük olduğu gösterilmiştir.

Zaten bir kimse kendi nefsine istediğini kardeşine istemezse hakiki müslüman olmaz hadisi şerif ilede her müslüman müslüman olmıyan hem cinsi kendi nall olduğn iman mertebesine ulaştırmak ve kendişi gibi nimeti alâhiden nimetlendirmek mecburiyetindedir işte cihadın meşruiyeti bu noktadadır.

Cihat, yalnız top tüfek ile olmaz zamana göre muhtelif vasıtalarla olur. Bu asırda bil hassa neşriyat en büyük cihat vasıtasıdır. Eskiden her müslüman bir at ve bir silâh ile mücehhez olmasile nasıl mükellef idiyse bugün de islâm dinini neşir hususunda kalem veya lisan ile maksat ve belâgatine malik olması lâzımdır.

Hele kalemin; ehemmiyeti çoktur kalemi olmıyan kalem sahiplerine yardıma mecburdurlar. Çünkü bugün hidayet ancak yazmakla anlatmakla mümkündür. Kimse silâhla din hakka gelmez fakat akıl ve mantık dahilinde hak ve hakikat telkinden istifade ederek islâm dairesine girer.

Bize düşen vazife bildiğimiz kadar ve anlata bileceğimiz kadar hakkı anlatmaktır bu hususta bütün maddi varlığımızı sarfederek yine ziyanda değiliz. Çünkü Fahrialem efendimize bir hadisi şerifi Hazreti Ali keremullahı veçhe efendimize «Allaha kasem ederim ki senin elinde bir kimsenin hidayete gelmesi kırmızı develere malik olmandan hayırlıdır» buyurmuştur. Malumya Arabistanda kırmızı tüylü develer çok makbuldür. Ve herkes bu develere malik olmak ister. Dünya maline olan bu sevgiyi nazarı itibare alan Fahrialem Efendimiz. Bir insanın hidayetine sebep olmak bütün dünya maline malik olmaktan daha hayırlıdır buyurmak tadır.

Tahdisi nimet :

Biz bu dergiye başladığımız günden bu güne kadar bütün maddi varlığımızı feda ederek cihadımızda azemettik ve birçok kimselerin de hidayetlerine sebep olduk. Birçok müslümanlar bilmediklerini öğretmiş olduklarından dolayı teşekkür mektubu gönderdiler, Her tarafa iyi tesirlerle yapıldığı görmekle Allaha şükrediyoruz.

Marifet iltifata tabidir. Ne kadar iltifat görürsek o kadar mükemmel vazife yaparız. Biz kalem cihadında bulunurken hal vakti yerinde bulunan müslüman kardeşlerimizi de cihada davet ediyoruz. Çünkü cihadın iki unsuru vardır.

1 — Canla cihat
2 — Malla cihat

Biz canla cihat ediyoruz. Kardeşlerimized malla cihada başlamalıdır.

EHLİ SÜNNET

FIKIH

Teyemmüm:

Kır yerde suyun bir mil mesafeden az olması veyahut kuş veya yeşillik görerek veyahut haber alarak suyun varlığını zanneden kimse zannettiği cihette yol emin olmak şartile dörtyüz adıma kadar bizzat gidip veyahut adam göndererek suyu araması lâzımdır.

Harbin varlığını zannetmiyen veyahut düşmandan korkusu olan kimse için su aramak lâzım gelmez fakat yerlilerden veyahut su ilmine vakıf kimseden sormak lâzımdır.

Eğer o kimse sormadan teyemmüm edip namaz kılar sonradan su olduğu kendisine haber verilirse namazı iade eder, haber verilmezse iade etmez.

Yanında su bulunan kimseden su talep edilir eğer satmak isterse değer kıymeti ile verir kendisinde parası olur ve bu para lüzumundan fazla ise satın alır. Eğer bedeli mislinden fazla ise yine alır Fakat gabni fahiş olur ve kıymetinin iki katı talep olunursa bir misil parası kendisinde yoksa veya ihtiyacından fazla değilse borç ederek satın alması icap etmez, teyemmüm eder.

Bir teyemmüm ile istediği kadar farz kılınır fakat şafii mezhebinde her farz için yeni teyemmüm icap eder imamı şafiinin bu içtihadına hürmeten hanefilerde her faz için yeniden abdest almaları efdaldir.

Fakat nafile namazlarda bir teyemmümle istediği kadar nafile kılar bunda ittifak vardır.

Abdest azasının ekserisinde veya nısfında (yara) varsa o kimse teyemmümle namaz kılar abdest almaz.

Eğer azasının çoğu sağlam olurda bir miktarı (yaralı) ise yaralı olmıyan kısım yıkanır yaralı kısım mesh edilir.

Gusülde bütün vücut bir uzuv telakki olunur eğer vücudun ekserisi veyahut yarısı yaralı ise teyemmüm yapılır eğer yarısından azı yaralı ise teyemmüm edilmez yaralı olmıyan kısım yıkanır. Yaralı kısım mesih edilir. Mesih mümkün ise cesede yapılır değilse sargıya yapılır eğer mesihden zarar görürse mesih de terk edilir.

Yıkamak ile teyemmümü cem etmek mümkün değildir, yani azasının bir kısmını yıkapıktan sonra teyemmüm etmek olmaz.

Eli çolak olup suyu istimale kadir olmıyan kimse teyemmümde yüzünü ve kollarını yere sürer namazı terketmez.

Kolu dirsekten aşağı kesik olan kimse kalan yerini abdestte yıkar ve teyemmümde mesih eder. Eğer kesiklik ve eksiklik dirsekleri geçmiş ise ondan abdestte yıkanmak ve teyemmümde mesih sakit olur.

O adam yüzünü yere sürerek teyemmüm eder elleri ve ayakları kesik olanın yüzünde dahi yarası varsa namazı abdestsiz ve teyemmümsüz kılar ve iade etmez.

Teyemmümü bozan şeyler:

Abdesti bozan şey ve guslü icap eden şey teyemmümüde bozar. Bundan başka teyemmümü icap ettiren özrün zail olması ile de teyemmüm bozulur meselâ:

1 — Su bulamayan kimse su bulursa teyemmümü bozulur abdest ve gusül etmesi lâzımdır.

2 — Su almak için düşman korkusu zail olunca teyemmümü bozulur yeniden abdest alması veya gusül etmesi lâzımdır.

3 — Yarası sağalır hastalık korkusu giderse teyemmümü bozulur yeniden abdest ve gusul alır.

(Ehli Sünnet)

KELÂM

İslâm ilimleri

Geçen yazımızda vaddettiğim İslâm ilimlerinin taksimatını veriyorum.

İslâm ilimleri iki kısımdır :

1 = Asıl islâm ilimleri (ulumi islâmiye)

2 — Sonradan islâma giren ilimler. ulumu deble

Asıl islâm ilimleri de iki kısımdır:

1 — Alt ilimleri

2 — Yüksek ilimler

Alet ilimleri de iki kısımdır :

1 — Huhusi ilimler

2 — Müşterek ilimler.

Hususi ilimler:

Ehli islâmın münferiden tesis ettikleri ilimlerdirki bu ilimlerle Kuranıkerimi anlamak istihdaf edilmiştir. Kuranıkerim Arapça bulunduğu için arap lisanını en ince noktalarına varıncıya kadar anlamak lâzımdır. Bu dini zaruretle ulumu arabiye kurulmuştur.

1 — Lügat, bütün arapça kelimelerini toplayan ilimdir. Kuranıkerim hicaz şivesi üzerine nazil olmakla beraber bütün arap şivelerine ait kelimeleri ihtiva ediyor bunun için lügat toplamak mecburiyeti hasıl olmuş tur.

2 — İştikak; kelimelerin birbirinden nasıl ayrıldığı ve bu ayrılmadan hasıl olan şekilleri gösterir;

3 — Sarf, kelimelerin teşekkül suretlerini gösterir;

4 — Nahiv ilmi: Kelimelerin cümle haline getirdiği şekilleri gösterir.

5 — Meani; cümlelerin birbirile irtibatlarından hasıl olan manaları gösterir.

6 — Beyan; Cümlelerin suret edasından çıkan güzel manaları gösterir.

7 — Bedi; edebiyatın hakkını gösteren ilimdir.

Bunlardan (Meani, beyan ve bedi) ilimlerine belâgat ilmi derler.

Bunlardan başka :

8 — Hat (yazı)

9 — Aruz (şiir vezinleri)

10 — Karz şir (şiirleri tenkit ederek güzelliklerini ve aıplarını göstermek)

11 — Mübaşeret (sözleri makamına münasip yerde kullanmak melekesi)

Bu on bir ilim kuranıkerimin ayetlerinin lügat ve edebiyat itibarile anlamasına hizmet eder bu ilimler üzerine binlerce kitap vücuda getirilmiştir bu ilimleri hakkile bilmiyen kimse (Allahın kelâmını) anlamağa nasıl muvaffak olabilir öyle bir lisandaki yalnız (Arslan) mevzuu için (99) kelime mevcuttur.

Var kıyas et diğer mevzuların kelimelerini ve iştikak itibarile kelimelerin şekillerini tadada imkân yoktur.

Kelâmıilâhiyi lâyık olduğu şekilde anlamak ve nüfuz etmek için bu ilimler üzerinde senelerce ve milyonlarca alimler çalışmıştır, bu kadar mesaiden gayede Kuranıkerimi muradı ilâhi dairesinde anlamak içindir bunlar Kuranı anlamağa alet bulunduğu için (ulumu aliye) ismini almıştır.

Yüksek ilimler (ulumu aliye, üç kısımdır.

1 — Kuran ilimi

2 — Hadis ilimi

3 — Fıkıh ilimi

Ulumum islâmiyeyi üç kısma ayırmak hadisi şerife dayanır İbnin Ace ve Ebu Davut hadis kitaplarından alınan bu hadis (ayeti muhkeme, sünneti kaime ve ferizi adile) olarak ilmi üç kısma ayırmıştır.

Kuran ilmi iki kısımdır:

1 — Kıraet Kuran ilmi; her ayetin Peygamber efendimizden nasıl nakil olunduğu tesbit edilmiştir. İlim kraet şekilleri okuyuş vecihlerini gösterir.

2 — Tefsir kuran ilmi; hadisi şeriflerle bazı ayetler tefsir edilmiştir ki buna bilrivaye tefsir derler. Yukarıdaki ulumu edebiye noktai nazarından yapılan tahlillerden çıkan tefsir ki buna (Biddiraye) tefsir derler.

1 — Hadisin metni

Hadis ilmi dahi iki kısma ayrılır:

2 — Nakdi rical ve üsulü hadis

Hadisin metni : Peygamber Efendimizden naklolunan sözler ve hareketlerle yanında yapıldığı vakit men etmediği hareketlerin heyeti mecmuası hadisdir bunlar birer birer tesbit edilmiş bu tesbit edilen şekillere hadis metni derler.

Nakdı rical : Her hadis bir ananeye dayanır : Kim kimden işitmiş bu nakledenlerin tercümei halleri tesbit edilmiştir. Bunların içerlerinden gerek hıfz ve gerek dogruluğuna ve gerek ilâve ve noksan naklettiğine dair ufak bir nakisa var ise söylediği hadis diye kabul edilmediğine göre hadis ananesinde isimleri geçen bütün zatların tercümei

(Devamı sahife 13 de)

Tasavvuf

51 — Herçi kerdend ez ilâcü ez deva
Keştü renc efzunu hacet nareva

52 — An kenizek ez maraz çün muy şüd.
Çeşmi şah ez eşkihun çuy şüd o

53 — Ez kaza serkenkebin safra füzud
Rugnü bademhaşki mi nümüd

54 — Ez helile kabzı şüd itlak reft
Ab ateşra meded şüd hem çü neft

Tercüme :

51 — Tedavilerden ve ilâçlardan her ne yaptılarsa bunlar hastalığı artırdı ve maksadı yerine getirmesi,

52 — Kızcağız hastalıktan kıl gibi oldu. Şahın kanlı göz yaşları ırmak oldu.

53 — Sarılığı def için yarayan (Ser gence bin) namındaki ilâç bilâkis sarılığı çoğalttı. Mülâyemet veren bademyağı berklik verdi.

54 — (Hind eriği) ishal yapması lâzım iken büsbütün rutubeti kesti

Su ateşi söndürmesi lâzım iken büsbütün ateşe yardım eden neft vazifesini gördü,

Izahat :

Mevlâna, bundan evvelki beyitleriyle doktorların gururlarını anlattı. Onların maharetlerine ve nefislerine olan itimadını takrir etti Bu gurur ve azamet dolayısiyle (inşallah) söylemedikleri için ve Allahın ismini anmadıkları için Cenabıhak onları terbiye etti Onların maharetlerini hiç etti; benliklerini kırdı, gururlarını cezalandırmak için şu beyitlerde gösterilen hallere maruz bıraktı

Eski tıp kitaplarında hassaları tamamile malûm olan ilâçlara tam zıt hassalar verdi. Bu ilâçlardan herhangi birisinden ümit edilen hassa kıza verildikce onun tam aksi zuhur etti. Kızın istirahatını isterken acılarını arttırdı. Kız kıl gibi kopacak bir hale geldi. Bunu gören padişah da kanlı göz yaşları ırmağa döndü.

Eski tıp ilminde sarılık ve safra giderten (Serkenkebin) namındaki ilâç bilâkis safrayı arttırdı. Bulunduğu hassanın tam aksini yaptı. Bademyağı yumuşaklık vermesi lâzım iken tam aksine olarak kuruluk verdi. (Hind eriği) denilen helile mülâyemet ve ishal yapması icap ederken bilâkis rutubeti kesti. Su hararetı keserken bilâkis ateşe atılan neftyağı gibi hararetı çoğalttı.

Mevlâna şu beyitlerle :

Bütün kâinatın kudreti ilâhiye karşısında baş eğmek mecburiyetinde bulunduğunu hatırlatarak Cenabıhak, halk ettiği her mahlûka mahsus bir hassa vermiştir. Fakat bu hassayı istediği vakit ancak kudreti ilâhiye dahilinde bulunduğunu unutmamak lâzım geldiğini ihtar ediyor.

Kendilerine maharet veren Cenabıhak bir anda bu maharetlerin hepsini hattâ canını bile almak kudret ve kuvvetinde bulunduğu ve doktorların tecrübe ile buldukları ilâçların tesirlerini veren Allah o tesirleri de ibtal etmek kudretinde bulunduğunu bunun için kadiri mutlaka karşı gaflet etmemek lâzım geldiğini anlatıyor ve doktorlar bir hastaya girince kendi kulluklarını ve âciz bir beşer olduklarını unutmamak lâzım geldiğini hatırlatıyor.

Doktor, ilâç bunlar birer sebep bulunduğunu kabul etmek bunlara müracaat etmekle beraber hakiki şifa veren Cenabıhak'a dayanmak icabettiğini ileri sürüyor.

Hakkârili

Cürüm Büyük Mesul Kim?

Halen İstanbulda dini bir cürüm işleniyor herkesde bu cürmün farkındadır bunu menetmek için İstanbul müftüsünü, Evkaf müdürlüğünü; Evkaf genel müdürü, Diyanet işleri riyasetini bekliyor.

Hiç birisi harekete geçemiyor cinayet halen devam ediyor cürüm büyüktür mesul kimdir, Soruyoruz?

Ortada tevcihi cihat nizamnamesi vardır ve nizamname (Nuh Nebiden kalma) tabirine masruk ve din ile dünya işleri birbirinden ayrılmadığı zamanda yazılan fakat birbirinden ayrıldığı bir zamanda tatbik edilen (âlelacaip) bir nesnedir. Bir noktaya gelince Evkaf dairesi:

Efendim, bu iş din işidir müftülük alâ kadar olmalıdır diyor. Ona benzer bir başka hadiseye yine evkaf dairesi:

— Efendim, hademeti heyratın tayini bizim vazifemizdir. Diyanet işleri ve müftülük ne karışır diyerek mani oluyor.

Diyanet işleri ile müftülüğe gelince:

— Efendim. Hademeti heyraatın bütün vazife ves alâhiyatları ile tayin ve azilleri Ev kafa aittir biz müdahale edemeyiz. Diyor ve hakikaten bir şey için müracaat edildimi Evkaf izzetinefis meselesi telâkki eder bu işi yapmaz müftülük ve Diyanet işleri reislik makamı mahcub düşer.

Bu vazife ve salâhiyet anarşisi içinde hatırımıza bir sual geldi. Acaba bu iki daire böyle bir hâdise karşısında ne yapacak soru yoruz?

Muhayyel hâdise şudur :

1 — Bir imam veya hatip veya müezzin farzımahal olarak hıristiyanlığı kabul ederek irtidat ederse ve vazifesinde kalır çekilmezse bugünkü mevzuat karşısında Evkaf daire si ne yapabilir? Veya Diyanet işleri veya müftülük nasıl hareket eder?

Hatırımıza şöyle bir hareket gelir. Evvelâ tayin mevkii olan Evkaf dairesi kendisine tebliğ eder ki: «Siz tebdili din ettiğiniz için vazifeden çekiliniz.» bu adam cevaben: «benim viodani kanaatime karışamazsınız ben vazifeme devam edeceğim resmen bir vazifeye tayin edilmişim ve bu vazifeden beni çıkarmak için memurin kanununun ahkâmı dairesinde merasimi kanuniye yapmakla mükellefsiniz» derse Evkaf dairesi memurin inzibat komisyonu veyahut tevcihi cihat komisyonunu içtima davetederek bunun azline karar verir. Ve bu kararı kendisine tebliğ eder, bu tebliğata karşı ahkâmı umumiye dairesinde kanuni müddet zarfında, irtidat eden imam veya hatip itiraz eder derse:

«— Hükûmetimiz lâyıktır din işleri ile dünya işleri birbirinden ayrılmıştır herkes kanaat ve düşüncelerinde hür ve serbesttir ben imtihanla bu vazifeyi almışım bu işte benim ne suistimalim ne de bir cürmüm vardır mükemmel kuran okuyorum sadanı yerinde hitabet ve imamet için lâzım gelen bütün evsafı haizim ancak tebdili kanaat ve iman ettim anayasamızın 68 inci maddesinde «her Türk hür doğar ve hür yaşar»

75 inci maddesinde ise «hiç kimse felsefi inanından, din ve mezhebinden dolayı kınanamaz» hükümleri mevcut iken siz beni azil edemezsiniz» şeklinde ısrar eder ve devlet şurasına iptal davasını açarsa acaba dev letşurası bu dava karşısında ne yapar?

Zannediyoruz ki devlet şurası iki halden birisini kabule mecburdur.

Birinci hal:

Her ne kadar memur vasfını haiz isede bu vazife alelade dünya işini alâkalandıran bir şey olmadığı ve hadise din işlerini alâka landırdığı için bu hâl karşısında (din ile dünya) işleri kanunen birbirinden ayrı olduğundan, vazife ve salâhiyet noktasından devlet şurası tetkike salâhiyetli değildir. Çünkü Diyanet işleri teşkiline dair kanunda halkın dini ihtiyaçlarını tedvire memur Diyanet işleri başkanlığı makamınca dini kanunlara göre karar itası lâzım geldiğinden vazife ve salâhiyet noktasından reddedilmiştir demesi lâzım gelir.

İkinci hâl :

İmamlık ve hatiplik Evkaf dairesine bağlı bir dünya vazifesidir ve bunlar memurdur binaenaleyh her hangi bir memur her hangi

(Devamı sahife 15 de)

DIŞ HABERler

* Yahudiler islâm mukaddesatından olan Haremi Şerifde (muallâk taş) Sahretullahın kubbesile mescidi aksanın damini bir cuma günü akşamı cumartesi sabahına kadar hedm etmişlerdir. Mukaddes ve tarihi bulunan bu yerlere vukubulan tecavüzattan dolayı bütün islâm âlemi nefretle teessür duymaktadır.

* Yahudiler Kudüsda 15 bin kadar müslûmanı (Camiülkebire) toplamış üç gün üç gece aç ve susuz bıraktıktan sonra mescidin içinde otuzdan fazla kimseyi öldürmüş ve envai zulumler yapmışlardır.

* Amerikada okuyan Hindistan, Filistin, Pakistan, Mısır, Suriye, Türkiye, Irak ve Cezayir talebeleri aralarında bir cemiyet kurmuşlardır. Bu cemiyetin gayesi islâmiyetin yüksek esaslarını ve hakikat diniyeyi bütün cihana tanıtmakdır. Bu yüksek dinin genç müslümanlar tarafından bütün aleme yayılması beşeriyet için bir falihayır addedilebilir Allah yardımcıları olsuu.

* Mısırdan :

Camiülezherde Revakületrakde okuyan ve bu sene kuzat ihtisası vermekte bulunan okuyucularımızdan Fazıl muhterem Konyalı bay Mustafa Rıza Kaşıkcı dergimiz için yazdığı bir makale ile bir mektubunu aşağıya dercediyoruz:

Mektup sureti

Üstadı muhtereme :

Mübarek Ramazanı şerifinizi tebrik eder size ve âlemi islâma şen ve şerefli bayramlar temennı ederim. Daima sıhhat ve afiyetle imrarı hayat etmenizi dilerim. Garip kalan dini islâma sanlı hizmetlerde muvaffakıyetinizi her zaman isterim

Mühim bir boşluk dolduruyor, pek canlı bir varlık gösteriyorsunuz gönlümce ne kadar giptaya şayansınız. Bu gördüğünüz vazife hakikaten şerefli bir vazifedir. Mecmuanıza pek uzun ömürler, pek çok okuyucular, günden güne taaliler niyazında bulunmakla ben de bir şey yapdım zannediyorum!

«Amelle niyyete bağlıdır» fehvasınca alemi vücuda doğmayan, kalplerden harice çıkmak şerefine nail olmıyan emeller indilâhide mükâfatla taltif olunacaktır. Mecmuanıza maddi manevi yardımlar sunanlar ümit verim ki rızayi ilâhiyi kazanacaklardır.

Sadaka ve yardımların bu gibi gayelere sarfolunması ne kadar doğru ve yerindedir. Fertler etrafında dönen yardımlar fertler kadar kadar yaşar bir ferdin varlığı her halde bir müçtemiin varlığı kadar mühim değil dir ancak bir müçtemiin bakasına bir faziletin devamına vakfı hayat etmiş kimseler müstesnadır zaten bunlar başlı başına bir millet ve ümmet derecesine yükselmiş olanlardır. Mecmuanızı da bu gibi amiller meyanında görmekle iftihar ederim. İnşaallah ile ride her müslüman vatandaş bunu idrak edecek mecmuanız g i b i fazilet minberi etrafında toplanacaklar. Maddî yardımlarile de dinî ve vatanî birer vezife görmüş olacaklardır.

Mecmuanızın adedi arttıkça on misli oku yucularınızda artsın «her kimki bir hasene ile gelirse ona on misli verilecektir» maalin deki (ayeti celile) bütün manasile sizde tecelli etsin.

M R KAŞIKCI

KADİR GECESİ

1365 senesindenberi bütün müslümanlar ramazan ayını pek şerefli bir zaman diye karşılarlar; her müslümanın ibadetinde bütün hayatına kat kat ecirler veren bir mevsim mubarektir. Kuranıkerim o kitap azim, insanlığın fikrinedoğan o hidayet güneşi bu ayda nazil olmağa başlamıştır. Ne celallı bir zarf ne azametli bir mazruf!.. Bu mubarek ay hakkında neler söylenmiş ne kıymetli yazılar yazılmıştır ve daima yazılmaktadır bununla beraber bu büyük bayramın kıymetini tamamen takdir etmiş, bu ayın faziletlerini bunda ki esrarı hakkile idrak etmiş ve hakkını ver miş değiliz.

Yer yüzünde yaşayan her milletin kendine mahsus bir takım millî bayramları olur; milletler istiklâl şerefinin tacı olan, sufufu alemde nasıl yer aldığını yat ettiren o günleri büyük bir sevinçle istikbal ederler, efradı milletin kalbine en derin mefakırla kaydolunmuş o günlere lâyık olduğu kıymeti vermek için pek büyük bayramlar yapılır. Ramazan ayıda bütün müslümanlar için en kıymetli bir bayramdır pek mübarak bir mevsim ibadettir: Ameller, ibadetler, hayırlar bu mevsimde kat kat, fazla fazla dere-

İÇ HABERler

* Diyanet İşleri Reisi sayın Bay Hamdi Aksekili vazifesini ikmal ederek Ankaraya avdet etmişlerdir.

* Ramazanın üçüncü cuma günü ikindi namazından sonra Bayazit Camii şerifinde bulunan Diyanet İşleri Reisine bir gurup mü racaat etmiş bu gurup Urfalı Bay Mahmut Kâmilin vâazından bir şey anlamadıklarını binaenaleyh Şemseddin Yeşilin vâazına mü saade edilmesini talep etmişlerdir. Bu teklif karşısında sayın reis aynen şunları anlatmış tır ve herkesin anlayabileceği bir şekilde yüksek konuşmuştur :

«İslâmın iki türlü düşmanı vardır :

1 — Açıktan açığa İslâmiyete taarruz eden din düşmanları,

2 — Din perdesi altında İslâmiyete taar ruz eden dinin gizli düşmanları.

Bunlardan birincisile mücadele kolaydır. Çünkü kendilerile açıktan açığa münakaşa edilir ve ilmî delillerle iskât edilir. Fakat ikinci düşmanlarla mücadele zordur. Çünkü kendilerine şeyhlik, hocalık ve evliyalık sü sünü verdikleri için bir çok safdil müslüman ları iğfal etmişlerdir,

Biz bu ikinci kısım düşmanlarla bütün mevcudiyetimizle mücadeleye mecburuz ve bunların iğfal ettikleri gençleri de dalaletten kurtarmak vazifesile mükellefiz.»

Bu sözden canları sıkılan Yeşil taraftarla rı işi azıtmak istemişlerse de Bay Hafız Ası mın âşri şerife başlamasile bu gurup kemali haoaletle camii terk etmişlerdir.

* Amerikada toplanan «Din arası sulh birliği» konferansına Türkiye namına iştirak eden Bay Hamdullah Tanrıöver geri dönmüş tür. Bu münasebetle Vatan gazetesine verdi ği beyanatı şayanı dikkat gördük. Bunlardan bir kısmı üzerinde duracağız.

* Şeker Bayramı dolayısiyle Vatan gaze tesi Başyazarı iki baş makale neşretmiştir. (Din ve inkılâp) serlâvhasını taşıyan bu ma kalelerde gözümüza çarpan bir takım fikirle ri gelecek nüshamızda inceliyeceğiz.

* Üniversite ailesinin çok kıymetli bir uzvu bulunan Edebiyat Fakültesi sosyoloji ve ahlâk asistanı Bay Cahit Tanyolun Son Telgraf gaze tesine yazdığı (İslâmiyet lâyıklık) serlevhalı makaleyi çok ehemmiyetli bulduğumuz için Mecmuamıza aynen iktibasını muvafık bulduk hakiki ve bitaraf bir ilim tetkikinden doğan bu âlimane yazıdan dolayı kıymetli (Sosyolo ğu) candan tebrik eyleriz.

---

celerle ölçülür bir müsabaka meydanıdır ticareti maneviye için bir panayırdır. Cena bihak bu mübarek ayın gündüzlerini oruç tutmakla geçirmemizi emreder, dini islâmın şanlı Peygamberi Hazreti Muhammed Aley hisselâmın Medineye hicretinin ikinci senesi farz olunmuş olan oruç ibadetindeki en bü yük fazilet Cenabıhakka nisbet olunmasında dır, zira bir hadisi kudside «her ibadetin se vabı on dereceden yedi yüz dereceye kadar katlanır, Ancak oruç ibadeti o benim için dir onun mükâfatını ben vereceğim» buyu rulmuştur. Evet her ibadet Cenabıhak için olur lâkin buradaki tahsis oruçda olan bir ç o k faziletleri ve ondaki meziyetleri bildirir. Ramazan ve oruç hakkında buna benzer daha pek çok müjdeler vardır. Leylei kadrin bu ay içinde olduğu muhakkaktır fa kat onun hangi geceye tesadüf ettiği yaki nen belli değildir. Bu gecenin gizli kalması da müslümanlar için ayrı bir lütfü ilâhidir: Bütün ramazan gecelerinin ihya edilmeğe şayan; her gecesinde leylei kadir aranmağa değer bir fırsat olduğuna bir işaret banidir. Bu gecede islâm kanununnn temelleri atıl mıştı; bu gecede basireti kararmış kalplere hidayet sahası gösterilmişti. Batıl itigatlarla bağlanmış akıllara salim fikirler, sahih itikat lar desturu sunulmuştu; bu gecenin bin ay dan daha hayırlı olduğunu Cenabıhak bildi riyor.

Buradaki zikrolunan binalık adedi uzun zamanı ifade etmek içindir. Hallâkı âlem bazı mekânları ve bazı insenları takdis edip şeref lendirdiği gibi bazı zamanı da mukaddes kıl mıştır. (Leylei kadir) yeni bir hayatin başlan gıcıdır. Dünyaya gönderilen dinlerin en mü kemmeli ve en hayırlısı bu gecede doğuyor du, her hikmetin tafsili en mükemmel kanun ve ahlâkın beyanı, bütün insanlığın içtimaî esasları bu gecede nazil oluyordu. Bütün bir beşeriyet bu geceye medyundur zira uzaaktan yakından, insanlık nedir, kemalât

(Devamı S. 14 de)

İSLÂMİYET ve LÂYIKLIK

Üniversite ailesin çok kıymetli uzvu bulunan Edebiyat Fakültesi Sosvoloji ve Ahlâk istinai bay Cahid Tanyolun Son Telgraf gazetesinin 4 Temmuz 948 tarihli nüshasında çıkan makaleyi aynen neşrediyorur.

Ehli Sünnet

Zannedersem böyle bir soru şimdiye kadar akla gelmemiştir. Halbuki bu soru cevaplandırılmadan, din ve devlet münasebeti üzerinde müsbet ve kesin bir sonuca varmak mümkün değildir. Cemiyetimizin geçirdiği mânevi buhranda, bu konu üzerinde inceden inceye durulmamasının büyük bir hissesi var. Bugün de din anlayışı ve onu devletle münasebete getiriş tam bir anarşi içinde bulunmaktadır.

Hemen söyliyelim ki, İslâmiyette Avrupai mânada bir laiklik mümkün değildir. Bunun açıklamak için iki büyük dinin, hıristiyanlık ve islâmlığın, özelliklerini belirtmek gerektir.

Bu iki yönden acıklanabilir.

1 — Her iki dinin doğuşunu hazırlayan sosyal şartlar.

2 — Her iki dinin insanlığa getirdiği yeni hükümler.

Esasta bu iki şey, bir tek sebebe irca edilebilir. Her ne kadar İsa Peygamber Suriyede doğmuş ise de ortaya attığı din, Romada gelişmiştir; ve karşısında, büyük sefaletlerin ve zulümlerin çalkandığı bir imparatorluk bulmuştur Bu Roma, artık Sezar'ın Roması değildir. Dayandığı temeller aşınmış bir Romadır. Orada kahramanların tahtına eğlenceden başka bir şey düşünmiyen dejenere bir zümre oturmuş, zafer kılıçları şereflerini zulüm ve istibdada bırakmıştır. Orada geniş halk yığınları bir açlık ve ölüm kavsinde kıvranmaktadır.

Her sefalet, insanları efsanevi ümitler dünyasına atar. Romanın mazlûm ve perişan halkı da emellerini işte böyle bir mucizeye bağladılar. İnsanın sesindeki tevekkül ve sıcaklık, onlara bu mucizenin kapılarını açtı. Tanrının çevresinde insanların birbirini sevmesini, bir birine yardım etmesini telkin eden bu din, zülme karşı tevekkülü en büyük teselli pınarı olarak gösterdi. İnsanın bütün fikirlerini şu iki esasta toplamak mümkündür: Bir «yanağına tokat vururlarsa, öbür yanağını uzat», «Ekmeğini yakınlarınla paylaş». Bu sözlerde, fikir ve cahil yığınları, kuvvete karşı yeni bir ahlâkın, yeni bir içe gömülmenin, yeni bir saadetin sesini duyar gibi oldular. Bu suretle Tanrının şehrinde, ebedi saadeti elde etmek ümidile sefaletlerini ve dünya hırslarını unuttular. Az zaman sonra eski Roma, bu yeni dinin ağır ağır sinen tesiri altında eriyip kayboldu. Bu ipzidaî ve saf hıristiyanlık, yavaş yavaş teşkilâtlanarak, dünya saltanatını kilise ve papalık çevresinde toplamıya çalıştı. Az zamanda dünya ve ahret saltanatının asası, Allahın yeryüzünde vekili olan Papanın eline geçti Krallar yalın ayak karlar üzerinde yürüyerek ondan af dilediler. Bu suretle Allahın saltanatının bekçileri, bütün hıristiyanlık âleminin dizginlerini kolayca ellerine aldılar. Artık din bütün devlet teşkilâtına girdi ve onlara kendi damgasını vurdu.

Halbuki İsa Peygamber «Kayzerin hakkını Kayzere veriniz» sözüyle kesin olarak dünya ve ukba saltanatını birbirinden ayırmış bulunuyordu. Avrupa milletleri din ve devlet işini birbirinden ayırdıkları zaman, İsanın bu sözünü yerine getirmekten başka bir şey yadmış değillerdi. Onuu için laiklik prensibini kabul etmekle dirin hükümlerine aykırı bir tavur takınmış sayılmazlar. Zira hıristiyanlığın hedefi ferde, ferdin vicdanına seslenmektir. Hıristiyanlık, prensibleri icabı, siyasî olmaktan ziyade ahlâkî gaye takip eder. Bu yüzden Avrupa milletlerinde ferdi ahlâk ve şahsiyet hudutsuz bir gelişmeye sahip olmuştur. Onlarda din ve devlet vazifelerinin birbirinden ayrılması devletin lehine olduğu kadar, dinin de lehine olmuştur.

Şimdi bir de islâmiyetin karakteri üzerinde düşünelim:

İslâmiyet doğuşunda iki manzara gösterir. Bunu Mekkedeki İslâmiyet ile Medinedeki İslamiyet olmak üzere iki safhada mütalea epebiliriz; ve fikirlerimizi Mekkede nâzil olan âyetlerle, Medinede nâzil olan âyetlerin gösterdiği karakteristik farka dayandırabiliriz.

Hazreti Muhammed Mekkede daha fazla vâiz ve nâsihdir Mezkî âyetlerin karakteri bize onun ahlâkî şahsiyetini gösterir. Mahiyet itibarile kısmen hıristiyanlığı andırır. Fakat Medinedeki Peygamber artır bir vâiz

(Devamı sahife 14 de)

Biraz da nes'e:

Yalancı ve Yamayıcı

Bir yalancı varmış. Söylediği yalanları makul bir şekilde yamayan bir de yamayıcı beraberce gezdiriyormuş.

Bir mecliste yalancı icrayı sanata başlamış

— Efendim, bugün gökten köpek sesi geldiğini isittim demiş.

Bütün meclis halkı birbirinin yüzüne bakmış. Yalanın karşısında tam itiraz ederlerken yamayıcı söze başlamış:

— Baylar buna taaccüp etmeyiniz, doğru söylüyor. Ben de gördüm Bir kartal bir köpek kapmış gagasile gezdiriyordu, onun sesi idi.

Yalancı yalanın yamasından pek memnun idi. Bu defa da:

— Efendim, gökten yumurta yağdığını gördüm.

Yamayıcı:

— Evet bir çaylak da kuluçkaya oturan bir tavuğun yuvasını olduğu gibi kapmış idi yumürtalar yuvadan dökülüyordu.

Bundan da memnun kalan yalancı nihayet şöyle bir yalan uyduruverdi:

— Ben çok iyi avcıyım, bir gün ava gitmiştim. Tam oku atarken av vuruldu. üstüne gidinceye kadar av etini sarmısaklı ve yoğurtlu kebap olarak buldum.

Yamayıcı bu yalan karşısında sağına bakmış, soluna bakmış; haylice yutkunmuş ondan sonra:

— İnsaf et, yahu.

Haydi diyelim ki ok çakmak taşına değdi. Taştan çıkan kıvılcımla çöpler yandı, içine düşen av eti kebap oldu. Fakat sarmısakla yoğurdu nereden bulacağım?

Lâtifeci

Kelâm

(Sahife 7 den devam)

halleri ve hususî ve şahsî vasıflarını tamamile gösteren ilme derler. Bununla beraber (usulü hadis) namındaki ilimle de hadisler envaa ayrılır. Bunlardan hangisiyle ne derece hükmedilebilir. Bunu tayin eden üsulü hadis ve nakdi rical ile hadisler birer birer incelenir.

Fıkıh ilmi de üç ilme ayrılır:

1 — Fıkıhı itikadi
2 — Fıkıhı ilmi
3 — Fıkıh; vicdani

Fıkıhı itikadi:

İman edilmesi zaruri bulunan meseleleri tetkik eder ki buna ilmi tevhit, ilmi kelâm ve (Fıkıh Ekber) dahi derler.

Fıkıhı ameli:

İbadet ve ahkâmı islâmiyenin muamelât ve hukuku şahsiye ve hukuku medeniye, hukuku idariyye ve hukuku siyasiyyeyi ihtiva eder. Buna (ilmi şerai ve ahkâm) da derler.

Fıkıhı vicdanı:

Ahlâk ve tasavvuf ilmidir ki kalbin terbiyesinden hasıl olan vicdanî iman ifade eder.

Fıkıh ameli dahi ikiye ayrılır:

1 — Usulü fıkıh,
2 — Furuu fıkıh.

Usulü fıkıh: Her meselenin hangi ayete ve hangi hadise dayanarak ve nasıl bir usul ile tayin edildiğini gösterir. Bu ilim de (ilmi hilef ve cedal) dahildir ki: Her müçtehidin içtihat ettiği meseleyi hangi delillere dayanarak kabul ettiğini ispat eden nazariyatı ilmiyesi vardır ki diğer müçtehidin de ona muhalif olarak kabul ettiği şekil hakkında dayandığı ayet ve hadisi göstermiştir ve bunun sebep ve usulünü müdafaa eder.

Furuu fıkıh:

Taayyün eden bütün meselelerin toplanmış şekline derler.

Sonradan islâma giren ilimler (ulumu dahile):

İslâm olmayan kavimler tarafından vazedildiği halde bilâhara islâma giren ilimlerdir ki başlıcaları şunlardır:

1 — Ulumu riyaziye,
2 — Ulumd cismaniye,
3 — Ulumu nefsaniye.

Ulumu riyaziye malumdur.

Ulumu cismaniye: Fizik ve ulumu tabiiyeden ibarettir.

Ulumu nefsaniye: Tarih, içtimaiyat, felsefe ilimleridir. Bu tasnif yeni mantık değil, ulumu kelâm noktasından yapılmıştır, Mantık felsefeye dahildir.

Tabipzade

Yarım âlim din götürür

Aldığımız kat'î vesaika dayanarak Diyanet işlerinin nazarı dikkatini celp ediyoruz. İzmite tabi Sapanoada bir vaiz vardır. Bu vaiz halkı ihlâl ediyor ve dine muhalefet hareketlerde bulunuyor vazifesine derhâl nihayet vetilmesi zaruridir. Yaptıkları bilâfı şerif hareketlerini sıralıyoruz:

1 — Berat gecesi başına topladığı kimselerle akşamdan sabaha kadar (100) rekât namaz kıldırmış ve güneşin tam çıkacağı bir dakikaya kadar devam eden bu namaz yüzünden sabahın farzı vaktından çıkmıştır. İşinden yorgun kalan halka bu kadar zahmet vermek esas islâm dinine mugayirdir çünkü Habibi Ekrem Efendimiz (din kolaydır zorluk değildir) buyurmuştur.

2 — Ramazan gecesi zevcesile tefrik caiz olmadığı telkin ediyormuş halbuki ayetikerime gayet sarihdir.

3 — İmamâzam Efendimizin yatsı abdesile sabah namazı kıldı diye halkı sabahlara kadar namaz kılmağa icbar ediyor

4 — Sahur yemeğini sabahleyin İşiyah iplikle beyaz iplik birbirinden ayrılıncaya yenileceğini telkin ederek bütün müslümanların oruçlarını bozduruyor. Ahkâmı şeriyeye daban dabana zıt giden bu adamın bu hareketi hiç bir suretle kabil af olunamaz

5 — Zikri hafi aleyhinde bulunarak zikri celilile etrafı rahatsız edecek derecede ifrat lara varmıştır.

İslâmiyet ve Lâyıklık

(Sahife 12 den devam)

değil, devlet kuran, kanun koyan bir teşkilatçıdır. Mevcut cemiyete karşı, hıristiyanlıkta olduğu gibi, passif bir mukavemet göstermekle yetinmemiş, onda bir inkılâp yapmayı gaye edinmiştir, O Medine vasıtasile Mekkeyi zabdettiği gibi, Medenî âyetlerle de Mekkî âyetleri hükmü altına almıştır' Bu suretle islâmiyet tam bir sosyal din olmuş,ur. Bu dinin Peygamberi, dünya nizamına yeni bir istikamet vermiye memurdur İsa dünya saltanatına dünya tahakkümüne karşı bir mukavemet ve teslimiyet ahlâkı yaratmıştır. İslâmiyet ise tahakküme karşı cihadî esas alır. Onda teslimiyet yalnız Allaha karşıdır. Bundan dolayıdır ki, her iki dinin şehitleri birbirine hiç benzemez' Hıristiyanlık vicdana dayanan bir ahlâkî insanların ruhunda kurmak ister; çünkü fertle meşguldür. İslâmiyet ise hukukî bir dindir. Ve hedefi cemiyettir Onda hukuk ve ahlâk hemen hemen ayni şeydir. Onun emirleri, Kont ahlâkinin emirleri gibi katidir. Bu vasıf ona huknkî karekterinden gelmektedir. Hukuk ise devletten ayrılamaz bundan dolayı biz tıpkı, Avrupalıların anladığı manada lâikliği kabul edebilmemiz için, ancak hıristiyan olmamız lâzımdır. Bu itibarla biz lâikliği Avrupadan aynen alamayız. Nitekim alamadık. Aldıksa da bu sözde kaldı. Çünki din yaralandı.

Acaba hem dine hem devlete zarar vermiyen bir lâiklik mümkün müdür. Bunu gelecek yazımızda açıklamıya çalışacağız.

Mısırdan Mektup ve makale

(Sahife 11 den devam)

nedir, hürriyet ve istiklâl nedir idrak etmeğe bu geceden sonra başlamıştı, uzun bir zaman alemi lâhutla alemi nasut arasında münasebet kesilmişti ilk içtima bu gece oldu. Ehli semavatla ehli dünyanın anlaştığı gecedir bu gecenin kudsiyetine bu gecenin şerefine iştirak için gökten melekler yer yüzüne inerler bütüd alemi islâmın bu dini bayramını kutlularız. Bu gecede muhtelif lisanlarla muhtelif ilhamlarla barigâhi uluhiyete tazarrüler dilekler arzolunur, ıztraplar içinde çırpınan hayatı beşere muttali olan melekler tecrirler:

Ey yerlerin, göklerin rabbi olan Allahütaalâ selâmetini gönder artık beşeriyet yeni bir hayata, emin ve iman içinde selâmeti fikre selâmeti imana kavuşsun: «Selâm» yeni bir sabah güneşi doğsun; kahhar kuvvetle zavallı insanı titreten kuvvetler titresin. Her kuvvetin fevkinde olan kuvvet ve kudretine tam olsun. Biçare insan kendi elile kuyusunu kazar harabı alem için uğraşır rahat ve huzurunu kaçırmak için bütün efkârını sarfeder, Acaba insan aklınca (medeniyet) tahrip aletlerinin çokluğilemi olacak!.. Dün bu günden daha çok merhametli idi gönder Allahım bu bayramın şerefine, bu mevsimin hürmetine, bu gecenin kudsiyetine selâmetini gönder işte senin hududunu çizdiğin bu mubarek geceki - başlangıcı güneşin batmasile sonu şafağın çıkmasile idi. Kulların bu geceyi ihya ettiler, sana niyazda saatler geçirdiler kabul et lütfünle tecelli et bütün alemlere rahmet gönderdiğin peygamberi zişan bu gecelerde en hararetli dualar, niyazlar etmişti, Yarabbi bize af ve iman, selâmet ve selâm ihsan et hayırlı günler göster o Peygamberin ümmeti de öylece dua etti reddetme Allahım.

Mustafa Rıza Kaşıkçı

Cürüm Büyük Mesul Kim?

(Sahife 9 dan devam)

bir daireden haksızlık görürse devlet şurasına müracaat edebilir bu dava salâhiyetimiz dahilindedir diyerek Evkafdan müdafaa ister Evkafın vereceği cevabı müddeiumumiye teblığ eder ortada bir cürüm, bir ehliyetsizlik görülmediği için [tebdili kanaat, felsefi, dini düşüncelerle kimse muvazinde edilemez] kanaat kanuniyesile irtidat eden imamın iddiasını muhik görerek Evkafın azil kararını iptal eder.

Görülüyor ki bu muhayyel hadise üzerinde dururken iki neticeye varmış bulunuyoruz:

1 — Din kanunları dahilinde derhal vazifesinden ayırmak ki: Bu vazife müftülük makamile diyanet işlerine aittir. Evkaf müdahale edemez fetvayi eline alır almaz hemen tatbikile mükellefdir mürtet imam veya hatibin müracaatını derhal reddeder devlet şurası da salâhiyet noktasından müracaatını kabul etmez.

2 — Diyanet işleri ve müftülük karışamaz hadise bir memurun azli gibi ceryan eder hiristiyan olan imam veya hatip müslümanlara namaz kıldırmak gibi hürriyeti edyane aykırı bir tecavüze imkân verilir.

Bu mukaddemeden sonra muhayyel hadiseyi bırakıyor mevcut bir hadiseye geçiyoruz.

Hadise şudur:

İslâmiyette; iki türlü mezhep ihtilâfı var dır.

1 — İtikatda ihtilâf,

2 — Amelde ihtilâf.

İtikatları biri birine muhalif olduğu tahakkuk eden bir imam kendi mezhebine muhalif bir cemaate imamlık yapamaz.

Meselâ: Yezidi mezhebinde bulunan bir yezidi dinini sünni olanlara imamlık yapamaz.

Ayni zamanda yezidilerde bir sünni imamın arkasında namaz kılamazlar.

Yine şii bir ahuno sünnî cemaate veya sünnî bir imam şii cemaate imamlık yapmaz. Çünkü: İhtilâf itikaddan mütevellittir imamet için (cemaatle imamın) iman ve itikatlarının ayni olması lâzımdır. Aksi takdirde iki taraf içinde ibadet batıldır.

Fakat amelde olan ihtilâflar böyle değildir. Akide ve imanları bir olduğu için bir hanefi; şafii, maliki veya hambeli imamlarından her hangi birisine uyabilir ve onlarda hanefi imamına uyarlar.

***

Esas hadiseye geçiyorum;

Bir imam vardır ki bu imam geçen seneye kadar Ehlisünnet velcemaat mezhebinde bulunduğu için kendisine imamet ve hitabet verilmişti vazifesine devam ediyordu. Geçen sene bir hadise ve din münakaşası sonunda (Ashabı Resulüllaha) tecavüz etmekle Ehli Sünnet mezhebinden gayri bulunan bir mezhebe tabi bulunduğu resmen sabit oldu. Bu adam gerek kalemile gerek mat'uata verdiği ifadesile ve gerek mahkemelerde cereyan ettiği safhalarile «Hazreti muaviyeye tecavüzati lisaniyede bulunduğu için» resmen Şii olmuştur. Bu zat Ehli sünnet velcemaat mezhebinden bulunan bir cemaate imam olamaz. Derhal azli vazifeyi diniyedendir.

İslâm kitaplarında bu hadise gayet kat'î olarak gösterilmiştir.

Fetva kitaplarında Ebu-Suud efendi ve Fetevahi Abdürrahim de bu mesele gayet açık gösterilmiştir birisinde:

«— Hazreti Muaviyeye dil uzatana, darpi eşditle darp edilir ve yüzünde salah eseri görülünceye kadar hapis edilir »

Diğerinde:

«— Hazreti Muaviyeye sepe den imam derhal azledilir.»

Din kanunlarına göre hareket edilmesi lâzım ise hemen bu adamı imametten çıkararak halkın ibadetini korumak hem dini hem de kanunî vazifedir bunu yapmamak dini bir cürümdür. Fakat bu cürmü kim işliyor? Mesul kimdir? İstanbul müftüsümüdür? İstanbul Evkaf müdürümüdür? Diyanet işleri reisimidir? Evkaf genel müdürlüğümüdür?.

Vazife ve salâhiyet anarşisine karşı biz bir din mecmuası sıfatile derhal nazarı dikkati celbeder, halkın ibadetini muhafaza etmesini ısrarla talep ediyoruz.

Hukuk Fakültesinde
Musa ANDER

Diyanet İşleri Reisinin Beyanatı dolayisile

İslâm İlâhiyat Fakültesinin açılması arifesinde biz beş makale kaleme aldık. Bu beş makaleden birisi ile evvelce mevcut İlâhiyat Fakültelerile bu günkü açılacak fakülte arasındaki hususiyetleri tebarüz ettirdik. Bunun için açılacak fakültenin hususiyetlerini birer birer anlattık, bizim noktai nazarımızı aynen teyit buyuran Diyanet İşleri Başkanının Tasvir gazetesine verdiği beyanatı okurken fikrimizdeki isabeti görmekle sevindik.

Diğer müteakip dört makale ile de bu komisyonda okunacak ulum ve fünunu tamamen göstermiş idik. İki ihzari, üç asli olmak üzere beş sınıfın ders şamalarını yapmış okunacak mevzuları da sıralamıştık.

Muhterem Başkanla ayni fikir ve kanaat taşıdığımızı görmekle bu vazifenin hakkile ehli bulunan Sayın Hamdi Aksekiyi tebrik etmek ilmi mecburiyetindeyim.

Hadise her şeyden evvel bir ilim hadisesidir. Bu çerçeveye (hissiyat) girmez ilim ilim içindir düsturile meydana çıkmak zaruridir. Bir takım dedi kodular vehimler ve hayallerle hakikatı örtbas etmek yakışmaz çünkü bu müessese ile biz bir parti gurubu kurmuyoruz. Senelerce islâm mevzularile uğraşan ve Avrupanın yüksek ilim kürsülerini işgal eden müsteşrik Avrupa alimlerile karşı karşıya geliyoruz onlar teferruata varıncaya kadar islâmiyeti biliyorlar ve takdir ediyorlar. Biz bu esasata aykırı hissiyatlarla işe başlarsak bu alim zümreye karşı mahcup oluruz Çünkü Avrupa Üniversitelerinin bir çoğunda islam ilimleri okunuyor hatta meza hibi islâmiyenin bir çoğunu okutan Üniversitelerde vardır bunun için işe ciddi bir şekil vermek ilmi zarurettir.

Avrupa âlimlerine karşı olmazsa bile yine bu yolu tutmak zaruretindeyiz.

Çünkü Üniversitenin ismi (İslâm İlâhiyat Fakültesidir). Eğer yalnız İlâhiyat Fakültesi olsaydı, orada islâmiyet diğer dinler gibi umumî bir şekilde gösterilecekti.

Tarihi edyana büyük bir ehemmiyet veri lerek her din hakkında umumi malumat verilir islâmiyet dinine dev erilecek umumî bir mahiyet verilerek geçiştirilebilirdi. Fakat vaziyet öyle değildir. Açılacak müessese (İslâm Fakültesidir), bu müessesede yalnız islâm dininin ana ilimleri okunacaktır ve ana ilimlerle islâmiyetin hakayiki anlatılacaktır.

Zaten işin icabıda bunu anlatıyor çünkü bir makalemizde söylediğimiz gibi bir isten gaye ne ise iş ona göre ayarlanır.

Bizim bu fakülteyi açmaktan gayemiz senelerden beri ihmal edilen islâm dininin esasatını anlıyacak ve anlatacak gerek dahil ve gerek hariçte münakaşa edebilecek hakiki din alimi yetiştirmektir. Bu da herşeyden evvel Kuranıkerim, ahadisi şerife ve bunların ilmi manalarını anlatan tefsir, üsulu tefsir; hadis, usulü hadis; fıkıh, usulü fıkıh; nakdi rical ilimi kelâm, ulumu akliye ve nakliye ile Kuranıkerim ve ahadisi anlıyabilmek için arap lisanı arap edebiyatı farisi lisanı ve farisi edebiyatı da lâzımdır.

1300 küsür senedenberi üzerinde işlenmiş ve milyonlarca kitap vücude getirilmiş muazzam bir ilim sistemini tutup atmak için ne imkân vardır, ne de fayda vardır.

Ancak hıristiyanlar gibi (inan fakat sorma) şeklindeki gürletici düsturlarla değil eazımı islâmın senelerce münakaşe ederek ilmî düsturlara bağlanan ilmî hakikatleri bugünkü son nazariyat ve keşfiyatla da tezyin edilmesi lâzımdır. Zaten islâm dini akıl, mantık, düşünce ve münakaşe dini olduğu için daima hakka daima hakikate ve daima iyiye ve bir de ciddî ve sağlam bir imana dayanır bizim de gayemiz bu vazifeleri hakkıyle becerebilecek din elemanları yetiştirmektir.

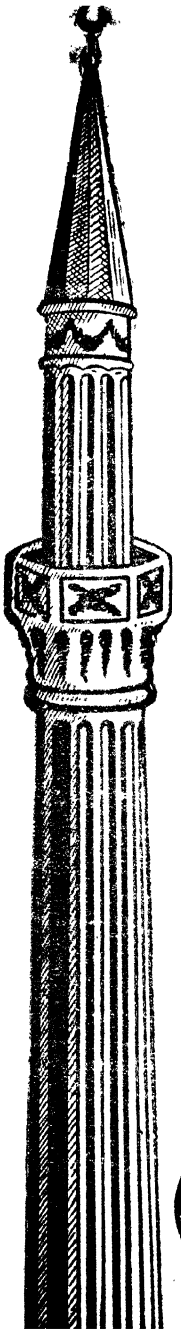
Bir takım siyasî ihtiraslarla hakikatı örtbas etmeğe kalkışırsak hem gayeyi ihmal ederiz hem de ilme tecavüz etmiş oluruz.

Bunun için selâhiyet sahibi muhterem başkanın bu beyanatını hükûmet ve bütün partiler el birliğiyle göz önünde bulundurarak memleket ve millet namına faydalı bir müessese kurmalarını temenni ederken Cenabıhaktan inayet ve muvaffakiyet dileriz.

ABDURRAHIM ZAPSU

Başyazar ve Sahibi
Abdurrahim ZAPSU
Mektup adresi :
İstanbul Posta Kutusu : 839
Abone şartları : Türkiye için seneliği 600, hariç için seneliği 750 kuruştur.

Seyhan Matbaası
Ankara Caddesi No. 99
İSTANBUL

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Diyanet İş. Yüksek Riyasetine	»
Tefsir	*H. T. Hafidt*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	»
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkârili*
Okuyucularımıza	*Ehli Sünnet*
İç Haberler	»
Dış Haberler	»
Şiirler (*Kararmış gönle nur dolacak*)	*H. Ş. Kılıç*
Hatal Mürettip	*Lâtifect*

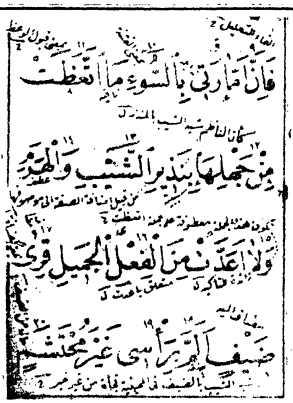
SAYI 48-17

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 1 EYLÜL 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 43 — 17

Kasidei Bürde

13 — Fenalıkla kaplı bulunan (nefsi emmarem) cahil olduğu için ak saçların ve ihtiyarlık zafiininin vaîz ve nasihatlerinden anlayamıyor.

14 — Güzel âmellerden bir şey toplamadığım halde peşime kunana müsafiri (Aksaçları) ihtişamla karşılayamadım.

İ Z A H :

İmam nefsi emmaresinden şikâyet ediyor ve diyor ki benim nefsim emmaredir fenalıklarla her tarafı kaplamış eyllikleri görmüyor ve cehaletinden dünyayı vaîz ve nasihatlara kulak asmıyor, anlamıyor, bakınız başıma bir müsafir kondu bu müsafir bana yakın bir istikbâli hatırlatıyor. Bundan başka vücuttaki zafiyyette aynı akıbeti hatırlatıyor ve bunlar diyorlar ki ey gafil uyan, ne vakita kadar bu gafletinde ısrar edeceksin. Saçların ağardı, vücudüne ihtiyarlık halsizliği belirdi, bunun manasını anlayamıyor musun ? Bunları sana hatırlatmak istiyor ki yolculuk yakınlaştı. Yol için ne hazırladın halbuki, fenalıkla alışmış nefsim cehlinden dolayı bu iki vaîzin de vaîz ve nasihatlerini anlayamıyor.

Eyvaaahhh... Bu yol için iyi bir şey hazırlayamadım. Bu müsafirlere lâyık oldukları hürmet ve ihtişamı gösteremedim. Benim halim ne olacak ? Diyor.

İmam bütün hayatını iyi âmellerle geçirdiği halde bu kadar telâş ediyor ve bu kadar korkuyorsa ya bizim gibi daima günahlar ile vakti geçenlerin hali ne olacak ?

Münakaşa İlimleri

İctihad kapısı

İlim karşısında hak din olan İslâm dininde reformun saçmalığı

Bayram dolayısile Vatan gazetesi Başyazarı (*Din ve inkilâp*) mevzuu etrafında iki baş makale yazmıştı. İkinci makalesinin bir yerinde (İçtihat kapusundan) bahsettiği için bu cümleyi tahlil etmek zaruretinde kaldım.

Bu hassas cümle üzerinde aklı eren ve aklı ermeyen duruyor. Ehli olan ve ehli olmıyan bu hususta fikir yürütüyor. Bilhassa İslâmiyeti baltalamak azminde buulnanlar için de tutunabilecek yegâne bir mevzu teşkil ediyor.

Fakat hiç kimse içtihad nedir ? müctehit ne demektir ? İçtihadın kapısı var mıdır ? Bu kapı kapanır mı ?

Bu hususta incelemede bulunulmamıştır. Bu bâkir mevzuu incelemek şerefini bize bahşeden sayın Ahmed Emin Yalman'a teşekkür ederim.

Sayın meslekdaş !

İslâm dini, hürriyeti fikriyeyi tam ve kâmil bir suretde destekleyen ve fakat hürafe ve müğaletalara, indi ve saçma mütalealara da sed çeken yüksek bir dindir. Çünkü bu din İlâhidir. Beşer tarafından vazedilmiş beşer mevzuatı değildir.

Bu itibarla İslâmiyet her şeyden evvel bu şekilde ortaya bir umde atıyor. (Tek Allahın tek bir dini vardır.) O din de ilk Peygamber ve ilk insan olarak yaratılan hazreti Ademdir. bu güne kadar devam edegelen değişmez bir dindir. (Dinî Hak) ismini alır. Her Peygamberin risalet ve nubuvvetine göre ismi değişir. Fakat hakikat aynidir hakikatte tebeddül yoktur.

Biz dindarlarla muhalifimiz bulunan dinsizler arasında en mühim gedik şudur :

Din, beşer tarafından içtimaî devrelere göre icad edilmiş beşerin hayatında ve bünyesinde gösterilen tekâmül ile hem ahenk olarak olgunlaşan inanış ve kulluk yapmak şeklidir.

Bu suretteki tarif dinsizlerin tarifidir. Çünkü dinsizler bu mevzuatın Allah tarafından old uğuna inanmazlar onlar her şeyi beşerden çıkmış telakki ederler.

Halbuki; biz dindarlar bu tarifi kabul etmiyoruz. Biz diyoruz ki :

Bütün kâinatı yaradan ve varlığı elle tutulacak derecede sabit bulunan ve inkârına hiç bir insanın iddia edemiyecek bir Allah vardır.

Bu gedik şöylece hülâsa edilebilir.

1 — Dinsizler; din insanın icad ettiği mevzuların heyeti mecmuasıdır diyorlar.

2 — biz dindarlar Din; Allah tarafından kurulan mevzulardır diyoruz.

Bu gediğin esasen uluhiyet mefhumiyle alâkalıdır. Allahı inkâr edenler hiç şüphesizki onun mevzuatını inkâra mecburdurlar; Bilâkis Allaha imân edenler dinlerin Allah tarafından kurulduğuna iman etmek zaruretindedirler. Bizim mevzuumuz Allah tarafından vazı edilmiş bir din olduğuna göre karşı tarafın noktai nazarını incelemek lüzumunu hissetmiyoru. Onlarla mücadele ve münakaşa edilirse o vakit bu mevzua rücuh edebilirlz.

Esas bahsimiz İslâm dini olduğuna göre dinsizlerin mütalealeri İslâm görüşüne uyamıyacağı için büsbütün onları terk etmek zaruretindeyiz.

(Hak Din) olan Allah dininin iki cephesi vardır.

1 — İnanış ve imân cephesi :

2 — İbadet, içtimaiyat, hukuk cephesi ;

İmân cephesi, asla tahavvül edemez. Tahavvül ettiği takdirde (Din) hak vazaifini kaybeder. Çünkü (Hak) birdir taaddüt etmez. Hakkın taaddüt etmiyeceğine nazaran bütün İmân mevzuları dahi hakkı ifade ettiği için taaddüt etmez sabittir değişmez. Bu itibarla İslâmiyet nazarında Hazreti Adem neye imân ettiyse, Hazreti İdris, Hazreti Nuh, Hazreti İbrahim, Hazreti Musa, Hazreti İsâ ve Hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesselâm da ayni şeylere imân etmişlerdir. Aralarında bir kıl kadar ayrılık yoktur. Onun için İslâmiyet bu kadar hürriyeti fikriyeye meydan verdiği halde (73) mezhep tesis etmiş fakat bunlardan (72) mezhebin ana hatlarından bir çoğu (Dini Hakka) aykırı geldiği için onları reddetmek mecburiyetinde kalıyoruz. Bizce (Ehli Sünnet) mezhebi ilmî surette tetkik ve tenkîh edilmiş Peygamber efendimizle ashabi Resulullahın tam itikadına uygun olduğu gibi bütün pey-

gamberlerin dahi itikadına harfi harfine mutabıktır. Ve bu noktadan Peygamber efendimizin bir hâdisi şerifi vardır.

(Benim ümmetim 73 fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan birisi kurtulmuş ve hakikat züerinedir. Diğerleri yollarını şaşırmıştır.) Buna karşı « Kurtulmuş olanlar kimlerdir? şeklinde vukubulan suale « Ben ve ashabımın üzerinde bulunduğu yolda yürüyenler » cevabını vermiştir.

Biz Ehli Sünnet velcemaat mezhebinde bulunan İslâmlar, yer yüzündeki beşyüz milyon islâmların lâakal dört yüz elli milyonunu teşkil ediyoruz. Hepimiz bu yoldayız.

Bu uzun izahtan söyle bir netice çıkarıyoruz. (İmân) meselelerinde ihtilâf olmaz. Çünkü onlar değişmez esaslardır. Bunda içtihad, kanaat ve fikir yürümez. (İki kere iki nin dört) olduğuna karşı benim kanaatimce budur, şudur demeğe nasıl mahal yok ise bu hususlada mütalea yürütmek muhaldir.

Şimdi de Hak dinin ikinci cephesine geçiyorum. Dinin değişmez cephesi imân cephesidir. Fakat bunun bir de değişir cephesi vardır. Bu cephe beşeriyetin içtimaî seviyesine göre bir takım hükümler kalkar veyahut bir takım hükümler konur.

Bu da beşer seviyesinin tahavvül etme zarureti neticesidir. Bir kaç misalle izah edelim.

Adem aleyhisselâm zamanında neslin çoğalması hikmetine binaen iki kardeş arasında evlenme meşrû idi ve Cenaai hak tarafından müsaade edilmişti.

Bu gaye temin edildikten sonra bu müsaade kalkmış memnuiyet vaz edilmiştir.

Diğer peygamberler zamanında şarap haram edilmemişti. Hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesselâm zamanında haram edilmiştir.

Hazreti Musâ zamanında günde elli vakit namaz vardı. Hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesselâem zamanında beş farz vardır.

Hazreti Musâ ve hazreti İsâ zamadında zekât malının beşte birisi idi. Bugün kırkda birisidir.

Hazreti Musâ zamanında cumartesi günü iş görmek haram iken hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesellâm zamanında kalkmıştır.

Dinin değişen bu cephesine ahkâm derler. Zaman değiştikçe ahkâmde değişir.

Bu ahkâm değişmesi de Peygamberin değişmesine bağlıdır. Çünkü beşerin içtimâî seviyesine göre yeniden yeniye Peygamber göndermek adeti ilâhî idi, Her peygamberin değişmesi de büyük bir inkilâp ifade eder.

Beşer seviyesindeki son inkilâp da hazreti Muhammed aleyhisselâtü vesselâmin bisetinde tecelli etmiştir.

Bunun için de kuranı âzimî şanın hükmü kıyamete kadar bakidir. Bu ahkâmı bozacak başka bir hüküm çıkmayacaktır. Buna muga yir her türlü fikir, mütalea, muhakeme inkıraza mahkûmdur. Çünkü halikî kâinat beşerin en mütekâmil seviyesini idare edebilecek kamecmuası göndermiştir. Bu da kuranı kerimdir.

Kuranı kerimi tatbika memur olan zat Risaletpenah efendimizin bütün akvâl ve harekâtide kuranı kerimin ahkâmını bize tefsir eder. Çünkü kuranı kerimde «resulün size getirdiğini tutunuz. Sizi mennettiği şeyden sakınınız» buyurmuştur.

Bu emre göre kuranı kerimde sarahaten mevcut olmayan bir hadise peygamber efendimiz tarafından açıklanmış ise o da kuran mahivetinde kabul edilmeğe şayandır.

«Peygamber efendimizin ümmetim batıl üzerine içtimâ edemez» emri vardır ki: Peygamber efendimizden sonra meydana gelen ve fakat ne kuranda ve ne de hâdisde bulunan bir hadisede ashab resulullah muctemian öyle yapmışlarsa bu da peygamber efendimizin emrine ve dolayısile kuranı kerime dayandığı için (icmâ) şeklinde kabul zarureti vardır.

Şu mütaleaya göre İslâm ahkâmı için üç menbâ vardır;

1 — Kuranı kerim,
2 — Hâdisi şerif,
3 — İcmaî ümmet.

Ashap resulullahtan sonra vâki olan her hangi bir hâdise kuranda, hâdisde veya icmada de bu yokdur diye tevakkuf edilemez. Yeni hâdis olan bu hadiseyi eski hükümlerden birisine kıyas ederek hüküm vermek icabeder ki buna da kıyası fukaha derler.

Meselâ: Zamanı peygamberi de yalnız (şarap) olarak malûm bir içki vardı. Ondan sonra yeni çıkan bütün içkileri de buna kıyas etmek suretile bütün içkileri bir hükme rabtetmek gibi.

Devamı s. 16 da)

Diyanet işleri yüksek riyasetine

Bir okuyucumuzdan aldığımız mektup ile bağlı yazıyı aynen neşrediyoruz.

Ziya Şakir namını taşıyan islâm dini düşmanının: Yalan; uydurma, iftira ve fesat dolu yazısını ne vakite kadar islâmlara okutturacak sınız.

İslâmiyeti tahkir ve tezyiften başka bir gaye gütmiyen bu hayasızca yazılara son vermek zamanı çoktan geçmiştir. Kanunun size bahşettiği salâhiyete dayanarak hemen harekctinizi bekliyoruz.

Ehlisünnet

Gemerek 21/8/948

Sayın Bay A. Zapsu
Ehli Sünnet Mecmuası Sahibi
İstanbul

Faziletli Efendim.

İstanbulda intişar eden — Son Telgraf — gazetesinin 18/8/948 günlü nüshasının 2 nci sayfasında:

Ziya Şakir tarafından yazılan mezhepler ve tarikatlar adındaki 91 no. lu tefrikayı ikrahla okudum. 70 yaşındayım, 50 senedenberi alâkadarlı ilme hizmetim vardır. Mevkufat denilen fıkıh kitabında böyle bir yazıya rastlamadım ve şimdiye kadarda böyle bir şey duymadım. Acaba? Ziya Şakir Beyefendi müslümanları bu yazıyı hangi sene okumuşlar ve sözü geçen kitabın kaçıncı sayfasında görmüşlerdir Bu güne kadar yazmayıpta yeni yazmasındaki sebep nedir?

Şimdilik Ziya Şakir Beyefendiden rica, mevkufat kitabının hangi sayfasında Münderiç Bulunduğunun İş'arından ibarettir. Sayın gazetenizin tavassutunu ve işbu yazımın neşrini rica ederim Üstün saygılarımla...

Gemerek Bucak Merkezi
İmamı
Ahmet Öztürk

18/Ağustos/948 günlü — Son Telgraf — gazetenizin 2nci sayfasındaki 91 no.lu tefrikanın 7 nci satırındaki yazı örneği:

Sonra.. (Mevkufat) isminde — hatırımda kaldığına göre — güya, bir (fıkıh) kitabı vardır. Bu kitapta, gayet açık ve sarih ifade ile mühim.. pek çok mühim, bir (şer'i mesele)? yazılıdır. Ben, senelerce evvel bu şer'i meseleyi okurken, haya ettim. Şimdi şu satırları yazarken de, ayni haya ve hicabı hissetmekteyim: Ve bu iğrenç çamaşırı, aziz okuyucularımın kıymetli nazarlarına arzetmek mecburiyetinde kaldığım için de çok.. Ve cidden çok müteessirim.

(Mevkufat) cı efendi — aşağı, yukarı — der ki:

(Bir kimse, valdesini alıp hacca gitmek iste se.. Ve giderken yolda, aklına (cima) etmek arzusu gelse.. O kimse ne yapar?...

Allah, Allah.. neûzü billahi

Düşünmeli...

Bir adam, Allahın emrini yerine getirmek için, kendisine (farz) olan (hacca) gidiyor. Ve validesini de, yine Allahın emrini yerine getirmek ve ona da (farz) olan (haccı) ifa ettirmek için beraber götürüyor. Fakat yolda — hiç bir dinin.. hiç bir mezhebin.. Hiç bir vicdanın. hatta en şerir ve ahlâksız bir insanın bile akıl ve hayalinden geçmiyeceği ve en sefil bir arzu zihnine giriyor.. O Zelilâne arzuyu da mahut âletinin üzerine bir bez sarmak suretile hallediyor?.

(Mevkufat) cı efendi, ulemadandır. Hem de (kızılbaş) adı verilen zavallı (Şia) ların kıpkızıl düşmanı olan bir (Ehli sünnet velcemaat uleması) ndandır. Bu mühim (Şeri mesele) yi de utanmadan, arlanmadan kitabına yazmıştır. Şimdi soruyoruz, bu kitabın sahibinde... Acaba (Allahın kitabında) peygamberin hadisleri) nde ve bilhassa (İmamı Hanifenin mezhep ve mesleğinde) buna benzer bir mesele varmıdır ?,.

Tabiidir ki buna verilecek cevap, bütün belâgatı ile, koskoca bir,

Hâşâ !,.

dır... Bu halde, böyle iğrenç ve yüz kızartıcı bir mesele, mühim bir din ve fıkıh kitabında nasıl yer almıştır ?...

Haydi, bunun mesuliyeti, kitabı yazanın omuzlarına yüklctilmiş olsun. Lâkin bu kitabın yazılması üzerinden bir çok seneler geçtiği halde, bu iğrenç ve sefil satırlar, nasıl olmuşda din ülemasının tenkitlerine... Hatta taarruz larına.. ve hatta lânetlerine uğramamıştır ?

İşte, bu suale cevap bulmaktan âcizim...

Tefsir

Elbakara suresinin (94) üncü ayetinin maali: «Onlarki Allahın ahdini misakile bağlandıktan sonra bozarlar Allahın vasilini emir ettiğini kat ederler ve yer yüzünde fesat yaparlar. İşte bunlar hep o hüsrana düşenlerdir»

TEFSİR :

Geçen ayeti kerimede kurani kerimin temsillerine itiraz edenlerin vaziyetlerini izah buyurduktan sonra bu kurani kerimin hidayetine nail olmayanların muradı ilâhiyye vasıl olamıyacakları için şaşırarak yoldan çıktıklarını ve kurani kerim bu gibileri yoldan çıkarmakta olduğunu, yoldan çıkan bu zümre oyla bir zümredir ki :

Onlar şu vasıfları haizdirler diyerek bu ayeti kerime ile tevsif buyurmuştur.

Onların en büyük kabahatları (ahdi) nakz ederler öyle bir ahitki daha evvel bu ahdi tevsik etmişler teyid etmişler buna rağmen yine bu ahidlerini kırıyorlar.

Ahit, lügatta bir şeyi hıfz etmek, oda hali haline riayet etmektir.

Nakız ise, muhalefet etmek, terk etmek, fesh etmek, demektir.

Bunlar daha evvel cenabı hakla ahi ederek bu ahitlerini tevsik ettiler şimdi ise nakz ediyorlar.

Burada ahit ve misakdan üç cihet vardır:

Birincisi :

Cenabı hak insan ruhlarını halk ettikten sonra hitap buyurdu «ben sizin rabbiniz değil miyim» ruhlar cevap olarak «evet» dediler. İşte bu hitaba karşı ruhların «evet» demeleri bir ahittir. ve bu ahitte bütün ruhlar tarafından tevsik edilmişti.

İkincisi :

Yahudilerin misalidirki bunlar kendilerini tevrata tabi addederler. Halbuki tevratta «gelecek hizreti Muhammede iman ediniz, onun nimetleri ve sıfatlarını tevrat izah ettiği halde bu ahdi ilâhiyi nakz ederek tevrata muhalif hareket ettiler.

Üçüncüsü :

Munafıklar bu kuranı kerimde açık olarak gösterilen ve hiç bir aklın red edemiyeceği derecede tevsik edilmiş delilleri gördüğü halde aklen kabule mecbur olarak ahtettikleri halde ve bu ahdide pek çok olan delâile tevsik ettiler yine inatlarından nakz ettiler.

Bu suretle ahitleri nakz ederek gerek tevratta ve gerek diğer kütübü semaviyede ve gerekse kuranda yazılı bulunan ve yapmasile emir olundukları emirleri kat ettiler, dinlemediler, öyle emirlerki bu emirlerle imana vasıl olacaklar ve hazreti Muhammede imanla Allaha vasıl olacaklardı bunlar gerek büğuzlarından ve gerek küfürlerinden buna tabi olmadıkları gibi bilâkis bir de fesat yaparlar halkın hakdine girmelerine mani olup, ifsad ederler.

İşte bunlar, ebedi hüsrandadırlar ve hüsranda ancakonlardır. hasır olanlar yani dünya ve ahret e allahın azabına lâyik olarak. ziyandadırlar.

H. T. HAFİDİ

HADİS

Sa'd bini Vakas radiyallahü anhdan :
Şöyle demiştir : Resulullah sallallahü aleyhi vesellem (Müellifetül kulubden) bir takım kimselere (dünyalık) vdriyordu. Bu, Saidde (orada) oturuyordu. Derken resulullah sallallahü aleyhi vesellem içlerinden en ziyade beğendiği birini bıraktı. (Bir şey vermedi) bunun üzerine : (Ya resulullah, filânı niçün bıraktın ? Vallahi onu ben mümin biliyorum.) dedim. Öyle deme ; (müslim de) buyurdu. Bir müddet sustum. Nihayet o adam hakkındaki ilmim bana galèbe etti de (dayanamadım) yine sözümü tekrar ederek : Filânı niçün mahrum bıraktın ? Vallahi, onu ben, mümin biliyorum. Dedim. Yine öyle deme müslim (de) buyurdu. Ben yine sustum. Lâkin o adam hakkındaki ilmim bana galebe etti de (dayanamadım) yine sözümü tekrar ederek «filânı niçin mahrum bıraktın? Vallahi, onu ben, mümin biliyorum» dedim yine öyledime müslüm (di) buyurdu. Ben yine sustum. Lâkin o adam hakkındaki ilmim bana galebe etti. (dayanamadım) sözümü tekrar ettikten sonra buyuduki «ey Sa'd, bir adama Allah yüzü koyun ateşe atmasın diye başkasını daha ziyade sevdiğim halde ata ve ihsanla bulunduğum olur »

İZAHI :

Sahabelerin ileri gelenlerinden İran fatihi Said İbni Vakasdan rivayet olunan bu hadisi şerife göre ata (dünyalık) dağıtıyorlardı. Bu zümre Mekkenin fethinden sonra müslüman olan Kureyşin ulu'arı idi. Bunların ellerinden riyaset alındığı için İslâm olduklarına rağmen ufak tanassür duyuyorlardı. Bunun için kalplerini tam islâmiyete rapt etmek için bir taraftan manevî tedavî edilirken bir taraftan da maddeten tatyip edilmeleri muvafık görülmüştü işte bunlara (Müellifetül kulup) derler. Hatta Bu zümrenin içinde (Ebusüfyan, ve oğulları olduğu gibi Ebucehlin oğlu Akreme ve biraderi Haris bini Hüşşam ve Süheyl bini Amir gibi birinci derecede eşrafı Kureyşten olanlara yüz deve ve bir miktar gümüş veriliyordu. Bunların hepsi soradan kavl müslüman olarak sahabelerin âzimi meyanına gerdiler ebu süfyan ile oğulları ve hüveytip resuli ekremin kitabet hizmetine gerdiler, bunlardan Ebu Cehlin oğlu Akremenin menakıbı işlâm tarihinde büyük mevki almıştır,

Mekkenin Fetih günü efendimizin bu tedbiri karşısında bazı ansarın gücüne gitmiş ve aralarında dedikodu yapmışlardı. Fahri âlem bunları hüzuruna çağırarak tatyib İçün şunları buyurmuştu. (Ben bir takım zaifül itikad olan yeni müslümanların celb ve telifi kulubu için ganimden onlara fazlaca mal verdim. Onlar hisselerini alıp memleketlerine gidecekler siz de resulüllahı alıp kendi diyarınıza götürmeğe razı değilmisiniz?)

Bu hitap karşısında bütün Ansar memnun olarak razı oldular.

Bundaki hikmetlerden birisi de Mekkenin fethinden sonra alame rehmet gelen efenimizin kureyşilere karşı islâmın gayesi mal ve gansim değil onun gayesi halkı Allaha davettir. Her islâm ancak Allah.n ve resulunun rızasını istiyor başka bir gayesi yoktur.

Bu hadisi şeriften anlaşılıyor ki fahri âlem o tevzatta fazla iman sahibi olanlara değil bilâkis yeni imana gelenleri maddeten memnun etmek istiyorlardı ki çok sevdikleri Sa'd bini vakkasın arzularına iltifat buyurmamışlar ancak (mümin) kelimesini (müslim) şeklinde tashih buyurmuşlardır.

(Mümin kalbe taallûk eden bir vasıftır. İnsonlar kalplere nufuz edemezler, kalbe tasarruf Allaha aittir.

(Müslim) ise zahire aittir. Bir insan bir insanı ibadet eder şekilde görür bu müslümandır der ve şahadet eder fakat iman izhar edilmeyince bu kalbin işitir kalbi görmeye imkân yoktor. İslâmiyette zahire hüküm edilir batını Allaha havale edilir.

Bir kimse bütün ibadetleri yapar zahirde hiç bir kusuru görülmez o adam müslümandır her ne kadar kalbinde küfür olsa gizli din taşısa o adam müslüman addedilir hakkında işlâm ahkâmı cereyan eder.

Bilâkis bir adam hiç bir ibadet yapmaz islâm olduğunu izhar etmez imanını kalbinde

(Devamı s. 16 da)

F I K I H

«Huflar üzerine meshetmek»

Abdestte ayak yıkamağa mukabil ayaklardaki (meste) meshetmeğe fıkıh lisanında (mesh alelhuffeyn) derler.

Hüffeyn kelimesi huf kelimesinin tesniyesi dir iki huf demektir.

Huf topuklarile beraber ayakları kaplayan ayakkabıdır. Bizim lisanımızda (mest) derler.

Bunun meşru olması âyeti kerimeye değil hadisi şerife dayanmaktadır.

Hadis hafızlarının bir çoğu mesh hadisinin mütevatir olduğunu söylerler. Hasan Basri hazretleri «ashabı Resulullahtan yetmiş kişinin mesh ettiğini haber aldım» buyuruyorlar. Hafiz ibni Ahme birinden naklen 80 sahabenin mesh ettiğini gördüğünü söylemişlerdir. Hazreti Ebubekir Sıddık, hazreti Ömer - ül - Faruk, hazreti Osman Zinnureyn hazreti Ali El Murtaza efendilerimizin hepsi mesh etmişlerdir.

Mesh bu ümmetin hususiyeilerinden birisidir. Burada meshin isbatı hakkında Ehli Sünnet ile ehli bid'at arasında bir ihtilâf vardır.

Ehli sünnet meshin hadisile sabit olduğuna ehli bid'at ise ayetle sabit olduğuna itikad ederler. Bunun için ehli bid'at çıplak ayağa mesheder ayak yıkamazlar.

Bu ihtilâfın esasını anlatmak bu günkü zamanda bir zaruret olduğuna kaniiz çünki son zamanda bir cahilin neşriyatı bu sahada haylice dedikoduya mahal vermiştir. Bunu kökünden halletmek mecburiyetindeyiz.

Abdest hakkındaki âyeti kerimenin me'alini ayetin tertibine riayet etmek şartile gösteriyoruz.

«Ey müslümanlar ! siz namaza kalkarken yıkayınız yüzünüzü ve kollarınızı dirseklere kadar başınıza meshedinlz ve ayaklarınızı topuklara kadar »

Bunu anlatabilmek için arap gramerinden bir kaç kaide gösterelim.

1 — Arap lisanında fiil evvel gelir ondan sonra fail ondan sonra mef'ul gelir.

2 — Arap lisanında harekenin büyük bir ehemmiyeti vardır.

Fail ötüreli, mef'ul üstünlü, muzafı ileyh ile harfi cerden sonra gelen kelimeler esreli olur.

3 — Atf harfinden sonra gelen kelime komuşusunun harekesini alır. Mevzuumuzu alâkalandıran bu dört kaldeyi belirttikten sonra tetkikine girişebiliriz. Bu âyeti kerimede iki fiil vardır.

1 — Yıkayınız 2 — Meshediniz.

Yıkayınız ! Neyi ? Yüzünüzü ve ellerinizi kollarına kadar meshediniz neye ? başınızı.

(Ayaklarımızı topuklara kadar) mef'ulü yıkayınız fi'line mi yahut meshediniz fi'line mi aittir ? ihtilâf mevzuu burasıdır.

(Ayaklarınızın manasını ifade eden) (ve erculeküm) kelimesini (ve erculiküm) şeklinde de kıraat vardır kelimesinin el) harfindeki hareke üstünlü okunduğu gibi esreli dahi okumuşlardır Üstünlü okunduğuna göre mesele voktur çünki (ve evdiküm) mef'ulüne atfedilmiştir. Elleri yıkadığı gibi (ayakları da yıkamasını emreder esreli okunduğuna göre [Ehli bid'at] ( ) kelimesine matuftur dive başı meshettiginiz gibi ayakları da meshediniz manasını çıkarıyorlar'

Halbuki buna imkân yoktur çünki :

1 — Harekesi üstündür.

2 — Hareke esre olduğunu kabul etsek bile bu hareke (başa) atfdan değil, komşu hareke, almak kaidesine göredir.

3 — Eğer gaye mesh olsa (topuklarına kadar) sözü manasız olur. Halbuki kur'anı azim şan fesahat ve belagatin en yüksek mertebesinde bulunduğuna dostları kadar düşmanları bile kani'dir kur'anda manasız söz olmaz.

4 — (Ayak kelimesinin) baştan sonra gelişi abdestteki tertibi emretmek hikmetine dayanır. Netekim İmamı Şafii hazretleri bu tertibe göre tertibin farz olduğuna ictihad etmiştir.

5 — Ayakların yıkanması meshedilmesinden daha faideli olduğu teşri' hikmetine de uygundur. Bunun aksi hikmete uymaz.

Bu uzun izahtan şunu isbat ediyoruz ki ayakdaki mestlere meshetmek âyete değil hadise dayanmaktadır. Biz de ashabı Resulûllahın yaptıkları gibi ve sünnetle sabit olduğu şekilde çıplak ayağa değil meste meshederiz.

Biz ehli sünnet itikadında bulunaular hadi-

(*Devamı s. de*)

Kelam

İslâm ilimlerinin bu tasnifi bize şöyle bir netice veriyor.

İslâm dininin dayandığı bir tek esas vardır o da kur'anı kerimdir. Kur'anı kerim Allahın hak kelâmı bulunduğuna göre ondan başka hiç bir şey mesmu olamaz. Kuranı kerimin sahibi bulunan Resulullah efendimizin hadisleri de izah ve tefsir mahiyetinde bulunduğu için bütün ahkâm, knr'an ile hadise dayanır.

Gerek dünya ve gerek ahret işlerinde insaniyete kâfi bulunan kur'anı kerimi hakkile anlamak zarurîdir. Bu zarurî ihtiyacı temin için ne kadar çalışılırsa azdır. onun içindir ki bütün islâm âlimleri bu iki esasa azamî ehemmiyet vermişler ve bu ehemmiyet neticesinde bu ilimler teessüs etmiştir.

Kur'anı kerim ; Cenabı hakkın hıfzında bulunduğu için bir cümlesinin bir kelimesinin değişmesi imkânsızdır.

Kâinatı yaratan Cenabıhak son peygamberini göndermiş ve kendisine son kitabını da vermiştir. Artık ondan sonra peygamber ve kitap gelmiyeceğine göre bu kitabın kıyamete kadar hükmü baki olacaktır. Öyle ise diğer kitaplar gibi hükmü fesholunmaz. Ve beşerin bütün ihtiyacını karşılayacak kuvvet ve kudrette olacaktır. Asırlarca süren bu ahkâmı her asır için terütaze olacaktır. Ve hiçbir noksanı olmıyacaktır. Ahkâmı o kadar metin olacaktır ki zaman ne kadar değişirse değişsin onun hükmü daima bakidir.

Böyle bir kitabı baştan aşağı değişmiş ve kim tarafından yazıldığı malûm olmıyan lisandan lisana terceme edile edile aslından tamamen ayrı bir mevcudiyet arz eden ne incile ve ne de tevrata benzer. O tevratı incili bütün kütübü semaviyedeki ahkâmı ihtiva etmekle beraber ulumu evvelini ve ulumu ahirini camidir. Her bir ayeti her bir kelimesini okudukça insanları mest eden deniz dalgaları gibi manaları bulunan âyatı kur'aniye hem lafzca hem de manaca mucizedir.

Böyle bir mucizeyi anlayıp ondan ahkâm çıkarmak için kelimeleri birer birer tahlil etmek gerektir.

Öyle ise kur'anı kerimi anlamak için iki türlü ilim lâzımdır.

1 — Kur'anın lâfzlarını ve cümlelerini lafz ve cümleden çıkarılacak manaları anlamak için yarayacak bir takım ilimler ki bunların vazifesi kur'anı anlamak için alet olacaktır.

2 — Lafzı manasını anlatan ilimlerden sonra kur'andan alınacak ahkâmı beşeriyete tatbik edecek ana ilimler bu da âlî ilimlerdir.

Bunun içindir ki islâm ilimlerini öğrenmek isteyenler her şeyden evvel lûğat, sarf ve nahiv ve edebiyatı tetkik ederken Kur'anı kerimin zahir manasına nufuz edebilmiş. Manaya nufuz edecek kudreti bulduktan sonra de ana ilimlere gelir.

Ana ilimleri :

1 — Bizzat kur'an ilimleridir. Bu da bir çok kısımlara ayrılır.

A — Kıraat ilmi ; kur'anı kerimin lâfzını hazreti peygamber efendimizden aldığımız gibi okumak ilmidir. Bu da muhtelif kıraetlerin ve muhtelif vecihlerin hey'eti umumiyesinden teşekkül eder.

B — Birrivaye tefsir; Kur'anı azimüşşanın bazı ayetlerini açıklayan ehadisi nebeviye üzerine olan tefsirdir.

C — Biddiraye tefsir : Edebiyatı arabiyenin icabı olarak kelime ve cümlelerin irtibatından çıkan inceliklerle muradı ilâhiyeye vakıf olmak azmidir.

Ç — Esbabı nüzul : Ekser âyâtı kur'aniyenin nüzulünden evvel içtimaî bir hadise olur ondan sonra âyet nazil olur. Her âyetin hangi hadiseden sonra nazil olduğunu gözlemektir.

D — nasih ve mensuh ilmi ; Kura'nı kerim âyetlerinin hangisi evvel ve hangisi sonra

(Devamı s. 16 da)

TASAVVUF

MESNEVİ

Zahir şudeni aczi hekiman ez mualecei kenizek ber şah, ve ruy avurden bebargâhi hüdayi tâala ve der hab dideni şah, mübeşşiri gaybira ve yafiteni tabibi ilâhi ve hasıl şüdeni muradi u

55 — ŞEH çü aczi an hekimanra bidit
Papirehne canibi mescit devid
56 — Refti dermescit suyi mihrabi şüt
Secdegâh ez eşki şeh pür abişüt
57 — Çon behoşamet zi harkabi hena
Hoş zeban bikûşad der medhü sena

Tercümesi :

55 — Şah hekimlerin acizlerini görünce yalın avak mescite koştu.

56 — Mescide varınca yüzünü mihraba çevirdi secde yerini gözyaşlarından ıslattı.

57 — Padışah derin deniz fırtınaları içinde kendine gelince, güzel bir lisanla cenabı hakkın medh ve senasine başladı.

İZAHAT:

Meylana buraya kadar maddî bütün çare lere başvuran doktorların beşer kudretlerinin mahdut olduğunu ve mağrur bir insanın ya pabileceği her şey yapıldığı halde menfi neticeler karşısında gururu bırakarak aczini itiraf etmesile şah insan masaisinden ümit kesiyor. Kâinatın hakiki sahibine iltica lâzım olduğunu ileri sürüyor ve demek istiyor ki :

Ey gafil insan, kendine gel sen nereden geldin nereye gidiyorsun, bundan evvel ne idin, bundan sonra ne olacaksın, bir zerre idin ismin okunmaz, namı nişanı yok, bir takım kanunlar dahilinde seni yaratan yarattı vücuda getirdi akıl verdi, şuur sahibi yaptı, iyiyi kötüden ayırt edecek hale getirdi, okuttu, alim yaptı, doktor oldun, Allahın yarattığı bu muazzam hikmetli makinenin bütün, dert ve elemlerini ve onun muhafaza ve şifa sebeplerini yaratmıştır. Bunu bildiğin halde niye unutuyorsunda bilgine, ilmine, varlığına kıymet veriyorsun. . .

O hak seni yaratmasaydı, veya sakat yaratsaydı veyahutta ilim tahsil edecek sebepleri yaratmasaydı, ve yahutta sana bir hastalık veripte hafızanı tamamile silseydi, veyahut aklını alıp seni mecnun etseydi veyahutta öldürüp nam ve nişanın kalmasaydı ne yapabilirdin?

Ey mağrur insan sen vesilesin sana verilen ilim, ihtisası, bilgi hep arizidir ayni zamanda tamamda değildir. Senin bu böyledir dediğin şeye başkası böyle değildir diyebilir. Bu kadar noksanlar karşısında hala kendine büyük bir kıymet veriyorsun, kendini bil, gururlanma, elindeki vesayiti kullan fakat neticeyi sahibine bırak onun varlığını unutma.

Şah gafletten uyanır, sahibi hakikisine dayanır vasıtalara baş vurmakla beraber mescite varıyor, istigfar ediyor, ağlıyor sızlıyor, bu maddeperest doktordan daha yüksek manevi bir doktorun gönderilmesini Allahtan istiyor.

Okuyucularımızla

* Karamanda Madêri mevlane imamına:
Mektubunuz üzerine arzu ettiğiniz malûmatı toplamaktayız, size ayrıca bildireceğiz hürmetler.

* Maltiyede Bay Abdullah Öztemize:
Mecmua makineden çıktıktan sonra şiirinizi aldık, geç kaldı özür dileriz.

* Maltiyede Bay M. Sait Çekmegil:
Mecmuamıza gösterdiğiniz alakadan müteşekkiriz. Bütün alâkalılara da teşekkürümüzü bildiririz.

* Ilgazda tekel idare memnru Bay Mahmut Yalnıza:
Mukabeleten teşekkür ederiz.

* Kırıkkalede Bay Kadir Sözdinlere:
Bilmukabele teşekkür ederiz.

* Sivasta Yüksek Zıraat mühendisi Bay Yaşar Oktaya:
Alâka ve sevginize teşekkür ederiz.
Mutta Bay Mehmet Manav:
Çok teşekkür ederiz Allah razı olsun.

* Bay Kâzım Başak Afyon Sinanpaşa Karacaviran köy hocası:
Lütfunuza müteşkkiriz.

* Bay Hasan Ergiz terzi Konya Doğanbey
Şükranlarımızı sunarız.
Bay Kâzım Öztürk Hakkari P. T. T. memuru:
Şafii ilmühali henüz çıkmadı kuran anahtarı postaya verildi, telgrafınızı aldım çok teşekkür ederim.

* Bay Hasan Alkışa Bigada kitapçı:
Parayı aldım arkadaşlarınızı tenvir etmek dinî vazifenizdir derin hürmetler.

* Tirede vâiz Bay Ali Taykuta:
Vâiz Naci Saraçların tavsiyesi üzerine gönderdim, arkadaşlarını tenvir etmekle dinî vazife yapmış olursunuz hürmetler.

* Kadınhanın çok muhterem müftüsüne:
Teşekkür eder teveccühünüzün bakasını dilerim.

* Bay Mustafa Evyapan Bandırma Atatürk caddesi No. 31
Mecmuamızın başladığı 947 temmuzundan bugüne kadar muntazam çıkmış ve devam etmiştir asla fasıla verilmemiştir. Aleyhimizde çalışanlar «kapandı» diye propagandaya kıymet vermeyiniz size «10» gönderiyorum daha az veremiyoruz hürmetler.

* Bay Hasan Hatipoğlu: Bordur
Uzun mektubunuzu okudum kendi kendinizi yetiştirdiğiniz için şayanı tebriksiniz, Arapça öğrenmek için, mutlaka sıgalar ezberlemek lâzımdır. Ancak yeni ve mühtasar bir usulle (Elmüşezzep, elmüktazap) kitapları mütalâa için ividir, fakat uzun ve muglaklıklar emsiledeki yalnız sıgaları ezberler binadaki esas dahilinde mana değişikliklerine dikkat ederek diğer mastarlardan fazla tatbikat yaptıktan sonra (İzzi) yi okursunuz bunda hem okuma hemde sarfın ana kaldelerini öğrenirsiniz. sarfta bu kâfidir. Nahiyede avamille izharı okur tercümeye çalışırsınız. Bu dört kitaptan sonra ufak tercüme yaparsınız Allah muvrffak etsin amin.

* Kırıkkalede Bay Muhlis:
Kıymetli olduğu muhakkak olan kitabınızı henüz bitirmediniz mi? hürmetler.

İç Haberler

* Vakıflar Genel müdürü bay Hakkı Kâmil beşe şehrimize gelmiştir. Yeni Sene büdçesinde yapılacak tadiller arasında hademei hayratla maaş meselesinde azâmî yardım etmek üzere tetkikatlarını bu noktaya teksif ederek bu biçarelerin refahları için hizmetlerini bekleriz.

*Yeni ders senesi dolayısile ilk okullarda okunacak din dersleri için Diyânet İşleri Reisliğinin başkanlığı altında ikisi Maarifden ikisi müşavir heyetinden olmak üzere beş kişilik bir heyetten toplandığını sevinçle haber aldık kendilerine muvaffakiyyet diler bütün Türk müslümanları için mesailerinin hayırlı neticeler vermesini dileriz.

« Londra olimpiyatlarına iştirak eden genç lerimiz gelmiştir. Bunlardan bilhassa (Güreş) gençleri Londrada muntazaman oruçlarını tutmuş ve Londradaki camilere devam ederek namazlarını muntazam kıldıkları gibi Bayram namazına iştirakle tekbirlerini ihmal etmemişlerdir. Bu suretle tam bir müslüman evlâdı olduklarını göstermekle beraber muhteşem bir milletin kahraman ecdadının şan ve şereflerini bütün beşeriyete ilân etmişlerdir. Bir din mecmuası sıfatile bu kahramanların ecdatlarına lâyık bir surette mesleklerinde azim ve sebat etmelerini beklerken, gurur getirmiyerek bir günlük gazetesinde görülen (Güreş Alıheleri) gi bi gülünç ve manasız aldatıcı kelimelere ehemmiyyet vermemelerini dinî salabetlerinden ve temiz kanlarından bekler her vakit böyle zaferlerini temenni ederken diğer gençlerimizinde bu yolda hareket etmerini bekleriz.

Ankara Cadesi 37 numara Türk Basınları Dağıtma Bürosu Sahibine

1 — Geçen sene (Ehli Sünnet) gazetesini çıkardığımız vakitte bizi ifal ettiniz. Bütün satışları deruhte ederek %30 beyiye mukabilinde kabul ettiniz. Borçlar kanunu mucibince şifahi akit bütün kanun efsafile mevcut iken hiçbir sebep olmadan ve daha evvel bize haber vermeden 5 inci nüshamız makineye verilmiş iken anî olarak dağıtmayacağınızı anlattınız, ve baltalama cürmünü işlediniz. Buna rağmen biz bu güne kadar bir harekete geçmedik.

2 — Bir esnaf, bir işi bıraktığı vakit bütün hesaplarını derhal kesmesi lâzım iken müteaddit müracaatlara rağmen bu güne kadar namus borcunuz bulunan hesabınızı kesmediniz. Bir seneden fazla, bir müddetten beridir ki paramızı vermediniz. Yukardaki hareketiniz hem hukuku Umumiyeyi alâkalandıracak bir suç, hemde hukuku şahsiyeti alâkalandıracak hakka tecavüzdür. Bir hafta zarfında hesabınızı tamam olarak namımıza postaya verilmesini tekrar rica ederiz.

Ehli Sünnet

İtizar :

Tarsus hatibi muhteremi Bay Enis kardeşimize :

Kıymetli yazınız gelecek nushaya kalmıştır. Affınızı dileriz.

Ehli Sünnet Neşriyatı

Ehli Sünnetin aşağıdaki neşr yatı başlamıştır

Neşrolunanlar :

1 — Oruç ve ahkâmı 2 — Namaz ve ahkâmı 3 — Abdest ahkâmı 4 — Helâl ve haram

Neşrolunacak ufak risaleler :

1 — Hac ve ahkâmı 2 — İman kitabı 3 — Peygamberler tarihi 4 — Şafii ilmihali 5— Dört kafa tası (*roman*)

Neşrolunacak büyük essrler :

1 — Tefsir 2 — Hadis 3 — Fıkıh 4 — Kelâm 5 — Tasavvuf (Mesnevi şerif şerhi) 6 — Kasidei Bürde şerhi

Dizildiği ve Basıldığı yer
AYDINLIK BASIMEVİ

DIŞ HABERLER

Suriyede çıkan (Elittisal) gazetesinden alınmıştır :

* Pakistan maliye nazırı bir Amerikan tayyaresile Şama gelmiş Suriye hükûmetine misafir olmuştu. Haydarabat meselesini mevzu bahs etmiş Suriye hükûmetinide bu davaya yardım etmesini temenni etmiştir.

* (Ayni gazeteden) Suriye demiryollarının Fırata kadar temdidi için Suriye hükûmetince teşebbüsatta bulunulmuştur.

* (Ayni gazeteden) Suriyeye gelen Pakistan maliye vekili Suriye ile Pakistan arasında iktisadî, tüccari alâkadar tesis etmiştir. bu esnada Filistin meselesine de maddi ve manevî yardımlar üzerinde anlaşmışlardır.

* (Ayni gazeteden) Yemen imamı (Bincinye) teberrü olarak Filistin mültecilerine sarf edilmek üzere özel komisyon emrine verildiğini telgrafla Suriyeye bildirmiştir.

* Suriye, Lübnan ve Irak hükûmetleri arasında cereyan eden bir anlaşmaya göre (Trablus, Humis, tedmür ve Bağdat) arasında doğrudan doğruya işlemek üzere demir yolu temdit edilecektir. Bu suretle Türkiye topraklarını geçmeksizin bu üç hükûmet arasında posta işletilecektir.

* (Ayni gazeteden) İbni Sinanın vefatının birinci senei devriyesi münasebetile Tahranda yapılacak törende bulunmak üzere İran hükûmeti tarafından gönderilen bir davetiye alınmıştır.

Mekkei mükerremede çıkan (ELHEC) mecmuasının 12 nci nüshasını aldık.

Her ay intişar eden bu İslâm mecmuası gerek tabî gerek kâğıt nefaseti ve gerekse mündericat itibarile çok zengindir. Bu nüshanın bir iki serlavhasını veriyoruz.

1 — Fikir ve şuur mihrabında,

2 — Allah nazarında en büyüğünüz, en mütteki olanınızdır.

3 — Bu ümmetin sonunda gelenler ıslah olmazlar, meğerki ilk gelenlerin yolunu tutmuş olalar.

Buna benzar daha bir çok ilmî makaleler vardır.

(Elhecc macmuasından)

* Suudi hükûmetini temsil etmek üzere (Abdülhamidin Hatip) cenaplarını Pakistan elçiliğine tayin etmiştir.

* Endunazyadan hareket edecek (Sürre) ye (Elhacci Abdurrahim) Emirül hac tayin edilmiştir.

Cavadan (500) hacci gelmiş ve şabandan evvel Hicaza vasıl olmuşlardır, bu sene bu mıntıkadan (1140) kişi gelecektir.

Şamda çıkan (Ettemeddünül İslâmiyye) adındaki mecmuanın 12 nci sayısından alıyoruz:

* Camiulezher ulemasının Filistin hakkında verdiği karar:

1 — Kürrei arzın her tarafında bulunan müslümanlar için Filistin meselesinde cihat farz olmuştur. Gerek malile ve gerek nefsile iştirak lâzımdır.

2 — Filistinden hicret eden kadın, çocuk, ihtiyar ve acizlerin infakı için yardım etmek her müslümanın boynuda bir borçtur.

3 — İsbu kararı bütün islâm hükûmetlerine tebliğ etmek kelimetüllahın infazı ve hükmüllâhinin tebliğidir.

Biraz Neşe:

«Hatai mürettip»

Bizde mürettip hatası bir hastalık halini almıştır. Bazen öyle hatalar oluyor ki tam cümlenin manasını değiştiriyor, makaleyi berbad ediyor. En titizlikle üzerinde bulunduğun makale müthiş hatalarla çıkar. Geçen bir nushada mürettip tam bir tomar (tashih kâğatlarını) kaybetmiş tashih etmeden ve bize haber vermeden tab'a vermiştir. Buna kasit mi deriz ? hatamı deriz ? Bir kelime bulamıyourz. Matbaa kendinin olmadıktan sonra bu hatalardan kurtarmak imkânsızdır. Ne matbaa değiştirmekle ve ne de şekil değiştirmekle kabil olmadığı neticesine vararak (lâhavle) demekten başka çare bulamadık.

Bu bahsi kapatırken hatırımıza şu fıkra geldi.

Malûm ya doktor Abdullah Cevdet (İctihad) namında bir mecmua çıkarıyordu. Günün birinde Babıali yokuşundan perişan ve telâşlı inen doktora (Süleyman Nazif) tesadüf eder aralarında şöyle muhavere cereyan eder.

— Üstad ne bu hal ?

— Hiç sorma hatai mürettip beni perişan etti.

— Ne oldu ?

— Bir şiir yazmıştım, bir mısraında «ben bu milletin öksüzüyüm» yazmıştım bu öksüzüyüm kelimesi (öküzüyüm) şeklinde çıkmıştır. Ah bu hatai mürettip.. ah bu hatai mürettip

— Aman üstadım merak etmeyiniz, bu hatai mürettip değil ; bu savabı mürettib.. savabı mürettip demiştir.

Lâtifeci

Ramazan şarkısı

— Musa Diltemiz'e —

Ramazan Tanrıya kuldan söz açar ,
Gündüzünden daha parlak gecesi.
İçi yıldız dolu bir bahçesi var ,
Toplamış bağrına her türlü sesi .

Duygular bağrıma çarpan deredir ;
Bu ezan sesleri nerden neredir ?
Varlığım dinime olmuştur esir
Çırpınıp verse de en son nefesi ...

Abdullah ÖZTEMİZ

Kararmış gönle nur dolacaktır

Derununa, o kevser akarsa ;
Gönül yerlerin olacaktır .
Fehmin Elest vadine bakarsa ;
Kader ne hilâtler sunacaktır .

Baktığından ibret alsa gözün
Adalette karar etse özün !..
Yüreğine uyar ise sözün
Kararmış gönle nûr dolacaktır

Viran kalbe marifet doldukça
Gönül canandan rahmet umdukça
Akıl verdiği sözde durdukça
Elbet isteğini bulacaktır.

Susamış gönül suya kanınca
Cismin aşk ateşile yanınca
Mahzun dil halikını anınca
Elemin tarumar olacaktır .

Kâtipler âmâlini yazıyor ,
Günbegün zalim nefis azıyor
Şeytan da, yaptığını bozuyor
Bu gidişle bahtın solacaktır .

Nasihat dinle , gönül pasın sil ,
Kurtuluş , Ehlisünnetdedir bil
Hisab yakındır , gafletten irkil
Zebanîler saçın yolacaktır .

H. Şükrü KILIÇ

Adem ile Havva

Allahıma taparım
Yoktur Allahtan başka
Hiç bir yerde bir tanrı .
Allahın kuluyuz biz .
Allahın ilk kulları
Âdem ile Havvadır.
Bütün dünya onlardan
Kopup üremiş birden
Meleklerin âlimi
Şimdi Şeytan olmuştur
Dünyadaki şeytanlar
Kâfirlerin öncüsü.
Dünyada son müslüman
Öldüğü dakikada
Dünya sona erecek
Şiirim de kalmayacak .

Memduh Demir Teymurlu
Ankara Keçiören İlkokulu
5. Sınıf talebesinden 189

İCTİHAD KAPISI

(S 10 dan devam)

Bundan anlıyoruz ki: İslâm dininin imân kısmında değişiklik olmaz. Ahkâm kısmı için de dört istinatgâh vardır. Gerek ibadet, gerek hukuku şahsiye, gerek aile hukuku, gerek veraset ve sair bütün İslâm ahkâmı bu dört menbaa dayanmaktadır.

İSTİNBATI AHKÂM :

Delilden hüküm çıkarmağa (istinbatı ahkâm) derler. Delilden hüküm çıkarmak düşünüldüğü kadar kolay bir şey değildir. Çünkü: Delil olacak âyeti kerimelerin envai kuran ilimleri dahilindedir. Bunu tetkik etmek lâzımdır. Bazan bir harekenin yanlışlığı hükmü değiştirebilir bunun için kuranı kerimin bütün âyetleri cümle cümle; kelime kelime; harf harf erbabı tarafından tetkik edilmiştir. Hükme medâr olan ve olmayan manâsı zahir olan olmayan başka bir âyetle hükmü nesih olunup olunmadığı bir hadisle manâsı açıklanıp açıklanmadığı inceden inceye tetkik edilmiş muhtelif kıraatlare göre harf ve kelimelerin vasıfları incelenmiş öyle ki: Emri ilâhîye karşı hata işlemeyelim korkusu ile ve bütün bir imân ve salâhiyetle araştırılmıştır.

Hadisi şerifler hakkında daha ziyade incelemek lüzumu hasıl olmuştur. Onun için hükme medar olacak hangi hâdisdir. Hangi hâdis hükme mesned olamaz. Bu cihetler âlimane bir surettedir.

(Devamı gelecek sayıda)

FIKIH

(S. 9 dan devam)

si şerife uyarak meste meshederiz. Çıplak ayağa ve alel'âde çoraba meshetmeyiz.

[Hütteyn] kelimesi ikiyi ifade ettiği için her iki meste birden meshedilir. Birisine meshedip diğerini yıkamak olmaz. İki sünnet bir hükme tabidir. Onun için fıkıh kitaplarında (iki mest) diye yazılmıştır. Hatta bir teki çıkarılırsa mesh hükmü bozulur. Yeniden abdest alıp ayaklarını yıkadıktan sonra mestleri giyip üzerine mesh lâzımdır.

HADİS

(S. 8 devam)

taşır ben islâmım demezse bu adam evliya derecesine varsa bile kendisi hakkında islâm ahkâmı cereyan etmez.

Onun için (müslimdir) diye hitabı peygamberi zuhur etmiş olması hikmeti görülmektedir.

KELÂM

(S. 10 dan devam)

geldiğini gösteren ve bunlardan (teşri tedric) noktasından hangi âyet hangi âyetin hükmünü tamamen veya kısmen neshetmiştir. Bunu gösteren ilimler

Bundan şunu anlıyoruz kur'anı kerime nufuz edebilmek sadece arapçaya vukuf meselesi değildir. Arapça edebiyatına bihakkin vakıf olmakla beraber kur'anı kerimin diğer ilimlerinde yedi tulâ sahibi olmak gerektir.

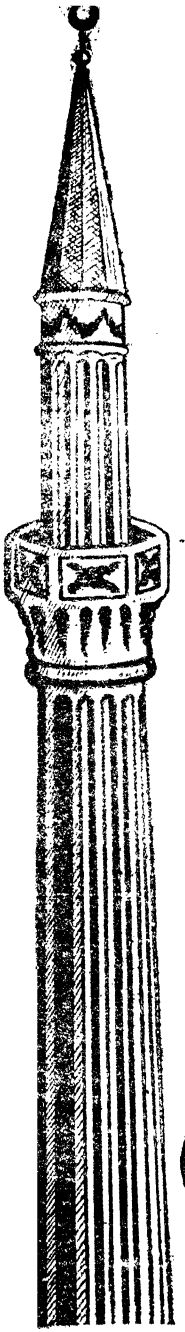
İşte kur'anı azimüşşana böyle iman etmek ve onu anlamak için böyle çalışmak lâzımdır. Aksi taktirde biraz arapça öğrenmek kendisini müctehit telâkki etmek ilmin hakikati karşısında küstahlıktan başka bir şey olamaz.

TABİB ZADE

Muhterem Abonelerimize :

947 senesi aboneniz (5) lira idi. Bunun müddeti 1/ağustos/1948 tarihinde bitmiştir. Mezkûr tarihten 1/temmuz/949 tarihine kadar devam etmek üzere bir senelik abone bedeli olan (6) lirayı İstanbul 839 P. K. adresine gönderilmesini rica ederiz. 948 senesi başından itibaren abone olanların müddetleri 1/1/949 da biteceğine göre kendilerinden bir şey talep etmiyoruz,

947 koleksiyonu ciltli 450 kuruşa satışa çıkarılmıştır arzu edenlerin emrine amadedir.

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dini İlimler :

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	»
Kelâm	*Tabib Zade*
Tasavvuf	*Hakkârili*

Münakaşa İlimleri

Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Hâlâ uyumaktayız	*Enis Alpaytaç*
Ziya Sakir'e cevap	*A Zapsu*
İç Haberler	»
Dış Haberler	»
Bu adam kimin babası ?	*Lâtifeci*
Dört Kafa tası	*A. Zapsu*

SAYI 44-18

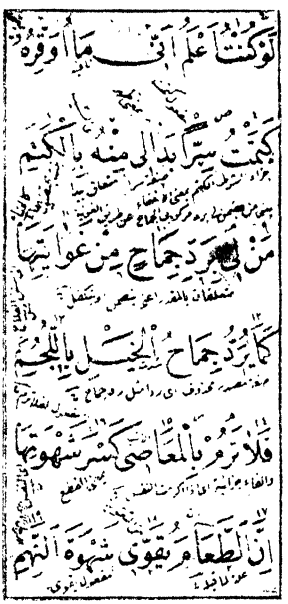
15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 15 EYLÜL 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 44 — 18

Kasidei Bürde

TERCÜMESİ :

15 — Eğer ben bilseydimki bu aziz misafirimi hakkıle ağırlayamıyacağım. Ben onları kimse görmesin diye kına yakmak suretile gizlerdim.

2 — Ben bu serkeş nefsimin azgınlığını önlemek için ne yapabilirdim? Azgın atları yola getirmek için kullanılan bir dizgin bulamadım.

17 — Nefsin isteklerini kırmak gayesile günahlara girme, Çünkü nefsin istedikleri yemekler verildikçe azar ve şehvetin hırsı kuvvetlenir.

İZAHAT :

Evvelki beytlerde imam, nefsinden şikâyet ederken hayatında allaha lâyik bir iş yapmadığını, nefsin hiç bir vaaz ve nasihatını dinlemediğini hatta başına konan (aksaçların) bile gelişine ehemmiyet vermediğini yana yakıla anlatırken tarafı ilâhiden gelen bu (aklık) misafirinden mahçup olduğunu anlatmak sadedinde "bu misafiri ağırlamak lâzım idi, fakat nefsin serkeşliği yüzünden ağırlıyamadım. Bunu daha evvel bilseydim kimseye göstermemek için kına yakardım, onu saklardım. Bu suretle hürmet etmiş olurdum„. Bununla imam orta yaşlılara ihtar ediyor. Diyorki başına ak düşen iman sahibi!... allahın bu misafirinden tamda günah işleme, artık kendine gel, yolculuk yakınlaşıyor yol için lâzım gelen azıkları hazırla.

Bundan sonra yine nefsine rucu ediyor diyorki bu nefis denilen şey nekadar azılıdır. İnsan hiçbir yaşında bunu anlıyamıyor, bunu önlemek için nasıl bir dizgin ister? azgın atları yola getirmek için kuvvetli dizginler icad edilmiştir bu azgını yola getirecek bir dizgin bulamadım, şeklinde şikâyet ediyor.

Bu şikâyeti yaparken hatırına bir tedbir geliyor. "Acaba bu azgın nefsin her istediğini versek, bütün arzularını tatmin ettikten sonra azacak bir şeysi kalmaz. Böyle yapsak nasıl olur?

Buna cevap olarak sakın ha.. bu azgınlık öyle bildiğiniz azgınlığa benzemez. Nefsin arzularını yaptıkça, azgınlığı artar tatmin edilemez, çünkü onun her arzusu yerine geldikçe hırsı ve şehveti artar görmüyor musunuz? İnsan kuvvetli gıda aldıkça şehveti artar. Öyle ise nefsin terbiyesi her dediğini vermek değil dir, bilâkis her arzusunu kırmakla terbiye edilir.

Nefsin tasfiyesi için riyazatın lüzumuna buradan anlatmış oluyor. Kendi kendine allahın rizasını kazanmak ve resulullah efendimizin aşkına lâyık olacak bir seviyeye gelmek için ne lâzım ise onları arıyor bundan sonra gelecek beytlerde çareleri gösterecektir.

A. Garami

Tefsir

Elbakara suresinin (25) inci ayetinin meali:

Allaha nasıl küfür ediyorsunuz ki: siz ölü idiniz sizleri diriltti. Sonra sizleri yine öldürecek, sonra sizleri yine diriltiçek sonrada döndürüp ona götürüleceksiniz.

(26) ncı ayetin maali:

O, O halikdirki: yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı, sonra semaya inayet buyurdu da onları yedi sema halinde nizamına koydu o her şeyi bilir alimdir.

TEFSİR:

Bu iki ayette bütün dünya ve ahiret ilimleri mündericdir, hayat cereyanı, hayat, gayei hayat gösteriliyor. İnsan hilkatının allah nazarında kıymetini anlatıyor. İnsanın yer ve gögünhepsinde intifa hakkı tescil ediliyor. Cenabı hak hilkatin delillerini icmal ediyor. Allahın bu kâinatı halk ettiği ve bu hilkaddeki rahmaniyeti, ve bu halka karşı mahluku üzerindeki minnetini isbat ediyor.

Beşerin ruhunu ve düşüncesini yerden göğe yükseltiyor, hisle anlaşılacak şeylerle akılla anlaşılacak şeyleri gösteriyor. Bununla küfür ve küfre sapmak imkânı olmadığı halde insanın nasıl küfre sapabileeceğini inkârı istifhamile soruyor ve diyor ki:

Nasıl küfür ediyorsunuz? küfre gidiyorsunuz? açık olan hakikatları inkâr ediyorsunuz? size akıl vermedim mi? düşünemiyor musunuz?

Siz yokdunuz annenizin karnında ölü cansız bir zerre idiniz, bu zerre günden güne büyüdü ölü iken ona can verdim nihayet ana karnından çıkardım verdiğim canın icabı olan hisler ve hareket'ler için her türlü nimetler verdim, iyiyi kötüden ayırt edecek akıl ve iz'ân verdim. Bu nimetlerim içinde hayat geçiriyorsunuz ve benim hifız ve merhametim altında yaşıyorsunuz, istifade etmek için yer yüzündeki bütün şeyleri size halk ettim, nebatlardan gıdalanıyorsunuz, hayvanlardan gıda çıkarıyor kimisini işlerinizde kullanıyor kimisinin mahsulünden türlü türlü ihtiyaçlarınızı gideriyorsunuz. Kimisinin etinden istifade edersiniz. bütün hayvanlar emrinize amadedir. Size itaat ediyor, size boyun eğiyor, size teslim edilmiş nimetlerdir.

Yer yüzüne inbat kudreti verdim, buğday ekiyorsunuz, türlü türlü hububat yetiştiriyorsunuz, herbirinde ayrı ayrı tat ve lezzet halk ettim, yemişlerim envaını verdim, hatta sizin hoşlanacağınız kokular dolu çiçekler verdim herbirisinin kokusu diğerine benzemiyor, bunları kokluyor, zevkleniyorsunuz kimisinde size ilâçlar devalar yarattım, beşere vücud vermekle beraber o vücudun idamesi için istirahatı için her türlü esbab halk ettim.

Yer için türlü türlü madenler halk ettim, bunların kimisile zinetleniyorsunuz, kimisile ihtiyaçlarınızı gidertecek alet edavat yapıyorsunuz, kimisini gıdalarınıza katıyorsunuz. Herbirisinde ayrı ayrı hassaslar yarattım.

Gözle görülür akılla idrak edilir bunca nimetlerden başka sizin göremiyeceğiniz ve aklımızın eremiyeceği nice nice nimetleri de size halk ettim ve bu nimetlerle her gün karşıkarşıya sınız, kâinata verdiğim nizam ve intizamı görür onların idâmesi için yarattığım kanunları hisseder ve her kanundan ayrı ayrı istifade edersiniz ve nasıl olurda bunları inkâra kalkışırda küfür edersiniz.

O allahki yerdeki bunca mahlûkatını hep size yarattı ve sizin istifadenize verdi siz ondan istifade ediyorsunuz. Bundan başkada göklere inayet verdi sizden milyonlarca fersah uzakta bulunan semânın ne olduğunu anlayamadığınız halde ondan da size türlü türlü nimetler yarattık. Yerden semaya yükselen buharlardan size bulut yaptıkta size yağmur yağdırıyoruz ve bununla rızıklanıyorsunuz, semada güneş halk ettik bununla ısınıyorsunuz ve nur alıyorsunuz, birbirinizi görüyor ihtiyacınızı gidertiyorsunuz, rüzgârlar yaratıyoruz bununla nizamı âlemi tezyin ediyoruz.

Siz bunları, bilmezsiniz, bildiklerinizi de bilmemezliğe gelmeyiniz, siz ne kadar cehil tecahül gösterirseniz gösteriniz (Allah her şeyi bilir)

HADİS

Buhari şerifin (27) nci hadisinin meali:

İbni Abbas Radiyallahu anhumadan:

Şöyle demiştir. Nebiyi muhterem sallallahu aleyhi vesellem buyurdu ki «Bana cehennem gösterildi. Bir de gördüm ki ehli cehennemin ekseri kadınlardır, onlar küfr ederler. Bunun üzerine «(ya resulallah,) Allahamı küfr ederler?» diye soruldu. (cevaben) buyurduki onlar kocalarına (karşı) küfran ederler. İhsana (karşı) küfran ederler. Birisine dünya, dünya oldukça ihsan etsende sonra senden (hoşuna gitmeyen) bir şey görse «ben senden hiçbir şey görmedim der».

İZAHAT:

Bu hadisi şerifle kadınların psikolojesini izah buyurmuşlardır. Kadınlar tabiatları itibarile hiç bir suretle tatmin edilemezler. Kendilerine nekadar iyilik yapılırsa yapılsın ona kıymet vermezler, yine şikâyet yine şikâyet mutlaka eşlerini üzerler ve aile ahengini en ufak bir şey için bozarlar. Kendilerine dünyalarca ihsan edilse yine bana ne yaptın derler. hallerine razı olupta nimetlere şükr etmezler. Bunun için cenabı hakkın en çok gazabına uğrıyan küfrani nimet eden kimselerdir. Küfrani nimet çok fena bir huydur bunu terk etmek bütün insanlara lâzımdır. Hatta ibadetin mevcudiyeti de şükrani nimete dayanır. Allah bana bu nimetleri verdiği için bu nimetlerine şükran olarak onu anar ve ibadet ederim demektir.

Bu hadisi şerifle efendimiz iki hakikat izhar buyuruyorlar.

BİRİNCİ HAKİKAT:

Erkeklere tenbihtir: İşaret buyurmak istiyorlarki: Ey erkekler! kadınlarınızın size karşı olan hırçınlıklarına aldırmayınız, hoş görünüz çünkü onlar hilkatleri itibarile zayıftırlar. Nimetleri çabuk unuturlar. Onlar daima ihsan beklerler. Sizde bunlara ihsan ediniz. onlara dokunmayınız iyilikle idare ediniz. Onlar sizin hayat arkadaşlarınızdır. Ayni zamanda himayenize verilmiş sizin ihsanınızı beklerler ve bu ihsanı minnetsiz almağa alışmışlar çarçabuk unuturlar sizde onlara minnet etmeyiniz onlara ihsan borcunuzdur, sakın onları kırmayınız. Nitekim başka bir hâdisi şerifde de «kadınlar eğri kemik gibidir, onları hoş tutunuz o eğri kemiği doğrultayım derken kırarsınız» buyurmuşlardır.

Bu hadisle de erkekler, kadınları kırmamakla mükellef tutulmuşlardır. Bunun için karısının meşru bütün dediklerini imkân dairesinde yapmak erkeklerin borcudur. Fakat şeriat haricinde veyahut imkân haricinde yapmakla mükellef değildirler. Bazan kadın istediğini mümkün zaneder, erkek imkânsızlığını söyleyemez o halde kadın israrla günaha girer.

İKİNCİ HAKİKAT:

Kadınlara tenbihtir. İşaret buyuruluyor ki «Ey kadınlar, sizde küfranı nimetten sakınınız ekseri kadınlar, bu küfranı nimet yüzünden hem dünya ve hem de ahrette perişan olurlar. Size eşiniz çalışıyor çabalıyor geceyi gündüze katıyor saadetinizi temin için binbir zahmetlere katlanıyor siz de buna karşı küfranı nimet etmeyiniz kocalarına (senden ne gördüm bütün hayatım mahrumiyet içinde geçiyor, senin gibi kocanın varlığı yokluğu birdir) gibi şikâyetler çıkarsa cehennemi boylarsınız. Ekseriya kadınlar bu yüzden cehenneme girerler bana aallah tarafından gösterilen cehennemde gördüklerim kadınlar hep bu yüzden o akibete maruz kalmışlardır. Sakın kocalarınızı üzmeyiniz, onların bütün gayesi sizin saadetinizdir. Onlar size iyilik yaparlarken sizin onları üzmeniz doğru olmaz bu halden ne allah ve ne de ben razı değilim.

Bu hadisi şerif islâmiyetin aile ahengini temin eden mühim hadislerdendir. Buna göre kadın küfranı nimet etmez. Erkekte buna mahal vermezse aile hayatı, cennete döner.

Bilâkis kadın küfranı nimet eder daima virvir edérse, erkekte çileden çıkarak kadını kırarsa aile hayatı cehenneme döner.

F I K I H

Mest üzerine mesh etmek için yedi şart vardır:

Birinci şart:

Abdest aldıktan ve ayaklarını yıkadıktan sonra mestin giyilmesidir. Yani abdest almadan veyahut abdest alarak ayaklarını yıkamadan mest giyer üzerine mesh ederse caiz değildir. Mutlaka abdest alacak ve ayaklarını yıkadıktan sonra mestleri giyecektir. Ancak mazereti dolayısile ayakta sargı varsa o sargı üzerine mesih edilmişse o da yıkanmış sayılır. Bir misalle anlatalım, birisinin ayağında bir çıban var bu çıbanın üştü gazbezile sarılmış olsa tabi ayaklarını yıkarken bu kısmını yıkamaz mesh eder. Böyle bir adam meste mesh ederse abdest alır ayaklarını yıkar, sargı üzerine mesh eder mestleri giyer mesih ahkamı cari olur

İkinci şart:

Mestler topuklarla beraber bütün ayağı kaplamış olacaktır. Meselâ iskarpin üzerine mes edilmez. Çünkü topukları kapanmıyor. Fakat iskarpinin bu tarafına deriden veya çuhadan bir şey eklenip huf haline (mes) getirilirse caizdir.

Üçüncü şart:

Ayak içinde bulunduğu halde onunla yürümek mutat olacak ve bir fersah yani 3 milden daha ziyade bir mesafe onunla yürümek ve bu yürüyüşe tahammül etmesi şarttır. Bunun için camdan yapılmış veya tahtadan yapılmış veya topraktan yapılmış çanak şeklinde bir ayakkabı ile bu kadar mesafe mümkün olmadığı gibi böyle bir ayakkabı mütadda değildir. Ayni zamanda basmadan veya ince iplikten yapılmış çoraplar üzerine mesh edilemez ancak keçeden veya kalın bir kumaştan böyle bir mesh yapılamaz böyle bir mestin bir fersah yola tahammül etmesi ve içine su geçmemesi ve dimdik duracak bir halde bulunması ve ayni zamanda içi görülecek derecede şeffaf olmaması şarttır. Bu şartlara haiz olan meste çorap denilse de mesh caizdir. Şu halde çoraba mesh edilir tabiri şu şartları haiz olan çoraptır, bizim bildiğimiz bugünkü çoraplara mesh edilmez.

Dördüncü şart:

Mestler fazla yırtık olmayacak yani ayağın en küçük parmağının üç misli miktarından fazla delik yırtık ve sökük bulunmayacaktır. Yani bir mestin muhtelif yerlerindeki sökük ve delikler hep bir araya gelmiş farz edilse bu yere ayak parmağının en ufağının üç tanesi o yerden girebilecek halde ise mesh yapılamaz. Değilse yapılabilir.

İHTAR: Buradaki delik dolayısi ile (su geçmek) imkânı ile esas mestin mahiyeti itibari ile su çıkması ayrıdır.

Beşinci şart:

Mestlerin bağsız olarak ayakta durabilecek derecede kalın olması ve ince olmaması yani bununla yol yürümek mümkün olması şarttır.

Altıncı şart:

Suyu vücuda ulaştıracak su çekmek kabiliyetinde bulunmaması lâzımdır.

Yedinci şart:

Mest yeri bulunan ayağın üç parmak miktarında yeri bulunması şarttır. Yani mest ayağa geçirilir bir ayakkabıdır. Bu ayakkabı ayağın mevcudiyetile bağlıdır. Ayağı olmıyanın mestide olmaz ve üzerinden hem yıkamak hemde mesh sakıt olur. Ancak bunlardan bir kısmı kesilmiş olduğu halde yapılacak mest için hüküm budur. Bir insanın bir ayağı topuktan kesilmişse eğer topuğun altında ayağa doğru üç parmak kadar bir miktar varsa ve bu miktara bir mest yapılmışsa bunada mesh edilir, eğer topuktan aşağı bu miktarda yoksa mesih sakıt olur.

Meshin müddeti, mukim olan kimse için bir gün bir gece yani 24 saattir, misafir olan kimse için bu müddet üç gün üç gecedir. Yani 72 saattir, bu müddet abdestli olarak mesti ayağına geçirdikten sonra bu abdestinin bozulddğu zamandan başlar. Meselâ ben saat birde abdest alır mestleri giyersem ve saat üçte abdestim bozulur yeniden mesh etmek üzere abdest alırsam meshin müddeti saat üçten başlar.

Kelam

Yeni ilmî Kelâm 2 — Kısım

İslâm hakikalerini ilmî delillerle isbat eden ilim, ilmî kelâmdır. Bu ilmi eski münakaşalar halinde dergimizin mecmua haline girdiği 27/1 nüshasından beri takip ediyorduk. Bundan evvelki nüshamızla eski münakaşaları bitirmiş bulunuyoruz. Bu nüshamızla da yeni münakaşnlara başlıyacağımız için allahın inayetiyle ikinci kısmı açıyoruz.

Daha evvelki nüshalarımızda izah edildiği gibi islâmiyet; her akıl, her mantık ve her felsefe üstündedir. Her zamanın mantık ve felsefesine galip gelen ilâhî ve hakiki iman mecmuasıdır. Bu iman mecmuasının bir kısmı beşerin akıl ve şuur mehengiyle mukayese edilebilir. Diğer kısmı akıl ve şuur ahdngine tahammül edemez. Şuur ve aklın üstünde gelen mevzulardır. Bunun için islâmiyette iki türlü iman vardır.

1 — Aklı şuura tatbiki mümkün olan hadiselerde son haddine kadar münakaşa etmek ve vicdanî bir kanaat getirmek buna (vicdanî iman) derler. Tam yakın ve hakikat ifade eder. Bu imanlar yakının hangi derecesinde olursa olsun vicdanî imandır.

2 — Birde akıl ve şuurun başında olan onu tetkike aklı beşerin selâhiyet ve kudreti bulunmayan meselelerdir. Allahın künh ve hakikatini düşünmek, ruhun mahiyeti hakikiyesini düşünmek bu kâinatın varlığının bir başlangıcı olduğu muhakkaktır Bu başlangıcın hakikatını anlamak, dünyanın bir sonu olduğuna şüphe edilmez. Bunun sonunu akıl ve şuur mehengine vurarak bu meseleleri akılla halle imkân yoktur. Bunlara iman mecburiyeti allahın ve peygamberin emirleri icabıdır. ki, bunları da muhakeme etmeden iman etmeğe (gaybe iman) derler.

Bu tasnife göre islâm dininin iman meseleleri 2 guruba ayrılar :

1 — Akıl miyariyle muhakeme edilip isbat edilen meseleler ki buna (vicdanî iman) derler,

2 — Akıl miyarı harîcinde kalan ve fakat imanı zarurî bulunan meseleler (gaybe iman)

Gaybi iman dahil baska dinler gibi körü dayandığı için tam yakın ifade eder.

Caybi imanın dayandığı esaslar :

1 — Mademki kur'anda vardır ona iman zarurîdir.

2 — Mademki fâhri alem efendimiz söylemiştir, öyleyse hiç muhakeme yürütülmeden derhal iman edilir.

Dikkat edilecek olunursa bu imanda bin netice akli muhakemeye dayandığı anlaşılır. Bir misal verelim.

Kuranı kerim allahın kelâmıdır.

Allahın kelâmı mutlaka doğrudur.

Kuranı kerimde ; meleklerin varlığı yazılıdır.

Öyle ise melekler vardır.

Melekler nasıl vardır: buna aklım ermesin ermesin mutlaka var. Yok dediğim dakikada bütün imanım sarsılır, çünkü (kurana yalan isnad) edilmez.

Bu uzun izahtan çıkan netice :

İslâmın iman edilecek bütün meseleleri kuvvetli bir muhakemeye, akla ve şuura dayanır, vicdanı tatmin eder, muarızlarını susturur bir haldedir. İşte bu hakikatları bize telkin eden ve hasmı susturan kaidelerin heyeti umumiyesini teşkil eden (ilmî kelâmdan) bu hususta yazılan kitaplar bu güne kadar hep eski muhasımlara karşı yazılmıştır. Milyonlarca cilt kitap irfan pazarına sevk edilmiştir.

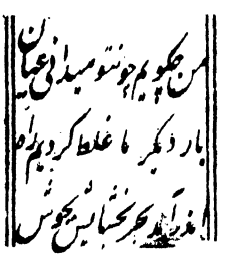
Bugün eski muhasımlar degişmiş, islâmiyete karşı yeni yeni düşmanlar çıkmıştır. Eski nazariye muhakemelerin bir çoğu ilmî kıymetini kayıp etmiş yeni vaziyete göre (yeni ilmî kelam) kurmak zarureti vardır.

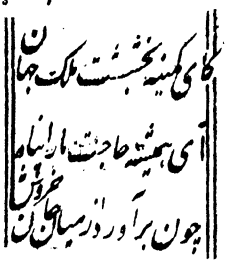
Tabib ZADE

Dizildiği ve Basıldığı yer
AYDINLIK BASIMEVİ — İstanbul

TASAVVUF

Mesnevii Şerif

TERCEMESİ:

58 — Ey!. En ufak ihsanın dünya mülkü olan Allahım. Ben ne söyliyeyim? Zira sen en gizli şeyleri dahi bilirsin

59 — Ey!. Her zaman hacetlerime penah olan Rabbim!.. Biz bir daha yolumuzu şaşırdık..

60 — Sen buyurdun ki: Ey kulum, ben bütün gizli sırlarınıza vakıfım.

Fakat siz izhar edince daha çabuk muradınız yerine gelir.

İZAHAT:

Mevlâna daha evvelki mısra'larla şahın Allaha yüz çevirerek mescide geldiğini ve duaya başladığını anlattı. Bunlarla da duanın şeklini anlatıyor.

Şah, ağlıyarak Cenabı hakka dua ve tadarru suretile dedi ki:

Ey Rabbim! Senin en ufak ihsanın cihan mülkünü vermektir. Ve bana cihan mülkünü vermişsin en ufak ihsanın cihan mülkü olduktan sonra senin diğer ihsanlarına had ve payan yoktur. Sen her şeye kadirsin; sen bütün sırlarımızı bilirsin. En gizli hâlimiz size âyandır. Söylemesem bile sen içimi ve derdimi biliyorsun.

Ey!.. Her hacetim ve her arzuma penah olan Allahım!.

Bütün hacetlerimize penah olduğunuzu bildiğiniz halde yine beşeriyet saikasile şaşırdık. En kısa yol size iltica etmek, iken biz bu yolu bıraktık ta başka yollara gittik. Kabahatimizin cezasını da bulduk. Yine pişman olarak ve kusurumuzu itiraf ederek yüce kapınıza sığındık. Bizim bu hatamızı da af et..

Ey Allahım!. Biliyorum bütün gizli sırlara vakıfsın, huzurunuza niçin geldiğimi bilirsin, bildiğinizi bildiğim halde yine tadarru niyaz ile ağlayarak anlatıyorum.

Çünki sen buyurdun; kulum «bana istediğini izhar et» Ben de bu emre göre izhar ediyorum. Böyle olmasa idi sizin her tarafı kaplayan muhit ilminize karşı küstahlık olurdu. Fakat sen emrettin ben de duaya ve tadarrua geldim..

Bu mısra ile Mevlâna mühim bir meseleye temas ediyor.

Dua, derdini anlatarak çare istemek demektir. İnsan bir hükûmet reisinin huzuruna giderek derdini anlatır ve bu derde çare ister. Derdini anlatmıyan deva bulmaz derler. Çünki derdini anlatmazsa hükümdar vâkıfolmaz insan vakıf olmadığı bir derde nasıl çare bulur. İnsanlar için umumî kaide budur.

Fakat bu Cenabı hakka göre değildir. Çünki Cenabı hak her şeyi biliyor. Bildiğini tekrar kendisi biliyormuş gibi anlatmak nasıl olur? Hatıra bir sual gelir. İşte Mevlâna buna ceyap veriyor. (Şahın ağzından) diyor ki yarabbi ben bu dua ve ağlamaları yaparken küstahlık yapmıyorum ancak emrinize itaat ediyorum. Çünki sen kur'anı kerimde buyurdun ki:

«Ey kullarım benden isteyiniz ben de vereyim» onun için istiyorum; ağlıyorum, âciz olduğumu, biçare bir insan bulunduğumu; senden başka iltica edecek kimsesi olmıyan bir kul olduğumu ifiraf ediyorum; senin kapından başka kapım yoktur. Her ne kadar bilmiyerek doktorların bilgilerine itimad ettim ise de onları da sebep zannettim. Fakat kendileri senin ismini zikretmeden (inşaallah) demeden işe giriştiler şifa lûtf etmedik. **Hakkârili**

İctihad kapısı

Abdurrahim ZAPSU

İlim karşısında hak din olan İslâm dininde reformun saçmalığı

(Geçen sayıdan devam)

Âlimâne bir surette kılı kırk yararcasına iman mes'uliyeti altında ilmî bir şekle getirilmiştir.

İşte bu iman endişeleri karşısında islâm uleması ihtisas şubelerine ayrılmış her bir zümre bir kısımda çalışmıştır.

MÜFESSİR :

Yalnız kur'anı kerimin tefsirile uğraşmış her kelime ve her cümlenin Peygamber efendimizin ağzından nasıl işitildiği, şekilleri, kurra âlimlerinden iktibas ettikten sonra her kıraatin şekline göre manalarda fark olup olmadığı tetkik edilmiş kur'anı kerim âyetlerinin muradı ilâhiye göre dinî bir gayretle açıklamağa çalışmışlardır.

Bunların bir kısmı hadisi şeriflerle karşılaştırarak (rivayet) tefsirini, diğerleri ise arap lisan ve edebiyatına göre inceliyerek (dirayet) tefsirini temin etmişlerdir. Kur'anı azimüşşan peygamber efendimizle eshabı Resulûllâh zamanında tefsire muhtaç değildi. Çünki o zaman islâmiyet arap olmıyan kavimlere tamamile yayılmamış idi Her sahabi kendi anlayışına göre kur'an ve hadisle âmel ederdi. Onlar Fahrîâlem aleyhisselâtü vesselâmı gördükleri, onun nurile nurlandıkları, onun ilmile ışıklandıkları için tefsire lüzum bile yoktu. Fakat diğer akvama sirayet edince tefsir zarureti yüz göstermiştir ve müfssirlerde bütün ulûma vakıfolduktan sonra kur'anı kerimi tefsir ediyorlardı.

MUHADDİSLER :

Bunlar bütün hayatlarını hadise hasretmişlerdir. Bunlar da aralarında ihtisas şubeleri ayırmışlar bir kısmı yalnız hadis toplamak vazifesile mükellef olup diyar diyar gezerek hadis toplamışlardır.

Bir kısmı da hadisde ismi geçen zatın husus hallerini tetkikle iştigal etmiş ve kendisinden hadis rivayet edecek zatın ne derece şayanı itimad olduğunu tetkik etmişlerdir. Bir kısmı da hadislerin nevilerini tasnif ederek hangisi hükme medar olur, hangisi hükme medar olmaz diye tetkik etmişlerdir. Binlerce müfessir ve binlerce muhaddis tarafından zapt ve tevsik edilen hadis şeriflerle tefsir şekillerini tetkik ederek bundan ahkâmı islâmiyeyi istinbat etmek vazifesini omuzlarına alan yüksek islâm âlimlerine müctehit derler.

Bu tasnifi yaptıktan sonra müctehit ve ictihad mevzuuna girişebiliriz.

Bu yazımızın başında bir takım sualler tertip etmiştim. Bunlara birer birer cevap vermeğe çalışacağım.

İCTİHAD NEDİR?

Manası şumullu olan bir delilden muradı şarii aramağa çalışmak ictihaddır. Bu tarifi daha basit bir şekle sokmak için bir misalle izahı faideli olur.

MİSAL :

Bir adam uşağına bana bir bardak su getir derse uşak da ona şurup getirirse acaba efendinin emrini yapmış olur mu? Hiç şüphesiz ki hayır. . .

Efendisinin emrini yerine getirmek için mutlaka su getirmesi lâzımdır. Çünki (su) kelimesi gayet basittir. bu kelimeden başka bir mana çıkmaz.

Fakat ayni adam uşağına (bana bir içecek getir) derse uşak su da getirse, şurup ta getirse, ayran da getirse emre itaat etmiş olur çünki (içecek) tabiri şumulludur.

Efendisinin emrine itaatle bunların her hangisini getirmekle vazifesini yapmış oluyor. Fakat efendisinin emrine göre aramak vazifesile de muvazzaf olur, Yani acaba efendim içecekten ne murad ediyor?. . Onun tam muradına göre istediğini götüreyim diye zekâsını işletmeğe

başlar işte (muradı) aramak için yapılan bu zekâ işletmesine (ictihad) derler. Zekâ ayrıdır, ilim ayrıdır intihab kabiliyeti yine ayrıdır. Müfessirler, muhaddisler kuvvetli zekâ ve ilim sahibi idiler. Fakat müctehitler bu iki kabiliyetten başka bir de intikal kabiliyetinin tam kemalinde yaratılmışlardır. Onlar âyeti kerime ile ehadisi nebeviyenin şumullu olan manalarını her kesten evvel ve herkesten daha isabetli anlarlar.

Gerek kur'anı kerimde ve gerek ehadisi nebeviyede kat'î olan emirlere (Nâs) derler. Nâsa karşı akan sular durur ve kimse nâssı münakaşa edemez, ve ondan ayrı ayrı bir mânsa çıkaramaz. Böyle bir şeye teşebbüs etmek karayı beyaz veyahut beyazı kara göstermeğe çalışmak gibi fuzuli ve nâ ma'kul hareket olur. Onun için Nas ictihad mevzuu değildir. İctihad mevzuu (şumullu) emirlerdir. emirler'n mümkün olan hallerde kendisinde ictihad kuvveti bulunan yüksek âlimler şâriin muradını aramışlardır. Her müctehidin bulduğu şekil kendisi için ictihaddır. O başkasının şekline tâbi olamaz. Çünki kanaat vé imanına muhalif hareket edemez,

MÜCTEHİD :

İctihadı anladıktan sonra sıra müctehide gelir.

Müctehid ; ulûmu islâmiyenin her kısmında ihtisas sahibi olmakla beraber maddî ve manevî her türlü eltafı ilâhiyeye mazhar olmuş muradı İlâhiyi anlayabilecek derecede sur'at intikal ve fartı zekâya malik zat demektir. Şu halde müctehid olabilmek için

1 — Bir müfessir kadar tefsir ilminde

2 — Bir muhaddis kadar hadis ilminde

3 — En yüksek bir edib kadar edebiyat ilimlerinde

4 — En yüksek bir filesof kadar mantıkta ve ulûmu nazariyede

5 — En yüksek bir sosyolog kadar ulûmu ictimaiyede

ihtisas sahibi olduktan sonra en büyük bir evliya kadar ibadet ve tekvada ilerlemiş kâinatın gerek maddî ve gerek manevî bütün ilimlerini bir araya getirmiş zat müctehiddir. Yoksa alelâde bir âlim alel'âde bir mütehassıs alel'âde bir zekâ sahibi ve alel'âde bir abid müctehid olamaz.

Müctehid fıtratında yaradılmış mahdud şahsiyetler muayyen zamanlarda gelmiş kendilerine mukadder olan şerefli vazifeleri hakkile yapmış ve gitmişlerdir. Kendi asırlarında zaman, zemin, mesai imkânları, Fahri âlem efendimizin zamanına yakın olmaları sahabeler ve tabiinlerin mankulâtını bizzat dinlemiş olmaları itibarile en müsait asırda ve en müsaait şartlar altında hakkile vazifelerini yapmış bütün medeniyet âlemine binlerce cilt halinde ilim ve irfan dağıtmışlardır.

Ayni zamanda bir hikmeti ilâhiye olarak (şumullu) olan muayyen emirler birer birer tetkikten geçirilmiş ve tetkik edilmemiş bir mesele kalmamıştır. Binaenaleyh gerek kur'anı kerimden, gerek ehadisi nebeviyeden ve gerek se icmal ümmetten alınacak bütün hükümler alınmış tetkik edilmiş müctehid ictihad farkları tayin edilmiştir. Bu cihetten ictihada mevzu olacak mes'ele de kalmamıştır.

Bunu da anlatmak mecburiyetindeyim ki müctehidlerin hiç birisi kendiliğinden bir mesele çıkarmış değildir. «ben bu meseleyi böyle biliyorum siz de körü körüne böyle biliniz!. «Diyen bir tek müctehid yoktur. Bilâkis «bu âyeti kerimenin şumulu olan manalarından şu şu. . delillerle filân müctehid böyle anlamış ise de ben de şu. . şu. . delillerle bundan şunu anlıyorum demeleri üzerine asrın sahibi salâhiyet uleması da kimisi o ve kimisi bu müctehidin ictihadına tâbi olmuştur. Bu ictihad farkları toplana toplana anlayışı delil kabulü, usul kabulü noktosından ayrılan ictihad farkları tasnif edilmiş bu suretle mezhepler vücude gelmiştir. Hiç bir zamanda ve hiç bir müctehidin kendi zamanında kendi mezhebi te'sis etmiş değildir. Müctehidin vefatından sonra diğer müctehidlerin de noktai nazarları meydana geldikten sonra mezhep teessüs etmiştir. Çünki islâmiyeti korkusuna iddia etmek mutlaka kendi sözünü kabul ettirmek asla mevzuu bahis değildir.

Herkes serbest olarak ilmî kanaatini meydana koyar.

Hangisinin kanaatı umumun tasvibine mazhar olursa ona tâbi olur ve o kendi ictihadında açtığı yolun imamı olur.

(Devamı ve sonu gelecek sayıda)

Münakaşa İlmleri :

Hâlâ uyumâktayız

Uyuşturucu ve baskılı bir durumdayız. Sonra çeyrek asır kadar devam eden bu halin neticesinin bir uçuruma doğru sürüklenmekten başka bir şey olmadığını anlamayan kalmamıştır. Artık bu kavrayıştan sonra — belki de içten gelen samimî bir arzu ile olmıyarak — milletinin pek haklı bir isteği ile, yalvarmasile ve hatta haykırmasile güç hal ihtiyarî olarak ilk okullarda din derslerinin okutulması kararlaştırıldı. Fakat bunu millete — lütfen — ihsan buyuranların bir kaç sene sonra önceden olduğu gibi her hangi bir bahane ile tekrar kaldıracakları dairei ihtimalden uzakmı dır. ?

Türk milleti dünyanın en asil ve en necib bir milleti, başlı başına bir medeniyet kuran kahraman bir unsuru olduğu tarihî müeyyidelerle malûm iken, hiç makul bir sebebe müstenid olmıyarak durup dururken önceden niçin ilk okullardan din dersleri kaldırılmıştı. ?

İşte bu hareket hâlen de sarih ve vazih olarak mefhumu anlaşılamıyan «lâik» lik zarurî içabatıdır denilmişti. Bu hareketi o zamanlar bir iki gazete ile mevkî düşkünü bir iki hocadan başka tasvib eden de olmamıştı. Hep hatırlar ve söylemekte de bir mahzur olmadığına kani bulunuyoruz.

İşte o zamanlar değil mekteplerden din derslerinin kaldırılması, her hangi bir mahallinde dinî sözler söylenemiyor, dini ihtifaller bile korkula korkula yapılıyor. ve bu uğurda zındanlara bile atılanlar oluyordu.

Meselâ :

Ezanın türkçeye ilk çevrildiği zaman kasten olmıyarak yanlışlıkla (Tanrı uludur) diyeceği yerde (Allahu Ekber) diyenler mücrim ve mürteci addedilerek ağır cezaya çarpılmadı mı?

Yine bir yerde bir kurban bayramında teşrik tekbirini kitapta yazıldığı gibi anlatan bir hoca suçlu sanılarak yedi gün zindanda yattıktan sonra muhakemesi beraatle neticelense bile o hafta içinde zavallı hocanın ölümile sonuç veren hadiseler olmamışmı idi?

Yine o baskılı zamanlarda bazı yerlerde dükkân ve mağazalarda lâvha olarak dıvarlarda asılı duran «Haremeyn» yani Mekke ve Medinenin resimleri toplattırılıp yırtılarak çöp tenekelerine attırılmadı mıydı ?

Yine o zamanlar bazı köy'erde evvelce mescid olup da binasızlık yüzünden muvakkaten mektebe çevrilen mektep dıvarlarında eskiden yazılmış olarak kalan «ALLAH» lâfzı celili — hâşâ — müstekreh bir manzara veriyor diye sildirilmedi mi ?

Yine şu son zamanlarda — bundan iki sene önce — yurdun bir köşesinde, ötedenberi ramazanın yirmi yedinci «kadir» gecesinin gündüzü her yerde olduğu gibi «Lihyeyl saadet — Sakalı şerif» öpülmesi münasebetile camide vukubulan fevkalâde bir izdihamı görüp te çekemeyen bir idare âmiri kaymakam ve emniyet âmiri, o uydurmayı sağlayan bir hocayı 24 saat hapse tıkamamışlar mıydı ?

Bu geçen yirmi dört sene içinde verilen resmî ve gayri resmî her hangi bir demeçlerde ve nutuklarda — söz icabettirdiği halde — «inşallah ve maşallah» demenin bile bir cürüm teşkil edeceği kanaati belirmedimi idi?

Yine o baskılı zamanlarda «dans» denilen ahlâkî bir beliyyenin saf ve temiz Anadoluya kolera gibi salgın bir şekilde yayıldığı zaman yurdun bir köşesinde Türk kadınının necabet ve nezahatinden bahsederek timsali himmet ve şeref olan bir kadının kocası tarafından yabancı bir erkek kucağına verilmesinin meşru' ve makul olmadığını halka telkin eden bir din âlimi «rejime muhalefet» töhmetile on iki ay zindanda inletilmedimi idi ?

***

Bu olayların üzücü ve ıstırap vericiliğinden belki merkez makamlarının haberi bile yoktu. Bu hadiseleri tâli ve aşağı âmirlerin, Türk inkılâbının istihdaf ettiği yüksek, ulvî

mefhumlarını kavrayamayışlarından ileri gelmiş olabilir idi. Ve şunu da itiraf ile anlatırız ki Türk milletinin istiklâlini ve siyasî mevcudiyetini tarihî âlem muvacehesinde sağlayan ve bu güne kadar ona yaşamak kudretini temine muvaffak olan iktidar partisi merkezinin o gibi yanlış yapılan işlerde sun'i taksiri olmayabilir. İşte Türk inkilâbına hiç yakışık almıyan ve siyasetle hiç bir alâkası bulunmayan bu gibi dini itiyadat ve an'anatı silip süpüren elemanlardan bazılerini arzu ettikleri herhangi bir zaman menfi bir cereyan verdikleri dinî tedrisat müsadelerini vererek vine geri almıya caklarını kim temin edebilir ? Her ne ise biz çok meşru olan bu hakkımıza kavuştuğumuzdan dolayı Tanrı taâlâ hazretlerine hamd ve şükrettiğimiz gibi bunu bizden esirgemeyen muhterem B. M. Meclisine de teşekkürlerimizi sunarız.

Yalnız şu cihetî açık olarak anlatmak isteriz ki cumhuriyetin, ve onun lâzımı gayrı mufariki olması lâzım gelen demokrasinin yüksek mümeyyiz vasfı şüphe yok ki içtimaî ve umumî müsavat, ve millî iradelerin tahkikidir Binaenaleyh yüce Türk milleti çeyrek asır süren bir baskıdan sonra içindeki yaşayan ekalliyetlerin ötedenberi nâil olmuş oldukları gibi dini hayata kavuşmuş oldu. Fakat ne acı ve ne yüz kızartıcı bir mazhariyettir.

Evet içimizde yaşayan ve bu günkü gün ve hatta dündenberi dini hürriyetine ve dinî itiyad ve mevzuatına zerre kadar dokunulmayan ekalliyetlerin mazhar oldukları dinî hürriyet nimetine çeyrek asır sonra bizim de kavuşmamız, millî tarihimizde bilmem ne gibi yer tutacak ?

Bugün demokrasinin verdiği hürriyetten ekalliyetlerimiz bol bol faidelenirlerken okullarında din derslerini serbestçe okuturlarken, Türk milletinin ilk okullarında Türk çocuklarına din dersleri okutulması için gerek parti gurupunda ve gerek millet meclisinde tartışmalar yapılırken aleyhte oy veren millet vekillerimizin de epey bir yekûn tuttuğunu biliyoruz. Geçen bir sabah gazetesinde «açık hava kiliseal» başlıklı yazıyı okuduk. Medenî, demokrasi, lâyik Amerikada papasların eğlenceli ve toplantı mahallerde halka dinî vaaz ve nasihatte bulunduklarını öğrenmiş oluyoruz. Bu, bizde yeni tefekkür ve telâkki itibarile kaba ve garip bir hareket görülebilir, onlar için hiç de kaba ve garip değil ; orada dinî neşriyat olanca imkânlarile serbesttir. Tağyir ve tahdide tâbi değildir. Bu hadiseler bizim için şayanı ibret ve misal olmalıdır.

Bizde de şayet böyle cami dışı bir toplantıda bir hoca ezan okusa veyahut orada dinî bir vaaz veya dinî bir hasbühal yapsa, mülkî idare âmirleri tarafından sorguya çekilmeden önce bizim dinî müessese âmirleri tarafından biçare hocanın salâhiyeti sorulur, ve zavallının elinden mezuniyet ve salâhiyet vesikası geri alınır. Ve yalnız bununla da kalınmayarak yine o din hadımları (!) tarafından biçare hocacağız belki Müddeiumumiliğe jurnal edilir.

Dinini öğrenmekten, dinini neşretmekten, dinin feyizli hayatının inkişafından yirmi dört senedir mahrum kalan Türk milletinin bu günkü halini sevinçle karşılamalıyız.

Biz başka bir şey istemiyoruz ; dünya yüzünde yaşayan muasır, medenî milletler gibi biz de dinimizde, mabedlerimizde dinî tedrisatımızda dinî an'anemizde hür olarak çalışmamızı istiyoruz.

Dinimizin bilâ tahrif ve bilâ tağyir okutulmasını bekliyoruz. Bunda esasen korkulacak bir şey de yoktu. Yirmi dört sene kadar uzun bir müddet boşu boşuna Türk yavruları dinî bilgilerden mahrum bırakıldı ;

Merhum Âkif'in

Göster Allahım, şu millet kurtulur tek mucize
Bir utanmak hissi ver gaip hazinenden bize

beytini makamı tedarru'da okuyalım.

TARSUSLU
H. Fnis ALPAYTAÇ

İç Haberler

İslâm âleminde büyük ziya — Pakistanın müessisi kaidi âzâm Mehmet Ali Cinna hazretlerinin vefatını teessürle haber aldık. Kardeşlerimizden bu büyük islâm mücahidinin ruhuna birer fatiha ithaf edilmesini dileriz.

* Susığırlık müftüsü, kanunun ve dinin kendisine verdiği vazifeleri hakkıle ifa ederek müslüman kardeşlerin tenviri hususunda gösterdiği gayret ve hassasiyet takdire şayan olduğu istihbar edilmiştir. Meslek aşkile bütün müftülerin hassasiyet ve faaliyet göstermelerini bekleriz.

* Gönenden aldığımız habere göre Gönen müftüsü kanunun ve dinin kendisine tahmil ettiği vazifeden fazla idare memurlarının tesiri altında kalarak din işlerini bile fırka ve idarî makamlar ihtiyaçlarile alâkalı olmadığı anlaşılmaktadır. Kendisinin tevehhümden fazla din ve imanın emirlerini ifa etmesini rica ederiz.

* Cizreden aldığımız haberlere göre mun hal bulunan müftülüğe gerek umumî ve gerek dinî malûmatı vekültürü yerinde bulunan ve her cihetten ilim ve fazilet sahibi bulunan bay (Abdülvahhap Değer) talip olmuştur. Mumaileyhin ticaretini bırakıp bu işe talip olması dünya menfaatı için bir feragattır. Fakat din namınada büyük bir kısmet olacağına şüphe etmiyoruz Ulumi islâmiyede kıymetli malûmatı olmakla beraber, Arapça ve Farsça iyi bilir, bu iki lisanın edebiyatına bihakkın vakıftır. Bütün Türkiyede bu gibi zevatın ilmî vazifelere talip olmaları ve bulundukları işlere ilim meslekini tercih etmeleri şayanı temennidir.

Diyanet işleri de bu gibi kıymetli şahsiyetlerin tayininde tereddüt etmiyeceklerini şüphesiz görür kendilerine başarılar dileriz.

* Bundan evvelki nüshamızda neşrettiğimiz okuyucu mektubile Ziya Şakirin o mahut hayasızca yazı üzerine her taraftan nefret ve lânet mektupları almaktayız. Bir takım din kardeşlerimiz bu gibi yazılarla (Ehli Sünnet) sahifelerini niçin kirlettiğimizden müteessir olmuş bizden gücenmişlerdir. Bu arkadaşların yüksek hislerini takdir etmekle beraber kendilerine şunları hatırlatmak isterim.

1 — Dinimizde küfre rıza küfürdür, bunun için dine aykırı bir yazıya bildiği halde cevap vermemek ona rıza göstermek demektir.

2 — Hadise kuru bir iftira ve acı bir yalandır. Buna karşı sükût etmez yalana iştirak ederek tasdik etmek olur, bunada tahammül edilemez.

3 — Hiç bir sebep olmadan böyle bir yalan uydurmak bir kasde dayanan tecavüzdür. Mesleğimiz itibarile cevap vermeğe mecburuz.

Yukardaki üç noktadan bu çirkin yazıyı anzarı ammeye koyduk bu aziz din kardeşlerimi bizi tenkit değil bilâkis teşvik ve tergip etmelerini umarız.

Dış Haberler

* Bize Mekkei mükerremeden (tarihil kuran) namında bir eser hediye olarak gelmiştir.

Mekkede tabi olunan bu eserin müellifi Muhammed Tahir bin Abdulkadiril Mekkiyi hattatdir bu güne kadar kuranı kerimin tarihine dair bu şekilde bir eser yazılmamıştır. Cidden kıymetlidir bize bunu göndermek lûtfunda bulunan bay Abdülhadi Muhammed kardeşimize teşekkür ederiz.

* Orta mekteplerini bitirerek iyice arabî gördükten sonra tahsil için iki genç Bağdata gitmişlerdir. Kemal ve Mahmud namındaki bu iki genç Bağdata vasıl olarak (külieetül islamiye) namındaki islâm üniversitesine kayıt olarak derslerine başlamışlardır. Kendilerine muvaffakiyetler diler memleketimize kuvvetli islâm kültürüle mücehhez oldukları halde afiyetle dönmelerini temenni eder babalarını da tebrik ederiz.

* Şamda intişar eden (Elcamiatül islâmiye) mecmuasından aşağıdaki hususatı alıyoruz.

Bu mecmuada neşr olunan (dimişk cemiyetül hidayetül islâmiye) nin bir beyennamesinde geçen sene hacca giden hacıların maruz kaldıkları müşkülâttan şikâyet ederek gerek tayyare gerek deniz ve gerekse kara seyahatlarının daha muntazam bir hale sokulmasını temenni etmekte ezcümle şu teklifleri yapmaktadır.

A — Biri fennî diğeri idari olmak üzere

(Devamı s. 15 de)

Bay Ziya Şakir'e

Abdürrahim ZAPSU

Sizin hiç bir yazınızı okumuyordum. Çünki: Sistemli bir surette islâmiyeti baltalamak için bir gaye güttüğünüz pek açıktır.

Bu yüzden sizinle mücadeleyi de lüzumsuz görüyordum. Zaten kendisini bilen her müslüman da iyiyi kötüden temiz eder onların nazarı dikkatlerini celbe de ihtiyaç görmüyordum.

Fakat iki defadır, okuyucularımızdan yazı alıyoruz. Acı acı şikâyet ediyorlar, islâm dinine olan hücumunuza karşı bizi vazifeye davet ediyorlar. Bu davet bizi mücadeleye mecbur etti. Bundan evvel aldığımız bir mektupta durup dururken ortaya bir (hilâfet) meselesi atmış bulunduğunuza muttali oldum. Bütün beşeriyetin hörmet ve sevgisini kazanan bütün dünyaca (adalet sembolü) tanılan (hazreti Ömer radiallahü anh) efendimize tecavüz ediyordunuz Bu hadiseyi kapalı geçtim. Ve sizi tevbeye davet ettim. Benim bu samimi tavsiyeme kulak asmadınız hücumlarda azığı geme aldınız da islâm şeriatına, islâm fıkhına, islâm ruhuna taarruz ettiniz. Bu taarruzu bir yalan uydurmak şeklinde yaptınız.

Yalanı uydururken (hayâ) denilen şeyi de tamamen unuttunuz.

Bundan başka islâmiyetin ana ilmi olan (fıkıh) ve bunu yayan yüksek ilim sahiplerine hakaret olsun da ne olursa olsun diyerek gözü kararmış bir deli gibi hareket ettiniz. Acaba benim bu yalanımı yüzüme çarpacak bir kimse var mıdır? Yokmudur? düşünmediniz. Bu kadarcık olsun bir şuur ve düşünce eseri bile gösteremediniz.

Acaba bu yazıyı yazdığınız vakit (ayin cem) denilen sefahathanelerde alevî ayini ile mest olmuş da şuurunuzu henüz toplamamış bir halde yazınızı okumadan mı mürettibe vermiştiniz? Sizin bu yazılarda hem gayeniz: hem mesleğiniz hem de baltalama şekilleri gayet açıktır. Bunu ne te'vil ve ne de kaçamak yolları tamir eder.

(Mevkufat) namındaki eserin aslı (Mülteka) dır. Bu kitap bütün islâm âleminde medreselerde mekteplerde islâm Darülfünunlarında okunur. (Damad) namındaki fıkıh kitabı da bu mültakanın şerhidir. (Mülteka) nın türkçeye tercümesi mevkûfat ismini almıştır.

İslâmın ana kitaplarından bulunan bu kitapta kat'iyen böyle bir şey yoktur. Bütün azametile ve fecaatile yalan söylüyorsunuz.

Sizin bu yalanınız yalnız kupkuru bir yalan değildir. Muazzam islâm şeriatını tahkir eden kocaman bir tecavüzdür.

Sade bu da değildir. İslâm dininde haya olmadığını ve bu hayasızlık yalnız avamda değil müctehid derecesine yükselen âlimlerde bulunur diyerek islâm ulemasını terzil ediyorsun.

Sade bu da değildir. İslâm dinini oyuncak yaparak gûya âlimler elinde istediği tarafa çekmek imkânı olduğunu hatta hiç bir dinde olmayan şeylerin bile dine girmek imkânı olduğunu iftira şeklinde dost ve düşmana karşı ilân ile islâmiyeti tezyif ediyorsun.

Sade bu da değildir. İslâmiyetin esasını yıkacak bir plân kuruyorsunuz ve bununla islâm dininin temel taşını yerinden sökmeğe yeltenıyorsunuz Zira :

1 — Zinanın hürmeti

2 — Aralarında nikâh cari olmıyanlara kem nazarla bakmanın imkânsızlığı

3 — Aralarında nikâh mümkün olanlara bile bakmanın haram olması.

islâmiyetin temel taşını teşkil ediyor.

Her kadar bu temel taşlarını ibaha mezhebine malik (batıniyye) ciler kaldırmışlarsa da bunlar islâmiyetten kaldırmış değildirler. Kendilerini islâmiyetten çıkarmış başka bir şeye sokmuşlardır. Tâbi bulunduğunuzu iftiharla itiraf ettiğiniz zümrede (ibaha) bütün manasile câridir. İbaha hududu ilâhiyenin hiç birisini tanımamak demektir.

Bu da islâmın gayrı bulunan bir dindedir. Öyle ise fıkıh. İslâmiyetin ana ilmi demektir. İslâmiyetin ana ilminde islâmiyetin temel taşını sökecek bir mesele olamaz bunu en cahil ve en ahmak bir kimse bile idrak eder. Kocaman bir muharrir nasıl olur da derk etmez.

Şu halde bu yazı bir sehve, bir zuhule veya bir cehle dayanmıyor bir kasde dayanıyor. Bu kasit ise islâmiyetin hedminden başka bir şey değildir.

Fakat beyhude zahmet çekmeyiniz bu hususta sizden evvel gelenler çok çalıştılar muvaffak olamadılar, siz de muvaffak olamıyacaksınız kendinizi beyhude yormayınız.

Dört kafa tası

— ROMAN —

— Sizi tebrik ederim, hakikaten zevk sahibi imişsiniz; şu takımlarınızla cidden millî bir varlık gösteriyorsunuz. Garbın şatafatlı hayatından biz garplılar bile bıkmış bulunuyoruz. Fakat ne yapalımki resmiyetler bizi bunlara mecbur kılıyor. Keşke bu kadar samimiyet olaydı, üzücü resmiyetlerden kurtulmuş olsaydık dedi. Bir lâtife olsun için.

— Evet, İnşallah, içinde bulunduğu nimetin kadrini bilmezler. Meselâ biz Avrupalıları aklide kalkışıyoruz, Her galûharekette onlara uymakla zevk alıyoruz, halbuki garplılarda bilim usullerimize imreniyorlar. Zaten insanlar böyledir, kimse haline razı değildir.

— Evet.. Türkçede bir darbımesel vardır. Ne kadar hoşuma gidiyor (komşunun tavuğu komşuya hindi görünür) hırsı beşeri bu kadar veciz ve sade ifade eden darbımeseller başka lisanlarda pek azdır.

— Evet lisanımızda güzel darbımeseller vardır. Mamafi Garp darbımeselleri de güzeldir.

— Bilmem her nedense eski şark alimlerinin yazdıkları yazılar çok hoşuma gidiyor. Meselâ: İmamı Gazzalinin bir kaç eseri garp lisanlarına tercüme edilmiş, o eserler sanki bu asrın lisanile yazılmış, halen taravetini muhafaza ediyor, muhyittini arabinin yüksek felsefesi Râzinin âlimane tetkikleri, İbni Sinanın halen bile istifade mevkiinde bulunan bulunan eserleri harikadır. Bütün garp, ilim ve fen bilgisile şark alimlerine borçludurlar. Bütün medeniyet esasları onlerın kurdukları temeller üzerine yükselmiştir, buna gün geçtikçe vâkıf oluyoruz. Eski taassubu bırakarak ciddî arama ve tercüme etmek faaliyeti başlamıştır.

— Maalesef biz de, onları bilmediğimiz için onlara karşı büyük düşmanlık vardır. Bizde (medeniyet) demek eski ecdadımızın eserlerini zayıf görmek, onları beğenmemek demektir. Eski kitapları tetkik edenlere maalesef hor bakıyoruz.

— Buda ahvali ruhiye meselesidir. Deminki darbımesel hükmünü icra ediyor. Halbuki biz Avrupalılar sizin ecdadımıza ait kitapları okumakla zevk duyuyoruz. Hatta şark lisanlarından birine vakıf olmayanlara ilim ve tetebbu sahasında nâkıs telâkki ederiz. Son zamanlar da üniversitelerimizde Türkçe, Arapça ve Farisî lisanları pek ehemmiyet kesb etmiştir. Bunlardan birisini tercüme derecesinde bilmiyenlere âlim nazarile bakılmaz.

— Ahvali ruhiye dediniz, bir sual sormama müsaade edermisiniz? dedim.

— Buyurunuz.

— Ruh bizatihi mevcut mudur? Yani son nazariyelere göre bu günkü âlimler ruhu nasıl anlatıyorlar? *(Arkası var)*

DIŞ HABERLER

(S. 13 den devam)

ki heyet intihap ederek hareket edecek tayyarelerin fenni muayeneden geçirilmesi.

B — Muhtelif mahallerde istasyonlar tesisile buralarda tayyarelere ve diğer vesaite lâzım olan alât ve edevatin bulundurulması ve yolcuların zarurî ihtiyaçlarının temini.

C — Şamdan Mana kadar açılan demir yollarında huccacın ödedikleri ücretten tenzilât yapılması.

Bu üç maddeye mümasil bir takım tekliflerde bulunmakta ve hüccaca âzami teshilât ve kolaylıklar taleb etmektedir.

OKUYUCULARİMİZLA BAŞ BAŞA :

Gazi Ayıntepte Bay Ali İçbeye :

Mektubunuzdaki maddelere mutenazir cevap veriyorum.

1 — Biz irsalata devam ederiz merak etmeyiniz altı aylık size hediyedir. Alâkanıza müteşekkiriz.

2 — 42/16 No. lu nüshamızda kâfi cevabı vardır.

3 — Dediğiniz zat bize geldi görüştük.

(Konya Doğanbeyde : Bay Hüseyin Terkize Mecmuamıza gösterdiğiniz teveccühe teşekkür ederiz.

Başkalede muhafaza memuru Bay Mustafaya :

Namınıza irsalata başladım. Bay Abdülhalim istediği kitaplardan birisi midede tab edildiği için burada yoktur. (50) liraya ancak tedarik ediledilir. Diğer kitabında okunmasını tavsiye etmem.

Bu adam kimin babası ?

Biraz neş'e :

Sinan Reis Osmanlı donanmasında tanınmış bir kaptan idi. Ayni zamanda paşa babasından kendisine pek çok servet kalmıştı. Arslan gibi olan Sinan Reisi gören hayran oluyordu.

Kendisinin babadan kalma Üsküdarda bir köşkü var idi ayni köşke benzer Fatihde de bir konakları bulunuyordu. Biri Beşiktaşta diğeri Eyübde olmak üzere iki konak daha aldı.

Dört semtte dört konağı bulunan Sinan Reis ayni zamanda dört semtinden evlenmiş her semtte bir ailesi vardı. Fakat hiç birisi diğerinden haberdar değildi. Haftanın üç gecesi nöbette birer gecede evlerine gidiyordu.

Bütün ailede bunu haftada bir gün izinli ve o gün de o eve gittiğini zannediyordu.

Kaptan adaletten kat'iyen ayrılmazdı. Hangi ailesine ne renkte ve ne kumaştan alırsa diğerlerine ayni renk ve ayni kumaştan alıyordu. Çocuklardan hangisine ne biçim elbise alırsa diğerlerine de ayni biçimde elbise alırdı. Yedi sene devam eden bu halde her bir ailesinden bir iki çocuk dünyaya gelmiş idi.

Günün birinde bir sürpriz hazırladı [Hızırilyas] gününe takaddüm eden haftada gittiği her evine şu tenbihatı verdi :

Hızırilyas günü Kâğıthaneye gideceğiz siz yeşil kadifeli elbiseleri giyersiniz ve çocuklara bahriyeli biçim elbise giydirirsiniz. Sabahleyin erken (Şişliden gelen yola nazır filân çınarın altında otururuz, ve şu yemekleri yaparsınız.

Bu suretle tenbihat alan Eyübdeki ailesi yeşil kadife elbiselerini giyer. Çocuklarına bahriyeli elbise giydirir tenbih edilen yemekleri yapar. Bir arabaya binerek gösterilen çınarın altına gider.

Yarım saat sonra Fatihteki aile bir araba ile yine yeşil elbise giymiş bahriyeli elbiseli çocuklarile beraber arabadan inerek ayni çinar altına otururlar. Bir çeyrek saat sonra da yine ayni biçimde Beşiktaştaki aile gelir ayni çınar altında oturur.

Yarım saat sonra Üsküdardan gelen bir kayıkla ayni şekilde bir aile gelir ayni çınar altında otururlar.

Bayanlar biribirine bakar elbiseleri ayni kumaş ve ayni biçimde, çocuklarının kumaşları ayni ve biçimleri ayni çocuklar da aşağı yukarı birbirine benzerler.

Bu tesadüfe hayret ederek ara sıra birbirine bakarlar. Çocuklar da oyuna dalarlar.

Bir buçuk saat sonra Şişli cihetinden gelen payton arabası görünce hepsi birden babamız geliyor diye hücum ederler. Bütün çocukları arabaya alır, bayanlar biribirine bakışarak bu adam kimin babası ?. .

Lâtifeci

İnsan ümitle yaşar

Yine hayele mi daldın yoksa?
Bir gün olurmu rüyalar gerçek?
Bunlar hedefe gitmez bir oksa;
Yok mu âcize yol gösterecek???

Yükseldi mi dersin medeniyet;
İnsanlık kavuştu mu huzura?
— Hayır, kaybolmadı ebediyet,
— Evet, daha çok uzağız nura.

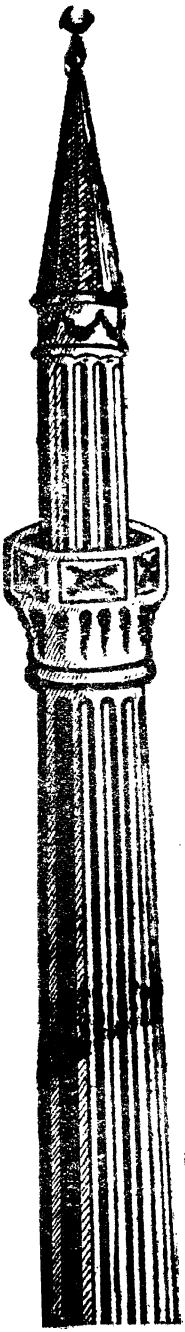
Oyuncak insan, hem ne oyuncak:
Büyük düşmanı nefsin elin de.
Ona bir şey üstün gelir ancak,
Bilmeski o da kendi cebinde.

Şöyle sormalı: nedir acaba!
Üç günlük dünya için irtikâp?
Ve kim düşürdü bizi girdaba,
Neden kalkmıyordu kara nikâp???

Bir hamle ile fethine çıksak:
Adlin, güzelin, samimiyetin...
Yıksak şu hırsı, kökünden yıksak;
Rolü büyüktür iyi niyetin.

Fazilet çıkınca yatağından:
Rezilet erecektir zevale;
Ancak ümitle yaşıyor insan
Düştükçe böyle tatlı hayale.....

M. Sait Çekmegil

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dini ilimler :	
Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Ilafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	»
Kelâm	*Tablb Zade*
Tasavvuf	*Hakkârili*
Münakaşa ilimleri	
Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Ne diyorlar ne diyoruz ?	*Pr. A. Fuat Başgil*
Bediüzzamanın bir arzuhali	*Bediüzzaman*
İç Haberler	*Ehli Sünnet*
Dış Haberler	»
Okuyucularımızla	»
Nerede o rahmetli ?	*Tâtifeci*

SAYI 45-19

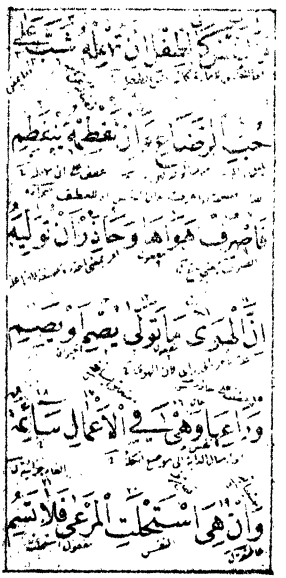
15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SUNNET

Sene : 2 1 EKİM 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 45 — 19

Kasidei Bürde

TERCÜMESİ:

18 — Nefis çocuğa benzer, kendi kendine bırakılıkça süt emmek heviyle memeye saldırır. Fakat memeden kesilince sütü unutur. Memeye karşı olan saldırış hissi söner.

19 — Nefs'in arzusunu yerine getirmekten vazgeç, üzerine galip etmekten sakın. Çünkü nefs'in galebesi ya insanı helâk eder veyahutta halkın nazarından düşürerek rezil eder.

20 — Nefsini iyi a'ler otlağında güt. Yani taat ve ibadete alıştır. Bu otlakta kendisine tatlı gelirse yine başı boş bırakma!

İZAHAT:

İmam bundan evvelki beyitlerle nefsi emmarenin serkeşliğini anlattıktan sonra buna çare olmak üzre nefsin arzu ettiğini vermemeği tavsiyè ediyor. Bu beyitlerle tavsiyesini teyid ederek diyor ki:

Nefis memedeki çocuğa benzer. Çocuğun karnı acıkınca ağlar, meme ister, memeyi görünce can havliyle üzerine atılır çünkü açlık iztirabını onunla giderir. Bundan başka o açıyı gideren birşey bilmez. Bu çocuk sütten kesilince kendisine başka gıdalar verilir. Müruru zamanla meme unutturulur çocuk ta artık aramaz.

Nefsin de istekleri böyledir. Her istek verildikçe ona karşı hırsı artar, daima ister. Fakat ona arzu ettiği verilmeyince o da yavaş yavaş onları unutmaya başlar. Ancak bu arzular yerine başka gıdalar vermek lâzımdır ki bu da iyi ameller, güzel ahlâk, taât ve ibadettir.

Kendisi ibadete alıştıktan sonra ibadet te kendisinn tatlı gelir. Fakat bunda da dikkat lâzımdır. İbadetin kendisine fazla tatlı gelmesi onu aldatarak bir takım bid'atler yapmasına sebep olabilir. Onun için nefsi daima murakabe altında bulundurmalıdır.

(A. GARAMİ)

Tefsir

Elbakre suresinin (26 ncı ayetinin meâli)

Düşünki: Rabbin meleklere (ben yerde muhakkak bir halife yaratacağım) dediği vakit (A... orada fesat edecek ve kanlar dökecek bir mahluk mu yaratacaksın? Biz hamdile tesbih ve seni takdis edip dururken) dediler. (Her halde ben sizin bilmeyeceğiniz şeyleri bilirim), buyurdu,

TEFSİR:

Hitap efendimizedir. Bundan evvelki ayetlerde bütün insanlara hitap ederek bir çok nimetleri saydı ve bu nimetleri gören insanlar nasıl olur da Allahı inkâr ederler buyurdu. Bu ayeti kerimede kâinatın hulâşası bulunan fahri âlem efendimize hitap buyuruyor Fakat bütün insanlara da tenbih ediyorki:

Ey habibim düşün ve ey adem oğlu unutma, insanlar yeryüzünde henüz zuhur etmemişken Rabbin iradeyi ezeliyesini izhar ve kudreti lâyi? zalisini ibraz ederken meleklere buyurduki: «Ben mutlaka yer yüzünde bir halife yapacağım ve bir halife tayin edeceğim. Kendi irademden kuvvet ve sıfatlarımdan ona bazı selâhiyetler vereceğim o bana izafeten bana niyabeten mahlûkatın üzerinde bir takım tasarrufata sebep olarak, benim namıma ahkâmın icra ve tenfiz eyleyecek o bu hususta kendi zatı ve şahsi namına bilhassa icrayı ahkâm edecek değil ancak benim bir nalbim ve bir halifem olarak, iradesiyle benim iradelerimi, benim emirlerimi, benim kanunlarımı tatbika memur bulunacak.

Onun arkasından gelenler ve ona halef olanlar aynı vaziyeti izhar edecek.

Bu hitabı ilâhi insanları kendi menşelerine bakmasını ve insan zümresinin sebebi hilkâtini göstermek suretiyle irşat buyuruyor.

Görülüyorki bütün kûinatta mevcut mahlûkatın hiç birisinde fikir ve düşünce kabiliyeti yoktur. Bunun için akıl ve fikir yalnız bir mahlûka verilmiştirki ona da insan diyorlar. Bu mahlûk diğer mahlûkat gibi fânidir yani gelip geçicidir.

Neşvünema eder yani küçük iken tedrici büyür ve nihayet yok olur.

His ve hareketi vardır. Bunlardan başka kendisine bir emanet verilmiştir. Bu emanet başka mahlûkata verilmiş değildir. Yanlız insana verilmiştir. İşte bu emanet sayesinde bütün mahlûkata tasarruf hakkına maliktir. madenler emrindedir istedikleri gibi onlardan istifade ederler bütün nebatlar onlar için yaratılmıştır, bunlardan intifa ederler. En ufağından en büyüğüne kadar ve en munisinden en vahşisine kadar onların emrindedir bunlardan faydalanırlar. Hatta kâinatta halk olunan en gizli kuvvetler bile onlar için yaratılmıştır. Emanet olarak veriten aklı şuuru işleterek bunları dahi birer birer keşfedip bulacaklardır.

Çünkü o halife olarak yaratılmıştır. Kendisine irade verilmiş ve Allahın iradesinden feyz alarak kendilerine kuvvet verilmiş kâmil kuvvete dayanarak mahlûkata efkat ile muameleye memurdurlar.

Ama o Allahı tanımak mecburiyetindedir. Allahı tanımak istemiyenler hilkatlarının sebeplerini bilmeyen gafiller Allahı inkâr edince Allahın azametiyle mütenasip cezalara çarptırılacaktır.

Cenabı hak insanlara müessir bir ibret olmak üzere meleklerle olan muhavereyi izah buyurup ve bu muhavere ile bize hikmetler gösteriyor.

Hikmetler başlıca şunlardır:

1 İNCİ HİKMET:

Cenabı hak halk ettiği bütün mahlûkatı içinde insanı kendisine halife yapmıştır. İnsandaki bütün kuvvet ve kudret Allaha aittir.

2 İNCİ HİKMET:

Meleklerin ağzından insanın fıtratı izah buyuruluyor.

a — İnsalar yeryüzünde fesat yapar.

b — İnsanlar kan döker.

c — Bütün melekler Allahın tesbih ve takdisiyle uğraştıkları halde insanlar bunu yapmazlar.

(Devamı s. 16 da)

HADİS

Buharî Şerifin (28 nci) hadisinin me'âli :

Ebuzer radiyallahü anhdan :

Şöyle demiştir. Bir kere bir adamla söğüştüm de onu anasından dolayı ayıpladım, Nebî mükerrem sallallahü aleyhi vesellem bana buyurdu ki ey Ebuzer, onu sen anasından dolayı mı ayıplıyorsun ? (Demek ki) sen içinde (henüz) cahiliyet (ahlâkı) kalmış bir kimse imiş sin (ondan sonra buyurdu ki) elinizin altında öyle kardeşlerinizdir ki Allahütaâlâ onları sizin yed (mülk ve kudret) inize tevdi etmiştir. Her kimin eli altında kardeşi bulunuyorsa ona yediğinden yedirsin giydiğinden giydirsin. Onlara güçleri yetmiyecek (zahmetli) bir iş yüklemeyiniz, şayet yüklerseniz onlara yardım ediniz.

İZAHAT:

Bu hadisi şerif ashabı resulullahın güzidelerinden Ebuzer Gıfarı radiyallahü anh rivayet ediyor. Bu hadisi şerifin bir mukaddimesi vardır. Mukaddemesi şudur :

Ebuzer Gıfar (Rebeze) ye giderken hizmetçisi de beraber imiş bir elbiselik kumaşı Ebuzer iki parçaya ayırmış bir parçasını kendisi bir parçasını da kölesi omuzuna atmış kendisine sormuşlar niçin ikisini birleştirip kendine bir elbise yapmadın. Ebuzer Gıfar suale cevaben bu hadisi şerifi nakil buyurmuştur.

Bu hadisi şerif islâmiyetin ruhundaki merhamet ve müsavatı tamamen anlatmakla beraber demokrasinin tam temel taşlarını koyuyor fakat bu günkü yalancı demokrasi değil hakiki bir demokrasi ile bütün beşeriyete örnek olmak üzere Ebuzer fi'len isbat ediyor ve Resuli Ekremden aldığı terbiye ile ulaştığı yüksek fazilet mertebesini gösteriyor.

Bu hadis İslâm terbiyesinin de yüksekliğini anlatıyor.

Ebuzer daha cahiliyet zamanından kalma tesir altında bir adamın anasından dolayı ayıplayarak sövüştüğünü gören Fahri âlem derhal Ebuzeri çağırıyor niçin bu adama bu kötü lâfları söyledin diye tektir için gayet nazik bir şekilde :

Niçin bu adamın anası dolayısile ayıpladın bu gibi lâflar bir iman sahibine yakışmaz bu o cahiliyet zamanına ait henüz imanla müşerref olmıyan cahiliyet devrindeki adamlara mahsus lâflardır. Demek ki daha cahiliyet ihtilâfının eserleri kalmıştır. Bu sözlerden Ebuzer Gıfar derhal uyanıyor, cahiliyete ait ihtilâflardan kurtulmak üzere bir daha ağzına böyle nezakete lâyik olmıyan sözleri almıyor.

Fahri âlem efendimizin bu tarzı terbiyesi sayesindedir ki diri diri evlâdını gömmek vahşetlerini gösteren bir millet en yüksek ve en ince terbiye düsturlarını kabul ediyor. Ve bütün kâinata fazilet ve ahlâk dersi veren dahîler yetişiyor.

Bundan daha mühim bir şey anlatıyor. O da insanlar arasındaki müsavat ve uhuvvet düsturu; İnsan başka bir insanın hizmetine girince insaniyet vasfını kaybetmez. Bilâkis insanı fazilet düsturlarına sadık bulundukça belki de patronundan da daha yüksek bir insandır. Bu iki insandan birisine Allah servet vermiş bu servetile başka bir insanı hizmetinde çalıştırıyor, diğerine de çalışmak kuvveti vermiş servet vermemiştir. Fakat Allah her iki kuluna da ayni hak ve hukuku vermiştir. Hiç birisi diğerine tecavüz edemez. Onun izzeti nefsine dokunamaz nihayet onun çalışma kuvvetini kiralıyor ve buna mukabil ona bir ücret veriyor. Efendimiz buna da razı olmuyor bir patron ile bir amele veya işçinin aralarında bir uhuvvet bir kardeşlik bile tesis etmek istiyor. Burada bu uhuvveti Ebuzer'e anlatıyor ve diyor ki

Ya Ebazer : Sen ümmete anlat ve bu hadisimi duyur kimin eli altında bir kardeşi bulunursa, o kardeşine yediğinden yedirsin ; ve giydiğinden giydirsin ; onun kudreti fevkinde bir teklif yapmasın ve kuvvetinden fazla yük yüklemesin !. Eğer böyle bir yük yüklemek mecburiyetinde kalırsa ona yardım etsin

Bu terbiye neticesi değilmi ki : Hazreti Ömer deveye binmek sırası kölesine geldiği için kölesini bindirerek kendisi devesinin yolunu tutarak Şama girmişti. Bütün kâinat âlimleri iktisat profesörleri bir araya gelse asırlarca çalışsa yine islâmiyetin ilk kurduğu daha faideli bir esas bulamazlar ancak biraz insaf lâzımdır ki hakikat görülebilsin.

Ehli Sünnet

F I K I H

Meshin farzı: Her ayağın ön tarafı üzerinden üç parmak miktarı mahalli bir kere meshetmektir. Mestin altına, ökçesine yanlarına ve koncuna meshetmek sahih olmaz. Mesihte tekrarlamak sünnet değildir. Bu üç parmak miktarı her ayak için farzdır. Bir ayağına iki, diğer ayağına dört parmak ile meshetmek caiz olmaz.

Mest'in her tarafını meshetmekle namaz kılınabilirsede sünnete aykırıdır. Meshi yaparken parmaklar aralıklı olduğu halde elini ayağının ucundan mest'in üzerine koyup koncuna doğru topukları aşırmak lâzımdır. Mest'in koncundan başlamak veya mest'in üzerine genişlemesine meshetmekle namaz kılınsa bile sünnete muhaliftir.

Meshi bozan şeyler:

1 — Abdesti bozan her şey meshi de bozar.

2 — Mest'i ayağından çıkartmak.

3 — Mukim ve misafir olduğuna göre müddeti bitmiş olmak.

Müddetin bitmesiyle mestler çıkarılır, ayakları yıkamak suretiyle abdest alınır.

Sargı üzerine meshetmek:

1 — Yara üzerine sarılan sargıya (asâbe) derler.

2 — Altında yara olmayıpta kırık ve çıkık için sarılan sargıya (cebire) derler.

Fahri kâinat efendimiz (Uhut) vak'asında aldıkları yaranın sargısına mesih buyurdukları gibi (Hayber) vak'asında bilek kemiği kırıldığı için sargı saran Hazreti Ali efendimize de meshi emir buyurmuşlardır. Bu hadislere göre iki suretteki sargı üzerine meshetmek meşru olmuştur. Her iki surette de meshi hafif surette bir defa yapmak kâfidir. Sargının her tarafını da meshetmek lâzım olmayıp ekserisini mesheylemek kâfidir.

Sargıyı çözmek zarar verdiği halde özür mahallinin errafında sargı altında kalan yerleri yıkamak lâzım değildir. Ancak sargının dolamından açık kalan yerleri meshetmek kâfidir. Eğer sargıyı çözmek zarar vermezse sargı çözülür. Oralarda yıkanır ve özür mahalli meshedilir. Eğer mesh zarar veriyorsa yapılmaz.

Sargı üzerine olan mesh, mest üzerindeki mesih gibi muayyen bir müddete tabi değildir. Sağalıncaya kadar devam eder. Meshettikten sonra sargıyı değişmekle tekrar meshetmek farz değildir. Fakat yapılırsa daha iyidir. Sargı üzerine meshiçin ayrıca niyet lâzımgelemez.

Tırnağı kopmak veya başka bir şekilde azadan birine ilâç koymak veya sakız yapıştırma halinde üzerinden kaldırmak zarar verirse kaldırılmaz ve üstüne su akıtılır. Su akıtmak ta zarar verirse meshedilir mesih te zarar verirse bu da terkedilir.

Ehli Sünnet

Kirli bir dana bir sürüyü kirletir:

Sebilür Reşat arkadaşımızın bir yazısına göre, salihli D.P reisi cami kapısında, davul zurna çaldırarak müslümanların ibadetlerine mani olmuştur, eğer hakikat ise bu partide partiyi gayip etmiş demektir. Çünki millet mukaddesatına tecavüz edenlerin peşindedir. Mukaddesatına hürmet edenleri daima lanetle yad eder, temenni ederizki bu iş parti prensibi icabı olmasın sadece bir reisin şuursuzluğu olsun.

Eğer parti prensibi ise parti lideri Celâl Bayar bilmeliki bu tecavuzla parti kayıp edilmiştir, eğer bir reisin şuursuzluğu ise bu adamı derhal partiden atarak partiyi değil reisi kayıp etmeli, dedelerimiz diyorki (kirli bir dana bir sürüyü kirletir).

Bizim siyasetle ve siyasi adamlarla alâkamız yoktur. Fakat kim olursa olsun dinimize dokundumu, harekete geçmek hem vazifemiz hemde imanımızın zarurî icaplarındandır.

Pertev Zapsu

Münderecatımızın çokluğundan dolayı Dört Kafa tası romanını koyamadık. Karilerimizden özür dileriz.

Kelam

Yeni ilmî Kelâm 3 — Kısım

Yeni ilmî kelâm nasıl kurulmalıdır?

Her iş gayeye göre ayarlanmak lâzım olduğuna göre her şeyden evvel bu ilmin gayesini nazarı itibare almak icabeder.

Hiç şüphesizki kelâm mücadele ve münakaşa ilmidir. Mücadele etrafı olur, biribirine hasım 2 taraf mücadele eder.

Evvelâ hasımları tayin etmek, bunların itirazlarını tesbit etmek bu itirazların esasları mantıkî ve aklî delilleri bulmak ve anlamak lâzımdırki karşıki tarafın anlayışlarını insan mantıkına göre red ederek karşı tarafa itimat ve iman telkin etmekle mümkün olur.

•

İlmî kelâmın iki faydası vardır.

1 — Bir mü'min imanını mantıkî delillere dayatırsa şek ve şüpheden kurtu bu kendi nefsini hidayete getirir.

2 — Her türlü şüpheden kurtulmuş olan bir mü'min bir başka imansızla karşılaşırsa bu insanı kuvveti imanı sayesinde ilzam eder ve onun yanlış akidelerini tasrih ederek iman sahibi yapar.

Hülâsa ilmi kelâmı bilen adam vicdanı imanla mücesser olan iman düşmalarını rededer ve başkalarının imanına sebep olur.

Kuranı kerimde bütün insanlara hak ve sabır tavsiye etmek üzere müminleri memur etmiştir. Her mümin hakkı söylemeğe memurdur. Peygamber efendimiz bir hadisi şerifinde buyuruyorki «benim ümmetinden bir zümre daima hakkı söyleyecek ve bu zümre kıyamete kadar devam edecak ve hiç kimse onları haklı söyleme'kten men edemiyecektir». Diğer bir hadisi şerifte de «.... ya Ali Allaha gasem ederimki senin elinde bir kimse hidâyete gelirse senin bu kazancın kırmızı alevlere sahip olmaktan daha büyük ve daha hayırlıdır» buyurmuştur.

Bu ayet ve bu hadislere göre her islâm kendi kardeşini hattâ alâkası olmayan her insanı hakka davet eder ve iknaya çalışır fakat hakkı öğrenmelidirki öğretebilme imkânı bulunsun bir insan bilmediği bir şeyi başkasına nasıl telkin edebilir?

İslâm dininde cebir ve ikrah yoktur hiçbir islâm kılıç zoruyla müslüman olmuş değildir. Müslümanlığı kabul eden herkes vicdan kanaatiyle islâm olur. Müslüman olmadığı halde kendisini müslüman gibi gösteren zümre zaten islâm kelimesine girmemiş giremez de. Bunun için bu gibiler mevzuumuzun haricindedir.

İslâm prensipleri o kadar yüksek ve o kadar ilmidir ki ufak bir izhale malik olan ve biraz düşünmek kabiliyetinde bulunan her insan cidde tetkike başlarsa bunları kabule mecbur olur. Ufak bir düşünce buna kâfi geldigine göre büyük ve kuvvetli ilim sahipleri bu mecburiyeti Avrupa müsteşriklerinden bir çoğunun ilmî tetebbü neticesi islâm olmaları bunu teyid etmektedir.

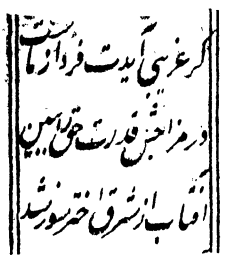
Muhakkak bir şey varsa islâm esasları her her aklî selimi ikna eder, bitaraf olarak ve hissiyyatından ancak din aleyhinde kötü aşılarla aşılanan ve hiç bir muhakeme, düsünce ve temeyyüz kuvvetinden mahrum bulunan kimselere konuşmayız. Çünki onlar kötü niyetle yetiştirilmiş kimselerdir. Onlara hidayet nasip olmaz.

Biz bu yazılarımızda (Yeni ilmî kelâm) kurarken bu bedbinleri iğfal eden ona hatları bulacağız ve bu hatları üzerinde çalışacağız bunların çürük ve akla aykırı bulunduğunu ispatlıyacağız. Öyle ise her şeyden evvel şaşırmış olan bu zümreleri tasnif etmek lâzımdır. Bunların bir kısmı umum dinlere karşı isyan bayrağını çekmiş ne Allah ve ne de man'viyatlar ki bunlara (Maddiyün) derler. İlk mücadelemiz ve ilk münakaşamız bunlarla olacaktır. Bunlara karşı ulûhiyeti ispat ederek bu biçareleri imansızlık felâketinden kurtaracağız.

Tabib Zade

TASAVVUF

19 ncu makale

TERCEMESİ :

61 — Şahın, candan bu feryatlarına karşı Cenabıhakkın ihsan denizi cûşa geldi.

62 — Şahı, ağlayışlar içinde uyku kaptı uykuda kendisine bir ihtiyar göründü,

63 — Dedi ki : Ey şah! sana müjdeler olsun duan kabul oldu, yarın sana garip bir kimse gelecek o bizdendir.

İZAHAT :

Cenabıhak kur'anı kerimde «bana dua ediniz ben sizin duanızı kabul ederim» buyuruyor işte şahın duası bunun için kabul oldu. Demek ki kim dua ederse Cenabıhak derhal kabul eder.

Bizim duamız neden kabul olmuyor ? diye sual hatıra gelir. İşte bu sualin cevabı budur.

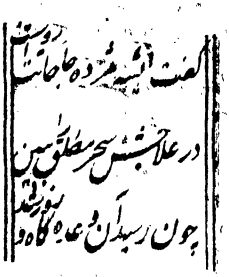
Duanın temiz mecradan yani temiz yürekten ve temiz ağızdan kopması şarttır.

Bilhassa haramla vücudu beslenen kimsenin duası kabul olmaz.

Çünki o vücut haramla beslenmiş haram malla neşvünema bulan ağız, ve haramla bulaşmış kan mecraları temiz değildir. Biz eğer duamızın kabul olmasını istiyorsak her şeyden evvel haram yemekten sakınmalıyız. Haram nelerdir ? Bunu (Helâl ve Haram) namında bu sütünlarda teffrika ettiğimiz eserden anlarsınız?

Vücut Cenabıhakkın mülkidür. Onun mülkünü onun rızası dahilinde terbiye etmek lâzımdır. Onun rızası hilâfında terbiye olunan ve beslenen bir vücudun niyazı nasıl kabul olur?

Mamafih Cenabıhak gafurürrahimdir. Kulunu affeder haram yiyen kimsenin yediği haram eğer halkın hakkına tasallûk ederse onu rıza kılarak helâllaşmak mümkündür. Eğer vücuduna müskirat gibi içilmesi veyahut ilâçe gibi yemesi haram olan şeyleri yemek suretile haram işlemiş ise tövbe ve istigfar eder bir daha yapmaz Cenabıhak af eder.

Haramdan tamamile sakınmış ve büyük bir imanla Cenabı hakka dua eden hiç bir kul yoktur ki duası kabul olmasın.

Bilhassa bunuda nazarı dikkate arzetmek istiyorum. Babaların gerek duası ve gerek beddüası çabuk kabul olur. Evlâtlar daima babanın duasını kazanmalıdır. Kat'iyen beddualarına imkân vermemelidirler.

Allahın sevgili bir kulu olan şahın duası kabul edildi. O dua temiz bir kalpten ve temiz bir ağızdan çıkmış idi. Ayni zamanda ağlamakla sızlamakla karışık idi. Bunun için Cenabıhakkın merhamet denizi, cûşa geldi ve duasını kabul etti.

Ayni zamanda duâsının kabul edildiği işareti olsun diye bir uyku verdi ve uykuda bir ihtiyar kendisine tebşir etti.

Bunu te'yid için de kendisine tarafı haktan bir adam gönderilecek, ve bu adamın dediklerine dikkat edilmesi bu adam gayp'dandır yani bizim bu âlemimize benzemez. Gizli ve ilâhî bir âlemden gelmiştir. Allah tarafından gönderilmiştir.

Cenabı Hak ona bütün şifa esbabını vermiştir ve bu işe memurdur. İslâm tasavvufunda (ricalilgayb) denilen ve halen hayatta bulunan Cenabı hakkın sevgili kulları vardır.

Bunlar âlemi Kudüsle daima hali temastadırlar. Cenabı hakkın emrile muvazzaftırlar. Vazifelerini derhal ifa ederler. Allahın emri hilâfına bir şey yapmazlar. Âlemin bir takım tasarrufatına maliktirler. Allahın inayetile bu işleri görürler fakat kendilerini kat'iyen kimse ta-

(Devamı s, 16 da)

Münakaşa ilimleri

İctihad kapısı

Abdurrahim ZAPSU

İlim karşısında hak din olan İslâm dininde reformun saçmalığı

(Geçen sayıdan devam)

Ayni zamanda ictihad serbest bir düşünce ifade ettiği için bir kimse ulûmu islâmiyede ictihad derecesinde kuvvetli bir ilim sahibi olursa o zat hiç bir müctehide tâbi olmaksızın kendisi kuranı kerimden, ve hadisden, icma'dan aldığı delillerle ictihad eder bütün ibadet ve islâm ahkâmında yalnız kendi ictihadına bağlıdır. Bu gibi müctehidlere de (nefsine müctehid) derler.

Bunun ictihadı yalnız nefsine nafizdir. Umuma şamil olamaz umuma şamil olabilmesi için ictihad derecesindeki ulemanın kabulüne mazhar olması lâzımdır.

İctihad kapısı varmıdır?

Buna karşı islâmiyette ne maddî ve ne de mânevî böyle bir kapı yoktur. Ve böyle bir kapanmak dahi mevzuu bahis değildir.

Ancak ne ilmen, ne maddeten ve ne de zaman itibarile ictihada mahal ve imkân vardır.

Çünki: Müctehidler zamanındaki ilim ve tetebbu imkânları bugün bulunamaz.

Ne kadar farlı zekâya malik olursa olsun bugünkü zorluklar karşısında müctehidler zamanındaki gibi kimse kendisini ilme vakfedemez; maişet itibarile de kimse imkân bulamaz eski zamanlardaki basit maişet şartlarına nisbetle bu günkü vaziyet bu imkânsızlığı büsbütün arttırır. Bunların hepsi de mevcut olsa bile zamanı saadetle Hulefai Raşidin zamanı bizden (1300) sene uzaklaşmıştır. Din düşmanlarının muhtelif asır ve zamanlarındaki tezvirati imanı haylıdan haylıya zafa uğramıştır. Müctehidlerin zamanındaki sahavet ve hakikate meçlûbiyet asrı çoktan geçmiştir. İslâm ma'şeri içinde bin kişi de bir yalancı parmakla gösterildiğine mukabil bugün bir mangır için bütün mukaddesatını satan binlerce kişinin mevcudiyeti de ictihad ahkâmını yürütmeğe manidir.

Ayni zamanda ictihad mevzuu da yoktur. *Çünki tetkik edilmemiş hiç bir mes'ele kalmamıştır.*

Bu itibarla (ictihad kapısı) kapanmış demek ictihada maddeten ve mantıkan imkân kalmamıştır. Farzı muhal olarak herkes ictihada kalkışsa ne çıkar ve ne faide vardır?

Hâlen İranda mevcut müctehidler ne yapıyorlar? İranın terakki ve saadetine ne faideleri dokunmakta taassup, gaflet ve dalâletten başka ne yaptılar. Şu halde ictihad kapısı kapanmış değildir tabiaten ve ilmen imkân kalmamıştır ve lüzum da yoktur.

Burada hatıra bir sual gelir:

Zaman daima değişmektedir. Zamana göre ahkâmın değişmesi icabetmez mi?

Değişen ve değişmeyen hükümler:

Yukarda uzun uzadiye bahsettiğimiz gibi imân hadiselerinde değişmek imkânı yoktur. Fakat ahkâm kısmında değişiklik olur. Ancak ahkâm kısmından değişmeyen mühim esaslar vardır ki: Buna kur'an lisanile (hududu ilâhi) derler.

Hududu ilâhi:

Allahın sarahatle yapmayın veyahut sarahatle yapın dediği şeyler hududu ilâhidir. Bunlar değişmez hiç bir zaman hiç bir mekân hiç bir hadise uğrunda ihmal edilemez bunlar nasla sabit olmuş kat'i esaslardır. Bunlardan her hangi birisini değiştirmeğe kalkışmak islâm dininin gayri bir din kurmak demektir. Netekim 1300 senedenberi bu esaslara her hangi bir hükümdar her hangi bir şahıs taarruz etmiş ise dünya ve ahrette rezil olmuş ve bu çürük fikir ve mütalaâsile de âleme maskara olmuştur. Kendi hayatında ve kendi tahakkümü altında bir müddet yaşamış gibi görülmüş ise de bilâhare kahkari bir hezimetle yerlere serilmiştir.

İşte İbni saba'ın kurnuğu sebüiyye; Hasan Camın kurduğu Batınilik; Babilik, bahailik bu batıl mezheb tarikatler birer birer rezil olmuş inkıraza maruz kalmıştır. Bütün İslâm âlemine nazar gezdirilirsek bu batıl mezheb mensupları diğer islâmlara nisbeten ancak yüzde bir teşkil eder. Onlar da ilim ve irfana başladıkça bu batıl iddialarından rücua mecbur kalıyorlar. Bir takım ihtiraalar peşinde bulunanlar zaten bir şey tanımazlar ve iman etmezler. Bu gibiler islâm dininde münakaşa mevzuu değildir.

Kabili tağyir olmıyan bir takım esasatı şöylece sıralamak lâzımdır.

1 — *Namaz kılmak*: Bunu kaldırmak veyahut tadil etmek! şeklini değiştirmek; içinde okunan âyet ve duaları başka lisana çevirmek; âdetlerinde vakitlerinde, rekât sayılarında değişiklik yapmak imkânsızdır. Çünki hududu ilâhiyi tecavüz olur böyle bir hareket islâmiyetten gayri bir şekil olur.

2 — *Oruçtutmak*: Orucun şeklini değiştirmek, vaktini değiştirmek; adedini azaltmak veya çoğaltmak; veyahut bu kimse tutsun bu kimse tutmasın diye Allahın emri hilâfına bozulmasına emir vermek; veyahut ayının değiştirmek imkânsızdır. Çünki nasla sabit olan bir hüküm akılla, fikirle, mütalâa ile değiştirilemez.

3 — *Hacca gitmek*: Bize hac farz değildir kimse gitmesin demek veya vaktini değiştirmek; veyahut şeklini değiştirmek gibi nasla sabit olan bu hükümlerin hiç birisine beşer müdahale edemez, değiştiremez.

4 — *Zekât*: Halk vergi verdiği için zekât vermesin demek; veyahut zekâtın şartlarını değiştirmek; hüküm ilâve etmek veya hesaplarını, nisbetlerini, şartları değiştirmek imkânsızdır. Çünki bunların her birisi nasla sabit olmuştur.

5 — *Müskirat katiyen haramdır*: Bunlardan her hangi birine helâldir kullanınız demek; veyahut bunun bu kadarı haram diyerek bir tefrik ile kısmen inkâr etmek dahi nasa muhalif olması itibarile değiştirilemez.

6 — *Zina islâmiyette haramdır*: Buna bir takım şekiller vererek şöyle olursa haramdır diye nassa muhalif mütalâada bulunmak ve bir takım indî kanaatlerle hüküm değiştirilemez.

8 — *Aralarında nikâh haram olan*: Gerek kan ve gerek sihriyet hasebile ve gerek süt dolayısile olan hürmeti kaldırmak tanımamak veyahut kendi kanaat ve mütalâası dahilinde yeni yeni hüküm kurmak nassa muğalif hareket etmek imkânsızdır.

9 — *Miras hakkında*: Kur'anı kerimde gösterilen şekil hilâfında hükm koymak ve gösterilen miktar, nisbet ve hesap şeklini tanımamk naasa muhalif değişiklikler imkânsızdır.

Böyle bir değişiklik islâm dininden gayri olan bir dini kabul etmek olacağından islâm nazarında bir kıymet ifade etmez. çünki bu saydıklarımızla beraber buna benzer ve hükümler nasla sabit olan her şey kat'îdir hududu ilâhi dir tebdil ve tağyir kabul etmez.

Dikkat edilecek olursa bütün tarih boyunca görülen ihtilâflar (naas) ile sabit olan meselelerde katiyen münakaâa yapılmamıştır.

Ancak din hududu haricine çıkan batınlarla batıl şubeler bizim mevzuumuz hariçidir.) Biz Ehli sünnnet velcemaat itikadında bulunan 450 milyon islâmı düşünüyor. ona göre mütalâa ediyoruz.

Şu mütalâadan böyle bir netice çıkıyor İslâmiyet bir esas ve temel kurmuştur. Ana hatları tespit etmiştir. Allah tarafından muayyen bir hudut çizilmiştir. Bu hudut haricine çıkmamak şartile her türlü fikir ve ictihad serbesttir. Ancak fikir ve vicdan hürriyeti de ilmî çerçevelerle çizilmiştir. Bir cahilin her hangi bir hevesi için Allahın hududu tecavüz edilemez.

Cenâbı hak gönderdiği son peygamber ve son kitabında son dininin de bütün hududu tayin edilmiş ve hudut dahilinde tevelân edecek fikir ve ictihad sahasını da tayin etmiştir.

Bu şekil de: kıyası fukahadır

Kıyas mantıkta mühim bir bahistir. Aklî delillerin en kuvvetlisidir.

Bir kıyas kuralım:

Sekir veren her şey haramdır. Rakı sekir verir.

Netice: Rakı da haramdır, sekir veren her şeyin haram olması islâmın değişmez prensiplerindendir.

(Devamı gelecek sayıda)

Münakaşa ilimleri :

« *İktibaslar* »

Kıymetli profesörlerimizden Ali Fuat BAŞGİL'in Tasvir gazetesinde neşrolunan bir makalesini ilmî ehemmiyete binaen aynen iktibas ediyoruz. Bu kıymetli mütalâalara ilâve edecek bir tek cümlemiz vardır. O da «hak daima yüksektir»

EHLİ SÜNNET

Uydurma dil meselesi

Ne diyorlar, Ne diyoruz.

Ergeç ve ister istemez ele alacağımız bazı millî ve hayatî mesele ve davalarımız vardır. Bunlara âcilen bir hâl çaresi bulmak icabetmektedir.

Prof. ALİ FUAT BAŞGİL

— Diyorlar ki, yeni harflerin kabulünden ve mekteplerden Arapça ve Farsça tedrisatın kaldırılmasından doğan bir zaruret olmuştur. Zira bu tedrisat kalktıktan sonra, Arapça ve Farsça kelimeleri yeni harflerle yazmaktaki güçlük aşikârdır.

— Diyoruz ki, mâbudlarını kendileri yapıp tapan insanlar, güçlük ve zaruret denilen vaziyetleri de ekseriya kendileri yaratır ve yarattıkları zaruret mihrabının önünde kendilerini kurban ederler. Seneler geçtikçe ve yara müzminleşip korkutkça daha iyi anlıyoruz ki, bizdeki dil meselesi tabiî değil, sun'î bir zaruretin ifadesi olmuştur. Bu sun'i bir zaruretin ifadesi olmuştur. Bu sun'î zaruret de, bir taraftan, yeni harflerin kabulü ve mekteplerden Arapça ve Farsça tedrisatın kaldırılması prensiplerinin tatbikatında işlenen bazı hatalara; diğer taraftan da, bir hayli senedir mekteplerde çocuklara yerleşmiş ve sabit olup klâsikleşmiş hakikatler gibi okutulan ve ilmî esaslarından başka pedagojik değeri bile çok söz götürür olan megalomanik bir tarih tezine bağlanır.

***

Okuyucum! Ergeç ve ister istemez ve ele alacağımız bazı millî ve hayatî meselelerimiz vardır desem, bana gücenmeyiniz. Çünkü bunlar vardır ve bir hal sureti beklemektedir. Ne kadar çabuk olursak, okadar zaman ve enerji kazanmış oluruz. Var olan bu meselelerden biri yeni harflerin kabulü prensibinin tatbikatında işlenen hatalardır.

İlk bir hata geçende bu sütunlarda intişar eden bir yazımda da işaret ettiğim gibi, yeni Elifbanın eksik bir surette tesbit edilmiş olmasıdır. Tekrar ediyorum ki, kanaatimce, yeni Elifbamız eksik ve hatalıdır. Biz dilimizin savti (euphonique) binyesine ve telâffuz kaidelerine göre rasyonel bir elifba tanzim edeceğimiz yerde tabiî tekâmül kanunları gereğince asırlar içinde teşekkül eden bu bünyeyi zedeleyip tarihi bir hasıladan ibaret olan Lâtin elifbasına aynen uydurmak ve o klişeye sokmak istedik. Bu sebepledirki yeni harflerimiz hem Türkçemizin sesi ve şive güzelliğini ifadeden hem de dilimizde mevcut bazı kelimeleri kolayca yazmaktan âcizdir.

Gerçi dillerdeki elifba tıpkı musikideki nota gibidir. Musikinin ideal bediiyatını tamamile ve olduğu gibi ifadeye muktedir bir nota mevcut olmadığı ve olamıyacağı gibi dillerin savtî binyesini de öylece ifadeye muktedir bir elifba mevcut değildir ve olamaz. Bundan dolayıdır ki, en ileri diller meselâ, Fransızca ve İngilizce bile ne tamamile yazıldığı gibi söylenir ne de söylendiği gibi yazılır.

Bunu teslim ederim. Fakat şu nokta üzerinde düşünmeğe mecburuzki, bir millet için yepyeni elifba kabul ederken, makul ve mantıkî olan iyice araştırmak ve dilin bünyesine en uygun bir şekil bulup tesbit etmektir.

(Devamı gelecek sayıda)

Bediüzzamanın bir arzuhali

Memleketimizin en büyük din âlimlerinden eski Darülhikmetül 'İslâmiyye âzasından Bediüzzaman Said Nursinin makamatı aidi sine taktim ettiği istidasının bir suretini aynen neşrediyoruz.

Bu yaşta ve bu seviyede bulunan böyle bir zata karşı yapılan muamele şayanı teessüfdür. Bu zatın ne siyasetle ve ne de rejim aleyhinde herhangi bir şeyle alâkası olmadığına bütün meucudiyetimizle kaniiz. Adaletin tecellisine eminiz, idarî makamların da bu gibi lüzumsuz meşgalelere nihayet verilmesini memleketin irfanı namına temenni ederiz. *Ehli Sünnet*

Arzuhal sureti

Hürriyet ilânını, harbi umumiyi, mütareke zamanlarını, millî hükûmetin ilk teşekkülünü ve cumhuriyet zamanını birden idrak eden bütün hükûmet ricali beni pek iyi tanırlar. Bununla beraber müsadenizle hayatımı bir sinema şeridi gibi sizinle beraber göz gezdirelim.

Van vilâyetine tâbi Nurs köyünde doğan ben talebe hayatımda cevval bir zekâya malik olarak rast gelen âlimlerle mücadele eder ilmî münakaşalerla karşıma çıkanları mağlûp ede ede İstanbula kadar geldim. İstanbulda da bu şöhret arzusile mücadele ederken nihayet rakiplerimin ifsadatile sultan Hamidin emrile timarhaneye kadar sürüklendim. Hürriyet ilânile 31 Mart vak'asındaki hizmetlerimle İttihad ve Terakki hükûmetinin nazarı dikkatini celbettim. Camiülezher gibi bir islâm üniversitesinin Vanda açılması teklifi ile karşılaştım. Birinci harbin patlamasile bütün talebelerimi başıma toplıyarak fiilen harbe iştirak ettim. Kafkas cephesinde esir düştüm. Esaretten kurtularak İstanbula geldim. Darülhikmetülislâmiyeye aza oldum. Mütareke zamanında istilâ kuvvetlerine karşı bütün mevcudiyetimle İstanbulda çalıştım. Millî hükûmetin galibiyeti üzerine yaptığım hizmetler Ankara hükûmetince takdir edilerek Vanda üniversite açmak teklifi tekrarlandı.

Bu zamana kadar geçen hayatım tam dünyaperest bir vatanperver hâli idi ki: Hırs, hübbicah, şöhretseverlik gibi hasis hisler taşıyordum. Fakat bu andan itibaren dünyadan tamamen yüz çevirdim ve kendi ıstılahıma göre eski (Said'i) gömdüm.

Büsbütün ahrete ehil bir (Said) olarak dün yadan elimi çektim tam bir inziva ile bir zaman İstanbulun Yuşa' tepesine çekildim daha sonra doğduğum yer olan (Van) a giderek mağaralara kapandım. Ruhî, vicdanî hazımla baş başa kaldım (Euzu billâhi mineşşeytan vessiyase) yani şeytandan ve siyasetten Allaha sığınırım düsturile kendi ruhi âlemime daldım ve kur'anı âzimüşşanın tetkik ve mütalâa sile vakit geçirerek (yeni Said) olarak yaşamağa başladım.

Fakat kaderin cilveleri beni menfi olarak muhtelif yerlerde bulundurdu.

Bu esnada kur'anı kerimin feyzinden kalbime doğan fuyuzatı yanımdaki kimselere yazdırarak bir takım risaleler vücude getirdim. Bu risalelerin heyeti mecmuasına (risalei nur) ismini verdim. Hakikaten kur'anın nuruna istinad edildiği için bu isim vicdanımdan doğmuş bunun ilhamı ilâhi olduğuna bütün imanımla kaniim ve bunları istinsah edenlere mani olamadım Çünki iman nurunu başkalarından esirgememeğe imkân yoktu.

Bu risalelerim bir takım iman sahipleri tarafından birbirinden alarak istinsah edildi. Bu istinsah bana böyle bir kanaat verdi ki: Müslümanların zedelenen imanlarını takviye için bir sevki ilâhidir Bu sevki ilâhiye hiç bir sahibi iman mani olamıyacağı gibi teşvikle de dinen mecbur bulunduğumu hissettim.

Zaten bu güne kadar (130) bulan bu risaleler tamamen ahret ve iman bahislerine ait olup bir tek cümle dünyadan bahis etmez. Buna rağmen bir takım düşkünlerini de iştigal mevzuu oldu. Üzerinde tetkikat yapılarak Kastamoni, Denizli, Eskişehirde tevkif edildim. mahkemeler oldu. Neticede hakikat tecelli etti, adalet yerini buldu. Fakat bu düşkünler bir türlü usanmadılar bu defa da beni tevkif edercek Afyona getirmişlerdir. Mevkufum isticvap altındayım. Bana şunları isnad ediyorlar.

1 — Sen bir cemiyet kurmuşsun!

2 — Sen rejime aykırı fikirler neşrediyorsun!

3 — Siyasî bir gaye peşindesin!
bunların esbabı mucibe ve delilleri de risalelerimin (cümleleridir)

Sayın Bakan!

Napolyonun dediği gibi bana bir cümle getiriniz. Sizi bununla idam edeyim.

Beşerin ağzından çıkan hangi cümle vardır ki te'villerle cürüm ve suç teşkil etmesin bilhassa benim gibi (yetmiş beş) yaşına varmış ve bütün dünya hayatından elini çekmiş sırf ahret işine hasrıhayat etmiş bir adamın yazıları elbette serbest olacaktır, Hüsnü niyete makrun olduğu için pervasız olacaktır. Bunları tetkik ile altında cürüm aramak insafsızlıktan başka bir şey değildir. Binaenaleyh bu (130) risalemden hiç birisinde dünya işini ala kalandıran bir tek kelime yoktur. Hepsi kur'an nurundan iktibas edilen ahrete ve imana taalluk eder ne siyasi ve ne de dünyevî hiç bir gaye ve maksad taşımaz. Netekim hangi mahkeme işe başlamış ise ayni kanaat ile beraat kararını vermiştir.

Binaenaleyh: Lüzumsuz mahkemeleri işgal etmek ve masum iman sahiplerini işlerinden ve güçlerinden alıkoymak vatan ve millet namına yazıktır.

(Cevval zekâsile, her türlü ilmî) vaziyetle mücehhez eski Said ki bütün hayatını vatan ve milletin saadeti uğrunda sarf etmiş iken bütün bütün dünyadan el çekmiş (75) yaşına gelmiş (yeni Said) nasıl olur da siyasetle iştigal eder, cemiyet kurar ve imanına muhalif hareket eder?. Buna siz de tamamen kanisiniz.

Benim tek bir gayem vardır. O da mezara yaklaştığım bu zamanda (islâm memleketi olan) vatanımda Bolşevik baykuşlarının seslerini işitiyorum. Bu ses islâmın iman esaslarını zedeliyor, halkı bilhassa gençlere tesir yaparak kendisine bağlıyor. Ben bütün mevcudiyetimle bunlarla mücadele ederek gençleri ve müminleri imana davet ediyorum bu imansız kitleye karşı mücahede ediyorum. Bu mücahedemle Allah huzuruna girmek istiyorum. Bütün faaliyetim budur beni bu gayemden alıkoyan korkarım ki Bolşevikler olsun bu iman düşmanlarına karşı mücahede eden siz hükûmet kuvvetlerile el ele vermek benim için mukaddes bir gayedir. beni serbest bırakınız elbirliğile Bolşeviklikle zehirlenen gençleri islâh edelim.

Bediüzzaman

İç Haberler

* İstanbul, İzmir, Erzurum, Diyarbakır ve Seyhan vilâyetlerinde imam ve hatip yetiştirmek üzere birer kursun açılması kararlaştırılmış ve bu yerlerde 50 şer kişilik birer dershanenin hazırlanması ve kaydu kabul emri verilmiştir. Bu kurslara girecek kimselerin lâkal orta okul mezunu olması şarttır.

(*Günlük Gazetelerden*)

Ehli Sünnet:

Biz daha evvel bu konuya dahil epeyce yazılar yazmıştık. Yine o kanaattayız ki kurs kelimesi kanuna aykırıdır. Çünkü tevhidi tedrisat konusunda (imam ve hatip mektepleri) tabir vardır, bu tabir karşısında kurs kelimesi hukuki hiç bir kıymet ifade etmez ve bunların mezunları da dinî ihtiyaçları tatmin edemiyecekleri muhakkak olmakla beraber bu dershanelerin ismi kurs bulundukça ne talip bulunur ne de taliplere matlûp randımanı verirler.

Bu işi ya tamam yapmalı veyahutta hiç yapmamalı. Dedelerimizden bu darbımeseli işitiyoruz.

Yarım âlim halkı dinden çıkarır.

* İslâm dinine taarruz eden Ziya Şakir'e karşı gerek (Selâmet) ve gerekse (Doğru Yol) dergileri kuvvetli yazılar yazarak bizim ortaya attığımız tezi müdafa etmişlerdir ancak bize gelen mektupları sahifelerine geçirmek suretiyle mehâz göstermemeleri teessürümüzü mucip olmuştur.

Dış Haberler

* Gazzede Ahmet Hilmi paşanın başkanlığında Filistin arap hükûmeti kurulmuştur. İslâm âleminde yeni bir hükûmetin kurulması dolayısile kendilerine bir din mecmuası sıfatiyle muvaffakıyetler dileriz.

* İran ile Suudi Arabistan münasebetlerinin tekrar kurulması üzerine (8000) kişiden ibaret İran hacı kafilesi Tahrandan Mekkei Mükerremeye doğru hareket etmişlerdir.

* Suriyenin Şam şehrinde çıkmakta bulunan (Ettemeddünül islâmiyye) mecmuasının ağustos nushası intişar etmiştir. Bu nusha âlemi islâmiye için mühim telâkkî olunan kıymetli esere tahsis edilmiştir. Bu eserin ismi (ben Allaha inanıyorum niçin?) yazan: Mehmet Mehdi İstanbulidir Eser sahibi bütün mesaisini Mad-

(*Devamı s. 16 da*)

Okuyucularımızla

Kıymetli okuyucularımızdan Aralıkda Kâtip Bay Mehmet Soyer'den aldığımız mektubu aynen neşrediyoruz.

Sayın Bay:

1340 yılında İstanbulda Nucum matbaasında basılıp cemiyet kütüphanesince neşredilen (kenzülhavas) adındaki eserin müellifi olan seyyidi süleymani, hüseyni adındaki zat kimdir? Nerelidir ve halen sağmıdır mümkünse ikametgâhile kısa bir hal tercümesinin beyan boyurulması temenni olunmakla beraber bu eser şayanı itimat mıdır? Eğer değilse o zaman da nasıl ve niçin basılıp neşredilmesine müsaade edilmiş ve sonra yetgili zatlar tarafından tenkit edilmiş midir?

Ve bu gibi havasın tertiplenmesi ne zamandanberi usul ittihaz edilip gelinmekte ve aslı tertiplenmesi hangi zatlar tarafından ve neye istinaden tanzım kılındığı ve bu ilmin ne dereceye kadar doğru olduğunun bütün teferruatile aydınlatılması hususundaki cevabı lütuflarınızı zahmet olmazsa merakla bekleyeceğiz.

Bu gibi ilimlerin hakiki malûmatları hakkında verilebilecek olan cevapların bu günkü kanunlarımız karşısında mahzurlu olup olmadığını bilemiyoruz.

Bu mes'eleyi abonesi bulunduğum selâmet Millet (Hakka doğru) gazeteleri sayın başmuharrir ve sahiplerine arzetmeyipte size yazmaktaki maksadım işe zatlalinizi daha bitaraf'ane kabul ederek meselenin hakiki cephesini beyan etmekten kaçınmayacağınıza emin bulunarak arzetmek istemişiz.

Muhterem Ömer Rıza beyefendiye geçenlerde yazdığım 24 maddeden ibaret sual mektubuma bu mes'eleyi yazmayı unuttum. Fakat o zatın buna verecegi yani bu gibi ruhiyat işlerine muğayir olduğu selâmetteki beyanatlarından anlaşıldığı da gözden kaçmamıştır. Belkide bu arz ettiğim eseri o zamanlarda tenkit etmesi ihtimali kanaatındayız. Bizim kafamızı karıştıran cihet şu oluyor.

Şeyhi ekber muhiddin arabinin yüksek bir zat olduğundan bahs edilirken bu zata ait olduğu diğer eserlerde beyan edilen havvaslarında bir taraftan yalanlanmakı (tenkitlenmesi) neden ileri geldiğinin yoksa bu yazıların (havvasların) btrer isnad oluşundan mıdır? İşte kafamızın almadığı cihetler bunlardır.

Bizi o taraf sayarak mizacımıza göre cevap verilmesini istemiyorum. Mes'elenin hakiki cepheşinden malûmat verilmesini temenni ediyoruz

Saygılarımla.

Aralıkda kâtip Mehmet Soy'er

Mektubunuzda gösterdiğiniz hassasiyet şayanı takdirdir. Bahsettiğiniz (Kenzülhevas) maalesef memleketimizde en çok revaç bulan bir eserdir ayni zamanda bu adamın bir de (Kenzülmenam) adında eseri vardır ki her taraftan aranılıyor, fâhiş fiatlarla vatandaşların lüzumsuz yere paralarını israfa sebep oluyor.

Bu eser (cemiyet kütüphanesi) namını taşıyan meçhul bir cemiyetin vaktile neşrettiği eserlerdendir. Bunun mahiyetini anlamak için size (hurafattan hakikate) namındaki eserin 3'0 ncu sahifesindeki yazıyı aynen veriyorum·

«Ciariptirki biz şu satırları yazarken cemiyet kütüphanesi tarafından (kenzülhavas) unvanı altında bir kitap neşredildiğini gördük. meccanen tevzi edilen ilk formasının mütalâasından kitabın mahiyeti hakkında bir fikir edinebildik. (Seyd Süleymanül Hüseyni) namında bir zat tarafından yazılmakta olan bu eserin müslümanların selâmet âtiyesi için küllîyen ortadan kalkması icabeden hurafeleri ihtiva etmek maksadile te'lif edildiği anlaşılıyor. Acaba cemiyet kütüphanesi, zülmet içinde kıvranan bu muhitte neşredilecek başka bir eser bulmadı mı? Kütüphane sırf ticaret gayesini takip ediyorsa merciî âdi neden bu gibi şeylere kıymet vermiyor. Hurafat içinde boğulan zavallı memleket te, her hatvei teceddüt binlerce manialara uğrarken, o manaları teksif edecek eserlerin intişarına karşı lâkayıt kalmak bilmemki makul bir hareket olur mu?»

Eser sahibinin ismine (Seyd) ve (Hüseyn) kelimelerinin ilâve edildiğine bakılırsa islâmiyeti gizliden gizliye baltalayan (Batıniyye mezhebinin) dailerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Çünkü bu zümre halkı aldatmak için en evvel yalan bir şecere uydurur. Kendisinin (Sayd ve Hüseyni) olduğunu ilân eder. Bu mubarek kelimelerle halka itimad telkin ettikten sonra gayesine başlar. Netekim ayni zümrenin dâilerinden olan ve batını itikadı üzerine tefsir yazan Hüsamettin ile oğlu İsmetullah Salih Yeşil de ayni davada bulunuyorlar. Halkı kendilerine esir ettikten sonra harekete geçiyorlar. Bu adam ayni zümredendir. Halkımızın gayet hassas davranması lâzımdır.

İlmi havasa gelince :

Biz Ehli Sünnet velcemaat mezhebinde bulunanlar (İlmi havasa) inanırız. Çünkü Kur'anı kerimin bütün âyetlerinin havası vardır. Kur'anı kerimin mucizelerini inkâr eden maddiyun mezhebi mensuplarile masonları reddederiz. Ayni zamanda kur'anın zâhir manasını inkâr eyler ve kendi kendilerine uydurma manalar icad eden (Ehil Bid'ati) de kabul etmiyoruz. (Ehli Sünnet) âyeti kerimedeki (ümmeti vast) tâbiri dahilindeyiz. Ne ifrat ve ne de tefrite tâbi oluruz.

Evliyaullahın (Havas) rütbesine dahil olanlar bir takım âyetlerden bir takım hayas çıkardıkları malûmdur. Bunlar inkâr edilmez. Fakat akıl, mantık ve şeriat dahilinde olanlar makbuldür, Bundan başkası (gaybdan) haber vermektir. «Allahtan başka kimse gaybı bilmez» âaeti kerimesine mugayirdir dinimizde merduddur kabul edilmez. Bazıları küfre kadar varır. Bilhassa ehli bid'at, islâmiyeti kökünden yıkmak için buna da baş vurmuşlardır.

Şeyhiekber Muhiddini arabinin eserlerine gelince :

(İbni Âbidin) kitabında uzun uzadiye yazılıdır :

Bu tafsilâta nazaren Muhiddini Arabî hazretlerinin âsarını okumak memnu'dur. Bunun memnuiyetinin bir sebebi de budur.

Şeyhi Ekber yüksek derecesine ermiştir. Onun sözlerini anlayabilmek için o derecenin bir aşağısına ulaşmak icabeder. Çünki : Tasavvuf başlı başına bir zevki ilmidir. Aşkı ilâhî ile mest ve sükran bulunan bir yoldur. Bu yolda bulunanların söyledikleri sözler o zevke vâsıl olmayanlarca anlaşılmasına imkân olamaz. İslâmiyette zahire hükmedilir. Batına hük medilmez.

(Devamı s. 16 da)

Birazda neşe

NERDE O RAHMETLİ?

Bayanlar ekseriya huysuz olurlar bu huysuzluk ekserisinin fıtrı yaradılışlarında vardır. Müslümanlar bu huysuzluğa katlanarak tahammül ederler ve aile ahengini bozmazlar.

Evliya derecesinde bulunan bazı zevatın kadınları çok huysuz olur ve kendilerini rahatsız ederler onlarda şikâyet etmez bilâkis memnun kalırlar. Çünkü sabır ve tahammül etlikçe dereceleri yükselir füyuzata mazhar olurlar.

Çok büyük bir zatın uzak yerden bir arkadaşı kendisini ziyarete gelir camide birleşerek eve girerler, bayan söylemeğe başlar. Bıktım senin misafirinden gibi sözlerle kocasına ağır lâflar söyler, misafir de bunları işitir kendi kendisine bir daha gelmemeğe karar verir. Yatsı namazı vakti gelir ev sahibi imamete geçer misafir kendisine uyar namaza başlayınca misafir kâbeyi mûâzâmayı karşısında görür ev sahibinin bu kerametine hayran kalır, misafir gider. 7 sene sonra bir daha ziyrrete gelir bu defa kapıdan içeri girince bir bayan sesi :

— Efendi hazretleri misafirinizle hoş geldinizne iyi yaptınız her gün böyle misafirle gelseniz ne iyi olur.

Misafir 7 sene evvelki muamele ile bu defa karşılaştığı muameleden hayret eder.

Yine yatsı namazı vaktinde ev sahibi imam olur misafir kendisine uyar namaza başlayınca bu defa kâbeî mûâzzâmayı çok uzak görür namaz bitince hikmetini soran misafire ev sahibi cevaben :

— Ah ... Nerede o rahmetli ?.. der.

LÂTİFECİ

Bay Mişon sakallarını taradı pasaport almak için daireye gitti, memurla aralarında şöyle bir muhavere cereyan etti.

Memur — Af edersiniz hacca gitmek için müsaade yoktur pasaport vermiyoruz.

Mişon — Ben yahudiyim Küdüse gidiyorum.

Memur — O başka....

Nüktecİ

OKUYUCULARİMİZLA

(S. 14 den devam)

Şeyhi Ekberin kendi lisanından da şunları okuyalım :

İstanbul Aksaray Valide camii kütüphanesi 93 ncü mecmuasındaki (Eşşera velhakika) namındaki ufak risalesinde şunları yazıyor :

«Şeriat gemiye benzer, tarikat denize benzer, hakikat inciye benzer. Bir kimse inci avlamağa çıkarsa mutlaka şeriat gemisine biner. tarikat denizine açılır. Ondan sonra hakikat incisini avlar. »

Bunu yazdıktan sonra şu cümlelerle kitabını bitiriyor.

«Bir kimseyi göğde uçar veyahut denizin üstünde yürür. veyahut ateş yutar görürseniz bu adam eğer farzlardan birisini yapmaz veya sünnetleri terk ederse bilinizki o keramet değildir, istidraçtir. Yalan söylüyor inanmayınız.

Muhittin Arabî hazretlerinin kendi kaleminden çıkan bu mütalalara göre her türlü havas ahkâmı islâmiyeye mutlaka mutabık olacaktır. Aksi taktirde islâmiyet ifade etmez.

Bu mesele hakkındaki hükûmetin noktaî nazarına gelince, cumhuriyetin en yüksek prensiplerimden birisi tam bir din hürriyeti dir. Ayni zamanda halkın saîvetinden istifade ederek gayri meşru istifadelere mani olmaktır. İlmin ve dinin haricinde olarak şahsî menfaatları için halkı aldatanlara mani olmak da hükûmetin yegâne vazifesidir.

Ehli Sünnet

TEFSİR

(S. 4 den devam)

3 ÜNCÜ HİKMET :

Melerler yanlız melekler bütün hayatlarını ibadetle geçiriyorlar. Halbuki cenabı hak ibadete muhtaç değildir. Bütün kçinat ibadet ederse Allahın azametinden bir zerre artmaz. Bütün mahlûkat küfür hurufun üzeri bu bulunursa yine allahın ulihiyetinden bir zerre eksilmez.

Ganiyyı mutlak olan cenabı hak zıt olan 2 kuvvetle miccet hes bir mahlûk yaratarak ve onları imtihana selk edecektir. Allahın emirlerini yapanlarda mükâfat ve yapmıyanlara mücazat vermek üzere halife vasfına haiz olacaktır.

4 ÜNCÜ HİKMET :

Melekler emri ihâide vahitlerini hasr ettikleri vâkit ibadetleriyle güveniyor ve ilmi ilâhiden istifade ettiklerinden kendilerini başka mahlûkattan üstün tuluyorlar, halbuki ilmi ezeli ilâhiye nisbeten meleklerin bir zerre kadar dahi olmadığını onlara ihsan buyuruyor. Meleklere yalnız müsbet kuvvet verildiği için ibadet etmeleri pek tahidir fakat halk edeceği yeni mahlûka hem müsbet hemdi menfi 2 zıt hususat vereceği ve bu cereyan içinde allahın rızasını kazananların meleklerden de afdal olacağı hikmetleri görülmektedir.

TASAVVUF

(S. 8 den devam)

nımaz ve kimseye de kendilerini anlatmazlar. Bunların miktarları vazifeleri tarifleri bazı tasavvuf kitaplarında bahsedilmiştir. Fakat bunları tamamile hıfzı ilâhiye bürünmüş kimse vazifelerini anlatmak yalnız bir emri ilâhî ile harekete geçerler. Hiç bir asır (ricalilkayb) sız değildir. Bütün İslâm âleminde bunlar mevcuttur.

İşte şaha görünecek (tabib) bu ricalilgaybdan birisidir. Allahtan aldığı emirle şaha doktarluk yapacaktır.

DIŞ HABERLER

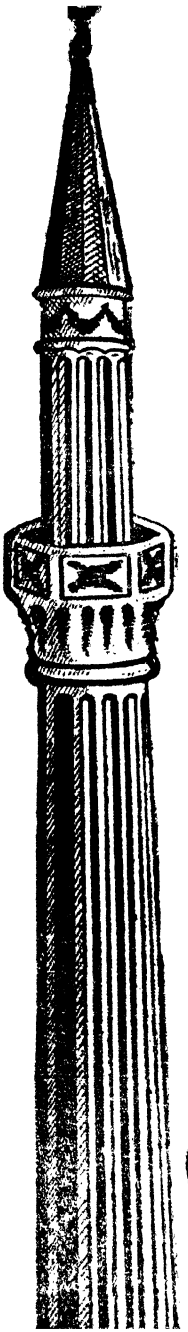
(S. 13 den devam)

yun mezhebine karşı (isbatı vacibe) hasretmiştir. Büyük filosofların ve yüksek âlimlerin fikirlerini topladıktan sonra Allahı inkâr edenleri kuvvetli bir mantıkla reddediyor, ve imansızlıklsrını gidertmek için çok kuvvetli delâil serdediyor.

İTİZAR

Bu sayını (6) ncı sahifesinin (kirli bir dana bir sürüyü kirletir) başlıklı yazısının (6) cı satırında (millet mukaddesatına hürmet edenlerin peşindedir) denecek iken sehven tecavüz edenlerin peşindedir. Ve alt satırında dahi (mukaddesatına tecavüz edenleri daima lânetle yâd eder diye deneceği yerde hürmet diye tashihi hatası olmuştur özür. dileriz.

Dizgi ve baskı
AYDINLIK BASIMEVİ

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dini ilimler :

Tebrik	
Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	»
Kelâm	*Halit Tanık*
Tasavvuf	*Tabib Zade*

Münakaşa ilimleri

Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Okuyucularımızla	*Ehli sünnet*
Ne diyorlar ne diyoruz ?	*Pr. A. Fuat Başgil*
İç Haberler	*Ehli Sünnet*
Dış Haberler	»
Odunumda odunum	*Lâtifeci*

SAYI 16-20

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İctimai MECMUA
Sevgiye dair derslerdir mahiyetindedir

FİYATI 25

Bayramınız mübarek olsun

Bütün müslüman kardeşlerimizin Kurban Bayramını tebrik ederken bu bayramın müslümanlar hakkında hayırlı olmasını dileriz.

Kurban bayramı hazreti İbrahim aleyhisselâmın Allah tarafından maruz kaldığı bir imtihanı ifade eder. Allah, hazreti İbrahimin en sevgili evlâdı olan İsmail aleyhisselâmın kurban edilmesini emreder.

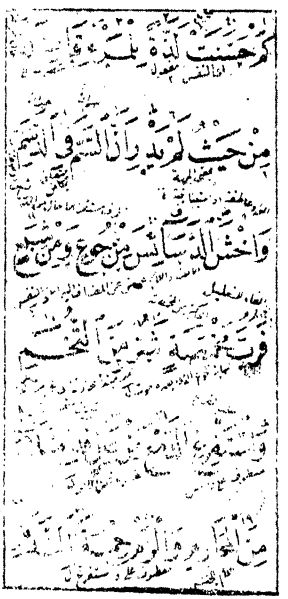
Gerek baba ve gerek oğul bütün mevcudiyetlerile bu emre itaat ettiler. Kulluk vazifelerini hakkile yaptıkları için Cenabıhakkın büyük iltifatlarına nâil oldular. Biz de sanki bu imtihana iştirak ediyoruz gibi Allah rızası için bugün birer kurban keserek etlerini fukaraya dağıtıyoruz. Bizim en bahtiyar kardeşlerimizde bu vazifeyi hazreti İbrahimin bizzat yaptığı yerde yaparak Beytullahı tavaf ediyorlar. Orada toplanan müslümanlar bir taraftan ibadet yaparken diğer taraftan da dünyanın her tarafından gelen müslüman kardeşlerile koklaşıyorlar cins ve milliyet gözetmeksizin bir anadan bir babadan doğmuşcasına zengin, fakir, genç, ihtiyar hep bir ağızdan lebbeyk dualarilebağırarak bütün günahlarından af oluyorlar. Biz de bu kardeşlerimizin affı umumisi şerefine bayram yapıyoruz.

Ehli Sünnet

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 15 EKİM 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 46 — 20

Kasîdei Bürde

TERCÜMESİ:

21 — Çok defa lezzet cihetinden öldürücü zehirler insana hoş gelir. Çünki: insan, yağlı lokmada zehirin bulunduğunu anlayamaz.

22 — Açlığın ve tokluğun hilelerinden ve desiselerinden kork, çok defa açlık tokluktan daha zararlı olur.

23 — Haram olan şeylerle dolmuş gözündeki yaşları boşalt ve gözlerine nedamet pehrizini verir.

İZAHAT:

Âşıkı resulûllah, nefsine hitaba devam ediyor ve diyor ki: Ey nefis, dikkat et! sana hoş görünen bu safahat âlemleri senin için zehirdir. Bunların her birisinde fazileti öldüren bir zehir vardır. Nefsin arzu ettiği bu göz alıcı şeyler insanın ruhunu öldürür ve insanlıktan çıkarır. Yağlı vücude zehir girerse çarçabuk imtisas eder böyle zehirlenen kimseyi doktorlar kurtaramaz. Yağlı lokmalara girmiş bu zehirlere sakın aldanarak yeme, sonra helâk olursun aldatıcı şeylerden nefsini kor imam ; nefsin açlıkla terbiye edildiğine işaret ettikten sonra fazla açlığın da çok defa felâketler doğurduğunu anlatıyor ve diyor ki;

Ey nefis seni ben açlıkla terbiye ediyorum. Oruç tutuyorum riyazat ediyorum. Fakat riyazatda ifrata varmak doğru değildir. Onda bile itidale dikkat etmek lâzımdır. İnsanlar zenginleştikçe tuğyan eder Allahın emrinden çıkar. Zengin olduğu halde Allahın emrinden ayrılmayan çok kimseler vardır ki bütün servetlerini Allahın yolunda sarfeder yine mazharı lûtfu İlâhi olurlar.

Bil'akis çok kimseler de var ki: riyazet ede ede yoldan çıkar Allahı unutur kendisini ermiş zan eder binbir türlü hezeyanlar yapar.

Fakir olup ta sabredenler ve Allahın ibadetinden ayrılmayanların manevî mertebesi çok büyüktür. Fakat çok kimse de fakir oldukları için hırsızlık yaparlar, dolandırıcılık yaparlar, yalnız kursaklarını düşünerek doldurmağa çalışırlar helâl ve haram aramazlar.

Bunun için çok defa olur ki açlık tokluktan daha zararlı olur. Gerek açlığın ve gerekse tokluğun hile ve desiselerine sakın aldanma.

Âşıkı resulûllah felâketin saiklerinden bahse başlarken en evvel gözü ele alarak diyor ki bütün haramların irtikâbına göz sebep olur.

Göz göz görmezse gönül katlanır derler. Göz gördüğü için gönül iştiyor. Bütün haramları göz gördüğü için nefis harekete gelir ve onu irtikâbeder bunun için gözün irtikâp ettiği bütün cürümler sanki gözde toplanmış birer katre göz yaşı olmuştur. Allahtan korkarak göz yaşını akıt ki işlediğin haram şeylerde bu gözyaşları aksın ondan sonrada gözlerine pehriz ver kat'iyen harama bakma bu suretle Allahına iltica et ve insanıkâmil olmağa çalış resulûllaha olan aşkına sadık kal.

Burada Tasavvufun mühim bir kaidesine işaret buyuruyor Tasavvufta (nazar ber kadem) düsturu vardır. İnsan daima yürürken ayaklarının üstüne bakmalıdır. Sağa ve sola bakınca bir çok muharrematla karşılaşır nefis harekete gelir.

(A. GARAMİ)

Tefsir

Elbakara suresinin «27, 28' 29» ayetlerinin maali:

Ve Âdeme bütün esma talim edildi sonra allah alemleri meleklere gösterip «haydi.. davanızda sadık iseniz bana şunları isimleriyle haber verin» buyurdu.

28 inci ayetin maâli:

«Suphansın yarabbi bizim için senin bize bildirdiğinden başka ilim ne mümkün? O, alim ve hakim şüphsiz sensin» dediler.

29 uncu ayetin maâli:

«Ey Âdem, bunlara onları isimleriyle haber ver» diye buyurdu. Bu emir üzerine adem onları haber verince buyurdu ki (demedim mi size ben her halde semalarda ve yerlerdeki gaybı bilirim ve biliyorum ne izhar ediyorsunuz ve ne ketim ediyorsunuz)

TEFSİR:

Bundan evvelki ayeti kerimelerle cenabı hak meleklere ben yer yüzünde bir halife yaratacağım buyurmuştu. Meleklerde yine allahın emriyle insanların hilkati icabatını ifade etmişlerdi. Bu sözlere karşı mahlûkatına bir imtihan hikmetini gösteriyor ve yarattığı halifesine (yani Hazreti Adem'e) bütün alemlerin isimlerini öğretti meleklere hitaben mademki siz ilim iddiasındasınız ya şu alemlerin isimlerini söyleyiniz bütün melekler yarabbi sen şuphansın (sen bütün noksan sıfatlardan münezzehsin ve sana isnat olunan bütün nakiselerden uzaksın). Biz ne oluyoruz biz senin aciz birer mahlûkunuz bize ne öğrettinse biz ancak onu biliriz sizin öğrettiğinizden başka hiç bir ilme malik değiliz diye itiraf ettiler. Cenabı hak, halkettiği insanı kabiliyetini meleklere göstermek hikmetiyle Âdem'e hitap ederek bunları isimleriyle anlattı. Bunun üzerine meleklere gayp ilimlerini yanlız Allah bilir ve bunlardan dilediklerini öğretir, işte halife olarak yarattığı insana bu gaybi ilimleri verdi, şeklinde tenbih ve işaret vardır.

Cenabı hakkın meleklerle olan bu muhaveresini anlatmakla bizi şu noktalarda irşat buyuruyor:

A — Ey insanlar siz benim yer yüzünde halifelerimsiniz size irade verdim, akıl verdim, şuur verdim ve kudret verdim.

Bütün mahlûkatı emrinize musahhar ettim. Bu kadar kudret kuvvet sahibi oldum diye mağrur olmayınız ve beni unutmayınız çünkü sizin dönüp dolaşacağınız ve yine döneceğiniz yer benim azemet ve ulûhiyetimin sığınağıdır. Haddinizi biliniz beni unutmayınız ben size verdiğim her şeyi ayni zamanda alabilirim. Sizin muvakkat varlığınızı her zaman yok etmeğe muktedirim.

B — Hiristiyanların zelle akidesini kökünden kaldırıyor.

Zelle akidesi nedir?

Hiristiyanlarda bu akide Hazreti İsadan çok sonra icad edilmiş bir hurafedir.

Gûya cenabı hak adem aleyhisselâmın şey tana kapılması yüzünden memnu meyva yiyip cennetten kovulması bütün insanlar için bir yüz karası teşkil ediyordu ve bütün insanlar bu yüz karasiyle cenabı hakka karşı isyankâr idiler. Hazreti İsa kendisini kurban ederek kaniyle bu lekeyi bütün insanların üzerinden silmiştir.

Bu ayeti kelimeler ise şu hurafeyi tamamiyle red ediyor.

1 — Cenabı hak hazreti ademi halife halk etmiştir. Yani kendisine yer yüzünde bir çok selâhiyetler vermiştir. Bunun kabahati cennetten çıkartılmakla karşılanmış ondan sonra tevbesi kabul edildiği için böyle bir zelle olamaz.

2 — Hiristiyanlarda hazreti Adem'i peygamber tanıyorlar hazreti Nuh ve hazreti İbrahimi ve diğer peyhamberleri tanırlar eğer böyle bir zelle olsaydı hazreti İsaya kadar hiç bir peygamberin gelmemesi âzım idi.

Bu zelle hurafesi yalandır. Allah, hazreti Adem'i af etmiş ve bütün peygamberleri hazreti Adem'le beraber halife nasbetmiş bunlar insanları allah namına hak dine davete memurdurlar. Hazreti İsa asılmış değildir asılan onu ihbar eden yahudidir Allahın şanına ancak bu yakışır.

H. T. Hafidi

HADİS

Buhari şerifin (29) ncu hadisinin me'ali:

Ebubekir radiyallahu anhdan:

Şöyle demiştir: Resulullah sallallahü aleyhi vesellemden işittim. «İki müslüman kılıçlarile karşılaştıkları zaman katil de, maktul de cehennemdedir» buyurdu. Ya Resulâllah, katil böyle, ya maktul ne oluyor?» diye sordum» (maktul) arkadaşını öldürmeğe haris idi de on dan» buyurdu.

İZAHAT:

Rivayet Ahnef bin Kaysdendir şöyle bir mukaddimesi vardır. Ahnef diyorki «ben şu adama yardıma gidiyorum. Ebubekirle karşılaştık «Nereye gidiyorsun?» diye sordu. «şu adama yardım etmek istiyorum» dedim. Ebubekir bana (dön) dedi.

Bu hadise üzerine Ebubekir efendimizden bu hadis rivayet olunuyor

Bu hadisi şerif ashabı Resulullah arasında hâdis olan ihtilâflardan gayri hadiseleri istihdaf eder. Çünki müslüman müslümana iki suretle kılıç çeker.

1 — Nefis ihtirası için tehevvür ediyor kılıcı çekiyor.

2 — Nefis ihtirası için değil, dinî ictihadı için çekiyor Her amel niyete bağlıdır. Müslüman müslümana hırs ve garezi nefsaniei için kılıç çekmese hiç şüphesiz ki kur'anı kerimdeki müminler biribirinin kardeşidir me'alinde ki âyeti kerimeyi unutuyor. Ve katli nefs hakkındaki âyatı kur'aniyeye kulak asmıyor şu halde bu kasdi dolayısile cehenneme kesb istihkak ediyor. Karşısındakinin nefsi ihtirasatına karşı maktul de tehevvüre gelerek nefsani bir gaye ile ona mukabele etmiş ise o da katl fiilinin ehemmiyetsizliğine kail olmuş emri-ilâhiyi unutmuş olmakla cehenneme kesbi istihkak etmiş demektir.

Bu hikmete binaen efendimiz hadis metinde (maktul de arkadaşını öldürmeğe haris idi) cümlesi vardır. Bu cümlenin (haris) kelimesile hâdisenin hırsa, garazınefsaniye dayanması dolayısile iki taraf da cehenneme kesbi istihkak ederler hadis metnindeki (cehennemdedir) tabiri istihkak ifade eder. Yani cehenneme kesbi istihkak ederler. Cenabıhak dilerse af eder.

2 — Dinî içtihad için ve hududullahın ikamesi için çekilen kılınç böyle değildir. Bu kılınç i'layı kelimetullah için çekilmiştir. O halde iki taraf da (cennete) kesbi istihkak ederler. Çünkl bu hadisi şerifin sonundakl (harisen a'la katli sahibih) cümlesinin mantuk muhalifi ile bunlar arasında katle hırs yoktur. İkamei hududullahta hırs vardır. Sevgi de Allah içindir. Buğuz da Allah içindir.

Şu halde muhakeme şöyledir:

Eshabı Resulûllahın kıtale karışan iki tarafı da ehli cennettir. Çünki:
ictihad dolayısile kıtale başlamışlardır. İkisi de ictihadlarında (kıtalde islâhı dîn vardır) diye çarpışmışlardır. İkisinin de niyeti Allah uğrundadır ve ictihattan mütevellittir. Bunun için sahabe harplerinde hem kâtil hem de maktul cennetliktir. Netekim buna delâlet eden diğer bir hadisi şerifde vardır. Bu hadisde delâlet ve işaret vardır. Bu da (harisen) kelimesidir. Zaten âyeti kerimede bütün sahabeler hakkında (Cenabıhak onlardan ve onlar da Cenabı haktan razıdırlar) buyurulmaktadır. Diğer bir âyeti kerimede biribirine (ruhama) dırlar merhamet ederler çünki Cenabıhak onların kalplerinden gılıgışı kaldırmış yerine nuru iman koymuştur. Onlar ancak Allahın dini uğrunda hâsrederler en ufak bir noksana tahammül edemezler.

F I K I H

Özrü şer'i:

Daimi surette abdesti bozulan kimsede özrüşeri vardır:

Misaller:

1 — Abdestini tutamayan ve daimi surette damla damla sidik akıtan.

2 — Daimi surette yarasından kan ve irin akan.

3 — Prostattan ameliyat yapıldığı için daimi surette sonda ile damla, damla sidik akıtan.

4 — Gaz tutamayan her dakikada gaz yaparak daimi surette abdesti bozulan.

5 — Hiç durmadan daimi surette burnundan kan akan.

6 — Hayz haricinde bir hastalık dolayısile daimi surette kan zayi eden.

Bu gibi kimseler özrüşeri sahibidir. Yani ellerinde olmadığı bir saikle daimi surette abdesti bozulur. Bu gibilerin namaz kılmaması lâzım gelmez. Bilâkis namaz hiç bir saik ve sebeple terk edilemez. Namazını bile bile terk edenler Allaha karşı büyük isyan yapmış olurlar. Bunun için cenabı hak namaz hususunda her türlü kolaylıklar vermiştir.

Özrüşerisi olan kimse bu özürlerden dolayı bir vakit için abdesti bozulmaz ve o haldeyken namaz kılar. ancak bir abdestle bir vakit farzdan fazla namaz kılamaz yani her vakit için ayrı, ayrı abdest alır. Özürden başka bir şekilde abdesti bozulmazsa bile bir abdestle ikinci vakit namaz kılamaz, mutlaka tekrar abdest alacaktır ancak bir vakit için aldığı abdestle ayni vakit içinde istediği kadar nafile namaz kılacağı gibi istediği kadar da kaza namazı kılar.

Meselâ:

1 — Prostattan ameliyat olan Ahmedin mesanesine sonda konmuş, daimi surette damla damla akıtıyor. Bay Ahmet öğle namazı için abdest alır ve bu abdestle öğle namazını kılar. Başka suretle abdesti bozulmadığı taktirde, ikindi namazına kadar bu abdestle istediği kadar nafile namaz kılar, kuranı kerime el sürer, kâbeyi tevaf eder, cenaze namazını ve kaza namazını da kılar. İkindi ezanı okununca abdesti kendi kendine bozulur, bununla ikindi namazını kılamadığı gibi ne nafile ve ne de kaza namazlarını kılamaz. Kur'anada el süremez ve tavaf da edemez. Ancak yeniden abdest alarak ikindi namazını kılabileceği gibi diğer bütün ibadetleri de ifa edebilir,

2 — Sabah namazı için aldığı abdestle güneş doğuncaya kadar her türlü ibadet yapan özür sahibi güneş doğduktan sonra ne kuşluk namazını, ne bayram namazını ve ne de başka nafile namaz veya kaza kılabilir. Bunları kılabilmek için mutlaka yeniden abdest almak lâzımdır. Güneş doğduktan sonra aldığı abdestle, kuşluk namazını, bayram namazını kılabileceği gibi, başka şekilde abdesti bozulmazsa, bununla öğle namazını da kılabilir. Çünkü başka namaz vakti aradan geçmemiştir.

Özür devam ettikçe bu suretle namaz kılınır, özür bittikten sonra, hali tabii avdet eder.

Özür abdesti yanlız o mazaretten bu vakit içinde bozulmaz. Başka sebeplerle abdest bozulursa, yeni abdestini almak lâzımdır.

Bu hususu bir misalle izah edelim:

Sonda ile damla damla akıttığı için şer'i özrü bulunan kimsenin o vakit dahilinde eli kanarsa abdesti başka sebeple bozulduğu için yeniden abdest alması lâzımdır.

Özür devam ettiği müddetçe akan şey necis olsa bile, mütemadiyen aktığı için, akan miktar namaza mani olan miktardan fazla olsa bile bu miktar, özür sahibi için namaza mani necisten sayılmaz. Onunla namaz kılar.

Özür, eğer özre sebep olan şeyin naziri olsa dahi abdest bozar. Meselâ vücudunda iki yarası olanin birinin kapanması üzerine, diğerinin çıkmasından dolayı mazaret abdesti almışsa, bu esnada kapanmış olan yara akmaya başlarsa yine abdesti bozulur. Çünkü yeni akıntı ile akmakta olan yaranın akıntısile alâkası yoktur. Yeni akan yara özür abdestini bozan. Ve yeniden abdest almak icap eder. Bu iki akıntı beraberce akarsa, bir özür sayılarak yeniden alınan abdest ilkin için muteberdir.

Bu hükümü şeri bize şunu ihtar eder. Namazın terki için hiç btr bahane yoktur. İslâm şeriatı hepsine yol göstermiş hepsine kolaylık vermiştir. Allaha hakkile iman eden kimse namazını terkedemez. Namazını bile bile terketmeği adet eden kimse imanından korkmalıdır.

Ehli sünnet

Yeni Ünl Kelâm

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet

Neşriyatımızı lütfen takip buyuran emekli tedrisatı iptidaiye müdürü umumisi sayın Bay Halit dergimizin meslek ve usulubunu muvafık bularak vaktile hazırladığı kıymetli eserini tefrika edilmek üzere bize lütfetmişlerdir.

Senelerdenberi felsefe ilé uğraşan, fakat uğraşdıkça islâmiyete olan imanı kuvvetlenen bu değerli âlimin eseri hakikaten derin bilgisine münasip bir kuvvettedir. Bütün mütefekkirleri ve felsefe gören her genci tatmin eden bu eserin yavrularımıza kuvvetli iman telkin edeceğine emin bulunduğumuz için bu nushadan itibaren neşre başlıyoruz. Eser sahibine teşekkürlerimizi arzederiz.

Ehli Sünnet

Din, Cenabıhakkın insanlara gönderdiği kanundur. İnsanların bir kısmı buna inanırlar ve uyarlar. Bir takım insanlar da ilâh diye, güneşe, sulara, ağaçlara, putlara. . . taparlar.

Allahın kitaplarına inananlar Yahudiler, hıristiyanlar ve müslümanlardır. Güneşe, yıdıza, tapanlar, sabiîler, ateşe tapanlar, Mecusîler, ağaçlara putlara, tapanlarda müşriklerdir. Müşriklerin bir takımı hakikatl akıllarile bulmak yolunu tutmuşlar, ve bazıları hakikate varmışlardır. Bunlar da filosoflardır. Bu muhtelif din tutanlar arasında hükûmetler arasında bulunduğu gibi, seninki yanlış benimki çok doğru diye bir davalar, niza'lar olmuş ve bu yüzden büyük büyük savaşlar bile çıkmıştır.

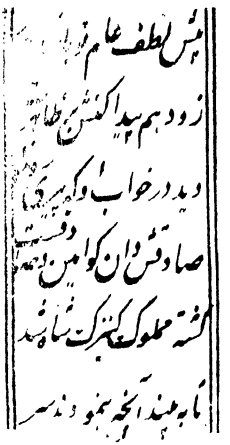
Müslümanlık zuhur ettiği vakit müşrikler yahudiler, hıristiyanlar, sabiîler ve mecusilerle karşılaştı ve pek az bir zaman içinde hepsini susturdu. Müşrikler, Sabiîler, Meccusiler, hemen bütün bütün söndüler; Yahudilik islâmı içinden yıkmağa ve böylece intikam almağa yeltendi. Hıristiyan âlemi şaşkınlığa uğradı. Bir taraftan hıristiyanlığı müslümanlık esaslarile düzeltmeğe ve bir taraftandan da islâmın savletine karşı durmak için türlü türlü iftiralarhıristiyan surisini müslümanlık aleyhine saldırmağa çalıştı. Bu sırada müslümanlığın içinde de çeşit çeşit fırkalar türemeğe başladı. Bunların en kudretlileri (hükema) denilen (filozof) lar idi. Zaten bu felsefe yolu, çekişe çekişe hıristiyanlığa da girmiş olduğundan (filozof hıristiyanlar) da işe karışarak müslümanlık âlemindeki birliği bozup müslümanları fırka fırka yaptılar. Bütün bu kargaşalık karşısında islâm büyükleri büyük bir din gayretile çalışarak peygamberimizin ve onun eshabının güttükleri yolu, tuttukları itikadı ortaya çıkardılar: Bu itikatta bulunanlara (Ehli sünnet ve cemaat) dediler; bunun gayri itikatları cürüttüler. Hükûmetsiz olan yahudiler, müslümanları içinden yıkmağa çalıştıkları için Ehli sünnet mezhebinin uyandırılması ve bir takım islâm hükûmetleri tarafından iltizam ve himaye edilmesi sebebile âşikâre yahudilik propagándası yapamadılar. Az çok büyük hükûmetleri kuvvetli din teşkilâtları sayesinde bir taraftan müslümanlık hıristiyanlığın en büyük düşmanıdır diye cahil halkı kandırıp büyük bir taassup kitlesi teşkil ettiler. Bu suretle islâmın hem hıristiyan diyarına girmesine sed çekmek hem de müslümanların zihinlerini çelmek istediler; fakat büyük din âlimlerimiz lâyik olan cevapları vererek ağızlarını tıkadılar.

Filozoflara gelince: Bunlar fen adamları diye bazı islâm hükümdarlarının himayesine mazhar olmuş yerli hıristiyanlardı. Fırsat buldukça hıristiyanlığı islâm diyarının içinde yaymağa, bir taraftan da felsefe tohumunu saçarak islâm birliğini bozmağa çalıştılar. İslâm dini ile hıristiyanlığın çarpışması sona ermiş değildi. Papaslar yetiştirdikleri cahil mütaassıp kitleyi zaman zaman müslümanlar üzerine saldırdılar; fakat yine bir şeye muvaffak olamadılar.

Fen ilerlemesinin bir mahsulü gibi gösterilen, eski hamam eski taş felsefede dahi son asırlarda davaya karıştı, o felsefe ki hıristiyanlığın çürük ve asılsız olduğunu iddia ve isbat etmiş müslümanlığın ve bütün dinlerin asılsız uydurma olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Evet filosofların hıristiyanlığa karşı yaptığı itirazları biz de yapıyoruz: biz papayı masum yani günahsız hatasız bir adam diye tanımıyoruz. Dünya yuvarlaktır diyenlere kâfir olur demiyoruz. O halde bu adamlar neden bizi hıristiyanlarla beraber tutuyorlar? Niçin

(Devamı s. 13 de)

TASAVVUF

MESNEVİ

TERCÜME:

64 — Çünkü bu gelen hâzık bir hekimdir belki o sadıktır. Ve her hususta emindir.

65 — Onun ilâcında mutlak olan bir sihri gör, hastanında mizacında cenabı hakkın kudretini gör.

66 — Uykuda iken bu rüyayı görünce uyandı. Kızın ölmüş bir kulu iken yeniden şah oldu.

67 — O vadin zamanı gelince sabah oldu. Güneş burcundan yıldızları yaktı.

68 — Şah pencerede intizara başladı taki kayıp âleminden kendisine gösterilen kimseyi görsün.

İTİZAR:

Geçen nüshamızda ufak bir karışıklık göze çarpmaktadır. Bunun sebebi şudur:

Elimizde mevcut Hint tab'ı mesnevî metinile elimizde mevcut Abidin Paşa ve ankaravi şerhleriyle şeh Yusuf mevlevi tarafından kaleme alınan bu üç şerh arasında bir fark görülmüştür. Bu karışıklık da bu farktan mütevellittir. Farklar şunlardır:

1 — Mesnevi metninde: Der ilâceş kelimesile başlayan beyitten sonra.

Hüfte bud kelimesile başlanan bir beyit şerhlerde yoktur, halbuki metinde vardır. Bizde metinden aynen klişe yaptık ve sıra ile tercüme ve şerh yaptığımız için klişe yaparken (Hint tab'ı) metninde beyitler birbirine karışmıştır. Biz ahengi bozmamak üzere tercüme ve şerhi tam metin dahilinde takip ediyoruz. Diğer şerhlerde olmayan beyitleri de metinen vermekteyiz. Bunun için sıradaki karışıklık metnin karışıklığından ileri gelmiştir.

Klişesi geçen nüshamızda çıkıpda bu nüshada olmayanların dahi sırasını bozmadan terceme ve şerhe devam ediyoruz. Bunun için bu nüshamızda altı beyit var iken biz beş beyite mâna veriyoruz, özür dileriz.

İZAHAT:

Uykuda şaha bir doktor gönderileceği ve bu doktorun âlemi gaybdan (gizli âlemden) geldiğini kendisine tamamen itaat etmek lâzım olduğunu anlatıyor. Bu beyitlerlede şaha tam kanaat vermek üzere o doktorun bazı evsafı gösteriliyor. *(Devamı s. 16 da*

Münakaşa ilimleri

Ictihad kapısı

Abdurrahim ZAPSU

İlim karşısında hak din olan İslâm dininde reformun saçmalığı

(Geçen sayıdan devam)

Halbuki nasda yalnız (Hamr) vardır. Yani şarabın isml vardır. Diğer müskirlerin isimleri naslarda geçmemiştir. Çünki o zaman mevcut değillerdi. Kur'anı azimüşşanın hükmü kıyamete kadar baki olacağına göre hâdis olan her hadise için bir hüküm zarurîdir. Bunun için hadiseler arasında hükme medar olacak sebebi hakikî aranır ve sebebi hakikiden doğan hükmü ayni sebep dahilinde tekevvün eden diğer bir hâdiseye teşmili gayet zarurîdir. İşte kıyas hükme medar olacak sebepler taayyün ettikten sonra ayni sebep dahilinde ne kadar hâdiseler tekevvün ederse ayni surette teşria tâbi tutulması esasıdır ki bu esasla ahkâmı islâmiye kıyamete kadar bakidir ve hâdis olacak hiç bir şey yoktur ki bu şekilde teşrie tâbi tutulmasın İslâmiyetin elâstiki kuvveti ve her asra her hadiseye teşmil imkânı buna medyundur, Ve bu öyle bir mucizedir ki kur'anın ve ahkâmı islâmiyetin azamet ve hikmetini anlatır. Bunun için İctihada, müctehide ihtiyaç yoktur. Fetva makamına ihtiyaç vardır. Yüksek ilim kudretine malik olan Ebussuudlar; İbni Kemaller; Abdürrahimler; Ali efendiler hep bu kudret ve kuvvet dahilinde hareket etmişlerdir.

Her asırda Tefsir, Hadis, Kelâm ve Fıkıh ilimlerine hakkile vâkıf yüksek islâm âlimleri bugün onların yerlerini işgal ediyorler. Biz bütün hazır ilimlerle beraber islâmın ana ilimlerini tahsil ettirerek din mütehassısları yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Böyle mütehassıslar meydana gelince artık İctihad kapısını aramak gafletinde bulunmak ne derece doğru olacağına akıl erdiremiyoruz.

İctihad kapısı arayan mütefekkirlerimiz islâmiyet anahtarlarını arasalar daha iyi olur. Bunun için sayın bay (Yalman) a şunu hatırlatmak istiyoruz.

Size (ictihad kapısı) nı aratan sâik nedir? Acaba siz hangi bir islâm hükmünü tatbik etmek istiyorsunuz da siz bu kadar kütüphaneler arasında tatbik imkânını bulamadınız da bir (müctehid) mi arıyorsunuz? Veyahut namaz, oruç, zekât, hac veyahut ta herhangi bir ibadette de müşkilât mı? çekiyorsunuz bu müşkilâtı halledecek makammı bulamıyorsunuz. İbadetten başka içtimaî ve hukukî bütün hükümler bu gün (islâm dini) dairesinde değil Avrupai mevzuat dairesinde ceryan ediyor bu husus için de artık ictihad aramağa imkân ve lüzum yoktur. Dilinizin altında bir bakla vardır hele... hele... bu baklayı çıkarınız. Sizin bu telâşınızdan biz bunu anlıyoruz.

1 — Etendim bu günkü iktisadî ve içtimaî hayat değişmiştir. Zamanın değişmesile biz ibadet şekillerini de değiştirmeliyiz. Çünki islâmiyette günde beş vakit namaz vardır bunları bire indirelim.

2 — Senede bir ay oruc tutuluyor bugünkü şerait altında buna imkân yoktur. Bunu aradan çıkaralım.

3 — Herkes malının kırkta birini zekât veriyor bu miktar çoktur bir milyon lirası olan adam nasıl olur da o canından daha aziz tuttuğu milyoncuğunun kırkta biri olan (25 000) liranın zekâtı verilir mi?

4 — Akşamdan akşama niçin iki tanecik atıpta yorgunluğunu gidermesin

5 — İnsan zevk için yaratılmıştır. Niçin poker masasında biraz zevk ve neşe duymasın? Bu esasların hepsinde değişiklik yapmalı niçin yapılmasın? Bak Hıristiyan âleminde katoliklerin o müthiş taassubu karşısında zamana uyarak protestanlık gibi her şey müsait bir din haline girdi. Bizim müctehidlerimiz Loter kadarda mı medeni cesaret gösteremiyorlar? Nedir? halen eski medrese zihniyeti içinde hapis olmuş duruyoruz. Hayat şartları birbirine uymadığı gibi din esasları da ona göre değiştirilmeli hürriyeti vicdan işte bunu emreder hocaların taassup zincirlerini kıralım.

Eğer bunları demek istiyorsanız o vakit mesele değişir.

Hadise gayet basittir. Zaten bu değişiklikler olsun olmasın siz yine bildiğinizi yaparsınız. Bu değişiklikler sizi ne camiye güttürür. ve ne de islâm ahkâmından hiç birisini yaptırır.

Farz edelim ki günde bir vakit namaz kılınacak denilse veyahut senede üç gün oruç tutulacak denilse veyahut malın yüzde biri fukaraya verilecek denilse Vatan başyazarı bir vakit namaz kılar mı? bir gün oruç tutar mı? Zekât diye bir mangır verir mi? Bu sualle re sayın Yalman da bizimle beraber her halde menfi cevap verir zannındayız. Çünki o gayet liberaldir. Hiç bir din kaydiyle kayıtlanmak istemiyor, Şu halde yapmadığı veya yapamıyacağı bir işe neye karışıyor.

«Biz Ahmet Emin Yalman'a değil» zihinleri bulandıran yukarda serdettiğimiz itirazlara cevap vermiş olmak için aşağıdaki hususatı açıktamak zorundayız.

Ortada anlaşılmayan bir kaç nokta vardır, bunlar birer birer aydınlatılmalıdır:

1 — İslâm dinine niçin bu kadar hücum ediliyor?

2 — İslâm dini ile hıristiyan dini arasında ne münasebet görülüyor ki hıristiyan dininde yapılan (reform) gibi bir inkilâp talep ediliyor? bunu iddia edenler iki dinî, adam akıllı tetkik etmişler midir? yoksa alel'âde bir taklitcilik tesiri altında mı? bunu yapıyorlar.

3 — Hıristiyan dininin istinad ettiği İncil veya Tevrat hurafeler dolu birer tercümei halden başka bir şey olmadığı için muharref oldukları muhakkaktır. Çünki asılları hakkında hiç bir papas ve hiç bir haham malûmat sahibi değildir. Bu dinlerin müessisleri olan ne hazreti Musadan ve ne de hazreti İsadan an'anesile isbat edilecek bir tek cümle yoktur.

Kitabı mukaddes namını taşıyan bu mecmualar tercüme edildikleri lisanlardan herhangi birisi diğerine uymuyor böyle bir kitap esaslı bir din tesisine müsait olmadığı için bu dinleri sonradan din reisleri tesis etmişler onun için de nakısdır çünki beşerin dimağından çıkmıştır. Beşerin dimağından çıkan her şey beşer gibi noksandır daima değişmeğe mahkûmdur. İslâmiyet acaba böylemidir?

4 — Bir şey arzuya göre değil hakikate göre mütalâa edilmelidir ben bunu isterim demek başkadır. «İlmen bu böyledir» demek yine başkadır. İslâm ahkâmı «böyle olmalıdır» demek başka; «böyledir» demek yine başkadır. «Eğer böyle olmalıdır» denilirse o vakit yeni din icad edilmiş olur islâm dini olamaz. «Böyledir» demek için de delil lâzımdır. Biz elde mevcut ve katiyen sabit kur'anı kerim ile hadis ve icma delillerile isbat ediyoruz. Binaenaleyh (islâmiyet) ancak böyledir. Yoksa arzuya ve keyfe göre hareket edilirse o da arzu ve keyfe göre başka bir şey olur.

(Devamı var)

Bediüzzamanın akıllara hayret veren bir seciyesi

Birinci cihan harbinde Bitlis mevkiinde yaralı olarak esir olurken Bediüzzamanda o gün esir düşmüştü.

O, Sibiryaya gönderilmiş en büyük esirler kampında idi. Ben Bakünun Narkün adasında idim. Günün birinde esirleri teftişe gelen ve kampı gezerken Bediüzzamanın önünden geçen Nikola Nikolaviçe ehemmiyet vermiyor ve yerinden kımıldanmıyor. Başkumandanın nazarı dikkatini çekiyor, tekrar bir bahane ile önünden geçiyor, yine kımıldanmıyor. Üçüncü defasında önünde duruyor, tercüman vasıtasile aralarında şöyle bir muhavere geçiyor:

— Beni tanımadılar mı?

— Evet tanıdım. Nikoli Nikolaviçtir. Çarin dayısıdır. Kafkas cephesi başkumandanıdır.

— O halde niçin hakaret ettiler?

— Hayır.. Af etsinler ben kendilerine hakaret etmiş değilim, ben mukaddeşatımın emrettiğini yaptım

— Mukaddesat ne emrediyormuş?

— Ben müslüman alimiyim benim kalbimde iman vardır. Kendisinde iman olan bir şahıs imanı olmayan şahıstan eftaldir. Ben ona kıyam etseydim mukaddesatıma hörmetsizlik yopmış olurdum. Onun için ben kıyam etmedim.

— Şu halde buna imansız demekle beni şahsımı, hem ordumu, hem de milletimi ve Çarı tahkir etmiş oluyor. Derhal divanı harp kuruluna isticvap edilsin.

Bu emir üzerine divanı harp kuruluyor karargâhtaki Türk, Alman, Avusturya, zabitlerihepsi ayrı ayrı Bediüzzamana rica ederek başkumandana tarziye vermesi için israr ediyorlar verdiği çevap bu oluyor.

— Ben ahret diyarına göçmek ve huzuru resulullaha varmak istiyorum. Bana bir pasaport lâzımdır. Ben imanıma muhalif hareket edemem. *(Devamı s. 16 da)*

Okuyucularımızla

Okuyucumuz Bay Bekirden aldığımız mektubu aynen derc ediyoruz :

İstanbul Ehli Sünnet Mecmuası Yazı İşleri Müdürlüğüne

Sayın bayım :

Aylardanberi şehrimizdeki çarşı camilerinde beş vakit namazın akibinde ve tesbihlerden evvel 1 adet salâtı münciye ile (3) defada (hasbü nallahi ve ni'melvekil) okunmaktadır. Bunun Diyanet İşlerinin müftülüklere tamimile yapıldığı haber verilmektedir. Böyle ise :

Tenfizi cemaatten ihtirazen ve mağdurlara ve zaiflara eziyet olmamak üzere namaz sure ve tesbihlerinin bile vechi mesnunu az derece sine indirilmesi ile imamlara emredilmiş ve namazrdan sonra yapılacak zikirler 33 er adet tesbih, tahmid, tekbire hasredilmişken bu zi yadelik hasene olsa bila bid'at değilmidir ? Ulemai din teysir ile memur iken ta'sire gitmesi doğrumudur. Dinin ahkâmı, adabı tamam değilmidir ki yeni şeyler ekleniyor. Halkımız ibadet hususunda çok titizdirler. Hatta sabah namazlarından sonra okunan 10 adet lâ ilâhe illâllahu vahdevlâ şerikeleh lehülmülki ve lehülhamdü vehüvealâ külli şey'in kadir 7 adet Allahümme eciyni elh. 1 adet seyyidül'istiğfar 3 adet Allahümme inni euzü bike zikirlerinden bile şikâyet edenler çoktur.

Ehli sünnetten istifhamım şudur : Namazlardan evvel veya sonra ne bir fazla olmamak şartile eshabı kiram zamanında neler okunur ve neler yapılırdise bunu açık olarak müslümanlara bir hizmet olmak üzere yazsın. Yoksa rast gelen dinimize bir şey eklerse mesele menber basamağı meselesine döner.

Şu günlerde ortaya çıkan bir rivayeti ferahbahşa ile tekbirlerin arapça alınmasına müsa de edildiği haber alınmış ve müftülüklerce de bu husus görevlilere tamim edilmiştir.

4055 numaralı kanun yalnız ezan ve ekametin bu günkü şeklini emretmiş ve kanun bu ikiye münhasır imiş. Böyle olınca (ey tanrı elçisi muhammet salât sana selâm sana) demek için bir müktezi ve mücbir yok demektir. Bununda arapça olarak söylenmesine bir mahzur ve tahdit var mıdır? İkinci bir mektuplada bu hususu sormak isterdim. Lâkin tasdi'den ürkerek bir talebeniz cesaretile hemen bu mektupla bu meseleninde hallini istediğim için gevezeliğimi af buyurun muhterem hoeam efendilerim.

Malatya belediye bitişiğinde
pul bayii
Bekir Keşşafoğlu

Ehli Sünnet : Aziz okuyucularımızdan bay Bekir :

Din meselelerinde gösterdiğiniz hassasiyetiniz şayanı taktirdir.

İki mühim meseleye temas ediyorsunuz. Birer birer cevap vereyim.

1 — Tesbihat: Bir kere Subhanallahi velhamdülillâhi vela ilâhe illallahü vellahu ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyül'azîm slaâtü şerife vardır,

sonra ayetül kürsi okumak 33 defa subhanallah 33 defa elhamdülillah ve 33 defa da allahü ekberden ibarettir. Bunlardan sonra dua edilerek kalkılır. Bunlardan başka bütün ekler bidattır. Fakat hasenedır salâtü münciye şer'an tesbihat dahilinde değildir. Bunu son umumî harpte hudutlarımıza yaklaşan düşmanların defi için bütün müslümanlara okutmak üzere diyanet işlerinden verilen emirle ihdas edilmiştir ki fahri alem efendimizin ruhaniyetine dayanarak def'i âdayı istihdaf eder.

Ancak diyanet işleri bu emrf verirken imamların nazarı dikkatini celbetmekte ihmalkârlık yapmıştır. Ve hakikaten öylebir hal almıştırki selâtü münciye okumayan kimse tesbihat yapmamış zanolunur. Hatta bayazıt camii şerifinde ekseriya cenaze namazı kılındığına göre cenazenin tehirine sebep olmasın diye tesbihat terk edildiği halde (selâtü münciye) yi okumak gafletinde bile bulunuyorlar. Bir kısım müezzinler cuma namazını müteakıp okuyorlar. Bunun en doğrusu tesbihatı sünnet dahilinde yapıldıktan sonra imam dua ederken duanın sonunda okumak bu suretle cemaatın tenfirinede mahal verilmez.

Diyanet işleri yüksek riyasetinden rica ederizki bir tamim yapsın. (selâtü munciye)

(Devamı s. 16 da)

Münakaşa ilmleri:

« *İktibaslar* »

Kıymetli profesörlerimizden Ali Fuat BAŞGİL'in Tasvir gazetesinde neşrolunan bir makalesini ilmî ehemmiyete binaen aynen iktibas ediyoruz. Bu kıymetli mütalâalara ilâve edecek bir tek cümlemiz vardır. O da «hak daima yüksektir»

EHLİ SÜNNET

Uydurma dil meselesi

Ne diyorlar, Ne diyoruz.

Ergeç ve ister istemez ele alacağımız bazı millî ve hayatî mesele ve davalarımız vardır. Bunlara âcilen bir hâl çaresi bulmak icabetmektedir.

(Geçen sayıdan devam) *Prof. ALİ FUAT BAŞGİL*

Yapılacak şey bu idi, bugün de budur. Ve asıl zaruret elifbamızın mütahassıslarca yeniden gözden geçirilip tashih ve ikmal edilmesindedir.

***

İkinci ve neticeleri itibarile daha büyük hata eski harflerin her derecesile bütün tahsil müesseselerimizden birden kaldırılmasıdır. Bu sebeple hem yeni harflerin Türkçemiz bünyesine peyderpey mal edilip intibak ettirilmesi zorlaşmış hemde hususile memleketin tefekkür hayatına ve ilmî inkişafına ağır bir darbe inmiştir.

Halkımız haklı olarak, yakın menfaatleri ve haldeki ihtiyaçlarile meşguldür. Ve nazarları memleketin malî ve iktisadî işlerine dikilmiştir. Halbuki öte yandan millî hayat ve istikbalin temeli olan ilim ve maarif işlerimiz müthiş bir buhran ve bocalama içindedir. Bu işler değil halkımızın havsalasında, matbuatta bile en az yer tutmaktadır. Fakat iyi bilmelidirki, ilim ve marifet meseleleri sosyalistlerin dilile konuşmak lâzım gelirse «infrastructure» dür. Yani cemiyet binasının gözle görünmiyen toprakaltı temelleridir. Gerçi maarif işlerimizi kaplayan kesif buhranı gören ve bundan yüreği sızlayanlar yok değildir. Fakat ne yazıkki bu işlerle asıl vazife sahipleri bile ciddi surette meşgul olmaktadır.

Okuyucum! Tasavvur ediniz bir edebiyatçı bir tarihçi, felsefeci ve içtimaiyetçi ki, ilmî bilgisi yeni harflerin kabulü tarihi olan dünden başlar. Düşününüz yarınki bir hukuk profesörün ki. dokuz on asırlık Türkiyemizde hukukî hayat ve münasebetlerin ilmini 1926 medenî kanununun kabulüle başlamıştır, telâkki eder. Daha şimdiden hukuk fakültelerimizdeki genç asistan ve doçentlere, düne kadar memleketin medenî kanunu olan, mecelleden bahsettiğimiz zaman yamyamlardan konuşuyoruz zannediyor. O zannede dursun, mecelle hukuku mevcuttur ve Roma'nın on iki levha kanunlarından daha uzun bir ömre maliktir. Yalnız mesele şuradadır ki, bugün en zeki ve istidatlı bir Türk gencinin bile memleket ilmine dair sarih ve sahih bir bilgi edinmesi kabil değildir. Nasıl kabil olur ki, eski harfli Türkçeyi bilmeyen bu genç, beş on sene evvelki eserleri bile kendi gözlerile okuyup kafasile düşünemiyecek; ya yalan yanlış nakledilmiş ikinci, üçüncü ellerden yahud da, daha fecii, millî benliğine tamamile yabancı kaynaklardan yâni garp eserlerinden öğrenecektir. Fakat yazıktır o gence ki, mensup olduğu milletin bin yıllık hukukunu tarih ve edebiyatını garplı bir müsteşrikin eserinden okuyup öğrenir.

Tekrar ediyorum ki, bugünün ve yarının gençleri için hukuk, felsefe, edebiyat, içtimaiyat ve tarih sahasında orjinal eser yaratmağa hattâ sadece çalışıp yetişmeğe imkân yoktur,

(Devamı s. 15 de)

(*S. 7 den devam*)

müslümanlıktan haberleri olmadığı halde onu da taşlamağa çalışıyorlar? Pek belliki maksat hedef din düşmanlığıdır. Hıristiyanlık onların fikirlerine uygun bile olsaydı yine inkâr edeceklerdi. Artık müslümanlığı anlamalarına lüzum kalmı mı ya? Hıristiyanlar fencilerden yediği dayağın acısını müslümanlığa hücum ederek duyacakları zevk ile unutmak istemiş olacaklar ki Afrika çöllerine varıncaya kadar islâm yurtlarına çığırtkanlar gönderdiler. Tevrat ve incili müslümanların her diline tercüme et tirip badehava dağıttılar, hıristiyanlığı kabul edenlere paralar, maaşlı hizmetler verdiler; fakat emekleri boşa gitti. İslâma karşı yazdıkları eserler fayda vermedi. Hint müslümanlarını çekmek için Hint âlimlerinden Rahmetullah efendi ile papas.... arasında açtırılan alenî mübahesede papas efendi fâhiş bir mağlûbiyete uğradı ve kederinden irme inerek ölüp gitti ve bir çok Hintliler islâmı kabul etti. Bizim İstanbulda, türkiyede sarfedilen gayretlerde boşa çıktı: Suryeli âlim, Hüseyinilcusri efendi, Ahmet Mithat efendi, Manastırlı İsmail Hakkı efendi güzel müdafaalar yazdılar; fakat fırsat düşdükçe hücumlar tekrar ediliyordu: Balkan muharebesi sırasında türklerin zaif düşdüklerini görerek bir takım risaleler yazdılar. Ve bedava dağıtarak bizi açık açık hıristiyanlığa çağırdılar. Bulgaristanda daha büyük bir faaliyet göstererek konferanslar verdiler. Müslüman gençlerini ayartmağa çalıştılar; belki bir kaç toy cahili çeldiler. Oranın islâm âlimleri sırasına girmiş olan bir soysuzu para ile kendilerine çektiler, fakat diğer bir islâm âliminin gayretile çeneleri tıkandı.

İstanbuldaki neşriyatlarına Mahmut Esat efendi tarafından cevap verildi; fakat doğrusu bu cevap evvelkiler kadar kuvvetli değildi.

Fencilerin din aleyhindeki neşriyatından bazılarını türkçeye çevrildi. Buniara da Ahmet Mithat ve Fennî merhumlar mukabele edilir. Lâyık olduğu cevapları verdiler. Cumhuriyet devrinde lâyıklığın kabulünden sonra, din meselesi hükûmetçe ihmal edilip herkesin vicdanına bırakıldı. Bir takım kimseler din aleyhindeki kanaatini açık açık yazıp söylemeğe başladılar, bunların kimi hıristiyanlığa, kimi dinsizliğe yelteniyordu, kimi de dinde değişiklik yapmak taraftarı idi.

Hıristiyanlığa imrenenler dünyadaki terakkiyatın! türlü türlü ihtira'ların! hıristiyanlığın feyzinden! ileri geldiğini zan ediyorlar yahut öyle görünüyorlar ve müslümanlığın böyle terakkilere engel olduğuna inanıyorlardı. Düşünemiyorlardı ki fennin en büyük düşmanı onun pençesi altında inleyip kıvranan hıristiyanlıktır. Hal böyle olunca fen terekkiyatının hıristiyanlıktan ileri geldiğine hangi aklı selim sahibi inanır? Müslümanlığın terakkiye engel olacağı davası ise dinimizin düşmanları tarafından cahilleri hıristiyanlığa teşvik için açılmış bir çığırdır. Bu davanın asılsız çürük bir sözden ibaret olduğunu, müslümanlığın medeniyete düşman değil en samimi bir dost olduğunu ilerde açıklayacağız. Umuyorum ki o vakit bu sözü söyleyenlerin gözlerindeki cehalet perdesi kalkarak hakikati görecekler ve insafları varsa bizim ile el ele tutuşacaklardır.

Dinsizliğe düşenlere gelince: Bunlar kana atlerini fenden almış olanlardır. Türkçemizde bir ata sözü vardır: «Yarım hekim insanı candan, yarım hoca dinden çıkarır» derler. Fen âleminde yıllarca yuvarlanmış, bir çok deneyler «tecrübeler» yapmış, fennin ne kadar oynak, ne kadar değişken, çenberinin ne kadar dar olduğunu, hakikat âleminde hüküm süremiyeceğini, sözlerine bel bağlanamıyacağını anlayan hakiki fenciler dine karşı söz söylemekten çekinmişlerdir. Ancak kendilerini dev aynasında gören o yarım fencilerdir ki hakikat babında tamamen cahil oldukları halde cahil papasların iseviliğe sonradan kattıkları ve dinin temeli olarak telkin ettikleri hurafeleri ileri sürerek din düşmanlıklarını ilân ve kendilerine büyük âlim süsü vererek toy gençleri idlâl etmeğe başlamışlardır. Bunlar çok değersiz kararsız kimselerdir, içlerinde İsa aleyhisselâmın hayali bir şahsiyet olduğunu iddia edecek gözleri kararmış sersemler vardır. Maateessüf sayıları çok olduğundan şarlatanlıklarile, yaptıkları eserler ile hakikî fencilere meydan okumaktan geri kalmamışlardır. Fen ve felsefe adlarile can damarlarımıza kadar giren bu eserlerdir ki dinimizi anlamamış olan bazı öğretmenleri ve bunlar vasıtasile bir takım masum öğrencileri yoldan çıkarmağa başlamıştır.

Halit Tanık (*Devamı var*)

İç Haberler

Diyanet işlerinden gelen bir tebliğe göre salâvatı şerife ile tekbirleri din kitaplarında olduğu gibi aynen okunması ve başka lisanlara tercümesine bir mecburiyeti kanuniye bulunmadığı için asırlarca İslâm âleminin okudukları gibi kur'an lisanla alınarak selâvatü şerifeler okunması emrolunmuştur. Ayni tebliğde (4055) numaralı kanunun yalnız minarede okunan ezana münhasır bulunduğu anlatmaktadır. Bu hale nazaren cami içinde okunan ezan ve ikamete şamil bulunmadığını istidlâl ediyoruz.

Ehli sünnet :

Diyanet işleri geç kalmış bulunsa bile bu tebliğ ile bütün müslüman kardeşlerimizi memnun etmiştir. Bu memnuniyet bu nushamızda sureti bağlı bir okuyucu mektubundan da anlaşılmaktadır.

Ezan meselesi de ; din hürriyetine aykırılık teşkil ettiği için Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile münkat bir vaziyet arzediyor. Binaenaleyh; Bu gayri tabiî olan halin izalesi için Büyük Millet Meclisinin bu devresinde hükûmetin bir teklifi ile bu kanunun da lâğvedilmesi şayanı temennidir.

Baylar :
İbadethanelerimizi kiliseye benzetmeyin

Baylar ! camilerimizi kiliselere çevirmeyiniz. Her hıristiyan ibadet vergisi vermekle mükelleftir, çünki kapıdan içeri girince evvela bir mum alır ondan sonra iane verir yardım parası verir kiliseden çıkıncaya kadar epeyce soyulur, Bu hal müslümanlıkta yoktur Cami için de alış veriş yapmak mekruhtur. Bid'ati seniyyidir.

Son zamanlarda eline bir makbuz alan saf saf dolaşarak halkı ta'ciz ediyor. Hatta camilerin harimine birer iane kutusu konulmuştur. Bu da yetmiyormuş gibi nâmahrem olan bir kadın erkenlerin saflarını dolaşarak para topluyor. Boynuna yine birer kutu takan çocuk cami içinde safları yararak şakır şakır kutularını oynatıyor. Halkın husu' ve hudu'larını bozuyorlar. İslâmiyette ibadet vergisi yoktur. Halkı rahat bırakın isteyenler cami dışında ve her türlü sadaka ve yardımı yapsın hatipler ve vaizler de bu bid'ate âlet olmasınlar. Camilerimizi kiliseye çevirmeyiniz baylar ayıptır.

Pertev Zapsu

Dış Haberler

* Dünyanın her tarafından Mekkei Mükerremeye doğru hareket eden hacı kafileleri tamamen ulaşmış ve ferizei hac ifa edilmiştir.

* Mısırda çıkan (Ehbarülyevm) gazetesinde kont Bernadot'un tercümei halini anlatırken şu yazıları yazıyor.

Kont'un üzerinde bir İncil çıkmıştır. Bu incil Kudüs meselesini halle çıktığı vakit anası tarafından kendisine hediye edilmiştir. Daha evvel mütareke için çalışırken de annesi bir dua töreni yaptırmış ve milyonlarca İsveçli iştirak ederek kontun muvaffakiyetine dua etmişlerdir.

Ehli sünnet

Biz bunu okuyunca hayret etmedik çünki bütün medenî alemde kuvvetli bir siyaset adamı tanılan kontun bu dehası dindar olmasına mani teşkil etmez, bilâkis dünyanın büyük dahileri ayni zamanda büyük dindar oluyor. Bir takım sersemlerin anladıkları gibi "din terakkiye mani değildir„ bil'akis din terakkiyi emreder. Allah korkusu her faziletin başını teşkil eder. Bu korku ilimle birleşirse insaniyet için büyük terakkiler kaydeder.

Bil'akis (Allah korkusu) ile birleşmeyen bilgiler komonist âlimleri gibi dünyanın iflâsına ve mahvına doğru yol açar. İnsanları bir canavar mevkiine koyar.

Asrî bilgilerle mücehhez gençlerimiz bu haberden ibret alarak dinlerine sarılmaları lâzımdır.

* Bağdatta çıkan (Essicil) gazetesi yazıyor :

Pakistanın İran elçisi Bağdada gelmiştir. İmamı Âzam, şeyh Abdülkadır Geylânî gibi ezamı islâmın kabirlerini ziyaret ettikten sonra diğer dinî mabedleri gezmiştir. Elçinin Bağdada gelişi siyasî hiç bir gaye istihdaf etmeyüp hususî ziyaret mahiyetini taşıyor. İrandan Tahrana hareket edecek.

Ehli sünnet dergisi Dinî, içtimaî ve ilmidir
Dizgi ve Baskı AYDINLIK BASIMEVI
Adres : İst. P. K. 839

Biraz Neş'e

Odunum . odunumda.. odunum..

Bay Nihat tam sofular yokuşunun başında eşki arkadaşı bay Sâfiye rastlar. Sâficiğim nereden geliyorsunuz?

— Şu karşıdaki evde çok âlim fadıl hem seyyid bir zat vardır ara sıra gider duasını alırım.

— Yahu tekkeler sed edilmedi mi?

— Görme eli öpülecek zat seni de götüreyim.

— Gidelim müsade istemez mi?

— Hayır. . . hayır . . ona mürid götürmek vazifemizdir memnun olurlar.

İki arkadaş yeşil tekkeye dalarlar. Yatağa uzanmış üstadın elini öperler. Üstadla misafir arasında şöyle bir muhavere cereyan eder.

— Tahsiliniz?

— Efendim, Darüşşafaka mezunuyum. Hukuka devam ediyorum. Ayni zamanda babamın arkadaşı bulunan küçük Hamdi efendiden de arapça tahsil ettim.

— Yazık. . yazık. . O muaviyeci Hamdiden mi?

— Üstadım bu nasıl lâf ulemayı muaviyeci, Allcı diye iki kısma nasıl ayırıyorsunuz. bu güne kadar (Ehli sünnet) olan türkiye dahilinde böyle bir tefrika yoktu. Nereden çıkarıyorsunuz bunu.

— Ehli sünnetmi dedin bir daha bu kelimeyi işitmek istemiyorum hele o herifi hiç sevmem

— Ehli sünnet uleması Eshabı Resulden hiç birine dil uzatmaz siz Sünni değilmisiniz?

— Ben hem Sunniyim hem de Muaviyeyi sevmem.

— Üstadım, Ehli sünnet olan kimse mutlaka ashabı resulü sever hiçbirisi hakkında bu ğz edemez. İmamı âzam, imamı Şafii, imamı Malik, imamı Ahmed Hanbel, imamı Eş'ari, imamı Matüridi, imamı Gazali, Fahrettin Razi, imamı Rabbani, Şeyh Muhiddin Arab, Şeyh Abdülkadiri Keylâni, Şahı Nakşibent gibi islâm eazımından hiç birisi buna cesaret etmemiştir. Siz nasıl cesaret ediyorsunuz?

Ben imam mimam tanımam Muaviye hayındir, Muaviye katildir vesselâm.

— Üstadım; Ehli sünnetin bu hususta müdellel ve ilmî yazıları çıktı. Beykozlu Hacı Osman gibi yüksek bir çok âlimler de bunu te'yid etti. Diyanet işleri müşavir âzaları bu hususta yazılar yazdılar Hele memleketimizin en mütefekkir ve yüksek âlimlerinden İstanbul müftüsü Ömer Nasuhi buna dair gayet kuvvetli delillere dayanarak kıymetli bir eser yazdı. Bunların hiç birisini okumadınız mı?

— Ben Aleviyim, ne kur'an, ne hadis ne ilim hiç bir şey tanımam. Muaviye haindir odunum. . . odunumda odunum. katlidir odunum . odunumda odunum o . . du. . . num. .

Lâtifeci

Uydurma dil meselesi

(S. 12 den devam)

Tâ ki kendileri merak edip eski harfli Türkçeyi öğrenirler. Türkçeyi bilmeyen gençler, hukuk gibi içtimaî ilimlerin muhtaç olduğu iki kıymetli ve verimli metod vasıtasından mahrum demektir. Bunlar, tarihî ve sosyolojik metodlardır. Tarihî metod, tetkik mevzuu alınan akışı içindeki tekâmül ve tahavvüllerini görmektir. Sosyolojik metod da ayni müessesenin mekân içinde gösterdiği fark ve değişmeleri müşahade ve mukayese yolile tetkik etmektir. Aşikârki bir Türk gencinin bu iki metoddan hakkile faydalanabilmesi için, evvelemirde eski harfli Türkçemizi bilmesi gerektir. Ve bu metodlardan mahrum olan bir hukukçu edebiyatçı felsefeci ve tarihçinin ilmi temin ederimki, buz üstünde yazıdır.

Hulâsa, bu bahiste yirmi senedir arkamıza bakmadan burnumuzun doğrusuna gittiğimiz yol kanaatimce, hatalı bir yoldur. Burada sözü uzatmakta da fayda yoktur. Anlayana sivrisinek sazdır, anlamıyana davul zurna azdır.

Eğer bu memlekette millî tarih ve harsımız çerçevesi içinde modern ilim ve marifetin inkişaf etmesini ve hakikaten millet ve memleketine bağlı münevver bir neslin yetişmesini samimî surette istiyorsak bu yoldan hemen dönmeliyiz: Liselerin ikinci sınıflarından itibaren talebeyi fen ve edebiyat diye ikiye ayırmalıyız. Edebiyat kolu talebesine eski harfli Türkçeyi öğretmeliyiz. Tâki bu talebe liseden sonra gideceği hukuk, edebiyat, iktisad, dil tarih ve coğrafya fakültelerinde modern ilmin belkemiğini teşkil eden metodlarla çalışıp memleket ilmini ilerletecek birer unsur olarak yetişen ve yüce insanlığa da faydalı olsun. Hususile, her dereceden muallim mekteplerine eski harfli Türkçe dersleri koymalıyız, tâ ki memleket çocuklarına ders vermeğe ve millî birlik ve bağlılık yaratmağa memur olan genç hocalarımızın, memleket iiminden ve tarihinden haberi olsun.

Okuyucularımızla)
(S. 11 den devam)

teabihatta dahil olmadığını diye müessir bir dua olduğunu anlatsın ve imam dua ederken duanın sonunda cematle okunması adet edinsin.

İkinci mesele arapça tedbire ve selâtü şerifelere kamınen bir maniyoktur. Yalnız yazan hakkında her nasılsa bir kanun çıkmıştır ki bu kanunda teşkilâtı esasiye kanununa mugayirdir. Ana kanun olan teşkilâti esasiye ise kanunların hukukî bir kıymeti olanması lâzımdır. Ümit ederizki bu devrede hürriyeti diniyle aykırı olan bu kanunî maddeyi hükûmetin teklifile meclisten kaldırır.

Bedüzzamanın akıllara hayret veren bir seciyesi

Buna karşı kimse sesini çıkarmıyor neticeyi bekliyor isticvap bitiyor
Rus çarını ve Rus ordusunu tahkir maddesinden idam kararını veriyorlar. Kararı infaz için gelen bir manga askerin başındaki subaz:

— Kemali şetaretle müsade ediniz. On beş dakika vaülfemi ifa edeyim diye abdest alıp iki rekât namaz kılarken (Nikolo Nikoloviç) geliyor kendisine hitaben:

1 — Beni af edinie siz beni tahkir için bir hareketi yaptığınızı zannediyorum. Hakkınızda kanunu muamele yaptım fakat şimdi anliyorumki siz bu hareketetinizi imanımızdan alıyorsunuz ve mukaddesatının emirlerini ifa ediyorsunuz. Hükmünüz iptal edilmiş dinî selâhiyetinizden dolayı şayanı taktirsiniz. Sizi rahatsız ettim tekrar tekrar rica edlyorum beni af ediniz.

Bütün müslümanlar için şayanı misal olan bu salsbeti dine ve yüksek seciyeyi arkadaşlarından bir yüz başı müşahedesine müsteniden anlatıyordu. Bunu duydukça ihtiyatsız olarak gözlerim doldu.

Abdurrahim Zapsu

T A S A V V U F

(S. 8 den devam)

O gelecek zat hâzık bir hekimdir. Her derdi anlar, teşhisi kuvvetlidir. Vereceği ilâçlar tam şifa hassasını haizdirler. O asla yalan söylemez sadıktır, söylediği her sözü doğrudur. Göstereceği her çare yerindedir. Ona tam bir emniyet gerektir. Çünki hem sadık ve hemde emin doktordur.

Onun vereceği ilâçta öyle sırî tesirler vardır ki insan sihir zannéder bir türlü inanacağı gelmez. O sihri mutlaktır. Yani hakikatin kendisidir. Yalancı sihirlere benzemez. Hastanın mizacında cenabı hakkın mutlak kudretini gösterecektir. Çünkü kendisi buna memurdur. Sahirler karşısında mucizeler nasıl hakikat ifade ediyorsa bu doktorun vereceği ilâçlar da diğer suri ilâçları karşısında ayni kuvvet ve kudret gösterecektir. o ilâçlar ilâhi kimyahanelerde ihzar edilmiştir. İnsanların akıllarını hayrette bırakır.

Şah, bu sözleri duyarken uykudan uyandı.

Aşk ve muhabbetin tesiri altında âciz bir kul derecesine gelen şah bu teselli karşısında maddeten gene kendisini bir şah olarak buldu cenabı hakkın kendisine verdiği dünya mülküne mukabil manevî mülkü de ihsan ettiğine teşekkür ederek nimeti ilâhiyi tahdis etti, yeisten kurtulan merhameti ilâhiyeye nail oldu.

Vadin zamanı gelince sabah oldu güneş burcundan tulû edince yıldızlar birer birer kayboldu. Sanki güneşin sıcağı o yıldızları yok etmişdi. Burada mevlâna cok veciz, bir tasavvuf tasvirini yapıyor.

Mürşidi kâmili güneşe benzetiyor onu takip edenleri birer yıldız addediyor güneşin sıcağı mürşidin feyzidir. Bu feyiz müritlerde öyle aşka sebep olurki bu aşk o yıldızları yakar sanki kül olmuş, mahvolmuş gibi görülmeyen mürşidi kâmil kaybolunca yıldızlar belirmeğe başlar. Fakat bu belirti de yine mürşidi kâmilin müride akseden nurunun bir timsalidir. Netekim hadisi şerifde :

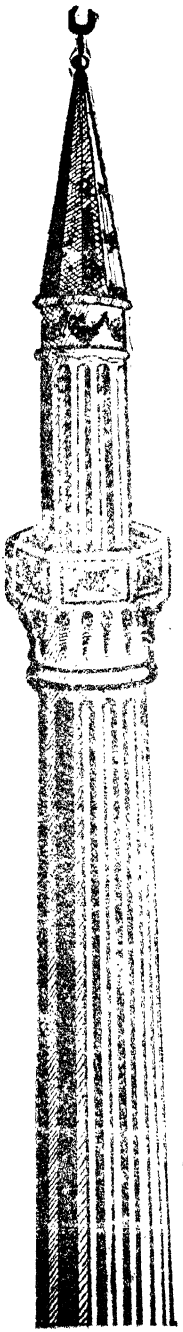
«Eshabım yıldızlara benzer, hangisine tabi olursanız hidayeti bulursunuz» buyuruyor.

Diğer bir hadisi şerifde de :

«Alimler, peygamberlerin vârisleridir» buyuruyor. İslâmiyette (mürşidi kâmil) demek peygamber efendimize varis olmuş yüksek âlım demektir.

Peygamber efendimizin nuru nübüvveti karşısında eshabı resulullah nasıl ise (mürşidi kâmil) karşısında da salih insanlarda öyledir.

Peygamber efendimiz nübüvvet nurunu dağıtıyor. (Mürşidi kâmil) de nübüvvet nurundan aldığı nuru âleme dağıtıyor. Çünkü onun varisidir.

EHLİ SÜNNET

İçindekiler

Dini ilimler :

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Halit Tanık*
Tasavvuf	*Tabib Zade*

Münakaşa ilimleri

Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Bediüzzaman	*Av. Hulusii Bitlisi*
Okuyucularımızla	*Ehli sünnet*
ŞİİR	*Hulusii Bitlisi*
ŞİİR	*M. Sait Çekmegil*
İç Haberler	*Ehli Sünnet*
Dış Haberler	»
Kişi sevdiğile beraber	*Lâtifeci*

SAYI 47-21

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

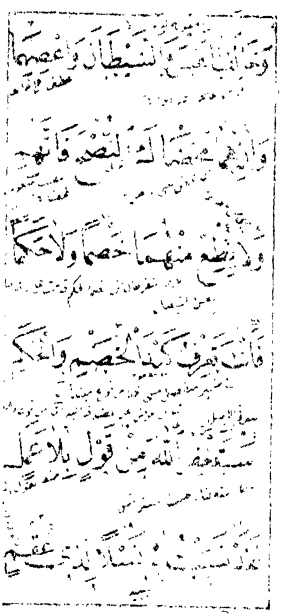
Sene : 2 1 KASIM 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 47 — 21

TERCEMESİ :

24 — Nefis ile şeytana daima muhalefet et ve onlara karşı isyan et onların sana yapacakları nasihatleri samimi bilme onları daima yalanla ittihâm et çünki onlar senin hakikî düşmanlarındır.

26 — Onlar düşünmek veya hekemlik yaparken yine itaat etme çünki düşmanların ve hekem mevkiinde bulunanlar hileleri malûmdur.

26 — İbadetsiz olan dilinden dolayı istiffar et çünki böyle yapmazsan çocuğu olmıyan (akim — hadım) kimseden nesil aramağa benzer.

İZAHAT :

İmam insanların Allaha olan münasebetlerinde iki mühim düşmanla hiç bir vakit samimi olmazlar, onlara karşı daima muhalefet etmek ve daima isyan etmek lâzımdır. Çünki nefis, sefahet ister.

Sefahet ise Allaha yaklaşmağa manidir şeytan ise Allah tarafından insanlara düşman olarak yaratılmış bir mahlûktur. insanın en gizli hislerine hülûl eder. İnsanı yoldan çıkarır. Nefis ile şeytan bazen insana hayrüha vah görünerek nasihat ederler sakın bu nasihatlere kulak asılmasın çünki samimî değildirler. İnsanı ayartmak için hile ve desise kullanırlar.

Bazen de insanı kurnaz bir düşman gibi tehlikelere sevk ederler. Bazen bîtaraf görünerek insanlara bir takım muhakemeler telkin ederler ve bu muhakemelerinden hekemlik vazifesini yaparak «böyle yapsan daha iyi olur» şeklinde hekem olurlar. Gerek doğrudan doğruya düşmanlık yaparken ve gerekse hekem şeklinde hüküm verirken katiyen ona muhalefet et çünki samimî değildir. seni atlatmak isterler, Bunlar seni Allahtan uzaklaşttrmak vazifesile mükelleftirler.

Bazan sana adam sen de... Allah büyüktür seni affeder var zevkine bak senin kalbin temizdir. ona bak. Allah ibadete muhtaç degildir. Kalbini temiz tutda üst tarafına bakma şeklinde gayet hayırhahane tavsiyede bulunurlar. Halbuki bu gayrı hahlık değildir. Bu düşmanlığın ta kendisidir. Çünki: İbadetsiz sözün hiç bir kıymeti yoktur. Sen günde beş vakit namaz kılmazsan Allahı inkâr derecesinde Allaha isyan etmiş olursun bu kadar âsi bir kimse nasıl olur da bir şey ümit eder ve hangi yüzle Allahtan mükâfat ister. Bir adam yaratılışında çocuk yapmamak hastalığile malûl iken ondan çoduk beklemek nasıl muhal ise ibanetsiz, amelsiz kuru bir lâfa aldanmak ta o kadar muhaldir. Onun için sana böyle bir telkin yapılınca hemen istiffar et çünki hadım bir kimseden çocuk beklenilmez bunun için de ibadetsiz kuru lâftan hayır gelmez. Bil'akis Allaha karşı isyan artar. Ebedî azaba istihkak çoğalır. Burada Şeyh Abdülkadir Geylânî hazretlerinin bir fıkrası aklıma geldi.

Bir gün Bazi Geylânî hazretleri Zikrulleh ile meşgul olur. Ruhu semalara kadar yükselir. O sırada gökten bir ses işitir. «Ey kulum Ab»

(Devamı s. 16 da)

Tefsir

Elbakara suresinin (30, 31, 32, 34, 35) inci ayetlbrinin mealleri:

30 — O vakit meleklere «Adem için secde edin» dedik, derhal secde ettiler, ancak İblis dayattı kibrine yediremedi, esasen kâfirlerden idi.

31 — Ve dedik ki« ya Âdem sen ve zev cen cenneti mesken edin ikinizde ondan dilediğiniz yerden bol bol yiyin fakat şu ağaca yaklaşmayınki haddi aşan zâlimlerden olmayasınız.

32 — Bunun üzerine şeytan onları oradan kaydırdı, ikisinide bulundukları naz ve nimetlerden çıkardı, bizde dedik haydi bazınız bazınıza düşman olarak ilmin ve size yerde bir zaman kadar bir karar ve bir nusip olma var.

33 — Derken Âdem rabbisinden bir takım kelimeler telâkki etti yalvardı, oda tevbesini buyurdu. Ona yine baktı filhakike odur ancak öyle tevvab öyle rahim.

34 — Dedik: İnin oradan hepiniz sonra bizim size ne zaman bir hidayet gelirde kim o hidayetinin izince giderse onlara bir korku yoktur ve mahzun olacak değillerdir.

35 — Küfre sapanlar ve ayetlerimize yalan diyenler ise işte bunlar ateşe arkadaştırlar. Onlar onda muhalled (ebedî) kalacaklardır.

TEFSİR:

Bu baş ayeti kerimel meallerinden şöyle bir netice çıkıyor. Cenabı hak Âdem aleyhisselâmı yarattıktan sonra meleklere emr etti. Hepsi adem aleyhisselâme secde ettiler ancak (iblis) secde etmedi. Secdeyi kibrine yediremedi. Zaten o Allahın nimetlerini inkâr eden kâfir idi, onun için cenabı hakkın rahmet kapısından koğuldu. Cenabı hak melekleri bu suretle imtihan etti, hepsi emri ilâhide tam bir itaat gösterdiler yanlız şeytan bu imtihanda muvaffak olamadı ve allahın gazabına uğradı.

Ondan sonra cenabı hak hazreti ademi eşile beraber cennete koydu ve cennetteki bütün nimetlerden istifade için kendilerine müsaade edildi yadlız yasak edilen meyvadan yenmemeleri emr olunmuştu. Şeytanın iğvasile Allahın men ettiği meyvadan yiyen Hz. Âdemle Hz Havva cennetten çıkarıldılar ve cenabı haktan telâkkî ettiği kelimelerle Hz adem tövbe etti ve tövbesi kabul olundu.

Bu ayeti kerimelerden çıkan Hz Âdem hâdisesi budur. Fakat ayeti kerimelerde bir çok hikmetler ifade eden başka hükümler ve cümleler vardır biz bunları birer birer tahlile çalışacağız.

30 uncu ayetin içindeki hikmetli sözler: (Ancak İblis dayattı kibrine yediremedi) burada İblisin bir iteatsızlığı mevzu bahs oluyor fakat bunun sebebi (kibir gösteriliyor, demekki (kibir) insanlar için en büyük âfettir. (Kibir) kendisini büyük bilmek ve kendisine lüzumsuz azamet atf etmek cenabı hak insanların bu huyundan asla razı değildir, çünkü azamet ve kibir ancak çenabı hakka karşı en büyuk bir küstahlıktır. 31 inci ayetteki hikmetli sözler:

(Fakat şu ağaca yaklaşmayınız haddini aşan zalimlerden olmayasınız) Bu emri ilâhiden su hikmet çıkıyor (zulüm) haddini aşmağa derler. Bir emirle bir şey tahdit edilince ona itaat etmemek zulûmdur. Cenabı hak zalimleri sevmez derhal zalimlerin cezasını verir.

32 nci ayetteki hikmetli sözler: «Şeytan onları kaydırdı» bu cümle ile Allahu tealâ insanlara anlatmak istiyorki: Ey insanlar şeytan denilen mahlûk benim yarattığım bir şeydir. Bütün müsadeleri ben ona verdim ve onu insanlar için murakip tayin ettimki insanlara verdiğim akıl ve iradeye karşı ne derece sadakat gösterebilirler? Ben insanlara akıl ve izan verdim, irade verdim ve bir takım şeyleri emrettim. Buna mukabil şeytanı da onlara musallat ettim. Kendisini bilen kimse benim emrime itaat eder, şeytana karşı ko

(Devamı sayfa 16 da)

HADİS

21 nci makale

Buhari şerifin 30 ncu hadisinin me'âli:

Abdullah bin Mes'ut Radiyallahu anhdan:

Şöyle demiştir: «İman edip de imanlarına zulüm katmıyanlar, işte emin ve eman onlar içindir. Doğru yola giden de onlardır» mealindeki âyeti kerime nazil olduğu zaman Resulûllah sallallahü aleyhi ve sellemin ashabı «hangimiz nefsine zulüm etmemiştir» dediler bunun üzerine «Allaha şerik edinmek şüphesizdir ki büyük zulmdür» (mealindeki) âyeti kerime nazil oldu.

İZAHAT:

Bir çok hadisi şerifler âyeti kerime tefsir edilmiştir. Bir çok mühim hadisi şeriflerin âyeti tefsir etmesi gibi.

Âyeti kerimede imanları zulümle kaplamıyanlar imana zulüm katmıyanlar emin ve eman içindedirler İmana katılan zulüm nedir? diye sahabeler tereddüt ettiler ve Fahri âlem efendi mizdeu sordular. Bu sorgu üzerine (şirk büyük zulümdür) me'alindeki âyeti kerime (zulüm) kelimesini tefsir eder mahiyettedir. Bunun için imana (şirk, irtidat ve nifak) karıştırmak zulüm karıştırmak demektir. Çünki imandan sonra Allaha şerik koşan veyahut dinden çıkarak mürted olan veyahut nifakla imanını zedeleyen islâmiyetten ayrılacağı için ebedi azapla karşılaşır onnn için emin ve eman olamaz. Şu halde bu âyeti kerimedeki zülümden murad ebedî azaplara sebep olan şeylerdir. Bu sual karşısında şu âyeti kerimenin nüzuli bunu te'yid etmiş olur.

Ancak muvakkat azaba müstahak olanların ihtiyar ettikleri günahlarda bu zulüm kelimesi dahilindemidir? Zülüm kelimesinde şırk, irtidat ve nifaka hasredilmesi dolayısile günahkârların emin ve emanda olmaları muvakkat azabdan sonra ebedi azabdan kurtularak nâil olacakları emin ve emandır.

Bu hadisi şerifin zimninde büyük bir teselli vardır. İlk âyeti kerimenin nefsine zulüm edenlerin emin ve eman görmiyecekleri mefhumu karşısında eshabı kiram korkmuşlar ve ya resulâllah hangimiz vardır ki nefsine zulüm etmemiştir. Yani hepimizde nefsimize zulüm ettik, biz emin ve eman bulmayacakmıyız? Bizim hâlimiz ne olacaktır?

Bu âyeti kerime ile nefsine zulmetmek emin ve emandan ebedî mahrumiyeti istilzam etmez belki de şirk ifade eden zulüm bu mahrumiyeti müstelzimdir.

Cenabıhak gafurürrahimdir. Alelâde günahları af eder ve afdan sonra daebedî emin ve eman verir. Cenabıhak ancak şirki afetmez Bu âyetteki zulümden muradı ilâhide şirktir. Onun için eshabı resulûllah teselli bulmuşlardır.

(Devamı s. 13 de)

Biraz Neş'e

Kişi sevdiğile beraber

Bir rafizi ile bir müslüman konuşuyor:

— Biz cennet ehliyiz.

— Niçin?

— Çünki biz hazreti Aliyi seviyoruz

— Bizim sevmediğimizi nereden anladınız?

— Siz Muaviyeyi seviyorsunuz da ondan.

— Bu nasıl mantık? siz hazreti peygamberi ve hazreti Aliyi sevmiyormusunuz? bunların sevgileri biribirine manimidir.

— Şüphesiz seviyoruz her birisinin sevgisi ayrıdır.

— Bir sual daha soruyorum Hıristiyanlar hazreti İsayı seviyor mu? hazreti İsa cennettemidir?

— Ona şüphemi var hem de o kadar seviyorlar ki kendisine Allah diye tapınırlar

— Peki onu seven hıristiyanlar da cennetemi gidecekler?

Rafizi şaşırır sendeler kendisine gelir.

— Onların imanları yoktur şüphesiz ki cennete giremezler.

— Şu halde sade sevmek kâfi değilmiş bir de imanda şek ve şüpheye düşmemek lâzımdır

— Bizim imanımızdan şüphe mi ediyorsunuz

— Siz ashabı Resulûllaha tecavüz etmekle imanınızı sağlam mı? zannediyorsunuz? Biz bütün ashabı Resulullahı sever ve hepsini cennette görür onlarla beraber yaşayacağız siz de kin ve garazınızın elbette cezasını görürsünüz.

Lâtifeci

F I K I H

21 nci makale :

NECİSLER :

Necis : Temiz olmıyan şey demektir. Burada murdar ve pis olan şeyler demektir. Buna (Habis) dahi derler. Bundan temizliğe taharet derler. Abdin kabirde ilk sorulacağı şey taharettir. ve kabrin azapları taharete itinasızlıktan ve necasetten bilhassa sidiğinden kendisini korumadığından ileri gelir.

Çünki : Ayakta abdest bozanın sidikleri uzaktan bile olsa üstüne sıçrar farkına varmadan üstü sidiklenir. Onun için müslüman lara çömelerek abdest bozulması emrolunmuştur. Acele abdest bozanın istibra etmedikçe mutlaka bir iki damla sidik pantolonuna akar. Bunun için islâmiyet temizlik dinidir bu hususa çok ehemmiyet verilmiştir.

Necis; İslâmiyette murdar addedilen yalnız insan ve hayvan pislikleri değildir, islâmi fukehası necaseti iki kısma ayırmıştır :

1 — Galiz necaset
2 — Hafif necaset

Necasetin gılzat ve hiffetini gidertmek hususundaki zorluğu değildir belki gilzat ve hifet namaza mani olun miktarının çokluğu ve azlığı dolayısiledir. Meselâ bir dirhem miktarın namaza mani olmıyan necse (galiza) derler. Bir dirhemden fazla olup dörtte bir miktarına kadar namaza mani olmıyan necislere (hafife) derler.

Şu halde : bu necis galizdir demek bir dirhemden fazlası üzerinde olursa temizlemeden namaz kılınamaz demektir.

Bu necsi hafiftir ; demek bulunduğu elbisenin üzerinde bir miktardan fazla olup elbisesinin 4 de biri kadarına kadar üzerinde olursa namaz kılınır fazlası ile temizlenmeden kılınamaz demektir.

«GALİZ NECASET»

Galiz necaset ; insanın süt emen çocuk olsa bile sidiği eti yenen hayvanlardan tavuk, kaz, ve ördek tersi ; insan bedeninden çıkıp ta abdesti bozan kan, irin, meni, mezi, vedi ağız dolusu kusmuk, şarap, murdar hayvanın kanı, eti ve ham derisi bunların hepsi necaseti galizedir ki bunların birer dirhem miktarından fazlası namaza manidir.

Galıza olan şarap ; malûm olan müskir olup cibre şıradan ekşiyip fışkıran nesnedir ki onun necis olduğu ittifakla kabul edilmiştir. Diğer müskirat sahih olan kavle göre farksız ularak galiz necasettir.

Galiz olan kan ; akmış olan kandır gerek insan kanı, gerek hayvan kanı olsun, gerek akdıktan sonra donmuş kandır.

Aktığı cihetle insanın abdestini bozmıyan kan ve boğazlanan hayvanın damarlarında ve etlerinde kalan kan, ciğer ve dalak ve yürek kanı ve çekirge ve balık kanı namaza manı almaz ve damladığı suyu ifsad etmez.

Şehidin kanı üzerinde bulunduğu müddetçe temizdir vücudundan ayrıldığı vakit diğer kanlar gibidir. Şu halde sırtında şehit bulunduğu halde namaz kılındığı farz olunan adamın namazı caizdir. O kan namaza mani değildir. Galize olan meni ; Gerek insanın ve gerek hayvanın olsun bir derhemden fazlası namaza mani galiz necistir Hanefi mezhebine göre kanın hülâsasıdır. N e c i s t i r fakat şafii mezhebine göre necis değildir temizdir.

Galiz olan murdar hayvan lâşesi ; Boğazlanmıyarak ölen veyahut, islâm şeriatinin gösterdiği şekilde boğazlanmıyan ve akıcı kanı bulunan hayvan lâşesidir. Balık ve suda yaşayan hayvanların ölüsü ve çekirge ölüsü meyyit sayılmaz necis değildir haşeratın ölüsüde necis değildir. Bunlar suya düşüp ölürse su necis olmaz kurbağanın da ölüsü suyu necis etmez.

Suda yaşıyan kaz ve ördek akıcı kana sahip olduğu için onların ölüsü de meyyitdir. Suyu necis eder onunla namaz kılınmaz.

Galiz olan ham deri ; dıbagat görmemiş deri demektir, Dibagat görmedikçe ne üzerinde namaz kılınır ne de üzerinde iken namaz kılınabilir. Dibagatle hamderi temizlenir üzerinde namaz kılınır.

Ehli sünnet

Dizildiği ve Basıldığı yer
AYDINLIK BASIMEVİ — İstanbul

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet

Avrupalı bu fen taslaklarının taklitçilerinden olup müslüman adını taşımakta olan bir öğretmen biliyoruz ki hüviyet cüzdanına kendini dinsiz diye kaydettirmekten çekinmemişti.

Buna benzer bazı öğretmenlerin, salâhiyetleri olmadığı halde, aykırı telkinleri altında kalan masum öğrencilerimiz bir müddet nefretle karşıladıkları sözleri duya duya şüphe âlemine düşüyorlar.

Nihayet inkâra varıyorlar; çünki zavallıların dine dair hiç bir bilgileri ve münkirlere karşı duracak silâhları yoktur. Bu, gençlerin değil bizim kusurumuzdur, bizim hatamızdır. Tahsil görmüş gençlerimizden bazıları gidenlerini bu badireden kurtarmışlar, dinlerine sadık kalmışlardır. Şüphesiz ki ailelerinden iyi terbiye almışlar ve dilinde bilgiçlerimizden din öğrenmişlerdir. Fakat çoğu şüphe ve tereddüt içinde çırpınıyorlar: Tanrı varmı? elçi varmı? kitap var mı? yok mu? bunlara acırız. Gelen imanlı Türk evlâtlarını böyle şek ve tereddüt içinde şaşkın bir halde yaşatıyoruz.

Diğer bazıları da büsbütün inkâra sapıyorlar. Bunlar artık olmakla beraber çoğalmak için hazırlanmış bir zemin içinde yaşamaktadırlar.

Kitabımızı okuyanlar anlayacaklardır ki göklere çıkarılan islâmın karşısında zebundur ve kemali acizime, kemali hürmetle ona secde etmektedir ve edecektir.

İnkilâpçılar, protestanların reformelerini taklit ederek dinî, kendilerinin za'mınca, makul bir şekle sokmak istiyorlar. Bunlar müslümanlığa sokulmuş olan bir takım hurafeleri, çirkin çirkin bid'atleri islâmlığın esaslarından zan ederek bu hataya düşmüşlerdir, yani müslümanlık ne demek olduğunu anlamamışlardır.

Hıristiyan adındaki bazı dinsizlerin eserlerini okumuştum; bunlar dinimizin de düşmanları olduğu için beni o kadar sıkmadı; fakat sonra müslüman adını taşıyan bazı kimselerin müslümanlığa sığdırılamıyan sözlerini duyup çok yıprandım. Evet kimse yabanî ağacı taşlamaz, meyveli ağaçları taşlarlar; ama bu mükemmel dinimizin böyle uğursuz ağızlara sakız gibi çiğnemesinden müteessir olmamak kabil değildi. Bunlara karşı lal ve epkem durmak hem dine, hem yurda karşı bir ihanettir. Gençliğimize karşı bir hiyanettir diye kendimi müahaze ettim gücüm yettiği kadar çalışarak bu eseri meydana getirdim. (Gençliğimize armağan) adlı küçük bir eserim buna pişdarlık etti; orada müslüman'ık yolunu. içtimaî hastalıklarımızı, bunların tedavileri, milletimizin yükselme sebeplerini bir fihrist gibi kısaca vazmıştım; bu kitab onun münderecatını teşrih ve tavzih etmekle beraber delillerini de ihtiva ediyor, Hükûmetimizin dine feviz vermek hvsusundaki gayreti ve bazı kardeşlerimizin dinî neşriyat bu eserimin de topluluğumuza arzına sâik olur.

Böyle bir eserde dinimize ilişenlerin hepsi ile böv ölçüşmek, söylemek, dinletmek söyletmek dinlemek, velhasıl bunların hepsi ile bahse tutuşmak zarurîdir.

Ben gazetelerde, risalelerde, mahfillerde, şurada burada girişilen bahislerin hiç birinde hakkı kabul ve itiraf eden tarafı bilmiyorum. Her bahiste bir taraf yeniliyor; ama yenildim diyen olmuyor. Bunun temizi umumun efkârına kalıyor. Bunda bile taraftarlık hüküm sürüyor. Yenilmeği kabul etmemenin sebeplerinnen biri bahsin usul dairesinde yapılmamasıdır. Mantık ilminin bir şubesi olmak üzere bir (menazıra ilmi vardır ki ona uygun olmayan bahisler karmakarışık olur, bir sonuç demeyince vermez. Bir başka sebepde davayı isbat için getirilen delilin karşı taraftan kabûl olunmayıp uzun uzun münakaşa kapısı açılması bu arada asıl maksadın unutulmasıdır. Üçüncü önemli bir sebep de mağlûp olacağını anlıyan tarafın hakkı kabul etmeyerek kacamaklı yollardan gitmesidir. Bahsimizi böyle pürüz lendirmemek için iptida munazara ilminin edeplerini yani munazarada gösterdiği yolları yazdım, din aleyhtarlığı eden fencilerin dayandıkları delillerle bütün ilimlerde kullanılan delillerdir. Münakaşalarını yaptım ve bunların kıymetini gösterdim. Münazarada bahse girişilmeden evvel davanın hangi delile dayandığı sorulur ve bu delil kabule şayan değilse hemen münakaşası yapılarak çürütülür ve başka bir delil istenir. Halbuki bu münakaşalar evvelce yapılır-

(*Devamı s. 14 de*)

TASAVVUF

دید شخصی فاضلی پرمایه — آفتابی درمیان سایه
میرسید از دور مانند هلال — نیست بود و هست بر شکل خیال
این چنین گفت آن حکیم نکته دان — تو جهانی در خیالی همچو آن
بر خیالی صلحشان و جنگشان — در خیالی فخرشان و ننگشان

Mesnevi 21 inci makale

69 — Şah, fazilet sahibi ve irfan cihetin den çok sermayeli bir zat gördü öyle ki göl geler içinde bir güneş gibi parlıyordu.

70 — Uzaktan hilâl gibi görünen bu zat vücutça yok gibi idi fakat hayelde teşekkül etmiş nurlu bir varlık idi.

71 — Ruh içinde hayal bir hiç gibidir, fakat sen bu cihanı da hayal içinde geçici buluyorsun

72 — İnsanların bütün sulh ve kavgaları da hep hayalden doğar. (Fikir) insana iftihar veren şeref veren şeylerle insana nakiseveren ve ayıp olan şeyleri de yine hayal mahsulüdür.

İZAHAT:

Şah, iç aleminde ve gönül penceresinde intizar etmekte iken fazilet sahibi ve irfandan sermayesi çok bir zat gördü o zat bir güneş gibi parlıyordu. Bütün dünyanın gölgeli siyahlıkları içinde nur saçıyordu, uzaktan hilâl gibi göründü hilâl ayın bir çizgisidir gölgede kalarak ancak bir çizgisi görünüyor. Fakat hakikatte o tam nurlu münevver bir varlıktır nurunu hakikat güneşinden alan bu varlık zamanın icabına göre bazen bir çizgi halinde bazen yarım dairede bazen tam bir çehre ile görünür. Fakat bu nurlu çehre hayal alemindendir, iç duyguları arasındandır.

İç duygularını ve hayal âlemini sakın ehemmiyetsiz sanma. o âlem, başlıbaşına bir âlemdir. Gördüğümüz bütün mevcudatın menbaıdır. Eğer o âlem olmazsa hiç bir mevcudiyet var olmaz.

Görmüyormusun? Ruh içinde fikir ve hayal âlemi, bir hiçtir, fakat cihanda görünen bütün hâdiseleri bu fikir ve hayal doğuruyor. Bir mevcut fikir ve hayal aleminde olarak doğar sonra vücut bulur âlemi vücuttada muayyen zaman ve safhalar geçirir tekâmül eder zevale uğrar ve yok olur, cihanın bütün varlıklarını böylece hayal içinde gelip geçici bulursun. İnsanların, sulha sebep olan hadiselerile kavgalar harpler doğuran hadiseleri dahi hep fikir ve hayal mahsulüdür. Herhangi bir hadise fikirde ve hayalde izler bırakır ve bu izler büyür bir takım düşünceler doğurur harbe sebep olur, veyahut harpleri önleyerek sulh ve selâmete sebep olur. İnsanın iftiharını mucip olan şerefli hâdiselerle kahramanlıklar ve büyüklükler de hep fikir ve hayalin mahsulüdür küçüklüktenberi kendisini bir kahraman yapmak isteyen kimse o günden beri hayalinde bunu yaşatır, kahramanların tarihlerini ve terceme hallerini okur kendisini ona göre hazırlar ve arzusuna nail olur. Süfli bir hayat geçiren kimselerde hayallerinde daima sefillik yaşatır kötü ahlâklar ve kötü düşüncelerle vaktini geçirir. Bu kötü hayaller ve fikirlerini kendisine mal ede ede günün birinde kendisini o kötü huyların pençesinden kurtaramaz. İşte köprü altına düşen eroinci mirasyedi paşa zadelerin felâketi bu kötü hayalin neticesi olduğu gibi tarihlere ismini altın yazılarla yazdıran âlimler kâşifler, kahramanlar, evliyalar, embiyalar hep bu yüksek fikir ve hayal âlemindeki terakkileri ile bu yüksek mertebeyi bulmuşlardır.

Mevlâna bu maddî alemin bütün harekâtını mânevi âlemden geldiğini isbat etmekle beraber şu mühim tasavvuf dersini de veriyor.

(Devamı s. 16 da)

Münakaşa ilmleri:

İctihad kapısı

Abdurrahim ZAPSU

İlim karşısında hak din olan islâm dininde reformun saçmalığı

(Geçen sayıdan devam)

Yukarda bahsi geçen konulara başlıyoruz.

1 — İslâm dinine niçin bu kadar hücum ediliyor?

Bu soruya cevap vermezden evvel kimler hücum ediyor? diye bir sual daha soralım ve cevaplandıralım ki ondan sonra esas soruya dönelim. Bütün tarih boyunca islâm düşmanları iki kısma taksim olunmuştur:

1 — İslâma muhalif olan yahudilik hıristiyanlık ve Mecusilik, bunlar islâmın açıktan açığa düşmanlarıdır.

2 — İslâm perdesine bürünüp gizliden gizliye islâma düşmanlık yapanlar.

Bu iki düşmandan birinci zümre ikinci zümreden daha az tehlikeli olmuştur.

A — Yahudilik islâm güneşi karşısında içinden içine erimiş dünyaya dağılmıştır.

B — Roma imparatorluğu islâm fazileti karşısında yavaş yavaş benliğini kaybetmiş Ehlisalip muharebelerile son hezimetlerini bulmuşlardı. Bundan sonra da Engizisvonlarla Hıristiyanlar bir hayli müslümanı ifna etmişlerdir. İslâm alemine azami inhitata başladıktan sonra da kuvvetli teşkilâtlarla çalıştılar ve halen de çalışmaktan geri kalmıyorlar. İngilterede bir devlet relsi kuranı göstererek ahkâmının ortadan kalkmasının lâzım olduğunu ileri sürmüş ve islâm düşmanlığını alenen göstermiştir. Hâlen memleketimizde mevcut papas mektepleri, kitabı mukaddes şirketleri, lisan dershaneleri, şefkat yuvsları hep islâmiyeti yıkmak gayesini güttüğünü kimse inkâr edemez.

C — Mecusilik ateş küreleri islâm bulutlarından yağan bereketli rahmetlerle sönmüş ve tevhit bahçelerile bezenmiştir. O batıl itikad bu hakkın gelmesile sönmüş ancak o ateş gedenin ankazı altında kalan ve için için yanan kıvılcımlar yine islâma karşı zarar ikadan kendisini alamamıştır.

Bu üç zümreye mütenazır olarak bir de isperdesi altında faaliyete geçenler de vardır,

İkinci zümre:

1 — Yahudiler gerek ilmen ve gerek mantıkan islâm güneşine karşı dayanamaeılar. İslâma karşı yapdıkları ziyanlarının cezalarını da kılınçla g ö r ü n c e plânları değ ştirdiler aralarıuda bir ittifak yaparak suretên islâm ve hakikatte Yahudi olmak üzere bir zümre vücude getirdiler. Bu zümre Fahri âlem zamanında da mevcut idi. Bunlara (munafık) ismi verilmişştir, fakat hiç birisinin ismi açıklanmamıştır.

Efendimizden sonra hazreti Ali efendimize taraftar görünerek islâmiyeti gizliden gizliye yıkan zümre de (şiayi seb'iye) namını almıştır.

Abdullah bin Sebin başında bulunduğu bu zümre hakikaten islâmı temelinden sarsacak hadiselere sebep olmuşlardır. Çünki yahudi idiler; çünki plânla islâmiyeti yıkmak için din gavretile çalışıyorlardı.

Yahudiler büyük bir fitneye sebep oldu. Fakat islâmiyet nuru sönmedi. Bütun azamet ve satvetile beşeriyet ufuklarını nurlandırdı. Son asırlarda iki düşmana birden vurmak gayesile yahudilik masonluk teşkilâtını yaptı halen de bu sekilde çalışmaktadır.

İkinci zümrenin ikinci kolu:

Hıristiyanlık bütün mevcudiyetile islâmla çarpıştı netice perişan oldu. İspanyadaki islâm devletine vurduğu son darbe ile bir intibah devresi geçirdi. İş cehzletten ilme intikal etti. Kendi içinden büyük inkilâplar yaptı. Şımarık kilise hakimiyetini yıktı, buna mukabil âlem şumul misyoner teşkilâtını kurdu. Hıristiyan her millete karşı din propagandası başladı. Bu defaki faaliyet daha sinsi ve daha esaslı idi. Halen de devam ediyor.

İkinci zümrenin üçüncü kolu:

Mecusilik islâm intişarına karşı ne ilim ne kalem ne fikir ve ne de kuvvete karşı gelemiyeceğini aalayınca onlar da (ibni sebe'in) yolundan yürüdüler. İranda ilk teşkilât kuran

(Devamı s. 14 de)

Okuyucularımızla

(Ehli Sünnet) üçüncü cildine başlarken :

Allahın yardımile sizin gösterdiğiniz rağbet ve tevecc0h karşısında dergimiz üçüncü senesini idrak ediyor. 947 senesinin altı aylık devresinde ilk mektep çağında bulunan yavruların din ihtiyacını taimin ederek birinci cildini ciltlettirip (450) kuruş mukabilinde satışa çıkardık. Çocuklarına ciddi bir din terbiyesi vermek isteyen her müslüman mutlaka bundan bir cilt alarak evinde bulundurmalıdır.

948 senesi başından itibarende orta, lise ve yüksek tahsil görenlerin dinî ihtiyacını karşılayan ikinci cildi de 949 senesinin birinci gününden itibaren ikmal ederek cilde veriyoruz. Bununda ciltlisi (750) kuruşdan satılığa çıkarılacaktır.

1 — Bu cildde Kuranıazümüşşanın başından başlıyarak (Elbakara) suresinin birinci cüz'üne kadar bu günkü seviyeye uygun bir şekilde tefsiri şerifi bulacaksınız.

2. Fahri âlem efendimizin evsafı mubarekesini anlatan imamı Busayri hazretlerinin kasidei bürdesinin tercüme ve izahını bulacaksınız.

3. Buharii şerifin başından itibaren Hadisi şeriflerin hem meallerini ve hemde izahlarını bulacaksınız.

4. İslâmiyetin ana ilmi olan fıkıh ilminin başlangıcından itibaren bütün taharet ahkâmını bulacaksınız.

5. İslâmiyetin iman meselelerini bütün münakaşalariyle görerek vicdanlı bir iman sahibi olmak için lâzım olan bütün hakikatları bulacaksınız.

6. Tasavvuf ilminden mevlâna celâlettini Rumi Hz. rinin (mesnevii şerifini) hemmetin hem tercüme ve hem izahlarını bulacaksınız. Ana ilimlerden başka günün islâm dinini alâkalandıran pek mühim yazılarını bulacaksınız. Bilhassa (Dört Kafa Tası) namında kaleme alınan içtimai bütün hastalıkları ve imanı zedeleyen harici tesirleri canlı bir şekilde gösteren roman bularak islâmiyetin ulviyetini vicdanî bir imanla kucaklıyacaksınız.

Bu dergimiz bir gazete ve mecmuadan fazla seyyar bir dershane mahiyetindedir. Bundan birer nüsha alıp kütübhanelerine koymak her müslüman için ve her mütefekkir için bir vazifedir.

Pek mahdut olan bu nüshalardan birer tane edinmek için (İstanbul posta kutusu 839) adresine derhalda müracaat ederek yedi buçuk lira bedelinin ayni adrese yatırılması kendi menfaatlari icabındandır. Üçüncü cilde de inşallah daha faideli şekilde devam edilecektir.

15 günde bir neşr olunan dergimizin senelik abonesi (6) liradır.

Muhterem Okuyucularımıza

1/1/949 tarihinden itibaren ikinci cildimizi ikmal ederek üçüncü cildimize başlayacağız, bu vesile ile aziz okuyucularımıza müracaatı vicdan borcu biliyoruz.

Gayemiz kendimizi reklâm değildir ve her türlü şarlatanlıktan âzade olarak sırf vazife kaygusile aziz okuyucularımıza müracaat ediyoruz sizden şunların cevaplandırılmasını rica ediyoruz.

1 — Dergimizin gerek leh ve gerek aleydeki düşüncelerinin çok samimi bir şekilde açık olarak bildiriniz bizim bu neşriyatımızın islâm yavruları üzerindeki tesirleri lütfen bize bildiriniz.

2 — Bizim dergimizde takip edilen derslerin gerek mevzularını ve gerekse yazı şekillerini nasıl buluyorsunuz? Bunlara ilâve edilmesi lâzım gelen mevzular var mıdır?

3 — Biz gelecek ciltten itibaren takip etmek istediğimiz mevzuları sıralıyaruz bu hususta yüksek tenkitlerinizi bekliyoruz.

A — Kasidei bürde
B — Tefsir
C — Hadis
Ç — Fıkıh
D — Kelam
E — Tasavvuf

İlâve edilecek dersler :

1 — Birinci nüshadan itibaren İslâm tarihini takip edeceğiz.
2 — Ahlâkı islâmiye
3 — Arapça lisan takip edeceğiz.

(Devamı s. 16 da)

Bediüzzaman

Yazan ;
Avukat : Hulûsi BİTLİS

Said-i Nursi'nin (Ehli Sünnet) de intişar eden bir arzuhalini, sonra da esaret hayatını okudum.

Hayatta dervişlik, şeyhlik, tarikatçılıkla alâkası olmayan her maddeyi mana ile telif eden ilâhi meşreb bu din âliminin devamlı menfe ve muhakeme safahatı üzerinde durmak taraftarı değilim,

Ancak, hakim ve efendi halkın her zaman ve zemînde ilim ve ahlâkça yükselmesini isteyen bu zatın esaretinden evvelki hayatına vicdanen temas edeceğim.

Birinci umumî harbin iptidalarında Bitlis bidayet mahkemesi aza mülâzimi idim. Bugünün Çknkırı Milletvekili Abdülhalik Renda, geçen günün Bitlis valisi bulunuyordu, ordunun ihtiyacı hesabına kurulan peksimet ambarlarına beni memur etmişti. Bu vatanî ve fahri vazifeyi ifa ederken, Bediüzzaman da birtakım talebeleriyle Van cephesinde din ve vatan müdafaası uğrunda silâhla, nasihatle mücahede ediyor, bir taraftanda bir tefsir kaleme alıyor, talebelerine de okutuyordu. Bir zaman kendilerine uğradım. Oturduğu muvakkat ve metrûk bir evde (Âllahu nurus-semâvati vel-arz) âyeti kerimesinin tefsirine intikâlen bazı talebelerini tenvire çalışıyordu.

Bu dersde pek derin inceliklere temasları hayretimi mucip olarak ayrıldım. Hicretten sonra Kerkük'ün havadis gazetesinde intişar eden bir (takriz) imi ertesi gün kendisine götürdüm. Dersten fariğ olunca verdim.

"O nedir? Oku dinliyeyim!„ dedi. Okudum aldı bir tarafa bıraktı.

"Azizim, tavsifinize lâyik değilim. Büyük Allahtan dilerimki lâyik olayim birkaç mısraını bu yazımın tarihî beyyinesi olarak gösteriyorum.

Said-i Nursisin elhak, bediüddehri vel ezman.
Bu tefsir-i şeriftir, kudret-i ilmiyene burhan.
Ulûmi evvelinu ahirine mazhar olmuşsun
Şefi-ü hafızındır fahri alem Hazreti Kur'an
Senin (şeyh Zade) den, (Ruhülbeyan), (Ruhülmeâni) den
Nedir farki tefasirin bilir ancak hakim süphan?

***

Ne ise, birinci hicrette âileler Siirt taraflarına doğru vilâyetten uzaklaştırılınca Bediüzzaman da Milis kuvvetlerinin ordu arkasından hudutların muhafazasında israr gösteriyordu.

En nazik günlerde Malazkirt. Bulanık cephelerinde bir kolunu kayıp eden Nursin'li maruf hazret vilâyet merkezine gelerek idare azasında hacı Sâlih efendi de misafir olmuş, valinin ilhamiyle bir gece eşraf orada toplanmışlardı. Meşahiri üdabadan hacı Hasan zade mütemayiz İbrahim Ethem merhum haber yolladı, beraber içtimaa katıldık.

Bediüzzaman Hazret ile söz'eşirken, Hazretin adamlarından birisi söze karıştı. Bediüzzaman'a hitaben "Sen hudutları takviye edelim diyorsun, biz Allah rızası için vatan müdafaasına koşuyoruz. Maalesef bazı zabitler bizim din-ü imanımızı sövüyorlar„ dedi.

Bunun üzerine Bediüzzaman son dereçe celâli bir ikrahla muhatabına bakarak hemen yüzünü Hazrete çevirdi ve dedi ki: "Hazret zabitler senide sövüyorlar mı?„ Hazret "Haşa benim hayatta kalan bir elimi öpüyor, duamı alıyorlar„ deyince, Bediüzzaman eski muhataba döndü. "Azizim dedi, bizim Milis kuvvetleri arasında şuurlu ve şuursuzlar da vardır, et kemiksiz olmaz. Şuursuzlar nizam ve intizama riayet edemiyor. Bazen sefer temin edercesine düşmana saldırdığımız sırada görüyordum ki öldürülen bir düşman neferinin üzerine vakitsiz atılan bir milis; adı bir çizme hasis bir eşyaya tamamen mevkiini terkediyordu, arada vuruluyordu. Böyle şuursuz hareket eden kimsede din ve iman kaygusu var mı ki söven zabit de muahazaya lâyik görülsün! Böyle anlarda nizamsızlık gösterenleri öldürmek bile azdır. Lüzumsuz lâfları bırakalım, el birliği ile mukaddes yurdumuzu kurtaralım. A-

fleler çıksın, erkekler memleketi terketmesinler, dedi.

Velhasıl birinci hicrette ordunun, Milis'lerin müşterek gayretile düşman Bitlis'e girememişti. Birkaç ay sonra, ikinci hicret başlamadan evvel, Bediüzzaman talebelerile Van cephesinden Bitlis merkezine dönmüş, halkı takviye ile terğibe, nasihata koyulmuştu. O sıra da eski valimiz Abdülhalik Renda ayrılmış, yerine İspanakçı Zade merhum Memduh bey gelmiş, ben de peksimet ambarlarındaki fahri vazifemi bitirerek adliye kuyudatının Diyarbakıra sevk ve nakline memur edilmiştim. Bitlisten ayrıldığım sabahı takîb eden günün gecesinde hain Ermenilerin rehberliğile düşman Dideban eteklerindeki nehir boyundan, kıyılarından Bitlis'e akarken Bediüzzaman kasaba içinde bile göğüs göğüse düşman süvarileriyle çarpışmış, bir ayağından yaralanıp esir edildikten sonra mahalle başındaki kışlaya nakil oradan da Rusya'ye daha sonra Sibirya'ya kadar sürülmüş olduğunu işitmiştim.

Arzuhalinde bazı inceliklere kendisi, esaret hayatına da (Ehli sünnet) temas ettiği için o noktalar üzerinde de durmayacağım.

Mütarekeden sonra Irak'ın Süleymaniyesinden, Mardin bidayet müteakiben Diyarbakır, istinaf azalığına geçtiğim sırada bu vatanî ve ilâhî mücahidin biraderi Abdülmecid, Diyarbakır askeri rüştiyesinde Arabî muallimi idi. Bediüzzamanın maiyetindeki diğer biraderzadesi Abdurrahman amcası Abdülmecit'e İstanbuldan bir mektup yazıyor, pek hazin bir lisanla inliyor ve diyordv ki:

(Sait amcamın haline şaşıyorum. Dünyevi bütün ümitlerim söndü. Çünkü hükûmet kendisine yüksek maaş veriyor, sarfiyatımızın fazlasını biriktiriyordnm, Birkaç eser telif etti, bir gün bana dedi ki, git filân matbaa müdürünü çağır. Gittim çağırdım, geldi. Eserlerini müdüre verirken bana dedi ki Abdurrahman biriktirdiğin paraları getir müdür beye ver dedi. Ben de getirdim verdim. Müdür paraları alıp çıkınca benim gözlerim yaşardı. Bilâhare kendi kendime müteselli oluyor, eserler basılırsa satılır, paralarını yine biriktiririm dî yordum.

Birkaç gün sonra yine beni yolladı, matbaa müdürünü çağırdım. Bu sefer de matbaa müdürüne dediki; Eserlerim üzerine yaz, bu kitaplar İslâm milletine meccanen tevzi olunacaktır. Matbaa müdürü çıktıktan sonra senelerdenberi büyük amcama karşı beslediğim ruhi saygı adeta sarsıldı. Hasbelbeşeriye ağladım ve dedim ki: Amca birkaç para biriktiriyordum, memlekete dönersek düşman istilâsından harap olarak kurtulan sükunumuzu belki imar ederdik. O ümidimi de öldürdün. Böyle olur mu? Bunun üzerine derin bir tebessümle dediki: Yavrum Abdurrahman, hükûmet bize fazla maaş veriyordu. Kifafi nefsimizden artanı beytülmale ait olduğundan bu vesile ile o fazlayı müslümanlara iade ediyorum, senin bu işlere aklın ermez, allah dilerse mukaddes vatanın her yerinde sana ev verebilir).

İşte bu tarihî hakikatlere otuz beş sene evvel şahit olduğum için kendi tabirince ölen eski Sait Bediüzzamandır, diyorum. Bu fitrette yaratılan bir zat acaba yirmi senedenberi neden iptilâ, imtihanından kurtulamıyor? Acaba mahpeslerdeki bazı sapıkların dinini, imanını mıntarafillah tasfiye için mi iptilâya maruz kalıyor?

Hükûmetin saadet, selâmeti namına Türk yurdunda, islâm diyarında masonluk, bolşeviklikle bihakkın mücahedeye kabil ve kadir bir Bediüzzamanın serbest bırakılması, ilminden fazıletinden beşeriyetin istifaze etmesi medeni cumhuri bir devrin şuur ve idrakile mütenasip olsa gerektir kanaatimdeyim.

Bu kanaatimi daha ziyade izah şimdilik zait her taktir hakim ve efendi halkın selâhiyetli büyüklerine aittir.

Yukarıda temas edilen Masonluk, bolşeviklikle mücahededen hatıra heteresiz bir fıkra geldi.

Bir gün tren yolculuğu yakarken ırz ile namusa, din ile hayaya intikalen (haya insanları hem rızk, hem de fıraktan mahrum kılar) mealindeki embiya hateminin hadisi şeriflerini okuyan bir şarklıyı lafzı Murat hürriyete, medeniyete dayanan, hayasız, pervasız garblı kızıl bir mason tezyif yolile tahkire başlar. Hayanın imandan doğduğuna kani olan şarklı sükûnetini muhafaza ile garpltya sorar:

— Hürriyet, medeniyet âleminde hakikaten kadınlar muhterem midir?

Garplı:

— Şüphe mi var.

(Devamı s. 15 de)

İç Haberler

İstanbulda imam, hatip kursu için kayıt ve kabul başlamış, bu güne kadar yalnız bir kişi müracaat etmiştir

(Günlük gazetelerden)

Ehli Sünnet: Bu hususta daha evvel yazılar yâzdık, bu müessese doğmadan ölüme mahkûmdur. Çünkü böyle istiyorlar. Hakiki ihliyacı karşılamak için ilmî ve içtimai bir surette düşünmek lâzımdır yeşil masadan verilen emirler daima akâmete mahkûmdur.

* İlk mektepler tedrisata başladılar, hâlen din dersleri proğramları kitapları muallimleri tesbit edilmiş değildir.

Ehli sünnet: Buda desiniler içindir yoksa hakiki din ihtiyacı böyle karşılanamaz.

* Üniversite tedrisata başlamak üzeredir henüz islâm ilâh yat fakültesinden haber yok.

* Ehli sünnet: Ciddi telâkki edilmeyen mevzular ekseriya böyle olur. Kâğıt üzerinde mürekkeplerile beraber kururlar.

Dış Haberler

Bağdatta çıkan 12-10 948 tarihli Şura gazetesinden alınmıştır.

* İranda intişar eden Mikri iran) gazetesinde bir makale neşr olunarak Yahudilere İran iktisatiyatına ve ticaretine büyük darbeler indirmektedirler bunlar bir milyon lira kazanmak için neşr olunan bir makalede: Hariçten gelen Yahudiler İranın ticaretine hâkim olmuş ve onun iktisadiyatına tecavüz etmeğe başlamışlardır, onlar mühim ve şeytanî oyunlarla bü ün ticari ve iktisadi şeyleri ellerine almakta ve etrafiarına yaman hırsızlarla rüşvetçileri topluyorlar. Öyle bir siyaset kullanıyorlarki bir milyon lira kazanmak için dört milyon sarf ediyorlar. Bızi bunlardan kurtaracak kuvvetli bir hükûmet gelmeyecek mi?

* Ayni gazetenin ayni sayısından: Karaciden aldığımız bir habere nazaran Pakistan (cemiyeti ilmiyeyi islâmiye) reisi Dünyanın her tarafında İslâmlar kongresi teşkil edecektir.

Bu kongrede mevlâna (senaiiah) tarafından Haydarabat islâmlarile Kişmir islâmları hakkında bir hitabe irad edecek, diğer islâm ulemaası da dünyanın muhtelif semtlerindeki müslümanların halleri izah edilecek ve dünyanın her tarafından gelen islâmlara müslümanların çektikleri bütün müşkülâtlar gösterilerek bunların izâlesi için müslümanlar arası kardeşlik ve yardım temin edilecektir.

* Ayni gazetede: Mekkei mükerremede Radyo müessesesitesis olunarak bütün islâm âlemiede hüccacın ehvali bildirilecektir.

HADİS

(S. 5 den devam)

Bu hadisi şeriften böyle bir hikmet anlaşılıyor.

Zulüm kelimesi lügattpn haddini tecavüz etmak demektir. İslâm dininee mana ifade eder:

1 — Halkın hududlanmış haklarını tecavüz etmek suretile zulüm edilmiş olur, veya hut herkesin hürriyeti, başkasının hürriyeti ile hudutlanmıştır, herhangı bir insanın hürriyet hududuou geçerek ona bir tokat vermek zulümdür. Ancak bir cürüm dolayısile hürriyeti elinden alınarak haps edilen kimse hakkında yapılan bu hareket zulüm ifade etmez. Çünkü başkasının hududunu tecavüz eden bu adamın hapis olunmasile bir çok kımse ibret alır içtimai nizam sağlanır.

2 — Nefsinin hududunu tecavüz etmek buda nefsine zulüm olur. Meselâ elindeki serveti yersiz ve lüzumsuz israf etmek suretile günün birinde perişan olurki nefsine zulm etmiş demektir veyahutta iman ediyorki içki içerse Allahın emrine muhaletet ederek azabı ilâhiye marız kalacaktır, bunu bildiği halde içki içen kimse nefsine zulüm etmiş olur. Bu iki şekil zulm muvakkat azabı istilzam eder bunlarda allahı inkâr etmek olmadığı için muvakkat bir azap ile azaplanır.

3 — Allaha karşı zulmetmektir, yani allahın ulûhiyet hududu i.2hiyeyi tanımamış olan kimseler küfür, şirk darına girerlerdir.

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet
(S. 7 den devam)

sa bahsin dal budak salıp çatallaşmasına meydan vermeksizin kolayca neticeye varılır). Bunlar bittikten sonra asıl bahsa geçtim. Münazara usulile davamı isbat ettim ve bu sırada hıristiyanlığın seyrine dinimizin esaslarına, din bilgilerimize dair bilinmesi her tahsil görmüş müşlümana gerekli olan hükümleri yazdım ki bunlarla islâhlanmış olan bir müslüman oğlu hem dinine kuvvetle sarılır hem de onu düşmanlarının sataşmasından koruyabilmek kudretini kazanır.

Kitabımı her kes anlasın için gücüm yettiği kadar, açık ve sade yazdım, lüzumsuz tafsilâttan çekindim ve filozofinin sıkıcı terimlerini (ıstılahlarını), mecbur olmadıkça, kullanmadım. Kitabıma haktan başka bir şey yazmamağa çalıştım. Maksadım kimsenin dinine ilişmek yoluna taş atmak değil, dinimize, ilişenlere kimsenin karşı, müdafaa etmek ve bunu kusursuz öğrenmek isteyenlere kılavuzluk etmektir. Bununla beraber hakkı yazdığım için (doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar) dairesine düştüm. Dinsizlerin, yahudilerin, hıristiyanların, hatta âlim geçinen hurafeci müslümanların tarizlerine uğrayacağımı biliyorum. Varsın böyle olsun. Ben eserimi bir kimsevi sevindirmek ne de gücendirmek için yazmadım, Allah için yazdım, Resuli için yazdım. Kimseden mükâfat beklemiyorum. Dilerim ki bu bana bir ahret azığı olsun. Bir tek âdem hakkı kabul etse bu benim için en büyük nimet ve en büyük bir mükâfattır.

Okuyuculardan dileklerim.

Bu kitabı yazmak için bir çok kitaplar karıştırmağa ve bir çok muğlâk bahisleri tetebbu etmeğe mecbur oldum. Topladıklarımın hepsini yazsaydım çok uzun olacaktı. Yazmasaydım belki iyi anlaşılmayacaktı. Hakikaten zor bir mevkide kalmıştım ; fakat hakkın inayeti yetişti, bana faideli yolu gösterdi. Kitabımı okuyanlardan rica ederim ki dikkatli okusunlar, maksadı tamamile anlamadan geçmesinler : Çünki yazıların hepsi zincir gibi birbirine bağlıdır. Bir halkası kopunça ötekilere geçilemez olur. Çok önemli yerler ya tekrar edilmiş yahut taze bir ifade açıklanmıştır. Bu da elvermez : Okurken insanları azdıran, şaşırtıp yanıltan, doğruluğa düşmanlık gösteren kötü heveslerden, velev bir dakika olsun, uzaklaşmalı, okuduklarını aklile, vicdanile muhakeme edip iyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırmalı ve insafı elden bırakmıyarak hakkı itiraf ve kabul etmelidir. Bu yolda gidenler elbette ve elbette bütün kainatı dolduran feyzi Muhammediden hisse alarak zülmetten nura çıkacaklar ve cenabı hakkın tevfikile dalaletten kurtulup hem dünyada, hem ahirette selâmet ve saadete kavuşacaklardır. Yüce Rabbim cümlemizi doğru yola hidayet etsin âmin.

Halit TANIK

İCTIHAD KAPISI
(S. 9 dan devam)

Mecusiler tıpkı yapudiler gibi gizli bir toplantı yaptılar. Söze başlayan Hamdani Kirmuti şu sözleri söylüyordu:

— Arkadaşlar bir avuç islâm memleketimizi istilâ etti. Asırlardanberi kurmuş olduğumuz bu saltanat ve bu satveti yıktılar.

Zümre farkı bırakmadılar bir köle ile bir şah, veya bir han ayni seviye ve ayni hakka maliktirler ecdadımızdan kalma ibadetgâhlarımızı yıktılar, bizi perişan ettiler. Bu hal karşısında kendilerile ne ilim ne kalem ve ne de kuvvetce galebe edemiyeceğiz. Biz ancak ve ancak onların dinine girerek onları temelinden yıkmakla muvaffak oluruz. Öyle ise islâmiyeti kabul ederiz. Fakat eski fitne sebeplerden istifade ederek islâmın temeli olan kur'anı kerime müdahale suretile onları tefrikaya düşürürüz dedi. Bu şeytanî fikir derhal kabul edildi ilmen şu isimleri alan :

1 — Kırmiti
2 — Humeyriye
3 — Batine
4 — Sebu'iye

Bu fırkanın en mühim umdeleri şunlardır :

1 — İlim karşısında düşmanlık ;

2 — Ulemayı tahkir ve tezyif etmek,

3 — Kuranın zahir manasını tamamen inkâr ederek kendi arzu ve heveslerine göre batınr birer mana vermek

4 — İslâm âdetini inkâr etmek ve halkı batınî cepheden ibadetten soğutmak.

5 — Haram mahumunu birer bahane ile inkâr ederek ibaha esaslarını kurmak.

6 — Bu prensipleri cahiller içine yaymak âlim olanlar nezdinde gizlenmek.

(Devamı var)

HIRA DAĞINDAN

— 1367 Senesi Hacılarına —
— İTHAF —

Öyle bir devir ki görmez göz gözü,
Mahsul alınmazdı Mâna bağından...
Hakkın, hakikatin olmazdı sözü;
Tevhit bayrağıyla Hıra dağından
Bir resul geldi ki Nur kaynağından!..

Hâlikın, mahlûka imdadıydı bu
Dünyaya ebedi ihsanıydı bu.
Bütün insanlığın üstadıydı bu...
İlâhi sesiyle Hıra dağından
Bir resul geldi ki Nur kaynağından.

Sıddık'ı Ekber'i koşturan o'ydu,
Ali'ye Hayberi aştıran o'ydu...
Ömerül Faruk'u coşturan o'ydu,
O ses hak sesiydi Hıra dağından
Geldi resul ile Nur kaynağından!..

Zinnureyn, o sesle olmuştu sarhoş;
O ses olmayan yer kalmıştı bombaş.
Eyyy, dost: Ne dursun; durma sende de koş
Saadet saçarak Hıra dağından
Bir Resul geldi ki Nur kaynağından

Aşıklar o sesle halâ sermesttir.
İnsan o ses ile sonsuz serbesttir...
Bizi kurtaracak ancak bu sestir,
O ses ki gelmişti Hıra dağından
Resuller Resulü Nur kaynağından...

M. Sait Çekmegil

KURBAN BAYRAMI dolayısile

Dinimizin En Yüksek Reisi
AHMET HAMDİ AKSEKİ:

İslâmın mukaddes Kurban bayramı
Başka bayramlara nisbeten şahtır,
Maddede, manada, dinde, dünyada;
Halkı aydınlatan, en yüksek mahtır.

Arafattan (Lebbeyk lebbeyk) sesleri
Bugünlerde arşı tehzize başlar,
Müminler, hacılar, kudsi yerlerde,
Allah'ın emrile şeytanı taşlar.

Üç-yüz-bin müslüman, tam bir ahenkle
Tekbir, tehlil okur, şimdi Kâbe'de
Sahralar dolduran islâm âlemi,
Yer, gökle beraber tekmil secdede.

Aşıklardan kopan cûş u huruşla,
Semalardan inen melekler inler,
Nasuti, lâhuti bir ihtişamı
Meleklerle, şeksiz, felekler dinler.

Hallettin müşkili er-geç ayırdın
Dinimizin yüksek reisi Hamdi.
(Allahu ekber) i (Tanrı Ulu) dan
(Hamd ona mahsus) dan (Lillâhil hamd) i

Madem ayırmışız dini dünyadan,
İslâmi talâkla ezan ikamet
Erkeğin hakkıdır şer'an, aklen de
Erkeğe edemez kadın imamet.

Talâkın dehşeti altında nurlu,
Bayanlar eder mi ırza ihanet?
İlâhi hükümler talil edilmez
Medeni garpta da yok mu diyanet?

Bayramı riyasız tebrikten kastım
Vazifen akdestir lâyıksın, lâyık.
(Allah) makamında payidar kılsın,
Başka reislere, faiksin faik!.

Nesimi Oğlu
Hulûsii Bitlisi

Bediüzzaman

(S. 11 den devam)

Şarklı:

— Öyle ise benim hür ve medeni kanaatimə göre kızıllık masonluğun, yahut masonluk, kızıllığın birer veledi zinasıdır. Ne buyuruyunuz?

Bu arada münakaşayı dinleyen hayatta her maddeyi mana ile telife çalışan şark ve garbın ruhuna agâh bir kalender asri:

— İkinizde haklısınız, der ve ilâve eder:

İrzu namus ile din gayreti uğrunda yazık.
Şarkın eylâdı, masonlarca sayılsın mı hakir?
Şarku garp bir cesedin gözleri azalarıdır.
Bir başın sağ gözü hür, sol gözü olmaz ki esir!

EHLİ SÜNNET

içindekiler

Dini ilimler

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Halit Tanık*
Tasavvuf	*Tabib Zade*

Münakaşa ilimleri

Ahmet Emin Yalmana cevap	*A. Zapsu*
Tefsir münasebetile	
Abdest duaları	
Alev	*Lâtifeci*
Nazire	*H. Basri Çantay*
Acaib bir fıkra	
Bir meyhanecinin teberruü	
Okuyucularımızla	*Ehli sünnet*
Mabadlar	

SAYI 18-22

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini ilmi ve içtimai MECMUA
Sayısı dört yüzü mütecaviz

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

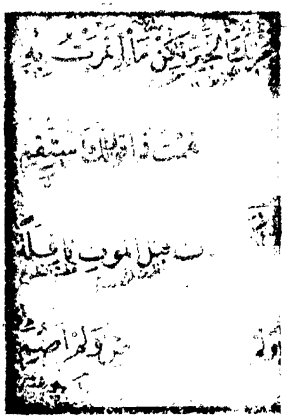
Sene : 2 15 KASIM 1948 Onbeş günde bir neşrolunur Cilt : 2 Sayı 48 — 22

22 nci makale

TERCEMESİ :

27 — Sana hayr[illegible] yoruma. Fakat k[illegible] le hareket etm[illegible] met üzere doğ[illegible] ruma. Nasıl olur doğ[illegible] ru ol diye emr[illegible] yim?

28 — Ö[illegible] ahret yolu için bir a[illegible] emadım nafile bir namaz kılmadım. Sadece farzları yaptım. Farz olan oruçtan başka nafile oruçlar tutmadım.

İZAHAT :

İmam, bu haberi bundan evvelki beyitlerle nefsi emmarenin ne suretle terbiye edilebileceğini anlatarak Allaha karşı olan vazifelere nasıl nefsini ram etmek mümkün olacağını hasik bir doktor gibi teşrih ederken birdenbire durakhyarak bu beyitle yine kendi nefsini muhasebe ediyor ve demek istiyor ki ey okuyucu ben sana nefsin terbiye esaslarını anlatıyorum. Seni ihlâsa ve Allah yolunda istikamete davet ediyorum. Fakat kendim kendi nefsimi ıslah edemedim istikamet üzere yü üyemiyorum. Nasıl oluyor ben kendi nefsimi ıslâh etmediğim halde nasıl olur da sana istikamet emredebilirim Bu beyitlerile imam iki noktai nazardan hareket ediyor.

1 — İslâmiyette (havf ve rica) dereceleri vardır ki bu beyitlerile yaptığı nasihatlarla kendi nefsini yüksek gösterdim korkusile (havf) a düşüyor ve kendi nefsini beğenerek acaba ibadetimde (ucub) mü? yaptım diye tereddüt ediyor halbuki bir müslüman Cenabı haktan o kadar korkmalı ki bütün dünyadaki insanlar cennete girecek yalnız bir tek adam

[illegible]ktir, O da benim» demeli bu havf derece[illegible] (Bana mukabil de rica) [illegible] O [illegible]

[illegible] için müslüman [illegible] (havf ve rica) ara[illegible] vasıtasıdır. [illegible] olduğu [illegible]

yaptık [illegible] bu beyit [illegible] ve acaba ben kendi ibadetlerimi ve ahlâklarımı beğenerek (ucbamı) düştüm diye korkuyor tevazu göstererek ben istikamet üzere olmadığım halde size istikamet emretmekle Allahtan utanıyorum diyerek kendisini ucubdan kurtarıyor.

Ucub ne demektir ?

Ucube yaptıkları fiilleri beğenmek demektir. Kendi ibadetlerine büyük kıymet vermek ve ona dayanmak ucub [illegible]rki (küfre) kadar gider çünki ucubla Allaha karşı bak ben sana nasıl ibadet ediyorum ? Diye küstahlık yapmaktır. Halbuki ibadet bir vazifedir. Onu yapmakla kul Allaha bir menfaat gösteremez ve bu ibadetile de Allah mutlaka beni cennete götürecektir diye bir hak da iddia edemez. Cenabıhak dilerse cennete götürür dilerse cehenneme götürür. Ne ibadetle cennet ve ne de isyanla cehennem olmaz ancak ibadet eden Allaha teslim olduğu için cennete istihkak kesbeder isyan yapan da cehenneme istihkak kesbeder fakat bu istihkaklar kat'i değildir. Yine Cenabıhakkın iradesine bağlıdır. Onun için islâmiyette ne ibadetle gurur-

(Devamı s. 16 da)

Tefsir

Elbakara suresinin [36, 37, 38]inci ayetlerinin mealleri :

36 — Ey israîl oğulları, size in,am ettiğim nimetlerimi hatırlayın ve ahdime vefa edin ki ahdinize vefa edeyim ve benden korkun ancak benden.

37 — Ve beraberinizdeki musaddak olarak indirdiğim Kur'ana iman edin, ona inanmayanların birincisi olmayın, benim ayetlerimi birkaç paraya değiştirmeyin. ve benden sakının ancak benden.

38 — Hakkı batıla bulayıpta bile bile hakkı gizlemeyin.

TEFŞİR:

Bu ayeti kerimede hitap, beni israîlleredir. İsrâil İbrahim aleyhisselâmın ismidir, burada Allahın sevdiği bir peygamberin mensup olmak nimetini hatırlayarak diğer nimetleri dahi göstermek suretile beni israîle tektir ve tevbih makamında; Ey nankör millet, ben sizi çok sevdiğim bir peygamberin neslinden yarattım. size iptidalarda hidayet nasip ettim. Hz. Musa gibi yüksek bir peygamber göndererek sizi Mısır esaretinden kurtardım. Tih sahrasında men ve selva yağdırdım, hadsız ve hesapsız nimetler verdim bunları hatırlayın, bana verdiğiniz ahdinizi ifa edinki ben de size verdiğim vadimi yerine getireyim. Ancak ve ancak benden korkun, başka kimseden korkmadan nimetleri hatırlayarak ahdinize sadık kalın.

Cenabı hak, beni isârile, şükür şöyle dursun yalnız nimetleri hatırlamalarını emir ediyor, nimetlerin başında da tarafı ilâhiden kendilerine gönderilen (nidayet) nimeti gelirki bir çok peygamberler vasıtasile bu nimeti göndermişti, son olarak bi'seti Muhammedi'ce tecelli eden (hidayeti rabbaniyeye tabi olan böyle bir ba'sin vukuunu daha evvel tevrat ve incilde de ulaştırılmıştır. Beni israillere nimeti verirken kendilerinden birde ahd almıştı, o ahd şudur :

Hubutu âdemden itibaren gelecek bütün peygamberlerin risalettlerini kabul etmek hidayete sebep olan Allahın bu elçil-rine ittiba ederek iman ve itaat etmektir, ve Hz Musanın haber verdiği hatemülenbiyaya iman edeceklerıniz bana karşı olan bu ahdi Resulüm bulunan muhammede ittiba ile ifa edinizki ben de ahdimi ifa ederek sizi «üzerlerinizde ne havf ve ne de hüzün olan kullarımdan yapayım.

Şiz bu ahdi yapmadığınız için çok büyük ve kendiniz için tehlikeli bir vaziyet ihdas ediyorsunuz. Ancak ve ancak benden korkunuz.

Siz kulum Muhammede (aleyhissalâtü vesselâm) a indirdiğim ve aynî zamanda yanınızda mevcut tevratlada geleceğini ihbar ederek tasdik ettiği kur'ana iman ediniz.

Sizce muhakkak olan bu kitabıma ilk kâfir olanlardan olmayınız, çünkü siz elinizdeki kitapla bunun hak olduğunu bilivorsunuz size derhal kabul etmek icap eder Siz hasis menfaatlara mukabil benim ayetlerimi değiştirmeyiniz, benim mucizelerimi pek az olan semenlere satmayınız, hakkı batıl ile karıştırıp telbis etmeyiniz doğruyu yalanlarla yanlışlarla bulayıpta bile bile hakkı ketm etmeyiniz.

Beni israile hitap olan bu ayeti kerimenin manası pek şumullüdür.

İlmî ve amelî hususuda da şâmildir. Bilgiçlerin tedlislerine, tezvirlerine ve tahriflerine ve hatta ticaret ehlinin karışık muamelelerinden ve hâkimlerin haksız hükümlerine varıncaya kadar hepsine şumullü vardır,

«insanları aldatmayınız, sahtekârlık yapmayınız» mealinde bir ahdi dahi ifade eder. Bilhassa ilmî haysiyetleri istihdaf eder. Bir çok kimseler ilmî hakikatları tahrif ederler, vazifelerinde suiistimal ederler. Onları kendi arzularına göre uydurup çevirip aslından çıkarırlar bakırı yaldızlayıp altın diye satmağa çalışırlar; bu halleri israil ahbarında pek çok tesadüf edildiğine göre bu tekdiri ilâhiye maruz kalmışlardır.

HADİS

Buharü şerifin 31 inci hadisinin meali :

Ebu hureyre radıyallahü anhden :

Şöyle demiştir. Nebiyi muhterem sallalla hu aleyhi vesellem buyurduki, münafıkın alâmeti üçtür; söz söylerken yalan söyler, vaad ettiği vakit sözünde durmaz, kendisine bir şey emniyet edildiği zaman hiyanet eder.

Buharii şerifin 32 nci hadisinin meali :

Abdullah bin amr (bin as) radıyallahu anhudan :

Şöyle demiştir : Nebiyi mükerrem sallallahu aleyhi vesellem buyurduki, dört şey her kimde bulunursa bahis münafık olur. Her kimde bunların bir parçası bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde münafıklıktan bir haslet kalmış olur (Bunlarda) kendisine bir şey emniyet edildiği zaman hiyanet etmek söz söylerken yalan söylemek, ahd ettiğinde ahdini tutmamak, husumet (iddia ve murafaa) zamanında da haktan ayrılmaktır.

İZAHAT :

Münafık gizli din taşıyan kimse demektir. kendileri yahudi olduğu halde islâm dinine büyük darbeler vuran bu kimseler hakkında bu sütunlarda biraz malûmat vermiştik, peygamber efendimiz zamanı saadetlerindeki bütün münafıkları tanıdıkları halde onları ifşa buyurmamıştır, fakat bu hadisi şerifle bunların vasıflarını ve hasletlerini göstermekle beraber islâmlara onların bu vasıflarından korunmak için büyük bir düstur veriyor.

1 — Yalan söylemek, bu o kadar kötü bir şeydir ki insanların şeref ve haysiyetini kırar, insanın kıymetini hiçe indirir, bir insan yalan söylemeğe alıştırmı kendisini bu kötü şeyden alamaz, muamele gördüğü ve kendisile görüştüğü kimseler bir defa olsun yalanını tuttular mı? Artık ondan emin olamaz itimat edemezler kendilerile muameleleri var ise derhal keserler beni aldatacak diye sebepleri kendisinden çekinirler velhasıl yalanı vasfını aldımı artık o kendini insanlıktan çıkmış saysın.

2 — Va'ad ettiği vakit sözünde durmamak bu da yalan kadar kötüdür. Erkekliğe ve mertliğe yakışmaz bir defa vadini yerine getirmeyen başka kimseler de aldatabilir çünkü vadine sahip olmayan insanî bir seciyesi yok demektir, bir insan söz verdimi onu derhal yerine getirmelidir, bilhassa islâmiyette vadini yerine getirmek çok mühim bir esasdır dünyadaki bütün emniyet ve selâmet bundan doğar. Eğer bütün milletler ve milletlerin başlarındaki yüksek siyaset adamları muahedelerinde ve sözlerinde dursalar insaniyet âlemi asla harp görmez ve beşeriyet kandan kurtulur, dünyanın bütün felâketleri vaad ettikleri şeyleri yapmamaktan çıkar.

3 — Kendisine emniyet edilen emanete hiyanet yapmak buda en büyük bir cürümdür. Çünkü karşıki adam seni faziletli bir insan sayımış sana emniyet etmiş buna nasıl hiyanetlik yapar ve nasıl faziletini ve şerefini ayak altına alırsın. emanet çok mühimdir, son zamana kadar islâmiyette bu hususa büyük ehemmiyet verilmiş birinci harbi umumide vaki olan bir hadiseyi canlı misal olarak anlatmak mecburiyetindeyim : Hadise aynen vaki olmuştur.

Van vilâyetinin Erciş kazasında (Hüseyin paşa) namında bir aşiret reisi Halepte bir tüccara külliyetli altın emanet bırakıyor, Harbi umumi neticesinde Halep Türkiyeden ayrılıyor münasebet kesiliyor Hüseyin Paşa da vefat ediyor, çocukları perişan kalıyor tesadüf olarak bir mahdumu da Halebe gidiyor o perişan hâlile Halep çarşısını gezerken kiyafetine bakan bir tüccar kendisine çağırıyor nereli olduğunu sorunca (merhum Hüseyin paşa) nın oğlu olduğunu anlatıyor. Bu müslüman tüccar derhal kendisini izazı ikram ederek günlerce misafir yapıyor ve birgün kendisile konuşarak bütün ailesinin efradını tesbit ediyor şer'an vâris olanların hisselerini kendi kendidine hesap ederek çocuğa babasının kendisinde mevcut bir emaneti olduğunu ve emanetin miktarını söyleyerek bunun

(Devamı sayfa 16 da)

F I K I H

22 nci makale

Galiz olan sidikler ve kazuratlar :

Eti yenmeyen hayvanların pisliklerinde eşek ve yılanın sidik ve pislikleri de dahildir. Yarasanın tersi ile sidiği kendisinden korunmak imkânsızlığına mebni necisi gâliza, değildir.

Farenin sidiği, içine düştüğünü necis yapar çünkü kapların ağzını örtmek suretile korunmak mümkündür. Yiyecek ve giyecekte zarurete binden tersinin azı ma'fudur.

Kedinin sidiği dahi su kaplarının gayrısında ma'fu olduğuna dair fetva verilmiştir. Eti yenmeyen hayvanların salyasından at, eşek ve katırın salyaları ayrılır bu üç hayvanın salyaları necis değildir.

Tavuk, kaz ve ördeğin tersi galiz değildir necistir. Güvercin ve serçe gibi havada tersleyenlerin tersi temizdir.

HAFİF NECİSLER

1 — Atın sidiği ve tersi;
2 — Eti yenen ehli hayvanların sidiği,
3 — Eti yenen vahşi hayvanların »
4 — Atmaca ve çaylak gibi havada tersleyen ve fıskat eti yenmeyen kuşların tersleri;

***

Ester, eşek, deve, sığır, manda, koyun ve keçilerin tersleri imamı azama göre galiz necislerdendir, diğer iki imama göre de hafif necistir. Fetva imameyne göredir.

BUHARLAR :

Kenefden, ahırdan ve hamamdan çıkan buhardan damlayan, damlalar ma'fudur.

Necisten istiktar olunan (yani kaynatarak buharından çıkarılan) su necisdir. Meselâ necis olan sidik kaynatılarak toplanan suyu ve yahut domuz eti kaynatılarak; bunlardan alınan sular; veyahut şarap ve cibre kaynatılarak takattur eden ispirto ve rakı gibi şeyler de şaraptan farklı olmadığı için necistir. Namaza mânidir, şu halde üstüne bir dirhem kadar rakı dökülen kimsenin o yeri yıkamadan namazı fasittir.

NECASETİN HUKMU

Galiz olan necasetten bir dirhem kadar elbise, vücutta ve yahut namaz kılacağı yerde bulunursa ma'fudur, fazla ise namaza mânidir.

Hafif olan necasetten elbisenin dörtte biri kadar bir miktarda ise namaza mani değildir; daha fazla ise namaza manidir, temizlenmedikçe namaz kılınmaz. Galiz olan necasetin miktarı sulu değilse tartı ile bir dirhem dir mayi ise parmak diplerinden itibaren avuç içi kadardır.

Meselâ : Sarap, rakı, kan, veyahut sidik gibi sulu necislerin dokunduğu elbisede avuç içi kadar bir yer kaplamış ise onu yıkamadan namaz kılınabilir daha fazla bir miktarda ise yıkanmadan namsz caiz değildir.

MA'FUDUR DEMEK :

Şeriat sahibi bu miktardan noksan kısmı ile namazın fasid olmasını af etmiş demektir. Yoksa tamamen af etmiştir, yıkanması icap etmez demek değildir bilâkis namazın iadesi lâzım gelmezse bile böyle necisli elbise ile namaz kılmak mekruhtur fazlası kerahatı tahrimiye, azı, kerahatı tenzihiyedir.

ÇAMURLAR :

Sokak çamurları ister sert ve soğuk, ister sulu ve cıvık az çok necasetten hâli olmasa bile zarurete binaen ma'fudur, ancak pislik olduğu tamamen anlaşılırsa o vakit necis ahkâmına tabidir.

Gübreli çamurlarda ma'fudur.

Eti yenmeyen kuşun yumurtası eti gibi necistir. denildiği gibi tâhirdir diyenler de vardır. Et kokmak, yemek ekşimek ile necis olmayacağı için kokmuş et veya ekşimiş yemek yenmesi haram isede bir kuyuya dökülürse kuyuyu necis yapmaz çünkü bunların yalnız yenmesi caiz değildir, yoksa yemek bozulmak ve ekşimekle necis olmaz.

(Devamı sayfa 16 da)

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet

BESMELE — HAMD — SALÂT

ÖN SÖZ

Mübahasenin edeblerine dâir

MADDE 1 — İki kimse bir şey hakkında ihtilâf ettikleri vakit doğruyu meydana çıkarmak içinb aptıkları konuşmaya «bahs mübahase, münazara) derler. Türkçemizde yüzleşme dediğimiz şey bir münazaradır.

Münazara, mantıkın bir şubesidir. Bahse girişen kimseler bu ilmin gösterdiği yoldan giderlerse hakikate ulaşırlar.

MADDE 2 — Bahsolunan şeye «dava» derler.

Misal :

Allahü Zülcelâl vardır.

Allahu taalâya inanmayan biri (Allah yoktur) dese bundan bir doğuş olmuş olur.

Fende ve filozofide, hukukta, kaziye, prensip (müeyyid) hüküm dununa (mu'ta) etüd, teori (ve bedihi, evvelî, mütearife tasdik, kanun gibi bir çok adlarla söylenen sözler vardır ki doğru olsun yanlış olsun bunların hepsi birer davadan başka bir şey değildir : Arşimet kanunu, o iddiadır ve emperasyoneri, idam hükmü, insan söz söyleyen bir hayvandır kaziyesi. . . gibi

MADDE 3 — Her davada bir konu (mevzu) bir (mahmul) ve bir (hüküm) vardır.

Misal : Her şeyi bilmek Allahı Zülcelâl bilir.

Bu misalde Allahu Zülcelâl mevzu, her şeyi bilmek mahmul ve her şeyi bilmenin Allahü Zülcelâle mahsus olması da hükümdür.

Bir çok yerlere kullanılan kaml, isnad, atf gibi tâbirler de hüküm makamındadır.

MADDE 4 — Davanın hak olduğunu meydana çıkaracak vasıtaya «delil» derler.

Senet, huccet, bürhan, şahit, beyyine, tasdüme, sebep, illet, mucip gibi bir çok kelimeler dahi delil yerinde kullanılmaktadır.

MADDE 5 — Delilsiz davaya itibar olunmaz.

Misal : Fennin bize bildirdiği kuvvetlerden başka bir kuvvet olamaz.

Tenbih : Bir kimsenin delilini bilmediği bir davaya girişmesi, davasında haklı bile olsa, mahcubiyetini mucip olur; cahillik çok fenadır hiç delil olmıyan davalara (lâf) (kuru dava) (boş söz) derler.

MADDE 6 — Delil ikikaziyeden teşekkül eder : Birine küçük delil (sugra) öbürüne büyük delil (kübra) derler.

Misal: Bu bir hayvandır (dava) bunun göreni vardır (sugra) her göreni olan hayvandır (kübra)

Dördüncü maddede yazdığımız tâbirler kübradan ziyade sugra manasını ifade ederler. (Bir davacı davasını beyyine ile isbat etmelidir) ve (bu söz davaya hacet olamaz) gibi

MADDE 7 — Delillerden çıkan hükme (yani bilgi ve ilim) sonuç (netice) derler.

Altıncı maddedeki delillerden çıkarılan : O halde bu, bir hayvandır hükmü gibi.

Madde 8 — Sonuç (netice) davaya uygun düşerse dava sabit olur yani davanın doğru olduğu meydana çıkar

Misal : Şu gördüğün şey hayvandır (dava) bunun anası ve babası vardır (Sugra) her anası babası olan şey hayvandır. (kübra) O halde şu gördüğün şey de hayvandır (netice) davayı isbat etmek için böyle bir tertip yapmağa (kıyas) ve kıyas yolile hüküm çıkarmağa (istinbat) (istidlâ) (istinbah) gibi isimler verirler.

Doğru olan davaya (hak) ve hakikat) doğru olmayana (batıl) ve (fasid) derler.

MADDE 9 — Bahsedenkimseler her şeydan evvel delil ile kıyasta ittifak etmeli dirler.

(Hasım) Sugra veya kübrayı veyahut kıyası kabul etmezse (müddai) nin davaya girişmeden evvel bunu delil ile isbat etmesi lâzım gelir.

Münazaranın usulü şöyledir : Evvelâ biri bir şey söyler meselâ (İngiltere Avrupa kıtasındadır) der. Bu bir davadır Buna karşı başka biri (hayır İngiltere Avrupada değildir der bu da inkârdır böylelikle aralarında bir (bahis) bir (münazara) açılır.

(Devamı var)

TASAVVUF

نور حق ظاهر بود اندر ولی
آن خیالاتی که دام اولیاست

لیک بین باشی اگر اهل دلی
عکس مهر و ماه بیند آن سفیه

آن ولی حق چو پیدا شد ز دور
آن خیالی را که شه در خواب دید

از سر و پایش همی ریزد نور
در رخ مهمان همی آید پدید

TERCÜME :

73 — Allahın nuru velilerde zuhur eder. Sen ehli dilsin onun için daima nikbin ol.

74 — O Allahın sevgilisi uzaktan peyda olunca baştan aşağı nurlar saçtı.

75 — O hayaller ki evliyaların tuzağı dır onlar alelâde hayaller değildir, onlar cenabı hakkın kendi bahçesinde yarattığı ay yüzlülerin aksileridir.

76 — O hayaller ki şah, onları rüyada görmüştür, bunların hepsini misafirin yüzünde buldu.

İZAHAT :

Geçen beyitlerde şah, misafirin neşrettiği nurundan bahs etmişti. Bu beyitlerlede o nurun mahiyetini anlatıyor ve diyor ki:

Mürşidi kâmil olan evliyaların yüzlerinden nebean eden yani parlıyan nurlar kendi nurları değildir o allahın nurlarıdır ki velilerde zuhur ediyor, sen eğer kalbini Allahın zikrile temizlemiş ve ehlidil sırasına girmişsen kimseye hor bakma herkes hakkında hüsnüzanda bulun, çok pejmürde kimseler vardırki onlar Allahın sevgilileri ve dostlarıdır. O şekilde görünürler, senin hor tuttuğun kimse bunlardan birisi olabilir sen hüsnüzanla ve temiz kalbten bakarsan kalbin gözü açılır o zatın taşıdığı nuru ilâhiyi görürsün.

Mevlâna, bu nuru izah ettikten sonra yine hayalin tafsilâtına devam edip diyor ki:

Senin gördüğün hayal evliyaların tuzağıdır, tuzak kelimesi iki manada kullanılabilir.

1 — Bu hayal evliyaların tuzağıdır; yani eğer veli olan zat bu hayalleri hakikata çevirmezse hayaller onu felâkete sürükler, eğer bu hayalleri zikrullah ile hakikata çevirip (fenafillah) (bakabillah) mertebelerine vasıl olursa o vakit en büyük saadete nâil olur, demişler ki: amelsiz ilim, insanı ilhada hötürür, ilimsiz amel de insanı zındık yapar.

Şu halde ilim ile amel ayni seviyede yürümelidirki insan ilhad ve zındıklıktan kurtulabilsin, bir çok hayaller vardırki tuzaktır, evliyaları yoldan çıkarır. O hayalleri ancak ilim is'âh eder.

2 — Bu hayaller, evliyaların tuzağıdır. Yani evliyalar bu tuzağı kurar ve kendisine saadet nasip olan müslümanları bu tuzakla avlıyarak terbiye eder ve cenabı hakkın sevgili kulları arasına sokarak nefsinin ve şeytanın esaretinden kurtarır, bu manaya göre tuzağı evliyalar kullanır ve bununla halkı hidayete getirir.

Bu iki manadan ikincisi daha doğrudur: Çünkü mevlâna, bu hayalleri (Allahın bahçesinde yarattığı ay yüzlülerin aksidir) şeklinde tavsif ediyor.

Bundan sonra mevlâna, şaha gelen misafiri tetkik ederek rüyada köründüğü bütün hayallerin yüzünde görmesile rüyasının hak olduğunu anlıyor. Bundanda biz tasavvufi bir ders alıyoruz, her gördüğümüz kimseye körükörüne itaat edemeyiz, ancak Kur'anı azimüşşanın ve ehadisi şerifenin ve ilmi fıkhın gösterdiği bütün emirleri yapmış ve nehiylerinden kaçmış gerek imanında ve gerekse ibadetinde bid'at karıştırmadığına kanaat getirdikten sonra böyle olan kimselere tabi olabiliriz yoksa farzı terk yahut sünneti ihmal eden veyahut haram ve helâl ayırmayan kimseler değil veli hatta müslüman bile oldukları şüpheden halli değildir, bunun için bu gibilere imanımızı teslim edemeyiz ve kalbimizi onların kalpleri gibi şeytan oyuncağı yapmaktan sakınmak lâzımdır

Münakaşa İlmleri:

İctihad kapısı

Abdurrahim ZAPSU

İlim karşısında hak din olan islâm dininde reformun saçmalığı

(Geçen sayıdan devam)

Bu üç gizli zümrelerin her ne kadar eski teşkilâtları yok ise de silâhları eskisinden daha fazla bir azgınlıkla faaliyettedirler.

Yahudiler, hıristiyanlar, Meccusiler her fırsattan istifade ederek islâmiyeti hırpalamaktan vaz geçmiyorlar.

İkinci zümreleri :

Yahudilerin Masonluk ; Mecusilerin Alevilik ; Hıristiyanların misyonerlik teşkilâtı beşeriyete hizmet ve hürriyet efkâr perdesi altında bütün asri organlarile sir vermeden çalışmaktan bir an farig kalmıyorlar. Buna karşı islâmiyet hak ve hakikate dayandığı için hiç bir teşkilât yapmaksızın dentz arasındaki kaya gibi duruyor. Çarpan dalgaları yine sahilleri buluyor.

İslâmiyet düşmanlarını bu suretle gösterdikten sonra asıl sua'imize geliyoruz.

1 — İslâm dinine niçin bu kadar hücum ediyorlar ?

Hıristiyanlık islâmiyete hücum ediyor sebebi :

Hıristivanlık bu kanaatteder ki kâinatta Hıristiyanlığın vegâne rakibi müslümanlıktır. Çünki müslümanlık olmazsa Hıristiyanlık çarçabuk kâinatı sarar.

Hıristiyanlık düsturları bir taraftan halkı emin ve selâmete davet ederken beri tarafta her türlü sefahat ve lâkavıtlığı emreder ve buna göz yumar bir taraftan (sağ yanağına vurunca sol yanağını uzat) divor bir taraftan da bir anda milyonlarca insanları havaya uçuruyor.

Sözü özüne uymayan bu zümre karşısında hakikat timsali olan islâmiyeti görünce tabii serpilemiyor buna karşı rekabet hissediyor ve bütün mevcudiyetile onu ifnaya çalışıyor.

Yahudi ik ve buna bağlı olan masonluk da en büyük düşman islâmiyeti telâkki ediyor.

Mecusilik ile bunun gizli ajanı olan alevilik de safahatlerine mani olan islâmiyeti imha ederek hayvan sürüsü gibi biribirine katışmak hak ve hukuk tanımıyarak bir sefahet ve rezalet hayatını yaşatmak istiyor buna mani olan islâmiyeti temelinden yıkmağa çalışıyor. İşte gerek zahiri ve gerek batını islâm düşmanlarının islâmiyete olan hücumları bundan mütevellitlir.

Reforma ihtiyaç fikri :

İslâmiyet için (reform) mevzuubahs olabilirmi ? Her işte olduğu gibi bu işde de taklitçilik büyük rol oynamaktadır.

Taklitcilik her ne olursa olsun kendisini bir şeye uydurmak demektir. Gerek meşru olsun ve gerek gayri meşru olsun bir şahıs, bir zümre, bir millet veya bir din erbabı maddî kuvvete malik olunca onun dununda kalan zümreler ve kimseler ne kadar şerefli ve ne kadar namuslu ve haklı olursa olsunlar insanî refah arzusu ile onlara gıpte ederler. Bu gıpte hisleri kabara kabara onları taklit etmek yolına sürüklerler. Bunlar o kadar gaflete dalarlar ki : kendilerinin hâiz bulundukları bütün fazilet ve meziyetleri dahi o taklitçilik yüzünden kıymetsiz görerek onların en kötü huylarını büyük meziyet telâkki ederler.

Onların her yaptığını yapmak onların yollarını takibetmek sanki onları o maddî refaha ulaştırır zannederler Bu taklitçilik bunları refaha ulaştıracağı yerde bil'akis ellerindekini ve avuçlarındakini de bu uğurda sarfeder sefil ve perişan kalırlar.

Halbuki : refah yolu zannettikleri taklitçiliğe mukabil bünyevî izmihlâl sâikleri arayıp elindeki ufak servetini de israf etmiyerek bu sâikleri kaldırmağa çalışıp kuvvetli bir seciye ile bu noktadan çalışırlarsa daha ziyade muvaffak olurlar.

Bu umumi teşhisten sonra hâdiseyi bizim içtimaî bünyemize tatbik zaruretini hissediyorum.

Hiç şüphesiz ki : Hâli hazırdaki biz müslüman camiası ister istiklâline malik olsun ister

olmasın büyük bir sefalet ve perişanlık içinde yiz. Acaba bu perişanlığın sâiki nedir ?

İşte taklitçilik zihniyetile malûl mütefekkirler bunun sebebi (dini islâm) olduğunu açıkça beyan ediyorlar bundan kurtulmak için islâm akidelerinden islâmiyet umdelerinden tecerrüd etmemiz lâzımdır diyorlar .

Yukarda bahsi geçen islâm düşmanı zümrelerin arkadan körüklenen siyasetile bir asra yakın bir zamandan beridir açıktan açığa çalışıyorlar. Bunlarda iki noktai nazar vardır.

1 — Doğrudan doğruya islâm etikedini atmak asrı (yani Hıristiyan) kavimleri arasına girmek.

2 — İslâmiyet umdelerini bozarak islâmiyet eteketi üzerinde (gayri islâmi) bir cemiyet doğurmak.

Yirmi beş senelik tecrübe devresi bu iki noktanın gayri kabili icra birer hülya olduğunu meydana koydu. Bu tecrübeler tam menfi neticeler verdi, millet başına şapkayı koydu. fakat kafasını değiştiremedi ;

Millet camiyi terk etti. Fakat barlar meyhaneler doldu.

Kadınlar çarşafı attı, fakat dans salonlarile plâjlardaki çıgınlıklar en liberal milletleri gölgede bıraktı.

Millet harf inkilâbı yaptı : Okur yazar nisbeti yükseldi fakat buna mukabil ilim seviyesi ma'kûsen mütanasip sukuta uğradı eskiden bir ilk mektep mezunu hayata lâzım olan bir çok bilgilerle mücehhez iken maalesef bugün lise mezunu hayatın hiç bir safhasında muvaffak olamıyor. Avrupalılar gibi tek bir kadın almak mecburiyeti konuldu. Fakat bu yasağa boyun eğecek tek bir kimse görülemiyor Aile faciaları daha çoğaldı, zührevî hastalıklar alâbildiğine yürüdü.

Medenî nikâh tesis edildi. Bu müesseseden çıkanların az bir zamân sonra mahkemeye müracaat etmiyenlerin nisbeti adlî istatistiklere göre % 50 den az olmadığı inkâr edilemez müracaat etmiyenlerin de her akşam sofrasında bir didişme yapmadan kalkan karı ve koca parmakla gösterilecek dereceye geldi.

Ticaret kanunu değişti. Tüccarlarımız ihtikârda ve ná meşru kazançlar elde etmekte yarışa kalkıştılar.

Memurin kanunları değişti, memurlarımız rüşvet ve irtikabı bahşiş namı altında almasını normal telâkki ettiler çünki kendilerine açılan masraf kapılarına mukabil aldıkları mahdut maaşla geçinmek imkânı yok idi. Bu hal karşısında, murakıpler, müfettişler ve büyük âmirler de müsamahasızlık yapamıyorlar,

Bu delillerle biz bu kanaata varıyoruz. Terakkimize mâni olan islâmî iman, islâmı kanaat islâmı hukuk ve islâmı cemiyet prensipleri değildir. Bu sebepleri başka yerlerden aramak lâzımdır.

Biz siyasî bir gazete olmadığımız için bütün yazılarımız ilmî ve dinidir. Bu mütalâalarımız (rejime muhalif telâkki edilemez) Çünki biz burada yalnız ilmî düşünerek arz ettik. Bu tecrübenin canlı bir isbatını da İngiltere radyosundan Olimpiyatlar hakkında vuku bulan neşriyatından da anladık :

Olimpiyada iştirak eden Türk gençlerinden muhtelif gruplar vardı. Bunlardan «güreş grubu» Ramazan orucunu tutmuş Londradaki camilere devam etmiş bayram günü bayram tekbirleri alarak namaz kıldıktan halde güreşlere girerek dünya şampiyonluğunu kazanmıştır. Ve bizim bayrağımızı bütün âleme alkışlatmıştır. Bunların imanı, ibadeti ve islâm dinine olan irtibatları bizim şan ve şerefimizi dünyalara ulaştırmağa mâni olamamıştır.

Bu'akis aynı radyoda camiye gitmeyen ve dini hiçbir vazife ile alâkalanmıyarak kendilerini liberal telâkki eden futbol takımımız ise bu'akis stadyomda kavga çıkararak bizim şan ve şerefi millimize haylice nakise getirmişlerdir.

Spor en medenî bir sahadır bu sahada bile islâmiyetin terakkimize mani olmadığı bu'akis şan ve şerefinizi arttırdığı ve buna karşı vuku bulan lâkaydlik ise bize şüphe getirecek sahalar doğurduğu inkâr edilemez.

çok zaymetli bir abonemizden aldığımız âlimane tenkidi ihtiva eden ilmî makaleyi aynen aşağıya derecediyoruz (Ekli Sünnet)

Bir tefsir münasebetile

„Kehf" suresinin 46 ıncı (elmâü â y e t i ke l m e s i (Sebilürreşadın) 16 ncı nüshasında şöyle tercüme edilmiştir. (Malü ve menal, evlâtü uyal, bu dünya dirili ğinin süsüdür Fakat paydar olan yararlı iş ler rabbiniz nezdinde sevapça daha bereketli ümidçe daha verimlidir).

Başlangıcı (seci) itibarile çok güzel görü nen bu terceümeyi ben hatalı g bi bu'uyorum. Çünkü:

1 — (Maksuda erişmek, nâil olmak) manasına gelen (ey) in ki d'ğ dünçü babdandır — zaman, mekan isimleri veya zamanlı masdarı olması icabeden (menal) kelimesinin burada ne yeri ve lüzumu vardır, ne de ayetde karşılığı Mal, maldır Eğer tefsir kitaplarında bilfarz (ma) lafzı ayrıca (menal) ile de tefsir edilmiş olsaydı yine onu metinde değil, metin haricinde bir parentez ile göstermek lâzımdı. Halbuki tefsirlerde böyle bir mâna da yoktur ve olamaz

2 — (El benun oğul) demek olan (ibn) nin cemidir. (oğullar) manasınadır. Terceümedeki (evlât) ise hem erkek, hem kız çocuklarına şamildir Binaenaleyh o afzı edilen bu suretle terceüme kanaatımca rey iile yanlış tefsirden başka bir şey değildir.

3 — (Âval) - ki arapçada doğ uşu (iyal) dir - bir adamın beslediği, nafakasını temin ettiği kimse, ev halkı manasındadır ki bunda evlad karı koca ve hatta hizmetçilerde dahildir. Bakınız ayetin manası bir seci hatırı için ne hale getirilmiştir.

4 — (El hayat) lafzı kerimi (Dirilik diye tercüme edilmiştir. Garp lehçemizde daha ziyade (uyuşmak, hoş geçinmek manasına gelen bu (tirilik)lerin (dirilik) ten sehve uğra tıldığını tahmin ediyorum.

5 — Dilimizde (lâkin amma) ve benzerleri gibi (istidrak) edatı olarak kullanılan (fakat kelimesini âyeti kerimede mukabilini görmüyorum. Vel bakıyattaki (Ve) belki haliyyedir Fakat onun karşılığı da (fakat) değildir.

6 — Ayeti kerimede iki defa zikredilen hayr kelimelerinden birincisi daha bereketli ikincisi de daha verimli diye tercüme olunmuştur. Bence hatalıdır. Çünkü ayette ne bereketlinin ne verimli nin sarih birer mukabili yoktur. Burada maksud (hayri mutlak) dır ki bunu başka bir suretle bağ amak değil olmasa gerektir.

7 — Terceümede özdilimiz bakımından da bazı boş mahlûkler göze çarpıyor ve dile takılıyor O (yararlı) nedir? (Lİ LI LU, LÜ) edatları ancak isimlere, iltizamı fiillerin müfret gaibine, bazan da vasfiyyet edatı olarak Mak'ı yahut Mek'i atılmış mastarlara eklenir. Heybetli, malûmatlı. İstanbullu — ünlü geleli, okuyalı - döşeli, kapalı gibi (1)

"Yarar işler„ terkibindeki "yarar„ "yaramak„ mastarından muzari olmakla beraber burada "işler„e sıfat vaki olmuştur. Buna bir de "Lı„ eklemek caiz değildir sanırım.

Gerçi "Türk dil kurumu„ "Yararlı„ kelimesini "faideli„ ve karşılık yapmıştır. Fakat bu kaideye aykırı görünüyor.

8 — Eğer bay müfessir bu kurumun kabulüne ittiba ve essalihat'ı faideli diye tercüme etmek istiyorsa bunda da hataya düşüyor demektir. Çünkü "kamusu arabi„ ye göre salah faide veya moda tabirile fayda değil, fasid ve tebah olmayıp iyi olmak manasındadır Öyle işler ve haller vardır ki insanlar nazarında faideli görüldüğü halde ALLAH indinde makbul görülmüyebilir. Binaenaleyh ne yarar, yararlı ne de faideli kelimeleri ve benzerleri essalihatın karşılığı olamazlar.

Bu âyeti celilenin mealini bir de rahmetli âlim Elmalılı Muhammed Hamdi efendinin diyanet işleri başkanlığı adına yazdığı kıymetli tefsirinden okuyalım: O mal ve oğullar dünya hayatının zinetidir. Bâki kalacak salih (ameller) ise rabbinin indinde sevapça da hayırlı

(1) «Mak — mek» den evvel «la — le» bulunursa anlır: (Saklamaktan) saklı, (gizlemekten gizli) gibi.

(Devamı sayfa 16 da)

Dahilî haberler

ACÂİP BİR FIKRA

Cumhuriyet gazetesinin 28 Ekim 948 nus hâsında «Yunus Nadinin mükâfatı ve Atatürke ait Hatıra» serlevhasile yazıları neşriyatının 86 ncı hatırasının son fıkrasını arayıp bulduğumuz için aynen neşrediyoruz:

«Hitabede bulunan arkadaşlardan biri sözlerine Atatürkten bahsetmeye başladı. İhtimal ki heyecandan olacak:

— Atatürke, sen bir Allahsın diye haykırdı. Sükûnetle sözleri dinleyen Atatürkün yüzü hiddetle gerildi. Hemen ayağa kalkarak bu arkadaşı asabiyetle süzdü ve topluluğa dönerek:

« — Arkadaşlar, Allah mefhumu insan beyninin çok güç kavrıyabileceği melofizik bir merhaledir » dedi.

Bu onun ne kadar realist görüşlü ve kibir, azametten uzak olduğunu gösteriyordu »

Bu fıkra sahibinden soruyoruz Bu hatıranın şu gencin fıkrasını ve cezbile efkârı umumiyeye arzediyorsunuz ? Gayeniz uluhiyet mefhumunu küçültmek midir ? Yoksa, Atanın etrafında toplananlardan ortaya uluhiyet atfedecek kadar tabasbus ve rivakârlığı ilerteten akıl ve şuurdan ayrılmış olmaklarında bulunduğunu anlatmak mıdır ? Yoksa Atayı bu gibi safsatalara meydan verecek derecede kendisinden geçmiş, bir şahsiyet olduğunu ilân etmek midir ? Yoksa Atayı Allahı inkâr eder ve uluhiyet mefhumunu, sadece metofizik bir mesele olduğuna inanan bir şahsiyet göstermek midir ?

Bu acı ittiham karşısında Atanın o dalkavuğa sadece bir hiddet nazarı atfetmekle onun fikrini tasdik etmiş zannediyoruz. Bu fıkra ile siz Atayı methmi ediyorsunuz yoksa ona hürmetsizlik mi ediyorsunuz. Bunu bir türlü anlıyamadık.

Bu gibi zırvaları Atatürke atfetmiyoruz Kaş yapayım derken göz çıkarmayınız.

BİR MEYHANECİNİN TEBERRUU

28 - 10 - 948 Tarihli Cumhuriyet gazetesinde: Kendisine mühim bir miras isabet eden işli Hürriyet abidesi yolundaki gazinocu (meyhaneci) İspiro bu paranın bir kısmını Şişli camiine teberru edecektir. *Ehlî Sünnet*

Bunu okuyuncaa hayret ettik ve kendi kendimize şu sualleri sorduk :

1 — Cami inşa heyeti bu teberruu kabul edecek mi ? Müslümanlar o derece düştüler miki ? bir hıristiyan meyhaneciden teberruh kabul edebilsin !..

2 — Ecdadımızın bıraktığı bunca evkaf ile Şişlide bir cami inşa edilemez mi ? Bu teşkilât bu kadar fakir midir ?

3 — Biz zan ediyoruz ki, Müteşebbis heyet idaresinde yalnız başına iki cami inşâ edebilecek derecede yüksek servet sahipleri vardır. Bütün tarihleri açınız İstanbulda mevcut binlerce camiin hangisi iane ile yapılmıştır. Selâtin camilerini padişahlar yapmıştır. Diğer camilerin her birisi bir müslümanın ismini taşıyorki, bu müslüman camii yapmakla beraber onu yaşatacak akaretleri de kendi servetile yaptırmıştır. İaneye baş vurmamıştır.

4 — Müteşebbis heyeti iane ile cami yapmağa kim mecbur etmiştir ?

5 — Cami namaz için ise sade ve geniş bir saha halinde temiz bir şey yapmak mümkündü Bu da nihayet bir kaç bin lira ile yapılabilirdi. Nitekim dinimizde makbul olan da budur. Hatta süssüz ve halısız olsa daha makbulüdür. Sadece ibadet ihtiyacını def'e hizmet içindir.

6 — Camiin kıymetli mermerlerden; büyük san'âtkârların aylarca üzerinde çalışarak vücude getireceği kıymetli levhalardan ve büyük israflardan teşekkül etmesi eğer müteşebbislerin kendi isimlerini yaşatmak gayesine matuf ise buna dinimizde (riya) derler. Makbul değildir. Eğer bir sanat eseri vücude getirmek ise İstanbulda o kadar sanat eserleri vardır ki, biz onları muhafazadan aciziz.

Ne saklayalım; İslâm dini aşikârdır. Biz bu faaliyeti kusurlu görüyoruz. Müslümanların abı uyunu dökmeyiniz yarın namaza karşı iane ve dilencilikle mübah yapmayınız. Eğer servet hamca bir müslüman varsa çıksın yapsın yoksa Evkaftan alınız yaptırınız. Olmadığı takdirde vaz geçiniz olduğu gibi bırakınız Evkaf ikmale mecburdur. Camiler bomboş ve çoktur, cami yerine camileri dolduracak insanlar yetiştirmeğe çalışalım.

Okuyucularımızla

(Ehli sünnet) üçüncü cildine başlarken

Allahın yardımile sizin gösterdiğiniz rağbet ve teveccüh karşısında dergimiz üçüncü senesini idrak ediyor. 947 senesinin altı aylık devresinde ilk mektep çağında bulunan yavruların din ihtiyacını tatmin ederek birinci cildini ciltlettirip (450) kuruş mukabinde satışa çıkardık. Çocuklarına ciddi bir din terbiyesi vermek isteyen bir müslüman mutlaka bundan bir cilt alarak evinde bulundurmalıdır.

948 senesi başından itibaren orta ilse ve **yüksek tahsil görenlerin dinî ihtiyacını karşılayan ikinci cildi de 949** senesinin birinci gününden itibaren ikmal ederek cilde veriyoruz. **Bunun da ciltlisi (750) kuruştan satılığa çıkarılacaktır.**

1 — Bu cildde Kuranıazimüşşanın başından başlıyarak (Elbakara) suresinin birinci cüz'üne kadar bu günkü seviyeye uygun bir **şekilde tefsiri şerifi bulacaksınız.**

2 — Fahri âlem efendimizin evsafı muba rekesini anlatan imamı Busayri hazretlerinin kasidei bürdesinin tercüme ve izahını bulacaksınız.

3 — Buharii şerifin başından itibaren Hadisi şeriflerin hem meallerini ve hem de izahlarını bulacaksınız.

4 — İslâmiyetin ana ilmi olan fıkıh ilminin başlangıcından itibaren bütün taharet ahkâmı bulacaksınız.

5 — İslâmiyetin iman meselelerini bütün münakaşalariyle görerek vicdanlı bir iman sahibi olmak için lazım olan bütün hakikatları bulacaksınız.

6. tasavvuf ilminden mevlâna celâlettini Rumi Hz. rinin (mesnevii şerifini) hem metin hem tercüme ve izahlarını bulacaksınız. Ana ilimlerden başka günün islâm dinini alâkalandıran pek mühim yazılarını bulacaksınız. Bilhassa (Dört Kafa Tası) namında kaleme alınan içtimaî bütün hastalıkları ve imanı zedeleyen harici tesirleri canlı bir şekilde gösteren roman bularak islâmiyetin ulviyetini vicdanî bir imanla kucaklıyacaksınız.

Bu dergimiz bir gazete ve mecmuadan faz la seyyar bir dershane mahiyetindedir. Bundan birer nusha alıp kütüphanelerine koymak her müslüman için ve her mütefekkir için bir vazifedir.

Pek mahdut olan bu nushalardan birer tane edinmek için (İstanbul posta kutusu 839) adresine 7,5 lira bedelinin ayni adrese yatırılması rica olunur. 15 günde bir neşrolunan dergimizin senelik abonesi 6 liradır.

MUHTEREM OKUYUCULARIMIZA

1 - 1 - 949 tarihinden itibaren ikinci cildimizi ikmal ederek üçüncü cildimize başlıyacağız. bu vesile ile aziz okuyucularımıza müracaatı vicdan borcu biliyoruz.

Gayemiz kendimizi reklâm değildir ve her türlü şarlatanlıktan âzade olarak sırf vazife kaygusile aziz okuyucularımıza müracaat ediyoruz sizden şunların cevaplandırılmasını rica ediyoruz.

1 — Dergimizin gerek leh ve gerek aleyhdeki düşüncelerinin çok samimi bir şekilde açık olarak bildiriniz bizim bu neşriyatımızın islâm yavruları üzerindeki tesirleri lütfen bize bildiriniz.

2 — Bizim dergimizde takip edilen derslerin gerek mevzularını ve gerekse yazı şekillerini nasıl buluyorsunuz? Bunlara ilâve edilmesi lâzım gelen mevzular var mıdır?

3 — Biz gelecek ciltten itibaren takip etmek istediğimiz mevzuları sıralıyoruz bu hususta yüksek tenkitlerinizi bekliyoruz

A — Kasidei Bürde
B — Tefsir
C — Hadis
Ç — Fıkıh
D — Kelam
E — Tasavvuf

İlâve edilecek dersler :

1 — Birinci nüshadan itibaren islâm tarihini takip edeceğiz.
2 — Ahlâkı islâmiye
3 — Arapça lisan takip edeceğiz.
4 — Farsça gramer göstereceğiz.

Şu hale göre üçüncü cilt kısmen ikinci cildi takıp edecek ayrıca islâm tarihi ile ahlâk dusturlarını (Arabi ve Farisi) lisanlarında öğretmeğe çalışacağız.

Bu nüshamızı alan karilerimiz lütfen noktai nazarlarını bize hemen bildirsinlerki bizde üçüncü cilt hakkındaki p r o j e l e r i m i z i ona göre vaktinden evvel ihzar etmiş bulunalım İslâmiyette müşavere esastır, bizim de bu meşveretimize samimi kalpden cevap verenlere şimdiden teşekkürlerimizi takdim ile kesbi şeref eyleriz. *Ehli Sünnet*

Biraz Neşe :

ALEV

Mecusilerin tapındığı ateşin alevi onlar için çok mukaddestir.

Esasen Mecusi bulunan batıniyeciler de kendilerine bunun için (Alevî) derler. Ve bu suretle bir okla iki kuş vurmak istiyorlar.

1 — Ana dinlerinin emrini muhafaza etmek.

2 — Hazreti Ali efendimize fazla muhabbeti olan bizim gibi safdil müslümanları aldatarak ibahaye ve mecusiliğe gütürmek.

Bu zümre hakikî Mecusilerden daha fazla Mecusiliğe hizmet ederler. Çünkî Mecusiler açıktan açığa dini mübine düşmanlıklarını gizlemedikleri için müslümanlara sokulamazlar. Fakat bunlar gizli din taşıyarak faaliyete geçerler.

Bir gün topal bir köpek (ateşgede) denilen Mecusî ibadethanesine her nasılsa girer biçare köpek ateşgedeyi gezerken bir köşeye konmuş yeşil boya tenekesine kuyruğu takılır, üzerine devrilir kuyruğu boyanır. Biraz sonra kimse görmeden alevin bulunduğu yere doğru yaklaşır. Topal köpek sıcağa dayanamîyarak geri dönmek ister dönerken kuyruğunu aleve kaptırır. Yağlı boyalı kuyruğu derhal tutuşur ve koşmağa başlar. Bunu gören alevî kulları, Mecusiler, arkasına düşer biçareyi kurtarırlar fakat o tarihten itibaren (topal köpek) Mecusiler için alev sembolü olmuştur. Ve ona çok hürmet ederler,

Latifeci

BİR NAZİRE

Vefâ çekildi zeminden semâ semâ diyerek,
Ufukta inledi mâtem vefâ vefâ diyerek.
Hayât düşünme, düşüm hayâta bâr oldu,
Üşüşdüşüneme her derd ibtilâ diyerek.
Duyuldu ayni tecellüm cihânı samitden
Visâle bir az ararken hudâ hudâ diyerek.
Eser nesîmi cesîmi yabancı illerde,
Verir belâları uşşâka âşinâ diyerek,
Melâl geldi heyâle enîn ü âhımdan,
Enin ü âhımı yok dinleyen cefâ diyerek.
İtâatim mi benim affedilmeyen günahım?
Belâye düştü başım ey hudâ «belâ» (*) diyerek.
Cununi aşka nedir çare, ey tabîb, dedim.
Cevap verdi : Gönülden rızâ rızâ diyerek.
Kapandı secdeye dilhaste Basri, şimdi eder
Dem rızada tesellî şifâ şifa diyerek.

Balıkesir : ***H. Basri ÇANTAY***

(*) «Kalu belâ» daki «belâ»

KIT'A (*)

Tam otuz yıl bezledip cân ü tenî,
Zârü zâr ettim hıtâbi âheni.
Mâverâdan bekliyorken bir haber,
Ref olundu perde : Gördüm ben beni,

Balıkesir : ***H. Basri Çantay***

(*) Beyazıdi Bastâni hazretlerinin bir sözünün nazmen tercümesidir.

Haddini bilmeyen bir şöhret düşgünü

Bundan bir hafta evvel Posta kutumuza bir risale konmuş ve bu risalenin kabına da pek bayağı bir lisanla eski harfle yazılmış bir kaç satır vardı biz bu kıymetsiz yazıya sükût-la cevap verdik bu defa da ayni risâle gazetemiznamına ayrı olarak gönderildiğine şahit olduk. Bunu görünce hatırımıza şu fıkra geldi. Gayet aptal bir köylü var imiş her gün karısından dayak yermiş sebebi ise karısı:

Aptal herif, herkesin namı şöhreti çıkıyor kimisi bağındaki mesaisinden, kimisi cesaretinden, kimisi ticaretteki maharetindsn, kimisinin okumasından, kimişinin zekâsından bahs ediyorlar senden hiç bahs eden olmuyor.

Günün birinde bu aptal adam şöhret kazansın diye köyün çeşmesine gidiyor ve çeşmenin üstüne oturarak kirletiyor. Gelen giden bu pisliğinden şikâyet ederek o gün herkesin ağzından düşmüyor bu suretle şöhret alınca karısına gidiyor.

Haniya benden bahs etmiyorlar diye şikâyet ediyordun bugün herkes benden bahs e diyor ben meşhur adam oldum.

Bu risâle sahibi de tıpkı buna benzer bir şöhret düşkünü olmuştur. Kendisinden bahs edilmeyince içindeki kurtlar harekete gelir derhal meşru veya gayri meşru bir yazı yazarak kendisini teşhir eder herkeside kendisinden bahs ettirmeğe mecbur eder biz de bu mecburiyetle şu yazıları yazdık.

Risalenin mahiyeti: Ehadisi şerifeyi yanlış mana ederek ruhu peygamberiyi rencide etmek islâm esaslarına tecavüz etmek ve cahilâne mugalatalar yapmaktan ibarettir bu suretle yoldan çıkardığı safdil kimselere fazilet satmak onların nazarında kendisini büyük göstermek bu vesile ile ce hediye nam altında bu biçareleri soymakta devam etmek.

Bizim cevabımız:

Ey şöhret düşkünü adam: Sana yazıktır. Eğer sen müslüman isen Allahı, peygamberi kur'anı ve hadisleri tanıyorsan bu memlekette bu hususta salâhiyet sahibi diyanet işleri riyaset makamile müftülük makamı vardır. Bunların emirlerine, tefsirlerine, anlayışlarına fetvalarına boyun eğerek hörmet etmek sana farzdır. Buna kanaat etmiyorsan Dünyadaki islâm ilimleri merkezi olan camiülezher dar-ülulumuna müracaat et kendine bir fetva al.

Biz bir müslüman dergisi sahibi sıfatile size ancak bunları tavsiye edebiliriz. Hiç şüphesizki senin bu şüphelerine karşı ne Fener patriğini ne de Hasköy başhamamlığını tavsiye edecek değiliz. (Sen hem kel hem fodulsun) ne kendin anlıyor nede anlayan salâhiyet sahibi makamları dinlersin.

Aukeşi nedamet ve nedamed ki nedamet.

Der cehli murekkep ebedüddehr bimaned.

O kimseki bilmez ve bilmddiğinide anlamaz o mürekkep cehilde ebedi kalır.

Ayıptır, yazıktır dilini kes, istiğfar et yaşın çok ilerledi son demlerini yaşıyorsun Eshabı resulullaha tecavüz etme kin ve garez ateşinden kendini koru korkarızki bu kin maazallah senin dinini götürür dünya ve ahrette hüsrana düşersin sana acırız hem kendini dalaletten kurtar hemde başkalarına sebep olma Allahtan kork, peygamberden utan çünkü mukaddesatla oyun olmaz. E. Ş.

Dizildiği ve Basıldığı yer
AYDINLIK BASIMEVİ — İstanbul

İst. P. K. 839 Ehli Sünnet

HADİS
(Sayfa 5 den devam)

vârislere isabet eden miktarını göstererek vârislere isabet (işte babanızın emanetini sana teslim ediyorum sende kendi hisseni aldıktan sonra kalan hisseleride sahiplerine ver diye hakiki vazifesini yapıyor.

Fahri kâinat efendimizin bu hadisi şerifinde gösterilen emanete karşı islâmların derecei sadakati için bu misâl çok beliğdir.

32 nci hadiste de 31 inci hadiste gösterilen münafıkların üç alâmetlerine birde husumet zamanında haktana yrılmak seciyesizliğini ilâve bunun manası şudur. İki kimse arasında bir husumet var iken hasma karşı haksızlık yapmak bunu bir misalle izah edelim:

Ahmet ile Hasan arasında herhangi bir meselede husumet var iken bunlardan herhangisi diğerinin bir hakkı için şahit gösterilirse husumet vardır diye aleyhinde yalan şahadet etmek ve yahut hasmın her hangi bir meziyetini inkâr etmek ve yahut aramızda husumet vardır diya hakkı inkâr etmek borcunu vermemek bu da munafıklığın alâmetlerindendir.

Bu iki hadisi şeriflerin meâlinden şu anlaşılıyor:

1 — Yalan söylemek 2 — Vadini yerine getirmemek, 3 — Kendisine emanet ve herhangi bir şeyde hıyanet, 4 — Husumet dolayısile hasmına haksızlık yapmak munafıkların alâmetlerindendir. Bu dört alâmet bulunursa bu seciyesizliklerden hangisi var ise o nisbette kendisinde munafıklık vardır.

Şu halde munafıklar nisbide olabilir öyle ise bir insan munafıklıktan tamamen kurtulmak için bu dört sıfattan hiç birisi kendisinde bulunmamalıdır.

KASİDEİ BÜRDE
(S. 8 den devam)

lanmak ve ne de isyanla ümidini kesmek yoktur.

İmam, bu beyit ile islâmiyetin emrettiği bütün itaat ve ibadette büyük bir varlık göstermediğini de itiraf ederek diyor ki: Ben nasıl istikamet iddiasında bulunacağım ki ben farzlardan başka nafile namazlar ve nafile oruçlarile doğdum ben nasıl huzura nâbide kendimi yüksek bir islâm gösterebilirim, ve başkasına nasihat etmek hakkını kazanırım.

A GERAMİ

(BİR TEFSİR MÜNASEBETİLE)
(Sayfa 11 den devam)

dır, emelce de hayırlıdır.

Aradaki bu büyük farkı muhterem müfessirin dikkat gözüne arzeder, görüşmelerimde hata ediyorsam lütfen tenvir ve tashih buyurmalarını rica eylerim.

Naci Erdönmez

FIKIH
(Sayfa 6 dan devam)

«TÜRKÇE ABDEST DUALARI»

Başlarken: Euzu besmeleden sonra:

1 — Beni islâm yarattın, iman nasib ettin; huzuruna girmek için temizlik gösterdin bu nimetlerinden ötürü sana hamd ve şükür ederim.

2 — Ağzını yıkarken:

İki cihanda yüzumü ak, pâk eyle yarabbi.

3 — Burnunu yıkarken:

Cennet kokularını duymak nasib eyle yarabbi.

4 — Yüzünü yıkarken:

İki cihanda yüzümü ak, pâk eyle yarabbi;

5 — Sağ elini yıkarken:

Defteri âmâlimi sağ elimden almak nasip eyle yarabbi.

6 — Sol elini yıkarken:

Defteri âmâlimi sol elimden almak nasib eyle yarabbi.

7 — Başını mesh ederken:

Başımı arşının gölgesinde bulundur yarabbi

8 — Kulaklarını mesh ederken:

Cennette kur'an dinlemek nasib eyle yarabbi.

9 — Boynunu mesh ederken:

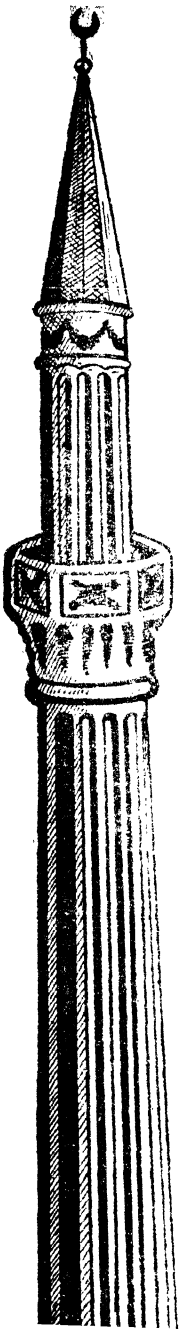
Zebanilerin zincirlerinden boynumu muhafaza eyle yarabbi.

10 — Ayaklarını yıkarken:

Sırat körpüsünden hızlı geçmek nasib eyle yarabbi.

11 — Abdesti bitirirken:

Beni, tövbesi kabul edilenlerden, sahih ve temiz kullarından eyle yarabbi!.... (kelimei şahadet) okunur.

EHLİ SÜNNET

İçindekiler:

DİNÎ İLİMLER:

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Halit Tanık*
Tasavvuf	*Tabib Zade*

MÜNÂKAŞA İLİMLERİ

Ahmet Emin Yalmna cevap	*A. Zapsu*
Okuyucularımızdan B. Hasan Özete Cevap	*Ehli Sünnet*
Eshabı Peygambere dil uzatan Şiilere C.	*Abdulhalim Akkul*
İbret veren bir mahkumiyet	*Vatan sever*
Şiir	*M. Sait Çekmegil*
İç Haberler	*Ehli Sünnet*
Dış Haberler	» »
Biraz da Mizah	*Lâtifeci*

SAYI 49-23

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Dini İlmi ve İçtimai MECMUA

Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLÍ SÜNNET

Sene : 2 | 1 ARALIK 1948 | Onbeş günde bir neşrolunur | Cilt : 2 Sayı 49 — 23

23 üncü makale :

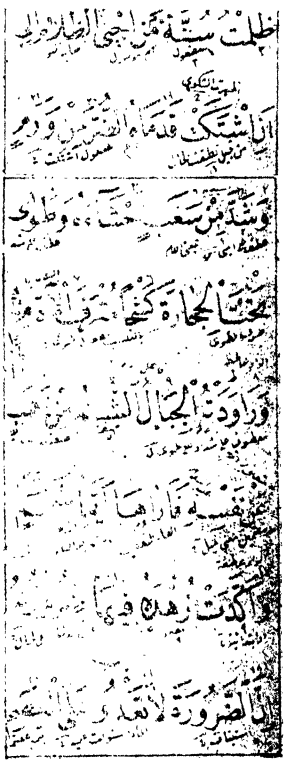
Tercümesi:

29 — Öyle bir zatın sünnetini terkettimki o karanlık gecelerini ibadetle ihya ederek sabahlara kadar ayakları üzerinde durup ayakları şişten şikâyet ettiği halde o hâlikinin ibadetinden kendisini alamıyordu.

30 — O açlıktan karnına taş bağlıyarak böğrü ile derisi [zühd] nimetiyle nimet alıyorlardı.

31 — Halbuki yüksek dağlar onun ayağına gelerek ya resûlallah emret ben altın olayım diyorlardı ve kendisi istiğna göstererek bu teklifleri reddederlerdi.

32 — Dünya ihtiyaçları onun zühd ve tekvasını kuvvetlendirirdi Çünkü zaruret hiçbir vakit enbiya ismetini istisna edemez.

İzahat:

Kasidei bürde'nin üçüncü faslı buradan başlıyor. Bu fasıl Resûllahın methine tahsis edilmiştir ki ilk beytinde kendi nefsine hitap ederek «niçin Resûlullah Efendimiz'in sünnetlerini terkediyorsun» diye nefsini muvahaza ediyor. Demek istiyor ki. Senin sünnetini terkettiğin zatı biliyor musun o ne kadar büyük bir zattır o. o kadar büyük bir zattır ki bütün kâinat onun hatırı için halk edilmiş ve Cenabı Hakkın en sevgilisi ve bütün varlıklar onun yüzü suyu hürmetine yaradılmış ve mahlûkatın hulâsası ve kâinatın iftiharı olduğu halde bu zat sabahlara kadar Allaha ibadet eder uyumaz ağlar, sızlar, ayakları şişer farkına varmaz, hâli kine karşı bu kadar ibadetle meşgul olan bu zatın ümmeti olduğu halde neden onun sünnetini terkediyorsun: (Taha) sûresinin tefsirinde Cenabı Hak Peygamber aleyhissalâtı vesselâm Efendimizin fazla ibadet ettiğini ve ibadetten ayakları şiştiğini önlemek üzere (biz seni nefsine zahmet vermek için göndermedik) mealindeki âyeti kerimeye işaret ediyor.

Bundan tasavvufî bir ders dahi anlatıyor ki :

Ey insanlar! Cenabı Hakka ibadet ederken bir menfaat için değil Cenabı Hakka lâyık olduğu için ibadet ediniz yâni (beni Cennete götürsün veyahut Cehennemden kurtarsın) gayesinden evvel, o Allahtır bütün kâinatı halk etmiştir. ibadete müstahaktır, ancak ona ibadet edilir diyerek bütün mevcudiyetinle ona lâyık bir ibadet yapmağa koş bir takım rafizilerin delikleri gibi «öyle bir zaman gelir ki kul ibadetten kurtulur» İslâm dininde böyle bir şey yoktur. Bunlar halkı dinden çıkarmak için batinilerin ve din düşmanlarının kurdukları tuzaklarıdır. Hazreti Peygamberin bu kadar ibadet ettiğine bakılırsa

(Devamı 16 da)

TEFSİR

23 üncü makale:

Elbekare sûresinin (39, 40)ıncı ayetlerinin meali şerifi :

39 — Hem namazı dürüst kılın ve hem de zekâtı verin. rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.

40 — İnsanlara iyilik emreder de kendi nefsinizi unuturmusunuz? Halbuki kitap okuyo sunuz, artık akıl etmez misiniz?

Tefsir :

Daha evvelki ayeti kerimelerle Beni İsrailleri ahidlerinde durmaları için hakkı ketmetmiyerek Risaleti Muhammediyeyi (aleyhisselâtü vesselâm) kabul etmeğe ve Kur'ana tâbi olmağa davet buyuruyor. Bunu teyiden bu ayeti kerime ilede (dürüst namaz kılmak ve zekât vermekle) bu ahidlerinin filen icrasını emrediyor Namazı kasdederken rükû edenlerle rükûa varınız buyuruyor ki : Namazı rükûla ifade ediyor bunda şu hikmetler vardır :

1 — Hazreti Musa, Hazreti İsa zamanında farzolan namazlarda rükû yok idi onlar yalnız ayakta durarak secdeye varırlardı. Halbuki islâm dinindeki namaz rükûla farzedilmiştir burada namazın rükûla ifadesi bu hikmete işarettir.

2 — İslâmiyette cemaatın esas olduğunu ve bütün müslümanların bir saf olarak beraberce rükûa varması itibarile (rükûa girenlerle rükû ediniz) cemaatla namaz kılınız, islâm camiasına dahil olunuz hikmetine işarettir.

3 — Ayakta iken doğrudan doğruya secdeye varmak vücudu beşerde bir itidalsizlik ifade eder. Halbuki rükûa vardıktan sonra secdeye varmak bir itidal ifade eder Aynı zamanda ihtiramla durarak Allahın halkettiği vücudunu Allah için eğmek ondan sonra vücudunun en şerefli âzası olan başını secdeye koymak daha mütekâmil bir ubudiyet ifade ettiği hikmetine işarettir.

Bu ayeti kerimede işaret buyurulan namaz ikamesile zekât vermesi ve cemaatın devamı insanları cidden hakkı ketmetmekten ve hakkı batıl ile karıştırmaktan meneder. Bu emirler her ne kadar Beni İsraillere ise hükmü umumidir bunda şöyle bir işarette vardır.

İslâm şeriatinde bunlar vardır. Siz de bunlara iman ve itaat ediniz. İslâmlar nasıl iman ve itaat ediyorsa siz de ahdinizi ifa etmek için onlara katılınız ve ahdinizi kırmamış olursunuz Çünkü daha evvel gelen bütün peygamler böyle bir ahirzaman peygamberinin geleceğini ve ona itaat ve iman lâzım olduğu size ihbar edilmişti, bundan sonra da hakkı batıla karıştırmamakla beraber başkalara hakkı tebliğ etmekle beraber kendi nefsinizide unutmayınız.

Rivayet olunduğuna göre :

Medinede bulunan yahudi bilgiçlerinden bir kısmına gizlice gelen yahudiler hazreti Fahriâlem hakkında ne diyorsunuz ? diye sorunca onlardan bir kısmı «evet haktır doğrudur» diyorlar ve ittiba etmesini emrederlermiş fakat kendileri ittba etmiyorlardı. Çünkü halktan gelen hediyeleri ve vergileri alıyorlardı eğer kendileride tâbi olsalar bu vâridat menbalarından mahrum kalacaklarını düşünüyorlardı.

Bunların bazıları Kur'anın emrine göre sadaka veriniz diyorlar fakat kendileri sadaka vermezlerdi.

Diğer bazılarıda Allaha itaat ediniz âsî olmayınız diye halka tenbih ederlerdi fakat kendileri Kur'ana tâbi olmıyorlardı.

Bu ayeti kerime üzerine bütün bunlar islâmiyete dâvet olunarak onların fiillerine uymayan sözlerine nihayet verilmiştir.

Az Kaldı Sabaha

Davamız var, Dava üstü,
Yola çıktık bir kafile.
Bizden olmayanlar küstü;
Küsmüş ! Ne çıkar, nafile..

Yolumuz gider Allah'a,
Artık az kaldı sabaha..
Söyle kaptan çokmu daha ?
Özlenen yeşil sahile ?

N. Sait Çekmegil

Hadis

Buharii şerifin (33 üncü) hadisinin meali :

Ebu Hureyre radiyallahü anhden:

Şöyle demiştir : Resulüllah sallalahü aleyhi vesellem buyurdu ki imanından dolayı ve (yalnız Allahtan ecrini umarak) livechillah herkim Kadir gecesini taatla geçirirse geçmiş günahları mağfur olur.

Buharii şerifin (34 üncü) hadisinin meali :

Ebu Hureyre radıyallahü anhden :

Şöyle demiştir : Nebiyi ekrem sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki Allahü Taalâ ve tekaddes hazretleri kendi yolunda (cihada) çıkan kimseye ; «onu (evinden) çıkaran şeye yalnız bana iman ve peygamberlerimi tasdik ise nâil olduğu ecir ve ganimetle (sâlimen yurduna) geri getireyim, yahut cennete ithal edeyim» diye tekeffül etmiştir. Ümmetime meşakkate bâis olacağını bilmesem hiçbir şeye (yani cihat müfrezesine refakat etmek)den geri kalmazdım. Allah bilir ki Allah yolunda katlonulup dirilmeyi, ondan sonra katlolunup dirilmeyi, sonra katlolunmayı ne kadar isterdim.

İzahat :

Ehadisi şerifenin birçoğu, ayatı Kur'aniyeyi tefsir eder, bu hadisi şerifte, müfessir hadislerdendir ; Cenabı Hak, Kur'anı azimüşşanda Surei Kadirle kadir gecesinin ibadetini medhüsena buyurup ve bin aylık ibadetten hayırlı olduğunu beyan etmiştir.

Bu hadisi şerifte aynı sureyi tefsir mahiyetindedir (livechillâh) herkim Kadir gecesini taatle geçirirse geçmiş günahları mağfur olur.

Bu hadisi şerifle ayeti kerime birbirini te'yit eder. Ayeti kerime sevabın azametini hadisi şerif ise günahların tamamen affedildiğini işaret buyuruyor.

Bu hadisi şerifte mühim bir kayıt vardır ki o da (Livechillah) kaydındadır, bunda riya, (ucub) gösteriş için yapılan ibadetlere şamil olmadığı işaret ve tenbih buyuruluyor.

Çünkü Allahü taalâ için olmayan ibadetlerin hiçbirisi ne dinen ve nede ahlâkan kıymet ifade etmez bunlardan, riya için yapılan ibadet, şirke yakın bir günahı ihtiva eder, zira riya, demek, başka bir insana kendisini beğendirmek için yaptığı ibadettir ki adam kendisini hakiki müslüman zanneder ve hakkında hüsnü muamele eder hüsnü emniyet eder halbuki bunlara lâyık olmıyacak tinette bulunan bu adam günün birinde hakkında hüsnü zan besleyeni aldatmış olur ve yapılan ibadette rizayi ilâhi bulunmayıp kulun rizasını gaye edindiği için Allaha o adamı maazallah şerik ittihaz edebilecek müthiş bir cürüm vücude gelir bu cürüm, bile bile ise açık bir küfürdür. Bilmiyerek cehlinden doğarsa kebâirdendir.

Ucub ise kendi ibadetini ve yaptığını beğenmek mânasını ifade eder ki bu da uluhiyet mefhumuna karşı küstahlıktır. Çünkü : Bir insan ne kadar ibadet ederse etsin Cenabı Hakkın en ufak bir nimetine tekabül edemez, bunun için hiçbir âbid hiçbir veli hattâ bir peygamber uluhiyete lâyık bir derecede nimetlerin şükrünü ifa edememişlerdir ve etmesinede maddeten imkân yoktur. Sa'dii Şirazi : Bir nefes alıp vermenin azametini göstererek insanın aczini ne güzel tasvir buyurmuştur, bunun için ibadet beğenilmez, beğenildiği takdirde azemeti ilâhiyeye karşı terbiye haricî çıkılmış olunur. Bundan dolayıdır ki ucub da riya gibi en büyük kebâirden sayılır Bu hadisi şerifte ki Livechillah tâbiri bütün ibadetlerin (Allah) için olarak riya ve ucubdan tamamen ârî olması lâzım olduğunu ikaz mahiyetindedir.

34 üncü hadisi şerifte Efendimiz, cihadın azametini ânlatmış oluyorlar. O da Cenabı Hakkın, bir va'dini göstererek (evinden çıkan bir kimse ya şehit olur gelmez veyahut da gâzi olarak geri döner.)

Bunlardan şehit olanları ebedî nimeti ilâhiyesile nimetlendiriyor ve ebedî hayatta insanın arzu ettiği bütün saadetleri veriyor. Şehit olmadığı takdirde dönerken şu nimetlerle dönmüş oluyor.

(Devamı 16 da)

FIKIH

23 üncü makale

Mütahhirat:

Temizleyici şeylere mütahhirat derler. Bunların başında su gelir Su ile tathire gasil derler. Türkçesi yıkamaktır. Suların envai ilk derslerde gösterilmiştir.

Kullanılacak mayi, tahir (temiz) olacak, kali (kaldırıcı) olcaak, müzil (giderici) olacak yağ süt bal pekmez gibi mayiin tahir olsa bile gidirici olmadığı için temizlikte kullanılmaz, diğer maddelerle karışarak pel teleşmiş olan mayilerlede temizlik olmaz

Su ile temizlemek

Temizlemek noktasından necasetin galize veya hafife olmasında fark yoktur Ancak temizlik noktasından tathirat iki kısma ayrılır.

1 — Görünen necaset

2 — Görünmiyen necaset.

Kuruduktan sonra görünen necasete (mer'iye) derler Kuruduktan sonra görünmeyen necislere (gayri mer'i) derler.

Mer'i necislerin aynı ve eseri tamamile zâil olunca temizlenir. Necis tamamile zâil olduktan sonra renginin veya kokusunun kalması zarar etmez. Meselâ şarap, kan veyahut necisli boya ile kirlenen birşeyin üzerindeki necis tamamile giderildikten sonra ve üç defada yıkanıp temizlendikten sonra kanın veya şarabın veya boyanın lekesi kalırsa namaza mani olmaz üstü temizlenmiş olur. Eline necislenmiş bir kına yakan kimse o kınadan elini yıkadıktan sonra kalan renk zarar vermez.

Vücuduna çivit veyahut cahiliyet zamanında olduğu gibi başkasının kanını dökmek suretile nakış yapan kimsenin vücudunda kalan bu necisli şeyin üzerine bağlanan deri temiz yıkandıktan sonra temizlenir onu kazıyarak çıkarmak icabetmez.

İçine necis düşen mâyi halindeki yağda o necisi çıkardıktan sonra yağ miktarınca üzerine su dökerek karıştırmak ve durulduktan sonra kab musluklu ise elinle musluğunu açmak ve suyunu akıtmak değilse yağı üstünden alarak başka kaba koymak suretile üç defa böylece su ile yıkamakla temizlenir. Meselâ: Zeytinyağı tenekesine fare düştü fare derhal çıkartılır o teneke büyük bir kazana boşaltılabilir üzerine zeytinyağı miktarınca su konur çarpılır su altında kalır üstündeki zeytinyağı alınarak yine tenekesine konur veyahutta elini musluklu bir kaba konarak altına suyu akıtılır bu ameliye üç defa yapılırsa yağ temizlenmiş olur.

Görülmeyen necislerde: Üç defa yıkayıp sıkmak ile temizlenir sıkılamıyacak şeylerde bir defa yıkayıp asmak ve tamamile süzüldükten sonra tekrar yıkayıp suyu iyice süzdürmek ve bu suretle üç defa yıkamak kâfidir cari bir suyun içine koyup sabaha kadar üzerinden su akması ile sıkmak lâzım gelmeden temizlenir.

Tahretin diğer şekilleri

Taharet başlıca su ile olur aşağıda yazılı şekillerde de temizlik olur

Silmek suretle temizlemek:

Hacamat yerini yaş bir bez veya sünger ile üç defa silmekle tahir olur ancak gerek bez ve gerek sünger kullandıkça yıkanır ikinci defa silinir yine yıkanır üçüncü defa silinmekle temizlenir veyahut her defasında ayrı ayrı temiz bezlerle veya süngerlerle üç defa silinir

Kılıç, piçak, cam, ayna, abanos cilâlı tahta, düz mermer; tepsi, ve pürüzsüz şeylerde bu suretle temizlenir.

Düzeltme

Mecmuamızın 21 ci sayısında arkadaşımız M. Sait Çekmegil'in "Hira dağından„ başlıklı şiirini 3 üncü bendinin 2 inci mısra, tertip hatası olarak yer değiştirmiştir.

Şöyle olacaktı:

«Sıddıki Ekberi koşturan oydu
«Ömer'ülfaruk'u coşturan oydu
«Ali'ye hayberi aştıran oydu

düzeltiriz.

Yeni İlmi Kelâm

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet

Bu mübahasede İngilterenin Avrupada olduğunu iddia eder dâvacı (müddei), veya cevap verici (mucip) ve bu dâvayı inkâr edene inkâr edici (münkir) veya sorucu (sâil) derler. Muhasım, hasım, münazir, mübahis, taraf kelimeleride hem sail hem mucip için kullanılmaktadır

Bu bahsin misalleri :

1) Gece vakti ağaçların hışırtısını duyup yağmur yağıyor zannıden bir adam sabahleyin şöyle söylüyor :

Ortalık çamur olmuştur (isbat olunacak dâve) bu gece çok yağmur yağdı (yanlış sugra) çok yağmur yağınca ortalık çamur olur (kübra) o halde ortalık çamur olmuştur (yalnış netice) buna karşı bir muteriz hayır! yağmur yağmadı ki ortalık çamur olsun dese müddeinin yağmur yağdığını ispat etmesi lâzımgelir.

2) Arzın çekme kuvveti (cazibesi) yoktur (dâva) gözümüzle böyle bir kuvvet görmüyoruz (sugra) her görünmeyen şey yoktur (kübra) o halde arzın çekme kuvvetide yoktur (yanlış netice) muarız buna karşı (her görümiyen şeyin yok olması lâzım gelmesin) diye kübrayı inkâr etse müddeinin evvelâ bunu isbat etmesi lâzımgelir.

3) Bu adam kibirlidir (dava)

Bu, bir insandır (sugra)

İnsanların bazısı kibirlidir (kübra)

O halde bu adam da kibirlidir (isbat olunmuş bir netice) bu kıyas bu dâvayı isbat edemez. Doğru bir netice almak için şöyle bir kıyas tetip olunmalı idi :

Bu adam kibirlidir (dava)

Bu, kimseyi beğenmez (sugra)

Kimseyi beğenmiyenler kibirlidir (kübra)

O halde bu adam da kibirlidir (netice)

Madde 10 — Bahis sırasında iki taraftan birinin "ben bunu bilmiyorum; tetebbü edeyim veya birinden öğreneyim de sonra bahse devam edelim„ deyip mühlet istemeğe hakkı vardır; fakat tetebbüat ve tetkikattan sonra âciz kalırsa bahsi kaybetmiş olacağından hazırlığı olmayan kimsenin hele din bahsine girişmemesi gerektir.

Madde 11 — Dâvaya uygun olmayan bir delil ile dâvayı isbata çalışmağa (safsata) ve (mügalata) derler "eğer müddei bunu bilmiyerek, dogru zannile, yapıyorsa bu "satsata„ ve eğer bile bile yapıyorsa bu da "mugalata„dır.

Safsatacıya ihtar olunur delili değiştirilir. değiştirmezse bahsi kaybeder. Mugalatacıya karşı yapılacak şey kesip süküt etmektir.

Safsata ve mugalata türkçemizde yuttırmak, boğuşmaya getirmek, şaşırtmak dediğimiz şeylerdir.

Dokuzuncu maddede geçen misaller hep safsata kabilindendir.

Bir misal daha :

Bu hayvan kedidir.

Köpeklerin kuyruğu vardır. (Birini kullanmamış bir kibri) bu hayvanın da kuyruğu vardır.

O halde bu hayvan da kedidir.

Mugalataya misal:

Yeniçeri zamanında gece vakti fenersiz gezen bir yahudiyi yakalayıp Balât Karakoluna götürmüşler; kollukçu (karakol zabiti) «geceleyin fenersiz gezmek yasak olduğunu bilmiyor musunuz?» Deyince musevi cebinden resimli bir iskanbil kâğıdı çıkarıp göstermiş. Cahil kullukçu kâğıda bakarak «pasaportum var» disen a) diyerek herifi salıvermiş.

Başka bir mugalata !

Ay bize güneşten daha uzaktır.

(Devamı var)

Tercüme:

77 — Şah. kapıcılar yerine ileri gitti gayıptan gelen misafirini istikbal etti.

78 — Kayıptan gelen misafirini istikbal edince şeker gibi tatlı bir yüzle karşıladı.

89 — Sanki şah susuz kalmış bir teşne idi O da susuzluğu gideren suvun kendisi idi şah şarabı hakiki ile mestolmuş bir mahmur idi Misafir de Allah tarafından verilen şarabı hakikinin kendisi idi.

90 — Her ikisi biribirine âşina iki deniz idiler dikişi olmadan iki can birbirine dikilmiş birbirine bağlanmış raptedilmiş idiler.

İzahat:

Mevlâna, gelen misafirin vasıflarını tadat ettikten sonra şahın halini anlatıyor ki şah kapıcıların yerine kadar gitti kayıptan gelen aziz misafirine lâyık bir istikbal yaptı büyük tavazu gösterdi ben, şahım diye azamet izhar etmedi kapıcılarla beraber durmak zilletine katıldı çünkü geldiği misafirin mahiyetini anlıyordu hem hürmet ve hem de tatlı yüz gösterdi o kadar tatlı bir yüz gösterdi ki kendisini ona âşık olmuş o kadar kuvvetli bir aşk ki susuzluktan helâke yüz tutmuş adam nasıl suyu bulunca canhevlile onun üzerine atıldı o da o kadar kuvvetli muhabbet gösterdi misafir de bu kuvvetli aşka lâyık bir şekilde onu kucakladı sanki bir yudum su imiş gibi şaha rahatlık verdi. Şah aşkı ilâhi ile sarhoş olmuş kendisinden geçmiş idi misafir ise tarafı ilâhiden gönderilen bir mürşidi kâmil olarak gönderildi ve füyuzatını şarap içer gibi şaha sundu gerek şah ve gerekse misafir birbirine yabancı değillerdi tâ ezelden biribirine âşina idiler Biribirini yeni tanımış değillerdi ikisi de ilâhi feyzden bir deniz halinde idiler iki irfan denizi birleşince bir tek deniz halini aldılar. O kadar birbirine sarılmışlardı ki biribirine dikilmiş bir tek mevcut olduğunu zannederdiniz halbuki hiç kimse onları dikmemişti. Onlar aşk cazibesile birleşmiş bir tek vücüt olmuşlardı.

Mevlâna bu beyitlerile mürşidi kâmil ile mürit arasındaki hakiki irtibatı tasvir ediyor bu tasviri üç noktadan yapıyor.

1 — Muhabbeti şekere teşbih ediyor ki şeker ile muhabbet arasında tatlılık rabıtası vardır Şekerin tatlılığı ile insan nasıl bir haz duyarsa aşk ve muhabbette de ona benzer bir haz vardır. Bu iki hazda tatlı işlerdir insanın ruhunu sarar insana zevk verir fakat bu zevkler arasında dünya kadar fark vardır. Bunu hafızı Şirazi şu şekilde tasvir eder:

Şamın şekeri tatlıdır mahbubumun dillerinde tatlıdır fakat onun tatlılığı nerede bunun tatlılığı nerede ?

2 — Mürşid ile müridin biribirinden ayrılıp firkat çektikten sonra birbirine ulaşmak lüzumunu susamış adamın suya ulaşması lüzumu kadar kuvvetli olduğunu gösteriyor.

3 — Mürşidi kâmil ile mürid aşkı ilâhide birbirini bulunca iki denizin birbirine ulaşması gibi bir ittihat vücude getiriyor. Mevlâna burada vahdeti vücude işaret etmekle beraber vadeti şuhududa zımnen göstermiş oluyor. Aynı zamanda ruhların menşei hakikisi olarak âlemi kudusteki (âlemi ervah) birliğini gösteriyor ve (elestü) ahdine götürüyor âlemi ervahta sait olarak tanıştığı bu misafiri görünce kalbindeki tasfiye neticesinde perde kalkarak eski âşinalık tekrar yüz gösterdi ve birleşerek azameti ilâhiye karşısında mest oldular tecelliyatı ilâhiye ile kendi varlıklarını unuttular (fena fillâh ve baka billâh) derecelerini tattılar.

İçtihat Kapısı

Abdurrahim Zapsu

İlim karşısında hak din olan İslâm dininde reformun saçmalığı

Bunu da söylemeden geçemiyorum Avrupada (din reformu) yapıldı. bütün Avrupa milletleri bu reforma tâbi olmadı. Büyük inkılâbı idare eden Fransız hâlâ katoliktir bu reforme tâbi olmadılar protostan olmadıkları halde halen (medenî bütün tarakkilerinde İngiltere ve Amerikadan) geri kalmadılar. Katoliklerin en koyu itikatlarını hâlâ taşıyor ve itikatları onları geri bırakmıyor. Demek Avrupada (reform) bizatihi terakki doğurmamıştır.

Ancak taassubu kırmak suretile pek açık olarak gayri tabiîliğe giden hıristiyanlığı kösteklemiştir, tarakkiye hizmeti ancak bu noktadandır yoksa reformu tâbi olan medenidir. Tâbi olmıyan vahşidir yamyamdır diye meyiz ; İslâmiyetin tarakkiye mâni olduğu masalına gelince :

Bu, islâm düşmanları tarafından uydurulan iğfal edici azîm bir yalandır. Çünkü : Hiçbir prensibi yoktur ki din ve dünya için tarakkiyi emretmesin burada üzerinde ehemmiyetle durulacak iki nokta vardır.

İslâmiyet ayrıdır islâm olduğunu iddia edenler ayrıdır.

İslâmiyet, yüksek prensipleri kendisinde toplıyan ve beşeriyeti hakiki saadete ulaştıran ilâhi kanunların mecmuasıdır

İslâm ise ; kendisini bu prensipler dahilinde ad eden ferd ve cemiyettir.

Bir insan tasavvur edelim ki : Namaz kılmaz oruç tutmaz, zina yapar, halkın hakkına tecavüz eder, kumar oynar ihtikâr yapar en nihayat esrarkeş olarak Köprü altında uzanır bir iş göremez.

Böyle bir insanın ismi Ahmettir babası Alidir. Soyadı dini bütündür. Kendisinden nesin ? Hamdolsun islâmım deyip derhal kelimei şehadet getirirse bu adam islâm dairesinde ad edilir, fakat islâmiyetin menettiği herşeyi yapan bu islâmın kabahati dolayısile islâmiyet prensipleri müahaza edilebilir mi ?

İnsan mefhumundan tamamen tecerrüt eden bu adam yüzünden islâmiyete dil uzatmak yakışır mı ? Ve bu insaf mıdır ?

Bunun fenalıkları islâmiyete leke teşkil eder mi ?

Bir de şöyle bir adam tasavvur edelim: Namaz kılar ; oruç tutar, zekât verir, hacca gider, hakka tecavüz etmez, Allah korkusile fazilete aykırı bir şey yapmaz. Yalan söylemez helâl kazanayım diye gece ve gündüz çalışır, islâmiyette tefekkür esastır diye herşeyi aklile muhakeme eder ve iman kuvvetilede tatbik eder.

Bu kâmil insana da ne yazık ki islâmdır diye onun bağlı bulunduğu prensipleri küçültmek doğru mudur ? İnsafa, insaniyete ve beşeriyetin faziletine yakışır mı ?

Bu iki tip insanı islâm haricinde herhangi bir dinden talâkki edersek birincisinin kötülüğü ikincisinin iyiliği salik bulunduğu dinle ne derece mukayese edilebilir ?

Ancak şu nokta dini alâkalandırır :

Eğer bu fazilet prensiplerini dinden almış ise din onu islâh etmiştir demektir ki : Azamet ve kudretine hayran kalınmalıdır ? Bilâkis din bunu emrettiği halde kendisi aksini yapmış ve dinin hududları haricine çıkmış ise bunun bu felâketli halini dine değil dine olan hürmetsizliğine yani dinsizliğine hamletmelidir.

Bundan çıkan netice :

Bugün sefil ve perişan yaşayan islâm câmiası veyahut islâm ferdi bu sefalet ve perişanlığından dolayı dine mensubiyetinden değil bilâkis dine ademi riayetinden bu cezaya müstahak olmuşlardır demek, insafa daha ziyade yakışır.

Çünkü dini islâm başlıca şunları emrediyor.

1 — İlim tahsil etmek ;

2 — Cahilâne taassubtan kaçınmak.

3 — Sarsılmaz bir iman ve seciyeye mâlik olmak,

4 — Sanate çalışmak ;

5 — Zirate çalışmak ;

(Lütfen sayfayı çeviriniz

6 — Namuskârane ticaret yapmak

7 — Halkı aldatmamak, ve ihtikâr yapmamak !

8 — Kendi nefsine reva görmediğini başka bir insana yapmamak ;

9 — Zulme yanaşmamak ;

10 — Beldeleri imar etmek ; Allahın kulları bulunan insanların refahına çalışmak velhasıl fazilet ifade eden ne kadar seciyeler varsa hepsine mâlik olmak bilâkis bunların zıtları olup fazilete aykırı bulunan her şeyden kaçmak düsturları karşısında islâmiyet (tarakkiye mâni) cümlesinin ne kadar mânasız kaldığını düşmanlarımızla beraber hayretle görüyoruz. Şu halde islâmiyet, tarakkiye mâni değil bilâkis âmildir.

Bir iki sefihin arzuları için bu prensipleri bozarak seâdet emrinden prensipler koymağa aklen imkân yoktur

Çünkü :

1 — Bu tabiaten mümkün değildir yukarda izah edildiği veçhile islâm dini beşer mevzuatı değil Allahın emirleridir, bunların değişmesi lâzım olsa Allah yapar Allah ise son kitap ve son kanunu göndermiş tebeddül ve tahavvül kabil olmadığını sarahaten göstermiştir.

2 — Kanun değiştirmekle bir millet islâh olmaz millet, ahlâk ve seciye sahibi olmakla islâh olur.

Bunun için kanunu değiştirerek islâm prensiplerinden (reform) vücude getirmek hayalihamiyle düşmekten ise islâm efradını dinlerinin emrettikleri şekle sokarak terbiye ve islâh faydalıdır. Bu yapılırsa ne reforme ve nede yeni bir içtihat kapısına ve nede yeni bir müçtehide ihtiyaç kalmaz, bu yazımızla islâm dininin reform kabul etmiyecek derecede mükemmel ve ilâhi bir din olduğunu isbat ettik temenni ederiz ki gerek muhatabımız Ahmet Emin Yalman ve gerekse yalnış telkinler altında yetişen ve islâmiyetin hakiki cephesini anlamasına imkân bulamıyan mütefekkir gençlerimizin de bu hususta yalnış düşüncelerini tashil a hizmet etmiş bulunduğumuza kaniiz, Cenabıhak, bize hakkı hak olarak gösterip ve ona mütabaatı nasip etsin, batılı da batıl olarak gösterip ondanda muhafaza buyursun Âmîn.

SON

Biraz da mizah :

M. Salih Yeşillerin tuttuğu yol münasebetile

Tabibe ilâç tavsiye eden, ve fakat kendisi muhtacı tedavi olan M. salih Yeşile bir tavsiye :

Siz, zahirde Hazreti Alinin muhibbi, hakikatte ise yahudi Abdullah bin Sebein yaranı, ve Napolyon Ponapart'ın müridi olduğunuzu bir daha isbat etmiş oldunuz, temcit pilâvı gibi her zaman tekrarladığınız Acem ve kızılbaş hikâyelerinden başka hiçbir malûmat sahibi olmıyan sizler yine aynı nakarat tazelemekten sıkılmadınız. ilim namına, size sıkılmayı tavsiye etmek isterdim, fakat, ne yazık ki siz o cevherden mahrum olduğunuzu isbat ettiniz, gözlerinize, hakikatları görmeğe mâni bir perdenin indiğini, ortaya attığınız batıl dâvanızdan anlamıştım. Fakat bu inen perdenin, bu kadar ameliyattan sonra tedavi olamıyacak şekilde kalın olduğunu bilmezdim. Aman dikkat ediniz, bu hastalık pek tehlikelidir. Napolyona bir daha müracaatla, keyfiyeti bildiriniz, sakın aldanıpta hastalığınıza, ihtisası olmıyan başka bir doktora baş vurmayınız çünkü, hastalığınızın tedavisi ancak mürşidiniz olan Napolyona aittir. Latifeci

Kıt'a

Selef yapardı, fakat söylemezdi hiçbirşey,
Halefde başladı bir kavl'ü fiil peyderpey.
Zemâne halkını hiç sorma, yapmadan söyler
Odur cihanı kuran lafla, hey utanmaz hey!

H. Basri ÇANTAY

●

Kıt'a

Zenbilli'ye sormuş biri: "ey müftii âlim,
Eşrâtı kıyametde nedir en mütekaddim
Bir şarttı mühim ?„der ki çekip hattı cevâbın :
Allahü teâlâ bilir ammâ, "nemelâzım !„

H. Basri ÇANTAY

İ ç h a b e r l e r

Yeni bir mezhep ve tarikat propağandası

Haber aldığımıza göre (Mehmet Salih Yeşil) dört yapraklık bir broşür (risale) çıkarmış İstanbul müftisinin (Eshabı kiram) namındaki âlimana kitabını tenkit ederek İslâmlar arasına fitne ve fesat sokmağa başlamış aynı zamada gayesini yayınlamak için okullarımızın tâlim heyetlerile beraber öğrencilere ve halka meccani tevziatta bulunuyormuş.

1 — Soruyoruz. bu paralar nereden geliyor?

2 — Bu meccani kitap tevziatını hangi cemiyetin yardımiyle yapıyor?

3 — Peygamberimizin eshabına dil uzatmakla kimlerin nam ve hesabına çalışıyor?

4 — Bu memlekette her dinin bir mümessili vardır. hıristiyanların patrikleri, yahudilerin hahambaşıları, İslâmların da müftilik makamı ile Diyanet İşleri makamı vardır; bunların salâhiyetlerine tecavüz eden kimseler herhalde mücrim ve şüpheli şahıslar olup yabancı ajanıdır hükûmetin derhal nazarı dikkatini celbederiz

——o——

Din dersleri münasebetile

İlk mekteplerin 4 ve 5 inci sınıflerinda din dersleri okutmak prensip itibarile kabul edilmişti, fakat maalesef üzerinden (6) ay geçtiği halde henüz bir netice verilmemiştir. Aynı zamanda biz bunun faydalı bir netice vereceğine de kani değiliz

1 — Bu tedrisat mecburî değildir, yâni sınıf geçmesine müessir olmadığı gibi çocuk için derse girip girmemekte müsavidir. Farzedelim ki bir vatandaş çocuğunu okutmak istiyor fakat çocuk derse girmiyorsa niçin derse gelmediniz diye talebe sorumlu tutulamıyor, henüz fayda ve zararını tefrik edemiyen bir çocuğa bu kadar müsameha göstermek tedisat şöyle dursun onun dinine karşı beslediği saygısını bile kırar şu halde bu şekil muzırdır faydalı değildir.

2 — Hiçbir mektepte bu mavzuu hakkile tedris edecek muallim kalmamıştır hariçten de tayini mümkün değildir öyle ise okutmak imkânı yoktur.

3 — Talebe. bir haftalık yorğunluğunu gidertmek için oyun, maç veya sinemaya. tahsis ettiği cumartesi günü öğleden sonraki zaman çocuk için hayati bir zamandır bu zamanı herhangi bir derse tahsis etmek çocuğun hakkı olan oyunla ders arasında bir terceih yo'unu göstermektir ki hiçbir çocuk oyunu bırakıp ta bu derse giremez girse bile zoraki olur bundan fayda temin edilemez bilâkis dine karşı olan sempatisini baltalar.

4 — Elde mevcut bir kitapta yoktur. Haber aldığımıza göre Eğitim Bakanlığı, Diyanet işleri reisinin riyasetinde bir komisyonun tertip edeceği kitaptan başka hiçbir kitap kabul edilmiyecektir Bu inhisarda. işi büsbütün kötülemiştir bu kadar inhisara mahal yoktur bilâkis serbest müsabaka açarak ilim ve kalem sahiplerini teşvik etmeli birçok kitap vücude getmeli bunlar yalnız komisyon tarafından tetkik edilmeli ve bu suretle muallimi olmayan bu dersler için mütalea kitaplarını çoğaltarak muallim yetiştirilmelidir

Hülâsa : Bundan istifade edebilmek için bu dersin ders saatlerinden birisine alınmasını ve kitap müsabakasına mahal verilmemesini ve bunların içerisinde birisini tedris için ve diğerlerini de yardımcı kitap olarak kabulü suretile bu işin azametine mütanasip bir şekil verilmesi alâkalı makamlardan rica olunur.

Ehli Sünnet

Dinî, İçtimaî İlmî ve Ahlâki Mecmuadır

Seyyar din dersanesidir. Her müslümanın evinde bulunması ve buna abone olması lâzımdır. Her müslüman, evlâtlarına dinini öğretmek mecburiyetindedir. Aksi takdirde mesul olur.

Dış haberler

Elhac mecmuası

Mekkei Mükerremede her ay intişar eden (Elhac) namındaki mecmuasında bu defa (Şaban ve Ramazan) nüshaları birleşerek (112) sahifelik nüshasını aldık. Bu mecmuanın tab'ı ciheti : Gayet nefis bir kâğıda basılmış papyekuşe üzerine kırmızı ve yeşil mürekkeple gayet sade ve zarif bir kap içine konulmuş harici zerafetinden daha üstün olan münderecatının zenginliği insanı hayran bırakmaktadır.

Alemi islâmın pek yüksek kalem erbabının ihtisası ve tetkiklerine dayanan bu yazılarından her müslümanın istifade etmesi şayanı temennidir Burlardan birkaç makale serlevhalarını iktibas ediyoruz :

1 — İslâmların istikbali.
2 — Kur'andaki bahisler
3 — İslâm âleminin uyanışı.
4 — Din ve muamelât
5 — Arifede (hac idaresi)
6 — Peygamberlerin mucizeleri
7 — (Elhac)

Bu yedi makale ile hâdiseler inceden inceye elenmiş pek az yazılarda pek çok hakikatler toplanmış asrın icabile hem âhenk olarak âlemi islâmın uyanışına hizmet edilmiştir.

Bu mecmuanın (Mekkei Mükerreme) de neşri ve isminin (Elhac) oluşu da ayrıca üzerinde durulacak konudur Bütün müslümanların ibadetlerinde kıblegâh olan Mekkei Mükerremede bu fazilet menberinin kuruluşu islâmları aynı noktada birleştirmek Kur'anı azimüşşanın emrettiği (kardeşlik) esaslarını takviyeyi istihdaf eder, Evet, müslümanlar kardeştir bu kardeşliği ihlâl ederek aralarına kundak sokmak istiyenleri boğmak ve onların tefrika çanlarına pamuk tıkamak bütün müslümanlara farzdır Bir tek Allah, bir tek Kur'ana, Hazreti Muhammet Aleyhisselâtü vesselâma tâbi olarak bir tek kelime halinde bulunmak bütün müslümanlara düşen ilk vazifedir her taraftan bizi saran düşmanlar bizim bu kardeşliğimizi bozmağa çalışıyorlar, fakat müslüman birliği ciddî bir iman ile sarılmaz metin bir duvar halini almadıkca refah ve saadet bulamaz.

Bütün insanlık dinli ve dinsiz diye iki zümreye ayrılmış dini boğmak için dinsizlik var kuvvetile masonluk ve komonistlik kelimelerine bürünerek dört nalla koşuyorlar bu beşeriyet düşmanları insaniyet mefhumunu mahvü perişan ediyorlar.

Halbu ki kendisini insaniyet maskesi altında bulunduruyor beşerin manevi, atını tahrip ediyor Maddeden başka birşeyi tanımıyor ruhları eziyor zulüm ve işkenoenin envaile zevk alıyor hodkâmlık, zevkı sefahat ve rezalete haz ediyor her türlü kudsî ve âli hisleri kötülüyor.

Bununla beraber hakikatleri tahrif ederek batıl dâvalarını ilim ve fennin zaruri neticeleri olduğunu ileri sürüyor. Hakikat ifade eden ilmî düstürlara da hurafe ve masal diyerek herkesi evinden ürkütmeğe çalışıyor. Bu yanlışı gören ters gözlüklere bir zaman aldanan insaniyet, iki cihan harbinde de Allahı unutulacak derecede bariz kötülükleri gördü bugün bundan dönmek mecburiyetini bariz hissediyor hertaraftan hümmalı hareketler başlamıştır. Fakat Avrupalıların malik bulunduğu ve kurtulmak için çare zannettiği bugünkü dinleri hakiki ve ilâhî olmadığından naşi bunu karşılıyamadığı için bocalıyor. Maneviyatı öldürüyor. Masonlukla bolşevikliğin müdhiş birer âfet bulunduğunu kat'î surette dork etmekle beraber akla, mantıka, bedahete tamamen aykırı bulunan hıristiyanlık düstürlarilede meydana çıkamıyor bugün gördüğümüz umumî sefalet ve beşerin çektiği sıkıntı bunun pek tabiî neticesidir. Binaenaley hıristiyanlık düsturlarile önlenemiyecek bu hale islâm düsturları ile çare bulmak mümkündür. Fakat islâm camiası da asırlarca maruz kaldığı tereddî ve dinlerine karşı olan lâkayıtlık ve küçümsemek aşıları fakru zaruret, zaafı ahlâk papas kafalı muharirlerin iftira ve taassuplarile de nazardan düşürülmüş Avrupalılar yalnız hıristiyanlıkla karşı çıkıyor islâ niyeti nazarı itibara almıyor. İslâmlarda kuvvetsizlik, kudretsizlik, ilimsizlik ile zayif düştüğü için tam bir mücadele imkânını bulamıyor.

(*Devamı 16 da*)

Okuyucularımızdan Bay Hasan Özete Cevap

S. 1 — Müslümanların sakal koyvermeleri ile Peygamberlerin sakallı olduklarına dâir Ayet varmıdır?

C — Elbakara Suresinin (123) üncü ayetidirki, şöyle buyuruluyor: (Ve yad eyle o vaktiki H. Z. İbrahim Aleyhisselâma Rabbisi kelimat ile emreyledi, İbrahim Aleyhisselâm ol kelimatı tamam etti) Bu Ayetteki kelimatan murat, on şeydir birisi de sakal koyvermektir. (Kâdi Haşyeleri böyle vesair tefsirler) de beyan muştur.

Peygamberlerin sakalı olduğu da (Taha) Suresindeki (Harun Aleyhisselâm Ey Anamın oğlu! benim sakalıma ve saçıma yapışma) ilah . . . Ayetidir. İşte bu ayet bütün Enbiyanın sakallı olduğunu gösterir; şu hale nazaran her kim Peygamberler sakallı değildi derse noksanlık ve ayıp isnat ettiğinden, dolayısiyle Ayeti de inkâr çıktığı için islâmiyetle alâkası kalmaz.

S. 2 — Müslümanların sakal bırakmaları hakkında hadis var mıdır? Varsa lutfen bildiriniz.

C — Sakal koyvermek, kavli Peygamberi, ffli Peygamberi, takriri Peygamberi ile sabit en kuvvetli vücup derecesinde olan sünnetlerdendir, Yani vacip olup sünnetle sabittir.

Umum islâm kitapları bu hususta uzun uzadıya tafsilât vermişler isede biz burada ihtisar için birkaç hadis göstermekle iktifa edeceğiz,

1 — İbni Ümer, Efendimizden nakli rivayet ederek buyuruyor ki: (Resulullah sallallahü aleyhi vesellem ; biz müslümanlara, bıyıklarımızı kesmek ve sakallarımızı koyvermek üzere emreyledi.)

2 — Yine İbni Ömerden rivayet olunan hâdisde, Resulü Ekrem sallallahü aleyhi vesellem (ey ümmetim ! Sizler, müşriklere benzememek için bıyıklarınızı kesip sakallarınızı koyveriniz,) diye emrüferman buyurmuşlardır.

3 — Ebu Hüreyreden naklolunan diğer bir hadisde de ey ümmetim ! bıyıklarınızı kesin, sakallarınızı koyverin de meoûsilere benzemeyin) buyurmuşlardır.

4 — Ezvacı tahirattan Hazreti Ayşe val demiz, Resulullah sallallahu aleyhi vesellem den şöyle rivayet ediyorlar. Efendimiz Hazretleri : On şey, fitret islâmiye ve alâmeti insaniyedendir ki şunlardır : Bıyık kesmek, sakal koyvermek ilah. (Müslimi şerif : Cilt : 1 sahife 153)

(İstirdat) Bâzamn olvakit huzuru Risalete gönderdiği memurların yüzleri tıraşlı olmakla Resulü Ekrem sallallahu teâlâ aleyhi vesellem Efendimiz hazretleri yüzlerine bakmağa istikrah ile «size böyle sakal ve bıyıklarınızı tıraş etmeği kim emretti» diye buyurmuşlar idi onlarda kisrayı murad edet,— Rabbimiz emretti cevabını vermelerile «benim Rabbim sakalımı koyvermek ve bıyıklarımı kırpmak üzere emreyledi» buyurmuştur. (Meşahirünnisa sayfa : 2) Müellifi : Merhum Haci Zihni.

S. 3 — Hazreti Ali saçlı mıydı?

C— İmamı Ali radiyallahü taalâ anh Efendimiz zühdü takvada en ileri gelenlerden olduğu için gusülde bir noksanlık kalmasın diye re'si saadetlerinde hiç saç bulundurmazlardı. (Tergip ve terhip) gusül bahsi (kırk hadis teroümesi) İsmail Hakkı Bursevi.

S 4 — İstediği zaman ağlayan ve ağlatan kimseler hakkında Hadis varmıdır?

C — Resullullah efendimiz, (Bir kimsenin edepsizliği tamam olduğu zaman gözlerine mâlik olup istediği zaman ağlar (ve dolayısile de ağlatır) buyurmuşlardır. Camiüssağır) (S. 19)

S. 5 — Kâfire (istidraç) olduğu gibi müslümana da istidraç olur mu?

C. — Hz. Peygamber efendimiz Allah, her kime (ister Müslim, ister gayrı müslim olsun) dünyalık verdiği takdirde o kimse Allahın nimetini helâl yerlere sarfetmezse işte bu hal, Allah tarafından onun azabı artması için verilmiştir). Yani bir kimse nimete karşı şükür etmezse, hiç şüphe yokki bu verilen dünyalık ona azaptan başka bir şey değildir. Camiussağır, S. 22

(Devamı sayfa 15 de)

Eshabı kiram masum olmayıp aralarında geçen hasbelbeşer münazaadan sonra birbirlerine karşı buğuz ve adavet beslemediklerine şahit bir vak'a

Sabikini evvelinden ve Zühdü Takva da ileri gelen eshaptan (Ebu Zer) hazretlerile Resulullahın baş müezzini olan Hazreti Bilâli Habeşi arasında şöyle bir hâdise cereyan eder : Ebuzer Hazretleri günün birinde her nasılsa Bilâli Habeşiyi cinsiyet ve kavmiyeti icabı siyah renkte olduğu için tahkir edip ayıplar, bu halden müteessir olan bilâli Habeşi, Ebuzerri Resülü Ekreme şikâyet eder. Efendimizde Ebuzerre hitaben ya Ebazer! demek senin kalbinde cahiliyet devrinden kalma kibir ve gurur eseri var öyle mi? Resulullahın bu kelamını duyan Ebuzere, dünyalar başına dar gelip kendisini kaldırıp yerlere vurur ve Bilâl, benim yanağıma gelip ayağile basmayınca Rabbim şehit olsun ben bu yerlerden kalkmam der bunun üzerine Bilâli Habeşi bizzarure Ebuzerin yanağına basar. Neticede birbirlerile helâlleşip aralarında hiçbir gûna kin ve garez kalmaz. (Risalei Kuşeyriye) sahife (92)

Münafıklar, kendi kusurlarına bakmayıp Eshabı Kiramin içtihatlarına mebni vak'alarını tenkit ederler. Ali haklı. Veli haksız gibi şeylerle kendilerini hâkim sandalyasına oturtup hadlerini bilmeden sahabeyi sorguya, muhakemeye kalkışırlar; dolayısile müslümanların arasına fitne ve fesat tohumlarını saçıp zavallı cahilleri aldatmak suretile dünya ve ahirette felâketlerine sebep olurlar. Halbuki Eshabı kiramın cümlesi müctehit olup nuru Nübüvvetten tenevvür ettikleri umum islâm âlimleri indinde bir kadiyyeyi müselleme hükmündedir ancak batıl mezhep sahipleri, menfaat ve şöhret hırsile ekserisi ilim ve irfandan bihaber olan kimseleri kandırıp mezhep propagandası yaparlar. Bu maksatlarını yaymak için de safdil olan vatandaşlarımızın dünya ve ahirette felâkete sürüklenmelerine kadar çalışırlar. Allahü teâla, böyle müfsitleri daha dünyada iken felâketten felâkete sürükliyerek cezalarını elbette verir.

Şu Hadislere dikkat ediniz !

1 — Ümmetim arasında en çömert Süfyan oğlu Muaviyedir. Yarabbi sen Muaviyeyi hadi ve mehdi kıl. Yani bütün beşerin hidayetine sebep kıl..)

2 — (Yarabbi, ilmi hisab ve kitabı Muaviye'ye öğret ve kendisini ahiretin azabından muhafaza buyur.) Dikkat ediniz!. Peygamber duasını alan kimsenin akibeti kötü olurmu ?

3 — (Şu muhakkaktır ki ümmetimin en terbiyesizi eshabı kiramımın aleyhinde söz söylemek cür'et ve cesaretinde bulunan eşkiyadır.)

4 — (Damadlarımla kain peder ve kain biraderlerim gibi zevcatıma karabeti bulunanların cennete girmeleri için Cenabı hakka yalvardım. Allahu Zülcelâlde duamı kabul buyurmakla beni sevindirdi.)

5 — (Ümmetimin en edepsizi Eshabı kiramımın aleyhinde söz söylemeğe cesaret eden eşkıyadır.)

6 — Şefaatım ümmetimden her birine şamildir Yalnız eshabıma söğen kimseler şefaattan mahrum olacaklardır.)

Eshabı kiramın cümlesi bilâ istisna mağfurdur ve onlara, bilâ istisna Allahın rıza ve rahmeti umumidir. Onların aralarına girip muhakemeye kalkışan küstahlar (İâteşbih) iki devenin arasına giren merkep gibidir, ve hiç şüphe yokturki o kimseler (Furumaye) olup dinlerinde de bozukluk vardır (Usulüddin) kitabından . . . .

Hz. Muaviye hakkında Cenabı Peygamber Efendimizden sahih olarak rivayet edilen şu hadisi şeriflere dikkat edersek dilimizi tutmağa Efendimizin emriyle mecburuz. (Eshabımın aralarındaki münazaalardan dolayı edep harice çıkıp dilinizi uzatmayınız).

Çok şükür ki zamanımızda böyle düşkün kimselerin mahiyetlerini gösteren hakikî din âlimlerimiz bulunuyor. Ezcümle, memleketimizin en ileri gelen âlimlerinden sayın İstanbul Müftisi Ömer Nasuhi Bilmenin yeni neşretmiş olduğu gayet mühim ve kıymetli eseri olan (Eshabı kiram) kitabı yurdumuzda vatandaşlarımızın birliğini bozmağa çalışanlara karşı yazılan eserlerin en kuvvetlisi sayılır.

Abdülhalim Akkul

İbret veren bir mahkûmiyet

İslâm tarihini iyi bilenler, Helâkû istilâsının daha önce — bu günkü tâbiriyle beşinci kol olarak — şiiler tarafından hazırlandığını çok iyi bilirler. Harzımilerin yıkılışını da ayni şiî tai fesinin hiyanet eli hazırlamıştır. Size daha yakın misâl olarak Osmanlı İmparatorluğunun son günlerini zikredebiliriz. Irak petrollerinin yüzlerce sene bekçiliğini yaptıktan ve yüzbinlerce şehidimizin kanile mühürlenmiş tarihi irsiyetini uzun zaman sakladıktan sonra elimizden kaçırmış olduğumuza hep kan ağlar durumuz değilmi?

Halbuki bu telâfisi imkânsız kaybı asıl perde arkasında hazırlayan yine Şiîlar olmuştur. Zira durup dururken mezhep ihtilâfını ileri sürer, milleti birbirine düşürür, arkasından kan dökülür, daha arkasından yabancı istilâsı başlar. Bu gün Adanadaki çiftliğinde oturan İcevmissadun bu fitnenin kurbanlarından olarak memleketimize sığınmış bulunuyor. Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarında onun babası Sadun paşa, Şiîlik davasının mümessili Gadba nülibneyyan adındaki aşiret reisile yıllarca harp etti durdu

On binlerce muhariple idare edilen bu harpte Sadun Paşa Osmanlı Türk İmperatorluğunu, şiî aşiret reisi de — bütün tarih boyunca olduğu gibi — yabancı ve kirli ellere taraftarlığını temsil ettiler bu çeşiti ihtilaf tarihte daima vatan ve düşman yâni Sünni ve şiî ihtilâfı şeklinde tecelli etmiştir. Türk Osmanlı imperatorluğunun Irak petrollarını kaybetmesinin hakikî sebebi işte bu Ş i î l i k fitne ve fesadı olmuş ve nihayet Sadun Paşanın oğlu, bu dâva uğrunda yüzlerce senelik ecdat toprağını feda ederek bize sığınmıştı.

Bugün, bir iki senenberi, Türkiyede Yeşiller firmalı yahut markalı yabancı fesat şebekesi aynı Şiî propağandasını aynı tarihi ihanet rolünü oynamağa koyulmuş bulunuyor. Uyanık alâkalı hükûmet teşekküllerimizin bu işi çok yakından incelemesi hayatî bir vatan borcudur.

25/11/948 tarihli Son Posta ve Hergün gazetelerinde mevzuu bahs edilen mahkûmiyet kararı Türk hâkimi ve Türk adaleti ile bu menfi ve yıkıcı Şiî propagandasının da mahkûmiyeti demektir. Malûm olduğu gibi mahkûm, şöfor Ali önemli isminde birisidir. Bu adam Şiîlerin perde arkasında kullandığı gece silâhlı gündüz külâhlı âletlerinden birisidir. Tanınmış İslâmiyat muharrirlerimizden

OKUYUCULARIMIZDAN Bay HASAN ÖZETE CEVAP

(Baş tarafı sayfa 13 de)

S. 6 — Cumanın hütbesimi uzun olmalı namazımı?

C. — Cumanın hütbesi kısa, namazı uzun olması lâzımdır; Zira Hz. Peygamber Efendimiz; (Cuma namazını uzun hütbesini kısa yapmak o kimsenin (İmamın) âlim olduguna alâmettir.) Buyurmuşlardır. İmamlık ve Hatiplik yapanlar, cemaat içinde bulunan hasta, zaif ve iş güç sahibi olanları düşünmek mecburiyetindedirler. Zira Efendimiz; böyle cemaatın halini düşünmeyen kimseleri tekdir ettikleri sabit olmuştur (Buharii şerif)

S. 7 — Asâ (Baston) kullanmak hangi çağdadır?

C.—İhtiyarlık zamanındadır; Gençlerin kullanması caka ve çalım satmak için olup zaruretle, bulunmadığından onlara caiz değildir.

S. 8 — Kur'anı kerime; usul ve kaideye riayet etmeksizin manâ vermek nedir?

C. — Küfrü muciptir; hakkında (Hadis) vardır.

S. 9 — Erkeklere altın yüzük, ipek kullanmak nedir?

C—Haramdır, zira, Hz. Peygamber, ümmetinin hiçbir zaman kadınlara ait olan şeyleri kullanmasına razı değildirler. Aksi taktirde kadınların hukukuna tecavüz edilmiş olur. Zira, erkekler tammülâzâ olup kadınlar gibi süslenmeye ihtiyaçları yoktur.

S. 10 — Muharremde siyahlara bürünüp matem tutmak nedir?

C — Haramdır, Şii alâmetidir, matem tutmak caiz olsaydı ceddülhaseneyn olan efendimizin sarayı bakaya irtihalinin gününde olurdu. (Fetavayı Hindiye, cenâiz bahsi).

EHLİ SÜNNET

Abdulhalim Akkula yazdığı ölümle tehdit mektubunun kendi el yazısını taşıdığı sabit olmuştur.

Mahkeme bundan dolayı kendisini bir sene dört ay hapse mahkum etmiştir. Yeşillerin bu, ancak resmi kurbanlarından birisini teşkil ediyor.

Yazdıklarımıza başka bir şey ilâve etmeyeceğiz. Yalnız Yeşillere şunu ihtar ederiz:

Bugünkü Türkiye ne helâgülerin istilâ ettiği ülkedir, ne Harzımiler'in yıkılan memleketidir. Hattâ ne Osmanlı imperatorluğudur. İyi bilsinler ki Türkiyede bu fitneyi uyandıramıyacaklardır. Şimdilik bu kadar

VATANSEVER

Kasidei Bürde

(Baştarafı 8 de)

Allahın kulluğundan kurtulacak bir tek İnsan yoktur meğer ki İslâm dininden çıkmış olsun.

Diğer beytinde de zühd ve tekvasından bahsederek, ekseriya (aç) yattığını ve bunu karşılamak için midesine taş bağladığını işaret ediyor.

Bunu söylerken hatıra gelen bir suale de derhal cevap veriyor.

Sual: Aceba Peygamber Efendimizin (aç) yatması fakru zaruretinden miydi?

Cevap: Hayır, o servete ve fakra ehemmiyet vermezdi onun için bütün varlık ve bütün servet mevcut idi. Hattâ mucize şeklinde kendisine dağlar müracaat ederdi emret biz Allahın emrile derhal (altın) kesiliriz O, yine kıymet vermiyor ve istiğna göstererek reddediyordu.

Pek tabii çünkü o maddî hiçbir şeye bağlanmamış ve bağlanamaz o Allaha karşı zühd ve takvanın en yüksek derecesinde idi dünya ihtiyaçları onun nazarında asla görünmemiştir.

Kur'anı kerimdeki bu hâdise bunun pek mühim delilidir. Eshabı resûla'laha tevzi olunan harp ganimetlerinden (Ezvacı tahirat) Efendimizin haremleri annelerimiz şikâyet ederek kendilerinin bu nimetlerden istifade etmesini talep ettiler.

Ona karşı Peygamber Efendimiz müteessir oldu o esnada nâzil olan âyeti kerimede Peygamber Efendimizin zevcelerini iki şey karşısında muhayyer kıldı Cenabı Hak buyuruyordu (size, ya Allah, ve Resûlullah'ın sevgisi veyahut da düya malı verilecektir) siz bunlardan hangisini tercih edersiniz?

Buna karşı (Ezvacı mutahharat) tövbe ettiler biz dünya malı istemiyoruz bize Allahın ve Resûlullahın muhabbeti kâfidir.

İmamı Busayrı, bu beyitlerile Efendimizin dünya malına iltifat etmediğini herkesin bol bol istifade ettiği ganimet malından kendi hanesine eskiden beri infak ettiği şeylerden başka bir şey sokmadığını ve kendi ailesi de hiçbir suretle içtimaî hayatlarını değiştirmedi; bunun mânası budur ki: Cenabı Hak, bütün maddî varlığın hâlikidir o sevgilisine hepsini verir fakat sevgilisi onun sevgisinden onun rızasından başka bir şey kabul etmez.

HADİS

(Baştarafı 5 de)

A — Bütün akraba, taallukat ve akranları arasında gazada bulunduğu için (gâzi) unvanına mazhar oluyor. Ve her görenden de iltifat görüyor.

B — Eğer yara almış ise bu yarası ölünceye kadar kendisine en büyük bir fâzilet nişanıdır ve huzuru Rabbülâlemine çıkarken bu nişanla ebedî mükâfatını da alıyor.

C — Bu zat, aynı zamanda ganimetede mazhar olarak en helâl male nâil oluyor.

D — Memleketini din düşmanlarının ayakları altından kurtararak kelimei tevhidi ilâ ederek emri ilâhiyeye itaat mazharına nâil oluyor.

Hadisi şerifin sonunda islâmlara teşvikan Cenabı Peygamber (aleyhisselâtü vesselâm Efendimiz buyuruyor ki: Allah yolunda şehit olup bir daha dirilmemi tekrar şehit olup bir daha dirilmemi ne kadar isterdim, yani şehit olmak o kadar yüksek bir rütbedirki bir insan şehit olduktan sonra tekrar dirilerek bir daha harbe girmek ve şehit olmak bu suretle birkaç defa şehit olup tekrar dirilmenin ne kadar zevkli olduğunu ve bunun insanlara bahşettiği saadetin ne kadar yüksek olduğunu Efendimiz bütün belâgat ve fesahatile bizlere anlatmış oluyorlar.

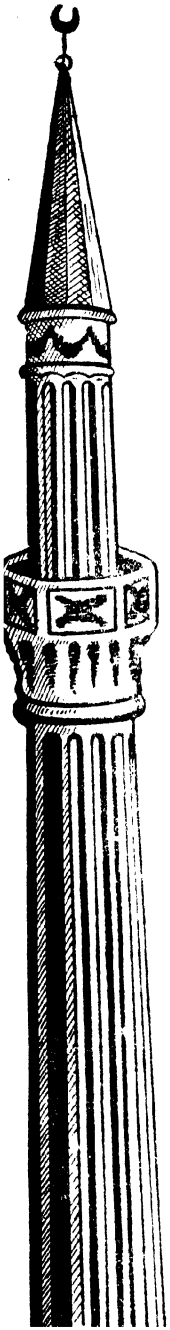
Elhac mecmuası

(Baştarafı 12 de)

İşte insaniyetin bu müşkül zamanında Mekkei Mükerremede kalemini sıyıran muhterem Esseyid Mehmet Haşim Elzeravi bu mecmua ile âlemi islâmın birliğine ve binnetice beşeriyetin refah ve saadeti için fikir nurunu saçmağa başlamış oluyor Cenabıhak müslümanları gaflet uykusundan ikaz buyurarak Avrupa âleminede insaf verip taassup ve tarafkirlikten kurtarsın beşeriyet de bir elinde mânevi fazilet diğer elindede maddî refah sebeplerini bularak biraz nefes alsın.

Evlâtlarınızı okutmıyorsanız; hoca tutamıyorsanız, öyle ise Ehli Sünnete abone olunuz. Senelik abonesi 6 liradır. İstanbul posta kutusu : 839

Dizildiği ve basıldığı yer : Seyhan Basımevi

EHLİ SÜNNET

İçindekiler:

DİNÎ İLİMLER

Kasidei Bürde	*A. Gerami*
Tefsir	*H. T. Hafidi*
Hadis	*Ehli Sünnet*
Fıkıh	*Ehli Sünnet*
Kelâm	*Halit Tanık*
Tasavvuf	*Tabib Zade*

MÜNÂKAŞA İLİMLERİ

Ehli Sünnet ilim karşısına nasıl çalıştı	*Ehli Sünnet*
Anlayış farkı	*P. Zapsu*
İç Haberler	*Ehli Sünnet*
Dış Haberler	» »
Mecburi bir tavzih	*Ehli Sünnet*
Bitlis Milletvekili: Merhum Arif Özdmir	*Hulusii Bitlisi*
Hazreti Alinin bazı evsafı cemilesi ve mühim nasihatlar	*Eski vâiz*
Vah! Vah..	*M. Sait Çekmegil*
Dört kafatası	*(Roman)*

SAYI 50-24

15 GÜNDE BİR ÇIKAR
Dini İlmi ve İçtimai MECMUA
Seyyar din dershanesi mahiyetindedir

FİYATI 25

EHLİ SÜNNET

Sene : 2 | 15 ARALIK 1948 | Onbeş günde bir neşrolunur | Cilt : 2 Sayı 50 — 24

24 üncü makale

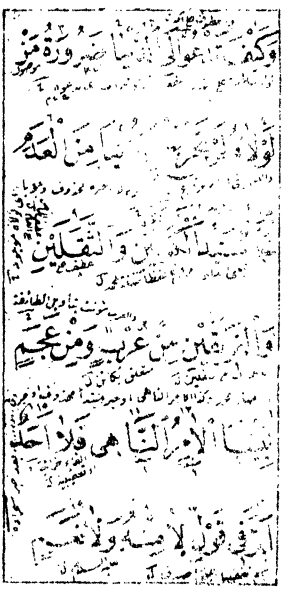
Tercümesi:

33 — Nasıl dünyaya zaruretini söyler (yani dünya ihtiyaçlarına meyil eder) o zat ki eğer o olmasaydı dünya ademden gelmezdi.

34 — (Muhammed) Aleyhisselâtü vesselâm iki cihanın (iki ağırlığın) yani dünya ve ahretin, insan ve cinnin büyüğüdür.

35 — Bizim Nebimizin emir ettiği şeylerle nehy ettiği şeylere karşı hiç kimse evet veya hayır diye red etmemiştir.

İzahat:

İmamı Busayrı Hazretleri, Peygamberimizin zühdü takvasını anlattıktan sonra dünya metaına olan ademi iltifatını isbat için diyorki o, dünya maline nasıl meyil eder? ki bütün kâinat onun yüzü suyu hörmetine yaradılmıştır. Eğer o olmasaydı dünya ademden çıkmazdı, dünya ve mafihanın yaradılışı onun yüzündendir. Burada İmamı muhterem Kudsi Hadise işaret ediyor. Cenabı hak buyuruyorki: Eğer sen olmasaydın, eğer sen olmasaydın eflâkı yaratmazdın. Bu Hadisi Kudsiyi hatırlatarak Peygamber Efendimizin büyüklüğünü anlatıyor ve diyorki (Muhammed Aleyhisselâtu vesselâm) Sakaleynin büyüğüdür. Dünya ve ahret, ins ve cin sakaleyn kelimesile ifade olunuyor.

O öyle bir Peygamberdirki tarafı ilâhiden getirdiği emirlerle nehilere karşı hiç kimse ağzını açamaz, onun emir ettiği şeyler öyle şeylerdirki hiç kimse bu emrin iyi olmadığını iddia edip sakın yapmayınız diye red ve inkâr edemez. Çünkü aklı selimin tam kabul ettiği ve insan şuurunun itiraz edemiyecekleri emirlerdir. Nehy ettiği şeylerde, o kadar kötü şeylerdir. ki hiçbir aklıselim bunu yapalım diyemez.

Emir ettiğine misâl:

Namaz, onun tarafı ilâhiden getirdiği bir emirdir bu emre karşı hiç bir aklı selim bu kötüdür yapmayınız diyemez. Çünkü kötü diyecek bir tarafı yoktur, bilâkis namazdaki temizlik vücudun terbiyesi ve Allaha karşı ruhun terbiyesi o kadar nazik görülüyor o kadar kat'i görülüyorki eğer birisi bu fenadır dese ona karşı herkes güler ve onu herkes tayib eder.

Nehy ettiği şeye misâl:

İçkiyi men etmiştir. Bu içki o kadar büyük bir belâdırki insanlar bunun fenalıklarını elle tutulacak derecede hissediyorlar. İrza, cana, mâle taaruz bundan doğar bütün hapishaneler içki kullananlarla doludur, bu o kadar büyük bir belâdırki şarabın içmesi dinlerinde meclubiiken Amerika hükümeti senelerce içki yasağı koymuştur. Medeniyetin en yüce zivresine çıkan Amerikanın içiniz diyen dinleri emrettiği halde onlar men etmişlerdi Bu men, aklıselimin ve son ilmi fenni tedkikatın neticesidir. İmamı muhterem bu beyitle Ahkâmı islâmiyenin aklı selimi tatmin edici olduğuna işaret ediyor.

A. GERAMİ

TEFSİR

24 üncü makale:

Elbekara süresinin (41, 42)inci âyetlerinin meâlleri:

41 — Bir de sabırla, salâtla yardım isteyin, gerçi bu ağır gelir, fakat saygılı (Allahtan korkan) lara değil.

42 — Onlar ki kendilerini hakikaten raplerine kavuşuyor ve hakikaten ona rucu ediyor sayarlar. (Ve namazı böyle bir huşu'la kılarlar).

Tefsir:

Âyeti kerimede iki mühim noktaya işaret buyuruluyor:

1 — Sabır; musibetlere tahammül etmek demektir. Bu sabır insanlar için hakikaten hayatî meseledir. Bütün insanları felâketlerden kurtarır sabırsızlık ise bütün felâketlerin başıdır. Sabır o kadar kuvvetli bir teselli menbaıdır ki ona dayanan mutlaka maksuduna erer.

Şöyle bir misal verelim:

Babası veyahut herhangi bir sevdiği ölen bir adam bu acıya tahammül etmez sabır etmezse ağlar, sızlar kendisine ziyan getirecek bir çok şeyler yapar fakat bunların hiçbirisi ölüm hadisesini telâfi etmez. Bilâkis ölü sahibinin gerek kendisine ve gerekse etrafındaki diğer akrabalara daha ziyade mazarratlar ilka eder. Öyle hadiseler olmuştur ki ölü sahibi ölüden bir müddet sonra ya ölmüş veyahut da meraktan kendisine nüzül isabet ederek malûl kalmıştır. Onun için İslâmiyette matem tutmak memnudur. Çünkü gelen musibet Allah tarafındandır. Allahtan gelen herhangi bir hadiseye rızadan başka bir şey gerekmez. Allaha karşı tam bir teslimiyet imanın esaslarındandır Allaha teslim olmak için de sabır lâzımdır. Cenabı Hak Kur'anı kerimin bir çok yerlerinde sabıra işaret buyurmuştur. Cenabı Hak sâbirlerle beraberdir diyor bunun için bu âyeti kerimede (sabır ile salâtı) beraber zikir buyurarak salât yâni namaz müslümanlara nasıl farz ise sabır ve tahammül de farzdır.

2 — Salât; namaz demektir. Bu noktaya da Kur'anı azimüşşan çok ehemmiyet veriyor ve ahkâmı islâmiyeye bakılırsa İslâmiyet namazdan ibaret gibi görülüyor. Kur'anı azimüşşan namaza o kadar ehemmiyet veriyor ki bir çok âlimler namaz kılmayanın İslâm dairesinden hariçtir diyecek kanaatına varmışlardır. Bunun içindirki İslâm mezhepleri arasında amel yâni ibadet imandan mıdır? Değil midir? Mühim münakaşalar olmuştur Mütezile namı altındaki fırka ki bunları maalesef avrupalılar (hür düşünceli) telâkki ederler Bunlara göre bir kimse namaz kılmazsa kebair işler kebairi işleyen kimse ne kâfirdir ne de müslümandır Allahı inkâr etmediği için kâfir değilse de namaz kılmadığı için müslüman da değildir öyle ise bu adam tövbesiz ölürse ebedî olarak cehenneme müstahak olur.

Fakat biz ehli sünnet itikadında bulunanlar Allahın resûlünün yolunda bulunanlar namazı terkedenlere fasık deriz ebedi cehenneme lâyık olmaz ve müslümanlıktan çıkmaz fakat namaz kılmaya kılmaya günün birinde imandan olmak ihtimali vardır. Mamafih Allah gafurur rahimdir diyoruz.

Bu âyeti kerimede (sabır ile salât) bir arada irat buyurulmuştur ve âyet sonunda namaza işaretle (o çok ağır gelir) buyurmuştur. Hakikaten namaz insanlara en ağır gelen bir emri ilâhidir. Halbuki bir namazın işgal ettiği müddet azami on beş dakikada yapılan hafif bir iş, ona alışmayanlara sanki bir günlük iş yapmış gibi ağırdır.

Çünkü şeytan bütün hilelerile nefsi emmare bütün desiselerile insana musallat olur Bu emri ilâhiyi yapmamak için çalışırlar. İnsanın üzerine ağır gelen bu iş ancak (haşiler) yâni Allahtan korkanlara ağır gelmez. Allahtan korkan kimseler namazdan fevkalâde zevk alır onlara asla ağır gelmez. Onun içindir ki iman nispetinde ibadet zevki alınır bir kimse ne kadar kuvvetli imana malik

(*Devamı 16 da*)

Hadis

24 üncü makale

Buharii şerifin 35 inci hadisinin meali :

Yine Ebu Hüreyre radiyallahü anhden :

Şöyle demiştir. Resûlullah sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : Her kim Ramazanda imanı sebebile ve (ecrini yalnız Allahtan umarak) livechillah (teravih ve saire gibi) namaz kılarsa geçmiş günahları mağfur olur.

Buharii şerifin 36 ıncı hadisinin meali :

Yine Ebu Hüreyre radiyallahü anhden :

Şöyle demiştir. Resûlullah sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki : Her kim Ramazan orucunu imanı sebebile (yalnız fadlı ilâhiyi umarak) livechillâh tutarsa geçmiş günahları mağfur olur.

İzahat :

Oruç tutmak bütün müslümanlara farzdır. Hiçbir müslüman Allahın bu emrini tutmamazlık yapamaz. Oruç yemek yalnız bir ibadeti terketmek değil aynı zamanda alenen oruç yiyen bir k i m s e orucun şeref ve haysiyetine tecavüz ederek onu hetketmiş olur ki bu suretle hareket edenlere Cenabı Hak azim cezasını hazırlamıştır.

Bu hadisi şerifle Cenabı Peygamber sallallahü aleyhi vesellem efendimiz orucun tutmasından başka oruçta aranılan mühim bir noktaya temas buyuruyor ve bu noktayı hakkile yerine getirenlerin nâil olacağı mükâfatı müjdeliyor o nokta da şudur. [Her kimki imanı sebebile] yâni imanının kuvvetinden hasıl olan bir aşk ve şevkle oruç tutar Allaha olan imanının yüksek bir tezahürü şeklinde tecelli eder bunun ücretini ancak Allahtan dileyerek ne bir şahsın ve ne de dünya gayelerinden bir gayenin tesiri altında kalmaksızın oruç tutanlarla bu esnada gerek teravih ve gerek diğer nafile namazlardan veya farzlardan her hangisini yine imanı sebebile kılarsa yâni ecrini yalnız Allahtan dileyerek yaparsa geçen bütün günahları af olur. Bu iki hadisi şerif biribirinin mütemmimidir. Birinci hadisi şerifte Ramazanı şerifte kılınan namazların faziletini diğer hadisi şerifte Ramazanın bizzat faziletini takrir buyuran Cenabı risaletpenah efendimiz, Ümmetinin bütün günahlarından kurtulması için büyük müjdeyi veriyor. Her kimki hayatında cehaleti dolayısile günah işlerse Ramazanı şerifte töbei nasuh ile bir daha günahları tekrar etmemek şartile töbe eder ve bu töbesinde halis ve muhlis olarak hiçbir garez ve ivaz karıştırmayıp bu hulus da imanın kuvvet ve kudretile mütenasip olursa Cenabı Hak da bu hulusla kıldığı namaz ve bu hulusla tuttuğu orucu dolayısile bütün geçmiş günahlarını af eder ve onu o günahlarından dolayı sorumlu tutmaz.

Burada mühim bir nokta vardır : O da töbe meselesidir. Bir adam bütün sene günah işler de adam sende Ramazanda bir namaz kılıp kurtulurum derse bu adam İslâm dinile eğlenmiş olur. Çünkü İslâm dini insanları dâimî surette fazilet üzerinde bulundurmağı istihdaf eder. Yoksa bütün sene günah işleyip ibadetini terkederse senenin bir gününde namaz kılarak kendisini affettirmiş saymak (hıristiyanların günah çıkarmasına benzer) bu İslâmiyette yoktur. Her günahkâr müslüman töbe ettiği dakikadan itibaren bir daha günah işlememeğe azm ve cezmetmelidir. Hele namaz ve orucu katiyyen terketmek İslâmiyete yakışmaz. Bu farkları yapmakla beraber günah işlerse namaz o adamı yavaş yavaş günahlardan vazgeçirtir. Onun için Kur'anı azimüşşanın bir âyetinde namaz insanları (fahşa ve münkerden) vazgeçirtir buyuruyor.

Halan çok kötü bir zihniyet vardır bunu tamamile bırakmak lâzımdır. O da bir takım namaz kılan kimseler namaz kılmadıklarına mazeret olarak namaz kılanların günahlarını sayıyorlar ve diyorlar ki namaz kılıp günah işlemekten ise namaz kılmayıp da başka günah işlememek daha iyidir. Bu cahilâne düşüncedir maazallah insanı imandan bile eder. Namaz ayrıdır, günah yine ayrıdır. Namaz kılmamak Allahın uluhiyetine karşı bir

(Devamı 16 da)

F I K I H

24 üncü makale

Mecmuamızın birinci nüshasından itibaren neşrine devam ettiğimiz Fıkıh kitabından taharet bahsini bu makale ile ikmal etmiş bulunuyoruz. Taharetin en ince noktalarına varıncaya kadar bütün teferruatı mümkün olduğu kadar vusumuzun ve ilmimizin lahik olduğu derecede izaha Cenabı Hak bizi muvaffak ettiği için onun hamdü senasından aciziz. Bu itibarla taharet kitabını bitirmiş oluyoruz. Bir sene süren taharet bahsinden sonra inayeti bari ile 1/1/949 tarihinden itibaren yâni bu nüshadan sonra da namaz bahsine başlıyacağımız (949) senesini de yalnız namaza hasretmek istiyoruz. Cenabı Hak irade eder imkân verirse müteakip senelerde de oruç, zekât ve sair bütün ahkâmı fıkhiyyi bu sütünlarda izaha azmetmiş bulunuyoruz Bizden azm ve gayret Cenabı Hak tan lutuf ve inayet kariyemizden de iltifat göstermek çünkü marifet iltifata tabidir. Bize ne kadar iltifat edilirse biz de o kadar maddî imkân buluruz. Maddî imkân buldukça da ilmî gayretimizi sarfa mecburuz bu suretle dinî ve vicdanî vazifemizi yapmakla memnun oluruz

Muhterem din kardeşleri : Her ilim mevzuuyla mütenasip şekilde şereflidir Fıkhın mevzuu Cenabı Hakka ibadet ve taat bulunduğuna ve onun rızasını kazanmak olduğuna göre bu yüksek gaye ne kadar kudsi ise bu ilim de o kadar şereflidir. Kulun ilâhına karşı bütün muamelâtı fıkıhla tayin edildiği gibi kulun kulla olan hakkı da yine fıkıh ile tayin edilmiştir. Şu halde fıkıh bilmeyen bir kimse ne Allaha karşı ödevli bulunduğu vazifeleri yapabilir ve ne de hem cinsine karşı medenî ve insanî vazifesini yapabilir Şu halde bütün insanî ve medenî faziletleri kendisinde toplamış fıkhı hakkile bilen kimse insaniyet ve fazilet düsturlarını tamamen elde etmiş demektir

Merhum üstadım Siyyit Taha hazretleri icaze cemiyetinde söylediği nutkundaki buna rağmen mütalâalar üzerinden (30) sene geçtiğine hâlâ kulaklarımda tesirini duyuyorum. Merhum [Medresetülmütehassisin] fıkıh kürsüsü müderrisi idi. Sultan Selim camisinde (mütehassısın diplomaları) tevzi edilirken fıkıh icazetini okuyacağı bir sırada şöyle bir mukaddeme ile söze başlamıştı :

Muhterem arkadaşlar !

İnsan denilen mahluk o kadar yüksek bir mahluktur ki hiçbir mahlukun ulaşamıyacağı en yüce yerlere ulaşır hattâ fazilet ve büyüklüğüyle semalara kadar yükselebilir.

Yine insan denilen mahluk o kadar alçak bir mahluktur ki hiçbir canavarın yapamıyacağı canavarlığı yapar. Ve alçaklıkta ondan daha büyük fenalıklar yapan mahluk bulunmaz.

Demek ki : İnsan fıtraten en yüce bir mahluk olmağa müsait olduğu gibi yine fıtraten en alçak bir mahluk olmağa müsaittir. Bu fıtri hassaları ayarlanırsa yükselir halile bırakılırsa veyahut götü tarafından ayarlanırsa alçalır. İşte insanın yükselmek ayarı (fıkıh) denilen yüksek ilimdir. Fıkıh o kadar yüksek bir ilimdir ki bir insandan başka bir şey olmıyan (fahri alem aleyhissalâtü vesselâm) Efendimizi fazilet ahlâk, ilim ve merhamet cihetinden o kadar yükselmiştir ki yedi kat semayı gezdirmiş Allahile beraber bulunmak derecesine ulaştırmıştır.

Fıkıhtan haberi olmıyan insanları da derece derece alçalmış görüyoruz Hattâ son harplerde insan etini yiyecek vahşetleri bile göstermiştir. Halbuki hiçbir canavar hem cinsinin etini yememiştir Arslan en yırtıcı bir hayvandır acından ölse bile bir arslanı parçalıyarak hem cinsinin etini yemez.

Bütün beşer arasında görülen fazilet, hukuk, güzel ahlâk prensipleri semavî dinlerin kurdukları fıkıhtan kalma düsturlar olduğuna şahit oluyoruz. İşte şu semavî âyetlerin bıraktıkları prensipleri tam ve dahı mütekâmil bir şekilde Allahın son şeriatı olan Kur'an fıkıhında tecelli etmiştir. Bunu hakkile bilen kimse hakikî insan olur. Cenabı Hak bizleri bundan ayırsın Âmin.

Yeni İlmî Kelâm

Fen ve muhtelif dinler karşısında ulu islâmiyet

Aydınlık şeyler bizden uzaklaştıkça aydınlıklar azalır. Ayın aydınlığı güneşten daha azdır :

O halde ay bize güneşten daha uzaktır.

Bu kıyas ay ile güneşin aydınlıkları bir birine eşit (müsavi) olması halinde doğru olurdu. Şimdiki şeklile mugalatadan başka birşey değildir, mugalata olsun safsata olsun fenne varıncaya kadar bütün mesleklere sirayet etmiştir ; mugalatacılar ekseriyeti teşkil etmekte oldukları için yaygaralarile, şarlatanlıklarile, cebir ve şiddetlerile hak ve hakikat erbabını susturmaktadırlar.

Made 12 — Delili iki taraf kabul edince dâva sabit olur.

Buna (delilde tesaduk) derler. Bu usulde müddei dâvayı kazanmış olursa da bu mutlaka hakikî bir kazanma demek olmayıp hasmı sükûte mecbur etmektir.

Misal :

Eski feylesoflardan biri «kuyrukları dik olan eşekler öldükten sonra dünyaya insan olarak gelirler» deyince karşısındaki hemen tasdik etmiş. Feylesofun «ben bunu senelerce incelemeler ve araştırmalar incelemelerden (tetkikatdan) sonra bulabildim, nasıl oldu da sen bunun doğru olduğunu derhal anladın!» Demesine karşı «karşımda seni görüyorum» cevabını vermiştir.

Başka misal :

Kadınlara «erkeklerinizin elbisesini giydirmeden evvel yırtık ve sökülerini tamir ediniz! Yırtık ve söküğü elbiseyi giydirirken görüp dikmeğe kalkmak bir ev kadını için ayıptır» hakikati şöyle telkin edilmiştir: «Erkeğin elbisesini üstünde dikmek uğursızlık getirir.» Bir hakikati bu yolda telkin etmek, aslı olmadığı halde, çok tesirlidir ; çünkü kadın hem uğursuzluğa inanır, hem de ondan çok korkar.

(Devamı var)

Dış haberler

Mısırda intişar eden (Livaulislâm) Dinî mecmuasının ikinci senesinin dördüncü nüshasını aldık pek zengin münderecatla çıkan bu nüsha 73 sahifedir. Papye kuşe üzerine zarif bir kapla kapalı bulunan bu mecmuanın sahibi Ahmet Hamzadır. Dinî, İçtimaî ve ilmî bulunan bu mecmuaya Mısırın en münevver âlimleri en muktedir kalem sahipleri makale yazmaktadırlar. Bilhassa şu serlevhalar şayanı dikkattir.

1 — Başkasına karşı hac

2 — Hac farzdır

3 — Üç mescit

4 — İslâm tarihinde Kurban Bayramı

5 — Hac ve ruhi terbiye

6 — Hacın hikmeti

7 — Zemzem

8 — Cinai teşri

Bunlarla beraber diğer makalelerde bütün hikmet ve tarihi hakikatler gayet zarif ifadelerle anlatılmaktadır. İslâm hakikatlerini anlamak için meraklıların bu mecmuadan birer tane edinmeleri lâzımdır.

● İrak Naibi Emir Abdullahın evlenmesi münasebetiyle bütün İslâm Reisi Hükûmetlerinden kendisine tebrik telgrafları teati edilmiştir. (İrakta çıkan Ennebe gazetesinden.)

● İrak Nâibi Emir Abdullahın akdi dolayısiyle (Hale) kazası kendilerine bir hediye takdim etmişlerdir. Bu hediye, Babil Arslanının altından imal edilmiş ve üzerine kıymetli taşlarla işlenmiş bir timsaldir. Bu suretle (Hale) kasabası Babil Şehrinin kadim tarihini ve medeniyetini hatırlatmış bulunuyor. (İrak'ta çıkan Ennebe gazetesinden.)

Tasavvuf

لفت معشوقم تو بودی گفتا آن | لبیک گفتا راز گو زیرا دوم | ای مرا تو مصطفا چون عمر | از برای خدمتت بندم کمر

Tercüme:

81 — Dedi ki benim maşukum sen imişsin o kız değilmiş.

82 — Ey bana Mustafa olan zat ben de sana (Ömer) gibiyim senin bütün emirlerine el bağlanmış intizar ediyorum.

İzahat:

Mevlâna, şah ile misafir arasındaki taaşşuku izah ederek şahın ağzından ey misrfir ben sana âşık oldum sana o kadar bağlandımki esas aşkımı unuttum.

Meğer maşukum kız değilmiş de sen imişsin burada Mevlâna mühim bir tasavvuf esasına temas ediyor.

Aşk ; tasavvuf ilminde iki kısımdır :

1 — Aşkı mecazı;

2 — Aşkı hakikî;

Aşk evve'â mecazdan başlar hevesat temayülât zevkı günden güne tekâmül eder de bu aşk ve temayül âşıkı kendisinden geçer, âşık ile maşuka arasında büyük bir hâil ve büyük mani olunca görünmeden cereyan eder. Aşk ateşi bütün vücuda sirayet eder aşk vücuda o kadar tesir eder ki âşık her şeyi maşukundan ibaret addeder Bütün ruhunu istilâ eder. Hattâ bazan maşuk tarafından gelen emre felâket bile olsa itaat eder şair Esmainin edebiyat sahasındaki şu hadise mecazi aşkın kuvvetli bir nümunesidir.

Esmai, günün birinde çölde gezerken bir taşın üzerinde şöyle bir şiir bulur :

Eya ma'şereluşşak billâhi ebbiru
İziştedde ışkun bilfeta keyfe yesna'

Tercümesi:

Ey âşıklar zümresi Allah için olsun bana anlatın bir genç ne aşk şiddetile ârız olursa o genç ne yapmalı ?

Esmai şuna böyle bir cevap verir.

Yüdari havahü sümme yektümü sırrah
Ve yahşeu fi küllilumuri ve yakna'

Tercümesi:

Onun aşkla geçirtir, sırrını gizler bütün emirlerde kanaat ederek tabi olur.

Asmai oradan ayrılınca âşık oradan geçer sualine cevap verildiğini görür şu şiiri yazar :

Fekeyfe yüdari bil'hava katilül'feta
Ve fi küli yevmin ruhuhu yetekatta'

Tercümesi:

Gençliği öldüren aşkla nasıl müdara edilir ve nasıl geçinilir her gün gencin ruhu onunla parçalanıyor.

Âşık ayrılır şair tesadifen yine oradan geçiyor. Beytine cevap verildiğini görünce şunu yazıyor.

İza lem yutik sabren ve ketmen lisirrih
Feleyse lehü şeyün minelmevti enfa'

Tercümesi:

Ona tahammül etmezse ve onun sırlarını ketmedemezse onun için ölümden başka faydalı bir şey yoktur.

Âşık bir daha oradan geçiyor Yazısına cavap verildiğini görürce şu beyti yazıyor ve düşüp ölüyor :

Semi'na ve ete'na sümme mitna febelligu
Selâmi alâ men kâne lilvasli yemna'

Tercümesi:

İşittik, emre itaat ettik ve öldük benim selâmımı vusluma mümanaat edenlere tebliğ ediniz.

Şair tekrar oradan geçer bir ölü ile karşılaşır

İşte bu aşkı mecazinin bir nümunesidir ki bu dereceden sonra aşkı hakikî derecesi başlar.

Aşkı hakikî: Ancak Allah aşkıdır. Evvelâ mecazen başlar ruh aşkla yana yana nihayet nasutiyet yâni maddî varlıktan lâhutiyet yâni mânevi varlığa yükselir bu dereceyi bulduktan sonra güzellikten güzelliği yara-

(Devamı 16 da)

Dört Kafatası

Yazan : Abdurrahim ZAPSU

— Son yapılan tetkikata nazaren ruh bedenden ayrı, müstakil, bir mevcudiyet olduğu anlaşılmıştır Bedene taalluku itibarile eserlerini gösterir, bedenden ayrıldığı vakit yine vardır ve müstakil bir mevcudiyettir Ruhun müstakil bir mevcudiyet olduğunda bilhassa ipnotizma âlimleri hemen hemen ittifak etmişlerdir; fakat mahiyetini tamamile anlamağa imkân yoktur.

— Mahiyeti anlaşılmayan bir şeyin mu tahassısı nasıl olur ?

— Bizim ruhiyat mutahassısı olmakliğimız, ruhun mahiyetini anladığımızdan değil belki ruhun gösterdiği eserleri tetkik ve takip ederek bir takım kanunlarını bulmak ve ona göre ruh hastalığı etrafında tedbir almaktır Yoksa ruhu tamamen anlamış değiliz. Mamafih, diger ihtisas işleri de böyle değil midir ?

— Nasıl?

Meselâ : Edison elektrikte dehalar göstermiştir, fakat, elektriğin mahiyeti hakkında bir şey bilmez, nihayet bir cereyan bilir, o cereyanın kanunlarını bulmuş, ondan ne gibi istifadeler yapılacağını beşeriyete anlatmıştır. Kendisinden elektrik nedir? Diye sual sorulursa [siz ne bilirseniz? Ben de onu] diye cevap vereceği muhakkaktır. Fakat nasıl istihsal ediliyor ! Ve nasıl kullanılıyor? Derseniz ciltlerle kitap yazar.

— Şu halde, bugünkü ilimler bizlere niçini anlatmıyor Nasıla anlatıyor demektir.

— Ona şüphe mi var siz bana ruh nedir ? Diye bir sual irat ederseniz ben [siz ne bilirseniz ben de onu] diye cevap veririm. Fakat ruhî hadiseleri sorarsanız size ciltler dolusu malûmat veririm. Dedi.

Tenvir buyurdunuz diye kendisine teşekkür ettim, İkinci suale hazırlandım

— Affedersiniz, bir sual daha sorarsam sizi rahatsız etmiş olmaz mıyım ?

— Buyurunuz bildiğim şey ise derhal cevap veririm [diye tevazu gösterdiler].

— İpnotizma ne demektir ?

— İpnotizmanın türkçesi (uyutmak) ve yahut tenvimdir Üç unsuru vardır.

1 — Uyanamıyorum derler ;

2 — Uyanan ve uyandıran mutahassıs ;

3 — Uyananın temessül ettiği ruh.

Ben de medyonum Hilkati itibarile bütün ruhları temsil eder, istediğim ruhları celbeder, medyum vasıtasile dinleyebilirim Fakat, bir takım medyomlar vardırki temessülü zor, kabul aederler. Medyum celbolunan ruh nam ve hesabına surulan suallere cevap verir.

— Hayret bu nasıl şey !

— Hakikaten hayret edilecek şey, medyum talep olunan ruhu kabul ederken öyle takallusat geçiriyor ki insan bedenine başka bir ruhun girdiğini hisseder gibi oluyor.Meselâ: Hayatında peltek konuşan birisinin ruhu geldimi aynı surette dili dolaşa dolaşa söyler, bilâkis gayet fasih ve beliğ bir hatibin ruhu geldimi gayet fasih ve beliğ anlatır, bir âlimin ruhu geldimi isterseniz kalemi elinize alınız yaza bildiğiniz kadar size ilmî malûmat verir ; halbuki uyandıktan sonra medyum o halde söylediği ilmî meselelerin bir tek cümlesini söyleyemez.

— Bu vaziyet karşısında buna nasıl hükmediyorsunuz ? Kanaatınız nedir ?

— Muhakkak olarak ruh mevcuttur ve hayatta iken bulunduğu kemali aynen muhafaza ediyor Ancak bedenden ayrıldığı için bize maddeten bir mevcudiyet göstermezler, Fakat tenvim vasıtasile medyumun iradesi tamamile iptal edilir, bu halde iken başka bir ruh ona temessül ederek sorulan suallere göre bütün kemali ibraz edebilir.

— Şu halde bundan yüz sene evvel veyahut dört yüz sene evvel ölmüş bir adamın ruhu ile görüşmek mümkün müdür ?

— İsterseniz tecrübesini yapabiliriz

— Çok teşekkür ederim size zahmet yapmış oluruz.

— Müsaade ederseniz gelecek salı akşamı bize teşrif ediniz orada tecrübelerimizi yaparız dedi.

Saat tam (12)yi çalıyordu. doktor af talep etti, gitmek istedi. Madam, hakikaten çok geç kaldık. İlmî ve tatlı müsahabelerle vakitin nasıl geçtiğinden farkına varmamışız diye ayağa kalktı. hazırlanarak evden çıktılar. Madam el sıkarken muhakkak salı günü bekleriz dedi

Devamı var)

Anlayış Farkı

Bir Rafizi ile bir imanlı müslüman karşılaştı aralarında şöylece bir muhavere cereyan etti.

Rafizi: Aptal; niçin namaz kılıyorsun?

İmanlı: Ben Allahın emrini yapıyorum dini vazifemdir.

Rafizi: Ben namaz kılmam yine cennete giderim. Çünkü ben seviyorum sen sevmiyorsun?

İmanlı: Evvelâ benim sevmediğimi neden anladın? İkinci herkes hakkında kötü zanda bulunmak islâmiyette yoktur Bu kötü zanni nereden çıkardın? Üçüncü sevmek sevmek kalbî bir hadisedir onun tahakkuk edebilmesi için zahiri bir delil bulunmaz senin sevdiğini ne ile anlayabiliriz? Eğer sevseydin namaz kılardın mâ lem kılmıyorsun yalan söylüyorsun bilâkis Ashabı Peygambere söğmekle din düşmanı olduğunu açıktan açığa anlatıyorsun.

Rafizi: Bir broşür (Risale) çıktı üstündeki Hadisleri, ayetleri okumadın mı?

İmanlı: Evet okudum fakat lehinizde değil aleyhinizdedir? Bu kadar da bamakat olurmu? Hadisin meali budur (Eshabı sövenlere Allahın laneti olsun) biz hiç bir Eshabı sövmeyiz bilâkis bu broşürü yazan sövüyor sizin sövdüğünüzden biz neden mes'ul tutulalım böy e zırva mı olur?

Rafizi: ya diğer Hadise ne diyorsun?

İmanlı: Bu Hadisin de meali şudur (Mümine sövmek fasikliktir, öldürmek küfürdür) bir defa eshabı Resulullahın mümin olduğuna şüphe yoktur siz de bunları sövmekle fasik bulunduğunuza asla şüphe edilmez ikinci cümleyi de pek fahiş bir hata ile kasden yanlış mana ediyorsunuz

Rafizi: Ap açıktır niçin yanlış mana edelim (mümini öldürmek küfürdür) diyor

İmanlı: Peki bütün katiller kâfirmidir? Meselâ Ahmet öfkelendi vurup Mehmedi öldürdü, Ahmet kâfir olurmu? Ahmet bir müddet sonra ölünce bunu yıkamıyacakmıyız? Namazını kılmıyacakmıyız? müslüman mezarlığına gömmüyecekmiyiz? Bu katil dolayısıyle kâfirler gibi ebediyen cehennemdemi kalacaktır? Yoksa katil nisbetinde (Affa uğramazsa) azap görüpte Cennetemi gidecektir, Hangi katilin kefere mezarlığına gömüldüğünü gördük? Bu gün Hapishanelerde bulunan bunca katillerin hepsini kâfirmi telakki edeceğiz? Rafizi şaşırdı, bocaladı cevap bulamadı: ya bu hadis uydurmamıdır? Hayır hadis sahihdir fakat senin anlattıkların uydurmadır bir takım kelimeler de vardırki başka bir delil ve hüküm karşısında mukayyettir manası o delile göre açıklanır bu mesele hakkında edebiyat ilminde uzun uzadıya kaideler vardır, meselâ çok cesaretli bir adam gelince (Arslan geldi) demiyormıyız? aceba hakikaten yeleli arslanmı geliyor? yoksa şecaatını anlatmak istediğimiz adam mı geliyor? Biz arslan geliyor demekle yalan mı? söylüyoruz?

Rafizi: Hayır söze kuvvet vermek istiyoruz

İmanlı: Öyle ise her kelime mutlak mana edilmez bunu mutlak olarak mana edenler ilimden haberi olmayan cülelâ kısmıdır, (Mümini öldüren kâfirdir). Hakkında Buharii şerifin şerhlerinde uzun uzadıya izahat vardır. Mümini imanı dolayısıyle yani Mümin bulunduğu için, Allaha iman ettiği için öldürürse onun kâfir bulunduğuna şüphe yoktur. Bir insanın imanına olan kuvvetinden başka bir cürmü olmadığından öldüren kimse İslâm kalmaz bunun manası şudur.

İmanlı: Rafizi tevbe etti ben ilim okumadım ilim sahibi olmadan gerek hadis ve gerek Kur'anı Kerimi tefsire kalkışan mutlaka yanılır tövbeler tövbesi bir daha böyle şeyleri ağzıma almam. Bir cahilin anlayışı ile bir âliminin anlayışı pek farklıdır.

Pertev ZAPSU

Ehli Sünnet

Dinî, İçtimaî İlmî ve Ahlâki Mecmuadır

Seyyar din dersanesidir. Her müslümanın evinde bulunması ve buna abone olması lâzımdır. Her müslüman, evlâtlarına dinini öğretmek mecburiyetindedir. Aksi takdirde mesul olur.

Evlâtlarınızı okutamıyorsanız; hoca tutamıyorsanız öyle ise Ehli Sünnete abone olunuz. Senelik abonesi 6 liradır. İstanbul posta kutusu : 830

İç haberler

5/12/948 Terihindeki Bütçe Encümeni tatil günü olduğuna rağmen pazar günü de müzakereye devam etmiş ve bu müzakereden dolayı Ulus gazetesinde çıkan yazıyı aynen neşrediyoruz :

«Bu oturumda Başbakan yardımcısı daha önce sorulan sualleri cevaplandırmış ve Dini neşriyat hakkında izahat vermiştir «Dini âlet ederek zararlı telkinlerde bulunan bazı eserlerin ve bu arada (Evrakı bahari, Şeyh Ahmedin vasiyet namesi, mukaddes kürsüden gürlemeler) isimli risalelerin toplattırıldığını yine zararlı fikirler telkin etmeğe yeltenen Şemsettin Yeşil adındaki şahsın vaizlik vesikasının geri alındığını hasılı bu gibi neşriyat ve failleri hakkında takibattan geri durulmadığını söylemiştir, bundan başka gerek sağda ve gerek solda ifratçı faaliyette bulunanlar hakkında müessir takibata imkân verecek kanun tadillerinin hazırlandığını ve yakında meclise gönderileceğini ifade etmiştir.)

Bütçe Encümeninin bu müzakeresinde hükümetin izahatı dolayısıyle bütün müslümanlar ferah duymuştur Çünkü hükümet aleyhinde İslamlar arasına fitne soken bir takım müfrit zümreler dini dünyaya alet ederek bir taraftan halkın saf imanlarını baltalıyarak Hurafat ve mugalatalar fesat kundakları sokuyor bir taraftan da memlekette Rafizilik ve Batinilik Propagandası yapıyorlardı.

Hükümetin solculara mukabil (Sağcı) diye vasıflandırdığı bu muzır kimseleri istihdaf etmekte bulunduğunu memnuniyetle anladık ve hakiki iman sahipleri bundan ferah duymaktadır. Halbuki daha evvel din aleyhinde propaganda yapılmakta idi. Bütün millet anladıki Hükümet İslâm dinine hürmetkârdır.

Gerek İlk mekteplerde din dersleri koymak ve gerek İmam ve Hatip mekteplerile İlâhiyat fakültesi kurmakla ciddi bir hatve atmaktadır. Ancak bunu yaparken Batinilik faaliyetinede bir hatime çekecektir çünkü memlekette Bolşeviklik ne kadar muzır ise onun arkadaşı bulunan (İbaha) mezhebini yayan Batinilikte o kadar muzırdır ikisini de önliyerek hakiki islamiyetin dindaşlar arasında yayılmasına imkân vermiş olacaktır.

Geçen nüshada mahkumiyetini haber verdiğimiz ve muharirlerimizden Abdulhalim Akkulu ölümle tehdit eden şahsın Şemsettin Yeşilin şoför Ali önemli namındaki muridi olduğu tahakkuk etmiş ve kendisine bir sene dört ay ceza verildiğini haber alanlar bize memnuniyetlerini ihtiva eden mektuplar göndermektedirler, hiç bir kimsenin felâketile sevinmeyiz. Fakat İslâm camiasına fitne ve fesat sokan Batini mezhebi zorbalarının tecziyesi medeni ve insani vazife idi Temenni ederizki bundan ibret alarak yanlış yola sapanlar müftülüğe müracaat edip tövbe ederler. Ehli Sünnet velcemaat mezhebi dairesinde tashihi itikat ederler

● İzmirde (İslâm Sesi) namında bir mecmua çıkmıştır. Bu mecmua ilk nüshasında fennî ve ilmi bir takım mevzulara temas etmektedir. Baş yazarı Bay Lütfullah mütahassısın mezunu olmakla beraber Batiniliğe temayül fikirlerine sahip bulunduğu istihbar edilmektedir. Temenni ediyoruzki mensup olduğu ilmi müesseseye hörmetten bu batıl fikirlerle mücadele ederek bu gibi süzanlardan kurtulmak için bu isnatları filen red edeceğiz. (Ehli Sünnet velcemaat) itikadı dairesinde hâlis bir islâm akidesini neşre başlayacaktır. Bu hususdaki faaliyetlerini bekler muvaffakiyetler dileriz.

● İstihbar ettiğimize nazaran Büyük Millet Meclisi Bütçe emcümeninde Diyanet işleri bütçesi müzakere edilirken bir takım Hatipler Diyanet işleri Reisinden, çıkan bazı din dergilerine (Ayeti kerimeler) yazılmakta ve bunlar yerlere serilerek hörmetsizliğe maruz kalınmaktadır. Bu hususta ne gibi tedbirler alınıyor şeklindeki suale karşı Dinayet işleri bunları menedecek bir müeyyedeye malik bulunmadığını söylemiştir. Dergimiz bu hususta bir çok defalar meslekdaşlarının nazarı dikkatini celpetmişti. Meslekdaşların bundan vaz geçmelerini bu vesile ile de tekrar Din namına rica ederiz.

(EHLİ SÜNNET)

Ehli Sünnet - İlim karşısında

Nasıl çalıştı? Ne Yaptı?

Biz bu dergiyi sırf ilmî ve dinî mevzuları yaymak gayesile çıkarıyoruz ve bu gayeyi kuvvetli bir programa istinat ederek bu programı harfi harfine tatbik ettik. Allahın inayetile bu nüsha ile ikinci senenin şamasını bitirdik gelecek nüsha ile de üçüncü senenin şamasına başlıyacağız.

Biz böyle düşünüyoruz. Senelerdenberi bu memlekette dinî tedrisat felce uğramış hiçbir müslüman evlâdına dinî bilgiyi veremiyor din ilimleri mühim mevzuları ihtiva ettiği için herkes de mevzuları kavrayacak vaziyette değildir. Bundan 25 sene evvel bütün mekteplerde dinî tedrisat vardı. Bu tedrisat da gayet basit idi o kadar ki bir müslümanın itikat ve imanına yarayan mevzuları ibadete ait basit ve fakat zarurî noktalar tedris ediliyordu.

Beri taraftan da dinî müesseseler ulûmu islâmiyenin orta ve yüksek kısımlarını tedris ederek din adamlarını ve din mütehassıslarını yetiştiriyorlardı.

Her nedense istikbal düşünülmiyerek ve doğacak felâketlere bakmıyarak hem din mütehassısı yetiştiren müesseseler hem de din adamları yetiştirecek mektepler kaldırıldı aynı zamanda mekteplerin programlarından din tedrisatı da kaldırıldı (lâyik) kelimesinin yanlış anlamile imana vurulan bu darberler altında milletin iz hayhca inlemiş tir ve hâlâ da bunu telâfi edecek çareler filen başlamamıştır.

Napolyonun dediği gibi «bir işin olmamasını temin için komisyona havale etmeli» bu işte; fırka gurubunda bir karara bağlandı Fakat komisyonlara havale edildi hâlâ komisyonlarda mesailerini bitirmedi ve matlup neticeleri az zamanda verileceğine da kani değiliz.

Bunu düşündüğümüz için İslâm kardeşlerimizin dinî ihtiyacını karşılamak gayesile meydana atıldık Her şeyden evvel ilk tahsil çağında bulunanlara verilmesi zarurî bulunan din bilgilerini gayet basit bir şekilde ve kolay bir lisanla anlatmak üzere 4/7/947 tarihinden 31/12/947 tarihine kadar neşriyat yaptık dergimizin birinci cildini teşkil eden bu kısımdan sonra 1/1/948 tarihinden orta, lise ve yüksek tahsil çağında bulunan münevver dindaşlarımıza onların seviye ve bilgilerile mütenasip olarak programın ikinci kısmına başladık ve bir sene zarfında tedrisata devamla aşağıdaki hususatı neşrettik.

1 — Kasidei bürde: İslâm âleminde hem kudsi ve hem yüksek edebî bir manzume bulunan ve fahri âlemin mezayasını anlatan bu kasidenin (39) uncu beytine geldik aynen kılişe halinde göstermekle beraber numara altında tercüme ettik ve ilmî tahil yaparak şerhettik.

2 — Tefsir: Kur'anı azimüşşanın başından yâni fatihadan başlıyarak âyetlerin meallerini gösterdik Ondan sonra tefsire devam ettik. Elbakara süresinin (43) üncü âyetine kadar geldik.

3 - Hadis: Kur'anı kerimden sonra İslâm âleminde en mükaddes sayılan Peygamber efendimizin hadislerini ihtiva eden Buharii şerife başladık (36) ıncı hadise kadar geldik.

4 — Fıkıh: İslâm dininin temel taşı bulunan ibadetin en ince noktalarına kadar göstermek üzere taharet bahsini tamamile bitirdik.

5 — Kelâm: İslâm dininin bütün itikat meselelerini ilmî felsefî münakaşalarla vicdanî iman şekline sokmak suretile devam ettik. Yunan felsefesi karşısındaki eski ilmi kelâmı bitirdik Yeni felsefe karşısında islâmiyeti müdafaaya başladık

6 — Tasavvuf: Bu ilimde mühim ve beynelmilel bir eser bulunan Mevlâna Celâleddini Rumi Hazretlerinin mesnevisine başladık takip ederek (93) üncü beytine kadar geldik hem kılişe halinde aynını hem de numara vazederek tercümesini yaptık ondan sonra da ilmî ve tasavvufî şerhini yaptık

Mecburî bir tavzih

Hiç şüphe yokturki İslâm camiası için bu gün her vakitten fazla birliğe ihtiyaç vardır. her taraftan İslâm kardeşler ayrılık unsurlarını bertaraf ederek tâbi bulundukları (Kur'. anı azimüşşanın) Emrettiği Uhuvveti tesis etmekle mükellef iken kin, garaz ve nifak to humlarını ekerek hırsuşöhret ve dünya menfaatı için suları bulandıran müfsitlere ne ka dar lânet ve nefret edersek yine azdır'

İslâm kelimesini. Fahri âlem efendimiz bir Hadisi şerifinde tarif ederken (Müslümanlar dilinden ve elinden sâlim bulunduğu kimsedir) buyurmuştur. Binaenaleyh bu hat'i olan emri Peygamberiye rağmen İslâmlara dil uzatan bilhassa eshabı Peygambere tecavüz ederek herkesin hissiyatı diniyelerini rencide eden cahillere. âlimler ilmen cevap verirken hiç bir esası islâmı tanımadan. Odunum, odunum diye cehlinde israr ederek fitneyi körükle yen bu fesat şebekesinin meccanen Broşür (risale) neşrederek fesatlarına daha ziyade hız verdiklerini kemâli esefle görüyoruz. Bizim bildiğimiz din meselesi. herhangi içtimai siyasî mesele değildir. Her mesleğin mütehassısı olduğu gibi İslâm dininin de mütahassısları vardır ; iş ayağa düşmeden ait bulunduğu makamlar halletmelidir, fesadı cehle meydan verilmemelidir.

Bu gün her hangi ilmî bir meseleyi mütehassısın ihtisasına binaen verdiği izahata karşı o işten asla alakası bulunmayan hiç bir mektep, medrese ve darülfunun görmeyip o mesele hakkında en iptidaî bir malumata bile mâlik bulunmayan selâhiyetsiz kimselerin yalancı pehlivan gibi ortaya atılması hem ayıp hem de günahtır, kendisini maskara etmekten başka bir netice vermez. Bu hadise ufak bir şuura mâlik olan kimselere tesir etmez. Fakat hiç bir bilgi ve muhakemeye mâlik olmayan safdil bir çok cahilleri imana aykırı bir yola sevk edildiğini görmekle içimiz kan ağlamaktan kurtulamıyor; biz ancak bu noktadan keyfiyeti izah ederek müslümanları ikaz ediyoruz.

Ve yine bir taraftan halkı ikaz ederek dini ve vatani vazifemizi yaparken beri taraftan onlarda kendilerine kıymet vererek bizim bu ilmi cevaplarımızla şımarıyorlar.

Bunu izaha mecburuz; karşı tarafın ne ilmî ve ne dinî hiçbir selâhiyeti yoktur, bütün sözleri ifsattan başka bir şey değildir. Halkı delâlete götürmektir, biz de onlara daha cevap vermek tenezzülünde bulunamayız. Çünkü cehle ve safsataya cevap verilmez.

Geçen nüshadaki yazılarımız ancak bu gayeye göre yazılmıştır.

Broşürlerde gösterilen hadislerin hiç birisi onların yanlış ve kasde makrun tahrifkâr manâları ihtiva etmez, onların her birisinin manâları; İstanbul Müftüsünün (Eshabı kiram) kitabında kemâli selâhiyetle izah ettiği şekildedir. Bunların yolları (Batinilik, kızılbaşlık) yollarıdır. Bunlar nasıl teşekkül etmiş ve nasıl çalışmıştır; bu hususta Diyanet işleri (Batinilik ve kırmitilik) namında çok âlimane bir eser çıkarmıştır. Bütün müslümanlara bu mühim eserden edinmelerini ve imanlarını tehlikeden kurtarılmasını tavsiye ederek hâdiseyi tavziha mecbur kaldık. Ve bundan sonra bu gibiler hakkında ciddi olarak bir tek söz konuşmıyacağız (Ehli Sünnet) vazifesini bitirip Batıl mezhepleri her asırda olduğu gibi bu asırda da hakkın inayetiyle yerlere sermiş olduğundan kervanında hiç bir sese (av'avayı kilâba) kulak vermeden Resulullah Efendimizin eshabı yolunda yürüyecektir. (Ehli Sünnet)

Bu ana ilimlerden başka günün ihtiyacına göre münasip yazılarla İslâm dininin mühim noktalarını müdafaa ederek gerek din perdesi altında ve gerekse açıktan açığa tecavüz eden din düşmanlarını susturmak için azamî mücahede ettik. Cenabı hakka çok şükürler olsun muvaffak olduk ve her taraftan islâmlardan memnuniyet mektupları aldık 948 senesi mesaimizi işbu nüsha ile bitiriyoruz gelecek nüshadan itibaren de üçüncü cilde başlıyoruz Mühim ana ilimlerinden devam etmekte olduğumuz mevzuları da aynı surette takip edeceğiz. Bu mazhariyetimizden dolayı hakka hamdü sena ederken bize azamî surette yardım etmek üzere abone olan müslüman kardeşlerimize arzı teşekkür eder Cenabı haktan muvaffakiyet dileriz.

Abdurrahim ZAPSU

Bitlis Milletvekili merhum: ARİF ÖZDEMİR

Başka gazetelerde hal tercümesine temas edildiği üzere pek çok vatani hizmetleri malum olan Arif Özdemir müdafaai hukukun teassüsünden sonra Bitlis için ilk Büyük Millet Meclisi azalığına seçilmişti.

Birinci devre hitamında hiç bir memuriyet ve menfaat kaydına düşmedi, Bitlis'e döndü. Onbeş sene kadar daimî encümen azalığında, Bitlis Belediye reisliğinde hakka ve halka uygun bir nefis izzeti ve feregatı ile çalıştı.

Geçen son intihap devresine kadar her nasılsa Bitlisin öz halkından bir milletvekili çıkmamış, memleketin umumi saygı ve duygusuna hürmeten ikinci defa Bitlis halkından milletvekili seçilerek Ankaraya gelmişti.

Çok yorgundu, nümayiş yoluyla meclis kürsüsünden bağırdı!... Fakat bakımsız şark illerinin, bilhassa Bitlisin kalkınması için hasta halile her cepheden vakit vakit bazı vekâletlere ezcümle Başbakanlık makamına yazdığı yazılar, yaptığı temaslarla gösterdiği medenî, vicdanî mevcudiyet; hakikat bakımından ölmez tarihi bir âbide sayılmağa lâyıktır!...

Vesaike müstenit bu sözlerim tezkiye değil memleketin saadet ve selâmeti için şaibesiz hizmet eden arifler namına bir tahdisi nimettir.

Evvel ve ahir Ankara'nın havası ile imtizaç edemiyen bu hakperestin bazı muhik mütalaâ ve mütalebeleri semeresiz kalınca âsabı bozuluyor, hastalığı, teessürü artıyordu! . Geçen tatilde hasta hasta intihap dairesine gitti. Hekimlerin bütün istirahat tavsiyelerine rağmen at üstünde bile muhitinin bütün ilçelerini dolaştı, halkın dertlerini dinledi; haklarını ilâ için istihkarı hayatı göze aldı, bir an mesaiden geri durmadı!...

Bir gün kendine dedimki sıhhi durumun malumdur. Bakanları darıltacak derecede reden kalemen, kavlen, filen bu kadar yoruluyor, istediklerin yerine gelmedikçe üzülüyorsun!..

Din ile dünyasını telif eden bu Arif insan cevaben dediki «hakka, hakikata hizmet için namus ve şerefimle halka söz verdim milletvekilliğine garanti için gelmedim. selâhiyet sahibi Bakanların Milletvekillerine darılması mevzuu bahis olamaz; Milletvekillerinin onlara itimadı meşruttur.

Medenî şartlar, insanî emeller tahakkuk etmezse kendimi dinlemek ve tedavi olmak üzere affımı dileyeceğim.»

Bu notar üzerinde izahat taraftarı değilim.

Çünkü:

Söylesem âlem güler, ketmeylesem kalbim yanar
Söylenilmez, ketmolunmaz böyle bir haletteyim.

Beyti atiki etrafında derin bir teselli ile hazin bir tecelliyi kayıt emeden geçemiyeceğim.

Cumadan sonra Hacıbayram camii önünde kesif bir cemaatın ikinci saffında yer aldım, Allah için namaza meyyit için duaya katıldım.

İmam selâm verdi; Tabut, musallâdan kaldırılırken bende mecal kalmamıştı. Eski meclis risi Çankırı milletvekili Bay Abdülhalik Renda çok yüksek bir nezaketle sol kolumu tutarak beni teselliye başladı. Sen istasyona kadar gelecek vaziyette değilsin, eve gitmelisin buyurdu.

Büyük Millet Meclis binası karşısına kadar yürüdüm. Oradan bir taksi ile istasyona vardım. Hayatta bu derin teselliyi unutamıyacağım!..

Müteakiben cenaze vagona yerleştirildi. Benimle beraber merhumun bir kaç akrabası karşısında duran iki milletvekilinden birisi diğerinin kulağına ağzını yanaştırdı Hafif perdeden haydi başın sağ olsun diye koluma girdi oldukça dikkata lâyik bir tavurla önümüzden çekip giderlerken birine sordum Bunlar kimlerdir?.. merhumun biraderzadesi Fikret dediki şişmanı tanımıyorum, nisbeten zayıfı tedavi sırasında bazan kendilerini telefonla aradığım Bitlis'in diğer milletvekili Bay Muhtardır!...

Bundan anladımki teessürleri galebe etmiş trenin hareketini beklemeden, bizleri lisanen teselli yoluyla da üzmeden savuşmuş bulundular.

Gerçi bizler de teessüre boğulmuş, tanınmaz münzevilere, yakut mabetlerin tazyiki hadisatla yarı yıkılmış minarelerine dönmüştük!..

Ancak; Cenaze arabası meclis kapısından istasyona doğru inerken ben o şişman zatın sağında yürüyordum. Solumda birinden sordu. Ölünün akrabası buradamı. Ben sağdan

evet deyince yan göz ve yüzle başını bana çevirdi öyle mi diye sordu?.. Evet bende dayısıyım öyle dedim.

Her teselli. her tecelliye rağmen sözün kısası her kes içinde ölüm muhakkaktır. Sade rahmete vesile olmak üzere Arif'imizin tevekkufta kalan son hastalığına temas ile iktifa etmek isterim!...

Büyük Millet Meclisinin geçen tatil devresi bitiminde Bitlis'ten döndü. Yine Ankaranın havasından şikâyete başladı son zamanlarda hastalığı arttı. Yanlarından ayrılamıyordum. Beş gün kadar tedavi gördüler. Bu arada Gülhane hocalarından Profesör Zeki Hakkı Pamir bazı gençlerimizin istirhamı üzerine geldi. Hastamızı yakından ve derinden dinledi, evde tedavileri müşkül olduğunu söyle diler. Gülhaneye naklini tasvip ettiler.

Bunun üzerine hastahanenin münferit bir odasına kaldırıldı. Fennî itinalarla tedavisine bakıldı, maddî tedbir sahasında Gülhane erkân ve efradının şükrana şayan alâka ve ihtimamına rağmen on gün sonra yani 17/11/948 çarşamba günü Büyük Allahın takdirile ebediyete kavuştu

Vasiyetleri üzerine Cuma'dan sonra Hacıbayram camiinde namazı kılınarak ailesinin ikamet etmek istediği Diyarıbakırda defnedilmek üzere yukarıda temas edilen vagonla cenazesi yola çıkarıldı. Vefat edeceği günün gecesinde de biraderzadesi Fikretle beraber yanından ayrılmadım. Sabah ezanı yaklaşınca abdest-alması için su istedi, getirdik abdest aldı.

İlk önce hastalığın elim şiddet ve ızdırabından dolayı bu isteğini adeta bir tegafüle hamlettim. Üç saat sonra abdestli olarak vefatı manayı madde ile daima tefif eden şairbesiz Arifi'mizin tam bir taarüf ile ebedi yurduna kavuştuğuna kani oldum.

Hususile tahnit ve teşrih tahtasından çıkan Gülhanenin beş on stajiyerleri kapı önünde etrafına toplandı ve dedilerki biz böyle lâtif bir ölüye rastlıyamadık. Adeta yüzümüze gülüyordu.

O nurlu gençlerden aldığım ilhamlarla da büyük Allaha şükrettim.

Evvel ve ahir memleket büyük millete riyasız hizmetleri, her manasiyle istikamet ve sadakatları izahtan müstağni olan bu ilâhi meşrep kâmil insan; Ehli Sünnet'in bihakkın hürmetkârlarındandı.

Bazı okuyuculardan aldığımız taziye ve teselli mektuplarına bir nevi cevap yoluyla şükranlarımızın, aşağıdaki ölüm tarihlerile beraber iblâğına yüksek Ehli Sünnet'in delâletini rica ederken büyük Allah'tan kendilerine rhmet ve mağfiret dileriz.

— ÖLÜM TARİHİ —

Çekeriz hasretini, haşre kadar "ARİF„ in ah!..
«Bitlis„ in yüz akıydı madde ile manada.
Bir iki devre büyük millete mebus oldu.
Hak ile halkı sinanet ile dünyada.
"Özdemir„ lerle, "Nesimi„ ler onu paylaşamaz;
Erdi âmâl ve selâhile "MÜRAD„ âbâda.
Hiori tarihi gibi nurlu tamam "Fikri„ metin.
"İşleri âbide Bitlisilere, ecdada.„

— 1368 —

Nesimi Oğullarından Avukat

Hulusii BİTLİSİ

Vah! vah..!

— Neden kardeşiyle küskün, filanca?
— Miras yüzünden.
— Neden Veliahtı öldürdü bir amca?
— Taht yüzünden.
— Öyle mi, bıçak çekmiş komşuya?
— Evet; sınır kavgası.
— Gördün mü, şu hâin girmiş pusuya?
— Gördüm; intikam sevdası.
— Bir şeref kirletmiş, doğru mu o alçak?
— Doğru; Hayvani zevki uğrunda;
Ooo!!! Sen de kalmadı mı başka soracak?
Bunlar da kimin uğrunda...
Hele şimdi bırak fertleri,
Seyrette gör ki cemiyetleri:
Medeniyetmiş gûya: Adam öldürme aleti yapmak,
Siyaset perdesiyle en menfur yalancılık
Moda oldu,
Hâlâ birbirini kırmaktalar..
İnsanlığın çilesi kim demiş doldu.
Kuvvetli olmak lâzım, bu vahşetin önünde
— Bu gidişle dünyanın yüzü simsiyah!
Nedir bu hırs, bu tamah;
Fâni dünya için mi!???
— . . . . . .
— Vah! vah..!

M. Sait ÇEKMEGİL

Hazreti Alinin bazı evsafı cemileleri ve mühim nasihatlar

Zuranın hikâyesi ne lâtiftir. Bir gün Hazreti Muaviye Zurara demiştirki Hazreti Ali'yi bana vasf et merkum Zurar dahi bu meseleden beni af ediniz demiştir Hazreti Muaviye ise vasfetmesi için Zurara yemin vermiştir. Zurar dahi Hazreti Aliyi şu veçhile tavsif eylemiştir.

Hazreti Ali derin düşünceli ve kuvvetleri şedid bir zatı muhterem idi söylediği söz hak ise bâtılı fasıl ve tefrik eder ve kendisi adalet ile hükmeyler idi tekmil vücudundan ilim nehirleri cereyan ve lisanından hikmet ve hakikat nebean eyler idi dünyadan ve ziynetten kaçar geceleri hak ile ünsiyet ederdi gece karanlığından ve onun vahşetinden müste'nis olur ve sel gibi göz yaşları akıtırdı uzun ve derin düşünürdü Kısa elbise ile iktifa eder ve yemeklerin arpa ekmeği gibi katısını tercih eylerdi. Aramızda kendi efradımızdan biri gibi geçinirdi. Ona bir şey süal ettiğimiz vakit cevap verir ve davetimize icabet buyururdu Vallahilazim onun bize ve bizim ona yakınlığımız ile beraber onun mehabetinden dolayı huzurunda söz söyliyemezdik. Din adamlarına hörmet ve muhtaçları kendine yakîn ederdi. Onun kavi düşmanları onu batıla düşürmek yani mağlup etmek ümidini beslemezler idi Zayıf düşmanları ise onun adaletinden meyus olmazlardı. Cenabıhakka yemin ederek şehadet eylerimki Hazreti Ali gece karanlığında ve yıldızların kesif bulutları arasında mestur bulunduğu bir karanlık içinde mübarek SAKALINDAN tutarak yılan sokmuş bir adamın ahuenini gibi enin ve tedarrü niyaz eylediğini gördüm. mübarek hazin ağlamasile «ya dünya benden uzaklaş başkasını aldat bana kendini gösterip nazar mı ediyorsun yani beni yolumdan alıkoymak mı istiyorsun. Ben ricat kabul etmiyecek surette talakı selase ile seni tatlik eyledim. Ya dünya senin ömrün kısadır. Belaların ve mihnetlerin ise azimdir. Azığın azlığından ve yolun uzaklığından ve vahşetinden ah diyerek ağlardı Zurarın kelâmını işiten Hazreti Muaviye dahi ağladı. Ve dediki ya Zurar Cenabıhak Ebulhasen bulunan Hazreti Aliye rahmet eylesin. Hakikatan o mübarek zatışerif senin anlattığın gibi idi.

(Envarı Nebeviye ve asarı Ahmediye) S. 68

Eski Vâiz

Tasavvuf

(Baştarafı 8 de)

dan Allahı; maşuktan maşuku yaratan hâlika: Aşktan ruhun kaynağı bulunan avalimi kudse yükselir işte buna, aşkı hakikî derler.

Kıza âşık olan şah bu aşkı dolayısile bulduğu mürşidi kâmile ulaşıyor kızın aşkını bırakıyor. Mürşide aşkını veriyor bütün ilâhi aşkın mürşidi olan zatı risaletpenahiye gönül veriyor ve mürşide diyor ki:

Ben artık mecazı aşktan kurtuldum Hazreti Ömer gibi hakka âşık oldum o (Hazreti Muhammed Mustafa aleyhissalâtü vesselâm) efendimizden başka hiçbir şeye bağlanmıyorsa ben de senden başka hiçbir şeye bağlanmıyorum Fahri âlem Hazreti Ömeri nasıl kudsi âleme ulaştırdıysa sen de beni âlemi kudse ulaştırdın ben senin huzurunda Hazreti Muhammed aleyhüssalâtü vesselâmın huzurunda Hazreti Ömerin el bağlaması gibi el bağlıyorum

TEFSİR

(Baştarafı 4 de)

olursa ona ibadet o kadar lezzetli olur ne kadar imanı hafif ise kendisine ibadet o kadar ağır gelir. Namaz imanın miyarıdır.

Ondan sonraki âyeti kerime ile namazına huşu'la sarılanları methederek onlar namazlarını kılarken hakikaten Allahlarına kavuşacaklarına iman ediyorlar bu imanları nisbetinde namazlarını huşu'la kılıyorlar.

HADİS

(Baştarafı 5 de)

isyandır. Diğer günahlar ise kimisi kendi nefsine kimisi de kullarının haklarına karşı olur her halde Allahın uluhiyet hakkına karşı olan isyan hepsinden daha büyük olması lâzımdır.

Mamafih, İslâmiyet bizlere hem namazı emrediyor hem de günah işlememeği emrediyor. Cenabı Hak bize ibadeti kendi rızası dahilinde edasını nasip buyursun.

Dizildiği ve basıldığı yer: Seyhan Basımevi